

วาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม ที่นำเสนอผ่าน
หนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ

นางสาวนพวงษ์ มังคะชน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

NEWS AGENDA AND CONTENT DIRECTION OF POPULIST POLICY AS
PRESENTED IN NEWSPAPERS DURING AND POST THAKSIN
SHINAWATRA

Miss Noppawong Mangkhalachon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Communication Arts Program in Journalism
Department of Journalism and Information

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

วาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม
ที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลทักษิณและ
หลังรัฐบาลทักษิณ

โดย

นางสาวนพวงษ์ มังคะชน

สาขาวิชา

วารสารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมลชาติประเสริฐ)

ศูนย์วิทยุโทรพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นพวงษ์ มังคละชน : วาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม ที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ. (NEWS AGENDA AND CONTENT DIRECTION OF POPULIST POLICY AS PRESENTED IN NEWSPAPERS DURING AND POST THAKSIN SHINAWATRA) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. พีระ จิรโสภณ, 299 หน้า.

งานวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม ที่นำเสนอในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ของหนังสือพิมพ์มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ โดยศึกษาเกี่ยวกับวาระข่าว แหล่งข่าว และทิศทางเนื้อหา รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอ นโยบายประชานิยม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนของข่าวและบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่สำคัญ คือ นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค นโยบายห่วยบนดิน และนโยบายบ้านคนจน ในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 ถึงวันที่ 20 กันยายน 2550 และใช้วิธีการสัมภาษณ์บรรณาธิการและหัวหน้าข่าว

ผลการศึกษา พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอวาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาในรัฐบาลทักษิณแตกต่างจากรัฐบาลสุรยุทธ์ โดยที่ในรัฐบาลทักษิณ หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญแก่นโยบายหรือความคืบหน้าในการดำเนินนโยบาย แหล่งข่าวสารส่วนใหญ่เป็นภาครัฐ ส่วนในรัฐบาลสุรยุทธ์ หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับการนำเสนอเรื่องการแก้ไข ปรับเปลี่ยน และตรวจสอบทุจริตของรัฐบาลทักษิณ โดยที่แหล่งข่าวสารส่วนใหญ่คือองค์กรอิสระ

นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค ในรัฐบาลทักษิณ ถูกนำเสนอว่าเป็นนโยบายที่ให้สิทธิการรักษาครอบคลุมเกือบทุกโรค แต่มีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ และเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างข้าราชการและนักการเมือง ส่วนในรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอไปที่ความบกพร่องในการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลทักษิณ

สำหรับนโยบายห่วยบนดิน ในรัฐบาลทักษิณ ถูกนำเสนอว่าเป็นนโยบายที่ช่วยแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพล แต่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม เป็นนโยบายที่ได้รับความสนับสนุนและคัดค้าน ส่วนในรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอไปที่การใช้จ่ายเงินอย่างไม่โปร่งใส และมอมเมาสังคม เป็นนโยบายที่ได้รับความสนับสนุน คัดค้าน และให้ข้อเสนอแนะ

ส่วนนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณ ถูกนำเสนอว่าเป็นนโยบายที่ช่วยเหลือให้คนยากจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอว่าเป็นนโยบายที่มีการทุจริต และโครงการไม่มีคุณภาพทำให้ประชาชนเดือดร้อน และประเทศชาติเสียหาย

หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทนำเสนอเนื้อหาแตกต่างกัน โดยหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจมักให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือองค์กรอื่นที่มีต่อนโยบายของรัฐ มากกว่าประเด็นเกี่ยวกับนโยบายหรือความคืบหน้าของนโยบายเหมือนอย่างหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม ถูกกำหนดโดยวิจาร์ณญาณของนักข่าว จุดยืนขององค์กรหนังสือพิมพ์ สภาพการณ์ทางสังคม พฤติกรรมของรัฐบาล กระบวนการและขั้นตอนของนโยบายประชานิยม และคุณค่าทางข่าวของนโยบายประชานิยม

ภาควิชา วารสารสนเทศ.....

สาขาวิชา วารสารสนเทศ.....

ปีการศึกษา 2551.....

ลายมือชื่อนิติศ นพวงษ์ มังคละชน.....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

488 50932 28 : MAJOR JOURNALISM AND INFORMATION

KEYWORDS : NEWS AGENDA / CONTENT DIRECTION / POPULIST POLICY / THAKSIN SHINAWATRA / POST THAKSIN SHINAWATRA

NOPPAWONG MANGKHALACHON : NEWS AGENDA AND CONTENT DIRECTION OF POPULIST POLICY AS PRESENTED IN NEWSPAPERS DURING AND POST THAKSIN SHINAWATRA. ADVISOR : ASSOC. PROF. Pira Chirasopone, Ph.D., 299 pp.

This study aims at studying content about populist policies implemented during the Thaksin Shinawatra administration and the interim administration under Gen Surayud Chulanont in three selected newspapers – *Matichon*, *Thai Rath* and *Krungthep Thurakit*. Content analysis of news and editorials about major populist policies namely – universal healthcare, affordable housing program and legalized lottery policy – was conducted between 9 February 2001 and 20 September 2007, alongside in-depth interviews with editors and news chiefs at the respective newspapers.

The research has these findings. The studied newspapers presented different news agenda and content direction during the Thaksin administration from the Surayud administration. During Thaksin administration, the newspapers put emphasis on policy and progress in policy implementation. Most of the news sources found are from government sector. During the Surayud administration, the newspapers put more emphasis on the policy change and adjustment, as well as anti-corruption policy. Most of the news sources are independent organizations.

The 30-baht universal healthcare policy was presented during Thaksin administration as a policy that enabled health care rights of citizens but had problems in terms of management which led to conflict between civil servants and politicians. As for the Surayud government, the news was presented in the direction that pointed to the flaw of budget allocation during the Thaksin administration.

As for the legalized lottery policy, it was presented in the selected papers as a policy that helped resolve the problem of power warlords but it led to social problem that received both supports and opposition. During the Surayud government, the same policy was presented as non-transparent and bad for the society.

With respect to affordable housing program policy, it was presented during the Thaksin administration as a policy that assisted poor people for a better living while during the Surayud government it was presented as a corrupt and substandard policy that affects the people and the country.

All the studied newspapers presented their content differently. Business newspapers stress issues about opinions and reactions of people towards government policy rather than progress in policy implementation as in other newspapers.

In all, it could be concluded that news presentation about populist policies are determined by the judgment of journalists, newspapers' standpoint, social situation, government behavior, processes and steps of populist policy and news values.

Department : Journalism Student's Signature *Noppawong Mangkhalachon*
 Field of Study : Journalism and Information Advisor's Signature *Pira Chirasopone*
 Academic Year : 2008

กิตติกรรมประกาศ

นครก๋อซีพแก่ข้า	ตั้งองค์ พรหมินทร์
คอยปกปักรักษ์ยืนยง	ปกเกล้า
สุกัญญ์ตั้งคองคา	มหาแม่
เฝ้ามีชาดน้ำข้าว	หล่อเลี้ยง กายา
พีระพลีเพื่อชอน	ศิษย์เพียง รพีฉาย
จิระรุจิรัสเรียง	ชัดแจ้ง
โสภณตั้งสนทโพธิ์	เป็นแหล่ง วิทยา
จลนโสภีแกลัง	ตั้งน้ำ รื่นฤทัย
พิรงรองพुरुพรั่งคล้าย	ชื่นยาม พิรุณ
รามสูตรูจมาสาม	แผ่พื้น
ดวงกมลตั้งกมลასัน	เชิดประ สาสันนา
ชาติประเสริฐเลิศศรีน	ไปแพ่ ภัยพาล
กรรณิการ์กอบเกื้อ	หนุนนำ
อศวประทานแก้	บ่อล้า
ดรดาราขดาด้วย	สามารถ
เดชตั้งพรจากฟ้า	เคลิบเคลิ้ม สราญ
เสาวลักษณ์เสลาสลักหน้า	ประเดิม หนุนเรื่อง
อศวเทววิขเติม	แต่งแต้ม
ศศิธรท่องบอกสอน	สิทธิ์ วิทยา
ยลยูวโกศลแยม	เด่นด้าน กุศล
สุริศาสอดส่องหล้า	แตกฉาน
ปราดช่วยประชาบาล	เก่งกว้าง
ศุภวารณเปี่ยมสรรพุฒิ	ชอบช่วย
พิพิธสมบัติสล้าง	มากล้น พิพัฒน์
ธนิษฐ์เจิตจรัสแจ่มจ้า	สุคนธ์ นิกร
สัมภาษณ์เกื้อกุลสกล	เอ่ยอ้า
บุญเลิศระเบิดรุทธ์	ดุจเดช คชยุทธ์
ปราโมทย์มาโปรดข้า	ฝ้ายฟ้า อุปรา
ทรงศรีขจีเฟื่องฟุ้ง	ปัญญา
เพื่อนปริญญาโทรักษา	อุ้มเอื้อ
บรรณาพิภพข้า	กราบต่าง ครุณา
หอสุมุดเป็นเซนเชื้อ	เลือดเนื้อ นพวงษ์

ประพันธ์โดย บัสนา เยาวพฤษชัย สหายที่นายกอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
นโยบายประชานิยม.....	6
นโยบายสาธารณะ.....	12
บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์.....	17
ประเภทของหนังสือพิมพ์.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับผู้เฝ้าประตูข่าวสาร.....	20
ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร.....	23
แนวคิดเรื่องการวางกรอบ.....	27
แนวคิดเรื่องสัญญาวิทยา.....	30
แนวคิดการโฆษณาชวนเชื่อ.....	35
ทฤษฎีการครองอำนาจนำ.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
นิยามศัพท์.....	51
ข้อสันนิษฐานของการวิจัย.....	52
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	53
3.1 การวิเคราะห์เนื้อหา.....	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	53
หน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา.....	53
วิธีวิเคราะห์เนื้อหา.....	54
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล.....	58

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก.....	59
3.3 การนำเสนอผลการวิจัย.....	60
บทที่ 4 นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค.....	61
สรุปสาระสำคัญ.....	61
การวิเคราะห์ภาวะข้าวสารและแหล่งข้าวสาร.....	63
การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าว.....	72
การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการ.....	101
บทที่ 5 นโยบายห่วยบนดิน.....	110
สรุปสาระสำคัญ.....	110
การวิเคราะห์ภาวะข้าวสารและแหล่งข้าวสาร.....	114
การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าว.....	124
การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการ.....	186
บทที่ 6 นโยบายบ้านคนจน.....	199
สรุปสาระสำคัญ.....	199
การวิเคราะห์ภาวะข้าวสารและแหล่งข้าวสาร.....	201
การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าว.....	211
การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการ.....	236
บทที่ 7 ทศนะในการนำเสนอนโยบายประชานิยม.....	238
7.1 ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์.....	238
7.2 สรุปเนื้อหาการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	246
บทที่ 8 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	250
8.1 สรุปผลการวิจัย.....	250
8.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	258
8.3 ข้อเสนอแนะ.....	262
รายการอ้างอิง.....	264
ภาคผนวก.....	269
ภาคผนวก ก.....	270
ภาคผนวก ข.....	282
ภาคผนวก ค.....	293
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	299

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่		หน้า
ก	แสดงช่วงเวลาของหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา	58
1 ก	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน	64
1 ข	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ	65
1 ค	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	67
2 ก	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.มติชน	68
2 ข	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.ไทยรัฐ	69
2 ค	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	71
3 ก	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดิน ในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน	115
3 ข	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดิน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ	117
3 ค	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดิน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	119
4 ก	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดินในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.มติชน	121
4 ข	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดินในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.ไทยรัฐ	122
4 ค	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดินในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	123
5 ก	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน	203
5 ข	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ	204
5 ค	แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	206
6 ก	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.มติชน	207
6 ข	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.ไทยรัฐ	208

6 ค	แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาล สุรนุทธ์ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	210
7	แสดงวาระข่าวสารในยุครัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ	253
8	แสดงวาระข่าวสารที่มีความแตกต่างกันขอหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท	255

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ของนสพ.มติชน	74
2	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาล ของนสพ.มติชน	76
3	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาล ของนสพ.มติชน	78
4	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ของนสพ.มติชน	79
5	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ ในประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค ของนสพ.มติชน	82
6	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ของนสพ.ไทยรัฐ	83
7	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาล ของนสพ.ไทยรัฐ	85
8	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ ในประเด็นการจัดสรรงบประมาณ ของนสพ.ไทยรัฐ	87
9	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ของนสพ.ไทยรัฐ	88
10	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	91
11	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาล ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	93
12	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาล ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	96
13	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	98
14	ตัวอย่าง ตารางแสดงข้อมูลประกอบการนำเสนอ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	99
15	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ ในประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	100
16	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดิน ของนสพ.มติชน	125
17	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้ห่วยบนดิน ของนสพ.มติชน	127
18	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นผลกระทบจากนโยบายห่วยบนดิน ของนสพ.มติชน	131

19	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการดำเนินนโยบาย หวยบนดิน ช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน	133
20	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการตรวจสอบ โครงการหวยบนดิน ของนสพ.มติชน	138
21	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อ นโยบายหวยบนดิน ของนสพ.มติชน	142
22	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการดำเนินนโยบาย หวยบนดิน ของนสพ.ไทยรัฐ	147
23	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นปฏิกริยาที่มีต่อ นโยบายหวยบนดิน ของนสพ.ไทยรัฐ	150
24	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและความนำในประเด็นการเชื่อมโยงกับการพาดหัวรูปแบบอื่น ของนสพ.ไทยรัฐ	152
25	ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่มีการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ ของนสพ.ไทยรัฐ	153
26	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการดำเนินนโยบาย หวยบนดิน ช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.ไทยรัฐ	157
27	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาในประเด็นการตรวจสอบโครงการหวยบน ดิน ของนสพ.ไทยรัฐ	159
28	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อ นโยบายหวยบนดิน ของนสพ.ไทยรัฐ	164
29	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อ นโยบายหวยบนดิน ของนสพ.ไทยรัฐ	165
30	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวในประเด็นการดำเนินนโยบายหวยบนดิน ของนสพ. กรุงเทพธุรกิจ	170
31	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อ นโยบายหวยบนดิน ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	173
32	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการดำเนินนโยบาย หวยบนดิน ช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	175
33	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการตรวจสอบ โครงการหวยบนดิน ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	179
34	ตัวอย่างการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหวยบนดิน ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	184
35	ตัวอย่างการใช้ภาษาในพาดหัวข่าวในประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหวยบน ดิน ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	185
36	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการดำเนินโครงการ บ้านคนจน ของนสพ.มติชน	212
37	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นปฏิกริยาต่อโครงการ บ้านคนจน ของนสพ.มติชน	214
38	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการตรวจสอบ โครงการบ้านเอื้ออาทร ของนสพ.มติชน	216

39	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นปฏิบัติการต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร ของนสพ.มติชน	218
40	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร ของนสพ.ไทยรัฐ	222
41	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจน ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	225
42	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นปฏิบัติการต่อโครงการบ้านคนจน ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	227
43	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นโครงการบ้านเอื้ออาทรกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	229
44	ตัวอย่างการใช้ภาพกราฟฟิกของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	230
45	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	232
46	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านคนจน ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	234
47	ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำในประเด็นปฏิบัติการต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	235
48	ตัวอย่างตารางแสดงข้อมูลประกอบการนำเสนอของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ	235
49	ตัวอย่างการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทที่มีลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกัน	256
50	ตัวอย่างการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์บางประเภทที่มีลักษณะขัดแย้งกับหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น	257
51	ตัวอย่างการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทที่มีลักษณะแตกต่างกัน	257

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรากฏการณ์นโยบายประชานิยม กลายเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในสังคมไทย เมื่อพรรคไทยรักไทย ซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค ได้ประกาศใช้ “นโยบายที่เข้าถึงคนยากจน” หรือที่รู้จักกันดีในฐานะ “นโยบายประชานิยม” หรือ นโยบาย Populism เป็นตัวชูโรง และเป็นเครื่องมือหวังเก็บคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2544

ก่อน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งนั้น คำว่า Populism หรือ populist แทบไม่มีใครใช้กันในวงวิชาการ ในสื่อมวลชน หรือในสังคมวงกว้าง¹

คำว่า Populism เขียนเป็นภาษาอังกฤษในความหมายเชิงลบแบบละตินอเมริกา*และถูกนำมาประยุกต์ใช้เรียกนโยบายของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในเชิงวิพากษ์หรือติเตียนนั้น เริ่มจากนิตยสารฟาร์อีสเทิร์น อีโคโนมิก รีวิว (Far Eastern Economic Review) ฉบับวันที่ 18 มกราคม 2544 ในเวลาหลังการเลือกตั้งไม่นานนัก

ในช่วงเวลานั้น คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้จัดเวทีอภิปรายขึ้นโดยพิชิต ลิขิตกิจถาวร และนิพนธ์ พัวพงศกร อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แปล Populism ว่า “ประชานิยม” นับตั้งแต่นั้นมาคำว่า “ประชานิยม” ก็ใช้กันอย่างแพร่หลายในเชิงวิพากษ์วิจารณ์เป็นหลัก

เมื่อย้อนกลับไปดูประวัติศาสตร์การเมืองไทย จะพบว่า “นโยบายประชานิยม” ไม่ใช่เรื่องใหม่ ในสมัยรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ผลักดันนโยบายที่มีลักษณะประชานิยม นั่นคือ “นโยบายเงินผัน” ซึ่งเป็นนโยบายที่สร้างชื่อเสียงให้กับพรรคมากที่สุด ทำให้สาธารณูปโภคต่างๆ ทั่วประเทศที่เกิดขึ้นจากนโยบายนี้ถูกตั้งชื่อหรือเรียกขานตามชื่อของนายกรัฐมนตรี เช่น สะพานคึกฤทธิ์ คลองคึกฤทธิ์ เป็นต้น หรือ ในสมัยรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ที่ประกาศใช้นโยบายที่มุ่งหวังคะแนนเสียงจากประชาชนในเขตพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

¹ เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ทักษิณ-ประชานิยม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2549), หน้า 78.

*ประชานิยมแบบฉบับละตินอเมริกาเป็นขบวนการทางการเมืองปกติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการชิงชัยในการเลือกตั้งเป็นหลัก โดยการขึ้นสู่อำนาจอาศัยแนวนโยบายและอาศัยความโดดเด่นของผู้นำ ซึ่งลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีมาระดมความสนับสนุนจากกรรมกร ผู้ใช้แรงงาน และคนยากไร้ในเมืองเป็นสำคัญ ให้บทบาทและความสำคัญแก่พรรค หรือกลุ่ม สมาคม สถาบันต่างๆ ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับบทบาทของผู้นำในการเชื่อมโยงกับประชาชน (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ทักษิณ-ประชานิยม, หน้า 28-29.)

พื้นที่ภาคอีสานเป็นสำคัญด้วยการประกาศ “นโยบายอีสานเขียว” และชูประเด็นนายกษมาจากภาคอีสาน จนประสบความสำเร็จได้บริหารประเทศ²

อย่างไรก็ตาม นโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณนั้นมีลักษณะแตกต่างจากนโยบายประชานิยมของรัฐบาลอื่นๆ ที่เคยมีมาในอดีต กล่าวคือ นโยบายของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่ครอบคลุมในทุกๆ ด้านของสังคม และใช้อำนาจเขตทั่วประเทศเป็นพื้นที่ในการนำนโยบายไปใช้ เช่น นโยบายด้านการเกษตร ให้ความช่วยเหลือเรื่องการพักชำระหนี้ นโยบายด้านเศรษฐกิจ จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท นโยบายสาธารณสุข รักษาทุกโรค 30 บาท เป็นต้น ในขณะที่นโยบายของรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์นั้นแม้จะใช้ฐานคิดทั่วประเทศในการประกาศใช้นโยบาย แต่นโยบายไม่ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน มีเพียงนโยบายเงินผันเท่านั้นที่สร้างความรู้จักและจดจำแก่คนทั่วไป ขณะที่รัฐบาลพลเอกชวลิตกับโครงการอีสานเขียว มุ่งเน้นการหาเสียงในพื้นที่ภาคอีสาน ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายของพรรคเท่านั้น³

การดำเนินนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณดังกล่าว ได้สร้าง “คุณอนันต์” ให้แก่ตัวนายกทักษิณ และพรรคไทยรักไทย เพราะเป็นนโยบายที่ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้พ.ต.ท.ทักษิณ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีติดต่อกันถึง 2 สมัย และทำให้เกิดปรากฏการณ์รัฐบาลพรรคเดียวเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย

นอกจากนี้ ยังทำให้พรรคการเมืองต่างๆ หันมานำเสนอนโยบายที่มีลักษณะเป็นนโยบายประชานิยม ไม่แตกต่างจากพรรคไทยรักไทย เพื่อหวังสร้างคะแนนเสียงและคามนิยมให้เกิดขึ้นกับพรรคหรือรัฐบาลของตน เหมือนกับที่พรรคไทยรักไทยเคยได้รับในอดีต ถือเป็น การพลิกแนวทางการหาเสียงของพรรคการเมืองไทยนับแต่นั้นมา เช่น ในการเลือกตั้งเมื่อปี 2548 พรรคมหาชนมีนโยบาย “สวัสดิการนิยม” หรือ พรรคชาติไทย มีนโยบาย “สัจจะนิยม” แม้กระทั่งในยุคของรัฐบาลอภิสิทธิ์ ซึ่งเคยวิพากษ์วิจารณ์นโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ ก็ได้ใช้นโยบายที่มีลักษณะเป็น “ประชานิยม” ไม่แตกต่างกัน ทั้งนโยบาย “เรียนฟรี” “เบี้ยยังชีพ” และ “เช็คช่วยชาติ” เป็นต้น

ในขณะที่นโยบายประชานิยมเรียกคะแนนเสียงให้แก่รัฐบาลทักษิณและพรรคไทยรักไทยอย่างต่อเนื่อง ในอีกด้านหนึ่ง กลับก่อให้เกิด ‘โทษมหันต์’ เช่นเดียวกัน เนื่องจากนโยบายดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักถึงผลกระทบและความไม่ชอบมาพากล จนเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งนำไปสู่การโค่นล้มรัฐบาลทักษิณผ่านการทำรัฐประหารในเวลาต่อมา

นโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณกลายเป็นหัวข้อในการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ทั้งในแวดวงนักวิชาการ สังคม และสื่อมวลชน ดังเช่น ในการจัดประชุมของ

² ข้างถึงในนุชอริ ยีหะ, “นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ : การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

³ เรื่องเดียวกัน.

คณะกรรมการภาคประชาชนตรวจสอบนโยบายความยากจนและสังคม⁴ ได้สรุปว่านโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณเป็นเครื่องมือหาเสียงทางการเมือง ไม่ใช่แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนที่สร้างความยุติธรรมให้กับคนจน ตลอดทั้งกลุ่มทุนไทยรักไทยได้ประโยชน์จากนโยบายประชานิยมในลักษณะผลประโยชน์ทับซ้อน รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลที่จงใจทำให้เกษตรกรรายย่อย ประมงพื้นบ้าน กลุ่มชาติพันธุ์ คนจนเมือง กลายเป็นกรรมกรมีเพียงแรงงานเป็นสินค้า

การวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะดังกล่าว มีจำนวนไม่น้อยที่สะท้อนออกสู่สังคมโดยผ่านสื่อมวลชนอย่างหนังสือพิมพ์ ซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็น และการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ ถือเป็นบทบาททางการเมืองที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ โดยหนังสือพิมพ์จะสนับสนุนนโยบายที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ หรือมีผลดีต่อประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานแก่รัฐบาล บางครั้งแนวทางที่หนังสือพิมพ์นำเสนออาจส่งผลให้รัฐบาลได้รับการยอมรับจากประชาชน ให้ทำหน้าที่บริหารประเทศต่อไป (พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม, 2520)⁵

ที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อนโยบายของรัฐบาลยังปรากฏให้เห็นไม่มากนัก โดยเฉพาะนโยบายซึ่งเป็นที่ถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้าง และส่งผลกระทบต่อประชาชนในหลาย ๆ ด้าน อย่างเช่น นโยบายประชานิยม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่หนังสือพิมพ์โดยทั่วไปไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการนำเสนอ นโยบาย ดังที่พบในงานวิจัยของมัทนา เจริญวงศ์ (2543)⁶ ซึ่งศึกษาเนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน 4 ชื่อฉบับ พบว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาการเมืองเน้นที่ตัวบุคคลมากกว่านโยบาย ซึ่งการเสนอเนื้อหาในลักษณะดังกล่าวจะส่งผลเสียมากกว่าผลดี เพราะจะทำให้ผู้รับสารขาดความตระหนักในปัญหาของส่วนรวม และขาดความรู้ที่จำเป็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และนำข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพของนักการเมืองไปตัดสินใจทางการเมืองแทนข้อมูลเกี่ยวกับพรรคหรือนโยบาย

ขณะเดียวกันการศึกษายังเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของนายกทักษิณดังที่ปรากฏให้เห็นอยู่บ้างนั้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยนโยบายประชานิยมในบริบทของสาขาวิชารัฐศาสตร์ เช่น การศึกษา “ผลกระทบของนโยบายประชานิยมภายใต้รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่มีต่อเครือข่ายหนี้สินชาวนาแห่งประเทศไทย” ของ พุฒ พงศ์พีพร (2548)⁷ และ

⁴ เผยแพร่ใน เว็บไซต์ <http://www.thaingo.org> (เข้าถึงเมื่อ 14 มิ.ย. 50)

⁵ ดรุณี คำสุข, “สัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ในช่วงต้นน้ำผึ้งพระจันทร์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540).

⁶ มัทนา เจริญวงศ์, “เนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543).

⁷ พุฒ พงศ์พีพร, “ผลกระทบของนโยบายประชานิยมภายใต้รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่มีต่อเครือข่ายหนี้สินชาวนาแห่งประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548).

“นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ : การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย” ของบุญฉวี ยีหะ (2547)⁸ เป็นต้น ส่วนการศึกษาวิจัยในบริบทของสื่อมวลชน หรือสื่อหนังสือพิมพ์ที่มีต้นนโยบายดังกล่าวนั้น ยังปรากฏให้เห็นไม่มากนัก ส่วนที่ปรากฏอยู่ก็เป็นการศึกษาในบริบทของสาขาวิชารัฐศาสตร์ เช่นเดียวกัน เช่น “การศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนไทยต่อการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรี” ของประวิตร ใจสมุทร (2544)⁹

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาบทบาททางการเมืองของสื่อหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวสารและความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ คือ นโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ ซึ่งเป็นนโยบายที่อยู่ในความสนใจ และส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม รวมทั้งกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล โดยจะศึกษาวาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ ซึ่งรวมถึงการใช้พื้นที่สื่อหนังสือพิมพ์เป็นช่องทางสร้างการโฆษณาชวนเชื่อ และถ่ายทอดอุดมการณ์ของรัฐบาล โดยมุ่งศึกษานโยบายประชานิยมเปรียบเทียบในสมัยรัฐบาลทักษิณ และหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์) เพื่อให้ทราบถึงการนำเสนอประชานิยมของหนังสือพิมพ์ระหว่างรัฐบาลที่มีจุดยืนแตกต่างกัน รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. วาระข่าวสาร และทิศทางหรือกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ในสมัยที่รัฐบาลทักษิณมีอำนาจบริหารปกครองประเทศและหลังหมดอำนาจไปเป็นอย่างไร มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ และหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ มีวาระข่าวสาร และทิศทางหรือกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ปัจจัยใดมีผลต่อวาระข่าวสาร และทิศทางหรือกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์

⁸ บุญฉวี ยีหะ, “นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ : การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย,”

⁹ ประวิตร ใจสมุทร, “อิทธิพลของสื่อมวลชนไทยต่อการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรี,” (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544).

ขอบเขตของการวิจัย

1. งานวิจัยนี้ศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในแง่ของวาระข่าวสาร และทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ 3 ประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ และหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ

2. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษานโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณเท่านั้น โดยเฉพาะนโยบายประชานิยมที่ได้รับความสนใจในวงกว้าง เป็นที่กล่าวถึง วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในสังคม ได้แก่ นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค นโยบายห่วยบนดิน และนโยบายบ้านคนจน

3. ช่วงเวลาที่สนใจศึกษา แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่1 ในสมัยรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร บริหารปกครองประเทศ ทั้งรัฐบาลทักษิณ1 และรัฐบาลทักษิณ2 โดยศึกษาตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 จนถึง วันที่ 19 กันยายน 2549 เป็นระยะเวลารวม 5 ปี 7 เดือน 9 วัน

ช่วงที่2 ในสมัยที่รัฐบาลทักษิณหมดอำนาจในการบริหารปกครองประเทศ จากการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) (ยุคของรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์) โดยศึกษาตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2549 จนถึงวันที่ 19 กันยายน 2550 เป็นระยะเวลารวม 1 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

งานวิจัยนี้มีประโยชน์ทางวิชาการและวิชาชีพด้านนิเทศศาสตร์ ดังนี้

1. สะท้อนให้เห็นวาระข่าวสาร และทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม ของหนังสือพิมพ์ ในสภาวะการเมืองที่แตกต่างกัน รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อเนื้อหา ดังกล่าว
2. เพื่อเป็นแนวทางของนักหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ
3. สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจทางการเมือง กับการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “วาระข่าวสาร และทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่สะท้อนผ่านหนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลทักษิณ และยุคหลังรัฐบาลทักษิณ” เป็นการมุ่งศึกษาถึงการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณในหนังสือพิมพ์ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ซึ่งนำมาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ดังนี้

- นโยบายประชานิยม
- นโยบายสาธารณะ
- บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์
- ประเภทของหนังสือพิมพ์
- แนวคิดเกี่ยวกับผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeeper)
- ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Theory)
- แนวคิดเรื่องการวางกรอบ (Framing)
- แนวคิดสัญวิทยาวิทยา (Semiology)
- แนวคิดการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda)
- ทฤษฎีการครองอำนาจนำ (Theory of Hegemony)
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นโยบายประชานิยม

ความหมายของประชานิยม

คำว่า “**ประชานิยม**” แผลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า populism มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "populus" ซึ่งมีความหมายว่า "ประชาชน" เมื่อนำมาใช้ในทางการเมือง คำนี้มีนัยไปในทางตรงข้ามกับการปกครองโดยคนส่วนน้อย เช่น เจ้าขุนมูลนายและชนชั้นผู้ดี (Elite) ซึ่งมีสิทธิพิเศษเหนือคนส่วนใหญ่ และมักใช้อำนาจรัฐ เพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง¹⁰

แรกเริ่มนั้นเป็นคำศัพท์เฉพาะที่หมายถึงขบวนการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองที่ 3 ในสหรัฐอเมริกาเมื่อทศวรรษที่ 1890 ในช่วงเวลานั้นมีการรวมตัวกันของเกษตรกรรายย่อยซึ่งไม่พอใจแนวทางการพัฒนาประเทศที่เต็มไปด้วยอิทธิพลของบริษัทใหญ่ ๆ จึงรวมตัวกันก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาในชื่อว่า พรรคประชาชน (People's Party) และได้ส่งนายวิลเลียม เจนนิงส์

¹⁰ ใสว บุญมา, “ประชานิยมกับเคนส์,” *กรุงเทพธุรกิจ* (1 ตุลาคม พ.ศ. 2547)

ไบรอัน (William Jennings Bryan) เข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในการเลือกตั้ง ค.ศ. 1896 แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จากนั้นพรรคก็สลายตัวไป ในยุคที่ใกล้เคียงกันนี้ที่รัสเซียได้เกิดขบวนการนารอดนิก (Nadodichestvo) ของนักศึกษาปัญญาชนรัสเซียที่ลงไปเคลื่อนไหวเพื่อปลุกกระตมชาวนาในชนบทด้วย คำว่า populism จึงเป็นคำที่ใช้เรียกขบวนการนารอดนิกด้วย

เกษียร เตชะพีระ¹¹ กล่าวถึงประชานิยมของพรรคประชาชนในอเมริกาและขบวนการนารอดนิกว่า ลัทธิดังกล่าวนี้เป็นปฏิกริยาที่มีต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยที่ประกอบไปด้วยการสร้างรัฐชาติ และตลาดเสรี โดยพวกประชานิยมนั้นไม่ชื่นชอบทั้งระบบทุนนิยมขนาดใหญ่และระบบสังคมนิยมแห่งรัฐ แต่หันไปเชิดชูชนบทกรรมนิยมประเพณีของชุมชนชนบท ไม่นับถือสิทธิของปัจเจกบุคคล แต่เน้นที่ชุมชนแทน โดยต้องการให้มีการพัฒนาที่มีการกระจายทรัพย์สินและอำนาจไปให้ชุมชน ต้องการให้มีการจัดองค์กรสังคมขนาดเล็กที่ผู้คนมีความเท่าเทียมกันอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทรและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ในทางการเมือง ประชานิยมแบบนี้จะไม่แยกแยะประชาชนออกเป็นชนชั้นหรือกลุ่มผลประโยชน์อย่างชัดเจน แต่แบ่งแยกแบบหยาบ ๆ ง่าย ๆ ว่ามีคณอยู่ 2 ฝ่ายเท่านั้นคือ ประชาชนฝ่ายหนึ่งและชนชั้นนำอีกฝ่ายหนึ่ง

เห็นได้ว่า ประชานิยมตามความหมายดั้งเดิมนั้น เป็นลัทธิการเมือง (political doctrine) ที่สนับสนุนสิทธิและอำนาจของสามัญชนในการต่อสู้กับผู้นำที่มีอภิสิทธิ์ ในช่วงเวลาหนึ่งระหว่างทศวรรษ 1980 ถึง 1990¹² นักวิชาการได้นิยามประชานิยมในแง่เศรษฐกิจ โดยเชื่อมโยงกับนโยบายการคลังที่เน้นการขยายตัว ต่อมา นักรัฐศาสตร์ได้หันมาศึกษาประชานิยมและสนใจในแง่บุคลิกทางการเมือง (political character) โดยแยกแนวคิดประชานิยมออกจากนโยบายทางเศรษฐกิจ

อันเดรจ สโกลเคย์ (Aldrej Skolkay)¹³ กล่าวว่า นักการเมืองประชานิยมจะแสดงออกว่าตัวเองเป็นคนธรรมดาที่เข้าใจประชาชนเมื่อเปรียบเทียบกับผู้นำคนอื่นที่คอร์รัปชันไม่มีความสามารถหรือไม่เหมาะสมที่จะปกครอง และอ้างว่าตนเป็นตัวแทนของคนที่ไม่ม้อภิสิทธิ์หรือต่ำต้อย หรืออาจเป็นคนส่วนใหญ่กลุ่มอื่นๆ ที่ไม่สามารถระบุได้ชัด ประชานิยมปฏิเสธการปฏิบัติที่ใช้ความรุนแรงอาศัยความสนับสนุนจากประชาชนและทำตามกฎเกณฑ์พื้นฐานของประชาธิปไตย รวมทั้งเศรษฐกิจแบบตลาด ผู้นำแสดงบทบาทการตัดสินใจโดยใช้พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง

เมื่อมองด้านอุดมการณ์แล้ว ประชานิยมปฏิเสธอุดมการณ์ทุกอย่างโดยอ้างว่าอุดมการณ์ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอกับสังคม จึงมุ่งหาอุดมการณ์ของตัวเองเป็นทางเลือกใหม่ ทำให้ผู้นำยึดถือหลักประโยชน์นิยม มุ่งแสวงหาโอกาสและทำสิ่งต่างๆที่แปลกใหม่ แต่ในที่สุดจะทำให้การเมืองเป็นเผด็จการซึ่งมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป และไม่นาน ประชานิยมก็จะใช้นโยบายชาตินิยม หรือนำส่วนใดส่วนหนึ่งของศาสนามาใช้ หรือใช้นโยบายการเป็นศัตรูอื่นๆ

¹¹ เกษียร เตชะพีระ, "ป๊อปปูลิสม์คือใคร," มติชน (27 มกราคม 2544) : 6.

¹² เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, นโยบายประชานิยม-นักบุญหรือคนบาป?, (กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2546), หน้า 2.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6.

เช่น ปลุกระดมคนให้รวมกันจำนวนมากเพื่อการเลือกตั้ง หรือตอบโต้ต่อบางสิ่งบางอย่าง บางคนประชานิยมมีลักษณะเด่นอีกอย่าง คือ การขาดความคิดที่มั่นคงและชัดเจน หรือมีอุดมการณ์และนโยบายที่มั่นคงในระยะยาว¹⁴

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ¹⁵ ได้สรุปความหมายของประชานิยมที่ใช้กันในแง่การเมือง คือ การเล่นเกมเมืองที่ใช้คนจนเป็นฐานอำนาจ โดยการระดมกำลังมวลชนและคนรวยใช้วิธีหยาบยื่นสิ่งของให้คนจนอย่างจำกัด แต่มีผลให้การเมืองหันเหออกจากปัญหาเชิงโครงสร้างและชนชั้น เปลี่ยนมาแข่งขันกันหยาบยื่นสิ่งของให้คนจน อันเป็นการสร้างจิตสำนึกจอมปลอม และขาดความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจและการเมือง

ในแง่วัฒนธรรมและสังคม ประชานิยมยังเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่พยายามเปลี่ยนสัญลักษณ์ทางการเมืองเดิมที่ประชาชนยึดถือ มาเป็นสัญลักษณ์ใหม่ ขณะเดียวกันก็พยายามปิดล้อมชนชั้นกลางเอาไว้ไม่ให้มีบทบาท เนื่องจากผู้นำสามารถสร้างบารมีและฐานทางการเมืองระดับล่างได้โดยตรง

นอกจากนี้ ภูษณ ปรีมาณิช¹⁶ ได้กล่าวถึงนโยบายประชานิยมว่ามีลักษณะ 5 ประการ

1. การเน้นที่เรื่องเงินทอง และตัวเลขทางเศรษฐกิจ
2. การมองคนเป็นลูกค้า หรือวัตถุทางเศรษฐกิจ
3. การเน้นเรื่องการตลาด ลดแลกแจกแถม บำรุงบำเรอเพื่อหวังผลทางการเมือง
4. การเน้นการสั่งการจากบนลงล่างแบบเบ็ดเสร็จรวดเร็ว(CEO)
5. การมีโครงการออกมามากมายประชาชนตกเป็นผู้รับการอุปถัมภ์ ฟังพาและรอความช่วยเหลือจากรัฐ

ก่อนการเกิดขึ้นของพรรคไทยรักไทยนั้น นโยบายของรัฐบาลมักจะได้มาจากการกำหนดของเทคโนโลยีหรือข้าราชการนักวิชาการ เช่น จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์ฯ มากกว่าจะมาจากนักการเมือง เมื่อมีการก่อตั้งพรรคไทยรักไทย การกำหนดนโยบายได้เปลี่ยนโฉมหน้าไป เพราะพรรคไทยรักไทยมีนโยบายของตัวเอง สภาพัฒน์หรือหน่วยราชการอื่นที่เคยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายเป็นเพียงส่วนเสริมที่คอยนำเอานโยบายกว้าง ๆ ของพรรคไทยรักไทยไปแปรเป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติ¹⁷

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16-17.

¹⁶ อ้างถึงในวรวรรณ ธัญญ์ธัญชัย, “การพัฒนาที่ยั่งยืนกับนโยบายประชานิยม: ศึกษาเฉพาะกรณีความคิดเห็นของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตศิลปศาสตร (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2547.

¹⁷ วินัย ผลเจริญ, “ผลกระทบของนโยบายประชานิยมที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทย” เผยแพร่ในเว็บไซต์

เมื่อได้จัดตั้งรัฐบาล พรรคไทยรักไทยสามารถทำให้นโยบายเร่งด่วนที่หาเสียงไว้เป็นนโยบายของรัฐบาลได้ทั้งหมด โดยอ้างว่าการนำนโยบายเร่งด่วนเหล่านี้มาใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจให้ดีขึ้นหลังจากที่เกิดวิกฤตก่อนหน้านี้ และเพื่อให้ประชาชนในระดับรากหญ้ามีคุณภาพชีวิตที่ดี พ้นจากความยากจน และมีหลักประกันสังคม รัฐบาลมองว่านี่คือนโยบายแบบประชานิยมที่ให้ความสำคัญต่อประชาชนโดยเฉพาะคนยากจนผู้ด้อยโอกาสในสังคม

อย่างไรก็ตาม ในบรรดาปรากฏการณ์ประชานิยมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกนั้น นักวิชาการหลายคนเห็นว่าประชานิยมของรัฐบาลทักษิณมีลักษณะคล้ายคลึงกับประชานิยมในละตินอเมริกามากที่สุด

ประชานิยมในละตินอเมริกาเกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง หรือช่วงปี 1920 ต่อกับช่วงปี 1930 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาร์เจนตินา ที่เรียกกันว่า ขบวนการเปโรง (Peronism) เป็นขบวนการที่มีผู้นำสูงสุดที่โดดเด่น มีเสน่ห์ มีบารมี เป็นที่จับตาจับใจประชาชน (Strong Man) และมีนโยบายส่งเสริมหรือสังเคราะห์ประชาชนชั้นล่าง โดยเฉพาะคนยากจนในเมือง รวมทั้งกรรมกร ใช้คนชั้นล่างเป็นฐานเสียงและฐานนโยบาย มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้นำกับประชาชน และผู้นำมักใช้ถ้อยคำ ภาษา สำนวน และมารยาทแบบคนชั้นล่างในการสื่อสารหรือสัมพันธ์กับประชาชน

ประชานิยมตามแบบฉบับละตินอเมริกานั้นให้บทบาทและความสำคัญแก่พรรค หรือกลุ่ม สมาคม สถาบันต่างๆ ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับบทบาทของผู้นำในการเชื่อมโยงกับประชาชน โดยทั่วไป ประเทศละตินอเมริกาที่เป็นประชานิยมนั้น ล้วนมีรัฐที่แทรกแซงหรือชี้นำเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการเอางบประมาณของรัฐมาสนับสนุน ส่งเสริมคนชั้นล่างอย่างชัดเจน แทนที่จะปล่อยให้ระบบตลาดทำหน้าที่แบ่งสรรรายได้และสวัสดิการแก่สังคมเอง แต่ประชานิยมในละตินอเมริกาก็หาได้ยกเลิกระบบตลาดโดยสิ้นเชิงไม่ ยังยอมให้นายทุนและนักอุตสาหกรรมแห่งภาคเอกชนเป็นผู้นำในโลกธุรกิจต่อไป¹⁸

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2549)¹⁹ กล่าวถึงเหตุผล 6 ประการ ที่จัดให้ นายกษทักษิณ เป็น “ประชานิยม” ในความหมายของละตินอเมริกาได้ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ขบวนการในละตินอเมริกาอาศัยผู้นำที่โดดเด่น (Strong Man) ที่มีสติปัญญาและวิสัยทัศน์เป็นเลิศ เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว มีเสน่ห์ มีบารมี มีคำพูด สำนวน โวหาร และท่วงท่ามารยาทที่เข้าถึงคนชั้นล่างได้มากกว่านายกรัฐมนตรีใดๆที่เคยมีมาก่อน เป็นผู้นำที่แทบจะขาดไม่ได้สำหรับประชาชน อันมีความสำคัญไม่แพ้กันนโยบาย มีความสำคัญมากกว่าพรรค เช่นเมื่อตอนนายกษทักษิณ มหาเศรษฐี และนักการเมืองขวัญใจประชาชนนั่งบนพื้นหญ้ากินส้มตำร่วมกับบรรดาพี่น้องสมัชชาคนจน พลันที่ได้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

¹⁸ เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ทักษิณา-ประชานิยม, พิมพ์ครั้งที่สอง (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2550), หน้า 28-30.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 85-93.

ประการที่สอง เอนโยบายมาดั่งคะแนนเสียง แทนที่จะใช้เพียงเงินทอง ข้าวของ หรือ ความใกล้ชิดที่นักการเมืองมีต่อคนในท้องถิ่น ไทยรักไทยกลายเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่เขาชนะการเลือกตั้งได้เพราะอาศัยนโยบายเป็นหลัก โดยนำเสนอมาตรการที่สอดคล้องกับความรู้สึก และความต้องการของคนชั้นล่างอย่างจริงจัง ซึ่งนโยบายเหล่านี้ถูกเรียกขานด้วยภาษาสำนวนที่ชาวบ้านเข้าใจง่ายและจำได้ทันที เช่น “30 บาทรักษาทุกโรค” “พักชำระหนี้” “โค ล้านตัว” “บ้านเอื้ออาทร” ฯลฯ

ประการที่สาม นโยบายที่กล่าวมา เป็นนโยบายที่เอื้อหรือสงเคราะห์ต่อคนยากจน คน ชั้นล่าง ชาวบ้าน โดยเฉพาะในชนบท แต่ก็รวมทั้งคนจนในเมืองด้วย ซึ่งนักวิจารณ์ ปัญญาชน คนชั้นกลางจำนวนมากเห็นว่าไม่ถูกต้องตามหลักวิชา เสี่ยงต่อการกระทบถึงเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ก่อหนี้ในหมู่คนชั้นล่างอย่างมากมาย

ประการที่สี่ รัฐบาลทักษิณ ได้ตัดทอนหรือลดความสำคัญของกลุ่ม คณะ สมาคม หรือ การรวมตัวใดๆ ที่อยู่ระหว่างพวกเขากับประชาชน โดยเน้นความสัมพันธ์และการสื่อสาร โดยตรงระหว่างตัวเองกับประชาชนเป็นสำคัญ เช่น พูดกับประชาชนทุกวันเสาร์ผ่านวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และได้ลดความสำคัญขององค์กรพัฒนาเอกชน(เอ็นจีโอ)ในการแก้ปัญหาให้ชาวบ้านลงไปมาก โดยเชื่อมตัวเองและหน่วยงานของรัฐเข้ากับคนยากจนโดยตรง มากกว่าจะสนับสนุนให้เอ็นจีโมาเป็นตัวกลาง

ประการที่ห้า คำขวัญของพรรคไทยรักไทย หรือคำปราศรัยของนายทักษิณ มักจะ ยกเอาความสำคัญของประชาชนและคุณค่าของประชาชนเป็นที่ตั้งเสมอ

ประการที่หก นโยบายของนายทักษิณ เป็นนโยบายเพื่อทุนนิยมโดยพื้นฐาน ขณะเดียวกันก็เข้าแทรกแซงเศรษฐกิจอย่างไม่เคยมีใครกล้าทำมาก่อน ในการใช้เงินนอกงบประมาณของรัฐจำนวนมากในการสงเคราะห์ อุดหนุน ช่วยเหลือคนชั้นล่างและคนชั้นกลางระดับล่าง โดยเฉพาะในชนบท นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับตลาดภายในประเทศให้ได้รับการกระตุ้นจากการใช้จ่ายของประชาชนในชั้น “รากหญ้า” ซึ่งเป็นผลจากนโยบายประชานิยม เช่น ธนาคารประชาชน, พักชำระหนี้, กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้าน ฯลฯ

ขณะเดียวกัน สื่อมวลชนไทยโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ได้เรียกนโยบายประชานิยมในฐานะที่เป็นนโยบายของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ไว้ดังนี้²⁰

“นโยบายประชานิยม” โดยสรุปหมายถึง การใช้เงินจำนวนมากในการสร้างความนิยมกับประชาชน โดยเฉพาะในชนบทซึ่งจะนำไปสู่สังคมแห่งการบริโภคนิยมทั้งหมดในการจัดหาเงินทุนมากกว่าการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชนตัวเอง ลดการพึ่งพารัฐให้น้อยที่สุด (กรุงเทพธุรกิจ, 2545)

“นโยบายประชานิยม” โดยสรุปหมายถึง นโยบายรูปแบบต่างๆ ที่มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่มีจำนวนมาก มีฐานกว้าง ซึ่งคือคนที่มีรายได้น้อย เกษตรกร หรือคนยากจนในชนบท

²⁰ อ้างถึงในวรวรรณ ธัญญสัจชัย, อ้างแล้ว.

และในตัวเมือง ทั้งนี้เพื่อสร้างความนิยมให้กับรัฐบาล นโยบายประชานิยมจะได้ผลทางการเมืองสูงในประเทศที่มีการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันอย่างมาก เช่น กรณีประเทศไทย หรือประเทศในแถบละตินอเมริกา (ฐานเศรษฐกิจ, 2546)

“นโยบายประชานิยม” โดยสรุปหมายถึง การจัดสรรทุนจำนวนมากเพื่อดำเนินนโยบายเศรษฐกิจรากหญ้าและหลักประกันทางสังคม ซึ่งโครงการต่าง ๆ ล้วนแต่เพื่อคนยากจนและเพื่อสร้างคะแนนนิยมสูงสุดจากประชาชนเพื่อกลับมาเป็นรัฐบาลพรรคเดียวในการเลือกตั้งครั้งหน้า (มติชน, 2546)

“นโยบายประชานิยม” โดยสรุปหมายถึง การใช้เงินจำนวนมากในการสร้างความนิยมกับประชาชน โดยเฉพาะในชนบทซึ่งจะนำไปสู่สังคมแห่งการบริโภคนิยมทั้งหมดในการจัดหาเงินทุนมากกว่าการสร้างความเข้มแข็งจากภายในชุมชนตัวเอง ลดการพึ่งพารัฐให้น้อยที่สุด (กรุงเทพธุรกิจ, 2545)

วรวรรณ ธัญญ์สัณชัย²¹ จึงได้สรุปความหมายของ “นโยบายประชานิยม” ไว้ว่าเป็นนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน มีการใช้นโยบายการคลังที่เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และมาตรการจัดสรรทรัพยากรใหม่ เพื่อขยายการบริโภคของประชาชน โดยเชื่อว่าเมื่อเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโต ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

แนวคิดเชิงปรัชญาเรื่องการเป็นศัตรูกันของประชานิยม

แม้ประชานิยมจะไม่ใช้ปรัชญาทางการเมืองที่มีตำรากล่าวไว้โดยเฉพาะ แต่ก็อาจมองว่าประชานิยมเป็นปรัชญาทางการเมืองได้เช่นกัน เนื่องจากประชานิยมจะให้ความรู้สึกทางปรัชญาแฝงเอาไว้ กล่าวคือ ประชานิยมเป็นคำที่กระตุ้นให้คิดถึงมวลชนที่เข้าไม่ถึงสิทธิหรือถูกกีดกันออกจากสิทธิ โดยการสร้างทางเลือกใหม่ที่ต่างไปจากเดิม ในเชิงปรัชญา เออร์เนสโต ลาเกา (Ernesto Laclau) ชี้ให้เห็นว่าประชานิยมใช้แนวคิดการเป็นศัตรูกัน (antagonism) สร้างพรหมแดนการเมืองและใช้เป็นกำแพงแบ่งความเป็นฝักเป็นฝ่าย กระบวนการของความคิดนี้จะสร้างวาทกรรมหรือกรอบแนวคิดชุดใหม่ที่ต่อต้านสถานภาพเดิม (anti-status discourse) เพื่อกำหนดพื้นที่ทางการเมืองใหม่ ประชานิยมแยกสังคมออกเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่ของประชาชน (the people) กับคนอื่น (the other) พร้อมกับสร้างสัญลักษณ์ทางการเมือง อ้างว่ากำลังต่อสู้กับพวกเก่าซึ่งเป็นการกระทำเพื่อประชาชนและมีเพียงกลุ่มของตนเท่านั้นที่ทำได้เพื่อประชาชน ส่วนคนอื่นเป็นฝ่ายตรงข้ามที่คอยขัดขวางประชาชน

ลาเกา เห็นว่า กระบวนการสร้างความเป็นศัตรูนี้มีความสำคัญ เพราะเป็นกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนมีฐานะ 2 ด้านพร้อมกัน ด้านหนึ่ง ได้แก่ การเกิดตัวตนและความรู้สึกที่ตัวเองได้รับการเอาใจใส่จากผู้นำ ส่วนอีกด้านหนึ่งกำลังถูกกระทำและถูกเอารัดเอาเปรียบจากศัตรูประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกร่วมกันภายใต้การกุม

²¹ เรื่องเดียวกัน.

อำนาจของผู้นำ ส่วนคำว่า “คนอื่น” อาจมีความหมายทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง หรือมีลักษณะร่วมกันทั้งสองอย่าง เช่น พวกคนรวย พวกชนชั้นนำ พวกนักการเมือง พวกมหาอำนาจ ต่างประเทศ หรือพวกอะไรก็ได้ที่กีดกันคนจน²²

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

ลักษณะของนักการเมืองประชานิยมตามที่อันเดรีย สโกลเคย์ กล่าวไว้ เห็นได้ว่าเป็นความคล้ายคลึงกับลักษณะของนายกษัตริย์ที่ปรากฏขึ้นตามสื่อต่างๆ กล่าวคือ นายกษัตริย์มักจะกล่าวในการปราศรัยตามพื้นที่สาธารณะว่าเป็นผู้ที่เข้าใจประชาชนโดยเฉพาะประชาชนระดับรากหญ้า และทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชนเหล่านั้น

ขณะที่ด้านอุดมการณ์ นายกษัตริย์ใช้คำพูดในลักษณะปลุกกระตมให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง เพื่อปล้ำล้างคำพูดของฝ่ายต่อต้านนายกษัตริย์ว่าไม่เป็นที่ต้องการหรือไม่เหมาะสมจะเป็นนายกษัตริย์ต่อไป ซึ่งในส่วนนี้เองที่ สโกลเคย์ เรียกว่าเป็นการใช้นโยบายการเป็นศัตรู

ทั้งนี้ การกล่าวถึงนโยบายประชานิยมโดยนักวิชาการและสื่อมวลชนดังที่ได้ยกมาข้างต้นนั้น จะช่วยให้เกิดรับรู้และเข้าใจนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ ซึ่งในงานวิจัยนี้ต้องการศึกษา ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นโยบายสาธารณะ

ความหมายของนโยบายสาธารณะ²³

นักวิชาการไทยและต่างประเทศ ได้ให้คำนิยามหรือความหมายของนโยบายสาธารณะไว้ ดังนี้

James Anderson กล่าวว่า “นโยบายสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่รัฐกระทำเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเจตนาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ความยากจน การผูกขาด เป็นต้น

Harold Lasswell & Abraham Kaplan กล่าวว่า “นโยบายสาธารณะ หมายถึง แผนหรือโครงการที่กำหนดขึ้น อันประกอบด้วยเป้าหมาย คุณค่า และการปฏิบัติงานต่างๆ

ทินพันธุ์ นาคะตะ กล่าวว่า “นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางหรือโครงการที่สำคัญ ๆ ซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้น ด้วยการกำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสิ่งที่ต้องการ”

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6-7.

²³ นโยบายสาธารณะ PA270 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

อมร รักษาสัตย์ กล่าวว่า “นโยบายสาธารณะ คือ ความคิดของรัฐบาลที่ว่าจะทำอะไร หรือไม่อย่างไร เพียงใด เมื่อใด ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ การกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่ต้องกระทำ การกำหนดแนวทางใหม่ๆ และการกำหนดการสนับสนุนต่างๆ

จากการนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง แนวทางหรือกิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ทำ ภายใต้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยกำหนดเป็นหลักการ แผนงาน หรือโครงการ เพื่อก่อประโยชน์แก่สังคมและส่วนรวม

ประเภทของนโยบายสาธารณะ

จำแนกตามเนื้อหาสาระสำคัญและวัตถุประสงค์ของนโยบาย Theodore Lowi และ Frank Frohock แบ่งประเภทของนโยบายเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. **Regulative Policy** คือ นโยบายที่เป็นกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ ซึ่งเป็นนโยบายที่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อให้ทุกคนต้องปฏิบัติตาม ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามถือว่าผิดกฎหมายต้องถูกลงโทษ หรือเป็นกติกากในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคมอย่างเสมอภาค และเป็นธรรม ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศต่างๆ เช่น โครงการเมาไม่ขับ เป็นต้น

2. **Distributive Policy** คือ นโยบายการกระจายบริการของรัฐ ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐต้องจัดบริการพื้นฐานให้ประชาชนทุกคนได้ใช้ หรือเพื่อให้ประชาชนทั่วไปโดยส่วนรวมมีโอกาสได้รับบริการสาธารณะที่เป็นของรัฐบาลอย่างทั่วถึงและพอเพียง เช่น นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค นโยบายกองทุนหมู่บ้าน การสร้างถนนในทุกหมู่บ้านหรือทั่วประเทศ โครงการรถไฟฟ้ามหานคร เป็นต้น

3. **Re-distributive Policy** คือ นโยบายเพื่อการจัดสรรทรัพยากรใหม่ให้เหมาะสม หรือการจัดสรรทรัพยากรเสียใหม่ ซึ่งเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นเพื่อประชาชนบางอาชีพ ผู้ประกอบการบางสาขาการผลิต พื้นที่บางพื้นที่ตามความจำเป็น เช่น การออกบัตรสุขภาพ นโยบายการปฏิรูประบบราชการ นโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น หรือเป็นนโยบายเพื่อดึงทรัพยากรจากประชาชนกลุ่มหนึ่งไปเป็นประโยชน์ให้ประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ด้อยโอกาส เช่น นโยบายภาษี นโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร โครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นต้น

4. **Capitalization Policy** คือ นโยบายเพื่อการลงทุน ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือเพื่อแสวงหาทรัพยากรใหม่ๆ คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาแล้วก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมและประเทศชาติ หรือการก่อสร้างบางอย่างเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป เช่น นโยบายพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Sea Board) การสร้างสนามบิน การวางท่อก๊าซ เป็นต้น

5. **Ethical Policy** คือ นโยบายเพื่อจริยธรรม ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ไม่มีภารกิจบังคับให้ผู้ใดปฏิบัติตาม เพียงแต่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้สึกสำนึกที่ดี มี

จิตสำนึกในทางที่ถูกที่ควรที่จะปฏิบัติตาม เช่น โครงการลานกีฬาต้านยาเสพติด โครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ลด ละ เลิกอบายมุข โครงการหน้าบ้านน้อมอง โครงการถนนสีขาว การรณรงค์ต่างๆ เป็นต้น

กระบวนการและขั้นตอนในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ

1. การก่อตัวของนโยบาย (Policy Formation)
2. การเตรียมและเสนอนโยบาย (Policy Formulation)
3. การอนุมัติและประกาศนโยบาย (Policy Adoption)
4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation)
5. การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation)
6. การปรับปรุง แก้ไข/ยกเลิก (Policy Termination)

ขั้นตอนที่ 1 การก่อตัวของนโยบาย (Policy Formation) ประกอบด้วย

1) การพิจารณาปัญหา นโยบาย การกำหนดนโยบายต่างๆ จะต้องมีการพิจารณาปัญหา หรือความต้องการของประชาชนที่จะนำมากำหนดเป็นนโยบาย โดยปัญหานั้นต้องเป็นปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่ หรือส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมากในสังคม โดยมีเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการหรือความไม่พอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของรัฐบาล และต้องการให้หน่วยงานของรัฐมีการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบให้ดีขึ้น

2) การพิจารณาเวลาที่เกิดปัญหา โดยพิจารณาว่าปัญหา ความต้องการ หรือความไม่พอใจที่เกิดขึ้นนั้น เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใด เหตุการณ์นั้นอาจเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต หรือกำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน หรือเป็นเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นถ้าทราบเวลาที่เกิดปัญหา จะช่วยทำให้การกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาย่อมถูกต้องและทันเวลา

3) ปัญหาที่รัฐบาลสนใจ หมายถึง ปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รัฐบาลมีความสนใจอย่างจริงจัง ทราบถึงสถานการณ์โดยละเอียดว่าปัญหาคืออะไร ทราบสาเหตุผลกระทบของปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไขหรือไม่

4) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ในกรณีที่เกิดปัญหาพร้อมๆ กันหลายด้าน และไม่สามารถแก้ปัญหาคิดทุกด้าน การแก้ปัญหาก็เกิดขึ้นจึงต้องมีการจัดลำดับก่อน-หลังของปัญหาว่าปัญหาใดควรได้รับการพิจารณาแก้ไขหรือดำเนินการเป็นอันดับแรก

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมและเสนอนโยบาย (Policy Formulation) เป็นขั้นตอนที่ช่วยในการรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบาย ประกอบด้วย

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ เป็นสิ่งที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการให้เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นรูปธรรม สามารถแก้ไขสาเหตุของปัญหาได้ การกำหนดวัตถุประสงค์จึงต้องชัดเจน มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีเหตุมีผล สามารถวัดได้ มีขอบเขตของเวลาและสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้

2) การกำหนดทางเลือก เป็นการกำหนดวิธีการที่เป็นไปได้ในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งวิธีการได้มากกว่าหนึ่งวิธี จากนั้นจึงจัดลำดับทางเลือก โดยเน้นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

3) การจัดทำร่างนโยบาย เป็นการเสนอร่างนโยบายให้ผู้มีอำนาจได้พิจารณาตัดสินใจ ซึ่งร่างนโยบายประกอบไปด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวทางและมาตรการ การจัดลำดับทางเลือก และข้อมูลประกอบที่สำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 การอนุมัติและประกาศเป็นนโยบาย (Policy Adoption) ประกอบด้วย

1) การจัดวาระในการพิจารณา นโยบาย เป็นการเตรียมเรื่องที่จะเข้าประชุมว่าเรื่องใดควรเสนอเป็นวาระแรก และเรื่องใดควรเสนอในวาระถัดไป

2) การพิจารณาร่างนโยบาย เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของนโยบายว่าควรนำมาดำเนินงานต่อไปหรือไม่

3) การอนุมัติ/ไม่อนุมัติ การที่ไม่เห็นด้วยอาจแก้ไขหรือยกเลิกนโยบาย ส่วนนโยบายใดที่เห็นชอบก็จะอนุมัติให้ดำเนินการต่อไป

4) การประกาศนโยบาย การประกาศใช้นโยบายมีหลายรูปแบบซึ่งอาจประกาศออกมาในรูปกฎหมาย ข้อกำหนด พ.ร.บ. กฎกระทรวง อย่างเป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 4 การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงการนำทรัพยากรต่าง ๆ ไปจัดสรรเพื่อก่อให้เกิดผลตามนโยบาย ประกอบด้วย

1) การส่งต่อนโยบาย การดำเนินการของหน่วยงานกำหนดนโยบาย ส่งนโยบายไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้มีความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้

2) การตีความหรือแปลงนโยบาย องค์การหรือหน่วยงานที่รับนโยบายมาดำเนินงาน ต้องตีความหรือแปลงนโยบายออกมาเป็นแผนงานและโครงการ

3) การชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติหน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดให้มีการฝึกอบรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน โครงการ แก่หน่วยงานระดับปฏิบัติให้สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้

4) การดำเนินงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติ ต้องมีการวางแผน การจัดองค์การ และการระดมทรัพยากรต่าง ๆ

5) การจัดระบบสนับสนุน ได้แก่ ข่าวสารข้อมูล การมอบหมายอำนาจหน้าที่ การติดต่อสื่อสาร

6) การติดตามและควบคุมผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นหรือภาวะเบี่ยงเบนได้ และสามารถดำเนินการแก้ไขได้ทันเวลา

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) เป็นขั้นตอนที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จและล้มเหลวของนโยบาย ประกอบด้วย

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการของนโยบาย ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินจึงอยู่ที่ว่าต้องการประเมินผลในขั้นตอนใด

2) การกำหนดเกณฑ์วัดและวิธีการตรวจสอบที่ต้องการประเมิน เช่น การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ เกณฑ์ประสิทธิผล เกณฑ์ประสิทธิภาพ เป็นต้น

3) การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลและวิธีการรายงาน ในการประเมินผล

4) การนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาระบวนการของนโยบายหรือยกเลิกต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุง แก้ไข และยกเลิกนโยบาย (Policy Termination) จากขั้นตอนของการประเมินผลนโยบาย ถ้าปรากฏว่านโยบายต่าง ๆ ไม่สามารถสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ได้ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงนโยบายนั้นให้มีการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาว่าส่วนใดที่ยังไม่เหมาะสมก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข แต่ถ้าพิจารณาแล้วเห็นว่านโยบายใดอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติก็จะยกเลิกนโยบายนั้น ซึ่งขั้นตอนนี้มีกิจกรรมที่สำคัญคือ

1) การนำผลหรือข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลนโยบายมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจในการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกนโยบาย

2) การนำผลสรุปของการประเมินผลทั้งหมดไปใช้ในการกำหนดนโยบายอื่น ๆ ต่อไป

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

นโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ เป็นนโยบายสาธารณะ เพราะมีลักษณะ ขั้นตอน และกระบวนการเหมือนกับนโยบายสาธารณะทั่วไป ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะจะช่วยให้เข้าใจการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงการประกาศนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติในสมัยรัฐบาลทักษิณ ส่วนในสมัยรัฐบาลสุรยุทธ์ ซึ่งเป็นช่วงหลังรัฐบาลทักษิณ ได้ปรากฏการแก้ไข ปรับปรุง และยกเลิกนโยบายประชานิยม ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของนโยบายสาธารณะ ทั้งนี้ในขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในการประเมิน สอดส่อง และตรวจสอบผลการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ซึ่งถือเป็นบทบาททางการเมืองอย่างหนึ่งของสื่อมวลชน รวมถึงสื่อหนังสือพิมพ์ด้วย

บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์

การปกครองระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง โดยวิธีการเลือกตั้งบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เข้าไปเป็นตัวแทนของประชาชนทำหน้าที่บริหารประเทศ ดังนั้นประชาชนจำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ที่มีประโยชน์อย่างเพียงพอ เพื่อจะได้นำเอาข้อมูลเหล่านั้นไปประกอบการตัดสินใจ เลือกตัวแทนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นเสมือนช่องทาง หรือเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดข้อมูลเหล่านั้นไปสู่ประชาชน

เนื่องจากหนังสือพิมพ์สามารถให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน โดยการเสนอประเด็นปัญหาต่างๆ ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นการติดตามเสนอเหตุการณ์ทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนได้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การกระตุ้นความสนใจของประชาชน ให้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หรือแม้กระทั่งการชี้หน้าที่ทัศนคติและค่านิยมแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเมือง²⁴

เกษม ศิริสัมพันธ์ (2513)²⁵ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า มีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. เป็นสื่อกลางการติดต่อระหว่างรัฐบาลและประชาชน (**Channel of Communications**) ตามหน้าที่ดังกล่าว หนังสือพิมพ์จะเป็นผู้ติดตามเหตุการณ์เสนอข่าวสารทัศนะทางการเมืองเพื่อให้ผู้อ่านได้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างเพียงพอ เกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลหรือนักการเมือง ในขณะที่เดียวกันประชาชนก็เสนอความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับการเมืองไปสู่รัฐบาลผ่านทางหนังสือพิมพ์

2. บทบาทในการตรวจการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล (**Watchdog of the government**) เนื่องจากเป็นการยากที่จะจำกัดให้หนังสือพิมพ์เป็นเพียงสื่อกลางติดต่อระหว่างรัฐบาลและประชาชน ทำให้เกิดความคิดต่อไปว่าหนังสือพิมพ์ไม่ควรเป็นสื่อกลางถ่ายทอดความคิดเห็นของรัฐบาลและประชาชนเท่านั้น แต่ควรต้องวางตัวเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนที่มีความเห็นเป็นของตนเองและมุ่งความสนใจไปยังเรื่องราวที่เขาเห็นว่าเหมาะสม เช่น หนังสือพิมพ์ไม่เพียงแต่เสนอข่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้งแล้วเสร็จสิ้นไปตามหน้าที่ประการแรกเท่านั้น แต่หนังสือพิมพ์ควรทำหน้าที่ต่อมาคือติดตามสอดส่องพฤติกรรมของนักการเมืองว่าได้กระทำหน้าที่อย่างสุจริตตามนโยบายที่แถลงไว้หรือไม่ด้วย

²⁴ ดร.ณิ คำสุข, “สัมพันธภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้ง ในช่วงต้นน้ำผึ้งพระจันทร์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2540.

²⁵ อ้างถึงในสำนวน ธรรมโม, “บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2539.

3. บทบาทในการให้ความรู้ทางการเมือง (Political educator) หรือการเป็นสถาบันให้ความรู้ทางการเมืองซึ่งถือเป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลที่ไม่ได้เล่าเรียนในโรงเรียน (unschool people) ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะกระตุ้นบุคคลเหล่านั้นให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและปรับตนเองให้เข้ากับระเบียบและวิธีใหม่ๆ ประชาชนต้องทำความเข้าใจและปรับตนเองให้เข้ากับการปกครองใหม่

ลิขิต ธีระเวคิน (2536)²⁶ ได้กล่าวถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. หนังสือพิมพ์ในฐานะผู้วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น มีส่วนในการช่วยวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะนโยบาย รวมทั้งการต่อต้านนโยบายหรือโครงการที่ไม่เหมาะสม ในส่วนนี้หนังสือพิมพ์มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการดำเนินนโยบายของรัฐ นโยบายใหญ่ๆ ที่สำคัญจะอยู่ในสายตาของหนังสือพิมพ์

2. หนังสือพิมพ์เป็นสถาบันที่ประชาชนพึ่งพาได้ในบางครั้งในแง่ของการต่อสู้เพื่อความถูกต้องและความยุติธรรม เช่น กรณีการบริหารงานบกพร่องหรือการใช้อำนาจในทางผิดๆ ของรัฐบาลหรือข้าราชการ หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ท้วงติงหรือวิพากษ์วิจารณ์จนทำให้ประชาชนที่นิ่งเฉยเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ด้วย

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของรัฐบาลไปสู่ประชาชน เป็นการให้ความรู้ทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจและปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ใหม่ๆ

ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์ก็มีบทบาทในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลว่าดำเนินนโยบายเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวมอย่างแท้จริงหรือไม่ หรือรัฐบาลได้ปฏิบัติตามนโยบายที่แถลงไว้หรือไม่ รวมถึงการเป็นผู้วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนะ สนับสนุนหรือต่อต้านนโยบายหรือโครงการผ่านการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ในหนังสือพิมพ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁶ อ้างถึงในนิคม ปณณะเจริญรักษ์, “การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2536.

ประเภทของหนังสือพิมพ์

พีระ จิโรสภณ (2540)²⁷ ได้แบ่งประเภทของหนังสือพิมพ์ตามลักษณะเนื้อหาเป็นส่วนสำคัญ ดังนี้

1. **หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม (Popular Newspapers)** บางคนเรียกว่าหนังสือพิมพ์ปริมาณ หรือ หนังสือพิมพ์เร้าอารมณ์ (Sensational) หรือ หนังสือพิมพ์ข่าวเบา (Soft News) เป็นหนังสือพิมพ์ที่คนทั่วไปอ่าน โดยเฉพาะคนระดับล่างและระดับกลาง เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวภัยพิบัติต่างๆ ข่าวสังคม ข่าวบุคคล ข่าวลักษณะนี้ เป็นข่าวที่คนธรรมดาสามัญทั่วไปสนใจตามปุถุชนวิสัย (Human Interest) ตอบสนองทางอารมณ์โดยทันที (Immediate Reward) ลักษณะการเสนอเนื้อหาเต็มไปด้วยการเร้าอารมณ์ดึงดูดความสนใจ มีภาพประกอบข่าวมากมาย รูปแบบการเขียนเต็มไปด้วยสีสันจินตนาการ และมักใช้ภาษาตลาด

นักหนังสือพิมพ์บางท่านเรียกหนังสือพิมพ์ชนิดนี้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ตลาด เพราะเน้นปริมาณการจำหน่ายถึงคนระดับชาวบ้านซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ การเสนอข่าวบทความ สารคดี จะเน้นวิธีการสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้มากโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นการมอมเมาหรือไม่ โดยอ้างว่า การมอมเมา คือ พาหะเข้าถึงประชาชน เพื่อรับส่วนของสารประโยชน์ที่มีอยู่หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการมุ่งเอาใจตลาดทุกระดับ จัดเป็นสื่อที่เน้นตลาดมวลชน(Mass-market)

2. **หนังสือพิมพ์คุณภาพ (Quality Newspapers)** หมายถึงการเสนอเนื้อหา เน้นหนักข่าวประเภทข่าวหนักๆ (Hard News) เช่น ข่าวเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา ข่าวประเภทนี้มุ่งเสนอความรู้ ความคิดเห็นเป็นสำคัญ ให้ผลตอบแทนกับผู้อ่านในระยะยาว (Delayed Rewards) กล่าวคือ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆได้ เช่น เป็นข้อมูลในการตัดสินใจวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น รูปแบบการเขียนไม่หือหวาเร้าอารมณ์ มีลักษณะค่อนข้างจริงจังมากกว่า เนื้อหาข่าวและบทความหนักไปทางรายละเอียดข้อเท็จจริง การแสดงความคิดเห็นจะใช้เหตุผลมากกว่าเล่นสำนวนโวหาร หนังสือพิมพ์ประเภทนี้อาจมีจำนวนจำหน่ายไม่สูงเท่าหนังสือพิมพ์ประชานิยม ผู้นิยมอ่านมักจะเป็นคนระดับกลาง ระดับสูง และผู้บริหาร หรือผู้มีการศึกษาพอสมควร

3. **หนังสือพิมพ์เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกลุ่ม (Specialized Newspapers)** หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีลักษณะแตกต่างไปจากประเภทอื่น คือ เสนอเนื้อหาเน้นเฉพาะเรื่องเพื่อคนอ่านเฉพาะกลุ่ม(niche-market) ตัวอย่างที่เห็นได้ในท้องตลาดเมืองไทยขณะนี้ก็คือหนังสือพิมพ์ซึ่งเน้นเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ธุรกิจการเงิน การค้า แม้ว่าจะมีข่าวในลักษณะอื่น เช่น ข่าวการเมือง ข่าววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือแม้แต่ว่าข่าวสังคมบันเทิงรวมอยู่ด้วย แต่ข่าวหรือเนื้อหาเหล่านี้ มักจะต้องเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจหรือธุรกิจ ไม่ว่าโดย

²⁷ อ่างถึงในดวงพร จำปาศรี, “ภาพลักษณ์ของพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทย”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2547), หน้า 43-44.

ทางตรงหรือทางอ้อมเสมอ และหนังสือพิมพ์เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกิจกลุ่มนี้มีผู้อ่านจำนวนจำกัด ไม่มากเหมือนหนังสือพิมพ์ทั่วไป

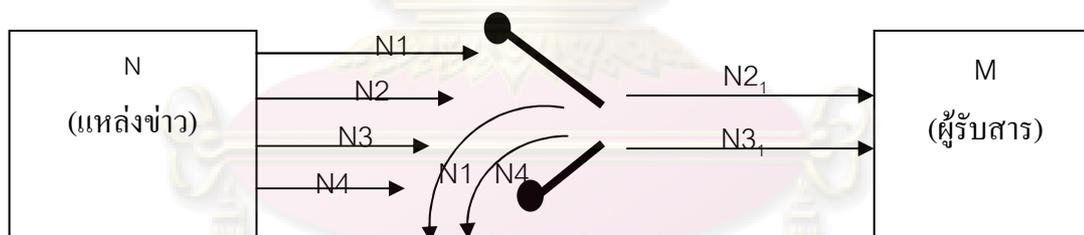
ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

งานวิจัยนี้เลือกศึกษาหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ปริมาณ หนังสือพิมพ์คุณภาพ และหนังสือพิมพ์ธุรกิจซึ่งจัดอยู่ในประเภทหนังสือพิมพ์เฉพาะเรื่อง โดยกลุ่มตัวอย่างจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ประเภทที่เลือกมาศึกษานี้ อาจนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท

แนวคิดเกี่ยวกับผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeeper)

แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ “ผู้เฝ้าประตู” (gatekeeper) มาจากข้อเขียนของ เค เลวิน (Lewin, K., 1947)²⁸ ซึ่งให้ข้อสังเกตว่า ข่าวสารมักจะไหลผ่านช่องทางต่างๆ อันประกอบไปด้วยบริเวณประตูที่ซึ่งมีการปล่อยหรือกักข่าวสารต่างๆ ตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือโดยการวินิจฉัยของผู้เฝ้าประตูเองว่าจะยอมให้ข่าวสารใดไหลผ่านไปได้หรือไม่ ซึ่งแนวคิดนี้ได้ถูกนำมาอธิบายลักษณะการไหลของข่าวสารในกระบวนการสื่อสารมวลชน

ดี เอ็ม ไวท์ (White, D.M., 1950²⁹) ได้ใช้แนวความคิดเรื่อง “ผู้เฝ้าประตู” ในการศึกษากิจกรรมของบรรณาธิการข่าวโทรพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอเมริกันฉบับหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นี้มีส่วนคล้ายกับหน้าที่ผู้เฝ้าประตู

N = แหล่งของข่าวต่างๆ

N1, N2, N3, N4 = ข่าวแต่ละชิ้น

N2₁, N3₁ = ข่าวที่ถูกเลือก

M = ผู้รับสาร

N1, N4 = ข่าวที่ไม่ถูกเลือก

ภาพที่ 1 แบบจำลองผู้เฝ้าประตูของ ดี เอ็ม ไวท์ (1950)

²⁸ อังถึงในพีระ จิตรโสภณ, *หลักและทฤษฎีการสื่อสาร* (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528), หน้า 624.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 624.

แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่า จากต้นต่อแหล่งข่าว (สำนักข่าวโทรพิมพ์) จะมีข่าวสารมากมายหลายชั้นส่งมายังสำนักงานหนังสือพิมพ์ หรือสถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่คัดเลือกข่าวสารเพียงบางชั้นเพื่อตีพิมพ์หรือออกอากาศ ส่วนอีกหลายชั้นก็อาจถูกโยนทิ้งตะกร้า ข่าวสารที่ถูกคัดเลือกนี้จะถูกตัดแต่งให้เหมาะกับเวลา เนื้อที่ หรือลักษณะสื่อเพื่อส่งไปยังผู้อ่าน ผู้ฟังหรือผู้ชม

แบบจำลองของ ดี เอ็ม ไวท์ อธิบายอย่างง่าย ๆ ถึงบทบาท “ผู้เฝ้าประตู” ของสื่อมวลชนในความเป็นจริงแล้วอาจจะมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อนกว่านี้ เช่น ข่าวโทรพิมพ์ที่ส่งมานั้นก่อนที่จะส่งมาจะต้องมีการกลั่นกรองมาก่อนจากบรรณาธิการสำนักข่าวนั้นๆ หรือแม้แต่ผู้สื่อข่าวของสำนักข่าวเองก็จะทำหน้าที่ “ผู้เฝ้าประตู” คือ เลือกว่าจะทำรายงานข่าวไหนหรือไม่ทำข่าวไหนบ้าง และเมื่อข่าวโทรพิมพ์นั้นถูกส่งมายังสำนักพิมพ์ นอกจากจะถูกคัดเลือกโดยบรรณาธิการข่าวแล้ว ก็อาจจะถูกกลั่นกรองจากบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวในระดับสูงอีกทีก็ได้เช่นกัน เห็นได้ว่าข่าวสารสื่อมวลชนมักจะไหลผ่านผู้เฝ้าประตูต่างๆ มากมายหลายชั้น (พีระ จิโรสภณ, 2528)³⁰

บิตต์เนอร์ (Bittner, 1989)³¹ ได้อธิบายขยายคำจำกัดความ ผู้เฝ้าประตู ของเลวินว่า “ผู้เฝ้าประตู ได้แก่ บุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการถ่ายทอดหรือการโอนย้ายข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังคนอื่น ๆ โดยผ่านสื่อมวลชน” เขากล่าวว่าในองค์กรหรือสถาบันทางสังคมที่ซับซ้อน ทำให้กระบวนการสื่อสารมวลชนต้องอาศัยบุคคลที่จะนำข่าวสารจากผู้พูดไปยังผู้ฟัง เขาได้ยกตัวอย่างผู้สื่อข่าวที่ทำหน้าที่รายงานการปราศรัยของนักการเมืองไปยังบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในเช้าวันถัดไป ทั้งผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการ คือผู้เฝ้าประตู นอกจากนี้ผู้เฝ้าประตู อาจได้แก่ ผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้บริหารหนังสือพิมพ์ หรือบุคคลอื่นๆ ที่ควบคุมการเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน ไม่ว่าจะผู้เฝ้าประตูจะเป็นใครก็ตาม บิตต์เนอร์ได้สรุปหน้าที่สำคัญ 3 ประการของผู้เฝ้าประตู ได้แก่

1. การจำกัด (limit) ข่าวสาร โดยการบรรณาธิกรณข่าวก่อนเผยแพร่
2. การขยาย (expand) ข่าวสาร โดยเพิ่มข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น
3. การจัดระบบใหม่หรือการแปลความหมายซ้ำ (reorganize or reinterpret) ของข่าวสาร

เบ็คเกอร์ และ โรเบิร์ตส์ (Becker and Roberts, 1992)³² กล่าวว่า ถึงแม้ผู้เฝ้าประตูจะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดสารผ่านสื่อมวลชน แต่ปริมาณและชนิดของการควบคุมก็มีข้อจำกัดบางประการ ที่ผู้เฝ้าประตูอาจได้รับแรงกดดันหรือถูกควบคุมจากปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 625.

³¹ อ้างถึงในกิตติพงษ์ พงศ์พัฒน์วุฒิ, “การศึกษาสถานภาพและกระบวนการควบคุมประตูข่าวสารของสำนักพิมพ์หนังสือเล่มในประเทศไทย”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2539.

³² เรื่องเดียวกัน.

- **ปทัสสถานและนโยบาย (Norms and policies)** ผู้เฝ้าประตูได้รับอิทธิพลจากปทัสสถานทางวิชาชีพ และจากนโยบายขององค์กร จากการเรียนรู้และการเสริมแรงในสถานศึกษาวิชาการ หน้าที่การงาน การอ่าน ฟัง และดูข่าวสารของผู้เฝ้าประตูเอง
- **อิทธิพลของเพื่อนร่วมงาน (Peer influences)** ผู้เฝ้าประตูจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนร่วมงานโดยการพยายามที่จะปรับตัวเข้าหากัน จากกการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- **การรับรู้ของผู้รับสาร (Perceptions of the audience)** ผู้เฝ้าประตูจะมีความเข้าใจในพฤติกรรมความต้องการของผู้รับสาร แต่การตอบสนองตามความพอใจของผู้รับสารมากเกินไป เช่น การนำเสนอข่าวสารตาม *ความสนใจ (interests)* มากกว่า *ความต้องการ (needs)* ของผู้รับและสังคม อาจส่งผลต่อคุณภาพของข่าวสาร
- **อำนาจของผู้รับสารต่อการให้คุณให้โทษ (The power of audience to punish and reward)** สมาชิกผู้รับสารบางกลุ่มในสังคมมีอำนาจให้คุณให้โทษต่อสื่อมวลชน เช่น หอการค้าและผู้นำชุมชนอาจจะมีอิทธิพลมากกว่าสมาชิกผู้รับสารกลุ่มอื่นๆในสังคม เพราะสามารถควบคุมงบประมาณโฆษณาและการให้ข่าวสารบางอย่าง เป็นต้น
- **ปทัสสถานของสังคม : สาธารณมติ**

(The norm of the total society : public opinion)

ปทัสสถานของสังคม สาธารณมติ และท่าทีของรัฐบาล ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อเนื้อหาของสื่อ ซึ่งจะปรากฏผ่านทางการใช้ภาษา การปฏิบัติต่อเรื่องเพศในสื่อ ทัศนעותนานาชาติของประเทศของรัฐบาลผ่านสื่อมวลชน เป็นต้น

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

แนวคิดผู้เฝ้าประตูได้อธิบายถึงกระบวนการคัดเลือกข่าวสารของสื่อมวลชนก่อนไปสู่ผู้รับสาร รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีส่วนกำหนดการคัดเลือกข่าวสารของสื่อมวลชน เช่นเดียวกับประเด็นที่งานวิจัยนี้ต้องการศึกษา คือ วาระข่าวสารและทิศทางของเนื้อหา ซึ่งสื่อมวลชนได้คัดเลือก กลั่นกรอง ประูแต่ง และสร้างความโดดเด่นน่าสนใจเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมในแง่มุมต่างๆ ก่อนไปสู่ผู้รับสาร ซึ่งการถ่ายทอดข่าวสารเหล่านั้น อาจถูกควบคุมจากปัจจัยต่างๆ ตามที่เบ็คเกอร์และโรเบิร์ตส์ได้กล่าวไว้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Theory)

“ในการทำงานของสื่อสารมวลชนที่ต้องมีการเลือกเรื่องหรือประเด็นในการเสนอข่าว ทำให้สื่อมีบทบาทในการเป็นผู้กำหนดกรอบของเรื่องราวที่นำเสนอ และประเด็นในการโต้แย้งแสดงเหตุผลของสังคม สื่อมวลชนจึงถูกมองว่าเป็นผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดประเด็นให้แก่สังคม (agenda-setting) เรื่องใดที่สื่อนำมาเผยแพร่บ่อย ก็มีน้ำหนักมาก และกลายเป็นประเด็นใหญ่ของสังคม หรือที่เรียกว่าเป็นวาระทางการเมืองและสังคม (social and political agenda)”³³

แม็คคอมส์และชอว์ (McCombs & Shaw, 1972)³⁴ ได้ศึกษาแนวคิดนี้ด้วยวิจัยเชิงประจักษ์ และพบว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์ไม่เพียงแต่ได้รับรู้ว่ามีประเด็นอะไรที่นำเสนอผ่าน แต่ยังรับรู้ถึงความสำคัญมากน้อยของแต่ละประเด็นที่นำเสนอด้วย โดยรับรู้ได้จากจำนวนหรือปริมาณความถี่ของข่าวสารในประเด็นนั้นๆ รวมทั้งตำแหน่งที่ข่าวสารปรากฏในสื่อว่าโดดเด่นสำคัญแค่ไหน ซึ่งกระบวนการเลือกสรร ตกแต่งของสื่อดังกล่าวนี้ คือการกำหนดวาระข่าวสาร (agenda setting) ให้กับผู้รับสารในสังคม

ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Theory) เป็นการอธิบายบทบาทของสื่อมวลชนในการเสนอเรื่องราวต่างๆ แก่ประชาชนให้เกิดความสนใจ นำมาคิด และพิจารณาให้ ความสำคัญ ซึ่งสื่อมวลชนมักสนใจต่อประเด็นปัญหาบางอย่าง และละเลยปัญหาอื่นๆ อันอาจส่งผลกระทบต่อมหาชน ทำให้ประชาชนมีความรับรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่สื่อมวลชนกล่าวถึง รวมทั้งเอาระดับความสำคัญตามที่สื่อได้กำหนดประเด็นต่างๆ เหล่านั้นไว้ โดยเบอร์นาร์ด โคเฮน (Bernard C. Cohen) กล่าวว่า สื่อมวลชนอาจเบนความสนใจของผู้รับสารได้ โดยการบอกผู้อ่านว่าอะไรเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ³⁵

ขณะที่แม็คควีลและวินดาห์ล (McQuail & Windahl, 1986) ได้แย้งว่าต้องมองให้ลึกลงไปว่า วาระต่างๆ ที่สื่อนำเสนอ นั้นมีที่มาจากใครบ้าง เช่น บางวาระอาจถูกกำหนดโดยสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองอย่างพรรคการเมือง หรืออาจถูกกำหนดโดยกลุ่มพลเมือง หรือกลุ่มนักธุรกิจหรือปัจเจกบุคคล ซึ่งแต่ละกลุ่มมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดวาระของตนที่แตกต่างกันออกไป

แม็คควีลและวินดาห์ลต้องการชี้ให้เห็นว่า สถาบันหรือองค์กรอย่างพรรคการเมือง กำหนดวาระผ่านสื่อเพื่อการสร้างสาธารณมติในเรื่องที่พรรคต้องการ ในขณะที่ถ้าเป็นวาระที่กำหนดขึ้นโดยกลุ่มพลเมืองหรือปัจเจกบุคคล เป็นการกำหนดวาระเพื่อสื่อสารจากคนข้างล่างไปสู่กลุ่มชนชั้นนำในทางสังคมและการเมือง โดยลักษณะการกำหนดวาระเช่นนี้ น่าจะเรียกว่า

³³ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (บรรณาธิการ), สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2547, หน้า 12-13.

³⁴ อ่างถึงในพีระ จิรโสภณ, ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่ 10 ปรัชญาวิทยาศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)

³⁵ อ่างถึงในอมรรตน์ มหิทธิรุกษ์, “บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการเสนอข่าวคอร์รัปชันในหน่วยงานของรัฐ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2546.

เป็นการทำงานแบบสองบทบาทของสื่อมวลชน (dual role model) ดังนั้น การกำหนดวาระของสื่อมวลชนจึงต้องมองอย่างแยกแยะด้วยว่า เป็นการกำหนดวาระของใคร เพื่อสื่อสารไปยังคนกลุ่มใด และต้องมองดูว่าสื่อมวลชนเสนอวาระเหล่านั้นด้วยความสนใจในประโยชน์สาธารณะของเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง หรือว่าเป็นการให้ความร่วมมือกับชนชั้นนำและกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจอยู่ในสังคมเพื่อสร้างมติดีที่จะเป็นประโยชน์ต่อชนชั้นนำเท่านั้น³⁶

ในส่วนนี้แม็คควีล (McQuail, 1987)³⁷ ได้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการกำหนดวาระข่าวสารนั้นเกี่ยวข้องกับวาระที่มาจาก 3 แหล่งด้วยกัน คือ (1) วาระเชิงนโยบายจากนักการเมืองหรือกลุ่มที่มีบทบาทในสังคม (2) วาระจากสื่อมวลชนในกระบวนการของการรักษาประตูที่คัดเลือกข่าวสารเหตุการณ์ หรือประเด็นที่มีมูลค่าข่าว (news values) และเป็นที่สนใจของกลุ่มผู้อ่าน และ (3) วาระจากสาธารณชนผู้สนใจและรับรู้ว่าเรื่องใดสำคัญ ซึ่งอาจจะมาจากประสบการณ์ตรงจากปัญหาในสังคมหรือการรับรู้ผ่านสื่อมวลชน

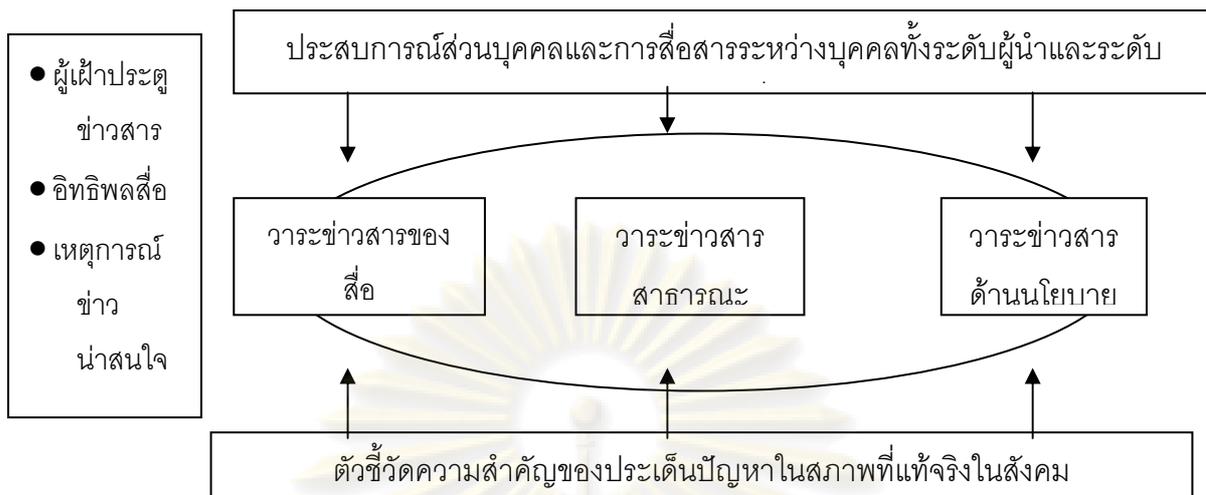
โรเจอร์สกับเดียร์ริง (Rogers and Dearing, 1988)³⁸ สร้างแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ของวาระข่าวสาร 3 แหล่งคือ วาระข่าวสารของสื่อ (media agenda) วาระข่าวสารสาธารณะ (public agenda) และวาระข่าวสารนโยบาย (policy agenda) โดยทั้ง 3 แหล่งที่มาของวาระข่าวสารในสังคมนี้น่าจะมีอิทธิพลซึ่งกันและกันในการกำหนดวาระข่าวสาร นอกจากนี้กระบวนการกำหนดวาระข่าวสารนี้ยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เช่น (1) จากกระบวนการของผู้รักษาประตูในองค์กรสื่อมวลชนเองที่คัดเลือกประเด็นข่าวสารตามนโยบายและมูลค่าข่าว (2) จากการติดต่อสื่อสาร อภิปราย ถกเถียง หรือมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในระดับต่างๆ ในสังคม และ (3) จากสภาพที่แท้จริงของสังคมว่าขณะนั้นมีเรื่องอะไรที่เป็นวาระสำคัญจำเป็นจริงๆ เช่น เป็นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ หรืออยู่ระหว่างการผลักดันทางการเมือง หรือมีปรากฏการณ์ที่เป็นภัยต่อสวัสดิภาพในสังคม เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁶ อ้างถึงในอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (บรรณารักษ์), สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม, หน้า 14-15.

³⁷ อ้างถึงในพีระ จิรโสภณ, ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่10 ปรัชญา นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร.

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

ภาพที่ 2 องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการกำหนดวาระข่าวสาร

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533)³⁹ ได้กล่าวไว้ว่าอิทธิพลของการจัดวาระสารนั้นยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีก ดังต่อไปนี้

ความสำคัญของเหตุการณ์หรือคุณค่าข่าว ข่าวที่เป็นเรื่องสำคัญ มีคุณค่า มีความขัดแย้งสูง หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวมย่อมได้รับความสนใจจากสื่อมวลชน และถูกให้ความสำคัญโดยการเพิ่มองศาความเข้มข้นของข่าวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

1. เพิ่มหรือขยายพื้นที่ของข่าวให้มากกว่าปกติ ข่าวที่มีกรอบใหญ่กว่าข่าวอื่นหรือมีตัวอักษรขนาดโตกว่าย่อมทำให้เห็นว่าข่าวนั้นสำคัญ ชวนอ่านกว่าข่าวอื่น
2. เพิ่มความถี่ในการเสนอข่าว การรายงานข่าวที่มีจำนวนครั้งบ่อยๆ จะช่วยตอกย้ำความสำคัญของประเด็นในใจผู้รับสารมากขึ้น
3. เพิ่มระยะเวลาในการนำเสนอข่าว ข่าวที่นำเสนออยู่ไม่นานแล้วเลิกไปจะทำให้การจัดวาระสารนั้นหมดบทบาทไปด้วย

อายุของข่าวในการจัดวาระสาร ข่าวที่มีองศาความเข้มข้นของข่าวสูงจะมีอายุของข่าวอยู่นาน และมีความนิยมนำเสนอต่อเนื่อง ซึ่งข่าวที่มีการนำเสนอเป็นเวลานานย่อมจะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสำคัญของประเด็นในใจของผู้รับสารได้ดีกว่าข่าวที่นำเสนอเพียงไม่กี่วัน

ความเกี่ยวข้องและความไม่รู้ไม่แน่ใจ (ในฟารีดาใช้ว่า“ความเกี่ยวข้องและความไม่แน่นอน) ความต้องการการกำหนดทิศทาง (Need for orientation) โดยการปล่อยให้สื่อกำหนด (shape) ความคิดจะเพิ่มขึ้นถ้าปัจเจกบุคคลมีความเกี่ยวข้อง และมีความไม่รู้ไม่แน่ใจสูง

³⁹ อ้างถึงในฟารีดา เตชะวรินทร์เลิศ, "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อ กับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระข่าวสาร และการเลือกกรอบในการตีความข่าวสาร," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2548.

จากการสำรวจความต้องการเข้าถึงข่าวสารของประชาชนในการรณรงค์เลือกตั้งประธานาธิบดีที่ Charlotte, North Carolina ในปี 1972 ของ McCombs and Shaw (quoted in Severin and Tankard, op.cit: 231) พบว่า หากประเด็นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารมาก ผู้รับสารก็จะมี ความต้องการเปิดรับข่าวสารมาก และหากประเด็นนั้นเป็นเรื่องไกลตัวหรือไม่ก่อให้เกิดความ กังวลใจมาก ความต้องการเข้าถึงข่าวสารก็จะน้อยลงไป ปัจจัยนี้จะเห็นได้ชัดจากการเปิดรับสื่อ หนังสือพิมพ์มากกว่าสื่อโทรทัศน์

ความน่าเชื่อถือ การจัดวาระสารจะเกิดขึ้นเมื่อผู้อ่าน/ผู้ชม คิดว่าสื่อและแหล่งข่าว น่าเชื่อถือ ชื่อของสื่อ เช่นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชนจะมีความน่าเชื่อถือแตกต่างกันซึ่ง ย่อมส่งผลต่อการรับรู้ความสำคัญของประเด็นที่แตกต่างกันด้วย

นอกจากนี้ Zucker, H.G. (1978 quoted in Severin and Tankard, op.cit.: 228) กล่าวว่า สาธารณชนมีประสบการณ์ตรงกับประเด็นนั้นน้อยเท่าใด การฟังฟังข้อมูลจากการรายงาน ข่าวก็มีมากเท่านั้น

นอกจากนี้ แม็คคอมบ์ส และเอสตราดา (McCombs and Estrada, 1997)⁴⁰ ได้เสนอวิธี วิจัยการกำหนดวาระข่าวสาร โดยจำแนกวาระข่าวสารเป็น 2 ระดับ คือ ในระดับแรกหรือระดับ **ปฐมภูมิ (first-level-of-agenda)** เป็นหัวข้อหรือประเด็นหลักของข่าวสาร เช่น เรื่องเศรษฐกิจ นโยบายต่างประเทศ การจัดระเบียบสังคม สุขภาพของประชาชน เป็นต้น ประเด็นหลักเหล่านี้มี ลักษณะเป็นนามธรรม บางครั้งก็กว้างเกินไปที่จะเห็นประเด็นปัญหาจริงๆ เช่น เรื่องเศรษฐกิจ อาจไม่เป็นประเด็นปัญหาใดๆ เรื่อง ประเด็นปัญหาที่สนใจและมีความสำคัญขณะนี้อาจเป็น เรื่อง ปัญหาหนี้สาธารณะ ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาความไม่สมดุลทางการค้า ฯลฯ การจำแนก ประเด็นที่เฉพาะเจาะจงลงไปทำให้เห็นวาระข่าวสารที่ชัดเจนขึ้น วาระข่าวสารที่จำแนกแยกย่อย ลงมาจึงเรียกว่า การกำหนดวาระข่าวสารระดับที่ 2 หรือ **ระดับทุติยภูมิ (second-level-of-agenda setting)**

การศึกษาเรื่องการให้ความสำคัญแก่วาระข่าวสารยังคงมีพัฒนาการเรื่อยมา จนมีการ ค้นพบว่า การให้ความสำคัญ แก่วาระข่าวสารของสื่อมวลชนนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นในระดับประเด็น (issue) เท่านั้น แต่ยังเกิดในระดับคุณลักษณะของประเด็น (attribute of issue) ด้วย⁴¹

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

ในงานวิจัยนี้ต้องการศึกษาวาระข่าวสารของสื่อมวลชน ซึ่งหนังสือพิมพ์ได้คัดเลือก ประเด็นหรือวาระข่าวสารในระดับย่อยมานำเสนอ กล่าวคือ ในบรรดานโยบายประชานิยมที่มีอยู่ มากมายของรัฐบาลทักษิณ หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับการนำเสนอ นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค นโยบายห้วยบนดิน และนโยบายบ้านคนจนอย่างไร ซึ่งตามหลักการของทฤษฎีนี้

⁴⁰ อ้างถึงในพีระ จิรโสภณ, ประมวลสารระชูดวิชา หน่วยที่10 ปรัชญาวิทยาศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร .

⁴¹ ฟาริดา เตชะวรินทร์เลิศ, "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อ กับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระ ข่าวสาร และการเลือกกรอบในการตีความข่าวสาร."

การที่สื่อให้ความสำคัญกับนโยบายใด ย่อมมีผลทำให้ผู้รับสารเห็นว่านโยบายนั้นมีความสำคัญตามไปด้วย

แนวคิดเรื่องการวางกรอบ (Framing)

Claes H. de Vreese (2005)⁴² กล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย วิธีการที่สื่อมีอำนาจวิธีการหนึ่ง คือ สื่อกำหนดความคิดของสังคม(public opinion) ด้วยวิธีการวางกรอบให้กับเหตุการณ์และประเด็น โดยการนำเสนอและให้คำจำกัดความแก่ประเด็นในฐานะที่เป็นผู้ทำการสื่อสาร แนวคิดเรื่องการวางกรอบเป็นแนวทางให้กับการตรวจสอบเนื้อหาในสื่อ และการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับความคิดของสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับกรอบในทางการสื่อสารมวลชนถูกมองใน 2 ลักษณะ คือ กรอบในฐานะที่เป็นตัวสร้างข่าว หรือนำเสนอข่าว (presenting news) และกรอบในฐานะที่เป็นตัวทำความเข้าใจกับข่าว (comprehending news) แนวคิดทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวจึงจำแนกออกได้เป็นกรอบของสื่อ หรือกรอบของข่าว (media or news frame) กับกรอบของผู้รับสารหรือกรอบของปัจเจกบุคคล (audience or individual frame)⁴³

เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้ต้องการศึกษาเกี่ยวกับผู้รับสาร และไม่ได้มองการรายงานข่าวสารขององค์กรหนังสือพิมพ์อย่างปัจเจกบุคคล จึงไม่ขอก้าวถึงกรอบของผู้รับสาร หรือกรอบของปัจเจกบุคคล

กรอบของสื่อ หรือกรอบของข่าว

กรอบของข่าว คือ โครงสร้างข่าวที่ได้รับการจัดระเบียบด้วยวิธีการต่างๆ โดยสื่อมวลชนเพื่อใช้ในการนำเสนอมุมมอง หรือทัศนคติที่มีต่อข่าว รวมทั้งกรอบของข่าวอาจจะเป็นแก่นเรื่อง (Theme) หรือรูปแบบ (Style) ที่ถูกใช้เพื่อทำให้เรื่องนั้นดึงดูดใจผู้อ่าน และอาจจะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ของผู้อ่าน ทั้งในทางตรงหรือทางอ้อมได้ ดังที่ James W. Tankard (1991) กล่าวว่า สื่อจะกำหนดกรอบในการตีความประเด็นทางสังคม การกำหนดกรอบขององค์กรข่าวก็คือการจัดระเบียบความคิดสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวที่นำเสนอเสียใหม่ให้สอดคล้องกับบริบทและชี้ให้เห็นว่าประเด็นข่าวคืออะไรโดยใช้วิธีการเลือกสรร (selective) การเน้นย้ำ (emphasis) การตัดออกหรือละเลย (exclusion) และการชี้แจงรายละเอียดหรือการขยายความ (elaboration) ซึ่งบางครั้งก็จะสะท้อนออกมาผ่านกลไกต่างๆ ของการเขียน เช่น พาดหัว

⁴² Claes H. de Vreese, "News framing: Theory and typology," *Information Design Journal+Document Design*13(1) (2005): 51.

⁴³ ฟาริดา เตชะวรินทร์เลิศ, "ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อ กับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระข่าวสาร และการเลือกกรอบในการตีความข่าวสาร,"

ข่าว (headlines) ความนำ (leads) การยกบางคำพูดมาเน้น (pull quotes) หรือการใช้ย่อหน้าสำคัญ (nut graphs)

สื่อสร้างกรอบเพื่อกำหนดใจความสำคัญของเหตุการณ์และประเด็นที่นำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ชมนำกรอบที่สื่อสร้างขึ้นเหล่านั้นมาใช้ในการตีความ พุดคุย ถกเถียง หรืออภิปรายกันเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งนี้เพราะกรอบของสื่อเป็นความคิดหลัก หรือเค้าโครง (story line) ที่ให้ความหมายของเหตุการณ์ที่นำเสนอ โดยจะชี้ให้เราว่าควรจะได้เถียงเกี่ยวกับอะไร และอะไรคือใจความหรือจุดสำคัญของประเด็น

Erving Goffman(1974)⁴⁴ ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์กรอบ ว่าเมื่อคนตีความสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในโลก พวกเขาตีความผ่านกรอบหรือโครงสร้างความรู้ที่พวกเขามี ซึ่ง Goffman เรียกว่ากรอบขั้นแรก Tuchman(1978) ได้ประยุกต์ใช้การวางกรอบนี้เป็นครั้งแรกในการศึกษาการรายงานข่าว ซึ่งเชื่อว่าได้ถูกวางกรอบเพื่อจัดการกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในทุกๆวัน

Robert Entman (1993)⁴⁵ ได้พัฒนาแนวคิดของ Goffman เรื่องความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการวางกรอบและกรอบที่ชัดเจน และการทำงานของกรอบ Entman กล่าวว่า การวางกรอบเกี่ยวข้องกับ “การเลือกสรร(selection)” บางแง่มุม หรือบางมุมมองของความเป็นจริง และ “การทำให้โดดเด่น (salience)” โดยทำให้ส่วนนั้นๆ ของข้อมูลสามารถสังเกตเห็นได้ง่ายขึ้น มีความหมายลึกซึ้ง และน่าจดจำมากขึ้นในสายตาของผู้รับสาร กระบวนการวางกรอบได้เลือกเอาบางส่วนของข่าวสารมารายงานโดยถูกเน้นและให้ความสำคัญมาก ขณะที่บางส่วนก็ถูกละทิ้งหรือลดทอนอย่างจงใจ

ดังนั้น กรอบจึงเป็นการ “นิยามปัญหา (define problems)” “วิเคราะห์สาเหตุ (diagnose causes)” โดยระบุสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหา “ประเมินค่าทางศีลธรรม (make moral judgements)” โดยประเมินค่าตัวที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของมัน และแนะนำวิธีแก้ไขโดยการนำเสนอและให้เหตุผลสนับสนุน “การแก้ไขปัญห (treatments for the problems)” โดยเฉพาะกรอบในข่าวการเมืองได้เรียกความสนใจโดยนำเสนอบางส่วนของความจริงและอำพรางบางส่วนเอาไว้ ซึ่งอาจทำให้ผู้ชมหรือผู้อ่านมีปฏิกิริยาที่ต่างกัน ดังนั้น การวางกรอบจึงการเป็นกลไกสำคัญในการถ่ายทอดอุดมการณ์ผ่านข่าว ด้วยเหตุนี้ข่าวจึงไม่ได้เป็นเครื่องมือในการส่งผ่านความจริงแต่เป็นแหล่งถ่ายทอดอุดมการณ์

อย่างไรก็ตาม Entman⁴⁶ ย้ำว่าแม้เนื้อหาบางส่วนที่นำเสนอไปจะไม่ได้เป็นส่วนที่ถูกทำให้โดดเด่น แต่ก็อาจจะมีมีความโดดเด่นขึ้นมาได้ในตัวของมันเอง หากสามารถเข้ากับระบบความ

⁴⁴ Wei Peng, “A Textual Analysis of the News Framing of the April 1st Military Airplane Collision by People’s Daily and the New York Times,” (Annenberg School for Communication University of Southern California)

⁴⁵ Ibid., p. 4.

⁴⁶ อ่างถึงในฟาริดา เตชะวรินทร์เลิศ, “ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อ กับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระข่าวสาร และการเลือกกรอบในการตีความข่าวสาร,”

เชื้อของผู้รับสารได้ดี ในทางกลับกันความคิดที่ถูกเน้นนั้นก็อาจจะยากที่ผู้รับสารจะรับรู้ ดีความ และจดจำได้เช่นกัน ถ้าไปหักล้างความเชื่อที่ผู้รับสารมีอยู่ กล่าวคือขึ้นอยู่กับพื้นฐานความคิดของผู้รับสารด้วย

การวางกรอบแบบฉากเหตุการณ์ และ แบบสาระประเด็น

(Episodic VS. Thematic framing)

Shanto Iyengar⁴⁷ ได้ประเมินผลกระทบของการวางกรอบให้กับประเด็นทางการเมืองในข่าวโทรทัศน์ Iyengar ได้แบ่งรูปแบบการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ออกเป็น “episodic” และ “thematic”

การรายงานข่าวประจำวันทางโทรทัศน์ในลักษณะเจาะจงเหตุการณ์หรือในกรณีพิเศษนั้น Iyengar เรียกว่าเป็นการวางกรอบแบบฉากเหตุการณ์ “episodic” คือ เน้นไปที่เหตุการณ์หรือกรณีเฉพาะ เป็นรูปแบบของกรณีศึกษา หรือ รายงานมุ่งไปยังเหตุการณ์ และเสนอให้เห็นประเด็นสาธารณะในแง่ของเรื่องราวที่ชัดเจน (ตัวอย่างเช่น ปัญหาคนไร้บ้านหรือการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น การวางระเบิดในสายการบิน หรือการพยายามฆาตกรรม) ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานข่าวแบบสาระประเด็น “thematic” ซึ่งได้วางประเด็นทางการเมืองและเหตุการณ์ในบริบททั่วไป การรายงานข่าวแบบสาระประเด็นนี้รวมไปถึงการรายงานข่าวการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายของรัฐบาลในด้านสวัสดิการสังคม, การอภิปรายในสภาเรื่องงบประมาณการฝึกอาชีพ, ความคับข้องใจทางการเมืองหรือสังคมของกลุ่มผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ก่อการร้าย และความคั่งค้างในกระบวนการยุติธรรมด้วย เป็นต้น กล่าวคือ “การวางกรอบแบบฉากเหตุการณ์ได้อธิบายเหตุการณ์ที่นำมาเป็นประเด็นได้อย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่การวางกรอบแบบสาระประเด็นได้แสดงหลักฐานโดยรวมทั่วไป”

Iyengar⁴⁸ พบว่า ในการรายงานเหตุการณ์ หัวข้อที่รายงานแบบฉากเหตุการณ์มีแนวโน้มจะคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมน้อยกว่า และหัวข้อที่รายงานแบบสาระประเด็นจะคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อบัณฑิตบุคคลน้อยกว่า สิ่งหนึ่งที่ได้ชัดเจนในปรากฏการณ์นี้คือ หัวข้อเกี่ยวกับความยากจนที่นำเสนอคนตกงานและไร้ที่อยู่ (เป็นการวางกรอบแบบฉากเหตุการณ์) มีความเป็นไปได้มากที่จะโทษว่าความยากจนเป็นความล้มเหลวในระดับปัจเจกบุคคล เช่นความเกียจคร้าน หรือการศึกษาต่ำ มากกว่าจะมองไปที่อัตราการว่างงานในประเทศที่อยู่ในระดับสูงหรือความขาดแคลน (ซึ่งเป็นการวางกรอบแบบสาระประเด็น) ผู้ที่รับเอากรอบแบบสาระประเด็นเป็นไปได้อย่างสูงที่จะให้ความสำคัญกับสาเหตุและวิถีแก้ไขจากนโยบายของรัฐและปัจจัยอื่นๆที่ผู้ยากจนไม่สามารถควบคุมได้

⁴⁷ Shanto Iyengar, *Is Anyone Responsible? : How Television Frames Political Issues*, (The University of Chicago Press, Chicago and London, USA, 1991).

⁴⁸ Ibid., p.2.

ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการวางกรอบแบบฉากเหตุการณ์และแบบสาระประเด็น คือ การวางกรอบแบบฉากเหตุการณ์นำเสนอเหตุการณ์ที่ชัดเจนให้เห็นภาพของประเด็น ขณะที่ การวางกรอบแบบสาระประเด็นจะนำเสนอหลักฐานต่างๆไปหรือหลักฐานโดยรวม กล่าวคือ การรายงานแบบฉากเหตุการณ์จะให้ “ภาพที่ดี (good picture)” ขณะที่การรายงานข่าวแบบสาระประเด็นจะมีลักษณะ “พูดถึงหัวข้อ (talking heads)”

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาทิศทางเนื้อหาของนโยบายประชานิยม โดยอาศัยวิธีการจากแนวคิดเรื่องการวางกรอบ เพื่อวิเคราะห์วิธีการเลือกสรร เน้นย้ำ ตัดออก และการขยายความในเนื้อหาข่าว รวมทั้งคุณลักษณะการนิยามปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ ประเมินค่าทางศีลธรรม และการเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาในบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

แนวคิดสัญวิทยาวิทยา (Semiology)

สัญวิทยา (sign) หมายถึง⁴⁹ สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมาย (meaning) แทนของจริง/ตัวจริง (object) ในตัวบท (text) และในบริบท (context) หนึ่งๆ สัญวิทยาวิทยามีเอกลักษณ์อยู่ที่ความสนใจเรื่องการสร้างสรรคและการแปรเปลี่ยนความหมายที่ดำรงอยู่ในสัญวิทยาต่างๆ

Ferdinand De Saussure (1974)⁵⁰ ผู้วางรากฐานวิชาสัญวิทยาให้คำนิยามสั้นๆ ของวิชาสัญวิทยาไว้ว่า

“สัญวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาวิถีชีวิตของสัญวิทยาภายในสังคมที่สัญวิทยานั้นถือกำเนิดขึ้นมา รวมทั้งแสวงหากฎที่ควบคุมอยู่เบื้องหลัง”

(A science that studies the life of signs within society is conceivable)

เมื่อขยายคำว่า “วิถีชีวิต” ของสัญวิทยาให้กว้างขวางออกไป ก็หมายความว่า การศึกษา การกำเนิด การเจริญ การแปรเปลี่ยน และการสูญสลายของสัญวิทยาตัวหนึ่งๆ รวมทั้งวิเคราะห์กฎที่อยู่เบื้องหลังวิถีชีวิตดังกล่าว

Saussure ได้บัญญัติวิธีการแนวประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการศึกษาภาษาโดยเปลี่ยนมาใช้แนวทางการศึกษาเชิงความสัมพันธ์ระหว่างสัญวิทยาย่อยๆ (relational dimension) ซึ่งหมายความว่าค่าๆหนึ่งจะยังไม่มีมีความหมาย หรือบอกความหมายไม่ได้แน่นอนจนกว่าจะต้องพิจารณาอย่างสัมพันธ์กับค่าอื่นๆ ตัวอย่างเช่นคำว่า “แม่” ที่วางอยู่ตามลำพัง ยังไม่อาจจะบอกได้ว่ามีความหมายอย่างไร จนกว่าจะนำไปวางไว้ในประโยคโดยสัมพันธ์กับค่าอื่นๆ (แม่ใจยักษ์ทิ้งลูก/แม่นี้มีบุญคุณอันใหญ่หลวง/ ฯลฯ) วิธีการเช่นนี้เรียกว่าเป็นการวิเคราะห์เชิง

⁴⁹ กาญจนา แก้วเทพ, การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค, (กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, 2542), หน้า 80-81.

⁵⁰ อังถึงในกาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กัมภัย และปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่, (กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, 2543), หน้า 4.

โครงสร้าง (Synchronic/structural) ที่ให้ความสนใจความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อย ๆ (parts) ที่เข้ามารวมกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

วิธีการวิเคราะห์ความหมายแบบ Metaphor และ Metonymy

Edmund Leach⁵¹ กล่าวถึงการทดแทนสัญลักษณ์ด้วยสิ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน (Metonymy) และการทดแทนสัญลักษณ์ด้วยสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันบางประการ (Metaphor) โดยเรียกรวมว่าเป็น กฎของการถอดเปลี่ยน (Law of transformation)

● **Metaphor**⁵² เป็นวิธีการถ่ายโอนความหมายโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ 2 ตัว ที่มีความคล้ายคลึงกัน และถูกนำมาใช้ถ่ายทอดความหมายด้วยวิธีการ “เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย”(Analogy) โดยที่สัญลักษณ์หนึ่งเป็นที่รู้จักความหมายกันดีอยู่แล้ว อีกสัญลักษณ์หนึ่งยังไม่รู้ความหมาย แต่หลังจากมีการนำเข้ามาเข้าคู่กันแล้ว ความหมายจากสัญลักษณ์ตัวแรกก็จะถูกถ่ายโอนมายังสัญลักษณ์ตัวหลัง พลอยทำให้สัญลักษณ์ตัวหลังถูกรับรู้ความหมายไปด้วย

เช่น นางสาวไทยปีนี้งามราวกับเทพธิดามาจตุ
(สัญลักษณ์ 2) (สัญลักษณ์ 1)

จากประโยคข้างต้น เรามีข้อตกลงร่วมกันอยู่แล้วว่า บรรดาเทพบุตรเทพธิดานั้น (สัญลักษณ์ 1) จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญคือมีความสวยสดงดงามเกินกว่ามนุษย์ธรรมดา ดังนั้น เมื่อผู้พูดประโยคนี้ต้องการจะสื่อความหมายที่แสดงให้เห็นว่า “นางสาวไทยปีนี้” (สัญลักษณ์ 2) มีความงามอย่างยิ่ง ผู้พูดได้นำเอาสัญลักษณ์ตัวที่ 2 ไปจับเข้าคู่กับสัญลักษณ์ 1 เพื่อถ่ายโอนความหมายจากสัญลักษณ์ 1 ไปยังสัญลักษณ์ 2

● **Metonymy**⁵³ มีลักษณะร่วมกับ metaphor คือเป็นการถ่ายโอนความหมายจากสัญลักษณ์แรกไปสู่สัญลักษณ์ที่สอง แต่ทว่าความแตกต่างก็คือ metonymy นั้น เป็นการถ่ายทอดความหมายระหว่างสัญลักษณ์ที่อยู่ใน plane เดียวกัน กล่าวคือ metonymy จะเป็นการเลือกเอาส่วนย่อยส่วนหนึ่ง (part) มายืนแทนความหมายของส่วนรวมทั้งหมด (whole) ตัวอย่างที่เราคุ้นเคยกันดีก็คือ เครื่องหมายกางเขน (ส่วนย่อยส่วนหนึ่งในชีวิตพระเยซู) มายืนแทนคริสตศาสนา หรือเครื่องหมายดอกบัวแทนพุทธศาสนา (เป็นส่วนย่อยในช่วงชีวิตเกิดของพระพุทธเจ้า) พระปรารักษ์วัดอรุณแทนกรุงเทพฯ ตีกระฟ้าแทนนิวยอร์ก เทพีสันติภาพแทนอเมริกา ฯลฯ

การถ่ายทอดความหมายจากสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนย่อยให้แทนสัญลักษณ์ส่วนรวมทั้งหมดนั้น เกิดจากกระบวนการที่เรียกว่า Association (การเชื่อมโยงสัมพันธ์) กล่าวคือ ในหัวสมองของ

⁵¹ อ้างถึงในเพียงฤดี ธีรวิฑูริชวงศ์, “การสื่อความหมายจากประเด็นทางการเมืองผ่านการ์ตูนการเมือง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2542), หน้า 21-23.

⁵² อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กัมภัย และปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, *มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่*, หน้า 36-37.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36-37.

ผู้รับสาร จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยกับส่วนรวมเอาไว้แล้ว เช่น ต้องรู้ว่าพระปรางวัดอรุณนั้นตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ เพราะฉะนั้นเมื่อเห็นส่วนหนึ่ง(ส่วนย่อย) จึงพอให้คิดไปถึงอีกส่วนหนึ่ง(ส่วนรวม)ได้⁵⁴

วิธีการวิเคราะห์ความหมายโดยอรรถและความหมายโดยนัย

R. Barthes (1967)⁵⁵ ได้แบ่งประเภทของความหมายที่บรรจุอยู่ในสัญญาณทุกอย่างว่ามี 2 ความหมายด้วยกันคือ

- ความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning) หรือ ความหมายโดยตรง เป็นตัวหมายถึง (signified) ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างภววิสัย (objective) ดังที่เรากล่าวว่าเป็นความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษรเป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันเป็นส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นสากล หรือเป็นความหมายเดียวกันสำหรับทุกคน และมักเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุด คือ ความหมายที่ระบุอยู่ในพจนานุกรม

- ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) หรือ ความหมายแฝง เป็นความหมายที่ถูกสร้างให้เชื่อมโยงลงไปยังอีกชั้นหนึ่ง ถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างเป็นอัตวิสัย (subjective) ไม่ว่าจะเป็นอัตวิสัยในระดับบุคคล เช่น ประสบการณ์ส่วนตัว หรือเป็นอัตวิสัยในระดับสังคม คือ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงของกลุ่ม เช่น ในสังคมไทย สังคมจีน สังคมอเมริกัน

ความหมายโดยนัยนั้น จะแปรเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมการรับสาร หรือเป็นความหมายที่ถูกสร้างให้โยงไปถึงอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสัญญาณได้กลายเป็นตัวให้ความหมาย ในอีกขั้นตอนของสัญญาณอีกชุดหนึ่ง (อ้างถึงในเพียงฤดี ธีระวุฒิชูวงศ์, อ้างแล้ว)

ในทุกสัญญาณจะต้องประกอบด้วยความหมายทั้งสองนั้นควบคู่กันไปเสมอ แต่ทว่าในสัญญาณแต่ละประเภทอาจจะมีสัดส่วนของความหมายโดยอรรถและโดยนัยมากน้อยแตกต่างกัน

Two orders of signification : Myth ของ Roland Barthes

Roland Barthes⁵⁶ ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความหมายทั้งสองชั้นออกไปอย่างละเอียด กล่าวคือ ในส่วนที่เกี่ยวกับความหมายทั้งสองชั้นนั้น Barthes เสนอว่าไม่มีการใช้สัญญาณครั้งไหนที่จะมีเพียงความหมายชั้นเดียวคือ ความหมายโดยอรรถ แม้แต่ความหมายในพจนานุกรม (ดังตัวอย่างพจนานุกรมด้านวัฒนธรรมของสำนักพิมพ์ Longman ให้คำนิยาม “กรุงเทพฯ ว่าเป็นเมืองที่มีโสเภณีมาก”) และหากเป็นระดับการเลือกเอาถ้อยคำมาใช้แล้ว ตัวอย่างเช่นเมื่อเราต้องการเลือกใช้ถ้อยคำมาบรรยายถึงสภาพการจราจรในกรุงเทพฯ หากผู้ใช้สัญญาณเลือกคำว่า “ปัญหาการจราจร” “วิกฤตการณ์จราจร” “การจราจรที่วิบัติแล้ว” เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า

⁵⁴ อ้างถึงในเพียงฤดี ธีระวุฒิชูวงศ์, อ้างแล้ว.

⁵⁵ อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กันภัย และปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล, มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่., หน้า 34-35.

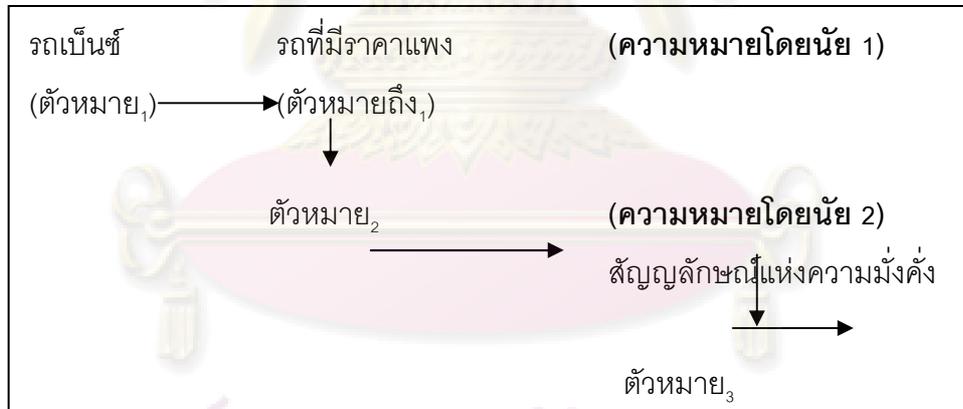
⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46-53.

ทั้ง 3 คำนั้นมีความหมายโดยนัย (connotative) บ่งบอกถึงจุดยืน ความนึกคิด และอารมณ์ความรู้สึกของผู้ใช้สัญญะอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม Barthes มีแนวคิดที่ว่า แม้ว่าเราจะใช้สัญญะโดยมุ่งความหมายโดยนัยอยู่ตลอดเวลา แต่ผู้ใช้สัญญะเองมักไม่ตระหนักหรือรู้ตัวว่า ตนเองกำลังใช้ความหมายโดยนัยอยู่ แต่มักจะคิดว่าตนเองกำลังใช้สัญญะในระดับความหมายโดยอรรถ (denotative) อยู่

ในกรณีของงานสื่อสารมวลชนก็เช่นเดียวกัน การทำข่าว ทำรายการเกมโชว์ การสร้างละครโทรทัศน์ การหาคนมาขึ้นหน้าปกนิตยสาร รูปแบบของการเลือกสัญญะเหล่านี้ดูเหมือนจะเป็นการใช้สัญญะในระดับความหมายโดยอรรถทั้งสิ้น เพราะข่าวต้องมีความเป็นกลาง เกมโชว์ต้องให้ความสนุกสนานตื่นเต้น ละครต้องให้ความบันเทิง ฯลฯ ความนึกคิดในการเลือกใช้สัญญะดังกล่าวคล้ายคลึงกับกรณีของการใช้สัญญะในพจนานุกรมที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว กล่าวโดยสรุปในภาษาของ Barthes ก็คือ ในขณะที่กำลังมีการใช้ความหมายในระดับความหมายโดยนัยอย่างเต็มที่นั้น ผู้ใช้สัญญะจะกำลังคิดอยู่ว่า เรากำลังใช้สัญญะอยู่ในระดับความหมายโดยอรรถ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

Barthes ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความหมายโดยนัยต่อไปอีกว่า หลังจากความหมายโดยนัยตัวแรกถูกสร้างขึ้นมา ความหมายนั้นก็จะเป็นสภาพกลายเป็นสัญญะ/ตัวหมาย (signifier) แล้วสร้างความหมายโดยนัยตัวที่สองต่อไปเรื่อยๆ เป็นสายโซ่แห่งความหมาย (chain of meaning) ดังตัวอย่าง

Barthes เรียกความหมายโดยนัย (1) ว่า first order และเรียกความหมายโดยนัย (2) ว่า second order และใน second order นี้เอง ที่ Barthes ชื่อนานนามว่า “Myth”

ในขณะที่ความหมายโดยนัยในระดับขั้นแรก (first order) นั้น อาจจะเป็นการตีความที่เนื่องมาจากประสบการณ์ของคนแต่ละคน (subjective experience) แต่ทว่าสำหรับความหมายโดยนัยในระดับที่สอง (second order) หรือ myth นั้น Barthes เห็นว่ามีใช่เป็นการตีความที่มาจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล (individual) เท่านั้น หากทว่า เป็นการตีความที่ถูกใส่ความหมายในระดับของสังคม (social) ตัวอย่างเช่น การใส่ชุดข้าราชการที่มีการติดยศตำแหน่ง ซึ่งจะมีความหมายโดยนัยอยู่หลายชั้น (ตำแหน่งที่สูงกว่า มีความรับผิดชอบมากกว่า มีอำนาจเหนือกว่า ฯลฯ) และเป็นสิ่งที่จะต้องถูกเน้นอย่างหนักในสังคมที่ถือลำดับชั้น

คุณสมบัติของ myth มีคุณสมบัติ 2 ประการที่สำคัญของ myth คุณสมบัติแรก คือ ลักษณะที่เป็นพลวัตของ myth (dynamism) ความหมายในระดับสอง (second order) ที่เป็น myth นั้นจะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อตอบรับกับความต้องการของคนบางกลุ่มหรือความต้องการทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น myth เกี่ยวกับสื่อสารมวลชน เมื่ออยู่ในสังคมศักดินา มี myth มากมายเกี่ยวกับบุคคลที่ทำงานอยู่ในวิชาชีพสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ เช่น ดาราเป็นอาชีพเด่นกินรำกิน นักประพันธ์ใส่แหง แต่เมื่อสังคมเข้าสู่ยุคสังคมนิยมข่าวสารซึ่งยกย่องให้เกียรติแก่คนที่มีเงินทุนและข่าวสารเป็นสินค้าที่มีมูลค่ามหาศาล myth เกี่ยวกับดารา นักประพันธ์ นักข่าว ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป

คุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งของ myth ก็คือ “ที่ใดมี myth ที่นั่นก็จะมี counter-myth ซึ่งปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมย่อยๆ” อยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น ในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่มีวัฒนธรรมแบบวิทยาศาสตร์ มี myth ว่า มนุษย์มีความสามารถที่จะปรับธรรมชาติให้เข้ากับความต้องการของมนุษย์ วิทยาศาสตร์เป็นความรู้ที่เป็นภาวะวิสัย เป็นความจริง เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ แต่ในเวลาเดียวกัน เราก็จะเห็นการสร้าง counter-myth เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ว่าเป็นปีศาจอันชั่วร้าย ทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัว ห่างไกลและไม่เข้าใจธรรมชาติ ฯลฯ

สำหรับความเกี่ยวพันระหว่าง myth กับอุดมการณ์ นั้น กาญจนา แก้วเทพ ได้ยกงานวิจัยของลักขณา(2547)⁵⁷ ขึ้นมาให้เห็นว่า มูลค่าเชิงสัญลักษณ์หรือความหมายทางวัฒนธรรม นั้นเป็นที่อยู่ของค่านิยม/อุดมการณ์ต่างๆ ที่กลุ่มผู้มีอำนาจในสังคมและเป็นผู้มีอำนาจในการสร้างความหมายทางวัฒนธรรม เป็นผู้กำหนดมูลค่าเชิงสัญลักษณ์ให้เป็นไปตามผลประโยชน์ของกลุ่ม/ชนชั้นของตน ตัวอย่าง เช่น การให้มูลค่าเชิงสัญลักษณ์แก่คำว่า เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพในสังคมทุนนิยมเสรี และสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่มีมูลค่าเชิงสัญลักษณ์แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง กระบวนการครอบงำทางอุดมการณ์จึงเกิดมาจากการให้ความหมายแก่สัญลักษณ์ต่างๆ ในระดับ myth นี้เอง

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร⁵⁸ กล่าวถึงการวิเคราะห์สัญลักษณ์วิทยาในทางการเมืองว่า เป็นการวิเคราะห์สัญลักษณ์ที่แยกรหัส/กฎเกณฑ์ หรือระบบการสร้างความหมายกับผู้สื่อสารออกจากกัน ทำให้เราเห็นอย่างเด่นชัดว่าบรรดาอุดมการณ์ต่างๆ ในสังคมที่เชื่อกันว่าเป็นผลผลิตหรือการสร้างขึ้นของบรรดาผู้นำนั้น จริงๆแล้วเป็นเพียงมายาคติหรือนิทานปรัมปราทางการเมืองเรื่องหนึ่งเท่านั้น เพราะผู้นำมิได้คิดค้นอะไรขึ้นมาเลย เพียงแต่เลือกใช้รหัส ระบบ กฎเกณฑ์การสื่อความหมายให้ถูกต้องเท่านั้น

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

ในงานวิจัยนี้ต้องการศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมในหนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจปรากฏการถ่ายโอนความหมายแบบ Metaphor และ Metonymy รวมทั้ง

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

⁵⁸ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, สัญลักษณ์, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษาประวัติศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา, 2545), หน้า 121.

การให้ความหมายโดยอรรถและโดยนัย ซึ่งสามารถช่วยให้เข้าใจความหมายและความรู้สึกของผู้ใช้ภาษาได้มากยิ่งขึ้น

แนวคิดการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda)

คำว่าโฆษณาชวนเชื่อเป็นคำที่มาจากภาษาละตินว่า Congregatio de Propaganda Fide เป็นภาษาอังกฤษว่า Congregation for the Propagation of the Faith การโฆษณาชวนเชื่อจึงเป็นการสื่อสารชนิดหนึ่ง(kind of communication) ที่พยายามจะสร้างอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการกระทำของบุคคลอื่นโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงของข่าวสารนั้น และยังหมายรวมถึงการควบคุมความคิดและการกระทำของบุคคลอื่นด้วย (control the attitudes and actions)⁵⁹

การโฆษณาชวนเชื่อ เป็นการโฆษณาที่มุ่งประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว มีความมุ่งหมายที่จะโน้มน้าวความคิดและจิตใจคนด้วยวิธีการต่างๆ ให้เห็นดีเห็นงามไปกับผู้โฆษณาหรือให้เป็นปฏิปักษ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยปิดบังอำพรางข้อเท็จจริง⁶⁰

การใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อ มักใช้ในกิจกรรมทางการเมือง หรืออาจใช้ในการขายสินค้าในบางกรณี วัตถุประสงค์คือเพื่อสร้างอิทธิพลหรือกลุ่มคนที่ต้องการ เช่น นักการเมืองมักโฆษณาชวนเชื่อกับประชาชนเพื่อต้องการชนะการเลือกตั้ง เป้าหมายระยะยาวของการโฆษณาชวนเชื่อคือ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ เช่น การโฆษณาชวนเชื่อลัทธิการปกครองให้ประชาชนยอมรับ⁶¹

ในแง่ของการสื่อสาร รัฐบาลอาจใช้การชวนเชื่อเป็นเครื่องมือในการส่งสารไปยังสาธารณชนเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม แต่เดิมการชวนเชื่ออาจใช้วิธีการใดๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นการปลุกฝังศรัทธาเพื่อให้ประชาชนผู้รับสารเชื่อโดยไม่ต้องผ่านความคิดหรือการไตร่ตรอง หรืออาจใช้เทคนิคล่อหลอกให้หลงเชื่อในสิ่งที่ไม่เป็นความจริงหรือไม่ถูกต้อง การชวนเชื่อจึงถูกมองว่าเป็นเรื่องของการใช้เล่ห์เหลี่ยมทางวาทศิลป์ซึ่งแสดงออกด้วยภาษาของความรู้สึก (expressive language) มากกว่าการเป็นไปตามหลักการที่แท้จริง⁶²

⁵⁹ วิรัช ฤทธิรัตนกุล, นิเทศศาสตร์กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด, (กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด, 2544), หน้า 33-36.

⁶⁰ พัทณี เขยจรรยา, เมตตา วิวัฒน์านุกูล และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์ ประมวลศัพท์วิชาการ ทฤษฎีสำคัญ วิชาศึกษาวิจัย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่างจำกัด, 2541), หน้า109-110.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า109-110.

⁶² สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร, การสื่อสารกับการเมือง, พิมพ์ครั้งที่สาม (กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พรีนติ้ง, 2541), หน้า 10.

หนังสือพิมพ์กับการโฆษณาชวนเชื่อ

ศาสตราจารย์เมอร์ริลล์ (Merrill)⁶³ นักวิชาการด้านวารสารศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญวิชาสื่อมวลชนกับสังคม (mass media & society) แห่งมหาวิทยาลัยมิสซูรีกล่าวว่า หนังสือพิมพ์ในสหรัฐอเมริกาท่วมท้นไปด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย และไม่ว่านักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์จะต้องเป็นนักโฆษณาชวนเชื่อด้วยเสมอ หรืออย่างน้อยในบางโอกาส บางสถานการณ์ การที่นักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์กลายเป็นนักโฆษณาชวนเชื่อมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญที่สุด 2 ประการ คือ

1. ประเภทงานของนักข่าวหนังสือพิมพ์นั้น ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมการกระทำหรือการปฏิบัติงานของนักหนังสือพิมพ์ในแต่ละกรณี
2. จริยธรรมที่เป็นพื้นฐาน (ในตัวแต่ละบุคคล) อุดมการณ์ และบุคลิกภาพทางด้านจิตวิทยาของนักข่าวหรือนักหนังสือพิมพ์นั้น

ปัจจัยดังกล่าวมีบทบาทสำคัญที่สุดในด้านตัวบุคคล เมอร์ริลล์กล่าวว่า ผู้ที่ถูกเฟ่งเสียงมากที่สุดจากผู้อ่านว่าเป็นโฆษณาชวนเชื่ออันดับแรกก็คือ ผู้เขียนบทบรรณาธิการ หรือตัวบรรณาธิการ (editor) เพราะคนอ่านเห็นว่าผู้ที่เขียนบทบรรณาธิการสามารถสอดแทรกความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ชี้นำ ฯลฯ หรือโฆษณาชวนเชื่อลงไปในการเขียนได้อย่างสะดวก ง่ายตาย และแยบยลกว่า

อันดับต่อมาที่คนอ่านมองว่าเป็นนักโฆษณาชวนเชื่อ คือ คอลัมนิสต์ (columnist) หรือนักเขียนคอลัมน์ ที่สามารถแทรกความคิดเห็น หรือโฆษณาชวนเชื่อลงในคอลัมน์ของตน เช่นเดียวกับบทบรรณาธิการ ผู้อ่านเชื่อว่าคอลัมนิสต์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการโฆษณาชวนเชื่อมากกว่านักข่าวนิรนามที่เขียนรายงานข่าวที่เป็นข้อเท็จจริง (fact) อย่างตรงไปตรงมาโดยไม่สอดแทรกอะไรไว้ในข่าว ทั้งนี้เพราะผู้อ่านมักจะมองว่านักเขียนข่าวเพียงแต่รายงานข่าวที่เป็นข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาเท่านั้น

เมอร์ริลล์กล่าวว่า นักเขียนข่าวอาจเป็นนักโฆษณาชวนเชื่อได้เช่นเดียวกับนักเขียนบทบรรณาธิการและคอลัมนิสต์ เพราะข่าวอาจถูกคัดเลือกกลั่นกรอง ตกแต่ง ตัดทอน ละเว้นไม่เสนอหรือบิดเบือนไปแล้วด้วยฝีมือของนักเขียนข่าว โดยที่ประชาชนผู้อ่านไม่มีโอกาสทราบได้เลย

⁶³ วิรัช ลภีรัตนกุล, นิเทศศาสตร์กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด, หน้า 33-36.

เครื่องมือที่ใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อ(The Propaganda Devices)

เครื่องมือที่ใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อ⁶⁴ ได้แก่

Name Calling

เป็นการเรียกชื่อเพื่อให้ภาพที่เป็นลบ ทำให้เกิดการไม่ยอมรับและประณามโดยยังไม่ได้ตรวจสอบหลักฐาน การเรียกชื่อเพื่อให้ภาพด้านลบนี้ถูกนำไปใช้ในทางการเมืองและวาทกรรมสาธารณะอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น คำว่าการก่อการร้ายและผู้ก่อการร้าย พวกทรราช ชาติกร ฯลฯ

Glittering generality

เป็นการใช้คำที่มีความมุ่งหมายที่ดีแก่พวกของตน ทั้งนี้เพื่อเป็นการกลบเกลื่อนป้องกันความเข้าใจของประชาชนให้เห็นว่าไม่มีอะไรแอบแฝง ทำให้เกิดการยอมรับและเห็นด้วยโดยไม่ตรวจสอบหลักฐาน

Transfer

เป็นการนำอำนาจ และชื่อเสียงของสิ่งที่ได้รับความเชื่อถือไปยังอีกสิ่งหนึ่งเพื่อสร้างให้เกิดความยอมรับมากขึ้นในภายหลัง ผู้ทำการสื่อสารมีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงความคิดหรือสินค้า นั้นเข้ากับสิ่งที่คนชื่นชม

Testimonial

การอ้างถึงบุคคลที่น่าเชื่อถือหรือเป็นที่รังเกียจว่าเป็นผู้สนับสนุนโดยบอกว่าแนวคิด โครงการ หรือบุคคลดีหรือไม่ดี เป็นเทคนิคที่ใช้ในการโฆษณา และการรณรงค์ทางการเมือง เช่น อ้างพยานหลักฐานหรืออ้างอิงว่า ผู้มีชื่อเสียงสนับสนุน เช่น นายกรัฐมนตรีให้ความสนับสนุน ฯลฯ

Plain Folks

ผู้พูดพยายามสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ฟังว่าผู้พูดหรือแนวคิดของผู้พูดดี เพราะเขาเป็นพวกเดียวกับประชาชน โดยอ้างว่าเป็นคนระดับเดียวกัน หรือพวกเดียวกัน มีความทุกข์ยากและลำบากร่วมกัน ฯลฯ

Card Stacking

การเลือกหรือเน้นให้ข้อเท็จจริงบางเรื่อง ปิดบังในบางเรื่อง เป็นการเลือกข้อโต้แย้งหรือหลักฐานมาสนับสนุนหรือละเลย ข้อโต้แย้งที่เลือกมาอาจเป็นจริงหรือเท็จ การเลือกใช้เครื่องมือนี้จะมีประสิทธิภาพสูงสุดหากข้อโต้แย้งนั้นเป็นเรื่องจริง

Bandwagon

ใช้การกระทำหรือคำพูดให้เกิดความเชื่อว่าใครๆ ก็ทำอย่างนั้น ทุกคนควรทำตามด้วย

⁶⁴ Werner J. Severin and James W. Tankard, *Communication Theories: Origins, Methods, and Uses in the Mass Media*, (University of Texas at Austin, 2001), pp.111-122.

ประสิทธิผลของเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อ

(Effectiveness of Propaganda Devices)⁶⁵

หน่วยงานที่วิเคราะห์การโฆษณาชวนเชื่อได้ระบุเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อทั้ง 7 ชั้นแต่ไม่ได้ทำการวิจัยประสิทธิผลของเครื่องมือเหล่านี้ไว้ หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อบางชั้น ส่วนใหญ่ได้มาจากการทำการทดลอง โดยนักจิตวิทยาสังคมที่ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ การทดลองอันหลากหลายนี้ได้ทดสอบเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อแบบ card stacking, testimonial และbandwagon ด้วย

หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการใช้ card stacking มาจากการทดลองประสิทธิผลระหว่างข่าวสารทางเดียว(one-sided message) และข่าวสารสองทาง(two-sided message) ข่าวสารทางเดียวเป็นพื้นฐานสำคัญของการใช้เครื่องมือแบบ card-stacking ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าข่าวสารทางเดียวทำงานได้ดีในคนบางประเภท โดยเริ่มแรกคนประเภทนี้มีแนวโน้มจะเห็นด้วยกับข้อโต้แย้งที่ใส่ลงในข่าวสาร(the argument of the message)หรือเป็นคนที่มีการศึกษาต่ำกว่า และข่าวสารสองทางทำงานได้ดีในคนอีกประเภทหนึ่ง นั่นคือ เริ่มแรกมีแนวโน้มต่อต้านข้อโต้แย้งในข่าวสารหรือเป็นคนที่มีการศึกษาสูงกว่า

หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการใช้ testimonial มาจากการทดลองผลของแหล่งสารที่มีความน่าเชื่อถือ การทดลองแสดงให้เห็นว่าแหล่งสารที่มีความน่าเชื่อถือสูงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากกว่าแหล่งสารที่มีความน่าเชื่อถือต่ำ แต่แม้ว่าแหล่งสารที่มีความน่าเชื่อถือสูงจะสามารถเปลี่ยนทัศนคติได้ แต่ก็เปลี่ยนได้ในจำนวนคนทีน้อยกว่าครึ่งของผู้รับข่าวสารจากแหล่งนั้นทั้งหมด

หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการใช้ bandwagon มาจากการทดลองผลของแรงกดดันและการคล้อยตามกันของกลุ่ม(group pressure and conformity) การทดลองชี้ให้เห็นว่าในสถานการณ์ที่ต้องคิดตัดสินใจ(contrived situation) เมื่อคนอื่นๆในกลุ่มเสนอมุมมองที่แตกต่างออกไป มุมมองนั้นก็จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนส่วนใหญ่ ผลอันนี้จะเข้มข้นที่สุดเมื่อเสียงส่วนใหญ่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ถ้ามีใครคนหนึ่งทำลายเสียงที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนี้ อิทธิพลอันเข้มข้นนี้จะลดลง

หลักฐานที่แสดงให้เห็นประสิทธิผลของเครื่องมือทั้ง 3 ชั้นนี้ ได้ชี้ให้เห็นว่าโดยทั่วไปเครื่องมือสามารถใช้ได้ผล แต่ใช้ได้กับคนเพียงบางคนเท่านั้น ส่วนเครื่องมือจะมีประสิทธิผลหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆด้วย ซึ่งรวมถึงคุณลักษณะของผู้ที่รับสาร เช่น ระดับการศึกษา และทัศนคติเดิมที่มีต่อเรื่องนั้นด้วย รวมถึงคุณลักษณะที่ถูกสร้างขึ้นมา เช่น ภายในกลุ่มมีมุมมองที่แตกต่างจากบุคคลนั้น เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันหรือไม่

⁶⁵ Ibid., pp.123-124.

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

ในงานวิจัยนี้ ศึกษาว่าเนื้อหาของนโยบายประชานิยมในหนังสือพิมพ์ ได้ปรากฏการใช้เครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อทั้ง 7 ชิ้นอย่างไร ซึ่งการใช้เครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อดังกล่าว อาจทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้อย่างคล้อยตามได้

ทฤษฎีการครองอำนาจนำ (Theory of Hegemony)

คำว่า "Hegemony"⁶⁶ มาจากภาษากรีกว่า "Hegemon" หมายถึง การนำ (leading) การมีอำนาจเหนือผู้อื่น (prominent power) มักจะมุ่งใช้ในความหมายของการครองอำนาจทางการเมือง (political dominance) เป็นส่วนใหญ่ และถูกนำมาใช้แทนความหมายในภาษาไทยแตกต่างกันไป ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า "การครองอำนาจนำ" ตามที่วัชรพล พุทธรักษา⁶⁷ ได้ให้ความเห็นว่าเป็นคำที่เหมาะสมกับการนำมาใช้เป็นกรอบในการอธิบายรัฐบาลทักษิณมากที่สุด เนื่องจากคำดังกล่าวได้สื่อถึงสภาวะที่สังคมการเมืองไทยได้ประสบมาช่วงปี 2544-2548 ที่มีรัฐบาลทักษิณเป็นตัวแสดงนำ โดยมีบทบาทนำในสังคมไทยหลายๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ได้เป็นอย่างดี

คำว่า Hegemony นั้นถูกนำมาใช้แต่แรกเริ่มโดยเพลคานอฟ (Plekhanov) และนักมาร์กซิสต์รัสเซียในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 1880 โดย Lenin ได้นำแนวคิดนี้มาใช้ในลักษณะของการเป็นกลยุทธ์/กลวิธีในการปฏิวัติ โดยมุ่งให้ชนชั้นแรงงานแสวงหาความร่วมมือ หรือเป็นพันธมิตรกับชนชั้นอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นชาวนาเพื่อสร้างภาวะการนำแห่งชาติ (National leadership) ให้เกิดขึ้น

ต่อมา Antonio Gramsci (ค.ศ.1891-1937) นักทฤษฎีและนักปฏิวัติสังคมนิยมชาวอิตาลีได้นำแนวคิดดังกล่าวมาให้รายละเอียดเพิ่มเติม ทำให้แนวคิด Hegemony มีลักษณะของการเป็น "ปรัชญา" มากขึ้น โดยได้เพิ่มเติมมิติของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชนชั้นกับพลังทางสังคมต่างๆ รวมถึงการอธิบายวิธีการในการได้มาซึ่งอำนาจรัฐ และการได้รับการยอมรับจากชนชั้นต่างๆ อีกด้วย

ในการอธิบายสังคมของนักทฤษฎีวิพากษ์รุ่นแรกๆ เช่น Karl Marx, Friederich Engels, Vladimir Lenin และ Joseph Stalin ได้ยึดเอาการแบ่งโครงสร้างสังคมออกเป็น 2 ชั้น คือ โครงสร้างส่วนล่าง (Infrastructure) อันหมายถึงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจ และโครงสร้างส่วนบน (Superstructure) อันหมายถึงโครงสร้างทางการเมือง วัฒนธรรม ความคิดจิตสำนึก และอุดมการณ์ต่างๆ ในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทั้ง 2 ระดับนี้ นักทฤษฎีได้

⁶⁶ อ้างถึงในวัชรพล พุทธรักษา, "รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ," (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 25.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

ให้ข้อสรุปว่า โครงสร้างชั้นล่างจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างชั้นบน⁶⁸ ซึ่งกลุ่มใดชนชั้นใดได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (Means of Production) ก็จะได้ควบคุมปัจจัยในการผลิตความคิดจิตสำนึกและวัฒนธรรมไปโดยปริยาย (Means of Ideological Production)

Gramsci ได้ปฏิเสศการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหยาบๆ เช่นนี้ โดยให้ความสำคัญกับเรื่องของ “อุดมการณ์” (Ideology) ซึ่งเน้นความสำคัญกับบทบาทของโครงสร้างส่วนบน และได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างที่สำคัญระหว่าง “สังคมสองแบบ” ภายในโครงสร้างส่วนบนว่า ประกอบไปด้วย “รัฐ/สังคมการเมือง” (Political Society) และ “ประชาสังคม” (Civil Society)

ประชาสังคมของ Gramsci เป็นกลไกครอบงำทางความคิด (Ideological Apparatus) ผ่านทางตัวการที่เป็นสถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา และ สื่อมวลชน เป็นต้น เพื่อสร้างและสืบทอด/ส่งต่อความคิด ความเชื่อชุดต่างๆ ให้แพร่กระจายทั่วไปในสังคม โดยใช้อำนาจในลักษณะของการชักจูง โน้มนำ หรือกล่อมเกลาคำความรู้ ความคิดของผู้คนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความยินยอมพร้อมใจ (Consent) ของคนในสังคม และก่อให้เกิดโลกทัศน์ที่เป็นแบบเดียวกันตามความต้องการของกลุ่ม/ชนชั้นผู้พยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ หรือตั้งที่กาญจนา แก้วเทพ (2547)⁶⁹ กล่าวไว้ว่า เป็นการใช้อำนาจการโน้มนำ คือ ใช้การอบรมบ่มเพาะ ปลูกฝังความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ ฯลฯ ที่ละเล็กละน้อยอยู่ในชีวิตประจำวันทุก ๆ วัน เพื่อให้คนในสังคมยอมรับความคิดหลัก หรือเห็นดีเห็นงามกับอุดมการณ์ของสังคมอย่างสมัครใจ

ส่วนสังคมการเมืองนั้น มีลักษณะที่แตกต่างไปจากประชาสังคม กล่าวคือ ความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมการเมืองจะเป็นลักษณะของการใช้อำนาจบังคับ (Coercion) เป็นหลัก เพื่อให้ได้มาซึ่งการครอบงำ (Dominant) ตามความต้องการของกลุ่ม/ชนชั้นผู้พยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำเหนือชนชั้นอื่นๆ ในสังคม ผ่านทางกลไกการใช้อำนาจบังคับต่างๆ อาทิ การใช้กำลังของกองทัพ การบังคับใช้กฎหมายฉบับต่างๆ ดังนั้นสถาบันหลักในสังคมการเมืองนี้จึงประกอบไปด้วย สถาบันศาล กองทัพบกตำรวจ รัฐบาล เป็นต้น

ตามแนวคิดของ Gramsci การใช้อำนาจครอบงำด้วยการใช้อำนาจบังคับในพื้นที่สังคมการเมือง สามารถกระทำเพื่อหวังผลสำเร็จในระยะสั้นได้สำเร็จอย่างรวดเร็ว แต่ในระยะยาวนั้น การใช้อำนาจบังคับแต่เพียงอย่างเดียว จะทำให้กลุ่ม/ชนชั้นปกครองดังกล่าวมีอำนาจเหนือชนชั้นอื่นได้ไม่ยั่งยืน การที่ชนชั้นหนึ่งจะมีชัยชนะเด็ดขาดสมบูรณ์ได้นั้น จำเป็นต้องมีความยินยอมจากสมาชิกของสังคมมากกว่าการบังคับกดขี่ ดังนั้น กลุ่ม/ชนชั้นปกครอง ผู้ต้องการสร้างภาวะการครองอำนาจนำให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์เหนือสังคมใดๆ จะต้องพยายามยึดกุมพื้นที่เหนือ “ประชาสังคม” ให้สำเร็จก่อน ด้วยการใช้อำนาจการครองอำนาจนำต่างๆ เพื่อสร้างความ

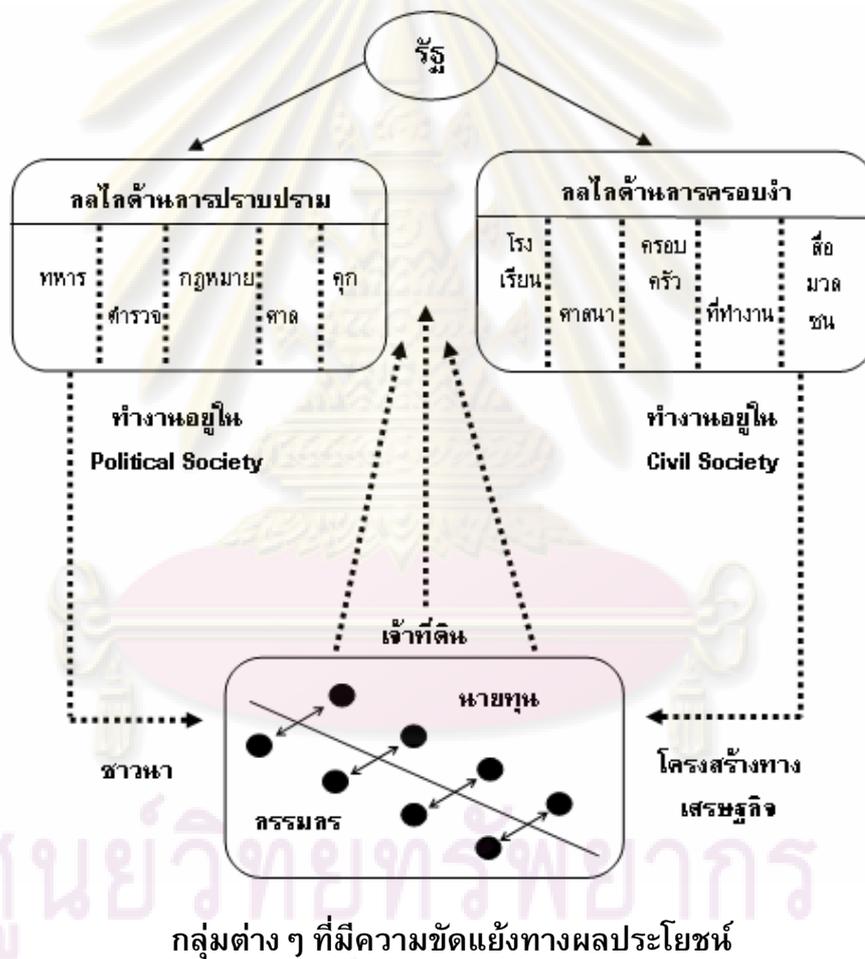
⁶⁸ กาญจนา แก้วเทพ, การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์. พิมพ์ครั้งที่สี่ (กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ, 2547), หน้า102-103.

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

ยินยอมพร้อมใจ (Consent) ให้เกิดขึ้นในสังคม ส่วนการใช้อำนาจบังคับนั้นให้มีการใช้ควบคู่กันไปตามสมควร⁷⁰

อย่างไรก็ตาม Gramsci⁷¹ ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างและกลไกของสังคมว่า ในมิติเศรษฐกิจ จะมีกลุ่มพื้นฐานต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกัน เช่น ผลประโยชน์ของกรรมกรจะขัดแย้งกับนายทุน ชวนาเช่าที่ดินจะขัดแย้งกับเจ้าที่ดิน เป็นต้น โดยที่กลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะพยายามส่งตัวแทนของตนเข้าไปสังกัดอยู่ใน “รัฐ” ตามกลไกของสังคม เช่น ในระบบประชาธิปไตย จะผ่านระบบการเลือกตั้งผู้แทน ในระบบเผด็จการทหาร จะใช้การปฏิวัติรัฐประหาร เพื่อจัดการผลประโยชน์ให้เป็นที่พอใจของกลุ่มของตน

แผนผังแสดงโครงสร้างของสังคมตามทัศนะของ Gramsci

ภาพของสังคมที่ Gramsci ได้วาดร่างขึ้นมานี้มีลักษณะเคลื่อนไหวเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ ไม่มีคนกลุ่มใดจะสามารถยึดครองอำนาจรัฐอย่างผูกขาดอยู่ได้ตลอดเวลา โดยปกติจะถูกท้าทายจากกลุ่มอื่นๆ แม้แต่ในสถาบันสังคมและกลไกรัฐแต่ละอย่างก็จะมีตัวแทน

⁷⁰ อังถึงในวัชรพล พุทธิรักษา, “รัฐบาลที่กษัตริย์กับความพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ,” หน้า 37.

⁷¹ กาญจนา แก้วเทพ, การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์, หน้า 106-108.

จากกลุ่มต่าง ๆ เข้าไปช่วงชิงพื้นที่ที่อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน เช่น หากวิเคราะห์พื้นที่ในหน้าของสื่อมวลชนในข่าวโทรทัศน์ คอลัมน์บุคคล ฯลฯ ก็จะมีพบตัวแทนจากกลุ่มสังคมต่าง ๆ พยายามใช้เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของตน

กลุ่มทางประวัติศาสตร์และชนชั้น

ในแต่ละช่วงเวลาของประวัติศาสตร์ สังคมจะถูกปกครองโดยคนกลุ่มหนึ่ง พอช่วงเวลาผ่านไปก็เป็นที่กลุ่มอื่นจะขึ้นมาอำนาจแทน ดังนั้น ในมุมมองของ Gramsci อาจเกิดกลุ่มที่ทำหน้าที่ปกครองสังคม ซึ่งเรียกว่า “กลุ่มทางประวัติศาสตร์” (Historical Block) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มาจากกลุ่มหรือ ชนชั้นต่าง ๆ รวมมือกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง แต่มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีการแบ่งสรรอำนาจทางการเมืองกันได้ลงตัวในห้วงเวลาหนึ่ง⁷²

กลุ่มที่สามารถจะทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการสร้าง Historical Block (ซึ่งอาจจะเป็นบางส่วนของชนชั้นสูง/กลาง/ชั้นล่างก็ได้) จำเป็นจะต้องดำเนินการทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และจริยธรรม เพื่อโน้มน้าวให้กลุ่มอื่น ๆ ชนชั้นอื่น ๆ เข้ามามีสมานฉันท์ด้วยรูปแบบที่ชัดเจนที่สุด อาจเป็นการใช้สื่อในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง แต่อันที่จริงในช่วงเวลาปกติ การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวให้ค่อย ๆ มีการรวมตัวเพื่อสร้าง “กลุ่มทางประวัติศาสตร์” นั้น เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา⁷³

วัชรพล พุทธรักษา ได้นำเสนอตัวอย่างของการพยายามสร้างกลุ่มประวัติศาสตร์ที่พอสังเกตเห็นได้ในสังคมการเมืองไทยร่วมสมัยโดยเฉพาะในยุคของรัฐบาลทักษิณ คือความพยายามในการให้ผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรมผ่านทางนโยบายประชานิยมชนิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นการยึดกุมพื้นที่โครงสร้างสังคมส่วนล่าง ขณะเดียวกันในโครงสร้างสังคมส่วนบนก็ยังมีมิติที่กว้างไปกว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ดังเห็นได้ว่าการสร้างพันธมิตรระหว่างชนชั้น และกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทยระหว่างรัฐบาลทักษิณ ซึ่งในอีกด้านหนึ่งก็เป็นตัวแทนของกลุ่มทุนสื่อสารโทรคมนาคมขนาดใหญ่ กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่อื่นๆ รวมถึงการเป็นพันธมิตรกับกลุ่มคนเดือนตุลา ซึ่งเปรียบได้กับการสร้างพันธมิตรระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกลางที่ได้รับการยอมรับจากชนชั้นล่างจำนวนมาก อีกทั้งยังได้มีการพยายามที่จะเป็นพันธมิตรกับกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนในระยะแรกของการก่อตั้งพรรคไทยรักไทยอีกด้วย

⁷² มัทนา เจริญวงศ์ (แปล), “การศึกษาสื่อมวลชน แกรมซี่กับทฤษฎี Hegemony และ Ideology,” เผยแพร่ในเว็บไซต์ www.midnightuniv.org

⁷³ กาญจนา แก้วเทพ, การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์, หน้า109.

*ในวัชรพล ได้แปลความหมายของ War of Movement ว่าสงครามขับเคลื่อน และ War of Position ว่าสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด

สงครามขับเคลื่อน และสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด*

Gramsci ได้เปรียบเทียบการดำเนินการเพื่อสร้างการครองอำนาจให้เกิดขึ้นเหมือนการทำสงคราม แนวคิดเรื่องสงครามขับเคลื่อน (War of Movement) และสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด (War of Position) ถูกนำมาใช้ โดยอธิบายว่า การทำสงครามขับเคลื่อนนั้นเป็นการทำสงครามในทางยุทธวิธีทางการทหาร การที่จะเอาชนะฝ่ายศัตรู หรือฝ่ายตรงข้ามได้ จะต้องทำการบุกเพื่อยึดครองปัจจัยสำคัญของฝ่ายตรงข้ามให้ได้ อาทิ การยึดเมืองหลวง หรือสถานที่สำคัญ แต่ในการดำเนินการเพื่อสร้างภาวะการครองอำนาจให้เกิดขึ้นเหนือชนชั้นอื่น ๆ จะต้องดำเนินการต่อสู้เพื่อยึดกุม “พื้นที่เชิงอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ” ของผู้คนใน “ประชาสังคม” ให้ได้ หมายความว่า กลุ่มที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงสังคมนั้น จะต้องเอาชนะความคิดและจิตใจของคนทุกๆ กลุ่มในสังคม

กระบวนการที่คนกลุ่มหนึ่งทำให้ความคิด อุดมการณ์ จริยธรรม วัฒนธรรมของตนเอง กลายเป็นความคิดและวัฒนธรรมหลักของสังคมได้นั้นเรียกว่า “การครองอำนาจนำ” (Hegemony) ทั้งๆ ที่ความคิดดังกล่าวอาจจะตอบสนองผลประโยชน์ของคนเพียงกลุ่มเดียวก็ตาม แต่คนอื่นๆ กลุ่มอื่นๆ ต่างก็ยอมรับและพลอยเห็นดีเห็นงามไปด้วย

การครองอำนาจนำ (Hegemony)

สำหรับ Gramsci กระบวนการด้านการครองอำนาจนำนั้นมีจุดมุ่งหมาย 2 ด้านและด้านหนึ่งนั้นคือการรักษาไว้ซึ่งการมีอำนาจในการจัดความสัมพันธ์ในเรื่องการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นวิธีของกลุ่มชนชั้นเพื่อจัดการชนชั้นตรงข้ามไม่ให้เกิดการครองอำนาจนำของกลุ่มตน Gramsci เรียกสิ่งนี้ว่า “การครองอำนาจนำในทางการเมือง”(political hegemony) ส่วนอีกด้านคือการรักษาไว้ซึ่งการมีอำนาจในการจัดความสัมพันธ์ในเรื่องระบบคิด ที่กลุ่มชนชั้นสถาปนาระบบนั้นให้กลายเป็นกรอบความคิดหลักของสังคม Gramsci เรียกว่า “การครองอำนาจนำในทางวัฒนธรรม” (cultural hegemony) ในการครองอำนาจนำนั้นต้องมีการยินยอมของชนชั้นที่ถูกครอบงำด้วย ในกรณีที่ชนชั้นปกครอง (หรือที่มีอำนาจ) มีความเป็นเอกภาพ เป็นกลุ่มก้อน มีฐานอุดมการณ์เข้มแข็ง การเข้าต่อกรกับอุดมการณ์ของชนชั้นปกครองนั้นเป็นเรื่องที่ลำบาก เพราะด้วยความเป็นเอกภาพทางภูมิปัญญาของชนชั้นปกครองนั้นจะทำให้ “มวลชน (mass)” เชื่อใจและมั่นใจในอุดมการณ์หลัก⁷⁴

ดังนั้น "การครองอำนาจนำ" (Hegemony) จึงหมายถึง การใช้อำนาจของกลุ่ม / ชนชั้น เพื่อสร้างภาวะการครอบครองความคิด และมีอำนาจนำเหนือกลุ่ม / ชนชั้นอื่นๆ ในสังคม โดยการใช้อำนาจนั้นปราศจากการใช้ความรุนแรงหรือบังคับในเชิงกายภาพ แต่เป็นการใช้อำนาจ

* กาญจนา แก้วเทพ ใช้คำว่า “การครอบครองความเป็นเจ้าทางอุดมการณ์” (การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์: 111-112)

⁷⁴ อ้างถึงในเว็บไซต์ <http://gotoknow.org/blog/iammean/144805>

ผ่านทางกลไกชนิดต่างๆ เพื่อครอบครองความคิด โน้มน้าว และทำให้เกิดการยอมรับ เพื่อชำระไว้ซึ่งพลังทางการเมืองและเศรษฐกิจของกลุ่มตน โดยผ่าน "อุดมการณ์หลัก" ของสังคม

ตามปกติ "อุดมการณ์หลัก" ของสังคมแต่ละแห่ง ก็คือ ชุดของแนวความคิดพื้นฐานที่จัดว่าเป็นสามัญสำนึกของพลเมืองในสังคมนั้นๆ อีกนัยหนึ่งก็คือ ร่องรอยของการจัดสรรอำนาจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย "อุดมการณ์หลัก" ของสังคม ทำให้โครงสร้างของอำนาจดูราวกับว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ เรื่องปกติธรรมดา หรือ เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องปกติเช่นกันที่ "อุดมการณ์หลัก" จะถูกท้าทายเป็นระยะจากอุดมการณ์ใหม่ๆ ของกลุ่มอื่นที่แสวงหาอำนาจเช่นกัน อย่างไรก็ตาม "อุดมการณ์" ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปกครอง จะมีหลักสากลอยู่ กล่าวคือ เป็นอุดมการณ์ที่พยายามทำให้พลเมืองเชื่อว่า "ผลประโยชน์ที่คนบางกลุ่มได้รับเป็นผลประโยชน์ของทุกคน"⁷⁵

สำหรับการปฏิบัติการเพื่อ Hegemonize นั้น อาจจะถูกประกอบด้วยปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discursive Practice) เช่น การให้คำอธิบาย การอบรมสั่งสอน การเผยแพร่แนวคิดผ่านสื่อต่างๆ การโฆษณาชวนเชื่อ ฯลฯ และปฏิบัติการที่เป็นการลงมือดำเนินการในรูปของการกระทำ (Action) หรือกิจกรรม (Activities) ในการปฏิบัติการทั้งสองประเภทนี้ มีกลุ่มคนที่มีบทบาทพิเศษซึ่ง Gramsci เรียกว่า "ปัญญาชน" (Intellectual)

ปัญญาชน (Intellectual)⁷⁶

เนื่องจากปฏิบัติการ Hegemony ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการด้านวาทกรรม หรือด้านกิจกรรม ล้วนแต่ต้องมีปัญญาชนเป็นผู้ค้นคิดวิธีการแสวงหาเนื้อหา หรือเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการเอง ดังนั้น Gramsci จึงให้ความสนใจวิเคราะห์ประเภทและบทบาทหน้าที่ของปัญญาชนเป็นพิเศษ

Gramsci ได้แบ่งปัญญาชนออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งมีหน้าที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่

- ปัญญาชนแบบดั้งเดิม (Traditional Intellectual)

ได้แก่ นักคิดหรือนักถ่ายทอด เผยแพร่อุดมการณ์หลักของสังคม วิธีการค้นคิดอุดมการณ์ และวิธีการถ่ายทอดเผยแพร่อุดมการณ์ของปัญญาชนกลุ่มนี้ จะเป็นแบบจากบนลงล่าง (Top-down Approach) กล่าวคือ จะเป็นผู้นำเอาอุดมการณ์ของชนชั้นนำมาอบรมสั่งสอนให้แก่ชนชั้นอื่นๆ

จากประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมแบบเดิม (Traditional Society) มาเป็นสังคมแบบใหม่ (Modern Society) ปัญญาชนกลุ่มนี้ ได้แก่ นักคิดของชนชั้นสูง ครูอาจารย์ พระสงฆ์ ปราชญ์ผู้รู้ ฯลฯ จะมีบทบาทอย่างมากในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การลดระดับความไม่รู้หนังสือของมวลชน การสั่งสอนให้มวลชนคุ้นเคยกับ

⁷⁵ มัทนา เจริญวงศ์ (แปล), "การศึกษาสื่อมวลชน แกรมมี่กับทฤษฎี Hegemony และ Ideology"

⁷⁶ กาญจนา แก้วเทพ, การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์, หน้า 114-116.

วัฒนธรรมแบบใหม่ๆ เช่น เทคโนโลยี การสาธารณสุขแผนใหม่ ความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

- ปัญญาชนก้าวหน้า (Progressive Intellectual)

ได้แก่ นักคิดที่นำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ที่ล้ำหน้าไปกว่าอุดมการณ์ที่มีอยู่ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ปัญญาชนกลุ่มนี้อาจจะไม่ทำหน้าที่เพียงเผยแพร่ สั่งสอนอุดมการณ์เหล่านั้น หากแต่จะยังวิพากษ์วิจารณ์ หรืออาจจะกล่าวว่า มีความต้องการที่จะปฏิรูประบบคิดเดิมด้วย

ปัญญาชนก้าวหน้านี้อาจจะมาจากทุกกลุ่มสังคม ชุดของค่านิยม (Set of Values) ที่แต่ละคนยึดถืออาจมีหลากหลาย แหล่งความคิด (Resource) ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ความคิดอาจมาจากหลายแหล่ง บางคนอาจย้อนไปหาอุดมการณ์เก่าที่มีในสังคม แต่เสนอว่า จะต้องปรับปรุงด้วย บางคนอาจก้าวไปเป็นกลุ่มเทคโนโลยีที่มั่นใจในความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ฯลฯ ข้อที่น่าสังเกต คือ คนกลุ่มนี้จะมีการสร้างสรรค์คำศัพท์ใหม่ๆ เฉพาะๆ (Dialect) เพื่อใช้สื่อความคิดของตนเอง

- Organic Intellectual

ในขณะที่ปัญญาชน 2 กลุ่มแรกนั้นเป็นปัญญาชนของสังคม โดยที่แนวคิดและผลประโยชน์ไม่ได้ผูกติดกับกลุ่มสังคมกลุ่มใดหรือชนชั้นใดอย่างโดยตรงและเป็นการเฉพาะ แต่ Organic Intellectual นั้น จะเป็นปัญญาชนที่เป็นตัวแทนของชนชั้นหรือกลุ่มประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ การสร้างสรรค์แนวคิดและการเผยแพร่แนวคิดของพวกเขาจะผูกติดกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มหรือชนชั้นหนึ่งอย่างแนบแน่น รูปแบบที่เห็นได้ง่ายที่สุดก็คือ นักทฤษฎีของพรรคการเมือง นักวิชาการของสหภาพแรงงาน ทีมที่ปรึกษาของบริษัทธุรกิจ เป็นต้น นอกจากนี้สามารถพบบทบาทของ Organic Intellectual ปรากฏอยู่ในพื้นที่ของสื่อมวลชนอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพราะสื่อมวลชนเป็นกลไกที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการต่อสู้ด้านแนวคิดและวัฒนธรรมในระดับสังคมวงกว้าง

การโต้ตอบต่อการครองอำนาจนำ (Counter Hegemony)⁷⁷

การครองอำนาจนำที่สมบูรณ์ของกลุ่มผู้ดำเนินการสร้างภาวะครองอำนาจนำ คือสามารถเอาชนะโดยยึดพื้นที่ทางความคิดได้ด้วยการยึดครองเหนือพื้นที่ประชาสังคมและสังคมการเมืองนั้น ผู้คนในสังคมจะดำเนินชีวิตอย่างปกติ โดยไม่เกิดการความสงสัยหรือตั้งคำถามต่อการดำเนินการต่างๆ ของกลุ่มผู้ดำเนินการสร้างภาวะครองอำนาจนำ และไม่มีการดำเนินการใดๆ เพื่อแสดงความคิดที่ขัดแย้งต่อความคิดหลัก หรืออุดมการณ์ตามที่กลุ่มผู้ดำเนินการสร้างภาวะครองอำนาจนำต้องการ

ในทางกลับกันถ้ากลุ่มผู้ดำเนินการสร้างภาวะครองอำนาจนำ สร้างภาวะการครองอำนาจนำสมบูรณ์ไม่สำเร็จ ผู้คนในสังคมส่วนหนึ่งที่ตระหนักรู้ได้ว่า ตนหรือชนชั้น/กลุ่มของตน

⁷⁷ วุฒิพล พุทธิรักษา, “รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ,” หน้า 39.

ได้ถูกดำเนินการครองอำนาจนำเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม/ชนชั้นผู้ครองอำนาจนำ กลุ่มคนที่ตระหนักรู้นี้จะได้แสดงออก หรือเผยให้เห็นถึงการดำเนินการใดๆ เพื่อเป็น "การโต้ตอบต่อการครองอำนาจนำ" ของชนชั้นผู้ครองอำนาจนำ ทั้งนี้การโต้ตอบต่อการครองอำนาจนำของกลุ่มคน/ชนชั้นอื่นในสังคม อาจเป็นไปได้เพียงเพื่อแสดงให้ผู้ครองอำนาจนำได้เห็นและรับรู้ว่าอำนาจของตนนั้นถูกท้าทาย หรือแม้การโต้ตอบต่อการครองอำนาจนำ เพื่อโค่นล้มกลุ่มผู้ดำเนินการครองอำนาจเก่า และนำไปสู่การก้าวไปเป็นกลุ่มผู้ดำเนินการครองอำนาจนำกลุ่มใหม่ก็เป็นได้

บทบาทของสื่อมวลชนในมุมมองของทฤษฎีการครองอำนาจนำ

ในหมู่นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนได้ตั้งข้อสังเกตความแตกต่างระหว่างสังคมสมัยใหม่ก่อนกับสังคมสมัยใหม่⁷⁸ ในสังคมสมัยใหม่นั้น สื่อมวลชนได้เพิ่มบทบาททั้งในเชิงปริมาณและในเชิงคุณภาพอย่างมากขึ้นทั้งต่อชีวิตผู้คน ต่อสถาบันสังคม และต่อสังคมทั้งหมด ทั้งนี้ย่อมหมายความว่าสื่อมวลชนได้เพิ่มอิทธิพลต่อสังคมขึ้นมาด้วย โดยเฉพาะในมิติของวัฒนธรรม นักวิชาการกลุ่มที่สนใจศึกษาเรื่องนี้ได้ขนานนามวัฒนธรรมที่กำลังมีอยู่ในโลกสมัยใหม่นี้ว่า "วัฒนธรรมแบบมีสื่อเป็นตัวกลาง" (Mass-Mediated culture) ซึ่งแนวคิดนี้ได้ศึกษาบทบาทสื่อมวลชนในฐานะศูนย์กลางสร้างภูมิปัญญาของสังคม การเข้าแทนที่ของสื่อมวลชนในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการจัดลำดับความสำคัญระหว่างผู้ผลิตและผู้แพร่กระจายอุดมการณ์ของสังคม อีกทั้งสถาบันนี้ได้สถาปนาความน่าเชื่อถือของตัวสถาบันมากยิ่งขึ้นทุกที ปัจจุบันประชาชนอาจจะรับฟังข่าวลือที่เล่ากันปากต่อปาก แต่ถ้านั่งดูสื่อพิมพ์ลงสัมภาษณ์เจ้าของเรื่อง ผู้คนก็จะพาเชื่อว่าข้อสรุปนั้นอยู่ในหนังสือพิมพ์

เมื่อความคิดของคนส่วนใหญ่มีได้เกิดมาจากประสบการณ์ตรงของประชาชน หากแต่เกิดมาจากการถ่ายทอดของสื่อ โดยเฉพาะในเงื่อนไขที่บุคคลไม่อาจจะหาประสบการณ์ตรงมาตรวจสอบประสบการณ์ที่มาจากสื่อนี้ได้ ก็จะไปสู่สภาพการณ์ที่สื่อสามารถครองอำนาจนำ* (Hegemony) ในการเป็นสถาบันที่แสวงหาและเลือกองค์ความรู้ที่จะมานำเสนอต่อสังคม

สื่อมวลชนถูกมองว่า⁷⁹ ไม่ได้ทำตัวเป็น "สุนัขเฝ้าบ้าน" ซึ่งเป็นบทบาทหลักในการเฝ้าติดตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล แต่มักจะคำจุนรัฐบาลทุนนิยมด้วยการพยายามขจัดมุมมองที่ว่าเรามีความแตกต่างทางชนชั้น ข่าวสารในสื่อมักจะถูกขัดเกลาล้างแล้วซ้ำเล่า จากอุดมการณ์ของผู้ปกครองในสังคมทุนนิยมประชาธิปไตย เช่น การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนักการเมืองระดับสูง ความร่วมมือระหว่างผู้นำภาคธุรกิจ และความเป็นมิตร สมานฉันท์ระหว่างกลุ่มทางสังคมและชนชั้นต่างๆ

⁷⁸ อ้างถึงในวอล์สตัน อนุตรวัฒนกุล, "กระแสความคิดที่หยุดนิ่งและความคิดที่เคลื่อนไหวกรณีข่าวสารสามแอมรีในหนังสือพิมพ์รายวัน", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545).

*ในวอล์สตัน ใช้คำว่า "ครอบครองความสำคัญ"

⁷⁹ มัทนา เจริญวงศ์ (แปล), "การศึกษาสื่อมวลชน แกรมมี่กับทฤษฎี Hegemony และ Ideology"

สื่อมวลชนมีส่วนในการสร้างวาทกรรม ในฐานะเป็นตัวกลางที่ช่วยสร้างและดำรงไว้ซึ่งวาทกรรมกระแสหลัก เพื่อสร้างความชอบธรรมทางอำนาจให้กับผู้ที่คุมพื้นที่สื่อ เพราะสื่อคือเครื่องมือที่สามารถครอบครอง (hold) และครอบงำ (dominate) ได้ สื่อจึงเป็นเครื่องมือสร้าง “อำนาจผ่านความรู้ (วาทกรรม)” อีกทั้งสร้างความปกติ (normalization) และสร้างความธรรมดา (naturalization) ให้วาทกรรมจนวาทกรรมนั้นมีความชอบธรรม และทั้งยังใช้สื่อในการตอกย้ำเพื่อดำรงวาทกรรม (ที่กลายเป็นวาทกรรมหลัก) นั้นด้วย

สื่อมวลชนมีบทบาทในการให้พื้นที่กับวาทกรรมอื่น ๆ (ที่นอกเหนือจากวาทกรรมหลัก) ได้มีโอกาสและบทบาทในการช่วงชิงพื้นที่ในสื่อสาธารณะในสังคมได้” เพราะอุดมการณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้าง เช่นนั้นจึงถูกทำลายได้ คล้ายกับที่ Gorge Wilhelm Fredrich Hegel กล่าวไว้ว่า “การที่โลกก้าวไปข้างหน้าด้วยความคิด ความขัดแย้งใด ๆ ก็เป็นความขัดแย้งในเรื่องของความคิด ซึ่งส่งผลให้เกิดความก้าวหน้า ทั้งเชิงคุณภาพและเหตุผล เรียกว่า “วิภาษวิธี (Dialectic)” ซึ่งเกิดจากการที่ ความคิดเดิม (Thesis) ถูกท้าทายหรือขัดแย้งกับความคิดใหม่ (Anti-Thesis) ก่อให้เกิดความคิดที่ใหม่กว่า (Synthesis) ที่จะกลายเป็นความคิดเดิมในเวลาต่อไป การที่สามารถเกิดความคิดขัดแย้งใหม่ ๆ ได้เสมอ นั้น เพราะความคิดเป็นเพียงสิ่งสมมติที่มนุษย์สร้างขึ้นนั่นเอง⁸⁰

กลยุทธ์ของการ Hegemony จะใช้วิธีการนำเสนออย่าง “ไม่ต้องมีการตั้งคำถามกันเลย” เพราะ “เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า” “เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า” “รู้กันแล้วโดยปริยาย” สำหรับพวกที่ไม่เห็นด้วยก็จะกลายเป็น “พวกผิดปกติ พวกเบี่ยงเบน พวกไม่ธรรมดา” ไป Gramsci มีความเห็นว่าการ hegemony ทางด้านวาทกรรม (Discourse) ที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนนั้น น่าจะทรงพลังมากกว่าการ hegemony ทางด้านเศรษฐกิจการเมืองเสียอีก เพราะข้อความที่ปรากฏในสื่อมวลชนนั้น เป็นการให้หยามแก่สังคม ให้หยามชีวิต ให้หยามกลุ่มคน ให้หยามเหตุการณ์ ในการนี้แม้ตัวสื่อมวลชนเองอาจจะไม่ได้เป็นผู้กระทำการโดยตรง หากทว่ากลไกของสังคม สื่อมวลชนมักจะเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจเข้ามามีการครอบงำนี้เสียเป็นส่วนใหญ่⁸¹

ความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

แม้ปรากฏการณ์ของรัฐบาลทักษิณจะไม่สามารถอธิบายตามหลักการของ Hegemony ได้ครบทุกส่วนของทฤษฎี แต่ก็สามารถอธิบายได้พอเห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองและกลุ่มอำนาจ ซึ่งต่างทำให้ประชาชนเชื่อว่าอุดมการณ์ของกลุ่มตนเป็นการ “ทำเพื่อประโยชน์ของประชาชน”

⁸⁰ อ้างถึงในเว็บไซต์ <http://gotoknow.org/blog/iammean/144805> (เข้าถึงเมื่อ 30 กันยายน 2550)

⁸¹ อ้างถึงในเว็บไซต์ <http://cultstudies.blogspot.com/2008/11/hegemony.html> (เข้าถึงเมื่อ 23 พ.ย. 2550)

ในยุคสมัยของรัฐบาลทักษิณ มีการกำหนดอุดมการณ์ขึ้นมา ทำให้นายกษทักษิณสามารถปกครองประชาชนได้อย่างราบรื่นและเป็นที่ยอมรับ โดยใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือหลักในการรณรงค์ซึ่งพลังการเมืองของกลุ่มตน ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของญาณิศภาค⁸² *

นอกจากนี้ รัฐบาลทักษิณยังใช้นโยบายประชานิยมเป็นกลไกหนึ่งในการครองอำนาจนำ ทำให้เกิดการยอมรับและความยินยอมพร้อมใจจากผู้คนในสังคม เป็นการยึดพื้นที่ทางความคิดของคนในสังคมไทยไว้ได้ในเวลาหนึ่ง ดังที่ปรากฏในงานวิจัยของวัชรพล⁸³

เมื่อวันเวลาผ่านไปก็มีกลุ่มอื่นขึ้นมามีอำนาจแทน ซึ่งเป็นคนที่มาจากกลุ่มต่างๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง แต่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ดังที่เกิดกระแสการต่อต้านระบอบทักษิณ โดยกลุ่มนักวิชาการ ชนชั้นกลาง และสื่อมวลชนบางกลุ่ม ซึ่งต่างก็มีผลประโยชน์ร่วมกันภายใต้วัตถุประสงค์เดียวกันคือ “ไม่เอานายกทักษิณ” จนนำไปสู่การทำรัฐประหาร

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของสื่อมวลชน ทฤษฎีการครองอำนาจนำนี้จะใช้ในการอธิบายผลการวิจัยให้เห็นว่า อุดมการณ์เกี่ยวกับนโยบายประชานิยม/หรืออุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในนโยบายประชานิยมในแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร โดยที่หนังสือพิมพ์ได้กลายเป็นเครื่องมือ ช่องทาง หรือพื้นที่ให้กับกลุ่มทางประวัติศาสตร์หรือชนชั้นใด หรือเป็นการทำหน้าที่ภายใต้บทบาทของสื่อที่ควรจะเป็นในสังคมประชาธิปไตย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกเป็นประเด็นเกี่ยวกับรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์ รัฐบาลทักษิณ รัฐบาลทักษิณกับสื่อมวลชน และนโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทย ซึ่งมีประเด็นที่สามารถใช้เป็นฐานของการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ ดังนี้

รัฐบาลกับหนังสือพิมพ์

ดรุณี คำสุข (2540)⁸⁴ ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในช่วงต้นน้ำผึ้งพระจันทร์” ที่ปรากฏในบทบรรณาธิการ และคอลัมน์ประจำ พบว่า ช่วง 90 วันแรกของทุกรัฐบาล มีการอันนิมุนระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลปรากฏจริง และมี

⁸² ญาณิศภาค กาญจนวิศิษฐ์, “กระบวนการสร้างความหมาย และบทบาทวาทกรรมรายการนายกษทักษิณคุยกับประชาชน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547)

* ญาณิศภาค กาญจนวิศิษฐ์ ศึกษารายการนายกษทักษิณคุยกับประชาชน พบว่า มีการสร้างอุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์ทุนนิยม อุดมการณ์ปฏิรูปการบริหารจัดการ อุดมการณ์ประชานิยม และอุดมการณ์การบริหารประเทศแบบนักธุรกิจรุ่นใหม่ให้เกิดขึ้นและเป็นที่ยอมรับ เห็นด้วย คล้อยตาม กับแนวความคิดการกระทำของรัฐบาล

⁸³ วัชรพล พุทธิรักษา, “รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ,”

⁸⁴ ดรุณี คำสุข, “สัมพันธ์ภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ในช่วงต้นน้ำผึ้งพระจันทร์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540)

ลักษณะที่หนังสือพิมพ์ละเว้นการตำหนิรัฐบาลปรากฏมากที่สุด โดยในช่วง 45 วันแรกของ รัฐบาลเป็นช่วงที่ปรากฏความคิดเห็นแง่บวกเกี่ยวกับรัฐบาลมากที่สุด แล้วลดปริมาณลงในช่วง ปลาย

ทั้งนี้ หนึ่งในตัวบ่งชี้การอันนี้มน คือ หนังสือพิมพ์ให้การสนับสนุน หมายถึง หนังสือพิมพ์เห็นว่านโยบายหรือการปฏิบัติงานของรัฐบาล เป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ ประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง ได้แก่ ความคิดเห็นลักษณะสนับสนุนหรือชื่นชม นโยบายของรัฐบาล, เชื่อมั่นหรือมั่นใจว่ารัฐบาลสามารถปฏิบัติงานตามนโยบายที่แถลงไว้ต่อ สภาได้, ปกป้องการปฏิบัติงานของรัฐบาล และความคิดเห็นลักษณะให้กำลังใจรัฐบาลในการ ปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผล นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล คือ หนังสือพิมพ์เห็นว่านโยบายของรัฐบาล ยังมีข้อบกพร่องหรืออาจมีผลเสียต่อส่วนรวมได้ แต่ เนื่องด้วยเงื่อนไขในช่วง 90 วันแรก เป็นช่วงที่รัฐบาลเพิ่งจะก้าวเข้าสู่ตำแหน่งใหม่ หนังสือพิมพ์ จะไม่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างรุนแรง

จากปรากฏการณ์นี้ แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์มิได้ปฏิบัติ ตนเป็น “ฝ่ายตรงข้าม” (adversary) ของรัฐบาลเสมอไป เพราะบางช่วงเวลาหนังสือพิมพ์ก็มี ความร่วมมือกับรัฐบาล เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของรัฐบาลในสายตาของประชาชนด้วยเช่นกัน

กระสุน สกุลโพน (2544)⁸⁵ ศึกษาเรื่อง “กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ รัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาลบรรหาร ชวลิต และชวน” พบว่า ในช่วงปลายของรัฐบาล หนังสือพิมพ์จะนำเสนอเนื้อหาเชิงลบเกี่ยวกับรัฐบาลมากกว่าเนื้อหาอื่น ๆ โดยที่สาเหตุของความแตกต่างกันในกรอบของแต่ละรัฐบาลมาจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งลักษณะเฉพาะของรัฐบาล เอง บริบทของสังคมในเวลานั้น และปัจจัยเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

แก้วใจ ศาสตรประสิทธิ์ (2547)⁸⁶ ศึกษาเรื่อง “บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล” พบว่า การรายงานผลกระทบจากการปฏิบัติงานตาม นโยบายของรัฐบาลมีการนำเสนอที่น้อยที่สุด และการแสดงความคิดเห็นเพื่อสร้างสาธารณมติและ กระตุ้นสำนึกรับผิดชอบของสังคมเพื่อเร่งให้มีการตื่นตัวต่อปัญหาที่เกิดจากปฏิบัติงานตาม นโยบายของรัฐบาล พบว่ามีการนำเสนอที่น้อยที่สุดเช่นกัน

รัฐบาลทักษิณ

วัชรพล พุทธรักษา (2549) ศึกษาเรื่อง “รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการ ครอบอำนาจนำ” พบว่า รัฐบาลทักษิณได้สร้างภาวะการครอบอำนาจนำ แต่เป็นการครอบอำนาจ

⁸⁵ กระสุน สกุลโพน, “กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาลบรรหาร ชวลิต และชวน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544)

⁸⁶ แก้วใจ ศาสตรประสิทธิ์, “บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันในการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547)

นำอย่างไม่สมบูรณ์ แม้กลไกนโยบายจะสามารถสร้างความนิยมชมชอบให้กับผู้คนในสังคมจำนวนหนึ่ง และแม้ว่ารัฐบาลทักษิณจะสามารถยึดกุมพื้นที่สังคมการเมืองได้ก็ตาม

ทั้งนี้ ในงานวิจัยของวัชรพล ได้ระบุว่า รัฐบาลทักษิณในฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการสร้างภาวะการครองอำนาจนำ ได้ใช้กลไกนโยบายเป็นเครื่องมือในการทำสงครามยึดพื้นที่ทางความคิดเหนือโครงสร้างสังคมส่วนบนในส่วนของพื้นที่ประชาสังคม ตลอดระยะเวลา 5 ปีของการครองอำนาจ

รัฐบาลทักษิณกับสื่อมวลชน

ประวิตร ใจสมุทร (2544) ศึกษาเรื่อง “อิทธิพลของสื่อมวลชนไทยต่อการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรี” พบว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อมากำหนดเป็นนโยบายทั้งโดยตรงและโดยอ้อม มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนท่าที ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ใหม่ หรือพึงระมัดระวังวิธีปฏิบัติมากขึ้น ตลอดจนมีส่วนทำให้ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณยกเลิกบางนโยบายไป

ดวงพร จำปาศรี (2547)⁸⁷ ได้ทำการศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตรของหนังสือพิมพ์ไทยจำนวน 4 ฉบับ พบว่า มีทิศทางไปในทางเดียวกัน คือ เป็นกลางมากที่สุด และผลวิจัยจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการนำเสนอข้อมูลภาพลักษณ์ของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ได้แก่ ความเป็นพรรคการเมืองน้องใหม่ และนโยบายของพรรคไทยรักไทย โดยนโยบายในการนำเสนอภาพลักษณ์ดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ ได้แก่ ข้อเท็จจริงที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย, การตีเพื่อก่อไม่ได้เป็นฝ่ายตรงข้าม, เสนอมุมมองใหม่ๆ ให้กับประชาชน และ เนื้อหาข้อมูลมีหลักฐานยืนยัน

นโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทย

บุญศรี ยี่หะ (2547)⁸⁸ ศึกษานโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยศึกษากรณีของพรรคไทยรักไทย พบว่า ความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทยมาจากปฏิสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างในขณะนั้นกับการดำเนินกลยุทธ์ทางการเมืองของพรรค โดยใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยม โดยใช้หลัก 3 ประสาน คือ 1. ชู พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคเป็นจุดขาย เป็นผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ 2. ใช้นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมสร้างจุดเด่น ให้เห็นความแตกต่างจากพรรคอื่นๆ 3. เน้นอดีตส.ส.เป็นจุดเสริม

⁸⁷ ดวงพร จำปาศรี, “ภาพลักษณ์ของพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทย”

⁸⁸ บุญศรี ยี่หะ, นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ : การศึกษาเชิงเศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย, (วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547).

จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัย ได้นำมาเป็นกรอบในการนิยามศัพท์ที่ใช้กับงานวิจัยนี้ และข้อสันนิษฐานของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

นิยามศัพท์

วาระข่าวสาร หมายถึง เรื่องราวหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ที่ถูกนำเสนอจนกลายเป็นประเด็นใหญ่หรือมีความสำคัญ ซึ่งในงานวิจัยนี้เน้นศึกษาวาระเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่หนังสือพิมพ์เป็นผู้คัดเลือก หรือให้ความสำคัญในการหยิบยกมานำเสนอบ่อยครั้ง ทำให้ผู้อ่านรับรู้ได้ว่าประเด็นนั้นมีความสำคัญตามไปด้วย เป็นการศึกษาวาระข่าวสารในขอบเขตของสื่อมวลชน

ทิศทางเนื้อหา หมายถึง แนวโน้มหรือทิศทางของเนื้อหาที่หนังสือพิมพ์กำหนดขึ้นในงานวิจัยนี้เน้นศึกษาทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมในหนังสือพิมพ์ ทั้งโครงสร้างเนื้อหา การใช้ภาษา การเลือกสรร เน้นย้ำ ตัดออก ขยายความ รวมทั้งการนิยามปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ ประเมินค่าทางศีลธรรม และการแก้ไขปัญหา อันส่งผลให้ผู้อ่านรับรู้นโยบายประชานิยมไปในทิศทางต่างๆ

นโยบายประชานิยม หมายถึง นโยบายที่สนับสนุนสามัญชน และได้รับความนิยมจากประชาชนจำนวนมาก มีฐานคือคนที่มีรายได้น้อย เกษตรกร หรือคนยากจนในชนบทและในตัวเมือง ในงานวิจัยนี้ นโยบายประชานิยม จะหมายถึง นโยบายต่างๆ ที่ออกโดยคณะรัฐบาลซึ่งนำโดยนายทักษิณ และเป็นนโยบายที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนโดยระบุว่าเป็นนโยบายประชานิยม ทั้งสมัยรัฐบาลทักษิณ 1-2 และหลังรัฐบาลทักษิณหมดอำนาจ ได้แก่ นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค, นโยบายห้วยบนดิน และนโยบายบ้านคนจน เป็นต้น

เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ หมายถึง เนื้อหาต่างๆ ที่ถูกนำเสนออยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ ในงานวิจัยนี้จะหมายถึงเนื้อหาของข่าวและเนื้อหาของบทบรรณาธิการที่ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์

ยุครัฐบาลทักษิณ หมายถึง ช่วงเวลาที่พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการ และได้จัดตั้งรัฐบาล ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 จนถึงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ หมายถึง ช่วงเวลาหลังจากที่พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และหมดอำนาจในการบริหารปกครองประเทศตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2549 จนถึงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2550

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปสู่การตั้งข้อสันนิษฐานการวิจัยได้ ดังนี้

ข้อสันนิษฐานของการวิจัย

1. การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลทักษิณ และยุคหลังรัฐบาลทักษิณมีความแตกต่างกัน
2. หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทเนื้อหา มีวาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมแตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “วาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลทักษิณ และยุคหลังรัฐบาลทักษิณ” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยนำเสนอในเชิงวิเคราะห์พรรณนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1 การวิเคราะห์เนื้อหา

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Samples)

ประชากร

ประชากรที่ศึกษา คือ เนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่จำหน่ายทั่วประเทศ จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ กลุ่มหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ (ประชานิยม) และกลุ่มหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ ซึ่งออกเผยแพร่ในช่วงรัฐบาลทักษิณ และหลังรัฐบาลทักษิณ ตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 จนถึงวันที่ 19 กันยายน 2550

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกวิเคราะห์เนื้อหา นโยบายประชานิยมที่ริเริ่มโดยรัฐบาลพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร และเป็นนโยบายที่สื่อมวลชนให้ความสนใจนำเสนอตั้งแต่ช่วงรัฐบาลทักษิณ ต่อเนื่องจนถึงรัฐบาลพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ รวม 3 นโยบาย ได้แก่ นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค นโยบายหวยบนดิน และนโยบายบ้านเอื้ออาทร

เนื้อหาที่ทำการวิเคราะห์ ได้เจาะจงเลือกจากตัวแทนหนังสือพิมพ์ 3 กลุ่มๆ ละ 1 ชื่อฉบับ เป็นหนังสือพิมพ์ที่ครอบคลุมซึ่งจำหน่ายในกรุงเทพฯ ได้แก่ หนังสือมติชน หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มียอดจำหน่ายสูง และมีได้อยู่ในเครือ หรือมีเจ้าของเป็นบุคคลหรือกลุ่มเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อศึกษาว่ามีความหลากหลายในแนวทางนำเสนอหรือไม่ อย่างไร

1.2 หน่วยเนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล (unit of analysis)

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณเท่านั้น ในรูปแบบของข่าว ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์หน้าหนึ่ง หน้าการเมือง และหน้าข่าวย่อย รวมทั้งบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

1.3 วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้เพื่อตอบคำถามวิจัยในประเด็นวาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิธีวิเคราะห์วาระข่าวสาร (News Agenda)

ส่วนนี้มุ่งวิเคราะห์วาระข่าวสารของสื่อหนังสือพิมพ์ (Media Agenda) ที่ปรากฏในรูปแบบของข่าวเท่านั้น เนื่องจากบรรดาข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ผู้เฝ้าประตูในการคัดเลือกข่าวสารเหตุการณ์ หรือประเด็นที่มีมูลค่าข่าว (news values) มานำเสนอ การวิเคราะห์วาระข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมแต่ละนโยบายมุ่งวิเคราะห์จากปริมาณความถี่ของข่าวสารที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ และแหล่งข่าวที่ปรากฏ

การวิเคราะห์การกำหนดวาระข่าวสารของสื่อหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1. จำแนกข่าวเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่ประกาศใช้ และดำเนินการในยุครัฐบาลทักษิณ ต่อเนื่องมาถึงยุครัฐบาลสุรนันทน์ ออกเป็นประเด็นต่าง ๆ
2. ใช้การแจกน้ำหนักความถี่ เพื่อเปรียบเทียบจำนวนครั้งในการนำเสนอของหนังสือพิมพ์ อันแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับนโยบายประชานิยม
3. ระบุแหล่งที่มาของข่าวสารที่ปรากฏในข่าว เพื่อวิเคราะห์ผู้มีส่วนในการกำหนดวาระข่าวสารในสื่อหนังสือพิมพ์ โดยข่าวชิ้นหนึ่งสามารถมีแหล่งข่าวสารได้มากกว่า 1 แหล่ง หากมีแหล่งข่าวซ้ำกัน เช่น มีแหล่งข่าวจากภาครัฐหลายแหล่ง จะนับเพียง 1 แหล่งเท่านั้น

วิธีวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหา (Framing)

ส่วนนี้วิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาในรูปแบบของข่าวและบทบรรณาธิการ มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. จำแนกประเด็นเนื้อหา

จำแนกประเด็นที่ปรากฏขึ้นในเนื้อหาของนโยบายประชานิยมแต่ละนโยบายที่

2. วิเคราะห์ทิศทางเนื้อหา

วิเคราะห์ทิศทางของเนื้อหาในนโยบายประชานิยมในแต่ละนโยบายว่ามีการนำเสนอในลักษณะทำให้ผู้อ่านมีแนวโน้มเกิดความรู้สึกไปในทิศทางใด เป็นทิศทางบวก กลาง ลบ โดยพิจารณาจากเนื้อหาข่าวและบทบรรณาธิการ ความหมายของทิศทางต่าง ๆ มีดังนี้

ทิศทางเนื้อหาในทางบวก หมายถึง เนื้อหาที่กล่าวถึงนโยบายในแง่ดี ยกย่อง ชมเชย ยอมรับ สนับสนุนในตัวนโยบาย แนวคิด หลักการ โครงการ รวมถึงบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบาย หรือสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจ และความพยายามในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย เช่น การนำเสนอข้อดีของนโยบาย การให้ความสนใจจากประชาชน ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การแก้ไขความเข้าใจผิดในนโยบาย/โครงการ เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

“รัฐบาลถือว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรเป็นการให้ชีวิตและจิตวิญญาณกับคนไทยทั่วประเทศ เป็นการให้โอกาสกับคนไทยในการสร้างชีวิต โดยเฉพาะปัจจัยสี่ต่าง ๆ แต่แน่นอน ต้องใช้เวลา ถ้ามัวใช้เงินมาก ก็ต้องยอมรับว่ามาก แต่เราได้เสียเงินกับเรื่องโง่ ๆ มานานแล้ว ไม่ใช่หรือ ถ้าเราจะเสียเงินอีกสักก้อนหนึ่ง เพื่อชุบชีวิตให้ความหวัง ให้โอกาส ให้พลังกับคน ซึ่งเป็นคนจำนวนมากของประเทศ ทำไมเราจะทำไม่ได้”

(จากข่าว “ทักษิณขายฝัน 6 ปีคนไทยมีบ้าน แจกเตียง 45 ผู้โชคดี ‘เอื้ออาทร’ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ)

ทิศทางเนื้อหาที่เป็นกลาง หมายถึง เนื้อหาที่ให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ไปเกี่ยวกับตัวนโยบาย แนวคิด หลักการ โครงการ และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบาย การรายงานความคืบหน้าในการดำเนินนโยบาย/โครงการ การให้ข้อคิดหรือข้อเสนอแนะ การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม

ตัวอย่างเช่น

นายชัยวัฒน์ พสกภักดี ผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล กล่าวว่า สืบดาห์หน้ารูปแบบของสลากเลขท้ายจะแล้วเสร็จ ในเบื้องต้นกำหนดให้คนเดินโพยแต่ละคนรับสลากไปจำหน่ายได้คนละไม่เกินวงเงิน 100,000 บาท สำหรับเลขท้ายจะกำหนดขาย 3 ราคา คือ 20 บาท 50 บาท และ 100 บาท โดยแต่ละเล่มจะมี 100 ใบ คนเดินโพยจะรับสลากแบบคนละราคากันไป หากจำหน่ายไม่หมดส่งคืนสำนักงานสลากได้ แต่ต้องนำส่งก่อนหอยออก 1 วัน ...

(จากข่าว “โพยหอยเลขท้ายขายไม่เกินรายละเอียด” นสพ.มติชน)

ทิศทางเนื้อหาในทางลบ หมายถึง เนื้อหาที่กล่าวถึงนโยบายในแง่ไม่ดี ตำหนิ ต่อว่า สะท้อนให้เห็นถึงความผิดพลาด ความล้มเหลว ความไม่เชื่อมั่นในตัวนโยบาย แนวคิด หลักการ โครงการ รวมถึงบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบาย เช่น การนำเสนอปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบาย การแสดงความคิดเห็นหรือเคลื่อนไหวต่อต้านนโยบาย ความขัดแย้งระหว่างผู้ดำเนินนโยบาย การตรวจสอบทุจริตในการดำเนินนโยบาย การวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงเสียหาย เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น

“ชาวบ้านนับร้อยคนตั้งขบวนแห่ศพเผ็ดตายทั้งกลมประท้วงโรงพยาบาลที่รับบริการคลอด ลูกตามโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค แล้วปล่อยให้คนเจ็บปวดทรมานอยู่ทั้งคืนไม่ยอม

ผ่าตัดเอาเด็กออกมา ในที่สุดต้องพาไปส่งโรงพยาบาลประจำจังหวัดและถึงแก่ความตาย
เรียกเรื่องค่าเสียหายร่วมล้านบาท”

(จากข่าว “30บ.ตายทุกโรค แห่งศพประจาน” นสพ.ไทยรัฐ)

3. วิเคราะห์วิธีนำเสนอ

แนวโน้มในการทำหน้าที่ผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (gatekeeping) ซึ่งผู้ข่าว หรือผู้เขียน ทำการบรรณาธิกรณเนื้อหา โดยการเลือกสรร และปรุงแต่งเนื้อหา นโยบายประชานิยมให้ปรากฏในสื่อ ทั้งในตำแหน่งพาดหัวข่าว ความนำ หรือ เนื้อหาในรูปแบบต่างๆ ทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ในทางใดทางหนึ่ง ในลักษณะที่เรียกว่าการวางกรอบเนื้อหา

การวิเคราะห์วิธีการนำเสนอดังกล่าว จะช่วยเสริมทิศทางการกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในการวิเคราะห์ลักษณะทิศทางการกรอบเนื้อหาในข่าว แบ่งเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

(1) วิเคราะห์การวางกรอบจากลักษณะโครงสร้างเนื้อหาที่นำเสนอ เพื่อดูว่าหนังสือพิมพ์ได้สร้างความโดดเด่นให้กับประเด็นใด โดยดูจากการนำเสนอประเด็นต่างๆ ในพาดหัว ความนำ และเนื้อข่าว ว่าหนังสือพิมพ์ได้จัดเรียงลำดับความสำคัญอย่างไร นำเสนอประเด็นใดขึ้นมาก่อน

(2) วิเคราะห์การใช้วิธีการเลือกสรร (selective) ซึ่งเลือกประเด็นหรือข้อมูลอย่างหนึ่งอย่างใดมานำเสนอ โดยการเน้นย้ำ (emphasis) ทำให้เกิดความสำคัญ มีน้ำหนัก โดดเด่น การตัดออกหรือละเลย (exclusion) ที่จะกล่าวถึงหรือนำเสนอ รวมทั้งการขยายความ (elaboration) ให้ข้อมูลหรือรายละเอียดเพิ่มเติม ให้เห็นว่าประเด็นหรือเรื่องนั้นมีความสำคัญขึ้นมา

(3) วิเคราะห์วิธีการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้สัญลักษณ์ทั้งในส่วนที่เป็นวัจนภาษา (Verbal) และอวัจนภาษา (Non-verbal) เช่น การใช้คำที่เป็นการอุปมาอุปมัย แสดงอารมณ์ ความหมาย ความรู้สึก รวมทั้งวิเคราะห์การใช้ภาษาในลักษณะโน้มน้าวใจผู้รับสารโดยใช้เทคนิคการโฆษณาชวนเชื่อ เช่น การตั้งฉายา การอ้างบุคคลที่มีชื่อเสียง การใช้คำพูดให้เชื่อว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ เป็นต้น

4. วิเคราะห์การวางกรอบเนื้อหาตามแนวคิดของ Robert Entman (1993) ซึ่ง

กล่าวถึงการนิยามปัญหา (define problems) วิเคราะห์สาเหตุ (diagnose causes) ประเมินค่าทางศีลธรรม (make moral judgements) และการสนับสนุนแนวทางแก้ไขปัญหา (treatments for the problems) โดยในงานวิจัยนี้ได้พิจารณาวิธีการดังกล่าวจากเนื้อหาบทบรรณาธิการ

ตัวอย่างเนื้อหาหนโยบายหยวนดินที่มีการนิยามปัญหา

“ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข คือเสียงวิจารณ์ของหลายฝ่าย ที่ระบุว่า หวย 2 ตัว 3 ตัว แม้จะได้ออกมาเป็น “หยวนดิน” แต่ยังไม่มีความหมายรับรอง แต่ออกตามมติคณะรัฐมนตรีชุดก่อน แม้รัฐจะเป็นเจ้ามือ แต่ก็ยังมีฐานะเป็น “หวยเถื่อน” และอีกปัญหาสำคัญ คือ ยังไม่มีความหมายวางระเบียบกฎหมายที่ชัดเจนจะแบ่งเข้ารัฐกี่เปอร์เซ็นต์ และยังไม่มีความหมายที่โปร่งใสในการใช้จ่าย”

(จากบทบรรณาธิการ “เงินหวยต้องโปร่งใส” นสพ.ไทยรัฐ)

ตัวอย่างเนื้อหาหนโยบายหยวนดินที่มีการประเมินค่าทางศีลธรรม

“เมื่อสังคมไทยควรจะถอยหลังกลับมาสู่สังคมคุณธรรม ผู้คนหันหลังให้หอบายมุข รู้จักการประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ด้วยมันสมองและสองมือ หยาดเหงื่อคือรางวัลชีวิตที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ ไม่ใช่คอยแต่บนบานศาลกล่าวหรือรอโชคชะตาจากการเล่นการพนันหรือซื้อหวย... สิ่งที่มีคุณค่าและจีรังยั่งยืนกว่า แม้บางทีไม่ได้สะท้อนถึงตัวเลขของจำนวนเงินที่จะพึงได้รับในระบบธุรกิจ ก็ควรที่คนไทยจะได้รับการพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการลด ละ เลิกบายนั่นเอง”

(จากบทบรรณาธิการ “ลด ละ เลิกหวย ขอให้ทำสำเร็จ” นสพ.มติชน)

ตัวอย่างเนื้อหาหนโยบาย 30 บาท ที่มีการสนับสนุนแนวทางแก้ไขปัญหา

“..เรามองเห็นว่ารัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยสาธารณสุข ควรจะลดอัตราของตัวเองลง แล้วเปิดใจให้กว้างรับฟังความคิดเห็นของแพทย์และบุคลากรในโรงพยาบาลของรัฐที่ออกมาบอกปัญหาของโครงการ 30 บาท กับสาธารณสุข... ควรจะเปิดกว้างให้คนไทยทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมแก้ปัญหาและผลักดันให้นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้สัมฤทธิ์ผลเกิดประโยชน์กับประชาชนให้มากที่สุด”

(จากบทบรรณาธิการ “คิดใหม่ '30 บาท' ใจต้องกว้าง” นสพ.กรุงเทพธุรกิจ)

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ชื่อฉบับ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมด้วยตนเองจากหนังสือพิมพ์ที่สำนักหอสมุดแห่งชาติ ไมโครฟิล์มที่สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง และสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมทั้งกฤตภาคออนไลน์ที่สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้เก็บจากหนังสือพิมพ์ทุกวันที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งเป็นวันที่รัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเข้ารับบริหารประเทศอย่างเป็นทางการ จนถึงวันที่ 19 กันยายน 2549 และช่วงที่สอง ซึ่งเป็นยุคหลังรัฐบาลทักษิณ ตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2549 จนถึง 19 กันยายน 2550 เป็นช่วงเวลาครบ 1 ปี ของรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ รวมระยะเวลา 6 ปี 7 เดือน 9 วัน จากหนังสือพิมพ์มติ

ชน ไทยรัฐ และกรุงเทพมหานคร ชื่อฉบับละ 2,409 ฉบับ รวมทั้งหมด 7,227 ฉบับ (ศึกษาจากทุกฉบับ) ช่วงเวลาที่ได้ศึกษาทั้งหมดแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ก แสดงช่วงเวลาของหนังสือพิมพ์ที่ศึกษา

รัฐบาล	ปี (พ.ศ)	เดือน											
			ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ทักษิณ 1	2544		ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	2545	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	2546	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	2547	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	2548	ม.ค.	ก.พ.										
ทักษิณ 2	2548			มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	2549	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.			
สุรยุทธ์	2549										ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	2550	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.			

1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ แบ่งเป็น แบบบันทึกข้อมูลในการวิเคราะห์เนื้อหา และแบบบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์

แบบบันทึกข้อมูลในการวิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลวาระข่าวสาร และแบบบันทึกข้อมูลทิศทางเนื้อหา

แบบบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึกได้ใช้วิธีการเลือกสัมภาษณ์บุคคลแบบเจาะจง (purposive sampling) จากหนังสือพิมพ์ 3 ชื่อฉบับ ฉบับละ 1 คน รวมทั้งหมด 3 คน ได้แก่ นายบุญเลิศ ชาญุทธเดช บรรณาธิการอาวุโส นสพ.มติชน, นายปราโมทย์ ฝ่ายอุประ หัวหน้าข่าวการเมือง นสพ.ไทยรัฐ และนายธนินทร์ สุคนธรนิกร บรรณาธิการข่าวการเมือง นสพ.กรุงเทพธุรกิจ ซึ่งแต่ละคนเป็นผู้มีประสบการณ์และมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดทิศทางการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่ในยุครัฐบาลทักษิณ จนกระทั่งยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

แบบสัมภาษณ์มีแนวคำถามเกี่ยวกับการให้ความสำคัญในการนำเสนอ แนวทางหรือกรอบการนำเสนอ และปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอ นโยบายประชานิยมในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ มีประเด็นคำถาม ดังนี้

จุดยืน/หลักการนำเสนอข่าว

- นสพ.ของท่าน มีนโยบายหรือจุดยืนในการนำเสนอข่าวอย่างไร

ลักษณะการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ

- นสพ.ของท่าน มีหลักในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลอย่างไร

การให้ความสำคัญกับการนำเสนอ นโยบายประชานิยม

- หลักการทั่วไปในการเลือกประเด็นข่าวมานำเสนอ
- กรณีนโยบายประชานิยม เป็นเรื่องที่มีการพูดถึงกันมาก ตั้งแต่ยุคทักษิณ จนถึงปัจจุบัน ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร และคิดว่าสื่อมวลชนหรือนสพ.ของท่านได้ให้ความสำคัญต่อนโยบายประชานิยม โดยให้น้ำหนักเป็นวาระข่าวสารในสังคมมากน้อยเพียงใด
- นสพ.ของท่านให้น้ำหนักในการเสนอข่าวนโยบายประชานิยมด้านไหนมากที่สุด ด้วยเหตุผลอะไร

แนวทางการนำเสนอ นโยบายประชานิยม

- มีการวิพากษ์วิจารณ์กันว่าสื่อมักจะกำหนดทิศทางการข่าว (เช่นนโยบายประชานิยม) ไปในทิศทางบวกหรือลบ ทำให้ผู้อ่านรับรู้ความจริงในเรื่องนั้นๆ เบี่ยงเบนไป ท่านและนสพ.ของท่าน มีแนวทางในการนำเสนอ นโยบายประชานิยมไปในทิศทางไหนหรือไม่อย่างไร
- นสพ.ของท่านนำเสนอ นโยบายประชานิยมในยุครัฐบาลทักษิณกับยุครัฐบาลสุรยุทธ์ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอ นโยบายประชานิยม

- เมื่อเปลี่ยนจากรัฐบาลทักษิณมาเป็นรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.มีการปรับเปลี่ยนนโยบายการทำหน้าที่หรือไม่ อย่างไร
- ท่านคิดว่าปัจจัยใดมีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม ของนสพ.ของท่าน

3. การนำเสนอผลการวิจัย

นโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณที่เลือกมาศึกษา ได้แก่ นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค นโยบายห้วยบนดิน และนโยบายบ้านคนจน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงวิเคราะห์พรรณนา เรียงลำดับดังนี้

1. นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค

- สรุปสาระสำคัญ
- การวิเคราะห์วาระข่าวสารและแหล่งข่าว
 - 1) วาระข่าวสารของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
 - 2) แหล่งวาระข่าวสารของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
- การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหา
 - 1) ทิศทางเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
 - 2) ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ

2. นโยบายห้วยบนดิน

- สรุปสาระสำคัญ
- การวิเคราะห์วาระข่าวสารและแหล่งข่าว
 - 1) วาระข่าวสารของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
 - 2) แหล่งวาระข่าวสารของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
- การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหา
 - 1) ทิศทางเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
 - 2) ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ

3. นโยบายบ้านคนจน

- สรุปสาระสำคัญ
- การวิเคราะห์วาระข่าวสารและแหล่งข่าว
 - 1) วาระข่าวสารของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
 - 2) แหล่งวาระข่าวสารของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
- การวิเคราะห์การวางกรอบเนื้อหา
 - 1) ทิศทางเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ
 - 2) ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการของนสพ.มติชน ไทยรัฐ กรุงเทพธุรกิจ

บทที่ 4

นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค

• สรุปสาระสำคัญของนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค

(ตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2544 ถึงวันที่ 11 มีนาคม 2550)

รัฐบาลทักษิณ

“นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้ารักษาทุกโรค 30 บาท” หรือที่นิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า “นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค” เป็นหนึ่งในนโยบายของพรรคไทยรักไทยที่เรียกคะแนนเสียงจากประชาชนมากเป็นอันดับต้นๆ เมื่อได้เป็นแกนนำบริหารประเทศในเดือนกุมภาพันธ์ 2544 รัฐบาลพรรคไทยรักไทยภายใต้การนำของนายทักษิณจึงเร่งเดินหน้าดำเนินนโยบาย 30 บาททันที โดยมีเป้าหมายว่าภายในปี 2545 ประชาชนจะได้รับสิทธิรักษา 30 บาทครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ

นโยบาย 30 บาท เป็นนโยบายที่ให้สิทธิแก่ประชาชนเข้ารับรักษาในสถานพยาบาลของรัฐ หรือสถานพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการ โดยจ่ายค่ารักษาพยาบาล 30 บาท ผู้ที่ได้รับสิทธิดังกล่าวจะได้รับบัตรสีทองของกระทรวงสาธารณสุข โดยบัตรทองของกระทรวงสาธารณสุขมี 2 ประเภท ได้แก่ บัตรทองประเภทแรกประชาชนไม่ต้องเสียเงิน 30 บาท คนกลุ่มนี้ประกอบด้วยผู้ที่อายุเกิน 60 ปี เด็กต่ำกว่า 12 ปี ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ทหารผ่านศึก ผู้พิการ มุขชาวตำบลบนของบัตรจะมี “ท” ปรากฏอยู่ ประเภทที่สอง คือ ประชาชนทั่วไปที่ได้รับบัตรทอง ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลครั้งละ 30 บาท

ในการดำเนินนโยบาย 30 บาท ได้มีการออก พ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบาย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในการสร้างหลักประกันสุขภาพ เสนอแนะปรับปรุงนโยบายโครงสร้างและระบบการทำงานหรือระบบงบประมาณที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนแม่บทและประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งภาคประชาสังคมและประชาชน ดำเนินการให้มีการร่างและประชาพิจารณ์ พ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพของประชาชน ยกร่างกฎหมาย ฯลฯ โดยมีสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ทำหน้าที่ตอบสนองนโยบายของคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพฯ

โครงการ 30 บาท เริ่มดำเนินการครั้งแรกในพื้นที่นำร่อง 6 จังหวัด ได้แก่ พะเยา ยะลา นครสวรรค์ ปทุมธานี สมุทรสาคร ยโสธร โดยเปิดให้ประชาชนในพื้นที่ใช้บริการในวันที่ 1 เมษายน 2544 โดยวางแผนเบื้องต้นไว้ว่าภายในเดือนเมษายน 2545 จะให้บริการครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ

ในการร่างพ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้เกิดการเรียกร้องจากหลายกลุ่มในสังคม เพื่อผลักดันการรักษาโรคต่างๆ เข้าไว้ในโครงการ 30 บาท อาทิเช่น โรคมะเร็ง เอ็ดส์

ไต่สวนเรื่องจริง เป็นต้น รวมทั้งมีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้มีการฟ้องร้องแพทย์ผู้ทำการรักษาในโครงการ 30 บาท ได้มากขึ้น

ทางด้านงบประมาณ รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณแบบเหมาจ่ายรายหัวตามจำนวนประชากรที่มาลงทะเบียนไว้กับสถานพยาบาล โดยเงินที่จัดสรรให้ นั้น ได้รวมค่าบุคลากร ค่าอุปกรณ์ ค่ายา และค่าใช้จ่ายทั้งหมดของโรงพยาบาลนั้นไว้ด้วย ในระยะแรกของการดำเนินโครงการ (ปี 2544) รัฐบาลจัดสรรงบประมาณรายหัวไว้รายละ 1,202 บาท โดยจะต้องหักเงินเข้ากองทุนสำหรับการรักษาฉุกเฉินหรือกองทุนประกันความเสี่ยงที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนเงินของสถานพยาบาล อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้พิจารณาถึงแหล่งเงินงบประมาณในการสนับสนุนโครงการ 30 บาท มาจากภาษีสรรพสามิตในสินค้าประเภท สุรา เบียร์ และบุหรี่ ซึ่งทำที่ของสังคมส่วนใหญ่ตอบรับกับแนวคิดเก็บภาษีจากสินค้าอบายมุขดังกล่าว หลังจากนั้น รัฐบาลได้เพิ่มงบประมาณรายหัวมากขึ้นในทุกๆ ปี

โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคได้ดำเนินการครอบคลุมไปทั่วประเทศ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2548 มีการเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น “โครงการ 30 บาทช่วยคนไทยห่างไกลโรค” จัดสรรงบประมาณรายจ่ายต่อหัวอยู่ที่ 1,659 บาท

หนึ่งในระหว่างการดำเนินนโยบาย 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณ ได้ปรากฏเหตุการณ์ความขัดแย้งขึ้นระหว่างนักการเมือง ข้าราชการในกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งแพทย์ผู้ปฏิบัติงานในโครงการ ซึ่งมีสาเหตุมาจากคำสั่งย้ายผู้บริหารในกระทรวงสาธารณสุข การสั่งปลดป้ายโครงการ การวิจารณ์การจัดสรรงบประมาณในโครงการ และความขัดแย้งทางการเมืองภายในพรรครัฐบาล

รัฐบาลสุรยุทธ์

รัฐบาลสุรยุทธ์ ได้มีแนวคิดนำเอาหลักประกันสุขภาพ 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณมาปรับเปลี่ยน และหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ได้แก่ การยกเลิกใช้ชื่อโครงการ 30 บาท การยกเลิกเก็บค่ารักษาพยาบาล การเพิ่มงบประมาณรายหัว การแยกเงินเดือนของบุคลากรออกจากงบประมาณรายหัว และการนำงบประมาณจากแหล่งอื่นๆ มาใช้ โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาศึกษาและพิจารณาหาแนวทาง ซึ่งในวันที่ 30 ตุลาคม 2549 คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติมีมติยกเลิกการจัดเก็บค่ารักษาพยาบาล 30 บาท

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

● การวิเคราะห์วาระข่าวสารและแหล่งข่าว ●

ในการวิเคราะห์วาระข่าวสารและแหล่งข่าวสาร ได้ศึกษาความถี่ในการนำเสนอข่าว และแหล่งวาระข่าวสารที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

1) วาระข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค

พิจารณาวาระข่าวสารจากความถี่ในการนำเสนอประเด็นหลัก ๆ เกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ดังนี้

นสพ.มติชน

การศึกษาปริมาณการนำเสนอข่าวของนสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ทั้งหมด 116 ข่าว ปรากฏในช่วงรัฐบาลทักษิณตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2544 จนถึงวันที่ 24 มิถุนายน 2549 และรัฐบาลสุรยุทธ์ ตั้งแต่วันที่ 26 ตุลาคม 2549 จนถึงวันที่ 11 มีนาคม 2550

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชน นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 111 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 4 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค จำนวน 45 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 40.54 ซึ่งนำเสนอการประชุมยุทธศาสตร์การสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การเตรียมความพร้อมดำเนินโครงการในพื้นที่นำร่อง การจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงพยาบาล การจัดตั้งคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การรวมกองทุนทางด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้อง การจัดหางบประมาณจากภาษีสุราและบุหรี่ การขยายโครงการไปยังพื้นที่ทั่วประเทศ และการพิจารณาร่างพ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

นโยบาย30บาทนำร่องใช้งบฯ400ล้าน (27 ก.พ. 44)

ตั้งกก.คุม30บ.ทุกโรค เปิดทาง'เอ็นจีโอ'ร่วม โรคเอดส์-ไตตื้อเอื้อย (22 มี.ค. 44)

สธ.ระดมกัน วางกรอบโครงการ '30บาท' นำร่องอีก 15จังหวัด (29 เม.ย. 44)

สธ.ดัน30บาทคลุมชาวบ้าน100% ไฟเขียวบัตรทองคนไร้หลักแหล่ง(9 ธ.ค. 45)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.มติชน นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 5 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 2 ประเด็น ประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค จำนวน 4 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 80.00 ซึ่งนำเสนอการยกเลิกค่ารักษา 30 บาท การตั้งคณะกรรมการนโยบาย และการประชุมหารือการดำเนินการโครงการหลักประกันสุขภาพ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

รื้อหลักประกันสุขภาพ ไร้ข้อสรุป-ขอ2เดือน ตั้ง"อัมมาร"ปธ.หาวิธี (26 ต.ค. 49)

ลงมติแล้วเลิกเก็บ30บาท ดึงเงินเหล้า-บุหรี่ร่วมจ่าย ขอเพิ่มค่าหัว2,089บาท (31 ต.ค. 49)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวใน**รัฐบาลทักษิณ** และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของนสพ.มติชนเห็นได้ว่า ประเด็นการก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค นำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลทักษิณ (45 ข่าว) มีปริมาณการนำเสนอไม่แตกต่างกันนักจากการนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็น ปฏิกริยา และการเคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น (41 ข่าว) ขณะที่การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคเป็นประเด็นที่นำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลสุรยุทธ์ (4 ข่าว) ดังตารางที่ 1 ก

ตารางที่ 1 ก แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน

วาระข่าวสารที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย	45	40.54	0	0.00
2. การนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็น ปฏิกริยา และการเคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น	41	36.94	1	20.00
3. ผลที่เกิดจากการดำเนินนโยบาย/โครงการ	8	7.21	0	0.00
4. ปัญหาและการแก้ไขปัญหาระหว่างดำเนินงาน	8	7.21	0	0.00
5. การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	0	0.00	4	80.00
6. อื่น ๆ	9	8.11	0	0.00
รวม	111	100.00	5	100.00

นสพ.ไทยรัฐ

การศึกษาปริมาณการนำเสนอข่าวของนสพ.ไทยรัฐ พบว่า มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ทั้งหมด 48 ข่าว ปรากฏในช่วงรัฐบาลทักษิณตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544 จนถึงวันที่ 9 สิงหาคม 2549 และรัฐบาลสุรยุทธ์ วันที่ 10 ธันวาคม 2549

ในช่วง**รัฐบาลทักษิณ** นสพ.มติชน นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 47 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 4 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค จำนวน 20 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 42.55 ซึ่งนำเสนอการประชุมยุทธศาสตร์การสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การจัดหางบประมาณจากภาษีสุราและบุหรี่ การดำเนินการขยาย

พื้นที่โครงการ การมอบบัตรทองให้แก่ประชาชน และการเปิดสายตรงรับแจ้งปัญหาจากการรับบริการ 30 บาทฯ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

ชดเชย30บาททุกโรค รัฐขึ้นภาษี สินค้าทำลายสุขภาพ (20 มี.ค. 44)

จี้อาเภอเสริมสุขภาพชาวบ้าน-ย่นงบ 30 บาทพอ (19 ก.พ. 45)

สปสข.เตรียมขอขยายหัวโครงการ 30 บาทเพิ่ม (21 มี.ค. 49)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 1 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค จำนวน ซึ่งนำเสนอการเสนอยกเลิกค่ารักษา 30 บาท และการจัดหาแหล่งเงินงบประมาณจากการเก็บภาษี

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

ทรท.ปูทาง ทักษิณกลับไทยเป็นพยาน (10 ธ.ค. 49)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ เห็นได้ว่า ประเด็นการก่อกวน/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย นำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลทักษิณ (20 ข่าว) ขณะที่การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค เป็นประเด็นที่นำเสนอในรัฐบาลสุรยุทธ์เพียงข่าวเดียว ดังตารางที่ 1 ข

ตารางที่ 1 ข แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทฯ ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ

วาระข่าวสารที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อกวน/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย	20	42.55	0	0.00
2. การนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็น ปฏิกริยา และการเคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น	14	29.79	0	0.00
3. ปัญหาและการแก้ไขปัญหาระหว่างดำเนินงาน	3	6.38	0	0.00
4. การใช้บริการของประชาชน	7	14.89	0	0.00
5. การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	0	0.00	1	100.00
6. อื่น ๆ	3	6.38	0	0.00
รวม	47	100.00	1	100.00

นสพ.กรุงเทพมหานคร

การศึกษาปริมาณการนำเสนอข่าวของนสพ.กรุงเทพมหานคร พบว่า มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ทั้งหมด 110 ข่าว ปรากฏในช่วงรัฐบาลทักษิณตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2544 จนถึงวันที่ 1 เมษายน 2549 และรัฐบาลสุรยุทธ์ ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม 2549 จนถึงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2549

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพมหานคร นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 106 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 4 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็น ปฏิกริยา และการเคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น จำนวน 45 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 42.45 ซึ่งนำเสนอการเสนอข้อมูล ความคิดเห็น และปฏิกริยาของนักวิชาการ สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ นักการเมืองฝ่ายค้าน แพทย์ เอ็นจีโอ และประชาชนที่มีต่อหลักการและการดำเนินงานโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ในเรื่องการจัดสรรงบประมาณ การรวมกองทุน การเพิ่มงบประมาณรายจ่ายต่อประชากร การหาแหล่งเงินทุน และการครอบคลุมโรคและบุคคล

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

จนงัดครรณ.ขย่มซ้ำ30บาทรักษาเอ็ดส์ (18 มี.ค. 44)

หมอประเวศแนะแก้ข้อบกพร่อง'30บาท' (10 ก.ค. 45)

อภิสิทธิ์ ชัด30บาท ตัวการรพ.รัฐวิฤติ (27 มิ.ย. 46)

โพลล์ระบุประชาชนเกินครึ่ง ไม่เชื่อมั่นคุณภาพ 30 บาท (23 ม.ค. 49)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.กรุงเทพมหานคร นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 4 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 2 ประเด็น ประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค จำนวน 3 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 75.00 ซึ่งนำเสนอการเสนอยกเลิกเก็บค่ารักษา 30 บาท การยกเลิกชื่อเรียก 30 บาทฯ และมติครม.ที่อนุมัติเพิ่มเงินเหมาจ่ายรายหัว

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

รมว.สธ.รื้อ30บาท-รักษาฟรี ยกเลิกสไลด์แกนหาเสียงทรท. (13 ต.ค. 49)

มติบอร์ดสปสช.เลิกเก็บ30บาท (31 ต.ค. 49)

ครม.เห็นงบ30บาทรักษาทุกโรค (15 พ.ย. 49)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.กรุงเทพมหานคร เห็นได้ว่า ประเด็นการนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็น ปฏิกริยา และการเคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น นำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลทักษิณ (45 ข่าว)

ขณะที่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ส่วนใหญ่เป็นประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค (3 ชั่วโมง) ดังตารางที่ 1 ค ตารางที่ 1 ค แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทฯ ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพมหานคร

วาระข่าวสารที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย	42	39.62	0	0.00
2. การนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็น ปฏิกริยา และการเคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น	45	42.45	1	25.00
3. ผลที่เกิดจากการดำเนินนโยบาย/โครงการ	4	3.77	0	0.00
4. ปัญหาและการแก้ไขปัญหาระหว่างดำเนินงาน	1	0.94	0	0.00
5. การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	0	0.00	3	75.00
6. อื่น ๆ	14	13.21	0	0.00
รวม	106	100.00	4	100.00

2) แหล่งวารสารข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค

แหล่งวารสารพิจารณาจากแหล่งข่าวหรือแหล่งข้อมูลในรายงานข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ดังนี้

นสพ.มติชน

จากการศึกษาแหล่งวารสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคในรัฐบาลทักษิณ พบว่า เป็นแหล่งวารสารที่มาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 45.77 ได้แก่ นายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการคลัง กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานประกันสังคม หรือ สปส. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปสช. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข หรือ สวรส. สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปรส. สำนักงานประกันสังคม แพทยสภา กรมการแพทย์ องค์กรเภสัชกรรม กรมควบคุมโรคติดต่อ สำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง ทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร สภาอุตสาหกรรม และพรรคไทยรักไทย

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

แม้ว่าให้ระวางนำร่อง30บ.โกลาหล (21 มี.ค. 44)

สำนักบฯพูดไม่ออก สธ.หักคอขอ2พันล. รักษาทุกโรค30บาท (20 เม.ย. 44)

7สนง.เขตกทม.เริ่ม'30บาท'1ตุลา (25 ส.ค. 44)

ลดวาล์วโดยกมธ.30บาท ลักไถ่ยุบรวมประกันสังคม (3 ก.พ. 45)

แพทยสภาหนุน'พ.ร.บ.สุขภาพฯ' บิ๊กสธ.แก้14ข้อ-หนอยให้ใช้เหตุผล (10 ม.ค. 46)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า มีแหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 71.43 ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปสช. สำนักงบประมาณ และแพทยสภา

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ

เลิกเก็บ"30บาท" ช่วยเฉพาะคนจน (30 ต.ค. 49)

ลงมติแล้วเลิกเก็บ30บาท ดึงเงินเหล่า-บุหรั่วมจ่าย ขอเพิ่มค่าหัว2,089บาท (31 ต.ค. 49)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของ นสพ.มติชน เห็นได้ว่าในรัฐบาลทักษิณ แหล่งข่าวสารมีการกระจายตัวหลากหลายประเภท ขณะที่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ มีแหล่งข่าวสารเพียง 2 ประเภท ได้แก่ แหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ และจากนักการเมือง ดังตารางที่ 2 ก

ตารางที่ 2 ก แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทฯ ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.มติชน

แหล่งวารสาร	ปริมาณแหล่งวารสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	92	45.77	5	71.43
นักการเมือง	12	5.97	2	28.57
องค์กรอิสระ	12	5.97	0	0.00
นักวิชาการ/ผู้มีบทบาทในสังคม	22	10.95	0	0.00
สื่อมวลชน	8	3.98	0	0.00
สถานพยาบาล/โรงพยาบาลรัฐ และเอกชน	24	11.94	0	0.00
ประชาชน	7	3.48	0	0.00
สมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ	24	11.94	0	0.00
รวม	201	100.00	7	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่ง

นสพ.ไทยรัฐ

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคใน **รัฐบาลทักษิณ** พบว่า เป็นแหล่งข่าวสารที่มาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 44.78 ได้แก่ นายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปสช. และพรรคไทยรักไทย

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

สุรพงษ์'จ้อยสนิท' ไม่แก้ใฝ่ไม่ออก (21 ธ.ค. 44)

ทักษิณ'สั่งเอง' ฟันหมอประกิต (2 ส.ค. 47)

สปสช.เตรียมขอขยายหัวโครงการ 30 บาทเพิ่ม (21 มี.ค. 49)

ขณะที่ในช่วง**รัฐบาลสุรยุทธ์** พบว่า แหล่งข่าวสารทั้งหมดมาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ

ทรท.ปูทาง ทักษิณกลับไทยเป็นพยาน (10 ธ.ค. 49)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏใน**รัฐบาลทักษิณ** และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของ นสพ.มติชน เห็นได้ว่า ในรัฐบาลทักษิณ แหล่งข่าวสารมีลักษณะกระจายตัวหลากหลายประเภท ขณะที่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ มีแหล่งข่าวสารเพียงประเภทเดียว ได้แก่ แหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ ดังตารางที่ 2 ข

ตารางที่ 2 ข แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทฯ ในรัฐบาลทักษิณและ รัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.ไทยรัฐ

แหล่งวาระข่าวสาร	ปริมาณแหล่งวาระข่าวสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	30	44.78	1	100.00
นักการเมือง	10	14.93	0	0.00
องค์กรอิสระ	2	2.99	0	0.00
นักวิชาการ/ผู้มีบทบาทในสังคม	6	8.96	0	0.00
สื่อมวลชน	3	4.48	0	0.00
โรงพยาบาลรัฐ และเอกชน	5	7.46	0	0.00
ประชาชน	7	10.45	0	0.00
สมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ	4	5.97	0	0.00
รวม	67	100.00	1	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่ง

นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคใน **รัฐบาลทักษิณ** พบว่า เป็นแหล่งข่าวสารที่มาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 46.52 ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สำนักงานประกันสังคม หรือ สปส. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปสช. สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปรช. คณะกรรมการกฤษฎีกา แพทยสภา องค์การเภสัชกรรม กรมการประกันภัย กรมควบคุมโรคติดต่อ สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพมหานคร และพรรคไทยรักไทย

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

รัฐตั้งกองทุน5พันล.คุ้มครอง30บาท ประกันความเสี่ยงโรงพยาบาล (30 มี.ค. 44)

กทม.อ้างสารพัดดับฝัน30บ.คนกรุง (10 เม.ย. 44)

สธ.เร่งผลิตหมอลดรอบครัวรับนโยบาย30บาท (9 พ.ค. 44)

เลขาฯประกันสังคมค้ำรวม'30บาท' (15 ม.ค. 45)

แพทยสภาลับ'30บาท'ทำมาตรฐานหมอตกต่ำ (17 ก.ค. 45)

ขณะที่ในช่วง**รัฐบาลสุรยุทธ์** พบว่า มีแหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ มากที่สุด ร้อยละ 50.00 ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปสช. และสำนักงบประมาณ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

รมว.สธ.เรือ30บาท-รักษาฟรี ยกเลิกสไลด์แกนหาเสี่ยงทรท. (13 ต.ค. 49)

มติบอร์ดสปสช.เลิกเก็บ30บาท (31 ต.ค. 49)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏใน**รัฐบาลทักษิณ** และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ เห็นได้ว่า ในรัฐบาลทักษิณ แหล่งข่าวสารมีการกระจายตัวหลากหลายประเภท ขณะที่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ มีแหล่งข่าวสารเพียง 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ และจากนักวิชาการ/ ผู้มีบทบาทในสังคม และจากสมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ ดังตารางที่ 2 ค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 ค แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทฯ ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.กรุงเทพมหานคร

แหล่งวาระข่าวสาร	ปริมาณแหล่งวาระข่าวสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	87	46.52	3	50.00
นักการเมือง	12	6.42	0	0.00
องค์กรอิสระ	13	6.95	0	0.00
นักวิชาการ/ ผู้มีบทบาทในสังคม	26	13.90	2	33.33
สื่อมวลชน	6	3.21	0	0.00
สถานพยาบาล/โรงพยาบาลรัฐ และเอกชน	13	6.95	0	0.00
ประชาชน/ บริษัทเอกชน	5	2.67	0	0.00
สมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ	25	13.37	1	16.67
รวม	187	100.00	6	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

● การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหา ●

1) ทิศทางเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

1.1 นสพ.มติชน

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ สิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค คุณภาพการรักษาพยาบาล การจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาล และความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

● ประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางของการครอบคลุมการรักษาโรคได้เกือบทุกชนิด เป็นการช่วยเหลือคนยากจนให้จ่ายค่ารักษาในราคาถูกลง และเป็นที่ยังชีพให้แก่ผู้ป่วยที่ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการรับรู้ไปในทิศทางบวก กล่าวคือ นำเสนอให้เห็นว่าโครงการ 30 บาทฯ สามารถครอบคลุมการรักษาโรคและบริการทางการแพทย์ได้เกือบทั้งหมด ทั้งการรักษาโรคพื้นฐานและโรคที่มีค่าใช้จ่ายสูง โดยสิทธิประโยชน์บางอย่างครอบคลุมกว้างกว่าสิทธิประโยชน์ในโครงการประกันสุขภาพอื่น ๆ ของรัฐ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“สธ.เสนอว่าสิทธิประโยชน์การบริการผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยใน การคลอดบุตร บริการทันตกรรม อุบัติเหตุฉุกเฉิน และบริการรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูง ผ่าตัดสมอง หรือโรคมะเร็ง จะเท่ากับสิทธิที่ได้จากประกันสังคม แต่จะบวกเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรค บริการส่วนบุคคลและครอบครัวเพิ่มขึ้น” (18 มี.ค. 44)

“...สิทธิประโยชน์บางอย่างเรื่องจะดีกว่าประกันสังคม และบัตรประกันสุขภาพ เช่น เรื่องทันตกรรมที่เพิ่มการทำฟันปลอมเข้าไปด้วย และจะให้ความสำคัญกับการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพเป็นพิเศษ...” (17 มี.ค. 44)

การนำเสนอในทิศทางบวกอีกลักษณะหนึ่ง คือ นำเสนอให้เห็นว่าสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทฯ เป็นการช่วยเหลือคนยากจนที่เจ็บป่วยสามารถรับบริการทางการแพทย์ได้มากขึ้น และเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีค่าใช้จ่ายสูงได้ในราคาถูกลง ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ผู้ที่ถือบัตรทองมาใช้บริการทันตกรรมมากกว่าผู้มาใช้บริการอื่น ๆ ถึง 2 เท่า หมายความว่าปกติคนไม่ค่อยกล้ามารับบริการทันตกรรมเพราะราคาแพง เมื่อเปิดให้บริการโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค คนจึงมาใช้บริการนี้มากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ดี ปัญหาเรื่องสุขภาพของปากน่าจะได้รับการบริการที่ดีขึ้น” (11 เม.ย. 44)

“...ผู้ป่วยโรคหัวใจที่ได้รับการผ่าตัดจากโรงพยาบาลยะลาและโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ ตามโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคจำนวน 4 คน มอบดอกไม้แสดงความขอบคุณรัฐบาลที่มีโครงการนี้ทำให้สามารถรักษาตัวได้ที่รัฐนยะลาจน” (31 มี.ค. 45)

นอกจากนี้ ได้สะท้อนว่าโครงการ 30 บาท เป็นความหวังและที่พึ่งพิงให้แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยนำเสนอการเคลื่อนไหวเรียกร้องของนักวิชาการ และภาคสังคมในการผลักดันการรักษาโรคไตวายเรื้อรังและโรคเอดส์ไว้ในสิทธิประโยชน์ของโครงการ 30 บาท เพื่อสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยได้มากขึ้น และจ่ายค่ารักษาในราคาถูกลง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...ยาด้านไวรัสเอดส์ตามโครงการรักษาผู้ติดเชื้อในปัจจุบันสามารถทำได้เพียง 1,500-2,000 คนเท่านั้น แต่หากสามารถผลักดันยาด้านนี้เข้าสู่โครงการได้จะสามารถขยายการรักษาผู้ป่วยออกไปได้ 3,000-400,000 คน และถ้าองค์กรเภสัชกรรมผลิตยาด้านไวรัสเอดส์ได้จะทำให้ผู้ป่วยมีราคาถูกลง...” (20 มี.ค. 44)

“ตัวแทนเครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวีหรือเอดส์ และองค์กรเอกชนด้านเอดส์จากทั่วประเทศ ชุมนุมเรียกร้องและผลักดันให้รัฐบาล บรรจุยาด้านไวรัสเอดส์เข้าโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค เพื่อให้ผู้ติดเชื้อได้เข้าถึงยาด้านไวรัสเอดส์ทุกคน” (1 ธ.ค. 44)

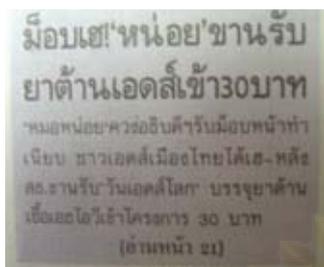
วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชน เลื่อนนำเสนอ (selection) ข้อมูลในด้านที่ทำให้เห็นว่าโครงการ 30 บาท มีสิทธิประโยชน์ที่ดีกว่าโครงการอื่นๆ เพราะครอบคลุมการรักษาโรคที่ร้ายแรง การป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพ เป็นการช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชน และเป็นที่พึ่งพิงให้แก่ผู้ป่วย

ขณะเดียวกัน พบว่า มีการเน้นย้ำ (emphasis) ด้านที่ดีของสิทธิประโยชน์ให้โดดเด่นขึ้นมา โดยนำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ และใช้ภาษาในเชิงสนับสนุนด้านดีของสิทธิประโยชน์ โดยใช้คำว่า“เด็ด” ในพาดหัวข่าว “เผยสิทธิประโยชน์เด็ด 30 บาท” (17 มี.ค. 44) คำนี้มีความหมายว่า “เยี่ยม, ดี, เลิศ” (www.dictionaryonline4u.com) ซึ่งเป็นการใช้ภาษาในลักษณะตัดสินว่าชุดสิทธิประโยชน์ของรัฐบาลในโครงการ 30 บาท เป็นชุดสิทธิประโยชน์ที่ดีเลิศ ยอดเยี่ยม

รวมทั้ง การใช้คำว่า “เฮ” ในพาดหัวข่าว “มีอบเฮ! ‘หน้อย’ขานรับ ยาด้านเอดส์เข้า 30 บาท (1 ธ.ค. 44) คำนี้มีความหมายว่า “แสดงความสนุกสนานครึกครื้นหรือขอบอกขอบใจ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการใช้ภาษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจของประชาชนผู้มาชุมนุมเรียกร้องที่มีต่อโครงการ 30 บาท ทำให้เห็นว่าโครงการ 30 บาท เป็นโครงการที่ดี ครอบคลุมการรักษาโรคเอดส์

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(1 ธ.ค. 44)

นอกจากนี้ มีการขยายความ (elaboration) โดยให้ข้อมูลและรายละเอียดที่ทำให้เห็นว่าโรคไตวายเรื้อรังและโรคเอดส์ เป็นโรคที่มีความรุนแรง มีผู้ป่วยเป็นจำนวนมาก มีค่าใช้จ่ายสูง และต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการรับรู้ความสำคัญและจำเป็นของการนำโรคดังกล่าวเข้าสู่สิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาท เพราะจะช่วยให้ผู้เจ็บป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้เป็นการสนับสนุนให้เห็นว่าโครงการ 30 บาท เป็นโครงการที่ดี ให้ประโยชน์แก่ประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้ในด้านบวก

ตัวอย่างการขยายความ (elaboration)

“ไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย ทำให้ร่างกายไม่สามารถขับของเสียที่เกิดขึ้นในร่างกายได้ ถ้าไม่ได้รับการรักษา ‘ทดแทนไต’ คือ การฟอกเลือดด้วยไตเทียม การล้างช่องท้อง...โดยทั่วไปต้องฟอกเลือดทุก 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ล้างช่องท้อง 3-4 ครั้งต่อวันติดต่อกันทุกวัน ต้นทุนการให้บริการฟอกเลือดในภาครัฐต้นทุนอยู่ระหว่าง 1,426-4,380 บาทต่อครั้ง ส่วนการล้างช่องท้องมีค่าใช้จ่ายต่อวัน 640-880 บาท เฉลี่ยทั้งปีใช้เงินไม่ต่ำกว่า 300,000 บาท โรคไตวายเรื้อรังเป็นโรคที่ทำให้คนล้มละลาย การวิจัยเมื่อปี 2542 พบว่ามีผู้ป่วยร้อยละ 75 ไม่สามารถเข้าถึงบริการได้และตายในที่สุด เป็นโรคที่ทำให้คนจนถูกปล่อยให้ตาย” (22 มี.ค. 44)

“ในแต่ละปีมีผู้ติดเชื้อจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน ที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วยและในจำนวนเท่าๆกันนี้เสียชีวิตในแต่ละปี หากปล่อยไว้โดยไม่ทำอะไร จะทำให้ผู้ติดเชื้อเอดส์ต้องเจ็บป่วยล้มตายไป ปัจจุบันยาต้านไวรัสเอดส์มีราคาลดลง จึงต้องการให้รัฐบาลยอมรับการรักษาโรคเอดส์ ด้วยยาต้านเอดส์ให้อยู่ในหลักประกันสุขภาพ” (1 ธ.ค. 44)

● ประเด็นคุณภาพการรักษายาบาล

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอเนื้อหาไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าคุณภาพการรักษายาบาลในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคไม่ได้รับความไว้วางใจ และเป็นโครงการที่สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชน ขณะเดียวกัน มีการสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพการรักษายาบาล เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในโครงการ 30 บาท ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางลบและทิศทางบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้นำเสนอความไม่พอใจ และไม่มั่นใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการรักษายาบาลในโครงการ 30 บาท ผ่านการร้องเรียนของผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการใช้บริการ และผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน หรือโพล ซึ่งส่วน

ใหญ่ไม่มั่นใจในมาตรฐานการรักษาในโครงการ 30 บาทๆ ว่ามีความเท่าเทียมกับการรักษาแบบปกติ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ตัวแทนคนจนรายหนึ่งเข้าร้องเรียนเพิ่มเติมว่า ได้นำญาติซึ่งมีอาการปวดท้องรุนแรงไปรักษาที่ ร.พ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี 4 ครั้งวันเดียวกัน ครั้งแรกให้ยาพาราเซตามอลมากิน อีกหลายครั้งต่อมาก็ให้ยาโรคกระเพาะมากินอีก เมื่อสังเกตเห็นว่าคนไข้เหงื่อแตก ปวดท้องรุนแรงขึ้นจึงพาไปส่ง ร.พ.สรรพสิทธิประสงค์แทน หมอบอกว่า เป็นไส้ติ่งอักเสบถ้ามา ร.พ.ช้ากว่านี้อาจไส้ติ่งแตกตายได้...” (30 ก.ย. 44)

“...ถามถึงความมั่นใจในคุณภาพของสถานพยาบาลที่เข้ารับการรักษาตามโครงการ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 50.3 ตอบว่าไม่มั่นใจ มีเพียงร้อยละ 33.2 ตอบว่ามั่นใจ และร้อยละ 16.5 ตอบว่าไม่มีความเห็น ความมั่นใจในมาตรฐานการให้การรักษายาพยาบาลและคุณภาพยาต่อผู้ถือบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค เช่นเดียวกับผู้ป่วยเสียเงินในราคาปกติ ร้อยละ 59.3 ตอบว่าไม่มั่นใจ ร้อยละ 30.1 ตอบว่ามั่นใจ และร้อยละ 10.5 ตอบว่าไม่มีความเห็น ความมั่นใจในการให้บริการแก่ผู้ป่วยที่มีบัตร 30 บาทรักษาทุกโรค เช่นเดียวกับผู้ป่วยที่เสียเงินตามปกติหรือไม่ ร้อยละ 54.2 ตอบว่าไม่มั่นใจ มีเพียงร้อยละ 34.4 ตอบว่ามั่นใจ และร้อยละ 11.5 ไม่มีความเห็น...” (7 ต.ค. 44)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก เป็นการนำเสนอคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในลักษณะให้เห็นว่าความเดือดร้อนหรือผลกระทบที่ประชาชนได้รับไม่ได้เกิดจากโครงการ 30 บาทๆ รวมทั้งนำเสนอความสำเร็จของโครงการ 30 บาทๆ ในการรักษาโรคขั้นสูง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“อธิบดีกรมการแพทย์ กล่าวว่า ช่วงที่ยังไม่มีโครงการ 30 บาทๆ คนไข้เข้าคิวผ่าตัดโรคหัวใจเฉลี่ย 6 เดือนถึง 1 ปี กรณีนางวนิดา สอบถามแพทย์เจ้าของไข้พบว่า เป็นโรคหัวใจรูมาติกส์ ลิ้นหัวใจตีบและลิ้นหัวใจชำรุด 2 ลิ้น โดยปกติคนไข้ลักษณะนี้ดำรงชีพอยู่ได้เพราะการดำเนินโรคใช้เวลาเป็นสิบปี การที่เสียชีวิตอาจมาจากโรคแทรกซ้อนทำให้หัวใจเต้นผิดปกติ” (9 ก.ค. 45)

“...นายกรัฐมนตรี รมว.สธ. รมช.สธ. และเลขาธิการนายกฯ ได้พบกับผู้ป่วยโรคหัวใจที่ได้รับการผ่าตัดจากโรงพยาบาลยะลาและโรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์ ตามโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค จำนวน 4 คน ที่มาขอบคุณไม่แสดงความขอบคุณรัฐบาลที่มีโครงการนี้ทำให้สามารถรักษาตัวได้ทั้งที่มีฐานะยากจน พ.ต.ท.ทักษิณได้สอบถามค่าใช้จ่ายไปเท่าใดทั้ง 4 ยืนยันว่าใช้เงินเพียง 30 บาท พ.ต.ท.ทักษิณจึงถามอีกว่า แล้วต้องการให้เลิกโครงการนี้หรือไม่ ทั้ง 4 คนบอกว่าไม่ต้องการให้เลิก” (31 มี.ค. 45)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาลในโครงการ 30 บาทๆ ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการรักษาพยาบาลในโครงการ 30 บาทๆ มีทั้งล้มเหลวผิดพลาดและประสบความสำเร็จ

การเน้นย้ำความล้มเหลวมีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ทำให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนใจ และเกิดอารมณ์คล้อยตามไปกับเนื้อหาข่าว โดยใช้คำว่า “สังเวช” และ

“**คาใจ**” ในพาดหัวข่าว “**เด็กแฝดสังเวย 30 บาททุกโรค แม่คาใจ-พยาบาลให้ยาผิด**” (5 ต.ค.44) คำว่า “**สังเวย**” มีความหมายว่า “**บวงสรวง**” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการเปรียบเทียบ (metaphor) การเสียชีวิตของเด็กจากการรักษาในโครงการ 30 บาทๆ ว่า เป็นเหมือนการบวงสรวงชีวิตให้แก่โครงการ 30 บาทๆ และ “**คาใจ**” มีความหมายว่า “**ยังข้องใจอยู่, ยังดีใจอยู่**” (www.dictionaryonline4u.com) แสดงให้เห็นถึงความไม่เชื่อมั่นในการรักษา เป็นการใช้ภาษาในด้านลบ ทำให้เห็นว่าโครงการ 30 บาทๆ มีความบกพร่องในการรักษาชีวิตของประชาชน

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(5 ต.ค.44)

ขณะเดียวกัน การเน้นย้ำความสำเร็จของโครงการ 30 บาทๆ ได้นำเสนอให้เห็นว่าโครงการฯสามารถให้การรักษาหรือการผ่าตัดที่ยากลำบากได้สำเร็จ และช่วยให้คนยากจนเข้าถึงการรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงได้ ในพาดหัวข่าว “**ผ่าตัดแยกสำเร็จ ผ่าแฝดสยาม ‘ศิริราช’ ใช้ 1 ล้าน-แม่จ่ายแค่ 30 บ.**” (25 ธ.ค. 45) เป็นการใช้ภาษาในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(25 ธ.ค. 45)

● ประเด็นการจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาล

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอเนื้อหาไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค สร้างความเดือดร้อนให้แก่สถานพยาบาล เนื่องจากได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ ขณะเดียวกันนำเสนอว่ารัฐบาลได้พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดสรรงบประมาณ ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางลบและทิศทางบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้สะท้อนปัญหาและความเดือดร้อนของสถานพยาบาล อันเกิดจากการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลที่ไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอกับ

รายจ่าย ทำให้สถานพยาบาลประสบภาวะขาดทุน ขาดสภาพคล่องทางการเงิน เป็นหนี้บริษัท ยา แพทย์และพยาบาลจำนวนมากเกิดความท้อแท้และลาออก

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ที่ผ่านมาผู้บริหาร ร.พ.พยายามยัดหนี้ค่ายามาเรื่อยๆ โชคดีที่บริษัทยังเห็นใจและสง่าให้ตามที่ตั้งใจไป แต่นานวันเกรงว่าสายป่านจะขาดเสียก่อน ขณะนี้จึงพยายามแก้ปัญหาเฉพาะหน้าโดยเห็นแก่คนไข้ก่อน จ่ายยาตามปกติ พยายามปลุกใจแพทย์ และพยาบาลให้รักษาคอนไต์ด้วยความสบายใจ ไม่ลดค่าอยู่เวร ไม่เช่นนั้น จะไม่มีใครอยู่เวร และพยายามหากกองทุน หาเงินบริจาคเพิ่มขึ้น” (13 พ.ย. 46)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา เรื่องงบประมาณให้แก่สถานพยาบาล ทั้งการหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณ การเพิ่มงบประมาณรายหัวในแต่ละปี และการจัดตั้งกองทุนบริหารความเสี่ยง เพื่อสำรองจ่ายให้แก่โรงพยาบาลที่ประสบปัญหาขาดแคลนเงิน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...จะไม่ให้เรื่องงบประมาณกลายเป็นภาระให้ผู้ปฏิบัติงานเดิคร้อน เนื่องจากขณะนี้ผู้บริหาร สธ. เห็นชอบที่จะตั้งกองทุนฉุกเฉินขึ้นมา เพื่อสำรองงบประมาณสำหรับหน่วยบริการที่มีปัญหาด้วย” (14 มี.ค. 44)

“ต้นเดือนหน้าที่มีนักวิชาการทั้ง ดร.อัมมาร สยามวาลา ที่มีนักวิชาการจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข นักเศรษฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัย จะนำข้อมูลต่างๆ มาสรุปร่วมกันว่า เหตุใดจึงจัดสรรงบประมาณรายหัวในโครงการ 30 บาทเป็นเท่านี้เท่านี้ ปีนี้เรามีข้อมูลชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม” (14 เม.ย. 45)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาลในโครงการ 30 บาทฯ ส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการจัดสรรงบประมาณได้สร้างปัญหาให้แก่สถานพยาบาล และรัฐบาลได้พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การเน้นย้ำปัญหาของการจัดสรรงบประมาณ มีการใช้คำว่า “ขาดมือ” ในพาดหัวข่าว “ร.พ.โต้เครียด '30บาท'เงินขาดมือ คลังอ้างกรม.ยัดรวมกองทุนอีก2ปี” (13 พ.ย. 46) คำนี้มีความหมายว่า “เคยมีแล้วหมดไป” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) จากพาดหัวข่าวดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าโรงพยาบาลในโครงการ 30 บาทฯ ประสบภาวะขาดแคลนเงินอย่างหนัก จนเกิดการโต้เถียงกันอย่างเคร่งเครียด สะท้อนว่าปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญและรุนแรงมาก

นอกจากนี้ มีการใช้คำว่า “ยาหอม” ในประโยค “...ผู้ตรวจราชการลงมากก็ให้ยาหอมว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนช่วยเหลือ ร.พ.ของกระทรวง ซึ่งก็ต้องรอดต่อไป” (13 พ.ย. 46) คำนี้มีความหมายว่า “เครื่องบำรุงใจ” (พจนานุกรมไทย ฉบับมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2536) เป็นการอุปมาอุปไมย (Metaphor) การรับปากให้ความช่วยเหลือของผู้ตรวจราชการกระทรวง

สาธารณสุขว่าเป็นเหมือนเครื่องบำรุงจิตใจให้กับบุคลากรของโรงพยาบาลในสภาวะที่โรงพยาบาลมีปัญหาขาดแคลนเงิน ทั้งนี้การเปรียบเทียบดังกล่าวมีลักษณะเสียดสี เห็นได้จากประโยคต่อมาว่า “ต้องรอดต่อไป” ซึ่งแปลความหมายได้ว่า แม้ผู้ตรวจราชการจะรับปากให้ความช่วยเหลือ ซึ่งทำให้ผู้ฟังมีกำลังใจดีขึ้น แต่ความช่วยเหลือนั้นก็ไม้อาจคาดหวังได้ และต้องเฝ้ารอดต่อไป

การใช้ภาษาในด้านลบดังกล่าว ทำให้เห็นว่าโครงการ 30 บาท ได้สร้างปัญหารุนแรงให้แก่สถานพยาบาล และเจ้าหน้าที่รัฐไม่มีความตั้งใจในการแก้ไขปัญหา

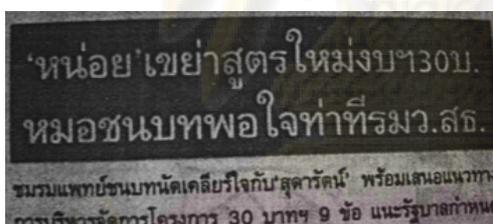
ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(13 พ.ย. 46)

ขณะเดียวกัน มีการเน้นย้ำ (emphasis) ว่ารัฐบาลได้หาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งสร้างความพึงพอใจให้แก่แพทย์ผู้ปฏิบัติงานในโครงการ 30 บาท เป็นการเน้นย้ำให้เกิดการรับรู้โครงการ 30 บาท ในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(21 พ.ย. 46)

- **ประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค**

- **ทิศทางของเนื้อหา**

นสพ.มติชนได้สะท้อนภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินนโยบายและผู้ปฏิบัติงานในโครงการ 30 บาท ในทิศทางของความแตกแยก ซึ่งส่งผลเสียต่อการดำเนินโครงการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางลบ โดยนำเสนอความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข (รมช.สธ.) กับปลัดกระทรวงสาธารณสุข (น.พ.วินัย วิริยกิจจา) ซึ่งมีสาเหตุมาจากคำสั่งของปลัดฯในการโยกย้ายผู้บริหารของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งรมช.สธ.เชื่อว่าการโยกย้ายดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินโครงการ 30 บาทฯ ให้เกิดความล่าช้า

ความขัดแย้งระหว่างปลัดฯ (น.พ.วัลลภ ไทยเหนือ) กับผู้อำนวยการโรงพยาบาลภูกระดึง ซึ่งถูกปลัดฯ ตั้งกรรมการสอบสวน โดยอ้างว่ามีสาเหตุมาจากการให้สัมภาษณ์แสดงการคัดค้านการจัดสรรงบประมาณในโครงการ 30 บาทฯ ทำให้บุคลากรด้านสาธารณสุขเกิดความ

เข้าใจผิด สับสน และประชาชนขาดความเชื่อมั่นต่อโครงการฯ ต่อมาปลัดฯ มีคำสั่งย้ายผู้อำนวยการ.พ.ภูกระดึงไปสำนักวิชาการสาธารณสุข สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) โดยให้เหตุผลว่าเนื่องมาจากการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนโดยแสดงความหยابคายต่อคำสั่งปลดป้าย 30 บาท ของปลัดฯ

นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข(รมว.สธ.) กับ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข (น.พ.วัลลภ ไทยเหนือ) เกิดขึ้นจากคำสั่งของปลัดฯ ให้ระงับการติดตั้งและปลดป้ายสัญลักษณ์โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาทรักษาทุกโรคออกจากสถานพยาบาล ซึ่งเป็นนโยบายของรมว.สธ. ที่ให้สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ดำเนินการกระจายและติดตั้งแผ่นป้ายดังกล่าว โดยปลัดฯ ให้เหตุผลว่าสปสช. ไม่มีอำนาจสั่งการ ต้องได้รับอนุญาตจากสำนักงานปลัดกระทรวง ทำให้บุคลากรในสถานพยาบาลทั่วประเทศเกิดความอึดอัดและสับสนในนโยบาย

ตัวอย่างเนื้อหาที่นำเสนอความขัดแย้งดังกล่าว

“เรื่องนี้คงไม่มีการประนีประนอมอะไร ผมยังยืนยันในเรื่องหลักการคือต้องปฏิรูประบบสาธารณสุขต่อ ถ้า ปลัดยังยืนยันท่าทีและหลักการทำงานเหมือนเดิม ยังขัดแย้งในหลักการกันคงทำงานร่วมกันไม่ได้ ก็คง ต้องมีการเปลี่ยนตัวปลัด คงต้องให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ” (20 ธ.ค. 44)

“การตั้งกรรมการสอบสวนดังกล่าว ก็เพื่อให้ น.พ.เกรียงศักดิ์ให้ข้อมูลกับ สธ.โดย ตรง และตรงไปตรงมา ไม่ใช่การพูดผ่านสื่อ ซึ่งทำให้เสียภาพลักษณ์ของ สธ. ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้จะเริ่มรับฟังข้อมูลจาก ร.พ. ต่างๆ เร็วๆ นี้ ว่ามีอะไรขาดตกบกพร่องตรงไหนจะได้ช่วยกันแก้ไข ขอยืนยันว่าการตั้งกรรมการครั้งนี้ ไม่ได้มุ่งสอบสวนเอาผิด แต่เพื่อรับฟังปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหานั้น” (15 พ.ย. 46)

“ปลัดสธ.ได้แจ้งผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข 12 เขต มีคำสั่งไปยังสถานพยาบาลและโรงพยาบาลในพื้นที่ระงับการติดตั้งแผ่นป้ายจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากปลัดสธ. ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรับทราบแล้ว แต่ยังไม่แสดงท่าทีหรือมีคำสั่งใดๆ” (15 พ.ค.47)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาท ส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ามีความแตกแยกเกิดขึ้นระหว่างผู้ดำเนินนโยบายอันส่งผลกระทบต่อการดำเนินโครงการเพื่อประชาชน

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(20 ธ.ค. 44)

นอกจากนี้ มีการใช้อุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “การตั้งกรรมการสอบและย้าย น.พ. เกรียงศักดิ์นั้นเป็นเพียงเหตุผลลวง น.พ.เกรียงศักดิ์เป็นแพะตัวแรกที่ดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูประบบ สธ.” (25 พ.ค. 47) คำว่า “แพะ” ย่อมาจาก “แพะรับบาป” ซึ่งหมายถึง ผู้ที่รับเคราะห์กรรมแทนผู้อื่นที่กระทำกรรมนั้น (พจนานุกรมไทย ฉบับมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2536) ดังนั้น จากข่าวจึงหมายถึง น.พ.เกรียงศักดิ์เป็นผู้รับเคราะห์กรรมซึ่งถูกย้ายให้พ้นจากตำแหน่ง โดยที่ไม่ได้กระทำความผิด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการกลั่นแกล้งกันในกระบวนการดำเนินโครงการ 30 บาท

การเน้นย้ำและการใช้ภาษาดังกล่าว เป็นการสนับสนุนให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรคในด้านลบ

อย่างไรก็ตาม นอกจากการนำเสนอประเด็นหลัก 4 ประเด็นข้างต้น ยังพบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณมีการใช้เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อในลักษณะที่ทำให้นโยบาย 30 บาท มีภาพลักษณ์ไปในทิศทางลบและบวก ดังนี้

การใช้คำว่า “สังคมนิยม” ในประโยค “...โครงการนี้เป็นแนวคิดสังคมนิยม ประเทศที่ดำเนินการเช่นนี้ต่างก็ไม่ประสบความสำเร็จ” (8 ก.ค. 45) เป็นคำกล่าวในเอกสารคัดค้านโครงการ 30 บาทในการประชุมกลุ่มพลังแพทย์เพื่อชาติ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันในสังคมวงกว้างว่า การปกครองแบบสังคมนิยมไม่ใช่ระบบการปกครองที่ดี และไม่ได้รับการยอมรับ เป็นการเรียกนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคให้เกิดภาพลบ (Name Calling)

การใช้เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อ ในประโยค “สำหรับพวกที่ชอบค้าน ขอบวิจารณ์ ขอความกรุณาไม่ยากจน ไม่รู้สึกหอรอก คนที่จนชีวิตไม่มีความหวัง วันนี้นักจนได้รับประโยชน์มากมายความพึงพอใจของคนส่วนใหญ่มีมาก” (16 พ.ย. 46) เป็นคำพูดของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพวกเดียวกับประชาชนคนส่วนใหญ่ (Plain Folks) ผู้พูดมีความเข้าใจในความรู้สึกของคนยากจน ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่ทำให้นโยบาย/โครงการ 30 บาท มีภาพลักษณ์ในทิศทางบวก

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.มติชน นำเสนอในประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค ของรัฐบาลทักษิณ ดังนี้

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่านโยบาย 30 บาทของรัฐบาลทักษิณมีข้อบกพร่อง รัฐบาลสุรยุทธ์จึงต้องปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าวให้ดีขึ้น รวมทั้งมีการตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับความโปร่งใสและความเหมาะสมในการใช้จ่ายงบประมาณในโครงการ

30 บาท ทำให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางลบ โดยนำเสนอความพยายามของรัฐบาลสุรยุทธ์ในการแก้ไขปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาท ด้วยการยกเลิกเก็บค่ารักษาพยาบาล การให้สิทธิรักษาเฉพาะคนยากจน การเพิ่มงบประมาณรายหัว และจัดงบประมาณโดยแยกเงินเดือนของบุคลากรออกจากงบประมาณรายหัวประชากร

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนการปรับเปลี่ยนดังกล่าว

“นพ.มงคลกล่าวว่ายืนยันว่ายกเลิกการจัดเก็บ 30 บาทแน่นอน เพราะที่ผ่านมาการจัดเก็บไม่ได้เป็นธรรม และไม่เป็นที่พอใจของประชาชนที่จะช่วยคนจน เพราะมีคนที่ต้องจ่าย 30 บาท จนกว่าคนที่ไม่ต้องจ่ายจำนวนมาก” (31 ต.ค. 49)

“การแยกเงินเดือนบุคลากรออกจากงบประมาณรายหัวเป็นเรื่องที่ต้องนำมาหารือเพราะขณะนี้ควรยอมรับความจริงว่าไม่สามารถแยกสถานพยาบาลเป็นองค์กรอิสระได้เพราะไม่มีฐานรองรับ ทำให้ข้าราชการในระบบทั้งแพทย์ พยาบาล รู้สึกด้อยศักดิ์ศรี เพราะมีความรู้ความสามารถเท่ากับข้าราชการกระทรวงอื่นๆ แต่กลับรู้สึกว่าต้องเบียดบังเงินประชาชนโดยต้องเอาเงินเดือนมาจากงบประมาณรายหัว” (30 ต.ค. 49)

“การจัดสรรงบประมาณรายหัวจะต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายปัจจัย โดยเฉพาะปัจจัยฐานภาษี การจัดสรรงบประมาณ หากพิจารณาแล้วรัฐบาลไม่สามารถเพิ่มภาษี หรือไม่สามารถเพิ่มงบประมาณรายหัวได้ก็ต้องปรับนโยบาย 30 บาทใหม่ เปลี่ยนมาเป็นการช่วยเหลือเฉพาะคนจน หรือคนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เท่านั้น” (30 ต.ค. 49)

นอกจากนี้ ได้นำเสนอการเรียกร้องให้มีการตรวจสอบความโปร่งใสและความเหมาะสมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของสปสช. ซึ่งเป็นผู้ดำเนินนโยบาย 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณ เนื่องจากมีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างฟุ่มเฟือย

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“บัญชีเงินเดือน สปสช. เป็นที่กลางแกลงใจมาโดยตลอด เท่าที่ทราบผู้บริหารบางคนของ สปสช. ได้รับเงินเดือนมากกว่านายกรัฐมนตรี มีเงินเดือนสูงถึง 200,000 บาท ขณะที่นายกรัฐมนตรีได้รับเงินเดือนเพียง 140,000 บาทเท่านั้น นอกจากนี้ผู้แทน สปสช. ที่ประจำอยู่จังหวัดต่างๆ ยังมีเงินเดือนสูงถึง 120,000 บาท อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีเวลา 4-5 ปี มีใครเคยเห็นบัญชีเงินเดือนของ สปสช. หรือไม่ ทั้งที่ควรเป็นข้อมูลเปิดเผย ดังนั้น ควรมีการแก้ไข พ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพ เพื่อแยกเงินเดือนออกจากค่าใช้จ่ายรายหัว เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น” (13 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เห็นว่านโยบาย 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณมีข้อบกพร่อง และมีปัญหาความไม่โปร่งใสในการบริหารงบประมาณ

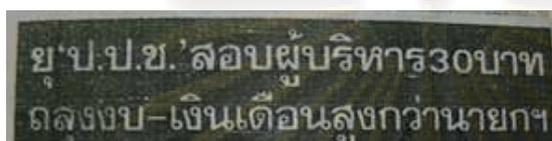
การเน้นย้ำดังกล่าว มีการใช้คำว่า “ถลุง” ในพาดหัวข่าว “ยุ”ป.ป.ช.“สอบผู้บริหาร 30 บาท ถลุงบขช-เงินเดือนสูงกว่านายกฯ (13 ธ.ค. 49) คำนี้มีความหมายว่า “ผลาญ, ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทำให้หมดไปมาก” (www.dictionaryonline4u.com) และเปรียบเทียบกับเงินเดือนของ

ผู้บริหารโครงการ 30 บาท ว่ามีจำนวนสูงกว่าเงินเดือนของนายกรัฐมนตรี แสดงให้เห็นว่ามี การใช้งบประมาณอย่างฟุ่มเฟือย

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(31 ต.ค. 49)

(13 ธ.ค. 49)

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วง รัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ สิทธิ ประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค คุณภาพการรักษาพยาบาล การจัดสรรงบประมาณ ให้สถานพยาบาล และความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุร ยยุทธ์ มีการนำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาทฯ เพียงประเด็นเดียว

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคถูกนำเสนอในทิศทางบวกเป็นส่วนใหญ่ ประเด็นคุณภาพการ รักษาพยาบาล และประเด็นการจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาลถูกนำเสนอไปในทิศทางลบ และบวก ส่วนประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคถูกนำเสนอในทิศทางลบ ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาทฯ ถูกนำเสนอในทิศทาง ลบเพียงด้านเดียว

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า นสพ.มติชนใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่น โดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหาในแต่ละประเด็นทั้งในรัฐบาล ทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 นสพ.ไทยรัฐ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.ไทยรัฐ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ สิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค คุณภาพการรักษาพยาบาล การจัดสรรงบประมาณ และความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

● ประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่าสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาท ไม่ได้ครอบคลุมการรักษาครบทุกโรค และไม่สามารถเป็นที่พึ่งพิงให้แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรังได้ ทำให้เกิดการรับรู้ไปในทิศทางลบ โดยนำเสนอความล่าช้าในการบรรจุโรคเอชไอวีและโรคไตวายเรื้อรังเข้าสู่โครงการ 30 บาท รวมทั้งท่าทีของรัฐบาลที่ไม่ให้ความสำคัญแก่โรคดังกล่าวมากนัก ซึ่งมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถนำเข้าสู่โครงการ 30 บาทได้ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง

ตัวอย่างเนื้อหาที่ถูกนำเสนอในลักษณะดังกล่าว

“ผู้สื่อข่าวรายงานว่า สำหรับการรักษาโรคเอชไอวีและโรคไตนั้น ในที่ประชุมยังไม่ได้ข้อสรุปว่าจะให้รวมลงไป ในค่ารักษาพยาบาลเบื้องต้น 1,197 บาทหรือไม่ เนื่องจากการรักษาโรคดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายสูงมาก ดังนั้น ที่ประชุมจึงได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลเรื่องนี้ เพื่อหาข้อสรุปอีกครั้ง...” (19 มี.ค. 44)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นสิทธิประโยชน์ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เห็นว่าโครงการ 30 บาท ไม่สามารถรักษาทุกโรคได้จริงอย่างที่รัฐบาลประกาศไว้

อย่างไรก็ตาม นสพ.ไทยรัฐละเลย (exclusion) ที่จะนำเสนอข้อมูลในด้านอื่นอันเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาท โดยไม่ได้กล่าวถึงการครอบคลุมโรคอื่นๆ รวมทั้งการป้องกันโรค และการตรวจสุขภาพซึ่งบรรจุอยู่ในโครงการฯ ทั้งนี้ การเน้นย้ำและการละเลยดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้ในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(19 มี.ค. 44)

● **ประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาล**

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าคุณภาพการรักษาในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคไม่ได้รับความไว้วางใจ และเป็นโครงการที่สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชน ขณะเดียวกัน มีการสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพการรักษาพยาบาล เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในโครงการ 30 บาท ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางลบและทิศทางบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้นำเสนอให้เห็นว่าประชาชนไม่พอใจ และไม่มั่นใจในคุณภาพการรักษาพยาบาลในโครงการ 30 บาท ซึ่งเชื่อว่าการรักษาในโครงการ 30 บาท เป็นการรักษาที่ไม่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน ผ่านความเดือดร้อนและการร้องเรียนของผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการใช้บริการ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นางแสงเดือนยังกล่าวด้วยว่า...ขณะนั้นไม่มีเงินพอจะจ่ายค่ารักษาพยาบาล จึงแสดงบัตรทองและบัตรอสม. กับร้องขอให้โรงพยาบาลประสานเรียกเก็บเงินกับโรงพยาบาลสารภีแต่เจ้าหน้าที่ไม่ยินยอม ทำให้ต้องเสียเวลาอยู่นาน ในที่สุดต้องตัดสินใจถอดสร้อยคอทองคำหนัก 2 สลึง เป็นประกัน และทำหนังสือสัญญาไว้ว่าจะไม่เบี้ยวจ่าย พร้อมนำนายถนัดส่งต่อไปยังโรงพยาบาลนครพิงค์ แต่อยู่ได้ไม่นานก็เสียชีวิตลง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรู้สึกเสียใจ ไม่คิดว่าโรงพยาบาลจะปฏิเสธบัตรทอง หากครอบครัวมีเงินคงไม่ไปใช้บัตรทองแน่นอน ดูแล้วช่วยอะไรไม่ได้ อยากจะให้เรื่องนี้เป็นอุทาหรณ์เตือนใจสำหรับผู้ที่ใช้บัตรทอง” (16 พ.ย. 44)

“ชาวบ้านบ่นร้อยคนตั้งขบวนแห่ศพผีตายทั้งกลมประท้วงโรงพยาบาลที่รับบริการตลอดถูกตามโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค แล้วปล่อยให้คนเจ็บปวดทรมานอยู่ทั้งคืนไม่ยอมผ่าตัดเอาเด็กออกมา ในที่สุดต้องพาไปส่งโรงพยาบาลประจำจังหวัดและถึงแก่ความตาย เรียกร้องค่าเสียหายร่วมล้านบาท...” (17 ม.ค. 46)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอการชี้แจงของแพทย์และโรงพยาบาลที่ถูกลกล่าวหา เพื่อแสดงให้เห็นว่าความเดือดร้อนที่ประชาชนได้รับ ไม่ได้เกิดจากโครงการ 30 บาท รวมทั้งนำเสนอความสำเร็จของโครงการ 30 บาท ในการรักษาอาการหรือโรคที่มีค่าใช้จ่ายสูง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นพ.กิตติกล่าวต่อไปว่า การที่คนไข้และญาติขอร้องให้ผ่าทำคลอดเอาเด็กออกมานั้น แพทย์เวรตรวจละเอียดดีแล้วอาการน่าจะคลอดได้ตามธรรมชาติ ถ้าหากผ่าตัดมีอันตรายมาก ผ่าแล้วเป็นแผลน้ำคร่ำแตกเข้าเส้นเลือด คนไข้ช็อกตายคาเตียงแน่ แพทย์ไม่กล้าผ่าตอนนั้น ขอให้เข้าใจด้วย การคลอดโดยผ่าตัดหรือคลอดปกติก็สามารถเกิดขึ้นได้เหมือนกัน เกิดขึ้นแล้วผู้ป่วยเสียชีวิตทุกรายไม่เกี่ยวกับบัตร 30 บาท ทางรพ. รักษาตามมาตรฐานเหมือนกัน รักษาตามความเป็นจริงของคนไข้เสมอเท่าเทียมกัน ขอแสดงความเสียใจและขอโทษด้วยมันเป็นเหตุสุดวิสัยจริงๆ “ (17 ม.ค. 46)

“บัตรทอง 30 บาท ช่วยชีวิตสาวยากจนรอดเงื้อมมือมัจจุราช ประสบอุบัติเหตุรถ จยย.คว่ำ อากาศสาหัส ลำคอแตก ต้องสั่งซื้อท่อเทียมจากสหรัฐฯส่งรักษาที่โรงพยาบาลนาน 7 เดือน ค่ารักษารวม 1.5 ล้านบาท ถือบัตรทองจ่ายเพียงแค่ 30 บาทเท่านั้น...” (6 มิ.ย. 46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาลในโครงการ 30 บาทฯ ส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการรักษาพยาบาลในโครงการ 30 บาทฯ มีทั้งล้มเหลวผิดพลาดและประสบความสำเร็จ

การเน้นย้ำความล้มเหลวมีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) โดยใช้คำว่า “ไล่ส่ง” ในพาดหัวข่าว “30 บาทไม่ทุกโรค 4 รพ.ไล่ส่ง คนป่วยมะเร็งดับ” (27 พ.ย. 46) คำนี้มีความหมายว่า “ไล่ไปให้พ้น” และคำว่า “ชอกช้ำ” ในประโยค “พ่อค้าเสื้อหม้อห่อมเมืองแพร์สุดชอกช้ำ เขารักษาอาการปวดหัวที่โรงพยาบาลตามโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค” (20 ส.ค. 48) คำนี้มีความหมายว่า “บอบช้ำมาก” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) การใช้ภาษาแสดงอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้คล้อยตามไปกับเนื้อหาข่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงพยาบาลปฏิบัติไม่ดีต่อผู้ป่วย และผู้ป่วยเกิดความรู้สึกบอบช้ำจากการรับบริการในโครงการฯ

นอกจากนี้ พบการใช้วลี “30บ.ตายทุกโรค” ในพาดหัวข่าว “30บ.ตายทุกโรค แท้ศพ-ประจาน” (17 ม.ค. 46) เป็นการใช้ภาษาเสียดสีและตัดสินนโยบาย 30 บาทฯ ว่าเป็นนโยบายที่ทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตไม่ว่าจะรักษาโรคใดก็ตาม ใช้เรียกนโยบาย 30 บาทฯ ให้เกิดภาพลบ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling)

อย่างไรก็ตาม การเน้นย้ำความล้มเหลวด้วยการใช้ภาษาสร้างภาพลักษณ์ และการใช้วลีเรียกนโยบาย 30 บาทฯ ดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรูนโยบาย 30 บาทฯ ในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(17 ม.ค.46)

ขณะเดียวกัน การเน้นย้ำ (emphasis) ความสำเร็จของโครงการ 30 บาทฯ ได้สะท้อนผ่านการพาดหัวรอง “บัตรทองช่วยชีวิตเด็กสาวเจออุบัติเหตุ” (6 มิ.ย. 46) แสดงให้เห็นว่าโครงการ 30 บาทฯ ประสบความสำเร็จ สามารถช่วยชีวิตประชาชนได้ นอกจากนี้ ในพาดหัวข่าว “ค่ารักษา 1.4 ล้าน จ่ายเพียง 30 บาท” (6 มิ.ย. 46) มีการเปรียบเทียบให้เห็นว่าโครงการ 30 บาทฯ ช่วยให้นักชนกจนสามารถเข้าถึงการรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูงได้ ทำให้เกิดการรับรู้ในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(6 มิ.ย. 46)

● ประเด็นการจัดสรรงบประมาณ

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการ 30 บาทฯ ประสบปัญหาขาดแคลนเงิน ทำให้ไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนทุกคนได้ ขณะเดียวกัน ได้นำเสนอความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งแสดงความมั่นใจต่อการจัดสรรงบประมาณ ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางลบและบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้สะท้อนสภาวะการขาดแคลนเงินของโครงการ 30 บาทฯ ว่าไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน จนอาจมีการพิจารณาให้สิทธิรักษาเฉพาะคนยากจน แสดงถึงการเลือกปฏิบัติในการให้บริการแก่ประชาชน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“เลขาธิการสำนักงานหลักประกันสุขภาพ...ได้ทำเรื่องขอหารือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการตัดสิทธิประชาชนที่มีกำลังจ่ายในการรักษาพยาบาลออกไปจากระบบ โดยไม่ต้องรักษาล้วนหน้าเหมือนอย่างที่ผ่านมาเพื่อประหยัดงบประมาณ” (21 มิ.ย. 46)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอความพยายามของรัฐบาลในการขอเพิ่มงบประมาณในโครงการ 30 บาทฯ ให้เพียงพอต่อการให้บริการประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งนำเสนอคำยืนยันของรัฐบาลในการจัดหางบประมาณ ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่โครงการ 30 บาทฯ

ตัวอย่างเนื้อหาที่นำเสนอลักษณะดังกล่าว

“รวม.สธ.กล่าวต่อว่า...ส่วนงบประมาณที่ขอในปีนี้มี 2 ส่วนคือ งบประมาณรายหัวประชากร และงบสนับสนุนโรงพยาบาลที่จำเป็นต้องปรับตัวอีกปีละ 5,000 กว่าล้านบาท ซึ่งตั้งไว้ 3 ปี เพื่อให้โรงพยาบาลขนาดใหญ่พัฒนาปรับศักยภาพการบริการรักษาในขั้นที่สูงขึ้น ซึ่งงบประมาณขมดขณะนี้ขอยืนยันว่าเพียงพอ แต่หลังจากเคลียร์บัญชี เรื่องสิทธิซ้ำซ้อนออกไปในเดือน เม.ย.แล้ว งบอาจขาดบ้าง” (19 ก.พ. 45)

“นายทช. กล่าวว่า...เรื่องงบประมาณไม่ต้องห่วง เมื่อทำแล้วก็ต้องหาเงินมาให้จนได้ งบประมาณมีอยู่แล้ว แต่ตอนแรกกลัวเปลืองก็เลยจัดน้อยไป...” (17 พ.ย. 46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการจัดสรรงบประมาณในโครงการ 30 บาทฯ ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการจัดสรรงบประมาณมีปัญหา และรัฐบาลได้พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การเน้นย้ำปัญหาของการจัดสรรงบประมาณ มีการใช้คำและวลีว่า “เงินพร่อง” ในพาดหัวข่าว “30บาททุกโรค เงินพร่อง ตัดสิทธิคนรวย” (21 มิ.ย. 46) เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่า

โครงการ 30 บาท ประสบภาวะขาดเงิน จนต้องตัดสิทธิการรักษา 30 บาท คนรวยออกไป ทำให้เกิดการรับรู้นโยบาย 30 บาท ในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(21 มิ.ย.46)

ขณะเดียวกัน มีการเน้นย้ำให้เห็นว่างบประมาณในโครงการ 30 บาท มีเพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการให้บริการประชาชน โดยใช้วลีว่า “**ย่นงบ 30 บาทพอ**” ในพาดหัวข่าว “**จี้อำเภอ เสริมสุขภาพชาวบ้าน-ย่นงบ 30 บาทพอ**” (19 ก.พ. 45) ทำให้ผู้อ่านเกิดความมั่นใจในนโยบาย 30 บาท เกิดการรับรู้ในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(19 ก.พ. 45)

● ประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐได้สะท้อนภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินนโยบายในโครงการ 30 บาท ในทิศทางของความแตกแยก โดยนำเสนอความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข (รมช.สธ.) กับปลัดกระทรวงสาธารณสุข (น.พ.วินัย วิจารณ์กิจจา) ซึ่งมีสาเหตุมาจากคำสั่งของปลัดฯ ในการโยกย้ายผู้บริหารของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งรมช.สธ.เชื่อว่าการโยกย้ายดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินโครงการ 30 บาท ทำให้เกิดความล่าช้า ขณะเดียวกัน ได้นำเสนอคำสั่งแข็งของปลัดฯ ต่อกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การสะท้อนให้เห็นความแตกแยกระหว่างผู้ดำเนินนโยบายดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นพ.สุรพงษ์กล่าวว่า รมว.สาธารณสุขยืนยันว่าเมื่อภาครัฐประกาศนโยบายอย่างหนักแน่น ก็ต้องเดินตามอย่างมั่นคง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเด็ดขาด ดังนั้นถ้า นพ.วินัย วิจารณ์กิจจา ปลัดกระทรวงสาธารณสุขไม่สามารถปฏิบัติตามนี้ได้ นพ.วินัยก็ไม่สามารถทำงานต่อไปได้...ปัญหาความอึดอัดใจของผมคือ เรื่องที่เราต้องการผลักดันให้เร็วและคล่องตัว แต่มันกลับทำไม่ได้จริงๆ...” (21 ธ.ค. 44)

“ปลัดกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า หลังจากมีข่าวความขัดแย้งออกไป ทำให้ผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข รู้สึกเสียใจและไม่สบายใจ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากความเข้าใจผิดในการดำเนินการ...การเป็นปลัดกระทรวงไม่ได้หมายความว่า จะเป็นผู้บริหารไปดำเนินการ แต่ถือว่าเป็นเลขาของผู้บังคับบัญชาฝ่าย

การเมือง ทุกอย่างจะต้องตอบสนองในฐานะเป็นแม่บ้านของกระทรวงในการนำนโยบายมาปฏิบัติให้เกิด
ความสำเร็จ...”(22 ธ.ค. 44)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาท ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่ง
พาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็น
ดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ถึงความแตกแยกเกิดขึ้นระหว่างผู้
ดำเนินนโยบาย อันส่งผลกระทบต่อการดำเนินโครงการเพื่อประชาชน

การเน้นย้ำดังกล่าวมีการใช้คำว่า “คนจริง” ในพาดหัวข่าว “สุรพงษ์-คนจริง เดินหน้าชน
หักเก้าอี้ปลัดสร.” (21 ธ.ค. 44) คำนี้มีความหมายว่า “ผู้ที่ทำอะไรทำจริงโดยไม่ท้อถอย, คนที่พูด
จริงทำจริง” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการใช้ภาษาในลักษณะตัดสิน
ว่านพ.สุรพงษ์เป็นคนที่พูดจริงทำจริง ขณะเดียวกัน ใช้คำ “เดินหน้าชน” ซึ่งมีความหมาย
โดยนัย(Connotative meaning) ว่า “มุ่งมั่นที่จะทำ โดยไม่สนใจสิ่งอื่น” และ “หักเก้าอี้” มี
ความหมายนัยว่า “ทำให้พ้นจากตำแหน่ง” ดังนั้น พาดหัวข่าวนี้นี้จึงหมายความว่า นพ.สุรพงษ์พูด
จริงทำจริงโดยมุ่งมั่นที่จะทำให้ปลัดพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งการใช้ภาษาดังกล่าว ได้เน้นย้ำให้ภาพ
ของความขัดแย้งภายในกระทรวงสาธารณสุขมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นการสนับสนุนให้เกิด
กรอบในด้านลบ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวเพื่อแสดงความสำคัญและเน้นย้ำ (emphasis)

(21 ธ.ค. 44)

นอกจากการนำเสนอในประเด็นหลัก 4 ประเด็นข้างต้น ยังพบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณมี
การใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้นโยบาย 30 บาทรักษาทุกคน มีภาพลักษณ์ไปในทิศทางบวก
คือ การใช้คำว่า “เจ๋ง” และคำว่า “เด็ด” ในพาดหัวข่าวย่อย “30 บาท-หนึ่งตำบลก็เจ๋งเด็ด”
(17 เม.ย. 45) โดยคำว่า “เจ๋ง” เป็นภาษาปากมีความหมายว่า “ยอดเยี่ยม, ดีเลิศ” (พจนานุกรม
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) และคำว่า “เด็ด” มีความหมายว่า “เยี่ยม, ดี, เลิศ”
(www.dictionaryonline4u.com) เป็นการใช้ภาษาในลักษณะตัดสินว่าโครงการ 30 บาทรักษาทุก
โรค เป็นโครงการที่ดีเลิศ และยอดเยี่ยม โดยใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันซ้ำกัน เพื่อเป็นการ
เน้นย้ำ (emphasis) ให้เห็นความดีเยี่ยมของโครงการ 30 บาท

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาทฯ ของรัฐบาลทักษิณ ดังนี้

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่านโยบาย 30 บาทฯ ของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีปัญหา ทำให้เกิดการแบ่งแยกในสังคม รัฐบาลสุรยุทธ์จึงต้องปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าวด้วยการยกเลิกการเก็บค่ารักษาพยาบาล เพื่อให้ประชาชนมีความเสมอภาคกัน รวมทั้งการเพิ่มงบประมาณรายหัว การนำเสนอดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้นโยบาย 30 บาทฯ ของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนการปรับเปลี่ยนดังกล่าว

“สาเหตุการยกเลิกโครงการดังกล่าว เนื่องจากการแบ่งแยกคนจนกับคนรวย ทำให้คนจนเสียศักดิ์ศรี โดนดูถูกในการไปใช้บริการ” (10 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาทฯ ของรัฐบาลทักษิณ ไว้ในตำแหน่งเนื้อหาข่าวเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้นำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและความนำ แสดงให้เห็นว่านสพ.ไทยรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว ส่งผลให้ผู้อ่านไม่ได้รับรู้ความสำคัญของนโยบาย 30 บาทฯ ในรัฐบาลสุรยุทธ์ตามไปด้วย

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.ไทยรัฐ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ สิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค คุณภาพการรักษาพยาบาล การจัดสรรงบประมาณ และความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ มีการนำเสนอในประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาทฯ เพียงประเด็นเดียว

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคถูกนำเสนอในทิศทางลบเป็นส่วนใหญ่ ประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาล และประเด็นการจัดสรรงบประมาณถูกนำเสนอไปในทิศทางลบและบวก และประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคถูกนำเสนอในทิศทางลบ ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาทฯไปในทิศทางลบเพียงด้านเดียว

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า นสพ.ไทยรัฐใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่น โดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหาในแต่ละประเด็นทั้งในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

1.3 นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ สิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค คุณภาพการรักษาพยาบาล การจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาล และความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

● ประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางของการครอบคลุมการรักษาโรคได้เกือบทุกชนิด เป็นการช่วยเหลือคนยากจนให้จ่ายค่ารักษาในราคาถูกลง และเป็นที่ยังชีพให้แก่ผู้ป่วยที่ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการรับรู้ไปในทิศทางบวก กล่าวคือ นำเสนอให้เห็นว่าโครงการ 30 บาทฯ สามารถครอบคลุมการรักษาโรคและบริการทางการแพทย์ได้เกือบทั้งหมด รวมทั้งโรคที่มีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งสิทธิประโยชน์บางอย่างดีกว่าสิทธิประโยชน์ในโครงการประกันสุขภาพอื่น ๆ ของรัฐ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“สิทธิประโยชน์จะมีบางเรื่องที่ดีกว่าประกันสังคมและบัตรประกันสุขภาพ เช่น เรื่องทันตกรรมที่เพิ่มการทำฟันปลอมเข้าไปด้วยและที่สำคัญคือจะให้ความสำคัญกับการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพเป็นพิเศษ...”

(17 ม.ค. 44)

“ทางโรงพยาบาลเอกชนสามารถที่จะมาเบิกค่าใช้จ่ายกับส่วนกลางซึ่งได้กันไว้สำหรับผู้ป่วยที่มีค่าใช้จ่ายในการรักษาสูง เช่น โรคมะเร็ง การผ่าตัดหัวใจ การผ่าตัดสมอง เป็นต้น” (5 มิ.ย.44)

การนำเสนอในทิศทางบวกอีกลักษณะหนึ่ง คือ นำเสนอให้เห็นว่าสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทฯ เป็นการช่วยเหลือผู้ป่วยที่ยากจนให้สามารถรับบริการทางการแพทย์ได้มากขึ้น และเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้ในราคาถูกลง ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ที่จังหวัดสระบุรีมีประชาชนมารับบริการโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ด้วยเรื่องการผ่าตัดโรคหินหัวใจรั้วที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง และเสียค่าใช้จ่ายเพียง 30 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายในการผ่าตัดครั้งนั้นกว่า 80,000 บาท” (5 มิ.ย. 44)

“ผู้ถือบัตรทองที่มีปัญหาตาเป็นต้อกระจก สามารถใช้สิทธิเข้ารับบริการใส่เลนส์แก้วตาเทียม (Intraocular Lens Implant) ได้เช่นกัน มันใจว่าจะสามารถลดปัญหาคนตาบอดจากโรคต้อกระจกและเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ประชาชนได้เป็นอันมาก” (25 มี.ค. 44)

นอกจากนี้ ได้สะท้อนว่าโครงการ 30 บาทฯ เป็นความหวังและที่ยังชีพให้แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยนำเสนอการเคลื่อนไหวเรียกร้องของนักวิชาการ และภาคสังคมในการผลักดันการ

รักษาโรคไตวายเรื้อรังและโรคเอดส์ไว้ในสิทธิประโยชน์ของโครงการ 30 บาทฯ เพื่อสามารถช่วยเหลือผู้ป่วยได้เพิ่มมากขึ้น และจ่ายค่ารักษาในราคาถูก รวมทั้งนำเสนอท่าทีตอบรับของรัฐบาลในการนำโรคดังกล่าวเข้าสู่โครงการ 30 บาทฯ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ที่น่าเป็นห่วงคือ โรคเรื้อรัง เช่น มะเร็ง เอดส์ ซึ่งรัฐบาลอาจจะเห็นว่าไม่อยู่ในหลักประกันสุขภาพ แต่เราคิดว่าจำเป็นต้องมี เพราะคนป่วยกลุ่มนี้นั้นเป็นกลุ่มที่ต้องการเข้าถึงบริการรักษาพยาบาลมากกว่าหลักประกันสุขภาพจึงต้องคลุมถึงโรคเรื้อรัง ไม่ใช่แค่เจ็บป่วยเล็กๆน้อยๆ เท่านั้น” (17 ม.ค.44)

“รัฐบาลไม่ได้นั่งนอนใจในปัญหาโรคเอดส์ และกำลังหาแนวทางช่วยเหลือ โดยได้นัดหมายกับนายจอน ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือว่าจะสามารถนำตัวยาเข้ามาปรุง หรือผลิตในประเทศไทย หรือว่าจะหาแหล่งยาในเอเชียให้ได้ในราคาถูกกว่าเดิมหรือไม่ คาดว่าจะได้แนวทางในเบื้องต้น” (19 มี.ค. 44)

“สปสช. เดินหน้าดึงผู้ป่วยโรคไตเข้าโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค เพื่อช่วยเหลือแบบครบวงจร ดูรูปแบบจากมูลนิธิพล.ต.จำลอง ศรีเมือง คาดใน 2 ปีจะสามารถผ่าตัดเปลี่ยนไตให้กับผู้ป่วยได้ หางบเพียงพอ” (23 ก.ย.47)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจ เลื่อนนำเสนอ (selection) ข้อมูลในด้านที่สะท้อนว่าโครงการ 30 บาทฯ มีสิทธิประโยชน์ที่ดีกว่าโครงการอื่นๆ เพราะครอบคลุมการรักษาโรคที่ร้ายแรงและโรคที่มีค่าใช้จ่ายสูง ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชน และเป็นที่ยังชีพให้แก่ผู้ป่วย โดยนำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่านโยบาย 30 บาทฯ ครอบคลุมการรักษาโรคหลากหลายชนิด ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การเน้นย้ำดังกล่าว มีการใช้คำว่า“เกินคุ้ม” ในพาดหัวข่าว “30บาททุกโรคบริการเกินคุ้มคลุมฝ่าลิ้นหัวใจ” (5 มิ.ย.44) คำนี้มีความหมายในลักษณะว่า “ยิ่งกว่าคุ้มค่า” แสดงให้เห็นว่านโยบาย 30 บาทให้สิทธิประโยชน์มากมายซึ่งรวมถึงการผ่าตัดลิ้นหัวใจ ซึ่งถือว่ามีความคุ้มค่ายิ่ง

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

30บาททุกโรคบริการเกินคุ้มคลุมฝ่าลิ้นหัวใจ

(5 มิ.ย.44)

สธ.อ่อนข้อบรรจยาด้านเอดส์เข้า 30บาทปีหน้า

(20 ก.ค. 45)

นอกจากนี้ ยังมีการขยายความ (elaboration) ในข่าว “สธ.อ่อนข้อบรรจยาด้านเอดส์เข้า 30 บาท” (1 ธ.ค. 44) ซึ่งเป็นข่าวการเห็นชอบของรัฐบาลในหลักการบรรจยาด้านไวรัสเอดส์เข้า

โครงการ 30 บาทฯ มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี การสูญเสียทางเศรษฐกิจ และผลกระทบทางสังคมอันเกิดจากโรคเอดส์ เป็นการขยายความเพื่อสนับสนุนการกระทำของรัฐบาล ทำให้เห็นว่าการที่รัฐบาลให้งบประมาณและพิจารณานำโรคเอดส์เข้าสู่โครงการ 30 บาท นั้น เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง

ตัวอย่างการขยายความ (elaboration)

“นางสุดารัตน์ กล่าวกับผู้ติดเชื้อว่า จากการหารือกัน สธ.เห็นชอบในหลักการให้บรรจุยาต้านไวรัสเอดส์เข้าในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ในปี 2545 จะเพิ่มงบประมาณยาต้านไวรัสเอดส์เป็น 500 ล้านบาท จากเดิม 250 ล้านบาท... คาดว่า ปัจจุบันมีคนไทยติดเชื้อเอดส์แล้วกว่า 1 ล้าน ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน การที่ประชากรตายก่อนวัยอันควรนั้น ทำให้สูญเสียทางเศรษฐกิจกว่า 140,000 ล้านบาท นอกจากนั้น ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาสังคม ครอบครัวแตกแยก เด็กกำพร้า การถูกรังเกียจ หรือถูกกีดกันในสังคม” (1 ธ.ค.44)

อย่างไรก็ตาม การเลือกสรร เน้นย้ำ และขยายความ รวมทั้งการใช้ภาษาดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้นโยบาย 30 บาทฯ ไปในทิศทางบวก

● ประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาล

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอเนื้อหาไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าคุณภาพการรักษาในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคไม่ได้รับความไว้วางใจ และเป็นโครงการที่สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชน ทำให้มาตรฐานการรักษาของแพทย์ตกต่ำลง ขณะเดียวกัน รัฐบาลได้ให้การช่วยเหลือ และสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพการรักษาพยาบาล เพื่อให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจในโครงการ 30 บาทฯ ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางลบและทิศทางบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้นำเสนอความเดือดร้อนของผู้ใช้บริการ และผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนซึ่งไม่เชื่อมั่นการรักษาในโครงการ 30 บาทฯ ว่ามีความเท่าเทียมกับการรักษาแบบปกติ รวมทั้งนำเสนอการตระหนักถึงปัญหาทางจริยธรรมและประสิทธิภาพการรักษาของแพทย์

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ผมกำลังถูกทอดทิ้งอย่างไม่แยแสจากแพทย์ ทั้งที่แผลที่ผ่าตัดโรคนี้ออกอาการอักเสบจนเจ็บปวดไปหมด หรือเพราะผมใช้บัตรโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ถ้าโครงการนี้ไม่ต่ออย่างที่โฆษณาก็น่าจะยุบทิ้งไปเสีย อย่าได้หลอกประชาชนเลย เพราะทำให้ผมรู้สึกว่าเป็นการแบ่งชั้นวรรณะกันสำหรับผู้ป่วย เห็นผู้ป่วยคนจนไร้ค่าหรืออย่างไร...” (16 พ.ค. 45)

“ศูนย์ประชามติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำรวจความคิดเห็นของประชาชน...พบว่าผู้มีที่เชื่อมั่นในการรักษาพยาบาลในโครงการประกันสุขภาพ 30 บาท เพียงร้อยละ 33.7 อีกร้อยละ 66.3 ไม่เชื่อมั่น นอกจากนี้เมื่อถามว่าเชื่อมั่นในการได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์และพยาบาลอย่างเต็มที่โดยไม่เลือกชั้นวรรณะหรือไม่ ร้อยละ 28.1 เท่านั้นที่เชื่อมั่น มีผู้ที่ไม่เชื่อมั่นถึงร้อยละ 71.9...”

(23 ม.ค. 49)

“โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ส่งผลกระทบในด้านจริยธรรมของแพทย์ และล่อแหลมต่อการล้มสลายของวงการแพทย์ไทย...ผมอยากจะชี้ให้เห็นว่าโครงการ 30 บาทกำลังเปลี่ยนทัศนคติแนวความคิดของแพทย์เพื่อการบริหาร รพ.ให้ถูกรูด โดยคำนึงถึงแนวจริยธรรมน้อยลง...” (15 พ.ค. 45)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอท่าทีของรัฐบาลในการตรวจสอบคุณภาพการรักษาและการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่เดือดร้อนจากการใช้บริการ รวมทั้งนำเสนอคำชี้แจงของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าความเดือดร้อนหรือผลกระทบที่ประชาชนได้รับไม่ได้เกิดจากโครงการ 30 บาท

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นางสุดารัตน์ แถลงว่า ได้สั่งให้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนทุกโรงพยาบาลที่นายอุดมอ้างถึง ว่ามีข้อเท็จจริงอย่างไร เกิดความผิดพลาดของระบบ หรือเจ้าหน้าที่ไม่สนใจ จนส่งผลต่อคนไข้ กรณีที่เกิดขึ้น เธอไม่สบายใจ อยากรู้ข้อเท็จจริงเช่นกัน ส่วนลูกติดภรรยา 2 คนที่นายอุดมอยากให้ความช่วยเหลือนั้น จะประสานกรมประชาสงเคราะห์ต่อไป” (9 ก.ค. 45)

“อธิบดีกรมการแพทย์ กล่าวว่า ช่วงที่ยังไม่มีโครงการ 30 บาท คนไข้เข้าคิวผ่าตัดโรคหัวใจเฉลี่ย 6 เดือนถึง 1 ปี กรณีนางวนิดา คิวที่แพทย์นัดใช้เวลาประมาณ 7 เดือน สอบถามแพทย์เจ้าของไข้พบว่า เป็นโรคหัวใจรูมาติกส์ ลิ้นหัวใจตีบและลิ้นหัวใจชำรุด 2 ลิ้น โดยปกติคนไข้ลักษณะนี้ดำรงชีพอยู่ได้ เพราะการดำเนินโรคใช้เวลาเป็นสิบปี การที่เสียชีวิตอาจมาจากโรคแทรกซ้อน ทำให้หัวใจเต้นผิดปกติ” (9 ก.ค. 45)

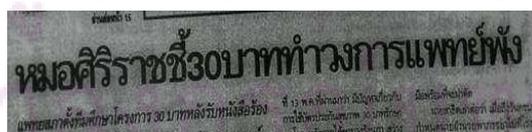
วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจเลือกนำเสนอ (selection) ข้อมูลด้านลบของโครงการ 30 บาท ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรก พาดหัวข่าวหน้าใน และความนำ โดยละเอียด (exclusion) การนำเสนอข้อมูลด้านบวกไว้ในตำแหน่งดังกล่าว แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่เนื้อหาด้านลบ และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการรักษาพยาบาลในโครงการ 30 บาท มีความล้มเหลวผิดพลาด ทำให้มาตรฐานทางการแพทย์ตกต่ำ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(9 ก.ค. 45)

(15 พ.ค. 45)

● ประเด็นการจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาล

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพมหานครกิจนำเสนอเนื้อหาไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการ 30 บาท รักษา ทุกโรคสร้างความเดือดร้อนให้แก่สถานพยาบาล ทำให้สถานพยาบาลประสบภาวะขาดทุน เนื่องจากได้รับงบประมาณไม่เพียงพอ ขณะเดียวกัน นำเสนอให้เห็นว่ารัฐบาลได้พยายามหาทางแก้ปัญหาการจัดสรรงบประมาณ และการชี้แจงปัญหาขาดทุนของโรงพยาบาล ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางลบและทิศทางบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้สะท้อนปัญหาและความเดือดร้อนของสถานพยาบาล อันเกิดจากการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลที่ไม่เป็นธรรมและไม่เหมาะสม โดยจัดงบประมาณแบบรวมเอาเงินเดือนแพทย์และเจ้าหน้าที่ไว้กับงบประมาณรายหัวของประชาชน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสถานพยาบาล สถานพยาบาลประสบภาวะขาดทุน ขาดสภาพคล่องทางการเงิน เป็นหนี้บริษัทยา แพทย์และพยาบาลไม่พอใจเกิดความท้อแท้และลาออกจำนวนมาก

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“การลาออกของคณะแพทย์ พยาบาล เกสัชกรของโรงพยาบาลบ้านหม้อ เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานตามนโยบาย 30 บาทรักษาได้ทุกโรค เกิดปัญหาสภาพคล่องภายในโรงพยาบาล ไม่สามารถบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความกดดันให้กับคณะแพทย์ พยาบาล จนต้องลาออกจากราชการ” (13 มี.ค. 45)

“ชมรมแพทย์ชนบททำแบบสอบถามความพึงพอใจของแพทย์ในโรงพยาบาลชุมชนเกี่ยวกับการจัดเงินในปี 2547 ซึ่ง สธ.ส่งให้โรงพยาบาลต่างๆ ตามหนังสือเลขที่ สธ.0209/ว.94 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2546 โดยตัดเงินเดือนระดับประเทศ เหลือเงินส่งให้หน่วยบริการ 465 บาทต่อคนต่อปี มีผู้ไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 78.9 เห็นด้วย ร้อยละ 21.1 หากจัดสรรงบประมาณแบบนี้ มีโรงพยาบาลที่คิดว่า ตัวเองไปไม่รอดร้อยละ 75.3 โปรด” (19 พ.ย. 46)

“ในปี 2546 ได้มีการปรับระบบการจัดสรรใหม่ โดยมุ่งจัดสรรแบบเดิมคือ จัดสรรตามบุคลากรที่มีอยู่ในแต่ละจังหวัดก่อน จากนั้นนำงบประมาณที่เหลือมาแบ่งตามรายหัวซึ่งการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดสรรงบประมาณ ทำให้เกิดความไม่แน่นอนด้านนโยบายขงส่วนกลาง ทำให้การปรับตัวของระบบหยุดชะงักลง ส่งผลให้โรงพยาบาลจำนวนมากขาดแคลนงบประมาณทันทีและไม่สามารถให้บริการได้” (26 ก.พ. 47)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเรื่องงบประมาณให้แก่สถานพยาบาล ทั้งการหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดสรรงบประมาณ การเพิ่มงบประมาณรายหัวในแต่ละปี และการจัดตั้งกองทุนบริหารความเสี่ยงเพื่อสำรองจ่ายให้แก่โรงพยาบาลที่ประสบปัญหาขาดแคลนเงิน การจัดตั้งคณะกรรมการกลางในการตรวจสอบปัญหาและอุปสรรคในการโอนเงินงบประมาณ นอกจากนี้รัฐบาลได้พยายามสร้างความเชื่อมั่นใน

นโยบาย 30 บาท โดยชี้แจงปัญหาแพทย์ลาออกและการขาดทุนของสถานพยาบาลว่าไม่ได้มีสาเหตุมาจากโครงการ 30 บาท

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ส่วนที่เกรงว่าเงินค่าธรรมเนียม 30 บาทและค่าเหมาจ่ายรายหัวจะไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายนั้น รัฐบาลได้กันเงินร้อยละ 10 ของกองทุนประกันสุขภาพถ้วนหน้าตั้งเป็นกองทุนประกันความเสี่ยง ให้สถานพยาบาลเบิกจ่ายใช้ได้อยู่แล้ว แต่สถานพยาบาลต้องแสดงให้เห็นว่าได้พยายามแก้ปัญหาอย่างเต็มที่ โดยเงินในกองทุนนี้ประมาณ 5,000 ล้านบาท” (30 มี.ค. 44)

“กรมฯยังได้อนุมัติงบประมาณตามที่ สปสช.เสนอขอค่ารายหัวชดเชยงบเงินเดือนให้แก่โรงพยาบาลในภูมิภาคและชนบทในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอีกจำนวน 5,500 ล้านบาท เนื่องจากที่ผ่านมาสำนักงบประมาณได้นำเงินเดือนข้าราชการไปรวมอยู่ในงบเหมาจ่ายรายหัว ซึ่งเมื่อเทียบกับโรงพยาบาลที่สังกัดหน่วยงานอื่นๆ จะถูกหักงบเงินเดือนมากกว่า จึงจำเป็นต้องมีการชดเชยในส่วนนี้ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรี” (4 ส.ค. 47)

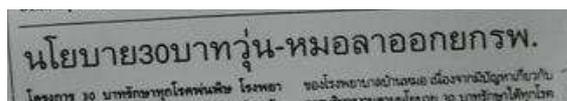
“นางสุดารัตน์ กล่าวว่า ตลอดสัปดาห์ที่ผ่านมามีข่าวไม่ดีเกี่ยวกับโครงการ 30 บาท จึงต้องมาดูข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพราะไม่ต้องการให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการให้บริการของโรงพยาบาล และจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นพบว่ากรณีที่แพทย์จะลาออกไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ 30 บาท แต่เกิดจากปัญหาบุคลากร สำหรับที่โรงพยาบาลบอกว่าไม่มีเงินซื้อยา เป็นเรื่องของความวิตก เพราะงบประมาณปี 2546 (19 พ.ย. 46)

วิธีการนำเสนอ

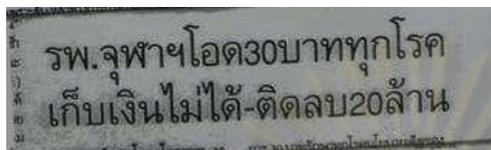
นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นการจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาลในโครงการ 30 บาท ส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการจัดสรรงบประมาณได้สร้างปัญหาให้แก่สถานพยาบาล และรัฐบาลได้พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

การเน้นย้ำปัญหาของการจัดสรรงบประมาณ มีการใช้คำว่า “วุ่น” ในพาดหัวข่าว “นโยบาย 30 บาทวุ่น-หมอลาออกยกพร.” (13 มี.ค. 45) คำนี้มีความหมายว่า“สับสน” หรือย่อมาจากคำว่า “วุ่นวาย” มีความหมายว่า “ไม่สงบ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นถึงความสับสนที่เกิดขึ้นจากนโยบาย 30 บาท และมีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) โดยใช้คำว่า “โอด” ในพาดหัวข่าว “รพ.จุฬาฯโอด30บาททุกโรค เก็บเงินไม่ได้-ติดลบ20ล้าน” (13 เม.ย. 45) คำนี้ย่อมาจาก “โอดครวญ” มีความหมายว่า “ร่ำไห้, คร่ำครวญ, ร่ำร่ำพัน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นถึงความทุกข์ยากของโรงพยาบาล ซึ่งประสบภาวะขาดทุน จากนโยบาย 30 บาท การใช้ภาษาดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้ในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

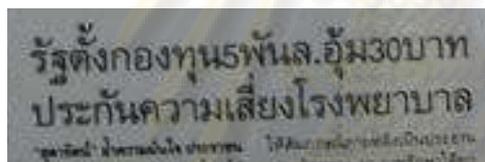
(13 มี.ค. 45)

(13 เม.ย. 45)

ขณะเดียวกัน การเน้นย้ำความช่วยเหลือของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหา มีการใช้คำว่า “อุ้ม” ในพาดหัวข่าว “รัฐตั้งกองทุน5พันล.อุ้ม30บาท ประกันความเสี่ยงโรงพยาบาล” (30 มี.ค. 44) คำนี้ย่อมาจาก “โอบอุ้ม” มีความหมายว่า “อุ้มชู, อุดหนุน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่ออุ้มชูและช่วยเหลือโรงพยาบาลไม่ให้ประสบกับภาวะขาดทุน ทำให้เกิดการรับรื้อนโยบาย 30 บาทฯ ในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(30 มี.ค. 44)

- ประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้สะท้อนภาพการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินนโยบายและผู้ปฏิบัติงานในโครงการ 30 บาทฯ ในทิศทางของความแตกแยก ซึ่งส่งผลเสียต่อการดำเนินโครงการเพื่อประโยชน์ของประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางลบ โดยนำเสนอความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข (รมช.สธ.) กับปลัดกระทรวงสาธารณสุข (น.พ.วินัย วิทยกิจจา) มีสาเหตุมาจากคำสั่งของปลัดฯในการโยกย้ายผู้บริหารของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งรมช.สธ.เชื่อว่าการโยกย้ายดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินโครงการ 30 บาทฯ ให้เกิดความล่าช้า ขณะเดียวกันได้นำเสนอคำชี้แจงของปลัดฯ ต่อกรณีความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ความขัดแย้งดังกล่าวได้ถูกเชื่อมโยงกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในรัฐบาล เป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นคนของพรรคไทยรักไทย โดยนำเสนอความคิดเห็นและข้อมูลของคนในพรรคไทยรักไทยเกี่ยวกับเบื้องหลังความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังมีความขัดแย้งระหว่างปลัดฯ (น.พ.วัลลภ ไทยเหนือ) กับผู้อำนวยการโรงพยาบาลภูกระดึง ซึ่งถูกปลัดฯ ตั้งกรรมการสอบสวน โดยมีสาเหตุมาจากการให้สัมภาษณ์วิจารณ์การจัดสรรงบประมาณในโครงการ 30 บาทฯ และสาเหตุจากการบริหารจัดการโรงพยาบาล ซึ่งใช้งบประมาณสูงกว่าโรงพยาบาลอื่นที่มีฐานประชากรเท่ากัน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“น.พ.สุรพงษ์กล่าวว่า สิ้นเดือนนี้ทุกอย่างต้องได้ข้อสรุปชัดเจน หากไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงผมก็คงต้องพิจารณาตัวเองอีกครั้ง ปัญหาความอึดอัดใจของผมคือ เรื่องที่เราต้องการผลักดันให้เร็วและคล่องตัว แต่มันกลับทำไม่ได้จริงๆ เพราะปลัดฯ ขัดขวางการผลักดัน...” (20 ธ.ค. 44)

“น.พ.วินัย เริ่มเปิดแถลงข่าวว่า ขณะนี้มีข่าวออกไปทำให้ผู้บริหารมีความรู้สึกไม่สบายใจ และอยากจะชี้แจงทีมผู้บริหารรู้สึกเสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะเกิดขึ้นจากความเข้าใจผิด ขอทำความเข้าใจว่า เรื่องที่เกิดขึ้นผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง มีความมุ่งมั่นอย่างเต็มเปี่ยมโดยเฉพาะนโยบาย 30 บาทของรัฐบาล เราเป็นข้าราชการประจำจะต้องตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลอย่างไร การเป็นข้าราชการประจำจะต้องตอบสนองแน่นอน โดยมีระเบียบและวินัยของข้าราชการ สิ่งเหล่านี้อยากจะยืนยันต่อนโยบายของรัฐบาล ต่อโครงการ 30 บาท” (21 ธ.ค. 44)

“กลุ่มที่สนับสนุน น.พ.สุรพงษ์ และสมาชิกพรรคไทยรักไทยได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องที่ข้าราชการกระทรวงไม่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐมนตรี ว่า น่าจะมีการเมืองแบบแฟงอยู่ โดยแกนนำพรรคไทยรักไทยผู้หนึ่งยอมรับว่า เรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างนางสุดารัตน์กับน.พ.สุรพงษ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของพรรคและรัฐบาลโดยรวม เพราะทั้งสองเป็นคนที่พ.ต.ท.ทักษิณ เลือกเข้ามาทำงานในกระทรวงสาธารณสุข” (20 ธ.ค. 44)

“...น.พ.เกรียงศักดิ์ วัชรนุกูลเกียรติ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลภูกระดึง ได้จ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มหลายตำแหน่ง ทั้งนักรักษาพยาบาล นักเทคนิคการแพทย์ รวมทั้งให้บุคลากรเบิกค่าตอบแทนเต็มอัตราที่กำหนด กรณีออกพื้นที่ในสถานื่อนามัย ทั้งที่ตามระเบียบ ต้องคำนึงถึงภาวะการเงินของโรงพยาบาลด้วย เมื่อเชิญมาพูดคุย น.พ.เกรียงศักดิ์ กลับไปสื่อกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลว่า ทางจังหวัดส่งลดคุณภาพ ลดการบริการ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายคลาดเคลื่อนกับผู้ปฏิบัติงาน...” (18 พ.ย. 46)

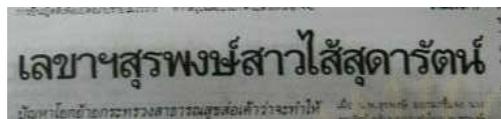
วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทฯ ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ามีความแตกแยกเกิดขึ้นระหว่างผู้ดำเนินนโยบาย อันส่งผลกระทบต่อการดำเนินโครงการเพื่อประชาชน

การเน้นย้ำความแตกแยกดังกล่าว มีการใช้คำว่า “สาวไส้” ในพาดหัวข่าว “เลขาฯ สุรพงษ์สาวไส้สุดารัตน์ (8 ม.ค. 45) คำนี้มีความหมายว่า “นำความลับที่ไม่ควรเปิดเผยไปให้คนอื่นรู้, มักใช้ในทางไม่ดี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) สะท้อนให้เห็นว่ามีการแบ่งฝ่ายแบ่งข้างกันในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างคนในพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นผู้ดำเนินนโยบาย 30 บาทฯ นอกจากนี้ ในพาดหัวข่าว “ทักษิณหย่าศึกสข.-ผวารัฐพึง ดันสุรพงษ์คุมเบ็ดเสร็จ 30 บ.ทุกโรค” (21 ธ.ค. 44) ได้สะท้อนให้เห็นว่าความขัดแย้งในกระทรวงสาธารณสุข

ได้ส่งผลกระทบต่อรัฐบาล ทำให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินนโยบายเพื่อประชาชน การใช้
ภาษาดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้ในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(8 ม.ค. 44)

(21 ธ.ค.44)

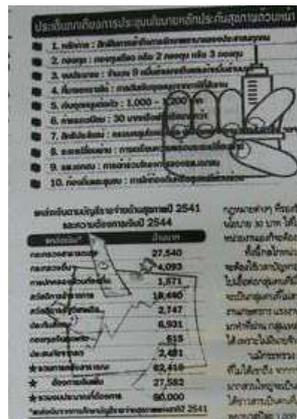
อย่างไรก็ตาม นอกจากการนำเสนอในประเด็นหลัก 4 ประเด็นข้างต้น ยังพบว่า ในช่วง
รัฐบาลทักษิณมีการใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค มีภาพลักษณ์ไป
ในทิศทางลบและบวก ดังนี้

การใช้คำว่า “สังคมนิยม” ในประโยค “...การแพทย์แบบลัทธิสังคมนิยมทำลายระบบ
สาธารณสุข...” (8 ก.ค. 45) เป็นคำกล่าวในเอกสารคัดค้านโครงการ 30 บาทในการประชุมกลุ่ม
พลังแพทย์เพื่อชาติ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันในสังคมวงกว้างว่า การปกครองแบบสังคมนิยม
ไม่ได้รับการยอมรับ ไม่ใช่ระบบการปกครองที่ดี เป็นการเรียกนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคให้
เกิดภาพลบ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling)

การใช้เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อในประโยค “...โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ไม่ได้ผูก
ติดอยู่กับระบบการปกครองระบบใด ที่ผ่านมาในอเมริกา คลินตันหาเสียงก็ใช้นโยบายนี้ ใน
อังกฤษ ในสิงคโปร์หรือไต้หวัน ก็ใช้แนวทางนี้หาเสียงเหมือนกัน...” (7 ก.ค. 45) เป็นคำกล่าว
ของรมช.กระทรวงสาธารณสุข ในการอ้างถึงผู้ที่มีชื่อเสียง (Testimonial) อย่างประธานาธิบดีบิล
คลินตัน เป็นผู้สนับสนุนการใช้นโยบายที่มีลักษณะเดียวกับนโยบาย 30 บาท ทำให้เกิด
ความน่าเชื่อถือแก่นโยบาย เป็นการใช้ภาษาที่ทำให้นโยบาย 30 บาท มีภาพลักษณ์ไปในทิศ
ทางบวก

นอกจากนี้ พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้ใช้ตารางแสดงข้อมูลประกอบการนำเสนอ
ข่าวเกี่ยวกับโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค โดยแสดงข้อมูลเกี่ยวกับแผนหลักประกันสุขภาพ
ถ้วนหน้า ประเด็นการประชุมนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และแหล่งเงินงบประมาณ
ตามบัญชีรายจ่ายด้านสุขภาพ การใช้ตารางประกอบการนำเสนอข่าวดังกล่าว ทำให้ผู้อ่าน
สามารถรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง ตารางแสดงข้อมูลประกอบการนำเสนอ

(17 มี.ค. 44)

(18 มี.ค. 44)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาทของรัฐบาลทักษิณ ดังนี้ ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่านโยบาย 30 บาท มีข้อบกพร่องและถูกใช้เป็นเครื่องมือหาเสียงของรัฐบาลทักษิณ รัฐบาลสุรยุทธ์จึงต้องแก้ไขปรับเปลี่ยนนโยบายดังกล่าวให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางลบ โดยนำเสนอความพยายามของรัฐบาลสุรยุทธ์ในการยกเลิกการเก็บค่ารักษาพยาบาล และยกเลิกการใช้ชื่อโครงการ 30 บาท

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนการปรับเปลี่ยนดังกล่าว

“ที่ไม่อยากให้ใช้คำว่า 30 บาท เพราะการเก็บเงิน 30 บาทจากผู้มาใช้บริการไม่ได้ทำให้รวยขึ้นหรือจนลง อีกทั้งการเก็บเงิน 30 บาททำให้เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยต้องลงบัญชีถึง 3 เล่มทั้งที่คนไข้ก็มีมากอยู่แล้ว ดังนั้นถ้าไม่เก็บเงินเลยจะดีกว่า ที่ผ่านมามีบางคนก็จ่าย 30 บาท บางคนก็ไม่เก็บเงินอยู่แล้ว สถานีอนามัยบางแห่งเก็บเงินได้ 120-150 บาท ดังนั้นถ้าไม่เก็บเงินเลยก็ไม่จำเป็นต้องเรียกชื่อโครงการ 30 บาทอีกต่อไป” (13 ต.ค. 49)

“หมอมองคล” ลั่นเตรียมบริการรักษาฟรี ไม่เสียเงิน พร้อมสั่งยกเลิกชื่อ 30 บาท เพราะเป็นสโลแกนหาเสียงพรรค...อยากให้ทุกคนแก้ไขความเข้าใจผิดของประชาชนจากนโยบายประชานิยม และต่อจากนี้ไปการบริการทุกอย่างจะให้ของจริงกับประชาชน และอยากให้เลิกเรียกชื่อโครงการ “30 บาทช่วยคนไทยห่างไกลโรค” ซึ่งเป็นสโลแกนของโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่พรรคไทยรักไทย โดยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นำมาเป็นเครื่องมือทำการตลาดหาเสียง” (13 ต.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้

ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เห็นว่านโยบาย 30 บาท ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองของรัฐบาลทักษิณ

การเน้นย้ำดังกล่าว มีการอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “30 บาทช่วยคนไทย ห่างไกลโรค เป็นสโลแกนของโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ที่พรรคไทยรักไทยโดยรัฐบาลพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นำมาเป็นเครื่องมือทำการตลาดหาเสียง” (13 ต.ค. 49) และในประโยค “...เห็นด้วยกับการยกเลิกการใช้ชื่อ 30 บาท เพราะเป็นชื่อกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้หาเสียงของรัฐบาลชุดที่ผ่านมา” (14 ต.ค. 49) แสดงให้เห็นว่า โครงการ 30 บาท เป็นเสมือนเครื่องมือเรียกคะแนนเสียงให้แก่รัฐบาลทักษิณ ไม่ใช่เป็นโครงการเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการรับรู้นโยบาย 30 บาท ของรัฐบาลทักษิณไปในทางลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

รมว.สธ.รื้อ30บาท-รักษาฟรี
ยกเลิกสโลแกนหาเสียงทรท.

(13 ต.ค. 49)

‘องคมนตรี’หนุนเลิกใช้ชื่อ30บาท

(14 ต.ค. 49)

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ สิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค คุณภาพการรักษาพยาบาล การจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาล และความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ได้นำเสนอเนื้อหาในประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาท เพียงประเด็นเดียว

สำหรับการวางกรอบทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคถูกนำเสนอในทิศทางบวก ประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาล และประเด็นการจัดสรรงบประมาณให้สถานพยาบาลถูกนำเสนอในทิศทางลบและบวก ส่วนประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคถูกนำเสนอในทิศทางลบ ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการปรับเปลี่ยนนโยบาย 30 บาท ถูกนำเสนอในทิศทางลบเพียงด้านเดียว

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่น โดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหาในแต่ละประเด็นทั้งในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ทั้งนี้ วิธีการนำเสนอในประเด็นคุณภาพการรักษาพยาบาล ได้นำหน้าหน้าความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางลบมากกว่าทิศทางบวก

นอกจากนี้ มีการใช้ตารางแสดงข้อมูลประกอบการรายงานข่าวเพื่อให้มีความน่าสนใจ และสร้างการรับรู้ได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น

2) ทิศทางเนื้อหาในบทบรรณาธิการของนสพ.มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

ในการวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค ของนสพ.มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบาย ดังกล่าวในช่วงรัฐบาลทักษิณเท่านั้น

2.1 นสพ.มติชน

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค และปฏิกริยาที่มีต่อนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคไปในทิศทางให้เห็นว่า มีปัญหาเกิดขึ้นในการดำเนินนโยบาย รวมทั้งนโยบาย 30 บาทฯ ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือหาเสียงทางการเมือง ซึ่งเป็นการสะท้อน (define problems) ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคทั้งปัญหาเรื่องการบริหารจัดการโครงการ 30 บาทฯ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปัญหาเรื่องคุณภาพการให้บริการ และการขาดสภาพคล่องทางการเงินของสถานพยาบาล ทำให้เกิดการรับรื้อนโยบาย 30 บาทฯ ทั้งในทิศทางลบ

นอกจากนี้ บทบรรณาธิการของนสพ.มติชนได้วิเคราะห์สาเหตุ (diagnose cause) ให้เห็นว่าปัญหาเรื่องคุณภาพการให้บริการและการขาดสภาพคล่องทางการเงิน มีสาเหตุมาจากการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลที่มีการรวมเงินเดือนบุคลากรกับค่าใช้จ่ายรายหัวในโครงการ 30 บาทฯ โดยนสพ.มติชนสนับสนุนและเสนอแนะ (treatment for the problem) ให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยให้รัฐบาลสำรวจ ตรวจสอบ รับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างเข้มงวดและจริงจัง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

การสะท้อนปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น ทำให้เกิดการรับรู้ว่าการจัดสรรงบประมาณแบบแยกเงินเดือนบุคลากรออกจากงบฯ ค่าใช้จ่ายรายหัว ทำให้สถานพยาบาลได้รับความเดือดร้อน และส่งผลต่อคุณภาพของการให้บริการ ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการนิยามปัญหา

“สำหรับกรุงเทพมหานครมีปัญหาค่อนข้างมากเพราะโรงพยาบาลมิได้สังกัดเฉพาะกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น หากว่ามีหน่วยงานต้นสังกัดหลายหน่วยงาน ทำให้กระทรวงสาธารณสุขไม่อาจเข้าไปบริหารจัดการ เหมือนกับที่กระทำในต่างจังหวัดได้ นอกจากนี้ คนในกรุงเทพมหานคร ก็ยังเป็นปัญหาต่อการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค เช่น คนในกรุงเทพมหานคร เดินทางมาจากต่างจังหวัด ไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านมาด้วยการย้ายถิ่นนี้เองเป็นเหตุให้การออกบัตรทองกระทำไม่ได้...นโยบาย 30 บาทฯ ถูกนักการเมืองระดับชาติและ

ระดับท้องถิ่นของกรุงเทพฯ คว้าโอกาสเอาไปหาเสี่ยงบนความยุ่งยากเดือดร้อนของประชาชน นั่นคือ นักการเมืองบางส่วนได้นำบัตรทองไปแจกให้ชาวบ้านเองเพื่อเอาหน้า โดยไม่มีการติดต่อประสานงานกับชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านไปติดต่อขอรับบัตรทองจากสถานพยาบาลด้วยตนเองจึงถูกปฏิเสธ เพราะนักการเมืองได้มารับแทนไปแล้ว...” (20 ต.ค. 44)

“หลังจากนโยบายนี้เริ่มนำไปสู่การปฏิบัติได้ระยะหนึ่ง ก็มีคนในวงการแพทย์ร้องว่าเกิดปัญหา นักการเมืองฝ่ายค้านก็ออกมาระบุว่านโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคล้มเหลว ยิ่งดำเนินการต่อไปยิ่งจะเกิดปัญหาความปั่นป่วนวุ่นวายกระทบต่อคุณภาพการบริการของแพทย์...เพราะสถานบริการทางการแพทย์ขาดสภาพคล่องทางการเงินหลายแห่ง จนกระทรวงสาธารณสุขจัดสรรงบประมาณใหม่โดยแยกเอาเงินเดือนบุคลากรออกจากงบฯ ค่าใช้จ่ายรายหัวในโครงการ 30 บาทฯ ไว้ส่วนกลางเพื่อจัดสรรเอง” (14 พ.ย. 46)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการวิเคราะห์สาเหตุ

“...การบริการสาธารณสุขต่อประชาชนมีความเกี่ยวเนื่องระหว่างการบริหารจัดการในสถานพยาบาลต่าง ๆ จำนวนบุคลากรทางการแพทย์ ขวัญและกำลังใจของแพทย์และพยาบาล เงินงบประมาณ และที่สำคัญหากปัจจัยเหล่านี้มีสภาพที่ไม่ปกติ เมื่อนั้นประชาชนผู้ไปรับบริการก็จะได้รับผลกระทบอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้...” (14 พ.ย. 46)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“...การเข้ามีส่วนร่วมและช่วยผลักดันให้นโยบาย 30 บาทดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จยังมีงานให้ ส.ส. ทำอีกมาก เช่น การจัดกระบวนการให้ ส.ส. ออกสำรวจและรับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะจากประชาคมสาธารณสุขและประชาชนที่เข้ารับบริการแล้วนำมาเสนออย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้รับผิดชอบพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลา หากนโยบายนี้มีปัญหาไม่มากและบรรลุวัตถุประสงค์ พรรคร่วมรัฐบาลโดยเฉพาะไทยรักไทย ก็จะได้คะแนนเสียงอย่างไม่ต้องสงสัย ซึ่งคะแนนเสียงนี้ จะถาวรและมั่นคงยิ่งกว่าการที่ขอมือถือติดอยู่ข้างใต้แผ่นป้ายริมถนนเป็นหลายเท่า” (27 ธ.ค. 44)

“...รัฐบาลโดยนายกรัฐมนตรีและกระทรวงสาธารณสุขจะต้องดำเนินการตรวจสอบอย่างจริงจังและเข้มงวดตามหลักวิชา มิใช่ตามอารมณ์ความรู้สึก เพื่อประเมินผลว่านโยบายนี้มีจุดอ่อนตรงไหน จะแก้ไขอย่างไร โดยยอมรับความจริง...” (14 พ.ย. 46)

สำหรับประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค นสพ.มติชน นำเสนอไปในทิศทางให้เห็นว่าการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ อันเป็นป่อเกิดของความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทฯ เป็นการนำโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของข้าราชการและนักการเมือง เป็นการฉกฉวยโอกาสทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดการรับรู้โครงการ 30 บาทฯ ในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...การแต่งตั้งโยกย้ายซึ่งเป็นอำนาจของปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นช่องทางหนึ่งซึ่งระบบอุปถัมภ์ยังคงแผ่ซ่านเข้ามาครอบคลุม...ทั้งนี้ มีคนใหญ่คนโตมองข้ามเป้าหมายของนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค คงเห็นแต่ประโยชน์เฉพาะหน้าที่หยิบฉวยได้ง่ายกว่า นอกจากนี้ การที่นำเอาชื่อ ส.ส. มาใส่เอาไว้ได้แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์ 30 บาทรักษาทุกโรค ที่ติดตามริมถนนจนพรรคประชาธิปัตย์ออกมาท้วงติงว่า การทำเช่นนี้

เหมาะสมหรือไม่...ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคถูกจุดดึงเอาไปใช้ประโยชน์เล็กๆ น้อยๆ ทั้ๆ ที่นโยบายนี้เป็นนโยบายใหญ่และสำคัญที่จะคำนึงถึงเป้าหมายเป็นหลัก” (27 ธ.ค. 44)

นอกจากนี้ บทบรรณาธิการของนสพ.มติชนได้นำเสนอประเด็น**ปฏิภริยาที่มีต่อ นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค**ไปในทิศทางให้เห็นว่าการต่อต้านคัดค้านนโยบาย 30 บาทของกลุ่มพลังแพทย์เพื่อชาติ ไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากการคัดค้านของกลุ่มแพทย์ดังกล่าว ไม่มีจุดยืนชัดเจนและไม่มีเหตุผลหรือหลักฐานเพียงพอ นอกจากนี้ นสพ.มติชนได้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงการ 30 บาท เป็นเรื่องปกติธรรมดา ซึ่งควรได้รับการแก้ไขด้วยการบริหารจัดการ ทำให้เกิดการรับรู้นโยบาย 30 บาท ในทิศทางบวก

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“การขวางนโยบายนี้ จึงต้องสร้างความกระจ่างว่าจะเป็นการขวางแบบให้ยกเลิกนโยบายหรือต้องการให้มีการปรับปรุงแก้ไข “จุดอ่อน”...การจะ “ขวาง” แบบโล่งทิ้งนโยบายหรือให้แก้ไขปรับปรุงจะต้องพูดให้ชัดเจน เป็นกิจจะลักษณะ มีข้อเท็จจริงมารองรับและใช้การสำรวจวิจัยอย่างเป็นหลักวิชาการมาประเมิน ไม่ใช่การอ้างเพียงเป็นแนวคิดสังคมนิยมซึ่งวิธีการอ้างง่าย ๆ เช่นนี้ใช้ไม่ได้แล้วในยุคปัจจุบัน จะมีปัญหาอยู่บ้างสำหรับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค อาทิ การปล่อยให้คนไข้ที่มาตรวจรักษาต้องรอการตรวจเป็นเวลานาน อีกทั้งการบริหารจากแพทย์ก็ไม่ได้รับการปฏิบัติที่ดี ฯลฯ แต่ก็เป็นเรื่องปกติที่ต้องแก้ไข ด้วยกระบวนการกำกับดูแล ตรวจสอบและการบริหารจัดการในเรื่องจำนวนแพทย์และห้วงเวลาที่จะต้องไม่ปล่อยให้คนไข้เสียเวลารอนานเกินไป...” (10 ก.ค. 45)

2.2 นสพ.ไทยรัฐ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.ไทยรัฐ พบว่า มีการนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค และปฏิภริยาที่มีต่อนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคไปในทิศทางให้เห็นว่านโยบาย 30 บาท มีปัญหาและข้อบกพร่องมากมาย สร้างภาระหนักให้แก่งบประมาณแผ่นดิน และถูกใช้เป็นเครื่องมือหาเสียงทางการเมือง ขณะเดียวกัน นำเสนอข้อมูลให้เห็นว่าเป็นนโยบายที่ให้ประโยชน์แก่คนยากจน และได้รับความนิยมจากประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้นโยบาย 30 บาท ทั้งในทิศทางลบและบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้นำเสนอว่านโยบาย 30 บาท มีปัญหาและข้อบกพร่องเรื่องคุณภาพการรักษาพยาบาล ทำให้สถานพยาบาลขาดทุนจนเป็นหนี้บริษัทฯ สร้างภาระหนักต่องบประมาณของแผ่นดิน รวมทั้งถูกนำไปใช้หาเสียงทางการเมือง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรคกำลังกลายเป็นภาระหนักต่องบประมาณของแผ่นดิน โรงพยาบาลนับร้อยแห่งประสบภาวะขาดทุน บางแห่งต้องขอปิดบริการ หรือขอถอนตัวจากโครงการ หรือมีเงินนั้นก็ต้องขอเงินสนับสนุนจากกองทุนฉุกเฉินของรัฐบาล ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด...นายแพทย์รางวัลแมกไซไซกล่าวว่า 30 บาท

รักษาทุกโรค เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เป็นนโยบายหาเสียงจนชนะเลือกตั้ง และเป็นตัวเดินนโยบาย..." (29 มี.ค. 45)

"ข้อบกพร่องที่พุดกันมากคือ ความล่าช้าของการบริการ และคุณภาพที่ด้อยลงไปมาก เมื่อวันจันทร์ที่แล้ว มีชายคนหนึ่งร้องเรียนว่าภรรยาของเขาเสียชีวิตไปเพราะนโยบาย 30 บาท เนื่องจากมีการส่งต่อจากโรงพยาบาลเป็นทอดๆ ถึง 4 ทอดจนสายเกินกาล ผู้บริหารโรงพยาบาลใหญ่แห่งหนึ่งใน กทม. เล่าว่า ตอนนั้นหมอหลายคนเขียนใบส่งต่อคนไข้ไป น้ำตาก็ไหลไป เพราะอาจส่งคนไปตาย" (12 ก.ค. 45)

"ชมรมแพทย์ชนบทรายงานว่า ในบรรดาโรงพยาบาลของรัฐ 819 แห่ง ซึ่งนำเอานโยบาย 30 บาทไปปฏิบัติ มีถึง 265 โรงพยาบาลที่ต้องเป็นหนี้บริษัทขายยาและอื่นๆ อยู่ถึง 1.3 พันล้าน เป็นโรงพยาบาลชุมชนในต่างจังหวัด จึงขาดความคล่องตัวในการให้บริการประชาชน โรงพยาบาลบางแห่งจึงต้องเขียนป้ายขอโทษประชาชน ที่ไม่สามารถบริการได้อย่างเพียงพอ" (3 ธ.ค. 47)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอว่านโยบาย 30 บาท ได้รับความนิยมาจากประชาชน และเป็นประโยชน์ต่อคนยากจนให้สามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ ทั้งนี้ นสพ.ไทยรัฐ ได้นำเสนอว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในนโยบาย 30 บาท เป็นเรื่องปกติธรรมดา

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"30 บาท รักษาทุกโรค" เป็นหนึ่งในนโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทยที่ได้รับความนิยมจากประชาชนมากที่สุด และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งเป็นประวัติการณ์ ควบคู่กับนโยบายประชานิยมอื่นๆ...เนื่องจากนโยบายประชานิยมที่นักวิชาการบางคนเรียกว่านโยบายลด แลก แจก แถม เป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหญ่ มุ่งเอาใจชาวบ้านระดับรากหญ้า และแต่ละนโยบายจะต้องใช้งบประมาณมหาศาล จึงมีปัญหาและอุปสรรคเป็นธรรมดา..." (29 มี.ค. 45)

"ต้องยอมรับว่าคนจนๆ ได้รับอันติสงส์จากนโยบาย 30 บาทมาก เพราะไม่มีเงินที่จะไปรับการรักษาพยาบาลที่แพงๆ..." (12 ก.ค. 45)

อย่างไรก็ตาม พบว่า บทบรรณาธิการของนสพ.ไทยรัฐได้สะท้อน (define problems) ปัญหาการขาดทุนของสถานพยาบาล และการให้บริการที่ไม่มีคุณภาพแก่ประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินนโยบาย 30 บาท โดยวิเคราะห์สาเหตุ (diagnose cause) ว่าเกิดจากความผิดพลาดด้านการบริหารจัดการงบประมาณซึ่งไม่เพียงพอกับรายจ่าย

นอกจากนี้ นสพ.ไทยรัฐได้สนับสนุนและเสนอแนะ (treatment for the problem) การแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยให้มีการศึกษาวิจัยอย่างรอบด้าน รับฟังปัญหา ตรวจสอบข้อเท็จจริง และยึดรัฐธรรมนูญเป็นแนวทางโดยให้การรักษาฟรีเฉพาะคนยากจน

การสะท้อนปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ และสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น ทำให้เกิดการรับรู้ว่าการจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานพยาบาลอย่างไม่เพียงพอ ทำให้สถานพยาบาลได้รับความเดือดร้อน และส่งผลต่อคุณภาพของการให้บริการ ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินการศึกษาปัญหาและหาแนวทางแก้ไข โดยเฉพาะแนวทางการรักษาฟรีเฉพาะคนยากจน

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการนิยามปัญหา

“นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรคก็มีเสียงวิจารณ์มาตั้งแต่ต้น เริ่มตั้งแต่คุณภาพของยาและการรักษา ต่อมา มีรายงานว่านโยบายนี้กำลังกลายเป็นภาระหนักต่องบประมาณของแผ่นดิน โรงพยาบาลนับร้อยแห่งประสบภาวะขาดทุน บางแห่งต้องขอปิดบริการ หรือขอถอนตัวจากโครงการ หรือมีเงินนั้นก็ต้องขอเงินสนับสนุนจากกองทุนฉุกเฉินของรัฐบาล ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด (29 มี.ค. 45)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการวิเคราะห์สาเหตุ

“...เรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่ความผิดพลาดด้านนโยบาย แต่เป็นความผิดพลาดด้านการบริหารมากกว่า นั่นก็คือ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากวิธีการจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงพยาบาลต่าง ๆ โรงพยาบาลเล็กๆ ในชนบทที่ไม่ได้รับงบประมาณที่เพียงพอ แต่จะต้องดูแลรักษาประชาชนจำนวนมาก นอกจากนี้จะมีบในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ที่ไม่เพียงพอแล้ว ยังขาดแพทย์ผู้ให้บริการอีกด้วย เพราะมีแพทย์ชนบทลาออกไปอยู่โรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพฯหรือเมืองใหญ่ๆ ปีละหลายร้อยคน” (3 ธ.ค. 47)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“...ควรจะมีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังถึงผลเสียและผลกระทบในด้านอื่นๆ ให้รอบด้าน และปรับปรุงข้อบกพร่องให้ดีขึ้น...รัฐบาลจะยึดรัฐธรรมนูญเป็นแนวทาง คือรักษาฟรีเฉพาะคนจน ส่วนผู้มีรายได้ให้ประกันตัวเอง เช่น ชื่อบัตรสุขภาพ 500 บาทต่อปีต่อครอบครัว ดังที่รัฐบาลก่อนๆ ทำได้ผล และเป็นที่สนใจของทุกฝ่าย หรือรังเกียจว่าเป็นความคิดเก่าๆ” (12 ก.ค. 45)

“ผู้กำหนดนโยบายจึงควรรับฟังและนำไปแก้ไข เพื่อให้นโยบายดำเนินต่อไปได้ มิใช่ส่งสอบสวนคนที่ออกมาบอกความจริงแก่ประชาชน อย่างน้อยก็ต้องตรวจสอบ ถ้าเป็นความจริงก็ต้องยอมรับ... ถ้าเห็นว่าเหลือบ่ากว่าแรง ก็อาจจะปรับนโยบายใหม่ ให้รักษาฟรีแต่เฉพาะคนจน ส่วนผู้ที่มีรายได้พอที่จะช่วยตัวเองได้ ก็ให้เสียเงิน ด้วยการประกันสุขภาพไม่ใช่ยืนยันนโยบายอยู่เหนือเหตุผล หรืออยู่เหนือความจริง ต้องเดินหน้า เพราะกลัวคะแนนเสียง...” (3 ธ.ค. 47)

นอกจากนี้ พบว่า บทบรรณาธิการของนสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอปฏิกริยาที่มีต่อ **นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค**ไปในทิศทางของการคัดค้านและไม่ยอมรับร่างพ.ร.บ. หลักประกันสุขภาพแห่งชาติและนโยบาย 30 บาทฯ ของแพทย์ พยาบาล และนักวิชาการ เนื่องจากอาจทำให้แพทย์ถูกฟ้องร้องมากขึ้น รวมทั้งส่งผลให้ประเทศชาติมีภาระด้านงบประมาณบานปลาย ทำให้เกิดการรับรูนโยบาย 30 บาทฯ ไปในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“การที่บรรดาแพทย์และพยาบาลตามโรงพยาบาล ทั้งในกรุงเทพมหานคร และอีกกว่าสิบจังหวัดทั่วประเทศ ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านร่าง พ.ร.บ.หลักประกันสุขภาพแห่งชาติด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งแต่งชุดดำประท้วง แสดงว่ามีเสียงคัดค้านอย่างกว้างขวางอยู่จริงในวงการแพทย์ ผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค เสียงคัดค้านไม่ได้มีอยู่แต่เฉพาะในวงการแพทย์และพยาบาลเท่านั้น ในวงการนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ก็มีเสียงท้วงติงเช่นเดียวกัน แม้จะไม่ได้คัดค้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า แต่ได้ท้วงติงนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค อันอาจกลายเป็นภาระด้านงบประมาณที่บานปลายมากขึ้นทุกปี จนอาจกระทบถึงเศรษฐกิจโดยรวม...อาจสรุปถึงเหตุผลในการคัดค้านของบรรดาแพทย์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ อ้างว่า คณะแพทย์และพยาบาลผู้ที่ต้องให้บริการตามนโยบายของรัฐบาลไม่มีส่วนร่วมในการร่างพ.ร.บ.ที่สำคัญทั้ง

สองฉบับ แต่ถูกมัดมือชกและตกเป็นเครื่องมือหาเสียงของนักการเมือง และประกาศที่สอง กล่าวว่าจะถูกฟ้องร้อง เมื่อถูกร้องเรียนตามกฎหมายใหม่” (31 ส.ค. 45)

ในประเด็นดังกล่าว พบว่า นสพ.ไทยรัฐได้สนับสนุนเรียกร้อง (treatment for the problem) ให้รัฐบาลรับฟังเสียงคัดค้านของแพทย์ผู้ปฏิบัติงานตามนโยบาย 30 บาท ซึ่งถือว่ามี ความสำคัญในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในโครงการ 30 บาทฯ ต่อไป

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“แต่ดูเหมือนว่ารัฐบาลจะไม่ฟังเสียงข้างดังอีกต่อไปแล้ว เพราะมั่นใจว่าเป็นนโยบายยอดประชาชนยิม ทำให้ ประชาชนทุ่มคะแนนให้พรรคไทยรักไทยถึง 11 ล้านคน...เสียงคัดค้านจากวงการแพทย์ ผู้ที่จะต้องให้บริการ ประชาชนตามนโยบายของรัฐบาลจะต้องไม่ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา รัฐบาลจะต้องถามตัวเองว่าประเทศไทย พร้อมที่จะเป็นรัฐสวัสดิการเต็มตัวหรือยัง...” (31 ส.ค. 45)

2.3 นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ พบว่า มีการนำเสนอประเด็นการดำเนิน นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค และการ จัดสรรงบประมาณในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคไปใน ทิศทางให้เห็นว่ารัฐบาลไม่ได้สื่อสารข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในการรักษาโรค ให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิดและหลงเชื่อว่าโครงการ 30 บาทฯ สามารถ ครอบคลุมการรักษาได้ทุกโรค ซึ่งไม่เป็นความเป็นจริง รวมทั้งรัฐบาลไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น ที่แตกต่าง อันส่งผลกระทบให้การดำเนินนโยบาย 30 บาทฯ เป็นไปอย่างไม่ราบรื่น ทำให้เกิด การรับรู้นโยบาย 30 บาทฯ ในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...อาจมีคำถามมากมายว่านโยบายนี้จะเป็นจริงได้อย่างไร หากกฎหมายไม่ระบุถึงสิทธิประโยชน์ของ ประชาชนไว้อย่างชัดเจน หรือไม่มีการรับรักษาทุกโรคตามความเข้าใจของประชาชน เช่น โรคจิตที่รักษาเกิน 15 วัน โรคไตเรื้อรัง และโรคอื่นๆ ที่ระบุไว้ในกฎหมาย ปัญหาของนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค จึงน่าจะเป็น ปัญหาในการรับรู้ของประชาชนมากกว่าความผิดพลาดของนโยบาย...เมื่อเจ็บป่วย และเข้ารับการรักษาใน โรงพยาบาลบางแห่ง ก็ได้รับคำแนะนำว่า หากจะใช้สิทธิรักษาพยาบาลตามนโยบายนี้ ก็ต้องใช้ยา และ คุณภาพการรักษาในอีกแบบหนึ่ง ถ้าประสงค์จะได้สิทธิรักษาพยาบาลตามมาตรฐาน หรือตามความร้ายแรง ของโรค ก็ให้ใช้สิทธิอื่นที่มี เช่น สิทธิตามกรมธรรม์ประกันชีวิต ความเป็นจริงและความเข้าใจที่สวนทางกัน นี้เองที่นำมาสู่คำถามไม่จบสิ้นสำหรับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค” (9 ก.ค. 45)

ในประเด็นดังกล่าว พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้วิเคราะห์สาเหตุ (diagnose cause) ว่าปัญหาในโครงการฯ เกิดจากการที่รัฐบาลไม่ให้ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน รวมทั้งไม่ยอมรับฟัง

ความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์จากแพทย์ผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลให้การดำเนินนโยบาย 30 บาท ไม่มีประสิทธิภาพ โดยเสนอแนะ (treatment for the problem) ให้รัฐบาลเปิดเผยข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาท ให้แก่ประชาชน รวมทั้งรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของแพทย์และบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่การดำเนินนโยบายให้มีความราบรื่นและเป็นการแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

การวิเคราะห์สาเหตุ และสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดการรับรู้ว่าการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคของรัฐบาลยังมีข้อบกพร่องที่เป็นปัจจัยทำให้การดำเนินนโยบายเป็นไปด้วยความยากลำบาก รัฐบาลจึงจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขโดยให้ความกระจ่างแก่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ และต้องรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงาน

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการวิเคราะห์สาเหตุ

“หัวใจสำคัญของนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค อาจจะอยู่ที่การพูดความจริงไม่หมด ในแง่ของรัฐบาลเองก็รู้ว่านโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคมิได้ครอบคลุมการรักษาโรคทุกประเภทอย่างแท้จริง ในขณะที่ประชาชนเชื่อและเข้าใจตามถ้อยคำที่รัฐบาลใช้เป็นชื่อนโยบาย ...ความเป็นจริงและความเข้าใจที่สวนทางกันนี้เองที่นำมาสู่คำถามไม่จบสิ้นสำหรับนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค” (9 ก.ค. 45)

รัฐมนตรีทั้งสองคนของกระทรวงสาธารณสุขไม่ควรจะสร้างบรรยากาศแห่งความหวาดกลัวในวงการแพทย์ จนเริ่มไม่มีใครกล้าลุกขึ้นมาแสดงความคิดเห็นใดๆ โดยเฉพาะใน “เชิงลบ” กับโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ซึ่งมักเกิดจากการอ้างคำพูดของรัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยสาธารณสุข ที่ไม่ยอมได้ยินเสียงวิพากษ์วิจารณ์โครงการนี้ จึงทำให้เมื่อใดก็ตามที่แพทย์คนใดก็ตามในโรงพยาบาลของรัฐ ที่ออกมาเปิดเผยปัญหาโครงการนี้ จะถูกผู้บังคับบัญชาเรียกไปตักเตือนทุกครั้ง จนทำให้บรรยากาศในการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลของรัฐเต็มไปด้วยความอึดอัดและเกิดความเครียดอย่างมาก...” (19 ก.ค. 45)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“รัฐบาลไม่ควรยืนยันมิติของความคิดเชิงอุดมคติโดยไม่ยอมฟังเสียงที่แตกต่างโครงการนำร่องนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ที่ได้รับการประชาสัมพันธุ์ โฆษณาชวนเชื่ออย่างใหญ่โต แท้จริงผู้ป่วยราคา 30 บาทได้รับการปฏิบัติอย่างไร...เราปรารถนาเห็นนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค กระตุ้นให้รัฐบาลเคารพสิทธิในการรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นจริงของประชาชนในที่สุดก็คือนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค มิใช่แก้วสารพัดนึกที่จะลดบันดาลให้โรคภัยหายไปในพริบตา ด้วยราคาเพียง 30 บาทเท่านั้น” (9 ก.ค. 45)

“...เรามีความเห็นว่ารัฐมนตรีว่าการและรัฐมนตรีช่วยสาธารณสุข ควรจะลดอัตตาของตัวเองลง แล้วเปิดใจให้กว้างรับฟังความคิดเห็นของแพทย์และบุคลากรในโรงพยาบาลของรัฐที่ออกมาบอกปัญหาของโครงการ 30 บาท กับสาธารณสุข...ควรจะเปิดกว้างให้คนไทยทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรวมแก้ปัญหาและผลักดันให้นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้สัมฤทธิ์ผลเกิดประโยชน์กับประชาชนให้มากที่สุด” (19 ก.ค. 45)

นอกจากนี้ พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นความขัดแย้งในโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคไปในทิศทางให้เห็นว่าการขัดแย้งระหว่างปลัดฯ และรัฐมนตรีช่วยกระทรวง

สาธารณสุขเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ ทำให้โครงการ 30 บาทฯ สูญเสียบุคลากรที่ดี และส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนแนวทางจัดงบประมาณให้สอดคล้องและเหมาะสมกับนโยบาย 30 บาทฯ ทั้งนี้ นสพ.กรุงเทพธุรกิจสะท้อนให้เห็นว่า น.พ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข ผู้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจดำเนินโครงการเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ได้รับแรงกดดันจากความขัดแย้งดังกล่าว ทำให้ดำเนินนโยบาย 30 บาทฯ ด้วยความยากลำบาก ทำให้เกิดการรับรู้โครงการ 30 บาทฯ ในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...จากปัญหาการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ ก็เป็นปัญหาที่สะท้อนระบบอุปถัมภ์ในราชการอันเป็นปรากฏการณ์ปกติทุกครั้งที่มีการแต่งตั้งโยกย้าย หากแต่ประเด็นที่ดูคล้ายแต่แตกต่าง คือ ความขัดแย้งที่อาจส่งผลกระทบต่อนโยบาย 30 บาทฯ ทั่วประเทศ เพราะไม่เพียงการโยกย้ายคนที่ทำงานดี ทำงานในเชิงรุกสามารถเข้ากับชุมชนได้ในทัศนะของ น.พ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี เท่านั้น หากอุปสรรคใหญ่ยังอยู่ที่วิธีการงบประมาณที่ไม่เอื้อต่อนโยบาย 30 บาทฯ ทั่วประเทศด้วย...รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีคนดี คนเก่งอยู่จำนวนหนึ่ง เป็นคุณถ่วงน้กการเมืองด้วยคุณภาพจากระบบการเมืองเก่า แต่รัฐบาลนี้ไม่สามารถรักษาคคนดีไว้ได้ และคนดีเหล่านี้ก็กำลังจะทยอยหมดไปที่ละคนสองคน...” (20 ธ.ค. 44)

ในประเด็นดังกล่าว พบว่า บทบรรณาธิการของนสพ.กรุงเทพธุรกิจได้ประเมินคุณค่าของผลกระทบจากการแต่งตั้งโยกย้ายไปในด้านศีลธรรมจริยธรรม (make moral judgement) ว่าทำให้คนดีหมดกำลังใจทำงานเพื่อส่วนรวม ระบบอุปถัมภ์เข้มแข็ง ส่งผลให้สังคมเสื่อมถอยและด้อยคุณภาพ

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการประเมินค่าทางศีลธรรม

“น.พ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี ก็คงไม่แตกต่างไปจาก น.พ.เกษม วัฒนชัย 30 บาทฯ ทั่วไปได้เกือบทุกโรค แต่ไม่อาจรักษาโรคภัยที่กัดกินสังคมนี้ได้ สังคมนี้มีแต่จะบั่นทอนกำลังใจ ความมุ่งมั่นที่จะทำงานของคนดี ๆ จำนวนมากข้าราชการสาธารณสุขจังหวัดที่มีเส้นสาย ได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายไปในที่ที่ต้องการ อาจรู้สึกชื่นชมยินดี เท่าๆ กับความขมขื่นของข้าราชการที่ตั้งใจทำงาน เป็นที่รักใคร่ของประชาชนในพื้นที่แต่ไม่มีเส้นสายไม่มีใครฝากฝังให้ผู้มีอำนาจ เมล็ดพันธุ์อันชั่วร้ายของระบบอุปถัมภ์จะยังคงแตกหน่อกิ่งก้านใบหยั่งรากลึกลงในสังคมไทย หากภาพการแสดงความกล้าหาญที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นสังคมคุณภาพ เชื้อมัน และยอมรับกันด้วยคุณธรรม และความสามารถ เป็นเพียงความขาดดกัวที่ซ่อนไว้เบื้องหลังเท่านั้นเอง” (20 ธ.ค. 44)

สำหรับประเด็นการจัดสรรงบประมาณในโครงการ 30 บาทฯ ทั่วประเทศนั้น นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอไปในทิศทางของการให้ข้อมูลชี้แจงเกี่ยวกับเงินงบประมาณโครงการ 30 บาทฯ โดยนำเสนอให้เห็นว่าการจัดสรรเงินในโครงการ 30 บาทฯ ส่วนใหญ่เป็นเงินงบประมาณด้านสาธารณสุขที่มีอยู่แล้ว ไม่ใช่การอัดฉีดเงินใหม่ทั้งหมด นอกจากนี้ ได้ชี้ให้เห็นว่านโยบาย 30 บาทฯ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณสุข กล่าวคือ จากเดิมที่มีการจัดสรรให้แก่สถานพยาบาลตามจำนวนเตียงมาเป็นการจัดสรรตามจำนวนหัวประชากร การให้ข้อมูลดังกล่าว เป็นการชี้แจงให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ ทำให้เกิดการรับรู้นโยบาย 30 บาทฯ ในทิศทางที่เป็นกลาง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค หรือในที่นี้อยากจะเรียกว่า “นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า” นั้น ส่วนใหญ่เป็นเงินงบประมาณที่มีอยู่แล้ว หลายคนอาจเข้าใจผิดว่า การที่รัฐบาลต้องจ่ายเงินอุดหนุนให้กับโรงพยาบาลเป็นรายหัวๆ ละพันกว่าบาทนั้น เป็นการอัดฉีดเม็ดเงินใหม่ทั้งหมด...นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค จึงไม่ได้เป็นการอัดฉีดเม็ดเงินใหม่ทั้งหมด แม้ว่าจะต้องเพิ่มเติมเงินบ้างบางส่วน

...นโยบาย 30 บาท เป็นนโยบายที่จะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการจัดสรรงบประมาณด้านสาธารณสุข จากเดิมที่จัดสรรตามจำนวนเตียง มาเป็นการจัดสรรตามจำนวนหัวประชากรที่ขึ้นทะเบียนโรงพยาบาล...” (12 ม.ค. 45)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

นโยบายห่วยบนดิน

• สรุปสาระสำคัญของนโยบายห่วยบนดิน

(ตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 2545 ถึงวันที่ 22 กันยายน 2550)

รัฐบาลทักษิณ

โครงการห่วยบนดิน เกิดขึ้นมาในช่วงเวลาที่มีการปราบปรามห่วยใต้ดินอย่างหนัก ภายใต้นโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพลของรัฐบาลทักษิณ และเป็นช่วงเวลาระหว่างรอให้มีการติดตั้งเครื่องจำหน่ายสลาก หรือห่วยออนไลน์ ที่มีความล่าช้าเรื่องระบบการประมวล และจัดซื้ออุปกรณ์ โครงการห่วยบนดินจึงถูกนำมาใช้แก้ขัด จนกว่าห่วยออนไลน์จะเกิดขึ้น

โครงการห่วยบนดิน หรือ "โครงการออกสลากพิเศษแบบเลขท้าย 2 ตัว และ 3 ตัว เพื่อนำรายได้คืนสู่สังคม" เกิดขึ้นมาจากมติคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลทักษิณ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2546 โดยเห็นชอบให้มีการออกสลาก มีวัตถุประสงค์เพื่อนำรายได้จัดสรรกลับคืนสู่สังคม และประชาชนโดยตรง สนับสนุนด้านการศึกษา การแพทย์ ศาสนา สังคม และสาธารณประโยชน์อื่นๆ โดยให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลทำหน้าที่ออกสลากพิเศษ ตามความใน พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ.2478

มติของคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบใน 3 หลักการ คือ 1.เห็นชอบในหลักการให้ดำเนินโครงการได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก เป็นการจำหน่ายด้วยระบบการพิมพ์สลากใบ เริ่มจำหน่ายตั้งแต่วันที่ 24 กรกฎาคม 2546 สำหรับงวดวันที่ 1 สิงหาคม 2546 อาศัยความร่วมมือกับกรมไปรษณีย์โทรเลข สังกัดการสื่อสารแห่งประเทศไทย(กสท.) ในการดำเนินการขายสลากเป็นการชั่วคราว จะดำเนินการไปจนกว่าจะติดตั้งเครื่องจำหน่ายสลากอิเล็กทรอนิกส์สมบูรณ์ ระยะที่สอง คือการจำหน่ายผ่านเครื่องจำหน่ายสลากอิเล็กทรอนิกส์(ห่วยออนไลน์) จะเริ่มตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นไป โดยจะให้ผู้แทนจำหน่ายที่ผ่านการคัดเลือกเบื้องต้นประมาณ 1.2 หมื่นเครื่องทั่วประเทศ 2.เห็นชอบให้นำเงินรายได้ส่วนเกินเข้ากองทุนเงินรางวัล และจัดสรรให้กิจการสาธารณประโยชน์ โดยไม่ต้องนำส่งเข้ารัฐ เพื่อสนับสนุนการศึกษาการแพทย์ ศาสนา สังคม และสาธารณประโยชน์อื่นๆ 3.เห็นชอบให้ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินรางวัล ที่ปัจจุบันเก็บในอัตรา 1% และยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับการขายหรือส่วนลดจากการซื้อสลากให้กับคนเดินโพย และยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการขายสลาก ทั้งนี้เป็นการยกเว้นภาษีสำหรับสลากแบบพิมพ์ในระยะที่หนึ่งเท่านั้น

นอกจากนี้รัฐบาลได้ให้เหตุผลถึงการออกสลากดังกล่าวว่า จะเป็นการสนับสนุนการแก้ปัญหาธุรกิจผิดกฎหมายและผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาล ขณะเดียวกัน เป็นการลดค่าใช้จ่ายให้กับภาครัฐในการตั้งงบประมาณสนับสนุนด้านสังคม และยังเป็นการสร้างงาน

และรายได้ให้แก่ท้องถิ่น ส่วนผู้บริโภครักจะได้รับการประกันเงินรางวัล และได้รับการคุ้มครองสิทธิถูกต้องตามกฎหมาย

การดำเนินโครงการหอยบนดินของรัฐบาลทักษิณในระยะแรกๆ ได้มีความพยายามในการร่วมมือกับธนาคารต่างๆ โดยเฉพาะธนาคารของรัฐ สถานีตำรวจทั่วประเทศ และการสื่อสารแห่งประเทศไทย ในการเป็นตัวแทนจำหน่ายหอยบนดิน แต่สุดท้ายเหลือเพียงการสื่อสารแห่งประเทศไทยที่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลในการเปิดให้ที่ทำการไปรษณีย์ทั่วประเทศเป็นศูนย์กลางการจ่ายเงินและรับส่งสลากหอยบนดิน ให้กับตัวแทนจำหน่ายหอยบนดิน โดยมีการออกสลาก 2 ตัว 3 ตัวงวดแรกในวันที่ 1 สิงหาคม 2546

สำหรับรูปแบบของสลาก 2 ตัว 3 ตัว หรือหอยบนดินนั้น เป็นสลากแบบเขียนเลขที่ต้องการ ราคาฉบับละ 20, 50 และ 100 บาท มีการจ่ายเงินรางวัลเท่ากับหอยใต้ดินจ่าย คือเลขท้าย 2 ตัว จ่ายบาทละ 70 บาท เลขท้าย 3 ตัว จ่ายบาทละ 500 บาท โดดจ่ายบาทละ 125 บาท 3 ตัวล่างจ่าย 100 บาท ส่วน 2 ตัวบนและล่างจ่ายบาทละ 65 บาท ต่อมาได้มีการจำหน่ายสลากเป็นฉบับละ 20 บาท 50 บาท และ 100 บาท โดยผู้ถูกรางวัลสามารถรับเงินได้ที่ตัวแทนจำหน่าย

รัฐบาลสุรยุทธ์

ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ได้มีการทบทวนนโยบายหอยบนดิน โดยนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะพิเศษ ซึ่งได้วินิจฉัยว่าการจำหน่ายสลากเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว หรือ "หอยบนดิน" ของรัฐบาลทักษิณเข้าข่ายสลากกินรวบตาม พ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. 2478 และขัดต่อ พ.ร.บ.สำนักงานสลากกินแบ่งฯ 2 ประการสำคัญ คือ ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานสลากที่กำหนดไว้ 3 ประการ (มาตรา 5) คือ 1.ออกสลากกินแบ่งรัฐบาล 2.จัดการโรงพิมพ์อันเป็นอุปกรณ์การพิมพ์ในการพิมพ์สลากกินแบ่งหรือพิมพ์สิ่งพิมพ์อื่นที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ 3.การกระทำอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือที่เป็นประโยชน์แก่การดำเนินกิจการของสำนักงานสลากฯ และสอง รายได้จากการขายสลากดังกล่าวต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินไม่น้อยกว่าร้อยละ 28 (มาตรา 22) รวมทั้งเงินส่วนอื่นๆ (มาตรา 27) แต่กลับมีการนำเงินรายได้ไปจัดตั้งกองทุนใช้จ่ายโดยไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน หรือนำไปจัดสรรให้กับบุคคลและหน่วยงานอย่างไม่โปร่งใส

ด้วยเหตุนี้ เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2549 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้แก้ไขพ.ร.บ.สลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 เพื่อให้การจำหน่ายหอย 2 ตัว 3 ตัว หรือหอยบนดินของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นไปอย่างถูกต้องกฎหมาย โดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการปรามหอยใต้ดิน และป้องกันการสร้างอำนาจของผู้บังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้หากยกเลิกจะกระทบต่อประชาชนที่รับหอยบนดินจากผู้แทนไปจำหน่าย ซึ่งทั่วประเทศมีจำนวนกว่า 400,000 คน และที่สำคัญคือรายได้จากการจำหน่ายหอยบนดินจำนวนมหาศาล มูลค่าการขายประมาณ 1.35 แสนล้านบาท

มีกำไรทั้งสิ้นประมาณ 35,000 ล้านบาท ตั้งแต่วุดแรกวันที่ 1 สิงหาคม 2546 จนถึงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2549 รวม 80 งด

ในการแก้ไขพ.ร.บ.สลากกินแบ่งฯ ได้มีการแก้ไขและเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา 3 คำว่า "สลากรัฐบาล" และ "สลากกินรวบรัฐบาล" ให้สลากรัฐบาลรวมถึงการออกสลากกินรวบของรัฐบาลด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความ รวมทั้งเพิ่มเติมการกำหนดวิธีจัดสรรเงินได้จาก การออกสลากกินรวบรัฐบาล และได้กำหนดบทเฉพาะกาลให้เงินที่สำนักงานสลากฯ ได้จากการจำหน่ายสลากพิเศษ 2 ตัว 3 ตัวที่ดำเนินการมาก่อนที่กฎหมายจะมีผลใช้บังคับ เมื่อจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อบริหารงานและจ่ายเงินรางวัลแล้ว ขอให้ส่งสมทบเข้ากองทุนสะสมเงินรางวัลเป็นจำนวนไม่เกินที่ ครม.กำหนด ขณะที่ส่วนที่เหลือให้นำส่งเป็นรายได้แผ่นดินทั้งหมด พร้อมทั้งจะวางมาตรการไม่ให้มีการยั่วประชาชนให้นิยมเล่นหวยแพร่ระบาดมากขึ้น เช่น ต้องไม่มีการโฆษณา หรือนำผู้ที่ได้รับรางวัลจากการออกสลากมาลงตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือการถ่ายทอดการออกรางวัลทางโทรทัศน์ ทั้งหมดนี้เพื่อเป็นการอุดช่องโหว่ของรัฐบาลทักษิณซึ่งมีการนำเงินผลกำไรที่ได้จากการจำหน่ายหวยบนดินซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้

ขณะที่มีการแก้ไขพ.ร.บ.นั้น กระทรวงการคลังได้งดการออกสลากพิเศษ 2 ตัว และ 3 ตัว ไป 2 งด คือ งดวันที่ 1 ธันวาคม และ 16 ธันวาคม โดยการแก้ไขร่างพ.ร.บ.สลากกินแบ่งฯ จำเป็นต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบของสภานิติบัญญัติก่อน จึงจะมีผลบังคับใช้ได้ ในขณะนั้น ได้เกิดกระแสคัดค้านขึ้นในสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ว่าการแก้ไขพ.ร.บ.สำนักงานสลากฯ อาจเป็นการนิรโทษกรรมความผิดให้กับคณะรัฐมนตรีและผู้เกี่ยวข้องในรัฐบาลทักษิณที่กระทรวงการคลังกล่าวโทษไว้ รัฐบาลจึงได้นำเรื่องดังกล่าวให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา และได้วินิจฉัยออกมาว่าไม่เป็นการล้างมลทินให้กับรัฐบาลทักษิณ รัฐบาลจึงเดินทางนำการแก้ไขพ.ร.บ.เข้าสู่สภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ความเคลื่อนไหวคัดค้านจาก สนช.และภายนอก ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ และกลุ่มผู้จำหน่ายลอตเตอรี่ ซึ่งได้รับผลกระทบจากการจำหน่ายหวยบนดินเพราะทำให้ลอตเตอรี่ขายไม่ดี ทั้งยังมีกลุ่มเอ็นจีโอและกลุ่มประชาชนต่าง ๆ ที่ไม่เห็นด้วยและเตรียมออกมาเคลื่อนไหวในช่วงที่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเรื่องนี้ ขณะที่ในรัฐบาลก็ยังมีความเห็นขัดแย้งกัน โดยมีกลุ่มหนึ่งเห็นว่าควรยกเลิกโครงการดังกล่าว ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าควรคงไว้ ฝ่ายที่เห็นว่าควรยกเลิกนำขบวนโดย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี พร้อมทั้งรัฐมนตรีด้านสังคมอีกหลายคน ส่วนฝ่ายสนับสนุนมี ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล รองนายกและ รมว.คลัง เป็นแกนนำหลัก

ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2549 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้แถลงต่อสนช. ขอถอนร่างพ.ร.บ.แก้ไขปรับปรุงพ.ร.บ.สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ออกจากการพิจารณาของ สนช. เนื่องจากให้เหตุผลว่าเพื่อนำร่างพ.ร.บ.ฉบับดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะในส่วนบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน 70-80 องค์กรทั่วประเทศ เนื่องจากพบข้อมูลผู้เล่นหวยบนดินที่เป็นเยาวชนเพิ่มมากขึ้น

ขณะเดียวกันกระทรวงการคลังได้สรุปผลการตรวจสอบข้อกฎหมายการออกสลากกินแบ่งพิเศษเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว หรือหวยบนดิน ที่เริ่มตั้งแต่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นั้นพบว่าขัดต่อกฎหมายสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 โดยระบุผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ตั้งแต่คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง และคณะกรรมการ คณะกรรมการ (บอร์ด) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และผู้อำนวยการกองสลาก มีพฤติกรรมที่กล้ากระทำการเกินขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมาย กระทบต่อหลักนิติรัฐของประเทศ ทั้งนี้ กระทรวงการคลังแจ้งข้อกล่าวหาต่อบุคคลดังกล่าวต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช.และคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส.

การตรวจสอบของคตส. มีนายอุดม เฟื่องฟู เป็นประธานอนุกรรมการตรวจสอบ พบว่าการดำเนินการออกสลาก 2 ตัว 3 ตัวที่ผ่านมา มีการใช้จ่ายเงินขัดหลักกฎหมาย สรุปเป็น 2 ยอด คือ 1.จำนวนเงินที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์โครงการดังกล่าวอนุมัติ 1.3 หมื่นล้านบาท 2.จำนวนเงินที่มีการอนุมัติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรวมจำนวน 2 พันล้านบาท รวมเป็นเงิน 1.5 หมื่นล้านบาท ซึ่งมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายเงินจำนวนมากโดยไม่มีสิทธิใช้เพราะถือเป็นสมบัติของแผ่นดิน เมื่อสรุปผลการสอบสวนคดีดังกล่าวแล้ว มีผู้ซึ่งถูกตั้งข้อกล่าวหาในคดีเป็นรัฐมนตรีรวมทั้งสิ้น 33 คน รวมทั้งประธานและคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน 17 คน

นอกจากนี้ยังพบว่า รัฐบาลทักษิณยังหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีทั้งภาษีเงินรางวัล ภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขาย คณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยว่ามีการหลบเลี่ยงการเสียภาษี โดย นสพ.มติชนได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับภาษีทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินรางวัลหวยบนดิน และภาษีการพนัน ซึ่งการดำเนินการหวยบนดินมีลักษณะต้องเสียภาษี ตามข้อกำหนดและข้อบังคับทางกฎหมาย รวมทั้งนำเสนอจำนวนเงินภาษีทั้งหมดที่ต้องจ่ายด้วย รวมมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่รัฐจากการดำเนินงานโครงการหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งหมด 37,790 ล้านบาท

อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาการตรวจสอบหวยบนดิน ได้มีความเคลื่อนไหวของนักการเมืองฝ่ายค้านที่ยื่นข้อมูลให้แก่รัฐบาลเกี่ยวกับโครงการหวยออนไลน์ ซึ่งเป็นโครงการระยะที่ 2 คือ หวยออนไลน์ 12,000 ตู๋ ซึ่งสงสัยว่าในเมื่อสลาก 2 ตัว 3 ตัวไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ทำไมไม่พิจารณาเรื่องตู๋ออนไลน์ 12,000 ตู๋ด้วยว่าผิดหรือไม่ และให้เอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในที่สุดเมื่อรัฐบาลมีแนวโน้มจะไม่แก้ไขพ.ร.บ.สำนักงานสลาก 2517 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้เสนอแนวทางการจำหน่ายสลาก 2 ตัว 3 ตัว ต่อกระทรวงการคลัง ให้พิจารณา 3 แนวทาง ได้แก่ การจำหน่ายแบบพิมพ์ การจำหน่ายสลากแบบเขียน และการจำหน่ายแบบเครื่องอัตโนมัติ (หวยออนไลน์) โดยให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาว่าแนวทางใดดำเนินการได้โดยไม่ขัดกฎหมาย ขณะที่กระแสสังคม ทั้งประชาชน ผู้จำหน่ายสลาก และนักวิชาการ ต่างเห็นว่ารูปแบบการจำหน่ายสลากแบบเขียนเองน่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดเพราะเป็นที่ต้องการของประชาชน

● การวิเคราะห์วาระข่าวสารและแหล่งข่าว ●

ในการวิเคราะห์วาระข่าวสารและแหล่งข่าวเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดิน ได้ศึกษาความถี่ในการนำเสนอข่าว และแหล่งวาระข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดินที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

1) วาระข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดิน

พิจารณาวาระข่าวสารจากความถี่ในการนำเสนอประเด็นหลัก ๆ เกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดินในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ดังนี้

นสพ.มติชน

การศึกษาปริมาณการนำเสนอข่าวของนสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดินทั้งหมด 64 ข่าว ปรากฏในช่วงรัฐบาลทักษิณตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2546 จนถึงวันที่ 3 มกราคม 2549 และรัฐบาลสุรยุทธ์ ตั้งแต่วันที่ 13 ตุลาคม 2549 จนถึงวันที่ 5 กันยายน 2550

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชน นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 27 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 6 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบายห้วยบนดิน จำนวน 8 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 29.63 ซึ่งนำเสนอข่าวการเตรียมจัดพิมพ์สลากเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว การกำหนดโควตาการจำหน่ายให้ลูกค้ารายย่อย การให้ประชาชนต่างจังหวัดเป็นผู้จำหน่าย และการยกเว้นภาษีให้ผู้ถูกรางวัลและคนเดินโพยในระยะแรก และการห้ามขายหวยใกล้วัดและโรงเรียน

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

กองสลากฯเปิดแทงเลขท้าย ชัยมหายใต้ดิน ลุ้นได้ทั้ง2-3ตัว'บน-ล่าง' (3 มิ.ย. 46)

โพยหวยเลขท้ายขายไม่เกินรายละเอียด (21 มิ.ย. 46)

ห้วยบนดิน 'ความชั่วร้ายที่จำเป็น' (17 ก.พ. 48)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.มติชน นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 37 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 5 ประเด็น ประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานห้วยบนดิน จำนวน 16 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 43.24 ซึ่งนำเสนอข่าวการทบทวนการออกรางวัลแจ็คพ็อตของห้วยบนดิน การพิจารณาแก้ไข พ.ร.บ.สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล การงดขายห้วยบนดิน 2 งวด และการพิจารณารูปแบบการจำหน่าย

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

อยู่ย่ำแค่ปรับเงินห้วยบนดิน ไม่กระทบขายสลากออนไลน์ (13 ต.ค. 49)

สนช.เปิดประชาพิจารณ์"ห้วยบนดิน" คนพิการยื่นเพิ่มรางวัลพรบ.กองสลากฯ (24 พ.ย. 49)

คู่ยุดันมีต่อ-"สุรยุท"ไมเอา แยมเล็กหวย ผอ.กองศลากซึ้ได้ดินไผล้ (2 ฐ.ค. 49)

ค้ล้งชงกฤษฎีกา เคาะหวย3แบบ แจ็กพอด20ล้าน (26 พ.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวใน**รัฐบาลทักษิณ** และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของนสพ.มติชนเห็นได้ว่า ประเด็นการก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบายหวยบนดินซึ่งนำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลทักษิณ (8 ข่าว) ไม่ได้ถูกนำเสนอในรัฐบาลสุรยุทธ์ ขณะที่ประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน ซึ่งนำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลสุรยุทธ์ (16 ข่าว) ไม่ได้นำเสนอในรัฐบาลทักษิณ ดังตารางที่ 3 ก

ตารางที่ 3 ก แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายหวยบนดินในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน

ประเด็นที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย	8	29.63	0	0.00
2. การนำเสนอข้อมูล และความคิดเห็นของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น	5	18.52	9	24.32
3. ข้อมูล ปฏิกริยา และความเคลื่อนไหวของประชาชน/ ผู้ค้าสลา	4	14.81	4	10.81
4. ผลจากการดำเนินนโยบาย ปัญหาในการดำเนินงาน และการแก้ปัญหา	2	7.41	0	0.00
5. รายได้จากการดำเนินนโยบายและการนำไปใช้จ่าย	4	14.81	0	0.00
6. การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	0	0.00	16	43.24
7. รายละเอียด/ความคืบหน้าการพิจารณาความผิด และตรวจสอบการดำเนินนโยบาย	0	0.00	6	16.22
8. การนำเสนอข่าวสารอื่นที่เกี่ยวข้อง	4	14.81	0	0.00
9. อื่นๆ	0	0.00	2	5.41
รวม	27	100.00	37	100.00

นสพ.ไทยรัฐ

การศึกษาปริมาณการนำเสนอข่าวของนสพ.ไทยรัฐ พบว่า มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดินทั้งหมด 105 ข่าว ปรากฏในช่วงรัฐบาลทักษิณตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 2545 จนถึงวันที่ 16 กรกฎาคม 2549 และรัฐบาลสุรยุทธ์ ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2549 จนถึงวันที่ 13 กันยายน 2550

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 49 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 6 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบายหยวนบนดินจำนวน 23 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 46.94 โดยนำเสนอข่าวการออกสลาก 2 ตัว 3 ตัว ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ธนาคารของรัฐ และการสื่อสารแห่งประเทศไทย การให้ที่ทำการไปรษณีย์เป็นศูนย์กลางจำหน่ายสลาก การเพิ่มเงินรางวัล การใช้วิธีการออกรางวัลแบบอื่น ๆ การออกรางวัลพิเศษ และการประสานงานให้ตำรวจเป็นตัวแทนจำหน่าย

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

กองสลากงาบหยวนใต้ดิน เป็นเจ้ามือเอง (1 มิ.ย. 46)

3-2ตัวได้ข้อยุติ ปณ.ได้โผ รับโผย-ขึ้นเงิน (28 มิ.ย. 46)

หยวนบนดินล่อใจคนแหง ให้อีก1ล้าน (10 ก.ค. 46)

หยวนบนดินแจก แจ็กพอด20ล้าน (9 เม.ย. 47)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 56 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 5 ประเด็น ประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานหยวนบนดิน จำนวน 21 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 37.50 ซึ่งนำเสนอข่าวการยื่นเรื่องหยวนบนดินให้กฤษฎีกาศึกษาความ การระงับออกหยวนบนดิน 2 งวด การพิจารณาแก้ไข ปรับเปลี่ยนแนวทางการออกหยวนบนดิน และการถอนร่างแก้ไขพ.ร.บ.สลากฯ ออกจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

บนดินป่วน ยกหยวน2งวด ได้คืนเฮ (18 พ.ย. 49)

รัฐบาลถอยดีกว่า กม.หยวนบนดินเว่นยาว (1 ธ.ค. 49)

ตัดสินหยวนบนดิน พิมพ์ขาย 2ตัว3ตัวแบบใหม่ (2 พ.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.ไทยรัฐเห็นได้ว่า ประเด็นการก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบายหยวนบนดินซึ่งนำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลทักษิณ (23 ข่าว) ไม่ได้ถูกนำเสนอในรัฐบาลสุรยุทธ์ ขณะที่ประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและ

การดำเนินงาน ซึ่งนำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลสุรยุทธ์ (21 ชาว) ไม่ได้นำเสนอในรัฐบาลทักษิณ
 ดังตารางที่ 3 ข

ตารางที่ 3 ข แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดินในรัฐบาล
 ทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ

ประเด็นที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับตัว นโยบายและการดำเนินนโยบาย	23	46.94	0	0.00
2. ปัญหาและการแก้ไขปัญหาในการดำเนินนโยบาย	6	12.24	0	0.00
3. ข้อมูล ปฏิกริยา และความเคลื่อนไหวของประชาชน/ ผู้ค้าสลาก	2	4.08	3	5.36
4. การนำเสนอข้อมูล และความคิดเห็นของบุคคล/หน่วยงาน/ องค์กรอื่น	3	6.12	6	10.71
5. การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	0	0.00	21	37.50
6. รายละเอียด/ความคืบหน้าการพิจารณาความผิด และตรวจสอบ การดำเนินนโยบาย	0	0.00	20	35.71
7. การนำเสนอเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้วยใต้ดิน, บ่อนการพนัน	7	14.29	0	0.00
8. บรรยากาศการซื้อขาย และการปรับตัวของผู้ค้าสลาก	7	14.29	0	0.00
9. การชี้แจงข้อมูลของผู้ถูกกล่าวหา	0	0.00	4	7.14
10. อื่น ๆ	1	2.04	2	3.57
รวม	49	100.00	56	100.00

นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

การศึกษาปริมาณการนำเสนอข่าวของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ พบว่า มีการนำเสนอข่าว
 เกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดินทั้งหมด 46 ข่าว ปรากฏในช่วงรัฐบาลทักษิณตั้งแต่วันที่ 4 มิถุนายน
 2546 จนถึงวันที่ 27 พฤษภาคม 2549 และรัฐบาลสุรยุทธ์ ตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม 2549 จนถึง
 วันที่ 22 กันยายน 2550

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 12 ข่าว โดย
 นำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 4 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการ
 นำเสนอข้อมูล และความคิดเห็นของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น จำนวน 6 ข่าว คิดเป็นร้อยละ
 50.00 ซึ่งนำเสนอข่าวการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะของนักวิชาการ นักการเมือง
 วิชาการ ที่มีต่อการดำเนินนโยบายห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ

บริษัทเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายห้วยบนดินและห้วยออนไลน์ และการนำเสนอข้อมูล และผลสำรวจเกี่ยวกับห้วยบนดินและห้วยใต้ดิน

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

สป.จี้รัฐ ตั้งกรรมการตรวจโปร่งใส ใช้เงินห้วย (17 พ.ย. 47)

กัญญา 'ข่มทอท.ไม่เอาห้วยบนดิน ฝ่ายค้านเย้ยแค่หาเสียงเล็กไม่จริง (20 พ.ย. 47)

ผลสำรวจชี้ห้วยบนดิน ดันเขื่อนพนันเสฟเพิ่ม (27 พ.ค. 49)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 34 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 5 ประเด็น ประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานห้วยบนดิน จำนวน 12 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 35.29 ซึ่งนำเสนอข่าวการพิจารณาทบทวน และปรับเปลี่ยนการจ่ายเงินรางวัล การงดออกห้วยบนดินชั่วคราว การพิจารณาแก้ไขร่างพ.ร.บ.สลากกินแบ่งรัฐบาล และการถอนร่างแก้ไขออกจากการพิจารณาของสนช.

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

เสนอเลิกแจ๊คพอดห้วย เหตุ'มอมเมา'ประชาชน (6 ต.ค. 49)

เสนอสนช.'ยกมือ'ผ่านก.ม.ห้วย (28 พ.ย. 49)

รัฐถอนกฎหมายห้วย อ่างมอมเมาเขาวชน (1 ธ.ค. 49)

คลัง-สนช.เห็นชอบห้วยบนดินไม่ต้องแก้ก.ม. (12 พ.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ เห็นได้ว่า ประเด็นการนำเสนอข้อมูล และความคิดเห็นของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น ถูกนำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลทักษิณ (6 ข่าว) และประเด็นการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงานห้วยบนดิน ถูกนำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลสุรยุทธ์ (12 ข่าว) ดังตารางที่ 3 ค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 ค แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดิน ในรัฐบาล
ทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ประเด็นที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับ ตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย	3	25.00	0	0.00
2. การนำเสนอข้อมูล และความคิดเห็นของบุคคล/หน่วยงาน/ องค์กรอื่น	6	50.00	7	20.59
3. ข้อมูล/ ปฏิกริยา และการเคลื่อนไหวของประชาชน/ ผู้ค้าสลาก	1	8.33	1	2.94
4. รายได้จากการดำเนินนโยบายและการนำไปใช้จ่าย	2	16.67	0	0.00
5. การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	0	0.00	12	35.29
6. รายละเอียด/ความคืบหน้าการพิจารณาความผิด และ ตรวจสอบการดำเนินนโยบาย	0	0.00	10	29.41
7. อื่น ๆ	0	0.00	4	11.76
รวม	12	100.00	34	100.00

2) แหล่งวารสารข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดิน

แหล่งวารสารข่าวสารพิจารณาจากแหล่งข่าวหรือแหล่งข้อมูลในรายงานข่าวเกี่ยวกับ
นโยบายห้วยบนดินในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ดังนี้

นสพ.มติชน

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดินในรัฐบาล
ทักษิณ พบว่า เป็นแหล่งข่าวสารที่มาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 60.53 ได้แก่
นายกรัฐมนตรี สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล กระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ
การสื่อสารแห่งประเทศไทย กองบัญชาการตำรวจนครบาล พรรคไทยรักไทย
พรรคชาติพัฒนา และเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

ซีพีระชนียีได้เป็นมุสลิมค้าขายหอย-ขัดศาสนา (11 มิ.ย. 46)

ทักษิณรับปากกำไรหอยช่วยคนจน (22 มิ.ย. 46)

ทรท.ได้มอมเมา'หอย'2-3ตัว กมธ.สะกิดนายฯระวังขัดกม. (30 มิ.ย. 46)

กองสลากฯยันถูกหอยได้เงินแน่ คนเดินโพลโยดเขียนกันมือหงิก (31 ก.ค. 46)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า มีแหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ และ แหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระปริมาณเท่ากัน ร้อยละ 27.38 แหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และโฆษกสำนักนายกรัฐมนตรี ส่วนแหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระ ได้แก่ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส. สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือ สนช. และคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาสากลพิเศษ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวองค์กรอิสระ

พล.อ.ร่วมขวางหวาย3วาระรวด เรียกร้องสนช.อย่าเป็นสภาผักถั่ว (27 พ.ย. 49)

อุดมเผย"บรรดักดิ์"ให้ข้อมูลหวายบนดิน เหมือนพระอาทิตย์ขึ้นตอนเช้าหน้าหนาว (5 ธ.ค. 49)

กฤษฎีกายันกม.หวายบนดิน ไม่ได้ล้างมลทินรัฐบาลแล้ว (7 ก.พ. 50)

2กรม.เสียงแตก'หวายบนดิน' ซี่แค่รบ.ชั่วคราวได้ไม่คุ้มเสีย (8 พ.ค. 50)

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ

อยู่ล้นมีต่อ-"สุรยุทธ์"ไม่เอา แยมเล็กหวาย ผอ.กองสลากชี้ได้ดินโผล่ (2 ธ.ค. 49)

รมว.คลังเมินเสียงค้านหวายใหม่ ยันดีที่สุดในแล้ว (3 พ.ค. 50)

รัฐบาลไม่เอา-ชี้ไม่เหมาะ พ.ร.บ.หวายฉบับ'สนช.'! (5 ก.ย. 50)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของ นสพ.มติชน เห็นได้ว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ แหล่งข่าวสารเกือบทั้งหมดมีการระจุกตัวอยู่ที่รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีจำนวนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดกับแหล่งข่าวสารอื่นๆ ขณะที่ในช่วง รัฐบาลสุรยุทธ์ แหล่งข่าวสารมีลักษณะกระจายตัว ทั้งแหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระ จากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ จากสมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ และจากนักการเมืองฝ่ายค้าน ในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ดังตารางที่ 4 ก

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ก แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดิน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน

แหล่งวารสาร	ปริมาณแหล่งวารสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	23	60.53	23	27.38
นักการเมืองฝ่ายค้าน	1	2.63	12	14.29
องค์กรอิสระ	2	5.26	23	27.38
นักวิชาการ	3	7.89	4	4.76
สื่อมวลชน	1	2.63	4	4.76
ประชาชน/ นักธุรกิจ/ เอกชน	5	13.16	4	4.76
สมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ	3	7.89	14	16.67
รวม	38	100.00	84	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่งข่าว

นสพ.ไทยรัฐ

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดินในรัฐบาลทักษิณ พบว่า เป็นแหล่งข่าวสารที่มาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 42.73 ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล กระทรวงการคลัง ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การสื่อสารแห่งประเทศไทย กองปราบปราม และเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

กองสลากงาบหยวนใต้ดิน เป็นเจ้ามือเอง (1 มิ.ย. 46)

ผอ.หยวนใต้พัลวัน เปล่าลือก '66' เบ็ดบน-ล่าง! (2 ต.ค. 47)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า มีแหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระมากที่สุด ร้อยละ 34.38 ได้แก่ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส. และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือ สนช.

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

คตส.ฟันอาญา พจมาน-พี่ชาย (22 พ.ย. 49)

เงินบาป'เฝ้าฯวน' คุ้มบนดิน เปิดแทงได้30ธค. (22 พ.ย. 49)

ประสงค้จี้กองทัพ จับตาป่วนรธน. (3 ก.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ เห็นได้ว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ มีแหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมาก

ที่สุด และมีปริมาณมากเป็นลำดับสองในรัฐบาลสุรยุทธ์ ส่วนแหล่งข่าวจากองค์กรอิสระ ซึ่งนำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลสุรยุทธ์ กลับมีปริมาณน้อยที่สุดในรัฐบาลทักษิณ ดังตารางที่ 4 ข ตารางที่ 4 ข แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดิน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ

แหล่งวาระข่าวสาร	ปริมาณแหล่งวาระข่าวสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	47	42.73	28	29.17
นักการเมืองฝ่ายค้าน	2	1.82	9	9.38
องค์กรอิสระ	2	1.82	33	34.38
นักวิชาการ/ผู้มีบทบาทในสังคม	5	4.55	2	2.08
สื่อมวลชน	27	24.55	6	6.25
ประชาชน/ นักธุรกิจ/ เอกชน	25	22.73	10	10.42
สมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ	2	1.82	8	8.33
รวม	110	100.00	96	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่งข่าว

นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดินในรัฐบาลทักษิณ พบว่า มีแหล่งข่าวสารที่มาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 47.37 ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี สมาชิกที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ธนาคารกรุงไทย กรมธนารักษ์ และพรรคไทยรักไทย

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

กองสลากปัม '3ตัว'สยบหอยเถื่อน'ชัยวัฒน์'ไวรางวัลล่อใจ 5 ประตุนักสถิติซีโอกาสถูกแค่2%

(5 มิ.ย. 46)

คลังหักกองสลากชะลอหอยรัฐหอยใต้ดินฮีดสู้ เพิ่มส่วนลดคนเดินโพย (6 มิ.ย. 46)

สป.จีรัฐ ตั้งกรรมการตรวจโป่งใส ใช้เงินหอย (17 พ.ย. 47)

ทรท.เขย่นโยบาย ทบทวนหอยบนดิน (19 พ.ย. 47)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า มีแหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระมากที่สุด ร้อยละ 32.39 ได้แก่ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส. สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาสลากพิเศษ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

สังคีต'ยกคำวินิจฉัยฎีกา จี๋พื้นที่กษิณผุดหอยบนดิน (20 พ.ย. 49)

สนช.กลุ่มค้านเล็งวอล์คเอาท์ แก่เกมผ่านก.ม.หอย3วาระ (29 พ.ย. 49)

คตส.เดินหน้าสอบหอย2ตัว3ตัว (1 ธ.ค. 49)

2รมต.ต้านหอยบนดินใหม่ เล็ง'สลาทออกมสิน'ต้นแบบ (8 พ.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏใน**รัฐบาลทักษิณ** และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ เห็นได้ว่า แหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ มีปริมาณการนำเสนอ มากที่สุดในช่วงรัฐบาลทักษิณ และมีปริมาณมากเป็นลำดับสองในรัฐบาลสุรยุทธ์ ส่วนแหล่ง ข่าวสารจากองค์กรอิสระซึ่งมีปริมาณมากที่สุดในรัฐบาลสุรยุทธ์ ไม่ได้ถูกนำเสนอในรัฐบาล ทักษิณ ดังตารางที่ 4 ค

ตารางที่ 4 ค แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายหอยบนดิน ในรัฐบาลทักษิณและ รัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ

แหล่งวาระข่าวสาร	ปริมาณแหล่งวาระข่าวสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	9	47.37	19	26.76
นักการเมืองฝ่ายค้าน	4	21.05	11	15.49
องค์กรอิสระ	0	0.00	23	32.39
นักวิชาการ	3	15.79	5	7.04
ประชาชน/ นักธุรกิจ/ เอกชน	3	15.79	3	4.23
สมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ	0	0.00	10	14.08
รวม	19	100.00	71	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่งข่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

● การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหา ●

1) ทิศทางเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

1.1 นสพ.มติชน

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดิน ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของ นสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ การดำเนินนโยบายห่วยบนดิน การเชื่อมโยงกับห่วยใต้ดิน การใช้จ่ายเงินรายได้ห่วยบนดิน และผลกระทบจากนโยบายห่วยบนดิน

● ประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่ารัฐบาลมีความตั้งใจที่จะใช้นโยบายห่วยบนดินในการแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพลและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางบวก โดยนำเสนอความพยายามของรัฐบาลในการนำห่วยบนดินเข้าไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีที่ทำการไปรษณีย์เป็นศูนย์กลาง เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการซื้อห่วยบนดินแทนห่วยใต้ดิน เป็นการทำลายธุรกิจของผู้มีอิทธิพลและทำให้เงินนอกระบบกลับเข้าสู่รัฐ เพื่อนำไปช่วยเหลือประชาชน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังต้องการที่จะให้ไปรษณีย์เป็นตัวแทนในการรับแทงสลากแบบเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว เนื่องจากเห็นว่าทำให้สำนักงานสลากฯ พิมพ์สลากจำหน่ายนั้น จะไม่สนองตอบความต้องการของประชาชนโดยคาดว่าจะสามารถเริ่มจำหน่ายผ่านไปรษณีย์ได้ในงวดวันที่ 16 กรกฎาคมนี้" (11 มิ.ย. 46)

"นายวราเทพกล่าว...การออกสลากประเภทนี้ไม่ได้เน้นให้มีกำไร จะขายได้มากน้อยเพียงใดก็ไม่สำคัญ และไม่ต้องการออกมาตรการจูงใจใดๆ ทั้งสิ้น เพราะนโยบายรัฐวันนี้ต้องการให้ธุรกิจนอกระบบหมดไป ถือว่าประสบความสำเร็จที่ทำให้ธุรกิจที่ผิดกฎหมายขึ้นมาเป็นถูกกฎหมายโดยรัฐนำขึ้นมาทำ เช่น สลากแบบ 2 ตัว 3 ตัว จะมีรายได้เท่าไรนั้น ถือว่าไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ ขอให้ธุรกิจนอกระบบหมดไป" (31 ก.ค. 46)

"พ.ต.ท.ทักษิณกล่าวว่า... ผมเอามาจัดเป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือคน 2 ประเภท ประเภทหนึ่งคือเด็กเยาวชนที่ยากจนและอยากจะเรียนหนังสือ อันที่สองคือผู้ด้อยโอกาสทั้งหลาย เช่น คนพิการ พวกติดเอดส์ หรือคนชราที่ถูกทอดทิ้งทั้งหลาย ผมก็จะใช้เงินก้อนนี้ดูแล ประมาณปีละ 10,000 ล้าน ในส่วนของกรมกองทุนจากการเขียนเรียงความของเด็กนักเรียนที่ยากจน 25,000 คน เท่าที่สอบถามนักศึกษา 800 คน ที่มาช่วยอ่านเรียงความ 400,000 ฉบับที่ส่งเข้ามาพบว่าเด็กที่ยากจนยังมีอีกมาก ก็เลยให้กระทรวงศึกษาธิการไปดูอีกครั้ง หากจะต้องให้เป็นแสนทุนก็ต้องให้" (9 พ.ย. 46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนได้เลือกนำเสนอ (selection) ข้อมูลในด้านที่ดีของการดำเนินนโยบายห่วยบนดิน ทำให้เห็นว่านโยบายห่วยบนดินช่วยแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพล และทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มมาก

ขึ้นในการช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาส ทำให้เกิดการรับรู้ว่าเป็นนโยบายที่มีความสำคัญต่อประชาชน

อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการใช้คำว่า “ความชั่วร้ายที่จำเป็น” ในประโยค “...ห่วยบนดิน เป็นเรื่องอบายมุข และไม่ใช้สิ่งที่รัฐพึงส่งเสริม แต่เป็น Necessary Evil (ความชั่วร้ายที่จำเป็น)” (17 ก.พ. 48) เป็นคำกล่าวของรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งใช้เรียกนโยบายห่วยบนดินของรัฐบาล แสดงให้เห็นว่าแม้นโยบายห่วยบนดินจะเป็นสิ่งไม่ดี แต่ก็ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเพื่อใช้แก้ปัญหาผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ ทำให้เกิดการยอมรับในตัวนโยบาย ตามเทคนิคการใช้คำที่มีความหมายดีแก่พวกของตน เพื่อกลบเกลื่อนป้องกันให้เห็นว่าไม่มีอะไรแอบแฝงทำให้เกิดการยอมรับและเห็นด้วย (Glittering generality)

นอกจากนี้ พบว่า มีการใช้เทคนิคเลือกหรือเน้นให้ข้อเท็จจริงบางเรื่องและปิดบังในบางเรื่อง (Card Stacking) ในประโยค “ผลประโยชน์ที่จะได้จากโครงการนี้ คือรายได้จะจัดสรรคืนสู่สังคม และเป็นการสนับสนุนนโยบายปราบปรามธุรกิจนอกกฎหมายและผู้มีอิทธิพลของรัฐบาล ขณะเดียวกัน ภาครัฐก็จะลดค่าใช้จ่ายในการตั้งงบประมาณสนับสนุนด้านสังคม รวมทั้งยังเป็นการสร้างงานและรายได้ให้กับท้องถิ่น ส่วนผู้ประกอบการก็จะได้รับการประกันเงินรางวัล และได้รับการคุ้มครองสิทธิถูกต้องตามกฎหมายด้วย” (9 ก.ค. 46) เป็นคำกล่าวของรองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นการเลือกนำเสนอข้อมูลด้านดีของนโยบายห่วยบนดิน

ตัวอย่างการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

ห่วยบนดิน
‘ความชั่วร้ายที่จำเป็น’

(17 ก.พ. 48)

- ประเด็นการเชื่อมโยงกับห่วยใต้ดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวให้เห็นว่าห่วยบนดินและห่วยใต้ดินมีการเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน โดยห่วยบนดินได้สร้างความเสียหายแก่ธุรกิจห่วยใต้ดิน เป็นการปราบปรามผู้มีอิทธิพล ขณะเดียวกัน ห่วยบนดินไม่สามารถแก้ปัญหาห่วยใต้ดินให้หมดไปได้ และยังเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้ามือห่วยใต้ดินสามารถดำเนินการได้ง่ายขึ้น เป็นการเสริมอำนาจให้แก่ผู้มีอิทธิพล ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางบวกและลบ

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอการใช้ห่วยบนดินของรัฐบาลทำลายธุรกิจห่วยใต้ดินให้มีเงินหมุนเวียนน้อยลง ควบคู่ไปกับการเร่งปราบปรามห่วยใต้ดิน แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความทุ่มเทในการขจัดปัญหาผู้มีอิทธิพลซึ่งเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“คนส่วนใหญ่ยังไม่ยอมเลิกหอยไต่ดิน รัฐบาลจึงแก้ไขปัญหาคือการนำหอยไต่ดินขึ้นมาอยู่บนดิน โดยออกเป็นเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว ไม่ให้เจ้าพ่อเจ้าแม่ทั้งหลายมาเป็นเจ้ามือ เพราะเมื่อเจ้าพ่อเจ้าแม่เป็นเจ้ามือจะมีปัญหาตามมา ทั้งผู้มีอิทธิพล มือปืน การทวงหนี้” (22 มิ.ย. 46)

“นายกรัฐมนตรี กล่าวในระหว่างให้นโยบายกับผู้ว่าฯ เชียงใหม่ ที่เมืองทองธานีตอนหนึ่งว่า ผู้ว่าฯ ต้องไปดูแลธุรกิจไต่ดินด้วย ขณะนี้รัฐบาลพยายามที่จะขายหอยบนดิน เลขท้าย 2-3 ตัว หากงวดนี้ได้เงินมาน้อย มีเงินเข้ามา 600-700 ล้านบาท แสดงให้เห็นว่ายังคงมีตำรวจเข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจไต่ดินจำนวนมากถ้างวดต่อไปรายได้ไม่เพิ่มขึ้น ผู้กำกับตำรวจจะโดนกันทั่วประเทศ” (17 ส.ค. 46)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ นำเสนอให้เห็นว่าโครงการหอยบนดินเป็นเสมือนช่องทางที่เปิดโอกาสให้ตัวแทนจำหน่ายสามารถขายหอยไต่ดินควบคู่ไปได้ง่าย เป็นการส่งเสริมให้ผู้มีอิทธิพลมีอำนาจมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการแสดงความไม่มั่นใจของผู้เกี่ยวข้องว่าหอยบนดินจะสามารถแก้ปัญหาหอยไต่ดินให้หมดไปได้

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“มีผู้ร้องเรียนเข้ามามากกว่า 100 ราย โดยส่วนใหญ่จะแจ้งเบาะแสให้เข้าไปตรวจดู และมีการร้องเรียนว่าตัวแทนจำหน่ายหอยของสำนักงานสลากฯ เป็นผู้จำหน่ายหอยไต่ดินเสียเอง ซึ่งในงวดวันที่ 1 กันยายนนี้สำนักงานฯ จะร่วมมือกับตำรวจปราบปรามอย่างจริงจังอีกครั้ง” (17 ส.ค. 46)

“ผู้บังคับการกองอำนาจการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล กล่าวว่า หลังจากรัฐบาลออกสลากเลขท้าย 2 และ 3 ตัว ยังไม่มีผลทำให้สถิติการก่ออาชญากรรมในลักษณะต่างๆ เพิ่มขึ้นหรือลดลง แต่ในฐานะผู้ปฏิบัติงานเห็นว่านโยบายดังกล่าวคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาคารลกลอบเล่นหอยไต่ดินให้หมดสิ้นไปได้ เพราะโดยลักษณะการซื้อหอยไต่ดินที่มีความสะดวกและรวดเร็วมากกว่า อย่างเช่น แม้ค่าในตลาดระหว่างขายของก็ยังสามารถใช้โทรศัพท์ซื้อหอยจากคนเดินไทยได้ทันที สะดวกมากกว่าที่จะต้องเดินทางไปซื้อหอยบนดินที่มีการตั้งโต๊ะในปัจจุบัน” (29 ม.ค. 48)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนได้นำเสนอประเด็นการเชื่อมโยงกับหอยไต่ดินไว้ในตำแหน่งเนื้อหาข่าวเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้นำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและความนำ แสดงให้เห็นว่า นสพ.มติชนไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าวมากนัก ส่งผลให้ผู้อ่านไม่ได้รับรู้ความสำคัญของหอยบนดินที่มีการเชื่อมโยงกับหอยไต่ดินตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการใช้คำว่า “เจ้าพ่อเจ้าแม่” ในประโยค “...ไม่ให้เจ้าพ่อเจ้าแม่ทั้งหลายมาเป็นเจ้ามือ เพราะจะมีปัญหาตามมา...” (22 มิ.ย. 46) เป็นคำกล่าวของนายกรัฐมนตรี คำว่า “เจ้าพ่อ” มีความหมายว่า “ผู้เป็นใหญ่หรือมีอิทธิพลในถิ่นนั้น” คำว่า “เจ้าแม่” มีความหมายว่า “หญิงผู้เป็นใหญ่หรือมีอิทธิพลในถิ่นนั้น” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) ซึ่งใช้เรียกเจ้ามือหอยไต่ดินว่าเป็นผู้ที่มีอิทธิพล ทำให้เกิดภาพ

ลบและเกิดการไม่ยอมรับหรือประณามคนเหล่านั้น ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling) ทำให้เกิดการรับนโยบายหยวนบนดินในทิศทางบวก

- **ประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้หยวนบนดิน**

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางของการช่วยเหลือสังคม ทั้งด้านการศึกษาและแก้ปัญหาความยากจน ขณะเดียวกัน รัฐบาลได้นำเงินรายได้จากหยวนบนดินส่วนใหญ่ไปใช้จ่ายในด้านอื่นโดยมีลักษณะปิดบังอำพราง ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางบวกและลบ

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอให้เห็นว่ารัฐบาลได้นำเงินรายได้จากหยวนบนดินไปใช้ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนทุนการศึกษาและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม เป็นการแก้ปัญหาความยากจนอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"พ.ต.ท.ทักษิณกล่าวว่า... ผมเอามาจัดเป็นกองทุนเพื่อช่วยเหลือคน 2 ประเภท ประเภทหนึ่งคือเด็กเยาวชนที่ยากจนและอยากจะเรียนหนังสือ อันที่สองคือผู้ด้อยโอกาสทั้งหลาย เช่น คนพิการ พวกติดเอดส์ หรือคนชราที่ถูกทอดทิ้งทั้งหลาย ผมก็จะใช้เงินก้อนนี้ดูแล ประมาณปีละ 10,000 ล้าน ในส่วนของกรมอบทุนจากการเขียนเรียงความของเด็กนักเรียนที่ยากจน 25,000 ทุน เท่าที่สอบถามนักศึกษา 800 คน ที่มาช่วยอ่านเรียงความ 400,000 ฉบับที่ส่งเข้ามาพบว่าเด็กที่ยากจนยังมีอีกมาก ก็เลยให้กระทรวงศึกษาธิการไปดูแลอีกครั้ง หากจะต้องให้เป็นแสนทุนก็ต้องให้ (9 พ.ย. 46)

"ผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้มอบเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัวของรัฐบาล จำนวน 888,591,467 บาท แก่นายจาตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาความยากจนตามนโยบายของรัฐใน 3 โครงการ ได้แก่ 1.โครงการแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อน เด็กพิการ และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ จำนวน 485,299,467 บาท 2.โครงการเขียนเรียงความสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อขอรับทุนการศึกษาตามนโยบายรัฐบาล 402,519,000 บาท และ 3.โครงการทุนการศึกษามิตรผู้มีรายได้น้อย 773,000 บาท" (4 มิ.ย. 47)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอว่ารัฐบาลใช้จ่ายเงินรายได้หยวนบนดินส่วนใหญ่เพื่อแก้ปัญหาค่าขาดแคลนเงินของรัฐบาล โดยนำเรื่องของการช่วยเหลือประชาชนด้านการศึกษาเป็นข้ออ้างในการนำเงินรายได้หยวนบนดินไปใช้ แสดงให้เห็นถึงการปิดบังอำพรางของรัฐบาลในการใช้จ่ายเงินรายได้จากโครงการหยวนบนดินทั้งหมด

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"อดีต รมช.คลังแล รัฐบาลนำเงินหยวนช่วยการศึกษาแค่ข้ออ้าง ส่วนใหญ่ไปใช้จ่ายเรื่องอื่น แก้ปัญหารายได้รัฐขาดมือ เผยได้ปีละหมื่นล้าน แจกเป็นทุนปีละ 2 พันล้าน ปูดกรมสรรพากรเร่งทำเป้ารีดภาษีผู้รับเหมา... ผู้สื่อข่าวถามว่า นายกรัฐมนตรี ได้ยั่ววรายได้จากหยวนบนดิน 2-3 ตัว นำไปเป็นทุนการศึกษาทั้งหมด ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร นายพิเชษฐกล่าวว่า เป็นแค่ส่วนน้อยเท่านั้นที่นำไปเป็นทุนการศึกษา เพื่อเป็นข้ออ้างนำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายอย่างอื่น เพราะเงินที่ใช้ให้ทุนการศึกษาไม่เกินปีละ 2 พันล้านบาท แต่รายได้จากตรงนี้มีประมาณ 1 หมื่นล้านบาท" (3 ม.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้จากหยวบดิน ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการใช้จ่ายเงินรายได้จากหยวบดิน มีทั้งใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนและประโยชน์ส่วนตัวของรัฐบาล

การเน้นย้ำด้านประโยชน์ส่วนรวม พบว่า มีการใช้ภาษาทำให้เกิดความมุ่งหมายที่ดีในการใช้จ่ายเงินหยวบดินของรัฐบาล ในประโยค "...ขออย่าว่ารัฐบาลไม่ต้องการเงิน แต่ทำเพื่อระเบียบไม่ให้กำไรไปตกอยู่ในมือเจ้าพ่อเจ้าแม่ และสร้างอิทธิพลไม่ถูกต้อง หากมีกำไร กำไรทั้งหมดจะกลับไปช่วยคนจน..." (22 มิ.ย. 46) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีเจตนาอันบริสุทธิ์ในการนำเงินรายได้หยวบดินไปใช้จ่ายโดยเฉพาะการใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือคนยากจน ตามเทคนิคการใช้คำที่มีความหมายดีแก่พวกของตน เพื่อกลบเกลื่อนป้องกันให้เห็นว่าไม่มีอะไรแอบแฝง ทำให้เกิดการยอมรับและเห็นด้วย (Glittering generality) การใช้เทคนิคดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้ในด้านบวก

ขณะเดียวกัน การเน้นย้ำด้านประโยชน์ส่วนตัว มีการใช้คำว่า "พูด" ในประโยค "พิเชษฐ'พูด'รับ.รีดภาษีผู้รับเหมา ใช้เงินหยวบแก้ปัญหารายได้ขาด" (3 ม.ค. 49) คำนี้เป็นภาษาปากมีความหมายว่า "พูดหรือเผยความลับเพราะทนเก็บไว้ไม่ได้" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่าข้อมูลเรื่องการนำเงินรายได้หยวบดินไปใช้แก้ปัญหาการขาดแคลนเงินของรัฐบาล ซึ่งถูกนำมาเปิดเผยนั้น เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงโดยมีการปกปิดเป็นความลับไว้ การใช้ภาษาดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้ในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

**'พิเชษฐ'พูด'รับ.รีดภาษีผู้รับเหมา
ใช้เงินหยวบแก้ปัญหารายได้ขาด** (3 ม.ค. 49)

การสนับสนุนทิศทางในด้านลบดังกล่าว ยังพบว่า มีการขยายความ (elaboration) โดยให้ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับการเร่งเก็บภาษีของรัฐบาล สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะขาดแคลนเงินอย่างหนักของรัฐบาล จึงต้องมีการระดมเงินมาแก้ไขปัญหาซึ่งรวมถึงเงินรายได้จากหยวบดิน ทำให้เกิดการรับรู้ว่าการนำเงินรายได้หยวบดินมาใช้ในเรื่องส่วนตัวของรัฐบาลมีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดขึ้นจริง

ตัวอย่างการขยายความ (elaboration)

"ในช่วงที่ผ่านมาและขณะนี้กรมสรรพากรได้เชิญผู้รับเหมาหรือประกอบรายใหญ่หรือแอลพีโอ 100 รายแรกไปขอให้ช่วยเสียภาษีเพิ่ม โดยไม่มีหลักเกณฑ์อะไรเลยในการชี้ว่าต้องเสียภาษีเท่าไร และน่าจะสงสัยว่าอาจจะแตกต่างกับการไม่ต้องถูกตรวจสอบบัญชี บางรายถูกเรียกให้เสียภาษีสองหน้า บางรายถูกกรมสรรพากรขอให้โรงสุราที่เสียค่าแถมเป็นรายเดือน ชำแหละข้อแถมปีล่วงหน้า 6 เดือน เพื่อนำเงินจำนวนนี้มาหมุนก่อน นอกจากนี้ กรมสรรพากรได้พยายามขยายฐานการเก็บภาษี โดยกำหนดเป้าการเก็บภาษี

ล่วงหน้า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องอยู่ในภาวะจำยอม เพราะถ้าไม่เสียภาษีตามนั้น ตามประมวลรัษฎากร กรมสรรพากรมีอำนาจสูงมาก มีสิทธิสั่งประเมินให้เสียภาษีเท่านั้นเท่านั้น ไม่พอใจก็ต้องไปอุทธรณ์เอา" นาย พิเศษฐกุล่าว" (3 ม.ค. 49)

● ประเด็นผลกระทบจากนโยบายหยวนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ. มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวในทิศทางให้เห็นว่านโยบายหยวนดินทำลาย ศีลธรรมอันดีในสังคม ทำให้อบายมุขแพร่หลายในสถานศึกษา ขณะเดียวกัน นำเสนอว่าการขาย หยวนดินในสถานศึกษาเป็นสิ่งถูกกฎหมาย และทำให้เยาวชนรู้จักหารายได้ระหว่างเรียน ส่งผลให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางลบและบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้นำเสนอว่านักศึกษาชายหยวนดินใน สถานศึกษาโดยให้ความสำคัญแก่หยวนดินจนละทิ้งการเรียน ทางสถาบันการศึกษาและ รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการและบทลงโทษ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อเยาวชนและ สังคม ซึ่งเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าหยวนดินเป็นอันตรายและมีความล่อแหลมต่อศีลธรรม

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ พฤติกรรมดังกล่าวกำลังแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชน ซึ่งได้ประสบด้วยตัวเองว่านักศึกษา ของสถาบันร้องขอไม่ยอมไปฝึกงาน เพราะกลัวจะเสียรายได้จากการเป็นตัวแทนขายหยวนดิน จึงเป็น เรื่องสำคัญที่รัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องเข้ามาจัดระเบียบโดยด่วน โดยเฉพาะการควบคุมอายุ ของกลุ่มคนที่ซื้อหยวนของรัฐบาล..." (29 ม.ค. 48)

"ระเบียบของสถาบันมีข้อห้ามนักศึกษามั่วสุมกับเรื่องการพนัน ที่ประชุมจึงเห็นว่าแม้ในแง่กฎหมายคงจะทำ อะไรไม่ได้ แต่ในแง่สถานศึกษาสามารถใช้วินัยนักศึกษามาควบคุมได้ จึงมีมติเอกฉันท์ให้กำหนดมาตรการ ลงโทษว่าถ้าพบนักศึกษานำหยวนมาขายในสถานศึกษาจะใช้วิธีตัดเตือนเป็นลำดับแรก ถ้าพบอีกจะตัด คะแนนความประพฤติ ถ้าถูกตัดคะแนนความประพฤติ 4-5 ครั้ง จะลงโทษขั้นรุนแรงคือให้ออกจากการเป็น นักศึกษา เพราะถือว่าทำผิดซ้ำซาก โดยจะเริ่มใช้นับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป และจะนำมตินี้เสนอที่ประชุม อธิการบดี รก.ทั่วประเทศประมาณกลางเดือนนี้ที่ รก. สอนดุสิต เพื่อเป็นกรอบให้แต่ละสถาบันดำเนินการ แต่ ในรายละเอียดการลงโทษให้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน" (6 ม.ค. 47)

"รองนายกรัฐมนตรีกล่าวว่า คณะกรรมการกักด่านกรองจะขอมติจากที่ประชุม ครม. ดังนี้ 1. ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ ของรัฐขายหยวนดิน 2. ขอความร่วมมือจากสถานศึกษา ห้ามนักเรียนหรือเยาวชนขายหยวนดิน 3. ขอ ความร่วมมือจากผู้รับผิดชอบสถานที่บางแห่ง อาทิ วัด โรงเรียน และพื้นที่ใกล้เคียงระยะ 500 เมตร ห้าม ไม่ให้มีการขายหยวนดินและสลากกินแบ่งรัฐบาล ทั้งนี้ ต้องขอความร่วมมือจากมหาเถรสมาคม และ กระทรวงศึกษาธิการให้วางระเบียบต่อไป นอกจากนี้ จะมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงพิษภัย จากคนเล่นหยวนดิน เช่น อาจให้คนที่หมดตัวจากซื้อหยวนมาเล่าประสบการณ์ให้ประชาชนทั่วไปฟังเพื่อ บอกว่าการเล่นหยวนไม่ทำให้ใครรวยได้" (17 ก.พ. 48)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอว่าการขายหอยบนดินของเยาวชนในสถานศึกษา ไม่ใช่เรื่องเสียหาย เพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นเรื่องน่าชื่นชมเพราะเป็นการหารายได้ที่สุจริต ทำให้เยาวชนรู้จักการทำงาน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“คณบดีคณะวิทยาการจัดการ ร.ภ.สวนดุสิต ให้ความเห็นว่า การที่นักศึกษาขายหอยบนดินในสถานศึกษาไม่ใช่เรื่องแปลกถือว่าเป็นเรื่องที่น่าชื่นชม เพราะทำให้มีรายได้ระหว่างเรียนเป็นการสร้างอาชีพให้กับตนเอง ในปัจจุบันจะเห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับอาชีพน้อยมาก มีไม่กี่คนที่จะหางานทำระหว่างที่เรียน บางคนเรียนเช้าทำงานตอนเย็น และบางคนเรียนตอนเย็นเลือกทำงานตอนเช้า ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักศึกษาที่หารายได้เสริมนอกเวลาเรียน ถ้าเปรียบเทียบกับนักศึกษาในแถบยุโรปจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันมาก เพราะนักศึกษาเขาจะเรียนและทำงานไปด้วยและให้ความสำคัญการทำงาน การขายหอยบนดินนั้นถือว่าเป็นสิ่งถูกต้องกฎหมาย เพราะเป็นของรัฐบาล ถูกรางวัลรัฐบาลเป็นคนจ่ายเหมือนกับการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล” (3 ม.ค. 47)

“น.ส.อาทิตย์ยา หวังเชิดชูวงศ์ ปี 4 คณะวิทยาการจัดการ ร.ภ.สวนสุนันทา ให้ความเห็นต่อปัญหาดังกล่าวว่าเป็นเรื่องส่วนตัว และเป็นเรื่องธรรมดา เพราะการขายหอยบนดินไม่ได้ผิดกฎหมายอยู่แล้ว ทั้งยังเป็นการหารายได้เสริมที่สุจริตด้วย” (7 ม.ค. 47)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนเลือก (selection) ผลกระทบด้านลบของนโยบายหอยบนดินมานำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่เนื้อหาด้านลบ และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่านโยบายหอยบนดินเป็นนโยบายที่ทำลายศีลธรรมอันดีของเยาวชน ทำให้เกิดปัญหาสังคมและทำให้เยาวชนเสียการเรียน

อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการเชื่อมโยงพฤติกรรมที่น่าชื่นชมของนักศึกษาในยุโรปเข้ากับพฤติกรรมขายหอยบนดินของนักศึกษาไทย ในประโยค “นักศึกษาให้ความสำคัญกับอาชีพน้อยมาก มีไม่กี่คนที่จะหางานทำระหว่างที่เรียน... ถ้าเปรียบเทียบกับนักศึกษาในแถบยุโรปจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันมาก เพราะนักศึกษาเขาจะเรียนและทำงานไปด้วยและให้ความสำคัญการทำงาน” (3 ม.ค. 47) เป็นคำกล่าวของคณบดีคณะวิทยาการจัดการ ร.ภ.สวนดุสิต เป็นการนำพฤติกรรมการทำงานระหว่างเรียนของนักศึกษาในยุโรป ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมว่าเป็นสิ่งที่ดีมาเชื่อมโยงเข้ากับการขายหอยบนดินของนักศึกษาไทยว่าเป็นการทำงานหารายได้ระหว่างเรียนเช่นเดียวกัน ทำให้เกิดการยอมรับว่าการขายหอยบนดินของนักศึกษาเป็นสิ่งที่ดีและมีความเหมาะสม ตามเทคนิคการนำชื่อเสียงของสิ่งที่ได้รับความเชื่อถือไปยังอีกสิ่งหนึ่งเพื่อสร้างให้เกิดความยอมรับมากขึ้น (Transfer) ทำให้รับรู้นโยบายหอยบนดินในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

จรัญจัตระเบียบหวยบนดิน น.ศ.เลียงฝีกษานรายได้หด

(29 ม.ค. 48)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับการเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายหวยบนดินในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.มติชน นำเสนอในประเด็นหลัก คือ การดำเนินนโยบายหวยบนดิน การตรวจสอบโครงการหวยบนดิน และปฏิภิกิริยาที่มีต่อนโยบายหวยบนดิน

● ประเด็นการดำเนินนโยบายหวยบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็น รัฐบาลสุรยุทธ์จึงดำเนินนโยบายดังกล่าวต่อไป ขณะเดียวกัน นโยบายหวยบนดินมีข้อบกพร่องซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศไทย จึงต้องมีการแก้ไขปรับเปลี่ยน ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางบวกและลบ

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น นำเสนอให้เห็นว่ารัฐบาลสุรยุทธ์มีความแน่วแน่และเร่งรีบในการผลักดันนโยบายหวยบนดินให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ เพราะเป็นการดำเนินนโยบายเพื่อคนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ในวงจรของหวยบนดิน การยกเลิกหวยบนดินจะทำให้รัฐบาลทักษิณได้รับคะแนนนิยมเพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลขาดแคลนเงินในการสนับสนุนทางด้านสังคม และทำให้เกิดปัญหาหวยใต้ดินระบาค รวมทั้งการที่รัฐบาลแสดงความรู้สึกผิดด้วยการขอโทษประชาชนที่งดการออกหวยชั่วคราว แสดงให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทย

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ที่ประชุมจึงเห็นชอบให้ปรับปรุงแก้ไขร่าง พ.ร.บ.สลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลที่จะให้ออกสลากดังกล่าวต่อไป ต้องขอโทษผู้เล่นหวย 2 ตัว 3 ตัว ด้วยที่ต้องงด 2 งวด ซึ่งกระทรวงการคลังจะรีบทำให้ถูกกฎหมาย โดยจะพยายามให้สามารถจำหน่ายได้ในวันที่ 30 ธันวาคมนี้” (22 พ.ย. 49)

“สิ่งที่จะต้องทำต่อคือ ต้องการให้ สนช.ออกเป็นกฎหมาย ที่เรายืนยันว่าจะไม่เลิกการขายหวยบนดิน เนื่องจากเห็นว่ามีคนอยู่ในวงจรดังกล่าวประมาณ 30 ล้านคน จึงจำเป็นต้องดูแลทุกอย่างให้ถูกต้อง เรื่องนี้ต้องให้ สนช.เป็นผู้ดูแลและพิจารณาที่จะออกมาเป็นกฎหมาย... รัฐบาลจะต้องเร่งดำเนินการให้ถูกต้อง แต่ไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลจะสนับสนุนบายมุข เพียงแต่ไม่ต้องการให้ธุรกิจดังกล่าวกลับไปสู่ใต้ดิน ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นผลกระทบที่ใหญ่กว่าการดำเนินการเดินหน้าหวยบนดิน 2 ตัว 3 ตัว ต่อ” (29 พ.ย. 49)

“รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เปิดเผยว่า ระหว่างที่รัฐบาลกำลังยกร่างแก้ไขปรับปรุง พ.ร.บ.สำนักงานสลากฯ 2517 อยู่ นั้น ทำให้สำนักงานไม่สามารถจำหน่ายหวยบนดินได้ ส่งผลให้หวยใต้ดินกลับมาระบาดอีกครั้ง โดยจากการติดตามข้อมูลร่วมกันของสำนักงานสลากฯและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบความเคลื่อนไหวของกลุ่มเจ้ามือหวยใต้ดินกลับมาดำเนินธุรกิจอีกครั้ง โดยสำนักงานสลากฯได้รวบรวมรายชื่อกลุ่มเจ้ามือหวยใต้ดินเหล่านี้และจะส่งมอบให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการต่อไป” (2 ธ.ค. 49)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของนโยบายหวยบนดินเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติ โดยกำหนดแนวทางการใช้จ่ายเงินรายได้ให้มีความชัดเจนและออกมาตรการป้องกันทางสังคม ทั้งการจำกัดอายุผู้ซื้อ กำหนดสถานที่จำหน่าย การงดโฆษณาการออกรางวัล และการตั้งสำนักงานลด ละ เลิกอบายมุข รวมทั้งมีการเรียกร้องจากผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีการแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ ด้วย แสดงให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีปัญหาและยังมีข้อบกพร่อง โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านสังคมที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไข

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“กฎหมายใหม่นี้จะเพิ่มความชัดเจนในการจัดสรรเงินกำไรจากสลากพิเศษ 2 ตัว 3 ตัว ให้โปร่งใส และมีวินัยมากยิ่งขึ้น โดยเงินกำไรในแต่ละงวดจะจัดสรรไว้ในกองทุนรางวัลภายในสำนักงานสลากฯ เพื่อใช้เป็นเงินสำรองสำหรับการจ่ายรางวัลในงวดที่ขาดทุน ในสัดส่วน 20% ของกำไรในแต่ละงวด ส่วนกำไรที่เหลือให้จัดสรรเป็น 2 ส่วนเท่าๆ กัน โดยส่วนแรก 50% นำส่งเป็นรายได้รัฐบาล และอีก 50% จัดสรรให้แก่กองทุนส่งเสริมสวัสดิการที่จัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ซึ่งจะทำหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและมีระเบียบการใช้เงินที่โปร่งใสและตรวจสอบได้” (19 ก.พ. 50)

“แม้ว่า ครม. จะเห็นชอบให้มีการจำหน่ายหวยบนดินต่อไป แต่ควรจะต้องวางมาตรการไม่ให้มีการยั่วยุประชาชนให้นิยมเล่นหวยแพร่ระบาดมากขึ้น เช่น ต้องไม่มีการโฆษณา หรือนำผู้ที่ได้รับรางวัลจากการออกสลากมาลงตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือการออกโทรทัศน์ที่มีการจับสลากมากขึ้น... ในที่ประชุมมีผู้ใหญ่หลายคนได้แสดงความคิดเห็นว่าไม่ต้องการให้หวยกลับไปอยู่ใต้ดินอีก แต่ก็ไม่ต้องการให้มีการเล่นแบบฝั่งข้าง จึงบอกกับสำนักงานสลากฯ ว่า ขอไม่ให้โฆษณา ซึ่งเขาก็เข้าใจ ส่วนกรณีของหนังสือพิมพ์ที่ลงเรื่องคนถูกรางวัล หรือการลงข่าวใบ้หวย คงต้องเป็นเรื่องของสื่อมวลชนที่จะต้องไปหาหรือและตกลงกันเอง” (22 พ.ย. 49)

“ตัวแทนสมาพันธ์คนพิการผู้ค้าสลากประเทศไทย 10 คน ยื่นหนังสือต่อนายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธาน สนช. เพื่อเสนอแนวคิดเพิ่มเติมต่อร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ... ที่รัฐบาลจะเสนอให้ สนช. พิจารณา โดยสมาพันธ์ขอให้จัดตั้งกองทุนสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องผู้ด้อยโอกาสและจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ค้าสลากที่เป็นคนพิการเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสและคนพิการเข้าถึงได้โดยตรง ขอให้เพิ่มผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ ครม. แต่งตั้งจาก 3 คน เป็น 6 คน มีตัวแทนจากผู้นำ ผู้บริโภคและนักวิชาการ สมาพันธ์ยังขอแก้ไขมาตรา 22 แห่ง พ.ร.บ. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาการจำหน่ายสลากไม่เป็นไปตามราคาที่กำหนด ...” (24 พ.ย. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่านโยบายห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการต่อไป โดยที่ยังมีปัญหาและข้อบกพร่องที่ต้องได้รับการแก้ไข

การเน้นย้ำความสำคัญของนโยบายห้วยบนดิน พบว่า มีการใช้ภาษาสนับสนุนการดำเนินโครงการห้วยบนดิน ในประโยค “เรายืนยันว่าจะไม่เลิกการขายห้วยบนดิน เนื่องจากเห็นว่ามีคนอยู่ในวงจรดังกล่าวประมาณ 30 ล้านคน จึงจำเป็นต้องดูแลทุกอย่างให้ถูกต้อง (29 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลสุรยุทธ์ เป็นการใช้ภาษาเพื่อให้ผู้อ่านเชื่อว่าคนส่วนใหญ่ของประเทศยังมีความเกี่ยวข้องและให้การสนับสนุนโครงการห้วยบนดิน ดังนั้น ทุกคนก็ควรสนับสนุนทำตามด้วย (Bandwagon) ซึ่งอาจมีผลให้ผู้อ่านยอมรับในนโยบายห้วยบนดินตามไปด้วย

การใช้คำว่า “ไฟเขียว” ในพาดหัวข่าว “รมว.คลังยันนายกฯไฟเขียว ฟื้นห้วยบนดิน ไม่นิรโทษ ‘รบ.เก่า’-ไม่แก้กม.” (2 พ.ค. 50) คำนี้มีความหมายว่า “สัญญาณไฟจราจรอันเป็นสีเขียว แสดงว่าให้หยุดยานที่เห็นแล่นไปได้” (www.dictionaryonline4u.com) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการดำเนินโครงการห้วยบนดินในพาดหัวข่าวดังกล่าว จะมีความหมายโดยนัย (Connotative meaning) แสดงให้เห็นถึงการอนุญาต จากพาดหัวข่าวจึงมีความหมายว่านายกรัฐมนตรีสุรยุทธ์อนุญาตให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังดำเนินการห้วยบนดินต่อไปได้

การใช้ภาษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่านโยบายห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณ เป็นนโยบายที่มีความสำคัญ รัฐบาลสุรยุทธ์จึงได้ดำเนินการต่อไป ทำให้เกิดการรับรู้ในด้านบวก ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

**รมว.คลังยันนายกฯไฟเขียว
ฟื้นห้วยบนดิน
ไม่นิรโทษ‘รบ.เก่า’-ไม่แก้กม.**

(2 พ.ค. 50)

• ประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่าโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณเกิดขึ้นอย่างไม่ชอบธรรมและมีการใช้จ่ายเงินอย่างไม่โปร่งใส ขณะเดียวกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการห้วยบนดินในรัฐบาลทักษิณได้แสดงความบริสุทธิ์ใจต่อการดำเนินโครงการห้วยบนดิน ทำให้เกิดการรับรู้โครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางลบ

และทิศทางการบวก นอกจากนี้ การตรวจสอบโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณได้มีการเชื่อมโยงกับการแก้ไขกฎหมายของรัฐบาลสุรยุทธ์เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการต่อไปได้

การนำเสนอในทิศทางลบนั้น ได้นำเสนอผลการวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาพิเศษ และการตรวจสอบของคตส. ซึ่งพบว่าโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณมีลักษณะขัดต่อพ.ร.บ.สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 มีการใช้เงินซึ่งขัดกับหลักกฎหมาย และหลีกเลี่ยงภาษีการพนัน นอกจากนี้ มีการเคลื่อนไหวสนับสนุน ให้มีการตรวจสอบเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องในรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) นายเทพพนม ศิริวิทย์รักษ์ ประธานสมัชชาชาวนาภาคอีสานไปยื่นเอกสารเกี่ยวกับโครงการห้วย 2 ตัว 3 ตัว ต่อคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) โดยมีเจ้าหน้าที่ สตง.รับเรื่องแทน จากนั้นกล่าวว่า ในฐานะประชาชนที่เคยเล่นห้วย 2 ตัว 3 ตัว ที่เพิ่งถูกตีความเรื่องกฎหมาย ว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง พร้อมทั้งจะเดินทางมาแสดงตนเป็นผู้เสียหายต่อกรณีนี้ หาก คตส.ต้องการ และโดยส่วนตัวมองว่า คดีนี้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะจะสามารถชี้วัดได้ชัดเจนว่า คตส.จะสามารถต่อสู้กับระบอบทักษิณได้หรือไม่” (22 พ.ย. 49)

กระทรวงการคลังสรุปผลการตรวจสอบข้อกฎหมายการออกสลากกินแบ่งพิเศษเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว หรือห้วยบนดิน ที่เริ่มตั้งแต่รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นั้นพบว่าขัดต่อกฎหมายสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 โดยระบุผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ตั้งแต่คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง และคณะกรรมการคณะกรรมการ (บอร์ด) สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และผู้อำนวยการกองสลาก มีพฤติกรรมที่กล้ากระทำการเกินขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมาย กระทบต่อหลักนิติรัฐของประเทศ ทั้งนี้ กระทรวงการคลังแจ้งข้อกล่าวหากับบุคคลดังกล่าวต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) แล้ว(28 พ.ย. 49)

“ประธานคณะอนุกรรมการตรวจสอบกรณีการออกสลากพิเศษ เลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว กล่าวภายหลังการประชุมคณะอนุฯ ว่า ที่ประชุมได้พิจารณาข้อมูลแล้วพบว่าการดำเนินการออกสลาก 2 ตัว 3 ตัวที่ผ่านมา มีการใช้จ่ายเงินขัดหลักกฎหมาย สรุปเป็น 2 ยอด คือ 1.จำนวนเงินที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์โครงการดังกล่าวอนุมัติ 1.3 หมื่นล้านบาท 2.จำนวนเงินที่มีการอนุมัติให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรวมจำนวน 2 พันล้านบาท รวมเป็นเงิน 1.5 หมื่นล้านบาท ความเสียหายที่เกิดขึ้นคือมีการใช้จ่ายเงินจำนวนมากโดยไม่มีสิทธิใช้เพราะถือเป็นสมบัติของแผ่นดิน ผู้เกี่ยวข้องที่กระทำความผิดทั้งหมดจะต้องมีส่วนในการรับผิดชอบ โดยจัดหาเงินส่วนนี้มาคืน” (28 ก.พ. 50)

นอกจากนี้ พบว่า นสพ.มติชนได้นำเสนอข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการลดหย่อนและยกเว้นภาษีในโครงการห้วยบนดินสมัยรัฐบาลทักษิณ ซึ่งมีลักษณะขัดแย้งกับการให้ข้อมูลของอดีตรัฐมนตรีกระทรวงการคลังในรัฐบาลทักษิณ แสดงให้เห็นว่าอดีตรัฐมนตรีได้ให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ เป็นการโกหกหลอกลวงประชาชน ซึ่งเน้นย้ำให้เห็นว่ามีความไม่ชอบมาพากลเกิดขึ้นจริงในการดำเนินโครงการห้วยบนดินในรัฐบาลทักษิณ เป็นการสนับสนุนให้เกิดการรับรู้โครงการดังกล่าวในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"ร.อ.สุชาติ เขาวัดศิษฏ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ให้สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ "มติชน" ถึงกรณีการตั้งข้อสังเกตว่าการดำเนินห่วยบนดินอาจมีการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีการพนัน รวมทั้งภาษีเงินได้เงินรางวัลว่า เกี่ยวกับเรื่องห่วย ตนไม่ขอแสดงความเห็นอะไรอีกแล้ว เพราะเคยชี้แจงต่อสื่อมวลชนไปแล้ว ไม่อยากจะทำให้สังคมเกิดความสับสนอีก ตนจะพูดอีกครั้งกับ คตส. เองในวันที่ 14 ธันวาคม ส่วนประเด็นเรื่องภาษีห่วย ผมคิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารของสลาก ที่จะต้องเป็นผู้ชี้แจงเอง และเรื่องห่วยผมก็ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวอะไร เพราะได้มอบอำนาจให้นายวราเทพ รัตนากร อธิบดีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง เป็นผู้ดูแลทั้งหมด..."

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า จากการตรวจสอบข้อมูลการดำเนินงานห่วยบนดิน พบว่า ร.อ.สุชาติในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังขณะนั้น เป็นผู้ลงนามในหนังสือ ที่ กค 0100/ 11415 ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2546 เพื่อเสนอโครงการนี้เข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เพื่อพิจารณา 1.เห็นชอบในหลักการการดำเนินงานโครงการ 2.เห็นชอบให้นำรายได้ส่วนเกินของกองทุนเงินรางวัล หลังหักค่าใช้จ่ายในการบริหารงานและจ่ายรางวัล กลับคืนสู่สังคม 3.เห็นชอบกรณีรายได้จากการขายหรือส่วนลดจากการซื้อสลากเพื่อไปจำหน่ายของผู้แทนจำหน่าย ในระยะที่ 2 ที่จำหน่ายด้วยเครื่องจำหน่ายสลากอิเล็กทรอนิกส์ "ไม่ได้รับสิทธิการยกเว้นตามพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 310) พ.ศ.2540 มาตรา 5 จตุทศ (2) อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบรายละเอียดโครงการแนบท้ายพบว่ามีกระบวนการลดหย่อนและยกเว้นภาษี ไว้ในข้อ 9 ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง..." (12 ธ.ค. 49)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอการให้ข้อมูลและการชี้แจงตอบโต้ของผู้เกี่ยวข้อง กับนโยบายห่วยบนดินในสมัยรัฐบาลทักษิณ ซึ่งแสดงถึงความบริสุทธิ์ใจและมั่นใจในการใช้จ่ายเงินรายได้และการริเริ่มโครงการห่วยบนดินว่ามีการดำเนินการอย่างถูกต้อง และพร้อมได้รับการตรวจสอบ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงการช่วยเหลือเด็กยากจนและด้อยโอกาส เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลทักษิณได้ใช้จ่ายเงินรายได้ห่วยบนดินเพื่อประโยชน์ของสังคมอย่างถูกต้องโปร่งใส

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"นายชัยวัฒน์ พสกภักดี อธิบดีผู้อำนวยการสำนักงานสลากฯ กล่าวว่า แนวคิดนี้ริเริ่มโดยคณะกรรมการและส่งมาให้สำนักงานทำหน้าที่ในการศึกษาความเป็นไปได้ทางสำนักงานจัดเวทีสัมมนาร่วมกับนักวิชาการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง จนได้ข้อสรุปมานำเสนอบอร์ด ตอนที่ทำเรื่องเข้าไปขอความเห็นชอบจากครม.จนไม่คิดว่าเป็นสิ่งที่ผิด เพราะทำทุกอย่างเช่นเดียวกับสลากการกุศลที่เคยดำเนินการมาตลอด" ยืนยันได้ว่าทำไปตามความเห็นของบอร์ด และคิดว่าไม่มีผิดกฎหมาย โดยดูตามสลากการกุศล แต่ก็รู้ว่าไม่เข้ากับ พ.ร.บ.สลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 แต่คิดว่าเป็นมาตรฐานเดียวกันกับสลากการกุศลที่เคยทำกันมา" (28 พ.ย. 49)

"คงไม่สามารถนำเงินมาคืนได้ เพราะมั่นใจว่าการดำเนินการทุกขั้นตอนเป็นไปด้วยความถูกต้อง คณะกรรมการพัฒนายุทธศาสตร์สำหรับแก้ไขปัญหาเด็กยากจนและด้อยโอกาส ที่มีตนเป็นประธาน เพียงแต่เสนอไปว่ารัฐบาลควรนำเงินที่ได้จากการขายห่วยบนดินไปช่วยเหลือเด็กยากจนอย่างไร ทำโครงการอะไร ซึ่งก็ได้รับความเห็นชอบจากบอร์ดสำนักงานสลากฯ และที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) ถ้าจะเอาเงินคืนต้องไปเอาจากเด็กนักเรียนกว่า 8 แสนคนที่ได้รับทุนของรัฐบาล ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ แต่ถ้าอยากได้เงินจากเด็กนักเรียนจริงๆ ผมขออาสาเป็นคนผ่อนส่งแทนเด็กเอง ก็ไม่ว่าอีก 100 ปี จะผ่อนหมดหรือไม่... ในกรณีนี้ไม่มีกรทุจริตเกิดขึ้น 100 เปอร์เซ็นต์ ผมกล้ายืนยันเลย" (12 ธ.ค. 49)

“นายวราเทพกล่าวว่ สำหรับเงินรายได้จากการจำหน่ายหอยบนดิน มีบัญชีแสดงรายละเอียดและที่มาที่ไปของการใช้เงินในโครงการต่างๆ อย่างชัดเจน พวกตนยินดีให้ตรวจสอบ ส่วนที่ คตส.ระบุว่าการออกมติของ ครม.เป็นไปโดยมิชอบ หลีกเลียงข้อกฎหมายนั้น ทางอดีตรัฐมนตรีคิดว่าเป็นความเห็นทางข้อกฎหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งพวกตนยืนยันว่าไม่ได้มีเจตนาหลีกเลียงกำหนด เพราะโครงการมีการเสนอข้อกฎหมาย ช่างอิงให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาตามขั้นตอน จึงไม่ได้ใช้กฎหมายผิดแต่ประการใด และกฎหมายที่ว่าด้วยการพนันของกระทรวงมหาดไทยก็อนุญาตให้ดำเนินการได้” (4 ส.ค. 50)

อย่างไรก็ตาม พบว่า การตรวจสอบของคตส.เพื่อดำเนินการเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องในรัฐบาลทักษิณนั้น ได้เชื่อมโยงกับการแก้ไขกฎหมายของรัฐบาลสุรยุทธ์เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการหอยบนดินต่อไปได้ มีการตั้งข้อสังเกตว่าการแก้ไขกฎหมายของรัฐบาลสุรยุทธ์จะเป็นการนิรโทษกรรมให้แก่รัฐบาลทักษิณ แสดงให้เห็นว่าในสมัยรัฐบาลสุรยุทธ์ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการเอาผิดกับรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ความเห็นทางกฎหมายว่า การที่ ครม.เสนอร่างแก้ไข พ.ร.บ. สลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อให้การออกหอยบนดินไม่ผิดกฎหมายนั้น น่าเป็นห่วงมาก เพราะคณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยแล้วว่าสิ่งที่ทำมานั้นผิด แต่พอมາออกกฎหมายแก้ไขสิ่งผิดเป็นถูก เท่ากับนิรโทษกรรมความผิดที่เกิดขึ้นในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรไปโดยปริยาย โดยเฉพาะการเอาเงินหอยไปทำประชานิยมแบบผิดกฎหมาย จะไม่เป็นความผิดอีกต่อไป ครั้นจะสอบสวนทวนความก็ไม่ได้ ต่อไปจะกลายเป็นบรรทัดฐานเรื่องอื่นๆ” (22 พ.ย. 49)

“นายอรรถพลกล่าวว่ อยากขอทราบความชัดเจนว่าการลงมติของสภาครั้งนี้จะไปรับรองสิ่งที่รัฐบาลจะดำเนินการต่อไปในอนาคตด้วยหรือไม่เช่น การขายหอยออนไลน์ หรือแม้แต่การเอาผิดของ คตส. ซึ่งหากพบว่าผู้ที่เกี่ยวข้องต้องรับโทษกับการขายหอยบนดินผิดกฎหมาย ร่างกฎหมายฉบับนี้จะไม่เป็นการนิรโทษกรรมความผิดให้ใช้หรือไม่ หากไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนจากรัฐบาลก็คงไม่สามารถยกมือสนับสนุนได้” (26 พ.ย. 49)

“หลังใช้เวลาหรือประมาณ 1 ชั่วโมง นายเจริญเปิดเผยว่า ได้เชิญกรรมการ คตส. พูดคุยและหารือเรื่องหอยบนดิน เนื่องจากขณะนี้เกิดปัญหาทางกฎหมายว่าหากมีการออก พ.ร.บ. สลากกินแบ่งรัฐบาลฉบับใหม่ จะเป็นการลบล้างความผิดให้แก่ผู้กระทำความผิดในอดีตหรือไม่ ซึ่งความเห็นยังแตกเป็น 2 ฝ่าย โดยฝ่ายแรกเห็นว่าน่าจะเป็นการลบล้างความผิด ขณะที่อีกฝ่ายมองว่าการออกกฎหมายเป็นเรื่องของอนาคต ไม่มีผลย้อนหลัง เรื่องนี้ยังไม่มีการตัดสินที่แน่นอนก็เลยยังไม่ได้ขอยุติ” (29 พ.ย. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการตรวจสอบโครงการหอยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่โครงการหอยบนดินของรัฐบาลทักษิณถูกวินิจฉัยและตรวจสอบว่าขาดความชอบธรรมและความโปร่งใส แต่ก็เป็นโครงการที่รัฐบาลทักษิณดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจและเป็นไปเพื่อช่วยเหลือสังคม โดย

ที่การเอาผิดกับรัฐบาลทักษิณมีความเกี่ยวพันกับการดำเนินโครงการห่วยบนดินต่อไปของรัฐบาลสุรยุทธ์

ในการเน้นย้ำความบริสุทธิ์ใจของรัฐบาลทักษิณ พบว่า มีการใช้เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อในประโยค “เรื่องนี้เป็นนโยบายของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ต้องการแก้ไขปัญหาห่วยใต้ดิน เพื่อนำรายได้มาช่วยเหลือคนยากจน” (22 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลทักษิณ แสดงให้เห็นว่าโครงการห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นโครงการที่เกิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพล และช่วยเหลือสังคม เป็นการใช้จ่ายที่มีความมุ่งหมายที่ดีแก่รัฐบาลทักษิณและโครงการห่วยบนดิน ทั้งนี้เพื่อกลบเกลื่อนป้องกันให้เห็นว่าไม่มีอะไรแอบแฝง ทำให้เกิดการยอมรับ (Glittering generality)

การเลือกนำเสนอข้อมูลในด้านดีของนโยบายห่วยบนดิน ตามเทคนิคการการเลือกหรือเน้นให้ข้อเท็จจริงบางเรื่องและปิดบังในบางเรื่อง (Card Stacking) ในประโยค “สังคมขณะนั้นเห็นดีด้วย เนื่องจากต้องการปราบห่วยใต้ดิน แล้วเอาเงินห่วยบนดินไปช่วยคนยากคนจน ไปให้ทุนการศึกษาเด็กไปเรียนต่างประเทศ ช่วยค่ารักษาพยาบาล ช่วยตำรวจที่ปราบปรามยาเสพติด แต่วันนี้สังคมเห็นไปอีกอย่าง” (28 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลทักษิณ และในประโยค “เงินถูกนำไปใช้แก้ปัญหาอย่างทั่วถึงทุกโครงการทั่วประเทศ ไม่ได้เฉพาะเจาะจงบางพื้นที่ แต่คนที่ได้รับประโยชน์คือสังคม ทั้งในส่วนการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาผู้มีอิทธิพล และการนำเงินรายได้ไปใช้สำหรับเป็นทุนการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาส” (4 ส.ค. 50) เป็นคำกล่าวของอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังในรัฐบาลทักษิณ เป็นการเลือกนำเสนอข้อมูลในด้านที่ดีเกี่ยวกับโครงการห่วยบนดิน ให้เห็นว่าเป็นโครงการที่ส่งผลดีอย่างมากต่อประชาชนและประเทศชาติ

นอกจากนี้ มีการใช้คำว่า “ยกเมฆ” ในประโยค “ขณะนี้มีการให้ข้อมูลที่สับสนว่ามีการใช้เงินห่วยบนดินกว่าแสนล้านบาท หรือนำเงิน 1.3 หมื่นล้านบาท ไปใช้สารพัดโดยไม่รู้ที่มาที่ไป คำพูดเหล่านี้ถือเป็นการยกเมฆ” (2 ธ.ค. 49) เป็นคำกล่าวของอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คำนี้เป็นสำนวนมีความหมายว่า “เดาเอา, นึกคาดเอาเอง, กูเรื่องขึ้น” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่าข้อกล่าวหาเรื่องความไม่โปร่งใสในการใช้จ่ายเงินรายได้โครงการห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นเรื่องที่ไม่เป็นความจริง เป็นการคาดเดาเอาเองของผู้กล่าวหา

การใช้ภาษาดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าโครงการห่วยบนดินในสมัยรัฐบาลทักษิณเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อสังคม และได้ดำเนินการอย่างถูกต้องสุจริต เป็นการสนับสนุนให้เกิดการรับรู้ในด้านบวก

อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการใช้อุปมาอุปไมย (Metaphor) ในพาดหัวข่าว “อุดมเผย ‘บวรศักดิ์’ ให้ข้อมูลห่วยบนดิน เหมือนพระอาทิตย์ขึ้นตอนเช้าหน้าหนาว” (5 ธ.ค. 49) และในประโยค “ข้อมูลที่ได้รับทราบจากนายบวรศักดิ์ ถือเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์มาก เปรียบเหมือนกับพระอาทิตย์ที่ขึ้นตอนเช้าในช่วงหน้าหนาว ทำให้เห็นอะไรที่ชัดเจนขึ้น” (5 ธ.ค. 49) เป็นคำกล่าว

ของคตส. โดยเปรียบเทียบความไม่ชัดเจนของข้อมูลโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณที่ คตส. ได้รับความคลุมเครือเหมือนบรรยากาศในช่วงหน้าหนาวที่มองเห็นอะไรได้ไม่ชัดเจน การให้ข้อมูลของนายบรรศักดิ์ อุวรรณ อธิบดีเลขาธิการคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลทักษิณ จึงเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่ส่องแสงท่ามกลางบรรยากาศคลุมเครือในช่วงหน้าหนาว ทำให้ภาพที่เคยมีตัวอยู่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

'อุคม'เผย'บรรศักดิ์'ให้ข้อมูลห้วยบนดิน เหมือนพระอาทิตย์ขึ้นตอนเช้าหน้าหนาว

(5 ธ.ค. 49)

● ประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายห้วยบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายห้วยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ต่อจากรัฐบาลทักษิณได้รับการสนับสนุนและเรียกร้องให้ดำเนินนโยบายต่อไป และถูกคัดค้านต่อต้านไม่ให้นำดำเนินนโยบายต่อ ทำให้เกิดการรับรู้โครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางบวกและทิศทางลบ นอกจากนี้ นสพ.มติชนยังได้นำเสนอปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายห้วยบนดินไปในทิศทางที่เป็นกลางด้วย

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอท่าที่เรียกร้องและสนับสนุนให้รัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการห้วยบนดินต่อไป เพราะการงดหรือยกเลิกโครงการห้วยบนดินจะส่งผลให้ตัวแทนจำหน่ายและคนเดินโพยขาดรายได้ เกิดปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา หวยใต้ดินระบาด รวมทั้งมีการแสดงความเชื่อมั่นว่ารัฐบาลสุรยุทธ์สามารถควบคุมห้วยบนดินไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสังคมได้

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"ตัวแทนผู้จำหน่ายสลากพิเศษ 2 ตัว 3 ตัว ย่านบางบอน กล่าวว่า การที่รัฐบาลชะลอการออกห้วยบนดินออกไป ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัวหายไปเดือนละประมาณ 3 หมื่นบาท ทำให้เดือดร้อนเพราะไม่มีอาชีพอื่นรองรับ และจากการหารื้อร่วมกันระหว่างตัวแทนจำหน่ายห้วยบนดิน 2 ตัว 3 ตัว ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล คาดว่าจะเดินทางมารวมตัวกันในวันที่ 7 ธันวาคม 2549 ที่โรงแรมรัตนโกสินทร์ หรือบริเวณหน้าสำนักงานสลากฯ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเร่งดำเนินการช่วยเหลือจริงๆ แล้วน่าจะเปิดโอกาสให้มีห้วยบนดินขายได้ต่อไป เพราะเท่าที่ดูตอนนี้จะเห็นว่ามีคนขายสลากเกินราคาเยอะมาก อาจถึง 80% โดยมีราคาเริ่มตั้งแต่ 90-120 บาท นอกจากนี้ ต้องการให้รัฐบาลถ่ายทอดสดการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลผ่านทางโทรทัศน์ด้วยชาวบ้านจะได้สบายใจ" (2 ธ.ค. 49)

"กรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาสลากพิเศษ สนช.กล่าวว่า...เมื่อยกเลิกห้วยบนดิน หวยใต้ดินจะกลับมีมูลค่ามาก แต่หากเอาห้วยบนดินไว้ แม้จะเป็นสิ่งไม่ดี แต่รัฐบาลสามารถควบคุมได้ ก่อนนำไปสู่การลด ละเลิกในอนาคตและน่าจะเหมาะสมกว่า ซึ่งหากจะทำกันจริงๆ ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับหวยใต้ดิน และควรลดจำนวนครั้งในแต่ละเดือนลง เช่น หวยธ.ก.ส. หวยของธนาคารออมสิน และหวยรัฐบาล

ควรรอวันเดียวกัน รวมทั้งควบคุมสื่อในการให้ข่าวด้านบวกสำหรับคนถูกห่วย แต่ควรนำเสนอข่าวด้านลบด้วย และควรควบคุมหนังสือพิมพ์ที่มีการไปห่วยด้วย” (8 พ.ค. 50)

นอกจากนี้ ยังนำเสนอให้เห็นว่าประชาชนชื่นชอบและยอมรับแนวทางห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณมากกว่าห่วยบนดินแบบใหม่ของรัฐบาลสุรยุทธ์ เพราะเป็นที่ต้องการของประชาชน และไม่ทำให้ผู้จำหน่ายขาดทุน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“กรณีสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้เสนอแนวทางการจำหน่ายสลาก 2 ตัว และ 3 ตัว ต่อกระทรวงการคลัง ให้พิจารณา 3 แนวทาง คือ 1.การจำหน่ายแบบพิมพ์ 2.การจำหน่ายสลากแบบเขียน และ 3.การจำหน่ายแบบเครื่องอัตโนมัติ (ห่วยออนไลน์)...ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลรายใหญ่อยานประดูห่วยยาและประดูเขียนใหม่ กล่าวว่า ถึงอย่างไรก็ไม่ตรงประเด็นหรือตรงตามความต้องการของชาวบ้าน แบบแรกถือว่าโบราณย้อนยุคเลยขายไม่ดีแน่ แบบที่ 3 ออนไลน์ไปไม่ทั่วถึงจะตั้งได้แค่ในตลาดเท่านั้น ส่วนแบบที่ 2 คล้ายกับแบบเดิมแต่รางวัลน้อยลง อธิบายรางวัลให้ลูกค้ายากมาก แต่ก็น่าสนใจ ทางที่ดีเอาแบบเก่ากลับมาเลยจะดีกว่า เพราะโดนใจชาวบ้านที่สุดแล้ว” (27 พ.ค. 50)

“กลุ่มผู้ค้าห่วยบนดินค้านแนวการออกห่วย 2 ตัว 3 ตัว ของกระทรวงการคลัง ในรูปแบบเหมือนสลากกินแบ่งรัฐบาล เพราะเป็นแนวทางที่กระทบผู้ค้าห่วยบนดิน โดยเฉพาะการกำหนดผลตอบแทน ที่ทำให้รายได้น้อยลงจากเดิมที่ได้อยู่ละ 17 เหลือเพียงร้อยละ 7 ทำให้ผู้ค้าห่วยบนดินอยู่ไม่ได้ รวมทั้งต้องรับซื้อสลากทั้งเล่ม ทำให้ผู้ค้าขาดทุนเพราะต้องเป็นผู้ซื้อสลากเองหากขายไม่หมด เนื่องจากสลากที่รับมามีตัวเลขทุกตัว แต่ผู้ซื้อจะเลือกซื้อเฉพาะเลขเด็ดหรือเลขที่ต้องการ ทำให้ขายสลากไม่หมด แตกต่างจากห่วยบนดิน ที่ผู้ซื้อเขียนเองจะขายเลขใดก็ได้ จึงต้องการให้สำนักงานสลากฯรับซื้อสลากที่เหลือคืน นอกจากนี้ การจัดพิมพ์ห่วย 2 ตัว 3 ตัว จะทำให้เกิดการแย่งลูกค้าระหว่างสลากกินแบ่งรัฐบาลและห่วย 2 ตัว 3 ตัว รวมถึงห่วยใต้ดิน ทำให้ไม่สามารถแข่งขันได้” (3 พ.ค. 50)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอความคิดเห็น การเคลื่อนไหวเรียกร้อง และทำที่ต่อต้านคัดค้านไม่ให้รัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการห่วยบนดินต่อไป เพราะเป็นสิ่งที่ทำร้ายสังคมและไม่สามารถแก้ปัญหาห่วยใต้ดินได้อย่างแท้จริง รวมทั้งทำให้ผู้พิการที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลขาดรายได้

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“พล.ต.จำลอง ศรีเมือง สมาชิกสภานิติบัญญัติ กล่าวถึงร่างแก้ไข พ.ร.บ.สลากฯ ว่าจะค้านเต็มที่ ต่อให้ไม่ได้ระบุความผิดก็ตาม เรื่องไม่เหมาะสมแบบนี้มีผลเสียมากกว่า คือทำให้สังคมเสียหาย ผิดกฎหมายทำร้ายสังคม และเรื่องที่จะนำเข้าสู่สภาแก้ไข พรบ.ก็จะต้องคัดค้าน ถึงแม้ว่าจะไม่มีใครเห็นด้วยก็ตาม หากปล่อยให้ต่อไป ธุรกิจเหล่านี้จะมีอิทธิพลมาก สุดท้ายก็จะมีการผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง” (22 พ.ย. 49)

นางเตือนใจ ดีเทศน์ สมาชิก สนช. กล่าวว่า เรื่องนี้มองได้ 2 มุม คือถ้ามองว่าคนในประเทศควรพึ่งพาตนเองไม่ใช่รอคอยโชค การลด ละ เลิกอบายมุขก็เป็นเรื่องที่ดีควรทำ แต่สิ่งดังกล่าวเป็นภาพในอุดมคติ เพราะในความเป็นจริงการมีหรือไม่มีห่วยบนดิน ก็ยังมีการเล่นห่วยใต้ดินอยู่ จึงมีการมองว่าถ้านำขึ้นมาข้างบนในที่สว่างและควบคุมให้ได้ก็เป็นแนวทางที่พอรับได้ แต่การมีห่วยบนดินที่ผ่านมาไม่ได้แก้ปัญหาห่วยใต้ดิน ตำรวจก็ยังปราบปรามไม่ได้ แถมยังหย่อนยานจนตำรวจโดนครหา...” (27 พ.ย. 49)

นอกจากนี้ ยังนำเสนอการดำเนินและโจมตีการดำเนินนโยบายหยาบหนักของรัฐบาลสุรยุทธ์ว่าขัดแย้งกับนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นแนวทางหลักในการบริหารประเทศของรัฐบาล ทำให้เกิดความสับสนในอุดมการณ์ของรัฐบาล ปฏิบัติการดังกล่าวแสดงออกถึงความไม่พอใจรัฐบาลสุรยุทธ์ที่คิดดำเนินนโยบายหยาบหนัก เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการต่อต้านโครงการหยาบหนักของรัฐบาลทักษิณตามไปด้วย

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"ขอเรียกร้องให้รัฐบาลตัดสินใจยกเลิกการขายหยาบหนักไปเลยไม่ใช่เพียงแค่ 2 งวด เพื่อรอลูกคันทันออกกฎหมายมารับให้ถูกต้อง เพราะหยาบ 2 ตัว 3 ตัว นอกจากเป็นการมอมเมาประชาชนอย่างไม่สิ้นสุดแล้วยังสวนทางกับนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาลที่เขียนไว้ชัดเจนว่าต้องการจะสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจไทย ด้วยการมุ่งสนับสนุนการออมในทุกระดับ และส่งเสริมจิตสำนึกการประหยัดเพื่อลดระดับหนี้สินในระดับครัวเรือน รัฐบาลต้องกล้าหาญที่จะเลือกระหว่างการสร้างสังคมคุณธรรม กับการแสวงหาเศษเสี้ยวของเงินบาปมาโปะงบประมาณแผ่นดิน เพราะถึงแม้จะออกกฎหมายมารับเงินหยาบหนักแล้ว หรือมีวิธีการจัดการงบประมาณกับเงินส่วนนี้อย่างโปร่งใสแค่ไหน แต่เงินที่ได้ก็ยังคงเป็นเงินบาปที่มาจากมอมเมาชาวบ้าน ถ้ามองว่าสังคมที่ผู้คนรอคอยแต่ลาภอันมิควรได้ หวังแต่จะร่ำรวยจากการเสี่ยงโชคโดยไม่ต้องทำงานหนัก สังคมแบบนี้จะซึบซับกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้อย่างไร" (20 พ.ย. 49)

"เป็นเรื่องแปลกที่รัฐเอาจริงเอาจังกับการห้ามโฆษณาเหล้าเบียร์ว่าเป็นการสร้างค่านิยมไม่ดีกับเยาวชนและผู้คนในสังคม เร่งรัดผลักดันเสียจนผิดคิวมาแล้ว แต่กรณีหยาบที่เป็นนโยบายมูขี้เป็ด กลับหวนกลับมาจะออกกฎหมายมาคุ้มครองให้ได้ ซึ่งรัฐบาลต้องเคลียร์กับสังคมให้กระจ่างในหลายประเด็น ทั้งการส่งเสริมนโยบาย การเอาโทษกับรัฐบาลเก่าและผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงกรณีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะใช้เงิน 4,000-5,000 พันล้านบาท มารณรงค์ให้คนเลิกเล่นหยาบ จะทำให้เกิดข้อสงสัย สับสนในทิศทางของรัฐบาล" (25 พ.ย. 49)

การนำเสนอในทิศทางลบอีกลักษณะหนึ่ง ได้นำเสนอการดำเนินและต่อต้านท่าทีของรัฐบาลสุรยุทธ์ที่มีความเร่งรีบนำหยาบหนักเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อให้สามารถดำเนินนโยบายหยาบหนักต่อไปได้ การตั้งข้อสังเกตถึงความไม่ชอบมาพากลในท่าทีของรัฐบาล รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นชมรัฐบาลซึ่งถอนร่าง พ.ร.บ. สลากฯ เพื่อนำกลับไปพิจารณาใหม่ ปฏิบัติการดังกล่าวแสดงถึงการไม่สนับสนุนให้ดำเนินโครงการหยาบหนักของรัฐบาลทักษิณต่อไป

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"ขณะนี้ร่าง พ.ร.บ. หลายฉบับที่สภาต้องเร่งพิจารณา โดยเฉพาะจากการแถลงนโยบายของรัฐบาลที่ประกาศไว้แล้วว่าจะเร่งดำเนินการ เช่น การแก้กฎหมายเรื่องการถือหุ้นของต่างชาติ การให้คนอื่นถือแทน (นอมินี) และผลประโยชน์ทับซ้อน ทุกเรื่องล้วนมีความสำคัญแต่รัฐบาลกลับนำร่าง พ.ร.บ. สลากฯ มาพิจารณาโดยไม่ทราบว่ามีวาระซ่อนเร้นอยู่ หรือว่าต้องการลบล้างความผิดของตนเองที่ได้ปล่อยให้การขายสลากบนดินมาแล้ว 4 งวด จึงต้องออกกฎหมายนี้มา" น.ส. กัญญา กล่าว" (26 พ.ย. 49)

“พล.ร.อ.บรรณวิทย์กล่าวว่า เรื่องหยวนดินเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีความเห็นแตกออกเป็น 2 ฝ่ายทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จึงควรศึกษาให้ถี่ถ้วนก่อนนำเสนอกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หากพิจารณาพิจารณาและชี้แจงต่อสาธารณะ จะเกิดประโยชน์มากกว่าการรีบร้อนพิจารณา อย่างไรก็ตาม เมื่อกฎหมายกำลังจะเข้าสภาแล้ว ก็ขอให้พิจารณากันด้วยความรอบคอบ แต่การที่รัฐบาลกำหนดให้งดออกหยวนดิน 2 งวด (งวดวันที่ 1 และ 16 ธันวาคม โดยจะเปิดจำหน่ายตามปกติ หลังจากแก้กฎหมายเรียบร้อยแล้วในงวดวันที่ 30 ธันวาคม) นั้น เหมือนเป็นการบีบคอ สนช.” (27 พ.ย. 49)

“พล.อ.ปานเทพ ภูวนารถนุรักษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สมาชิก สนช.) กล่าวว่า ไม่เชื่อว่าจะมีใบสั่งจากรัฐบาลให้ถอนร่าง พ.ร.บ.สลากกินแบ่งฯ แต่ ม.ร.ว.ปรีดิยาธรได้ตัดสินใจถอนเอง แต่เป็นไปได้ว่าก่อนพิจารณาถอนร่างอาจได้ปรึกษากับนายกษฯก่อน และไม่คิดว่าเป็นเพราะความไม่รอบคอบถึงต้องถอนร่างกลับไปทบทวน และ ม.ร.ว.ปรีดิยาธรไม่ต้องแสดงความรับผิดชอบอะไร ไม่ต้องลาออก หากคิดลาออกตนจะขอร้องให้อยู่ต่อ เพราะการตัดสินใจครั้งนี้ไม่ใช่เรื่องขายหน้า แต่เป็นเรื่องนำขึ้นชม ถือเป็นความกล้าหาญของรัฐบาล สมควรได้รับการยกย่อง” (2 ธ.ค. 49)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางที่เป็นกลาง นสพ.มติชนได้นำเสนอปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยวนดินไปในทิศทางของการแสดงความคิดเห็นในลักษณะการให้ข้อมูล และเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายหยวนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นายวิจิตร ศรีสุอาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) กล่าวถึงแนวคิดในการห้ามไม่ให้เยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปี ซื้อสลาก 2 ตัว 3 ตัว และห้ามขายรอบวัดและโรงเรียนว่า เรื่องนี้ละเอียดอ่อน เพราะหากการขายหยวนดินเป็นเรื่องไม่ถูกกฎหมาย รัฐสามารถกำหนดห้ามได้เต็มที่ แต่หากทำให้หยวนดินเป็นเรื่องถูกกฎหมายแล้วก็ต้องระวังด้วยว่า แค่นี้จึงจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ไม่เช่นนั้นในอนาคตสลากกินแบ่งรัฐบาลอาจต้องมีการกำหนดอายุของผู้ซื้อไว้ด้วย ในส่วนของแนวคิดดังกล่าวนี้ต้องมาพิจารณาด้วยว่าจะสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ ซึ่งรัฐสามารถกำหนดมาตรการออกมาห้ามได้อยู่แล้ว แต่หากไม่สามารถปฏิบัติได้จริงก็เหมือนไม่มีมาตรการ เช่นเดียวกับกรณีของเหล่าซึ่งตนเห็นด้วยกับที่ห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี แต่ในทางปฏิบัติร้านค้าต้องมานั่งไล่ดูบัตรประชาชน ซึ่งไม่สามารถปฏิบัติได้จริง” (2 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยวนดิน ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ โดยส่วนใหญ่นำเสนอปฏิกริยาต่อต้านนโยบายหยวนดินไว้ในตำแหน่งดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ามี การต่อต้านคัดค้านให้รัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการหยวนดินของรัฐบาลทักษิณต่อไป

ปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยวนดิน พบว่า มีการใช้คำว่า “เงินบาป” ในประโยค “รัฐบาลต้องกล้าหาญที่จะเลือกระหว่างการสร้างสังคมคุณธรรม กับการแสวงหาเศษเสี้ยวของเงินบาปมาโปะงบประมาณแผ่นดิน” (20 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของรองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ คำว่า “ขยะ” ในประโยค “รัฐบาลอย่าไปเอาขยะของรัฐบาลชุดที่แล้วมาทำต่อ” (20 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของอาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคำว่า

“มรดกบาป” ในประโยค “ขอรับรองรัฐบาลอย่าทิ้งมรดกบาปให้แก่ลูกหลานด้วยการผ่านร่าง พ.ร.บ.ฉบับนี้” (30 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของสมาชิกสภาิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นการใช้คำเรียกนโยบายห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณให้เกิดภาพที่เป็นลบ ทำให้เกิดการไม่ยอมรับและประณามนโยบายและรัฐบาลทักษิณ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling)

การใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว “ปชป.กระทู้รบ.เล็ก ห่วยบนดิน กองสลากนัดถกตลอดเดอี่แพง” (20 พ.ย. 49) และ “หนูناهاแนวร่วมคว่ำพรบ.ห่วย สนช.สายทหารโผล่ได้”ครูห่วย” (26 พ.ย. 49) เป็นการใช้ภาษาทำให้เกิดภาพเกินจริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นการพยายามอย่างจริงจังในการคัดค้านและต่อต้านการดำเนินโครงการห่วยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์

การใช้ภาษาดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่านโยบายห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณ เป็นนโยบายที่ไม่ดี ไม่มีคุณค่า และทำลายคุณงามความดีในสังคม จึงสมควรล้มเลิกโครงการ เป็นการสนับสนุนให้เกิดกรอบเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

**ปชป.กระทู้รบ.เล็กห่วยบนดิน
กองสลากนัดถกตลอดเดอี่แพง**

(20 พ.ย. 49)

**‘หนูناهاแนวร่วมคว่ำพร.บ.ห่วย
‘สนช.’สายทหารโผล่ได้’ครูห่วย’**

(26 พ.ย. 49)

ส่วนปฏิกริยาที่มีต่อรัฐบาลสุรยุทธ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินนโยบายห่วยบนดิน พบว่า มีการอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “ตอนนี้กลายเป็นว่ากฎหมายเป็นเครื่องมือทำถูกให้เป็นผิด ทำผิดให้เป็นถูกหรือไม่ การจะทำอะไรรัฐบาลควรอยู่กับร่องกับรอย มิใช่เป็นไม้หลักปักขี้เลน ถ้ารัฐบาลมีอ่อนอย่ามาทำงานเลยดีกว่า ตอนนี้คงมีไซซิงแก่แล้วแต่เป็น**ทากแก่** เพราะ 2 เดือนผ่านมาแล้วไม่ได้ทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันตามที่สังคมคาดหวัง” (26 พ.ย. 49) สำนวน “ไม้หลักปักขี้เลน” มีความหมายว่า “โลเล, ไม่แน่นอน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) และคำว่า “ทากแก่” เป็นคำกล่าวของแกนนำ 30 องค์กรต่อต้านคอร์รัปชั่น การใช้สำนวนและคำดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบการทำงานของรัฐบาลสุรยุทธ์ว่ามีความโลเล มีจุดยืนไม่แน่นอน รวมทั้งมีความเชื่องช้าเหมือนการเคลื่อนไหวของตัวทาก ซึ่งเป็นทากแก่ที่มีการเคลื่อนไหวเชื่องช้ากว่าทากปกติทั่วไป

การอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “ทุกวันนี้เหมือนกับรัฐบาลมีธงไว้ล่วงหน้าแล้วว่าจะให้สภาพิจารณาไปอย่างไร อยากเตือนว่าอย่าใช้วิธีการ**มัดมือชก**ใช้เสียงข้างมากปิดปากสมาชิกที่มีความคิดเห็นแตกต่าง” (26 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของนายอรรถพล สรสุชาติ สมาชิกสนช. สำนวนนี้มีความหมายว่า “บังคับหรือใช้วิธีการใด ๆ ให้อีกฝ่ายหนึ่งตกอยู่ในภาวะจำยอมโดยไม่มีทางต่อสู้” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) และคำว่า “บีบคอ”

ในประโยค “การที่รัฐบาลกำหนดให้งดออกหวยบนดิน 2 งวด (งวดวันที่ 1 และ 16 ธันวาคม โดยจะเปิดจำหน่ายตามปกติ หลังจากแก้กฎหมายเรียบร้อยแล้วในงวดวันที่ 30 ธันวาคม) นั้น เหมือนเป็นการ**บิบบค**สนช.” (27 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของพล.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน รอง ปลัดกระทรวงกลาโหมและสมาชิกสนช. เป็นการใช้คำที่มีความหมายโดยนัย การใช้ภาษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสภาสนช.เป็นผู้ถูกกระทำ โดยรัฐบาลบีบบังคับให้มีการเร่งพิจารณาร่างกฎหมาย เพื่อให้สามารถดำเนินนโยบายหวยบนดินต่อไปได้ การใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงความไม่พอใจในพฤติกรรมของรัฐบาล

การใช้คำว่า “**สภาผักกั่ว**” ในพาดหัวข่าว “พล.อ.ร่วมขวางหวย3วาระรวด เรียกร้องสนช.อย่าเป็น**สภาผักกั่ว**” และความนำ “สนช.สายทหารเรียกร้องสมาชิก อย่าทำตัวเป็น**สภาผักกั่ว**ไหวตผ่าน กม.หวยบนดิน 3 วาระรวด ชี้ต้องใช้วิจรณ์ญาณ อย่าให้มีใบสั่ง รัฐบาลและสภาอาจถูกครหาได้” (27 พ.ย. 49) คำว่า “**ผักกั่ว**” เป็นภาษาปากมีความหมายว่า “การพลอยยกมือแสดงความเห็นชอบตามเขาไป มักใช้พูดตำหนินักการเมืองในเวลาลงคะแนนเสียง” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่า การพิจารณาเรื่องหวยบนดินของสภาฯ ควรมีการไตร่ตรองให้รอบคอบ ไม่ควรตัดสินใจสนับสนุนแบบตามกันไปเพราะอิทธิพลหรือแรงกดดันจากรัฐบาล สะท้อนให้เห็นถึงปฏิภริยาของสมาชิกสภาฯ ว่ามีทั้งสนับสนุนและคัดค้านนโยบายหวยบนดิน

การใช้ภาษาดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่ารัฐบาลสุรยุทธ์ซึ่งมีความต้องการดำเนินนโยบายหวยบนดิน เป็นรัฐบาลที่มีจุดยืนไม่แน่นอน ทำงานเชื่องช้า และบีบบังคับการทำงานของสภาฯ ให้ทำตามความต้องการของรัฐบาลที่จะดำเนินโครงการหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณต่อไป เป็นการสนับสนุนให้เกิดการรับฐันนโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

สำหรับปฏิภริยาที่มีต่อนโยบายหวยบนดินในทิศทางที่เป็นกลางนั้น พบว่า มีการอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “ผมว่าเรื่องหวยทำก็ถูกตำ ไม่ทำก็ถูกตำ ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคนที่มีประโยชน์ การจะดูถูกเขาถูกหนึ่ง ถ้าอยู่มุมหนึ่งก็จะเห็นเฉพาะด้านนั้น ทั้งที่มีความสูงอีกหลายด้านที่เราไม่เห็น” (8 ก.พ. 50) เป็นคำกล่าวของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นการเปรียบเทียบการดำเนินนโยบายหวยบนดินว่า เหมือนกับการมองภูเขา ซึ่งต้องมองให้ครบทุกมุม ทุกด้าน เพราะเป็นเรื่องยากและมีความละเอียดอ่อน จึงจำเป็นต้องมองให้เห็นครบทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายหวยบนดินในสมัยรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์) พบว่า นสพ.มติชนได้ใช้คำว่า “**หวยเถื่อน**” ในข่าวบ่อยครั้ง คำว่า “**เถื่อน**” มีความหมายว่า “นอกกฎหมาย, ผิดกฎหมาย” (www.dictionaryonline4u.com) เป็นการใช้คำเรียกชื่อธุรกิจหวยที่ดำเนินการโดยเอกชนซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมายให้เกิดภาพลบ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling)

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินนโยบายหยวนบนดิน การเชื่อมโยงกับห้วยไต่ดิน การใช้จ่ายเงินรายได้หยวนบนดิน และผลกระทบจากนโยบายหยวนบนดิน ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินนโยบายหยวนบนดิน การตรวจสอบโครงการหยวนบนดิน และปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหยวนบนดิน

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดินถูกนำเสนอในทิศทางบวกเพียงด้านเดียว ส่วนประเด็นการเชื่อมโยงกับห้วยไต่ดิน ประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้หยวนบนดิน และประเด็นผลกระทบจากนโยบายหยวนบนดินนั้นถูกนำเสนอในทิศทางบวกและลบ ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดินและประเด็นการตรวจสอบโครงการหยวนบนดินถูกนำเสนอในทิศทางบวกและลบ ส่วนประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหยวนบนดินถูกนำเสนอทั้งในทิศทางบวก ลบ และกลาง

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่น โดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหา ทั้งนี้วิธีการนำเสนอในประเด็นการเชื่อมโยงกับห้วยไต่ดินได้ให้น้ำหนักความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางบวกมากกว่าทิศทางลบ และประเด็นผลกระทบจากนโยบายหยวนบนดิน ซึ่งให้น้ำหนักเนื้อหาในทิศทางลบโดยนำเสนอไว้ในตำแหน่งสำคัญมากกว่าทิศทางบวกและทิศทางที่เป็นกลาง

ขณะที่วิธีการนำเสนอในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดินและประเด็นการตรวจสอบโครงการหยวนบนดินโดยให้น้ำหนักความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางบวกมากกว่าทิศทางลบ และประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหยวนบนดินได้ให้น้ำหนักความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางลบมากกว่าทิศทางบวก

1.2 นสพ.ไทยรัฐ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดิน ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.ไทยรัฐ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ การดำเนินนโยบายหยวนบนดิน ปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหยวนบนดิน และการเชื่อมโยงกับการพนันรูปแบบอื่น

- ประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญและมีความตั้งใจในการดำเนินนโยบายหยวนบนดินเพื่อแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพลและปัญหาการขยาย

สลากเกินราคา รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อหอยไต้ดินในช่วงที่รัฐบาลมีนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพล โดยออกแนวทางชักจูงใจให้ประชาชนอุดหนุนหอยบนดินแทนหอยไต้ดิน ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางบวก

ความตั้งใจของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายหอยบนดินนั้น สะท้อนผ่านการนำเสนอความคืบหน้าและรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐบาล ที่มีการร่วมมือกับธนาคาร ที่ทำการไปรษณีย์ ตัวแทนจำหน่าย และสถานีตำรวจเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการซื้อหอยบนดิน รวมทั้งนำเสนอการกำหนดเงินรางวัล การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการดำเนินงาน การพิมพ์สลากเพิ่ม และการเตรียมความพร้อมการขายหอยบนดิน แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญแก่นโยบายหอยบนดิน โดยขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเร่งหาซื้อสรุปช่องทางขายสลาก 3 ตัว และ 2 ตัว เพื่อสนองคอบหอยไต้ดินให้ได้เร็วที่สุดอีกรอบ โดยมีการประชุมร่วมกับตัวแทนจากธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด และการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) เพื่อหารือเกี่ยวกับการให้ธนาคารพาณิชย์ของรัฐและไปรษณีย์เป็นศูนย์กลางในการรับแทงสลากแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ผ่านเคาน์เตอร์ของธนาคารและที่ทำการไปรษณีย์... หากแนวทางการให้ธนาคารของรัฐ ไปรษณีย์ และกสท. เป็นศูนย์รับแทงเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวแล้ว จะทำให้สำนักงานสลากฯมีจุดจำหน่ายสลากมากถึง 2,800 แห่งทั่วประเทศ เพราะธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน และธ.ก.ส.มีสาขา รวมกันถึง 1,600 สาขา ขณะที่ไปรษณีย์มีสาขามากถึง 1,200 แห่ง” (8 มิ.ย. 46)

“สำหรับบรรยากาศการเตรียมความพร้อมการขายสลากเลขท้าย 3 ตัวและ 2 ตัว ณ ที่ทำการไปรษณีย์ในส่วนภูมิภาค ภายหลังจากที่สำนักงานสลากฯ ส่งสลากไปถึงที่ทำการไปรษณีย์แล้ว ผู้สื่อข่าวรายงานว่า หัวหน้าที่ทำการไปรษณีย์แต่ละจังหวัดได้เรียกตัวแทนจำหน่ายสลากฯ และผู้เกี่ยวข้องมาซักซ้อมความเข้าใจในขั้นตอนการรับ-ส่งสลาก และการชำระเงิน ปรากฏว่าตัวแทนจำหน่ายสลากแต่ละจังหวัดให้ความสนใจเข้าร่วมฟังกันคับคั่ง โดยบางที่เปิดจำหน่ายสลากให้ตัวแทนจำหน่ายแล้ว ขณะที่ส่วนใหญ่จะนัดให้บรรดาตัวแทนจำหน่ายไปทำทะเบียนประวัติอย่างละเอียดไว้ที่สถานีตำรวจในวันที่ 24 ก.ค.ก่อน แล้วจึงนำเอกสารมาแสดงเพื่อซื้อสลากที่ทำการไปรษณีย์” (25 ก.ค.46)

ในการดำเนินนโยบายหอยบนดินเพื่อแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพล มีการนำเสนอกลยุทธ์การขายหอยบนดินของรัฐบาลเพื่อเอาชนะและทำลายธุรกิจหอยไต้ดิน โดยมีแนวคิดเพิ่มราคาหน้าสลากเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ซื้อหอยจำนวนมากๆ การซื้อผ่านทางแฟกซ์ การยึดระยะเวลาปิดรับสลาก และการทำประกันภัยความเสี่ยงเงินรางวัลเพื่อเรียกความเชื่อมั่นจากผู้ซื้อหอย กลยุทธ์ดังกล่าวเป็นการดึงดูดประชาชนให้ซื้อหอยบนดินแทนหอยไต้ดิน ทำให้ธุรกิจหอยไต้ดินได้รับความเสียหายเป็นการลดอำนาจของผู้มีอิทธิพล

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นายเจริญชัย งามกิจไพบูลย์ หัวหน้าสำนักสารสนเทศ สำนักงานสลากฯ เปิดเผยว่า ขณะนี้บริษัทพิพยประกันภัย จำกัด ได้ตกลงในเบื้องต้นกับสำนักงานแล้วที่จะรับประกันภัยในกรณีที่มีผู้ถูกรางวัลเป็นจำนวนมากเกินกว่าเงินหน้าตักของสำนักงาน โดยจะรับประกันให้ 1,000 ล้านบาทก่อนในระยะแรก จากนั้น จึงจะ

พิจารณาเพิ่มวงเงินรับประกันเพิ่มขึ้นอีกครั้ง จึงขอให้ประชาชนมั่นใจได้ว่าการจำหน่ายสลาก 2 ตัว 3 ตัวครั้งนี้จะได้รับเงินรางวัลเต็มจำนวนแน่นอน” (17 ก.ค. 46)

“สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเตรียมเอาใจนักเสี่ยงโชคมือหนัก เพิ่มราคาหน้าสลากเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว จากเดิมสูงสุดแค่ร้อยเดียว เป็น 500-2,000 บาท ย่นเวลาเขียนสลาก พร้อมอาจเพิ่มความสะดวก หากเป็นขาประจำ ซื้อคราวละมากๆ ไม่ต้องรอคิว แค่แพคเกจเลขที่ต้องการกับจำนวนเงินที่ซื้อ แล้วค่อยมารับสลากภายหลัง...แนวทางดังกล่าวเป็นการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดของหอยบนดิน เพื่อสู้กับหอยใต้ดินที่ได้เปรียบตรงมีความสะดวกในการขายมากกว่า อีกทั้งเป็นวิธีการส่งเสริมการขายอีกรูปแบบที่จะดึงดูดคอหอยชนิดเหนียวแน่นไว้ไม่ให้กลับไปซื้อหอยใต้ดินได้อีก” (21 ก.ค. 46)

“บอรรถกองสลากเอาใจคอหอยซื้อเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัวสุดๆ ตกกลางอกเกมใหม่ “เลขวิ่ง” ให้เงินรางวัล 2 เท่า คาดเริ่มได้งวดเดือน พ.ย.นี้ ขณะเดียวกันก็ผูกสารพัดกลยุทธ์ช่วยทั้งคนขาย เอาใจคนซื้อไปในตัว ด้วยการเพิ่มยอดจำหน่ายสลากให้ตัวแทน จากรายละไม่เกิน 5 แสนบาทเป็น 1 ล้านบาท แล้วให้ยัดเวลาส่งข้อมูลกับไปรษณีย์จนถึงเที่ยงคืน พร้อมเล็งให้ส่งผ่านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มือถือได้อีก ส่วนคอหอยที่ไม่ถูกรางวัล อาจร่วมมือกับเอกชนให้ส่งสลากเลขท้ายมาชิงโชครับทรัพย์ 1 ล้านบาทอีกต่อ” (14 ก.ย. 46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐเลือกนำเสนอ (selection) ข้อมูลในด้านที่ดีของการดำเนินนโยบายหอยบนดิน และนำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ารัฐบาลดำเนินนโยบายหอยบนดินอย่างต่อเนื่องด้วยความตั้งใจ โดยออกแนวทางที่ชักจูงใจและให้ประโยชน์แก่ผู้ซื้อหอยบนดิน

การเน้นย้ำกลยุทธ์ของรัฐบาลในการเอาชนะธุรกิจหอยใต้ดินนั้น พบว่า มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว “สะใจคอหอย! เพิ่มราคาโพลี” (21 ก.ค. 46) “2ตัว-3ตัวสู้อัด ให้แทงเชื่อได้” (27 ก.ค. 46) “หอยบนดิน งดเกมถล่มใต้ดิน แทงวิ่งก็ได้” (14 ก.ย. 46) และ “หอยใหม่ล่อใจ ที่1-รับ50 ล้าน!” (14 มี.ค. 47) สะท้อนให้เกิดการรับรู้คล้อยตามว่ารัฐบาลได้ทุ่มเทออกวิธีการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะใจผู้ซื้อ ดึงดูดใจให้ซื้อหอยบนดินแทนหอยใต้ดิน

การใช้วิธีอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในความนำ “สำนักงานสลากฯ ยิงปืนนัดเดียวได้นก 3 ตัว เปิดให้สถานีตำรวจทั่วประเทศเป็นตัวแทนจำหน่ายหอยบนดิน...” (26 ก.ย. 46) มาจากสำนวน “ยิงปืนนัดเดียวได้นกสองตัว” มีความหมายว่า “ทำอย่างเดียวได้ผล ๒ อย่าง, ลงทุนครั้งเดียวได้ผลกำไร ๒ ทาง” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการเปรียบเทียบแนวคิดของสำนักงานสลากฯ ซึ่งให้สถานีตำรวจเป็นที่จำหน่ายหอยบนดินว่าเป็นการตัดสินใจดำเนินการที่ให้ผลประโยชน์ 3 ทาง คือ ทำให้ประชาชนหันมาซื้อหอยที่ถูกกฎหมาย เป็นการปราบหอยใต้ดิน และทำให้สถานีตำรวจมีรายได้มากขึ้น

นอกจากนี้ พบการใช้คำที่มีความหมายโดยนัย ได้แก่ คำว่า “ของขวัญ” ในประโยค “...เป็นการมอบของขวัญปีใหม่ให้กับประชาชนเพื่อให้มีโอกาสถูกรางวัลได้ง่ายขึ้น...” (14 ธ.ค. 46) คำนี้มีความหมายว่า “สิ่งของที่ให้กันเป็นการถนอมขวัญ หรือเพื่ออวยชัยไมตรี” (พจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการออกรางวัลพิเศษของสำนักงานสลากฯในช่วงปีใหม่จะมีความหมายโดยนัย แสดงให้เห็นว่าการออกรางวัลพิเศษดังกล่าวเป็นสิ่งมีคุณค่า เป็นการแสดงออกถึงความปรารถนาดีที่รัฐบาลมีให้แก่ประชาชน และคำว่า “ไฟเขียว” ในพาดหัวข่าว “วราเทพ’ไฟเขียว รางวัลพิเศษหวย” (26 ก.พ. 47) คำนี้มีความหมายว่า “สัญญาอนุญาตไฟจราจรอันเป็นสีเขียว แสดงว่าให้หยุดยานที่เห็นแล่นไปได้” (www.dictionaryonline4u.com) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการออกรางวัลพิเศษในพาดหัวข่าวดังกล่าว จะมีความหมายโดยนัยว่า นายวราเทพ รัตนากร ซึ่งเป็นกรมช.กระทรวงการคลังได้อนุญาตให้มีการออกรางวัลพิเศษ เพื่อให้ประชาชนได้รับเงินรางวัลมากขึ้น การใช้ภาษาดังกล่าวเป็นการสนับสนุนการรับรู้ในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(27 ก.ค. 46)

(26 ก.พ. 47)

- ประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหวยบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางของการสนับสนุนและคัดค้าน ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางบวกและทิศทางลบ โดยสะท้อนผ่านการแสดงความคิดเห็นและทำที่ต่างๆ รวมทั้งบรรยากาศการซื้อขายและยอดรายได้ของสำนักงานสลากฯ

การนำเสนอในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอความคิดเห็นสนับสนุน และการให้ความร่วมมือของสังคมและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการรายงานบรรยากาศการซื้อขายหวยบนดินที่คึกคักและรายได้จำนวนมากที่ได้จากการจำหน่ายหวยบนดินของสำนักงานสลากฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากประชาชน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“พระพิศาลธรรมพาทิ หรือพระพยอม ประธานมูลนิธิวัดสวนแก้ว พระนักเทศน์ชื่อดัง กล่าวว่า ปกติประชาชนทั่วไปก็เล่นหวยกันอยู่แล้ว แม้รัฐบาลจะไม่ทำหวยก็ตาม การที่รัฐขายหวยจะทำให้การซื้อขายไม่สะดวก เพราะต้องซื้อเป็นแผ่นเป็นใบ คนในพื้นที่ห่างไกลคงไม่สามารถหาซื้อได้ แต่หากรัฐขายหวยแล้วนำเงินมาพัฒนาประเทศจะดีกว่าจะปล่อยให้เจ้าพ่อหรือเจ้ามือหวยเถื่อนรวยอยู่คนเดียว ทว่าควรมีค่าเตือนว่าการซื้อหวยซื้อเบอร์เป็นสิ่งไม่ดีเหมือนที่เตือนในเหล่าหรืออนุหรือส่วนเด็กนักเรียนหรือนักศึกษาจะไปลุ่มหลงซื้อหวย โดยที่ได้รับการศึกษาอย่างดีถึงว่าโง่และใช้ไม่ได้” (5 มิ.ย. 46)

“ด้านความเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการขายหอยบนดินบนโรงพัก ผกก.สน.โชคชัย กล่าวว่า เห็นด้วย เพื่อจะได้มีรายได้เป็นสวัสดิการเพิ่มเติมแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและครอบครัว และเป็นรายได้ที่ถูกต้องชอบธรรม ไม่ต้องไปแอบหารายได้ที่ผิดกฎหมาย ส่วนเรื่องที่มีการมองกันว่าหอยบนดินเป็นการพนันที่ตำรวจต้องปราบปรามจับกุมและต้องมาขายเอง อาจเป็นภาพลบหรือไม่ เรื่องนี้คิดว่าหอยบนดินเป็นการพนันก็จริง แต่ก็ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ตำรวจขายเองคงไม่เกิดภาพลบ สำหรับ สน.โชคชัยได้มีการเตรียมการไว้แล้วในการขายสลาก โดยจะให้เจ้าหน้าที่ กต.ตร.ของสน.เข้ามาดูแลกรจำหน่าย โดยจะตั้งจุดจำหน่ายในโรงพักไว้คอยบริการประชาชนที่มาติดต่อโรงพักให้ซื้อหาได้สะดวก ตำรวจที่ว่างจากเวรยามก็จะให้มาช่วยกันขาย จะได้ไม่ส่งผลกระทบต่องานในหน้าที่” (26 ก.ย. 46)

“ผู้สื่อข่าวรายงานบรรยากาศการขายสลากเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ถนนราชดำเนินกลาง เมื่อวันที่ 22 ก.ค.ว่า เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสลากฯยังต้องทำหน้าที่อย่างหนัก เนื่องจากแพนหอยหลังไหลมาซื้อสลากกันไม่ขาดสายตั้งแต่ช่วงเย็น ...ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ยังคงคาดว่าก่อนหอยออกงวดวันที่ 1 ส.ค.นี้ จะมีคอหอยรายใหญ่แห่มาซื้อกันมากขึ้น จนอาจต้องมีการเสริมเจ้าหน้าที่คอยเขียนตัวเลขให้ผู้ซื้อให้ทันเวลาด้วย สำหรับยอดจำหน่ายในวันที่ 22 ก.ค.นี้ มีจำนวนสูงเกือบ 1 ล้านบาท” (24 ก.ค. 46)

“สำหรับยอดจำหน่ายหอยบนดินในงวดนี้ มียอดการจำหน่ายสูงถึง 2,015 ล้านบาท โดยมีผู้แห่แทงเลข 14 ประเภท 2 ตัวบนกันเป็นเงินถึง 16 ล้านบาท และ 2 ตัวล่างเป็นเงินถึง 15 ล้านบาท ซึ่งงวดนี้ สำนักงานสลากฯมียอดจ่ายรางวัลเพียง 600 ล้านบาทเศษ หักลบค่าใช้จ่ายแล้วในงวดนี้เหลือกำไรมากเป็นประวัติการณ์ ตั้งแต่มีการขายหอยบนดินมา โดยเหลือกำไรถึง 1 พันล้านบาทเศษ” (17 ก.พ. 49)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอเท่าที่คัดค้านนโยบายหอยบนดิน เพราะเป็นนโยบายที่ทำให้ผู้จำหน่ายสลากฯ ได้รับความเดือดร้อน สร้างความเสียหายต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศชาติ และขัดกับหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม รวมทั้งนำเสนอความไม่พร้อมในการร่วมดำเนินนโยบายหอยบนดินของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่านโยบายหอยบนดินไม่ได้รับการสนับสนุน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“คณะอนุกรรมการฯ เห็นว่าโครงการนี้ทำให้เกิดผลกระทบวงกว้าง โดยเฉพาะกลุ่มผู้ค้าปลีกสลากกินแบ่งฯ และคนพิการที่ค้าสลากได้รวมตัวกันคัดค้านโครงการออกสลาก 2 ตัว และ 3 ตัว แต่ดูเหมือนสำนักงานสลากฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อคนเหล่านี้เลย...การออกสลากแบบ 2 ตัว และ 3 ตัว จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านต่างๆ อาทิ ด้านสังคม เพราะถือเป็นการมอมเมาประชาชน เหมือนส่งเสริมให้ประชาชนและเยาวชนกลุ่มหลงแต่การพนัน เนื่องจากโครงสร้างของหอยใต้ดินสามารถเล่นได้ทุกชั่วโมง เช่น แทงเลขท้ายจุดทศนิยมขณะปิดตลาดหุ้น และภาครัฐไม่ได้มีหลักประกันรับรองคนพิการที่ประกอบอาชีพขายสลากกินแบ่งฯ ส่วนด้านเศรษฐกิจ จะทำให้เจ้ามือหอยใต้ดินประกอบธุรกิจผิดกฎหมายได้สะดวก และอาจเป็นแหล่งฟอกเงินของธุรกิจผิดกฎหมายอื่น ด้านจริยธรรม เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ การเล่นการพนันถือเป็นเรื่องที่ไม่ดีศีลธรรมและจริยธรรม เป็นสาเหตุให้เกิดคดีอาชญากรรม” (5 ส.ค. 45)

“เลขาธิการคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนครราชสีมา กล่าวถึงกรณีพนักงานไปรษณีย์ที่เป็นชาวมุสลิม ต้องทำหน้าที่จำหน่ายสลากเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว หรือหอยบนดิน ว่าตามหลักศาสนาอิสลาม หอยเป็นสิ่งต้องห้าม เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อหรือผู้ขายก็ต้องผิดบัญญัติของศาสนา ดังนั้น พนักงานไปรษณีย์ชาวมุสลิมที่จะต้องขายหอย ถือว่ามีส่วนร่วมในการทำผิดบัญญัติศาสนาเช่นกัน สังคมมุสลิมจะประณาม เพราะการ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(2 ก.ย. 46)

(5 ส.ค. 45)

- ประเด็นการเชื่อมโยงกับการพหุรูปแบบอื่น

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินได้เชื่อมโยงกับการพหุรูปแบบอื่นโดยส่งผลให้เจ้ามือหวยใต้ดินมีอำนาจมากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้รับความเดือดร้อน ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางลบ นอกจากนี้ได้นำเสนอให้เห็นถึงการแข่งขันกันระหว่างผู้จำหน่ายหวยบนดินและเจ้ามือหวยใต้ดิน ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางที่เป็นกลาง

การเชื่อมโยงระหว่างหวยบนดินกับหวยใต้ดินนั้น นำเสนอให้เห็นว่าหวยบนดินเป็นเสมือนช่องทางที่เปิดโอกาสให้ตัวแทนจำหน่ายสามารถขายหวยใต้ดินควบคู่ไปได้ง่าย เป็นการส่งเสริมให้ผู้มีอิทธิพลมีอำนาจมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...ที่ อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี ที่แม้จะมีการขายสลากเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัวแล้ว แต่เจ้ามือหวยใต้ดินก็ยังคงรับแทงเลขอยู่ โดยบางรายใช้วิธีแฝงตัวไปขอเป็นผู้ขายสลากด้วย แล้วขายควบหวยใต้ดิน โดยอาศัยช่วงโหว่ของระเบียบกองสลากที่ไม่รับคืนใบสลากที่ขายไม่หมดเล่ม ทำให้เจ้ามือหวยเถื่อนประกาศรับซื้อสลากคืนแทน เพื่อเอามาเขียนเลขให้คอบวย ไม่ต้องเกรงกลัวตำรวจจะจับ ทำให้คนขายสลากที่ไม่ได้รับแทงหวยใต้ดินขายสลากได้น้อยกว่า” (27 ก.ค. 46)

“เจ้ามือได้สั่งให้คนเดินโพนทั้งหมด ไปสมัครเป็นลูกทีมของคนเดินโพนของสำนักงานสลากฯ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนของเจ้ามือและบางรายเป็นเจ้ามือรายย่อยอยู่แล้ว และยังสั่งการให้คนขายหวยในสังกัดของเจ้ามือรายใหญ่ ไชยสลากเลขท้าย 2 ตัวและ 3 ตัวของสำนักงานสลากฯ ที่ไปรับมาจากโปรชนีย์ แล้วเซ็นชื่อสลักหลังบัตรไว้ทุกใบ หรือใช้สัญลักษณ์ใดๆ ที่รู้กันไว้ที่บัตร โดยเรียกบัตรดังกล่าวว่าหวยไก่ นำไปให้ลูกค้าซื้อ หวยเลขท้ายแบบต่อยอด...” (17 ก.ค. 46)

สำหรับการเชื่อมโยงระหว่างหวยบนดินกับสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้นำเสนอบรรยากาศการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งได้รับผลกระทบจากโครงการหวยบนดิน ทำให้มียอดจำหน่ายลดลง สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ขายสลากฯ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ผู้สื่อข่าวออกสำรวจตลาดการขายสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือลอตเตอรี่ ที่บริเวณสี่แยกคอกวัว พบว่า พ่อค้าแม่ค้าต่างบ่นเป็นเสียงเดียวกันว่า ลูกค้าลอตเตอรี่หันไปสนใจซื้อสลากเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว เนื่องจากอยู่ระหว่างเห่อของใหม่ ส่งผลให้สลากกินแบ่งรัฐบาลลดจำนวนการขายลงไปกว่าครึ่ง ทั้งที่ปกติการขายในช่วงวันที่ 27-28 ก.ค. มักจะมียอดขายสูงกว่านี้ พ่อค้าหลายรายประเมินว่าราคาลอตเตอรี่งวดนี้ต้องดิ่งลงต่ำกว่าทุนแบบสุดๆอย่างแน่นอน ขณะที่ราคาขายสลากกินแบ่งรัฐบาลในวันสองวันนี้ สลากที่มีราคาต่ำสุดคือสลากที่ลงท้ายด้วยเลข 0 ราคาขายลดฮวบลงเหลือฉบับละ 33 บาท ส่วนเลขที่เคยออกไปแล้ว ราคาเหลือเพียงฉบับละ 35 บาท” (30 ก.ค. 46)

“ส่วนการซื้อขายหอยบนดินที่สำนักงานสลากฯ ถนนราชดำเนิน มีการกระตุ้นการขายด้วยการนำเลขยอดนิยมมาติดไว้หน้าประตูทางเข้า ตลอดทั้งวันมีลูกค้าทยอยมาซื้ออย่างคึกคัก รวมมูลค่าการขายนับตั้งแต่วันเปิดขายได้เงินกว่า 4 ล้านบาท ขณะที่บรรยากาศการซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาลซบเซาอย่างเห็นได้ชัด แม่ค้าขายสลากฯ ย่านสี่แยกคอกวัวบ่นอุบว่างวดนี้ขายไม่ออก บางรายนำหอยบนดินมาขายคู่กับสลากฯ รัฐบาล ผลปรากฏว่าหอยบนดินขายดีกว่า” (1 ส.ค. 46)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางที่เป็นกลางนั้น นสพ.ไทยรัฐได้สะท้อนให้เห็นการแข่งขันระหว่างตัวแทนจำหน่ายหอยบนดินและเจ้ามือหวยใต้ดิน ซึ่งต่างก็คิดค้นเทคนิคและกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อชักจูงใจผู้ซื้อให้หันมาซื้อหอยของตนเอง เนื่องจากทั้งธุรกิจหอยบนดินและหวยใต้ดินมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นกลุ่มเดียวกัน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ร้านขายหอยย่านพระราม 5 แห่งหนึ่ง ลงทุนติดป้ายขนาดใหญ่ พร้อมนำแฟลช คอมพิวเตอร์ มาตั้งเพื่อสร้างความเชื่อถือแก่ลูกค้า พร้อมนำหนังสือทายหอยเลขเด็ดประจำงวดมาจำหน่ายพ่วงไปด้วย โดยเจ้าของร้านกล่าวว่า ยังเตรียมเปิดเป็นร้านกาแฟพ่วงขายหอย โดยจะให้คอกหอยใช้ร้านเป็นสถานที่พบปะพูดคุยเพื่อประมวลเลขเด็ดประจำงวด จากนั้นสามารถซื้อสลากหอยที่ร้านได้ และจะศิข้มข้อมูลเข้าคอมพิวเตอร์ให้ลูกค้าเห็นรวมทั้งยอมจ่ายส่วนแบ่งแก่คนเดินโพยร้อยละ 5” (27 ก.ค. 46)

“ที่ร้าน ป.8 ตลาดหอย อ.เมือง จ.พิษณุโลก มีวิธีการเรียกลูกค้าใหม่และรั้งลูกค้าเก่าที่ไม่เหมือนใคร นั่นคือนำสลากเก่ามาแลกไข่ และลดราคาสลากใหม่จูงใจกันสุดๆ ซึ่งได้รับความสนใจจากชาวบ้านแห่มาซื้อสลากที่ร้านแห่งนี้ไม่น้อย โดยนายปนิท เล็กวุฒิกันต์ อายุ 25 ปี เจ้าของไอเดียดังกล่าว เปิดเผยว่า เนื่องจากร้านเพิ่งเปิดกิจการ จึงต้องหาทางลดแลกแจกแถม คือหากลูกค้าเก่านำสลากที่ตรวจรางวัลแล้วไม่ถูกมาแลกสลาก 2 ใบ ได้ไข่ไก่ 1 ฟอง ซึ่งมีผู้นำสลากมาแลกไข่เป็นจำนวนมาก และไม่ลืมซื้อสลากใหม่ติดมือ ส่วนลูกค้าใหม่ที่นำสลากที่ซื้อจากที่อื่นมาก็จะได้สิทธิ์ลดราคาสลากงวดใหม่ทันที 2 บาท”(2 ธ.ค. 46)

“ที่บริเวณหน้าบ่อนกาสิโนฝั่งปอยเปต ประเทศกัมพูชา ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับบอ.อรัญประเทศ จ.สระแก้ว ผู้สื่อข่าวที่เข้าไปสังเกตการณ์รายงานว่า ที่หน้าบ่อนมีคนไทยแห่เข้าไปซื้อหอยใต้ดินกับบ่อนกาสิโนกันคึกคัก เนื่องจากเจ้ามือหอยในบ่อนประกาศรับเลขเด็ดชนิดไม่อื่น และรับแทงทั้งทางตรงและรับแทงทางโทรศัพท์ ทำให้คาดว่าจะมียอดเงินการแทงหอยใต้ดินกับนายบ่อนปอยเปตหลายล้านบาท” (3 ส.ค.46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐเลือกนำเสนอ (selection) ข้อมูลในด้านลบของการเชื่อมโยงนโยบายห่วยบนดินกับการพนันรูปแบบอื่น ทำให้เกิดการรับรู้ว่านโยบายห่วยบนดินเป็นนโยบายที่ส่งเสริมให้เจ้าของธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายมีอำนาจเฟื่องฟูมากยิ่งขึ้น และเป็นนโยบายที่ทำลายธุรกิจการพนันที่ถูกต้องกฎหมาย

ในด้านการส่งเสริมธุรกิจห่วยใต้ดิน พบว่า มีการใช้คำว่า “อม” ในประโยค “คนเดินโพล้อาจจะมีลักษณะที่ส่อไปในทางการเป็นเจ้ามือห่วยใต้ดิน เพราะเป็นเรื่องที่ง่ายมาก ถ้าคนเดินโพลของสำนักงานสลากฯ จะอมหมายเลขที่รับแทงไว้เอง หรือไม่ยอมส่งหมายเลขที่รับแทงให้กับสำนักงานสลากฯ...” (11 ก.ค.46) คำนี้มีความหมายว่า “เอาสิ่งของใส่ปากแล้วหุบปากไว้ไม่กลืนลงไป” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับพฤติกรรมของตัวแทนจำหน่ายห่วยบนดินในข่าวดังกล่าวจะมีความหมายโดยนัย แสดงให้เห็นว่าตัวแทนจำหน่ายห่วยบนดินจะเก็บหมายเลขห่วยบนดินที่มีประชาชนซื้อไว้กับตนเอง กลายเป็นเจ้ามือห่วยแทนสำนักงานสลากฯ

มีการใช้คำว่า “เจ้าเล่ห์” ในพาดหัวข่าว “ใต้ดินเจ้าเล่ห์ งดห่วยไก่ ประชันห่วยรัฐ” (17 ก.ค. 46) คำนี้มีความหมายว่า “ผู้มีกลอุบายพลิกแพลงต่าง ๆ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการใช้ภาษาในลักษณะตัดสินเจ้ามือห่วยใต้ดินที่ใช้ห่วยบนดินของรัฐบาลเป็นช่องทางในการดำเนินธุรกิจห่วยใต้ดินที่ผิดกฎหมาย

การทำลายธุรกิจการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล พบว่า มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในความนำ “ยุคทองคนเล่นห่วย แต่คนขายลอตเตอรีสะอื้น สลากงวดประจำวันที่ 16 ก.ค. เหลืออ้อ ต้องหันราคาเหลือ 4 ใบ 100 บาท ขาดทุนยับ...” (17 ก.ค.46) คำว่า “สะอื้น” มีความหมายว่า “ถอนใจสะท้อนเป็นระยะ ๆ เพราะร้องไห้มากเนื่องจากเสียใจระทมใจ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) ทำให้ผู้อ่านรับรู้คล้ายตามว่าผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกิดความเสียใจและระทมใจอย่างหนัก เนื่องจากประสิทธิภาพขาดทุนจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือลอตเตอรี

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและความนำที่ใช้ภาษาดังกล่าว

(17 ก.ค. 46)

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดินในสมัยรัฐบาลทักษิณ พบว่า นสพ.ไทยรัฐได้ใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ “!” บ่อยครั้งในพาดหัวข่าวที่ใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) เครื่องหมายดังกล่าวใช้สำหรับเขียนกำกับไว้หลังคำอุทาน (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) การใช้เครื่องหมายของนสพ.ไทยรัฐเป็นการแสดงถึงอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้และมีอารมณ์คล้อยตามไปกับเนื้อหาในพาดหัวข่าวด้วย

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่มีการใช้เครื่องหมายดังกล่าว

(21 ก.ค. 46)

(14 มี.ค. 47)

อย่างไรก็ตาม พบว่า นอกเหนือจากการรายงานข่าวเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดินในประเด็นต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว นสพ.ไทยรัฐยังได้นำเสนอข่าวสารที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายห่วยบนดิน โดยนำเสนอข่าวการถูกห่วยบนดินของประชาชน การไปห่วย การแสวงหาเลขเด็ด รวมทั้งการปราบปรามธุรกิจห่วยใต้ดินของรัฐบาลควบคู่ไว้ในข่าวด้วย เป็นการเสริมให้การรายงานข่าวเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณมีความหลากหลายและรอบด้านมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ขณะเดียวกัน มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในย่านทุ่งครุว่า มีผู้ใช้คดีถูกห่วยบนดินเลขท้าย 3 ตัวตรงที่ออกเลข 009 เป็นเงินจำนวนมหาศาลถึง 10 ล้านบาท โดยผู้ใช้คดีรายนี้อยู่ในซอยประชาอุทิศ 58/3 แขวงและเขตทุ่งครุ ได้ทุ่มเงินแทงห่วยเลข 009 ถึง 2 หมื่นบาท ผู้สื่อข่าวจึงเดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริง ได้ทราบจากตัวแทนจำหน่ายห่วยบนดิน ที่ยอมเผยแต่ชื่อนางเล็ก แต่ไม่ยอมเผยนามสกุล อยู่ตึกแถวเลขที่ 825/786 ซอยประชาอุทิศ 58/3 ที่ขายสลากให้ผู้ใช้คดีรายดังกล่าวว่า ผู้ที่ถูกห่วยบนดินเป็นชายอายุประมาณ 38 ปี มาซื้อห่วยเป็นประจำครั้งละ 1 หมื่นถึง 2 หมื่นบาท โดยไม่เคยขอลดเปอร์เซ็นต์ หาซื้อเมื่อ 3 วันก่อนห่วยออกและบ่นว่าตั้งแต่ซื้อมาไม่เคยถูกเลย แต่คราวนี้ได้เลขเด็ดมาบอกว่าเป็นเลข 009 จึงยอมทุ่มเงิน 2 หมื่นบาทซื้อห่วยชนิด 3 ตัวตรงและซื้อตัวเดียวไม่มีเลขอื่น...” (17 ก.พ. 49)

“ภายหลังที่พระเล็ก หรือตี หรือฉายา “พระโลงผี” ผู้เคยสร้างตำนานให้คอกห่วยทั้งประเทศแห่งทุ่มซื้อเลขเด็ด “558” จนแจ้งกระเป๋าสีกกันทั่วเมือง ได้หวนกลับมาไปห่วยอีกครั้งที่คฤหาสน์หลังใหญ่เจ้าของโรงไม่หิน “จงชนะ” เลขที่ 578 หมู่ 7 ต.หน้าพระลาน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.สระบุรี โดยเลขเด็ดให้มาในงวดนี้คือ 960 903 60 69 30 และ 39 นั้น ต่อมาวันที่ 15 ก.ค. ผู้สื่อข่าวไปสังเกตที่โรงไม่หินจงชนะ สถานที่พระเล็กอาศัย พบว่ามีชาวบ้านขับรถเข้า-ออกภายในโรงไม่หินพอสมควร แต่ไม่คึกคักเหมือนที่ จ.นครสวรรค์ ส่วนใหญ่จะมาจาก

ต่างจังหวัด ส่วนเลขเด็ดยังติดกระดาษโชรไไว้ที่โถงน้ำมังกร ภายในคฤหาสน์ เป็นเลขชุดเดิมยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง หลังจากชาวบ้านมากราบไหว้ดูดวงแล้วก็จกไป..." (16 ก.ค. 49)

"สำหรับการกวาดล้างเจ้ามือหวยใต้ดินตามนโยบายของรัฐบาล ยังคงมีการจับกุมให้เห็นอย่างต่อเนื่อง วันเดียวกันนี้ พ.ต.ท.บุญเกื้อ อินดา สว.สส.บ.ภ. จ.สุพรรณบุรี นำกำลังพร้อมหมายศาลเข้าตรวจค้น บ้านเลขที่ 226/4 หมู่ 6 ต.ย่านยาว อ.สามชุก ของนางอ้อยทิพย์ วัฒนศิริ อายุ 41 ปี หลังสืบทราบว่าเป็นเจ้ามือหวยใต้ดินรายใหญ่ โดยเปิดขายพวงมาลัยบังหน้า ผลการตรวจค้นพบโพยหวยใต้ดินทั้งของเก่าและของใหม่จำนวนมาก เงินสด 9,500 บาท เครื่องคิดเลข 3 เครื่อง และแฟกซ์ 2 เครื่อง จึงยึดไว้เป็นของกลาง ระหว่างการตรวจค้นพบนางอุษา ชูเชิดอายุ 48 ปี เพื่อนบ้านซึ่งเป็นลูกค้าของนางอ้อยทิพย์กำลังซื้อหวยอยู่ จึงควบคุมตัวทั้ง 2 คน ส่ง สภ.อ.สามชุกดำเนินคดี" (2 ก.ย. 46)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายหวยบนดินในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.ไทยรัฐนำเสนอในประเด็นหลัก คือ การดำเนินนโยบายหวยบนดิน การตรวจสอบโครงการหวยบนดิน และปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหวยบนดิน

● ประเด็นการดำเนินนโยบายหวยบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็น รัฐบาลสุรยุทธ์จึงดำเนินนโยบายดังกล่าวต่อไป ขณะเดียวกัน นโยบายหวยบนดินยังมีข้อบกพร่องที่สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติ จึงต้องมีการแก้ไขปรับเปลี่ยน ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางบวกและลบ

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอว่ารัฐบาลสุรยุทธ์มีความตั้งใจและให้ความสำคัญในการดำเนินนโยบายหวยบนดินเพื่อไม่ให้หวยใต้ดินระบาด เป็นการป้องกันปัญหาผู้มีอิทธิพล โดยนำเสนอความคืบหน้าการพิจารณาดำเนินนโยบายหวยบนดิน การแสดงความรู้สึกผิดของรัฐบาลด้วยการขอโทษประชาชนที่งดการออกหวยชั่วคราว และการแสดงท่าทีสนับสนุนทุนหวยบนดินต่อไป สะท้อนให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทย

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"ม.ร.ว.ปรีดิยาธรแถลงว่า จากการที่คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยว่าการออกหวยบนดิน 2 ตัว 3 ตัว ผิดกฎหมาย ดังนั้น มติ ครม. เมื่อวันที่ 8 ก.ค. 2546 ที่ให้มีการออกหวยบนดิน ถือว่าผิดและไม่สอดคล้องกับกฎหมายของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ดังนั้น สิ่งที่ต้องทำมี 2 เรื่อง คือ ยกเลิกมติ ครม. วันที่ 8 ก.ค. 2546 ทำให้มีการจำหน่ายหวยบนดิน 2 ตัว 3 ตัว ทำไม่ได้ และ ครม. พิจารณาแล้วเห็นว่ายังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการออกหวย 2 ตัว 3 ตัว ต่อไป เพราะหากไม่ทำต่อจะทำให้เกิดหวยใต้ดินขึ้นมาอีก ดังนั้น เพื่อให้เรื่องดังกล่าวถูกกฎหมาย จึงมีการร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เพื่อพิจารณาโดยเร็ว ซึ่งคาดว่ากาฯรหยุดจำหน่ายคงทำเพียง 2 งวด คือ งวดวันที่ 1 ธ.ค. และ 16 ธ.ค. 2549 โดยจะพยายามให้ออกจำหน่ายอีกครั้งในงวดของวันที่ 30 ธ.ค. นี้ แต่คงไปบังคับสนช.ไม่ได้ แต่เพื่อให้พิจารณาให้

เร็วที่สุด จึงจ้องควเข้าสู่อการพิจารณาภายในวันพรหน้า ต้องขอโทษผู้ที่เล่นห่วย ขอให้อดใจสัก 2 งวด แล้วจะรีบทำให้ถูกกฎหมาย เพื่อไม่ให้ห่วยลงไปอยู่ใต้ดินอีก” (22 พ.ย. 49)

“ส่วนโครงการ 1 อำเภอ 1 ทู่น ที่เคยนำรายได้จากห่วยบนดินมาใช้นั้น ขอยืนยันว่า โครงการดังกล่าวยังคงเดินหน้าต่อไปในรุ่นที่ 3 เพราะเป็นโครงการที่ดี โดยรวม.ศีกษาธิการจะนำไปพิจารณาปรับปรุงรายละเอียดในบางเงื่อนไข คาดว่าจะเดินหน้าต่อไปได้ต้นปีหน้า โดยใช้เงินจากงบประมาณกลาง ส่วนนักเรียนในโครงการ 1 อำเภอ 1 ทู่น รุ่นที่ 1 และ 2 ที่มีข่าวว่ามีปัญหานั้น ครม.ได้ให้ความเห็นชอบงบประมาณ 596 ล้านบาท เพื่อเข้าไปแก้ปัญหาแล้ว” (3 ธ.ค. 49)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของนโยบายห่วยบนดินเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติ โดยการออกมาตรการป้องกันทางสังคม ทั้งการจำกัดอายุผู้ซื้อ กำหนดสถานที่จำหน่าย การงดโฆษณาการออกรางวัล และการตั้งสำนักงานลด ละ เลิกอบายมุข สะท้อนให้เห็นว่านโยบายห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีปัญหาและยังมีข้อบกพร่องโดยเฉพาะผลกระทบทางด้านสังคมที่ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไข

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ที่ประชุมครม.ยังพิจารณาด้วยว่าจะต้องมีการดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดการยั่วยุในการเล่นห่วยมากขึ้น เช่น ต้องไม่มีการโฆษณา ไม่มีการออกโทรทัศน์เพื่อจับสลาก ไม่มีการนำชื่อผู้ที่ได้รางวัลมาๆ มาลงหนังสือพิมพ์ เพื่อยั่วยุให้คนเล่นห่วย รวมถึงยังขอให้ทางกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ รมว.ศ.ละเลิกอบายมุขต่าง ๆ โดยทุกอย่างต้องค่อยๆ เป็นไปตามธรรมชาติ ต้องใช้การรณรงค์มากกว่า อย่างที่เคยทำสำเร็จมาแล้วในเรื่องการเลิกสูบบุหรี่ที่คนสูบน้อยลง...” (22 พ.ย. 49)

“รองนายกรัฐมนตรีและรรมว.คดังกล่าวถึงแนวทางการแก้ไข พ.ร.บ. สลากกินแบ่งรัฐบาลว่า เพื่อให้เด็กและเยาวชนหนีพ้นจากการเล่นห่วยในช่วงระยะเวลาที่ไม่เหมาะสม โดย พ.ร.บ.ที่แก้ไขใหม่ จะมีส่วนหนึ่งไปคัดลอกมาจาก พ.ร.บ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยจะมีการกำหนดอายุของผู้ซื้อห่วยต้องอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี นอกจากนั้น บริเวณที่ขายห่วยอาจมีการจำกัดให้ห่างไกลจากสถานศึกษา วัดและศาสนสถาน เพื่อให้การซื้อห่วยของเด็กเป็นไปยากลำบากมากขึ้น โดยขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไขร่าง พ.ร.บ.ดังกล่าว...” (1 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว โดยส่วนใหญ่นำเสนอความคืบหน้าและการตัดสินใจของรัฐบาลสุรยุทธ์ในการดำเนินนโยบายห่วยบนดิน เป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ารัฐบาลสุรยุทธ์ให้ความสำคัญกับนโยบายห่วยบนดิน

การเน้นย้ำดังกล่าว พบว่า มีการใช้คำว่า “ไฟเขียว” ในพาดหัวข่าวรอง “ครม.ไฟเขียวให้ขายต่อ อ่างกัลวาคมนุดลงใต้ดิน รอสนช.ผ่านกม.รองรับ ห้ามโปรโมตคนถูกห่วย” (22 พ.ย. 49) คำนี้มีความหมายว่า “สัญญาณไฟจราจรอันเป็นสีเขียว แสดงว่าให้หยุดยานที่เห็นแล่นไปได้”

(www.dictionaryonline4u.com) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการตัดสินใจดำเนินการหวยบนดิน จะมีความหมายโดยนัย (Connotative meaning) แสดงให้เห็นถึงการอนุญาต จากพาดหัวข่าวจึงมีความหมายว่า คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลสุรยุทธ์ได้อนุญาตให้มีการดำเนินนโยบายหวยบนดินต่อไป เนื่องจากเป็นการป้องกันไม่ให้ประชาชนหันไปซื้อหวยใต้ดิน

คำว่า “ตาสว่าง” ในความนำ “คอบหวยดีดี รัฐบาลเริ่มตาสว่างแก้ปัญหาหวยบนดิน...” (2 พ.ค. 50) คำดังกล่าวมีความหมายว่า “ตามองเห็นชัดเจน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับความนำดังกล่าว จะมีความหมายโดยนัย (Connotative meaning) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความเข้าใจและมองเห็นทางแก้ปัญหาหวยบนดิน โดยการตัดสินใจดำเนินนโยบายหวยบนดินต่อไป ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม

การใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว “เงินบาป” แยกยวน อุ่มบนดิน เปิดแทงได้ 30 ธ.ค.” (22 พ.ย. 49), “หวยบนดินค้างเติ่ง งวด 16 ม.ค.ออกไม่ได้” (27 ธ.ค. 49), “คอบหวยดีดี รัฐบาลเริ่มตาสว่างแก้ปัญหาหวยบนดิน...” (2 พ.ค. 50), “หวยเขียนเอง อัน แทง ไม่ให้มอมเมา” (12 พ.ค. 50) และ “หวยบนดิน อืด ยังไม่ได้ข้อยุติ” (22 พ.ค. 50) เป็นการใช้ภาษาซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคับหน้า ขั้นตอน และการตัดสินใจของรัฐบาลสุรยุทธ์ในการดำเนินนโยบายหวยบนดิน

การใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความคับหน้าและการตัดสินใจของรัฐบาลสุรยุทธ์ในการดำเนินนโยบายหวยบนดินเพื่อแก้ปัญหาหวยใต้ดิน ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง เป็นการสนับสนุนให้เกิดกรอบด้านบวกแก่นโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

นอกจากนี้ มีการใช้คำว่า “ยี่ดอก” ในพาดหัวข่าว “อยู่ยี่ดอกแจรงกลางสภาฯ ไม่คิด บัดชบ-ล้างมลทิน เจอกระแสด้านของสนช. อ้างขอไป-ปรับปรุงใหม่” (1 ธ.ค. 49) คำนี้มีความหมายว่า “แบ่งออกแสดงให้เห็นความสง่าผ่าเผย” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) เป็นการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) แสดงให้เห็นว่า รมว.กระทรวงการคลังแสดงความบริสุทธิ์ใจในการดำเนินนโยบายหวยบนดินด้วยท่าทีคำพูดที่สง่างาม ในการนำร่างพ.ร.บ.ไปแก้ไขเพิ่มเติม ทำให้เกิดการรับรู้รัฐบาลสุรยุทธ์ผู้ดำเนินนโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณไปในทางที่ดี

อย่างไรก็ตาม พบว่า นสพ.ไทยรัฐได้ใช้คำว่า “เงินบาป” ในพาดหัวข่าว “เงินบาป” แยกยวน อุ่มบนดิน เปิดแทงได้ 30 ธ.ค.” (22 พ.ย. 49) เป็นการใช้คำเรียกนโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณให้เกิดภาพที่เป็นลบ ทำให้เกิดการไม่ยอมรับและประณามนโยบายและรัฐบาลทักษิณ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling) แสดงให้เห็นว่า นโยบายหวยบนดินเป็นนโยบายที่ผิดศีลธรรมของศีลธรรมของสังคม เป็นการสนับสนุนให้เกิดกรอบด้านลบแก่นโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(22 พ.ย. 49)

(22 พ.ย. 49)

- **ประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดิน**

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่าโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณมีการดำเนินงานอย่างไร้โปร่งใส และมีการให้แรงเอาผิดกับรัฐบาลทักษิณ ขณะเดียวกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องในรัฐบาลทักษิณได้แสดงความบริสุทธิ์ใจในการดำเนินโครงการห้วยบนดิน พร้อมชี้ให้เห็นประโยชน์ของนโยบายห้วยบนดิน ทำให้เกิดการรับรู้โครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางลบและทิศทางบวก

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอความคับหน้าและประเด็นการตรวจสอบของ คตส. การสรุปความผิดของผู้ที่เกี่ยวข้องในรัฐบาลทักษิณ การประสานความร่วมมือในการตรวจสอบกับองค์กรอื่น ๆ รวมทั้งการเคลื่อนไหวสนับสนุนให้มีการเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และการเร่งรัดของ คตส. ให้กระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทยร้องทุกข์กล่าวโทษรัฐบาลทักษิณ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีการใช้จ่ายเงินรายได้ห้วยบนดินอย่างไร้โปร่งใสเกิดขึ้นในรัฐบาลทักษิณ และการเอาผิดกับรัฐบาลทักษิณเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเร่งด่วน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ที่ประชุมคตส.มีมติตามข้อเสนอของนายอุดม เพื่อตั้ง กรรมการ คตส.ในฐานะประธานคณะอนุกรรมการ ใต้สวนโครงการออกสลากพิเศษแบบเลขท้าย 2-3 ตัว คือให้แจ้งข้อกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาจำนวน 49 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้ 1.กลุ่มอดีต กรม.จำนวน 32 คน ในฐานะข้าราชการการเมืองเข้าร่วมประชุม กรม. และ อนุมัติโครงการดังกล่าว...2. กลุ่มคณะกรรมการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ในฐานะเป็นพนักงานตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ร่วมกันเป็นตุลาการผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ซึ่งกันและกัน เป็นการแสวงหาประโยชน์มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นการทุจริต...การกระทำดังกล่าวสร้างความเสียหายแก่รัฐทั้งสิ้น 37,790 ล้านบาท คณะอนุกรรมการจะเชิญผู้ถูกกล่าวหาเข้ารับทราบข้อกล่าวหาต่อไป” (3 ก.ค. 50)

“ที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) นายเทพพนม ศิริวิทย์รักษ์ ประธานสมัชชาชาวนาภาคอีสาน และเครือข่ายประชาชนภาคอีสานพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ได้มายื่นหนังสือร้องเรียนต่อคตส.กรณีโครงการออกสลากเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว โดยมีเจ้าหน้าที่ของสตง.ออกมารับหนังสือ โดยนายเทพพนมกล่าวว่า ในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการซื้อหวย 2 ตัว 3 ตัวมาตลอด และ คตส.กำลังตรวจสอบเรื่องนี้ จึงได้มายื่นหนังสือให้คตส. ตรวจสอบโครงการนี้จริงจัง เพื่อเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากที่ผ่านมาได้ทำหนังสือถึง พล.ต.ท.สุรสิทธิ์ สังขพงศ์ ผอ.สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในขณะนั้น เพื่อทราบข้อเท็จจริงของโครงการ แต่ถูกปฏิเสธ ต่อมาได้ไปร้องทุกข์กล่าวโทษสำนักงานกองสลากต่อตำรวจกองปราบปราม เพื่อให้ดำเนินคดีต่อสำนักงานกองสลากและผู้เกี่ยวข้องตาม พ.ร.บ.การพนัน แต่เรื่องเงียบไป” (22 พ.ย. 49)

“...นายอุดม เพ็องพุง กรรมการคตส...แจ้งขอมติจากที่ประชุมคตส.ให้ออกหมายเรียก รว.คลัง อาศัยอำนาจตามมาตรา 25 (1) ของ พ.ร.บ.ป.ป.ช. ให้มาร้องทุกข์กล่าวโทษ และระบุความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยนัดหมายเป็นวันที่ 18 เม.ย. เวลา 13.00 น. และก่อนหน้านั้นเคยแจ้งไปยังกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการคลังในฐานะผู้เสียหาย ให้มาร้องทุกข์กล่าวโทษ ซึ่งกระทรวงได้ส่งรองปลัดกระทรวงมาร้องทุกข์ แต่กลับไม่ระบุถึงตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง และไม่ระบุตัวเลขความเสียหาย จึงไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ คตส.จึงจำเป็นต้องออกมาตรการดังกล่าว เพราะกรณีนี้ประสบปัญหาอุปสรรคมาก จนไม่สามารถดำเนินการต่อได้ตามกระบวนการ ทั้งนี้ หาก รว.คลังไม่มาดำเนินการ ก็จะมีทั้งจำและปรับ...” (10 เม.ย. 50)

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอการให้ข้อมูลและการชี้แจงตอบโต้ของผู้เกี่ยวข้องกับนโยบายหวยบนดินในสมัยรัฐบาลทักษิณ ซึ่งแสดงถึงความบริสุทธิ์ใจและมั่นใจต่อการใช้จ่ายเงินรายได้และการริเริ่มโครงการหวยบนดินที่มีการดำเนินการอย่างถูกต้อง และได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่สังคมได้รับจากโครงการหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ร.อ.สุชาติกล่าวว่า เรื่องหวยบนดินยืนยันว่า มีการนำเสนอในที่ประชุม ครม. อย่างกว้างขวาง เท่าที่ผมจำได้ การประชุมครม. วันนั้น ก็มีนายสังคีต พิริยะรังสรรค์ ได้ช่วยเราทำประชาพิจารณ์ และต่อมามีการประชุมเสวนากันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธานก็ได้เสนอความเห็น จะเห็นได้ชัดว่าทุกอย่างเป็นไปอย่างโปร่งใสและชัดเจน...ในเรื่องของข้อกฎหมายในครม. ขณะนั้นยอมรับว่าไม่มีใครเฉลียวใจ เพราะที่ผ่านมาแต่ละปี มีการออกสลากพิเศษเพื่อการกุศลมากมาย จึงพูดได้ว่าช่วงนั้นไม่มีรัฐมนตรีคนใดเฉลียวใจว่า กฎหมายที่ออกมาจะผิด จึงไม่มีใครทักท้วงแม้แต่คนเดียว อีกทั้งทุกคนเห็นว่าการออกสลากดีด้วยซ้ำ และเป็นที่ยอมรับในสังคม เพราะทุกคนต้องการแก้ปัญหาหวยใต้ดินซึ่งอยู่ในมือคนไม่กี่คน ยืนยันว่า การออกสลากดังกล่าวเป็นเจตนาที่ดีของรัฐบาลสมัยนั้น โดยเอาเงินที่ได้จากขายสลากไปช่วยสังคมและการกุศล” (15 ธ.ค. 49)

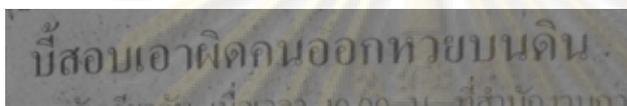
“นายจาตุรนต์กล่าวก่อนการชี้แจงว่า มาชี้แจงนโยบายและการใช้เงินโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการให้เงินทุนการศึกษาเด็กด้อยโอกาส โดยยืนยันว่าถูกต้อง 100% ได้มีการใช้จ่ายเงินในการให้ทุนการศึกษาเด็กจากการออกสลาก 19,700 ล้านบาท เพื่อช่วยเด็กยากจน เด็กเร่ร่อน ผู้ด้อยโอกาส รวม 1.3 ล้านคน ส่วนที่มีการตั้งข้อสังเกตว่าการใช้เงินดังกล่าวไม่ผ่าน พ.ร.บ.วิธีงบประมาณนั้น ตนเห็นว่าไม่ผ่านก็ไม่ใช่เรื่องเสียหาย เพราะเงินดังกล่าวได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย คือ เป็นเงินรายได้จากกองสลาก...สำหรับการมาให้ข้อมูลครั้งนี้ ต้องการให้คตส.รีบไปตรวจสอบ เพื่อสื่อไปยังรัฐบาลให้รับเข้าใจว่าปัญหานี้ได้กระทบต่อเด็กและเยาวชนที่ยากจน เพราะหลังจากที่เกิดการปฏิรูปการปกครองเมื่อวันที่ 19 ก.ย.ที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กที่ด้อยโอกาส เนื่องจากโครงการดังกล่าวต้องหยุดชะงักไป...” (22 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

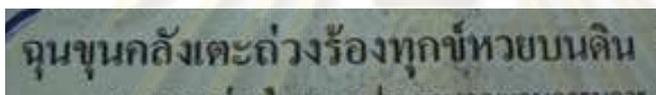
นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดินส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวย่อยและบางครั้งนำเสนอในตำแหน่งความนำ โดยแทบไม่ได้นำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวแรก แสดงให้เห็นว่านสพ.ไทยรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าวมากนัก ส่งผลให้ผู้อ่านไม่ได้รับรู้ความสำคัญของประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดินตามไปด้วย

ในการตรวจสอบความผิดของรัฐบาลทักษิณ พบว่า มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าวย่อย “คตส.เร่งปิดเกมเชือดห้วยบนดิน” (22 พ.ย. 49), “บี๊สอบเอาผิดคนออกห้วยบนดิน” (22 พ.ย. 49), “ฉุนชุนคลังเตะถ่วงร้องทุกข์ห้วยบนดิน” (9 เม.ย. 50) และ “ฉลองภพ” บุก คตส.แจงห้วยบนดิน” (20 เม.ย. 50) เป็นการใช้ภาษาทำให้เห็นภาพว่า คตส.ดำเนินการตรวจสอบเอาผิดผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการห้วยบนดินอย่างจริงจัง

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาดังกล่าว

(22 พ.ย. 49)

(9 เม.ย. 50)

การอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “...การร้องทุกข์ของกระทรวงการคลังไม่ครบถ้วนกระบวนความ ไม่ระบุรายชื่อผู้เกี่ยวข้องและความเสียหายที่ชัดเจน ทำให้งานของคณะอนุกรรมการหยุดชะงัก เหมือนติดไฟแดงเดินหน้าต่อไม่ได้...” (9 เม.ย. 50) เป็นคำกล่าวของนายอุดม เฟื่องฟูง กรรมการ คตส. คำว่า “ไฟแดง” มีความหมายว่า “สัญญาณไฟสีแดงของจราจร เป็นสัญญาณให้หยุดยานทางที่เห็นนั้นหยุด” (www.dictionaryonline4u.com) เป็นการเปรียบเทียบการทำงานของคตส.ว่าประสบกับปัญหาซึ่งทำให้การตรวจสอบไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ เหมือนกับยานที่ต้องหยุดเมื่อเห็นสัญญาณไฟจราจรสีแดง

การใช้เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อ ในประโยค “...อยากฝากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า ขอให้ความร่วมมือกับ คตส.ด้วย เพราะการที่เราเข้ามาตรวจสอบไม่ใช่ทำเพื่อตัวเองแต่เป็นการทำเพื่อแผ่นดิน ขอให้ทุกคนช่วยกันทำงานดีกว่า...” (5 เม.ย. 50) เป็นคำกล่าวของนายนาม ยิ้มยิ้ม ประธานคตส. แสดงให้เห็นว่าการตรวจสอบของคตส.ในโครงการห้วยบนดิน เป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมและเพื่อประเทศชาติ ไม่ใช่กระทำให้ไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว เป็นการใช้คำที่มีความมุ่งหมายที่ดีแก่คตส.และการดำเนินการตรวจสอบ แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ที่เสียสละ ทำให้เกิดการยอมรับและเห็นด้วยกับการตรวจสอบของคตส. (Glittering generality)

นอกจากนี้ พบว่า มีการนำเรื่องราวของโรบินฮูด ซึ่งเป็นโจรที่ปล้นคนรวยเพื่อนำไปช่วยเหลือคนจนในประเทศอังกฤษมาเชื่อมโยงกับการตรวจสอบเอาผิดกับรัฐบาลทักษิณ ในประโยค “...ที่มาของเงินในการเอาไปใช้ในเรื่องต่างๆ ถือว่าเป็นเงินที่ผิด จึงเอามาอ้างว่าเอาไป

ใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมไม่ได้ เหมือนกับความผิดของโรบินฮูดที่ปล้นคนรวยไปช่วยคนจน ถ้าไม่ผิดแล้วรัฐบาลอังกฤษจะออกตามล่าตัวโรบินฮูดทำไม” (29 ก.ค. 50) เป็นคำกล่าวของนายอุดม เฟื่องฟูง กรรมการ คตส. แสดงให้เห็นว่า แม้การกระทำของโรบินฮูดเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมเพราะได้ช่วยเหลือคนจนแต่รัฐบาลอังกฤษก็ยังตามล่าตัวเพื่อนำมาลงโทษ การนำเงินรายได้หยวนดินไปช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสของรัฐบาลทักษิณก็เช่นเดียวกัน ซึ่งแม้จะมีการอ้างว่าใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม แต่เงินที่นำมาใช้จ่ายนั้นผิดกฎหมาย ก็ถือว่ารัฐบาลทักษิณมีความผิดด้วย เป็นการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดการยอมรับในการดำเนินการเอาผิดกับรัฐบาลทักษิณตามเทคนิคการนำชื่อเสียงของสิ่งที่ได้รับความเชื่อถือไปยังอีกสิ่งหนึ่งเพื่อสร้างให้เกิดความยอมรับมากขึ้น (Transfer)

การใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าคตส.มีความตั้งใจในการตรวจสอบโครงการหยวนดินของรัฐบาลทักษิณอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นไปเพื่อความถูกต้องและผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยที่รัฐบาลทักษิณมีความผิดในการใช้จ่ายเงินหยวนแม้จะนำไปช่วยเหลือสังคมก็ตาม ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายหยวนดินของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

สำหรับการเน้นย้ำความบริสุทธิ์ใจของรัฐบาลทักษิณ พบว่า มีการใช้คำที่มีความมุ่งหมายดีแก่รัฐบาลทักษิณในประโยค “...ในขณะที่เราเป็นรัฐบาล เราก็ต้องทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องและมีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และเรื่องนี้ผมขอให้ทุกคนตั้งสติให้ดีว่า เราทำด้วยเจตนาที่ดีและบริสุทธิ์ต่อประเทศชาติทั้งหมด แต่หากว่าทุกฝ่ายเห็นว่าเราผิดก็พร้อมจะยอมรับ แต่ยืนยันว่าผิดด้วยความบริสุทธิ์ใจ และคณะรัฐมนตรีก็พิจารณาด้วยความบริสุทธิ์ใจ...” (15 ธ.ค. 49) เป็นคำกล่าวของ ร.อ. สุชาติ เชาววิเศษ อธิบดีกรม.คลังในรัฐบาลทักษิณ ซึ่งใช้คำแสดงให้เห็นถึงความสุจริตใจและเจตนาดีของรัฐบาลทักษิณในการดำเนินนโยบายหยวนดิน ทำให้เห็นว่าการกระทำของรัฐบาลไม่มีสิ่งแอบแฝงและเกิดการยอมรับ ตามเทคนิคการใช้คำที่มีความมุ่งหมายที่ดีแก่พวกของตน (Glittering generality)

● ประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยวนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายหยวนดินของรัฐบาลสุยุทธ์ต่อจากรัฐบาลทักษิณได้รับการสนับสนุนและถูกคัดค้าน ทำให้เกิดการรับรู้โครงการหยวนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางบวกและทิศทางลบ นอกจากนี้ นสพ.ไทยรัฐยังได้นำเสนอปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยวนดินไปในทิศทางที่เป็นกลางด้วย

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอท่าทีเรียกร้องและสนับสนุนให้รัฐบาลสุยุทธ์ดำเนินโครงการหยวนดินต่อไป เพราะการงดหรือยกเลิกโครงการหยวนดินจะส่งผลให้ผู้ค้าหยวนดินขาดรายได้ เกิดปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา หยวนใต้ดินระบาด และเป็นการสร้างอำนาจให้กับผู้มีอิทธิพลระดับท้องถิ่น

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นางณภัทศ์ ทาเคชากร วัย 51 ปี ตัวแทนจำหน่ายหอยบนดินย่านจตุจักร กล่าวว่า ส่วนตัวมีเงินเดือนในสังกัดที่เดือนร้อนราว 50 คน บางคนเคยขายหอยใต้ดิน บ้างก็ออกจากงานประจำมาขายหอยและไม่มีอาชีพหลัก หลังทราบว่าหอยบนดินเล็กขาย 2 งวด บางคนถึงกับร้องไห้ โทรศัพทมาหาตนพร้อมต่อว่ารัฐบาลว่า ออกนโยบายนี้เร็วเกินไป ไม่ทันหาอาชีพเสริมมารองรับ บางคนบอกว่า 1 เดือนหลังจากนี้ไม่มีเงินไปจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าข้าว ค่าขนมลูก ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของรัฐบาลครั้งนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นคนหาเช้ากินค่ำทั้งนั้น ทำให้คนจนปั่นป่วน...” (19 พ.ย. 49)

“ที่หน้ากระทรวงการคลัง ช่วงสายวันที่ 11 ม.ค. กลุ่มผู้ค้าสลากหอยบนดินราว 100 คน มาชุมนุมเรียกร้องให้กระทรวงการคลังเร่งนำร่าง พ.ร.บ.สำนักงานสลากหอยเข้าสู่การพิจารณาของ สนช. เพื่อให้หอยบนดินกลับมาขายได้อีกครั้ง พร้อมทั้งเปิดปราศรัยโจมตีรัฐบาล ก่อนส่งตัวแทนเข้าพบนางพยอมยันตี โปษยานนท์ เลขาธิการ รว.คลัง แจ้งถึงความเดือดร้อน นายวรวิทย์ กมลวิทย์ยานนท์ แกนนำผู้ค้าหอยบนดิน กล่าวว่า กลุ่มจะปักหลักชุมนุมทุกวันจนกว่าจะมีหอยบนดินออกมาขายในงวดวันที่ 15 ก.พ. ตามที่ได้ยื่นคำขาดไว้ โดยในวันที่ 12 ม.ค. จะระดมคนขายหอยจากจังหวัดต่าง ๆ มาร่วมอีกจำนวนมาก ขอยื่นข้อเสนอมะแตกหักกับรัฐบาล เพราะไม่มีใครอยากอดตาย ที่ผ่านมามีหอยบนดินมา 3 ปี กว่า ๆ ก็ให้หยุดขาย แล้วคนขายจะเอาอะไรกิน...” (12 ม.ค. 50)

“ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลเผยแพร่ผลสำรวจเรื่อง “รัฐบาลกับการแก้ปัญหาหอยบนดิน” หลังเก็บข้อมูลเมื่อวันที่ 20-21 พ.ย. ที่ผ่านมา ใน 21 เขตของกทม.ว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.1 ซื้อหอยบนดิน และในกลุ่มนี้เมื่อรัฐบาลประกาศระงับการจำหน่ายหอยบนดิน 2 งวด ร้อยละ 35.5 จะหันไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลแทน ร้อยละ 20.4 จะหันไปซื้อหอยใต้ดิน มีเพียงร้อยละ 16.6 เท่านั้น ที่จะหยุดซื้อไปก่อน ขณะเดียวกัน ร้อยละ 61.5 ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่เห็นด้วยกับการประกาศระงับการจำหน่ายหอยบนดินในเดือนธ.ค.นี้ โดยให้เหตุผลว่า จะทำให้สลากกินแบ่งรัฐบาลราคาแพงขึ้น และเป็นการแก้ปัญหาไม่ถาวร และร้อยละ 70.4 เห็นว่าไม่ควรยกเลิกหอยบนดินไปเลย เพราะประชาชนจะได้มีช่องทางเสี่ยงโชคโดยไม่ผิดกฎหมาย หารายได้เข้าสู่รัฐดีกว่าให้เจ้ามือหอยใต้ดิน” (23 พ.ย. 49)

นอกจากนี้ ยังนำเสนอให้เห็นว่าประชาชนชื่นชอบและยอมรับแนวทางหอยบนดินของรัฐบาลทักษิณมากกว่าหอยบนดินแบบใหม่ของรัฐบาลสุรยุทธ์ เพราะหอยบนดินแบบใหม่ไม่เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อและจะทำให้ผู้ค้ารายย่อยขาดทุน ปฏิบัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการสนับสนุนโครงการหอยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ประธานชมรมหอยบนดิน เปิดเผยว่า ข้อเสนอที่กระทรวงการคลังจะนำออกมาใช้ จะทำให้ผู้ค้าหอยบนดินจำนวนมาก ไม่สามารถทำธุรกิจต่อไปได้อีก ธุรกิจหอยบนดินจะต้องกลายเป็นธุรกิจปลาใหญ่กินปลาเล็ก เนื่องจากส่วนแบ่งรายได้ร้อยละ 7 น้อยเกินไป ผู้ค้ารายย่อยจะตกอยู่ในสภาพขาดทุนต้องเลิกขายเหลือแต่ผู้ค้ารายใหญ่ๆ ที่รับสลากมาขายได้ครั้งละเป็นล้านบาทขึ้นไปเท่านั้น นอกจากนี้ ยังทำให้หอยบนดินตกเป็นรองหอยใต้ดิน เพราะหอยใต้ดินนั้นผู้ซื้อสามารถเลือกตัวเลขที่ต้องการได้ ขณะที่หอยบนดินใหม่เลขที่ต้องการจะมีแค่ใบเดียวใน 1 เล่ม ทั้งยังไปแย่งลูกค้ากลุ่มลอตเตอรีอีก ที่สำคัญหอยที่เขียนตัวเลขมาแล้วนั้นแน่นอนว่าลูกค้าจะซื้อเฉพาะเลขที่ต้องการ และจะเหลือเลขไม่สวยไว้ หากขายไม่หมดแล้วคืนไม่ได้ ก็เท่ากับผู้ที่รับไปขายต้องแบกรับภาระที่เหลือไปเสี่ยงโชคกันเอง” (2 พ.ค. 50)

“รศ. สังคีต พิริยะรังสรรค์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และประธานกมธ.การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน สนช.กล่าวว่า ได้เสนอแนวการแก้ปัญหาเรื่องนี้กับกระทรวงการคลังไปหลายรูปแบบ ไม่เข้าใจว่าทำไมถึงเลือกแนวทางที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ถือว่าเป็นกรรมจริงๆ เพราะหอยบนดินที่ว่า

ออกมาคล้ายลวดเตอรืนั้นจะไม่ถูกใจคนซื้อหอยแน่นอน เนื่องจากคนซื้อเลือกเลขที่ต้องการไม่ได้ สุดท้ายก็จะหันกลับไปเล่นหอยใต้ดินเหมือนเดิม และคนขายก็จะขาดทุนกลับไปขายใต้ดินเช่นกัน..." (2 พ.ศ. 50)

"กลุ่มผู้ค้าหอยบนดินพากันชุมนุมคัดค้านด้านแนวคิด เพราะถือว่ารัฐบาลเก่าไม่ถูกที่คืน โดยหอยบนดินแบบใหม่ นอกจากจะไม่โดนใจชาวบ้านแล้ว ยังเป็นการผลักรถให้ผู้ค้าแบกรับความเสี่ยงในการขาดทุน เนื่องจากหอยบนดินแบบใหม่ มีการพิมพ์ตัวเลขไว้เสร็จสรรพเหมือนกับสลากลอตเตอรื ต่างกันที่หลักตัวเลข และจำหน่ายเฉพาะเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัวบนและมีแต่ประเภท 3 ตัวตรงไม่มี 3 ตัวโต๊ด ทำให้ผู้ซื้อหมดโอกาสที่จะแทงหอยตัวเลขตามฝัน หรือตัวเลขตามใจต้องการได้เหมือนหอยบนดินแบบเก่า" (4 พ.ศ. 50)

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอความคิดเห็น การเคลื่อนไหวเรียกร้อง และท่าทีต่อต้านคัดค้านไม่ให้รัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการหอยบนดินต่อไป เพราะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและทำร้ายสังคม รวมทั้งทำให้ผู้พิการที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลขาดรายได้ ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"ประธานที่ปรึกษาสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย กลุ่มคนพิการที่ประกอบอาชีพค้าสลาก และกลุ่มผู้พิการค้าลอตเตอรืประมาณ 50 คนเดินทางมาที่ทำเนียบรัฐบาล เพื่อยื่นหนังสือร้องเรียนถึง พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ผ่านกองรับเรื่องร้องทุกข์ เพื่อขอให้รัฐบาลยกเลิกการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลแบบเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว และเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติ..." (22 พ.ย. 49)

"พล.ต.จำลองกล่าวว่า ส่วนตัวเห็นว่าไม่ควรอย่างยิ่งที่จะให้มีหอยบนดิน เพราะเป็นสิ่งผิดกฎหมาย การที่รัฐบาลอ้างว่าเพื่อไม่ให้ประชาชนกลับไปเล่นหอยใต้ดินอีกนั้น ฟังไม่ขึ้น ขณะนี้รัฐบาลมีเรื่องคอขาดบาดตายที่ต้องทำกว่านี้อีกมากแต่ไม่เห็นทำ หากรัฐบาลยังยืนยันจะเดินหน้าทำต่อ จะเสียความนิยม หากรัฐบาลยืนยันว่าจะผลักดันเรื่องการแก้กฎหมายหอยบนดินให้เป็นวาระเร่งด่วน เรายังมีมาตรการที่จะดำเนินการต่อไปอยู่แล้ว...เราจึงต้องยืนหยัดในความถูกต้อง ไม่ต้องไปเหลียวหน้าแลหลังว่ามีใครเห็นด้วยมากน้อยหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเป็นความถูกต้องชอบธรรม เพื่อผลประโยชน์ของประเทศก็ต้องทำ" (23 พ.ย. 49)

นอกจากนี้ ยังนำเสนอให้เห็นว่ามีการตำหนิและโจมตีการดำเนินนโยบายหอยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ว่าขัดแย้งกับนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงและนโยบายสังคมปลอดอบายมุขซึ่งเป็นแนวทางหลักในการบริหารประเทศของรัฐบาล ทำให้เกิดความสับสนในอุดมการณ์ของรัฐบาล ปฏิกริยาดังกล่าวแสดงออกถึงความไม่พอใจรัฐบาลสุรยุทธ์ที่คิดดำเนินนโยบายหอยบนดิน เป็นกระสะท้อนให้เห็นถึงการต่อต้านโครงการหอยบนดินของรัฐบาลทุกฝัฒนตามไปด้วย

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"...ส่วนตัวคิดว่าหากเสนอร่าง พ.ร.บ.เข้ามา สมาชิก สนช.ทุกคนคงรับในหลักการ แต่ไม่ยอมให้พิจารณา 3 วาระรวด เพราะจะเป็นการสวนทางกับสิ่งที่รัฐบาลเคยประกาศว่าจะเน้นคุณธรรมในสังคม ไปส่งเสริมอบายมุขแทน..." (23 พ.ย. 49)

"...มีการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนอายุ 15-24 ปี ในเขต กทม.จำนวน 1,320 ตัวอย่าง เรื่องเสียดสีของเยาวชนว่าด้วยเหล่าและหอย ระหว่างวันที่ 24-26 พ.ย. พบว่าเยาวชน 57% คิดว่ารัฐบาลไม่ควรแก้ไขหอยบนดินให้ถูกกฎหมาย และที่สำคัญเยาวชน 58.1% คิดว่าหอยบนดินขัดกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีเพียง 27.7% ที่เห็นว่าไม่ขัด ทั้งนี้ เยาวชน 53.3% ยังเสียดสีความคิดเห็นว่าหอยบนดินขัดกับนโยบายของ

รัฐบาลที่ต้องการลดคอบายมุข และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนและ 84% เห็นว่ารัฐบาลควรเลือกปกป้องเยาวชนมากกว่าผลประโยชน์ของกลุ่มนายทุน” (1 ธ.ค. 49)

การนำเสนอในทิศทางลบอีกลักษณะหนึ่ง ได้นำเสนอการต่อต้านไม่ให้มีการเร่งรัดนำร่างพ.ร.บ. สลากกินแบ่งรัฐบาลเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายหยุดยั้งต่อไปได้ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นที่ชื่นชมรัฐบาลซึ่งถอนร่างพ.ร.บ. สลากฯ เพื่อนำกลับไปพิจารณาใหม่ ปฏิบัติการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการไม่สนับสนุนให้รัฐบาลสรุบทุ้ดำเนินการหยุดยั้งของรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“พล.ต.จำลองกล่าวว่า ส่วนตัวเห็นว่าไม่ควรอย่างยิ่งที่จะให้มีหวยบนดิน เพราะเป็นสิ่งผิดกฎหมาย การที่รัฐบาลอ้างว่าเพื่อไม่ให้ประชาชนกลับไปเล่นหวยใต้ดินอีกนั้น ฟังไม่ขึ้น ขณะนี้รัฐบาลมีเรื่องคอขาดบาดตายที่ต้องทำกว่านี้อีกมากแต่ไม่เห็นทำ หากรัฐบาลยังยืนยันจะเดินหน้าทำต่อ จะเสียความนิยม หากรัฐบาลยืนยันว่าจะผลักดันเรื่องการแก้กฎหมายหวยบนดินให้เป็นวาระเร่งด่วน เราก็มีมาตรการที่จะดำเนินการต่อไปอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับพลังประชาชนจะเห็นด้วยหรือไม่...” (23 พ.ย. 49)

“น.ส.กัญญา ศิลปอาชา สมาชิกสนช. แถลงข่าวขอบคุณกรณีรัฐบาลถอนร่าง พ.ร.บ. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ออกจากการพิจารณาของ สนช.ว่า เป็นความสง่างาม แสดงออกถึงความเป็นประชาธิปไตย และขอบคุณ ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล รองนายกฯ และร.มว.คลัง ที่รับฟังเสียงคัดค้านและพร้อมจะพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องขององค์กรด้านเด็ก เยาวชน ครอบครัว สังคม และศาสนา เพื่อทบทวน ถือว่าหายากและไม่ค่อยมีในรัฐบาลชุดก่อน...” (2 ธ.ค. 49)

ส่วนเนื้อหาในทิศทางที่เป็นกลาง นสพ.ไทยรัฐนำเสนอปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหยุดยั้งบนดินไปในทิศทางของการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายหยุดยั้งบนดินแก่รัฐบาลสรุบทุ้

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นายทนง พิทยะ อดีตร.มว.คลัง กล่าวว่า เรื่องหยุดยั้งบนดินนับว่าเป็นสิ่งดีเท่า นั้น ต้องหาจุดร่วมของสังคมซึ่งคงไม่มีบริสุทธิทั้งหมด เพราะแม้จะพยายามรณรงค์ไม่ให้มีการดื่มเหล้า แต่ก็ยังมีการวางขาย เพราะทุกสังคมไม่ได้ถูกออกแบบให้มีความสมบูรณ์ชาวบริสุทธิตามหลักคำสอนของศาสนา แต่ต้องเข้าใจเกี่ยวกับสังคมที่มีความแตกแยกอยู่ด้วย” (1 ธ.ค. 49)

“นายวัลลภกล่าวว่า ขอฝากให้รัฐบาลพิจารณาใน 5 ประเด็น คือ 1. จะเพิ่มฐานความผิดของเจ้ามือหวยเถื่อน การยุบรวมจำนวนงวดที่จะออกสลาก 2. ควรรวบรวมงานวิจัยจากสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ให้เป็นระบบ และตั้งวิเคราะห้หรือออกมาให้ชัดเจนว่า ตั้งแต่รัฐบาลชุดที่แล้วมีหวยบนดินมีคนกระโจนเข้าไปเล่นหวยจำนวนเท่าไร 3. จัดทำเวทีกฎหมายที่มีความรู้ด้านนี้เพื่อระดมความคิดว่าหากออกกฎหมายดังกล่าวมาจะเป็นการพอกตัวคนกระทำความผิดก่อนหน้านี้หรือไม่ 4. ควรจัดทำประชาพิจารณ์และรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนและ 5. ขอให้รัฐบาลรณรงค์ให้คนลด ละ เลิก อบายมุข อย่างจริงจัง...” (1 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหยุดยั้งบนดิน ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ โดยส่วนใหญ่นำเสนอปฏิบัติการสนับสนุน

นโยบายหอยบนดินไว้ในตำแหน่งดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการสนับสนุนให้รัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการหอยบนดินต่อไป โดยเฉพาะแนวทางการจำหน่ายหอยบนดินรูปแบบเดิมของรัฐบาลทักษิณ

การสนับสนุนให้มีการดำเนินนโยบายหอยบนดินนั้น พบว่า มีการใช้ภาษาเน้นย้ำ (emphasis) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการงดหรือยกเลิกโครงการหอยบนดิน คือ มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว“บนดินป่วน ยกหอย2งวด ใต้ดินเฮ” (18 พ.ย. 49), “ ‘หอย’ กระจุก ราคาพุ่ง 90” (19 พ.ย. 49) และพาดหัวข่าวย่อย “ใต้ดินคืบขึ้นชีพกล่อมคนเดินโพย” (1 ธ.ค. 49) เป็นการใช้ภาษาสะท้อนให้เห็นว่านโยบายหอยบนดินมีความสำคัญ การยกเลิกหอยบนดินทำให้เกิดปัญหาหอยใต้ดินระบาดและสลากกินแบ่งรัฐบาลขึ้นราคา

การใช้วลี “**พ่นพิษ**” ในพาดหัวข่าวรอง “งดบนดิน**พ่นพิษ**แล้ว กว่า 3 แสนเดือดร้อน ตร.จับกุมเข้มใต้ดิน” (19 พ.ย. 49) วลีดังกล่าวเป็นกริยาของสัตว์ที่มีพิษ แสดงอาการเมื่อต้องการทำร้ายเหยื่อให้ได้รับอันตรายจากพิษที่ถูกพ่นออกมา เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับพาดหัวรองดังกล่าว จะมีความหมายโดยนัย (Connotative meaning) แสดงให้เห็นว่าการยกเลิกโครงการหอยบนดินของรัฐบาล เป็นการทำร้ายตัวแทนจำหน่ายและคนเดินโพยกว่า 3 แสนคนได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากขาดรายได้จากการจำหน่ายหอยบนดิน

นอกจากนี้ มีการอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “...คนขายหอยทั่วประเทศจะต้องรวมตัวเคลื่อนไหวแน่ ขณะนี้เริ่มมีการรวมกันแล้วใน จ.บุรีรัมย์ อุบล ฯลฯ ผกกผู้ใหญ่ในสนช.ด้วยว่า**หากท่านเกลียดดู ถ้าท่านคิดจะตั้งให้ตายทั้งหมด วันหนึ่งหนูจะเข้ามาอยู่เต็มบ้าน...**” (23 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของแกนนำผู้จำหน่ายหอยบนดิน โดยนำธรรมชาติของงูซึ่งกินหนูเป็นอาหาร มาเปรียบเทียบกับหอยบนดินว่าเป็นเหมือนงู ที่ช่วยกำจัดหอยใต้ดินซึ่งเปรียบเหมือนหนู หากรัฐบาลสุรยุทธ์ยกเลิกหอยบนดิน จะทำให้หอยใต้ดินกลับมาระบาดทั่วบ้านเมือง

การใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการยกเลิกหอยบนดินจะทำให้เกิดการขยายสลากกินแบ่งเกินราคาซึ่งประชาชนได้รับความเดือดร้อน และทำให้หอยใต้ดินกลับมาระบาดทำให้เกิดการรับรู้นโยบายหอยบนดินของรัฐบาลทักษิณในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

(18 พ.ย. 49)

(8 ธ.ค. 49)

สำหรับปฏิกริยาสนับสนุนการจำหน่ายหยวนบนดินรูปแบบเดิมของรัฐบาลทักษิณ พบว่า มีการอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในพาดหัวข่าวรอง “...มีอบคนเดินโพยโวย คว่ำบาตรไม่เสี่ยง เจิง” (4 พ.ศ. 50) คำว่า “คว่ำบาตร” เป็นสำนวนมีความหมายว่า “ไม่ยอมคบค้าสมาคมด้วย” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) และในประโยค “...กลุ่มผู้ค้าหยวนบนดินพากัน ชุมนุมคัดค้านต้านแนวคิด เพราะถือว่ารัฐบาลเกาไม่ถูกที่คั้น...” (4 พ.ศ. 50) เป็นการ เปรียบเทียบการออกหยวนบนดินแบบพิมพ์สลากของรัฐบาลสุรยุทธ์ที่ต้องการดึงดูดให้คนมาซื้อ แทนหยวนใต้ดิน ว่าเป็นการแก้ปัญหาไม่ถูกวิธีเหมือนการเกาในบริเวณที่ไม่ได้คั้น

การอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “... ฐกรกิจหยวนบนดินจะต้องกลายสภาพเป็น ฐกรกิจปลาใหญ่กินปลาเล็ก เนื่องจากส่วนแบ่งรายได้ร้อยละ 7 น้อยเกินไป ผู้ค้ารายย่อยจะตกอยู่ใน สภาพขาดทุนจนต้องเลิกขาย เหลือแต่ผู้ค้ารายใหญ่ ๆ ที่รับสลากมาขายได้ครั้งละเป็นล้าน บาทขึ้นไปเท่านั้น” (2 พ.ศ. 50) เป็นคำกล่าวของประชาชนชมรมหยวนบนดิน สำนวน “ปลาใหญ่ กินปลาเล็ก” มีความหมายว่า “ประเทศหรือคนที่มีอำนาจหรือผู้ใหญ่ที่กดขี่ข่มเหงผู้อ่อนแอหรือ ผู้ย่อย” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าการ ปรับเปลี่ยนแนวทางจำหน่ายหยวนบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ทำให้ผู้ค้ารายย่อยได้รับความ เดือดร้อนและเสียเปรียบผู้ค้าหยวนบนดินรายใหญ่

การใช้การอุปมาอุปไมยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้จำหน่ายหยวนบนดินและคนเดินโพย โยไม่พอใจหยวนบนดินแบบใหม่ของรัฐบาลสุรยุทธ์ เพราะทำให้ผู้จำหน่ายขาดทุน ผู้ค้ารายย่อย เสียเปรียบ และเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกวิธี การใช้ภาษาดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการต่อต้าน และไม่ยอมรับแนวทางหยวนบนดินรูปแบบใหม่ของรัฐบาลสุรยุทธ์ เป็นการสนับสนุนให้เกิดการ รับรู้โครงการหยวนบนดินของรัฐบาลทักษิณในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(4 พ.ศ. 50)

สำหรับปฏิกริยาต่อต้านการดำเนินนโยบายหยวนบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า มีการ ใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าวย่อย “หยุดได้ที่สาปส่งหยวนบนดิน” (1 ธ.ศ. 49) และ “มหากร้าวนำทีมสนช.ต้านกม.หยวน” (23 พ.ย. 49) เป็นการใช้ภาษาสะท้อนให้เห็น ทำที่ต่อต้านการดำเนินโครงการหยวนบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์อย่างจริงจัง

นอกจากนี้ มีการใช้อุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “...หากรวบรัดเสนอเรื่องนี้เข้า สนช. และสนช.เห็นด้วยกับรัฐบาล ก็จะถูกประณามว่าเป็นรัฐบาลเผด็จการ สภาเป็นแค่ตรารายง ...” (23 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง สมาชิกสนช. เป็นการเปรียบเทียบให้

เห็นว่าหากสภาสนช.มีการรับรองร่างพ.ร.บ.สลากฯ สนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการห่วยบนดิน ก็จะเป็นเสมือนสภาตราขาย ที่ทำหน้าที่เพียงประทับตรา โดยไม่มีความคิดหรือวิจรรณญาณตัดสินใจใดๆ และการใช้คำว่า “ผักถั่ว” ในประโยค “...การที่รัฐบาลระบุว่าจะออกกฎหมายให้ทันการออกสลากงวดวันที่ 30 ธ.ค.นั้น ยิงจะถูกมองว่า สนช.เป็นสภาผักถั่ว...” (23 พ.ค. 49) เป็นคำกล่าวของนายวัลลภ ตังคณานุกุรักษ์ สมาชิกสนช. คำว่า “ผักถั่ว” เป็นภาษาปากมีความหมายว่า “การพลอยยกมือแสดงความเห็นชอบตามเขาไป มักใช้พูดตำหนินักการเมืองในเวลาลงคะแนนเสียง”(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่า สภาสนช.มีลักษณะเป็นสภาผักถั่วที่มีการยกมือเห็นชอบไปตาม ๆ กันในการผ่านร่างพ.ร.บ.สลากฯ การใช้ภาษาดังกล่าว เป็นการตำหนิทำที่ของสภาสนช.ในการพิจารณาสนับสนุนนโยบายห่วยบนดิน โดยไม่ได้กลั่นกรองพิจารณาให้ถี่ถ้วน เป็นการสนับสนุนให้เกิดกรอบด้านลบแก่นโยบายห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

อย่างไรก็ตาม ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายห่วยบนดินในสมัยรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์) พบว่า นสพ.ไทยรัฐได้ใช้คำว่า “ห่วยเถื่อน” ในข่าวบ่อยครั้ง อาทิเช่น ในพาดหัวข่าว “กองสลากงาบห่วยใต้ดิน เป็นเจ้ามือเอง พิมพ์ขาย2ตัวกับ3ตัว จ่ายให้เท่าห่วยเถื่อน” (1 มิ.ย. 46) เป็นต้น คำว่า “เถื่อน” มีความหมายว่า “นอกกฎหมาย, ผิดกฎหมาย” (www.dictionaryonline4u.com) เป็นการใช้คำเรียกชื่อธุรกิจห่วยที่ดำเนินการโดยเอกชน ซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมายให้เกิดภาพลบ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling)

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.ไทยรัฐ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินนโยบายห่วยบนดิน ปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห่วยบนดิน และการเชื่อมโยงกับการพนันรูปแบบอื่น ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินนโยบายห่วยบนดิน การตรวจสอบโครงการห่วยบนดิน และปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห่วยบนดิน

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดินถูกนำเสนอในทิศทางบวกส่วนใหญ่ ประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห่วยบนดินเป็นไปในทิศทางบวกและลบ และประเด็นการเชื่อมโยงกับการพนันรูปแบบอื่นถูกนำเสนอในทิศทางลบและทิศทางที่เป็นกลาง ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดินและประเด็นการตรวจสอบโครงการห่วยบนดินถูกนำเสนอในทิศทางลบและบวก ส่วนประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห่วยบนดินถูกนำเสนอทั้งในทิศทางบวก ลบ และกลาง

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.ไทยรัฐใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่น โดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหา ทั้งนี้ ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ วิธีการนำเสนอในประเด็นปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยวนบนดินได้ให้น้ำหนักความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางบวกมากกว่าทิศทางลบและกลาง

นอกจากนี้ ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.ไทยรัฐมีการใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์ “!” ในพาดหัวข่าวเพื่อแสดงถึงอารมณ์และความรู้สึก ทำให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้และมีอารมณ์คล้อยตามไปกับเนื้อหาในพาดหัวข่าวด้วย

1.3 นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดิน ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ การดำเนินนโยบายหยวนบนดิน และปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยวนบนดิน

- ประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่านโยบายหยวนบนดินของรัฐบาลเกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและแก้ปัญหาหยวนใต้ดิน และเป็นนโยบายที่ช่วยให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้นในการนำไปใช้พัฒนาประเทศ ขณะเดียวกัน การดำเนินนโยบายดังกล่าวมีข้อจำกัดและอุปสรรค รวมทั้งเป็นนโยบายที่ทำให้เจ้ามือหยวนใต้ดินมีอำนาจมากขึ้น รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสังคม ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางบวกและลบ

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอว่ารัฐบาลดำเนินนโยบายหยวนบนดินเพื่อตอบสนองความต้องการซื้อหยวนของประชาชนในช่วงที่รัฐบาลมีนโยบายปราบปรามผู้มีอิทธิพล โดยมีแนวคิดร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์และที่ทำการไปรษณีย์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และการกำหนดเงินรางวัลเพื่อชักจูงใจให้ประชาชนซื้อหยวนบนดินแทนหยวนใต้ดิน ซึ่งการชักจูงใจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลต้องการใช้โครงการหยวนบนดินปราบปรามธุรกิจหยวนใต้ดิน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นายวราเทพ รัตนากร รมช.การคลัง เปิดเผย...ว่าสืบเนื่องมาจากรัฐบาลได้มีนโยบายในการปราบปรามหยวนใต้ดิน โดยการจับกุมอย่างเด็ดขาด ส่งผลให้ราคาของสลากกินแบ่งในงวดที่ผ่านมา มีราคาสูง และได้มีคำริของนายกช ที่ต้องการให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เร่งออกจำหน่ายเลข 2 ตัว และ 3 ตัว ด้วยระบบเครื่อง แต่ขณะนี้ยังอยู่ระหว่างการดำเนินการ ...ดังนั้น ระหว่างนี้จึงมีการพิจารณาเพื่อหาเครื่องมือเพื่อผ่อนคลายความต้องการซื้อสลากใต้ดิน ซึ่งเราต้องยอมรับว่าเรื่องดังกล่าวมีมาอย่างช้านาน และมีอยู่จริง ประชาชนไม่สามารถเลิกได้ง่ายๆ และเพื่อผ่อนคลายทางปลัดกระทรวงการคลัง จึงได้ชี้แจงแนวทางในการดำเนินการ และต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม อีกประมาณ 1 เดือน...การดำเนินการเรื่องนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจำหน่ายสลากกินราคา ซึ่งเรื่องนี้จะต้องอยู่ที่การดำเนินการจับกุมปราบปราม และได้รับความ

ร่วมมือจากผู้ซื้อ ส่วนการออกสลาก 2 ตัว 3 ตัว ขึ้นมา ก็เพื่อรองรับความต้องการของประชาชนที่มีอยู่มาก" (4 มิ.ย. 46)

"...สำหรับเงินรางวัลนั้นใช้อัตราจ่ายในอัตราเดียวกับหวยใต้ดิน โดยรางวัลเลขท้าย 3 ตัวบน จะจ่ายในอัตรา 1 บาทต่อ 500 บาท หรือจ่ายบาทละ 500 บาท เลขใต้ 3 ตัวบน จ่ายบาทละ 100 บาท เลขท้าย 2 ตัวบน จ่ายบาทละ 70 บาท เลขท้าย 3 ตัวล่างจ่ายบาทละ 125 บาท และเลขท้าย 2 ตัวล่างจ่ายบาทละ 70 บาท การกำหนดเงินรางวัลดังกล่าวของกองสลากฯ เป็นการออกมาเพื่อให้แน่ใจว่าเงินรางวัลของหวยใต้ดิน เพื่อให้เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ต้องการให้ประชาชนหยุดการซื้อหวยใต้ดิน เช่น เงินรางวัล 3 ตัวบนของหวยใต้ดินจะจ่ายในอัตราบาทละ 400-500 บาท เลขท้าย 2 ตัวล่างและบน จ่ายบาทละ 60-70 บาท เลขใต้ 3 ตัวบนจ่ายบาทละ 90 บาท และเลขท้าย 3 ตัวล่างจ่ายบาทละ 100 บาท ..." (5 มิ.ย. 46)

นอกจากนี้ มีการนำเสนอให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินช่วยให้รัฐมีเงินเพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งการช่วยเหลือด้านทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนผู้ด้อยโอกาส สะท้อนให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินเป็นนโยบายที่มีประโยชน์

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"แหล่งข่าวจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเปิดเผยว่า นับตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายออกหวยเลขท้าย 2 ตัว และ 3 ตัว ตั้งแต่วันที่ 1 ส.ค. 2546 สำนักงานสลากมีรายได้บริสุทธิรวมในส่วนนี้ ไม่นับรวมการออกสลากปกติแล้ว จนถึงงวดวันที่ 1 ส.ค. 2547 หรือ 32 งวดคิดเป็นกำไรสุทธิ รวม 11,712.22 ล้านบาท ในจำนวนนี้ กันไว้เป็นเงินรางวัลเพื่อถูกรางวัลจำนวน 2,000 ล้านบาท ส่วนที่เหลือนำไปใช้ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนที่ไม่สามารถใช้งบประมาณตามปกติได้ เช่น การช่วยเหลือด้านการศึกษา ซึ่งขณะนี้ได้ใช้ไปแล้วกว่า 3 พันล้านบาท ดังนั้นขณะนี้ของสลากมีเงินกำไรส่วนนี้อีกเกือบ 7 พันล้านบาท เพื่อสนับสนุนนโยบายรัฐบาล...สำนักงานสลากยังคงมีนโยบายออกหวย 2 ตัวและ 3 ตัวต่อไป จนกว่านโยบายรัฐบาลจะเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีส่วนดีก็คือมีเงินจากนอกระบบมาใช้ดำเนินนโยบายของรัฐบาลได้ เพราะมีความคล่องตัวกว่าการตั้งงบประมาณตามปกติ..." (7 ส.ค. 47)

"นายจตุรนต์ ฉายแสง รองนายกรัฐมนตรี เปิดเผยภายหลังเข้าหารือกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ...ว่า นายกฯ ได้สอบถามถึงเงินกำไรจากหวย ซึ่งจะใช้หลักการเดิม คือนำเงินไปให้เด็กหรือคนยากจน โดยเดิมอนุมัติงบประมาณไปแล้ว 5,300 ล้านบาท และใช้ไปจริงประมาณ 4,900 ล้านบาท แต่ตัวเลขใหม่จะเพิ่มขึ้นในรัฐบาลหน้า จะอยู่ที่ประมาณ 6,000-7,000 ล้านบาท ซึ่งก็จะนำเงินเหล่านี้มาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง... ส่วนการให้ทุนเพื่อการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจนนั้น ส่วนหนึ่งจะมาจากรายได้ของกองสลากฯ คือ หวยบนดิน ซึ่งจะมีโครงการให้ทุนการศึกษาไปเรียนต่างประเทศ โดยการจัดสรรทุนจะเป็นไปตามกรอบที่คณะกรรมการชุดที่มีนายจตุรนต์ เป็นประธาน เคยกำหนดกรอบไว้แล้ว..." (10 ก.พ. 48)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอให้เห็นว่าการร่วมมือกับธนาคารในการจำหน่าย หวยบนดินให้แก่ประชาชนนั้นมีข้อจำกัดและอุปสรรค การดำเนินนโยบายหวยบนดินของรัฐบาล อาจเป็นการเสริมอำนาจให้กับเจ้ามือหวยใต้ดิน รวมทั้งท่าทีของรัฐบาลในการทบทวนนโยบาย หวยบนดินในฐานะที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านโยบายหวยบนดินไม่ได้รับการร่วมมือสนับสนุน และเป็นนโยบายที่ส่งเสริมให้เกิดปัญหาผู้มีอิทธิพลและสร้างความเสียหายแก่สังคม

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ผู้อำนวยการสำนักงานสลากฯ ยอมรับว่า ปัญหาการให้ธนาคารเป็นผู้จำหน่ายสลากเลขท้ายอาจจะมีตามมา เนื่องจากธนาคารที่อยู่ในสาขาต่างจังหวัดห่างไกลจากชุมชน ยังมีความจำเป็นต้องให้พนักงานธนาคารออกไปเดินรับโชค ซึ่งอาจมีปัญหาปะปนกับผู้เดินโชคห่วยได้ดินนอกระบบ จึงทำให้ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาห่วยได้ดินอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้” (5 มิ.ย. 46)

“แหล่งข่าวจากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กล่าวว่า... การที่จะให้ธนาคารพาณิชย์ขายเลขท้าย 2 และ 3 ตัว เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะทำได้ เพราะไม่เคยมีธนาคารพาณิชย์ของประเทศใดในโลกที่ดำเนินการดังกล่าว เท่าที่ทราบ ในประเทศอเมริกาเอง การขายเลขท้าย 2 และ 3 ตัวนั้น ก็จะขายกันในเฉพาะปั้มน้ำมัน เนื่องจากการรับเป็นนายหน้าจำหน่ายสลากไม่ใช่ธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ ...พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้ในปัจจุบันนั้น ในมาตรา 9 (1) ได้ระบุว่า นอกจากการธนาคารพาณิชย์แล้ว ธนาคารพาณิชย์อาจจะทำธุรกิจอื่นที่เกี่ยวกับหรือเนื่องจากการธนาคารพาณิชย์ หรือธุรกิจอันเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำ เช่น การเรียกเก็บ รับอาวัล การรับรองตั๋วเงินได้ และสามารถทำการค้าประกันได้ หรือธุรกิจทำนองเดียวกันที่ได้รับอนุญาตจาก ธปท.แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นใดไม่ได้” (5 มิ.ย. 46)

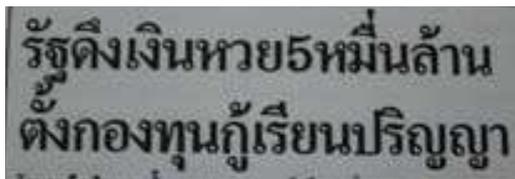
“ไทยรักไทยเตรียมเขียนนโยบายด้านสังคม เสนอ"ทักษิณ"ทบทวนห่วยบนดิน ว่าควรเดินหน้าต่อหรือไม่ พร้อมทั้งเตรียมรวบรวมปัญหา ข้อวิจารณ์ทั้งบวกและลบ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายวาระแห่งชาติ...นายต่อพงษ์ ไชยสาส์น ส.ส.อุดรธานี คณะทำงานด้านสังคม กล่าวว่า คาดว่ากลางเดือนธ.ค.นี้ ทุกปัญหาจะสามารถรวบรวมทั้งข้อวิจารณ์ทางบวกและลบ เพื่อเสนอให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าพรรคกำหนดเป็นนโยบายวาระแห่งชาติได้ รวมถึงข้อดีข้อเสียในการผลักดันห่วยบนดินด้วยว่า สมควรที่จะดำเนินการต่อไปหรือไม่...” (19 พ.ย. 47)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดิน ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่านโยบายห่วยบนดินช่วยให้รัฐมีรายได้ในการพัฒนาประเทศและช่วยแก้ปัญหาห่วยได้ดิน รวมทั้งเป็นนโยบายที่มีอุปสรรคและสร้างความเสียหายให้แก่สังคม

อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการใช้เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อในประโยค “...การที่จะให้ธนาคารพาณิชย์ขายเลขท้าย 2 และ 3 ตัว เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะทำได้ เพราะไม่เคยมีธนาคารพาณิชย์ของประเทศใดในโลกที่ดำเนินการดังกล่าว เท่าที่ทราบ ในประเทศอเมริกาเอง การขายเลขท้าย 2 และ 3 ตัวนั้น ก็จะขายกันในเฉพาะปั้มน้ำมัน ...” (5 มิ.ย. 46) เป็นคำกล่าวของแหล่งข่าวจากธนาคารแห่งประเทศไทย โดยนำประเทศอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีอำนาจและได้รับการยอมรับว่าเป็นแบบอย่างให้แก่ประเทศอื่นๆ มาเชื่อมโยงเข้ากับแนวคิดของรัฐบาลทักษิณซึ่งให้ธนาคารพาณิชย์เป็นสถานที่จำหน่ายห่วยบนดิน เพื่อสนับสนุนให้เห็นว่าแนวคิดดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้ ตามเทคนิคการนำชื่อเสียงของสิ่งที่ได้รับความเชื่อถือไปยังอีกสิ่งหนึ่งเพื่อสร้างให้เกิดความยอมรับมากขึ้น (Transfer)

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

(10 ก.พ. 48)

- ประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห่วยบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่านโยบายห่วยบนดินได้รับการสนับสนุนเพราะทำให้ประชาชนสามารถซื้อขายห่วยได้อย่างถูกกฎหมาย สร้างความเชื่อมั่นในการจ่ายเงิน และมีเงินช่วยเหลือสังคม ขณะเดียวกัน มีปฏิกริยาต่อต้านคัดค้านเนื่องจากเป็นนโยบายที่สร้างความเสียหายให้แก่สังคม แก้ปัญหาห่วยใต้ดินไม่ได้ และขัดต่อกฎหมายและจุดยืนของสำนักงานสลากฯ ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางบวกและทิศทางลบ

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอความคิดเห็นสนับสนุนโครงการห่วยบนดินว่าเป็นโครงการที่ช่วยให้การซื้อขายห่วยสามารถทำได้ถูกกฎหมายโดยอยู่ภายใต้ความควบคุมดูแลของรัฐ เป็นการนำเงินรายได้มาช่วยเหลือสังคม และสร้างความเชื่อมั่นในการจ่ายเงินให้แก่ผู้ซื้อ รวมทั้งนำเสนอท่าทีเข้าร่วมของบริษัทเอกชนในการเป็นตัวจำหน่ายห่วยบนดิน ซึ่งแสดงถึงการยอมรับและสนับสนุนนโยบายห่วยบนดินของรัฐบาล

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นายบุรินทร์ หิรัญบุรณะ ประธานคณะกรรมการบริหาร (กมธ.) การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน สภาผู้แทนราษฎร กล่าวว่า เห็นด้วยที่กองสลากจะทำโครงการจำหน่ายสลากเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ...โดย กมธ. เห็นว่าเป็นแนวคิดที่จะพัฒนาการเสี่ยงโชคในลักษณะโครงการนำร่อง โดยไม่มุ่งหวังกำไรสูงสุด แต่ต้องการทำสิ่งที่ถูกกฎหมาย และคืนรายได้ให้กับสังคม ทั้งนี้ ที่ประชุม กมธ. เมื่อได้รับฟังเหตุผลและวัตถุประสงค์ของกองสลากแล้ว เห็นว่าเป็นโครงการที่ดี เพราะเป็นการดึงเงินนอกระบบกลับเข้าสู่ระบบ เสียส่วนใหญ่จึงเห็นด้วยกับโครงการนี้...” (4 มิ.ย. 46)

“นายรุ่งเรือง พิทยศิริ ที่ปรึกษา รมว.คลัง กล่าวว่า เห็นด้วยกับนโยบายนี้ เพราะต่างประเทศก็ทำกันอยู่แล้ว ถือเป็นนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนให้ธุรกิจได้เติบโตขึ้นมาอยู่บนโต๊ะ โดยทำอย่างถูกกฎหมาย และเชื่อว่าน่าจะทดแทนห่วยใต้ดินได้ โครงการนี้แม้จะไม่สะดวกสบายเหมือนกับการแทงห่วยใต้ดินที่แทงกับเจ้ามือโดยตรง แต่ถือว่ามีหลักประกันที่ดี เมื่อประชาชนแทงห่วยถูก รับรองได้เงินเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่ต้องกังวลว่าเจ้ามือจะหนีเหมือนแทงห่วยใต้ดิน หรือกลัวว่าถูกรางวัลแล้วจะจ่ายไม่ครบ...” (4 มิ.ย. 46)

“นายदनัย ดีโรจนวงศ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท เบทเตอร์เวย์ (ประเทศไทย) จำกัด ผู้จัดจำหน่าย “มิลทิน” เปิดเผยว่า ...มีแนวคิดจะให้สาวมิลทินขายห่วยบนดิน ผ่านเครือข่ายระบบขายตรงของสาวมิลทินกว่า 5 แสนคน ที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคในระดับรากหญ้าได้เป็นอย่างดี ซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการศึกษาความเป็นไปได้ คาดว่า จะเริ่มดำเนินการได้ในปีหน้าทั้งนี้ บริษัทมองว่า การขายห่วยบนดิน จะทำให้สาวมิลทินได้มีโอกาสพบปะลูกค้าใหม่ๆ มากขึ้น ทั้งยังสามารถเสนอขายสินค้าของบริษัทมีอยู่หลากหลายด้วย และยังเป็น

การสร้างรายได้เพิ่มให้กับบริษัทและสาวมิลทินด้วย รวมทั้งทำให้มีฐานลูกค้าใหม่ โดยเฉพาะฐานลูกค้าผู้ชาย ที่บริษัทต้องการเพิ่มสัดส่วนหนุ่มจำหน่ายมิลทิน" (12 ต.ค. 47)

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอท่าทีต่อต้านนโยบายหยวนบดินของรัฐบาล เพราะเป็นนโยบายที่สร้างความเสียหายและผลกระทบต่อสังคม ชัดต่อกฎหมายและผิดไปจากเจตนารมณ์ของสำนักงานสลากฯ และไม่สามารถแก้ปัญหาหยวนได้ดินได้ รวมทั้งนำเสนอการร้องเรียนของผู้ซื้อหยวนบดินที่ไม่ได้รับเงินรางวัล สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินโครงการหยวนบดินยังมีข้อบกพร่องอยู่

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"นายอภิสิทธิ์ ยิ่งกล่าวถึงนโยบายหยวนบดิน ว่า พรรคประชาธิปัตย์ไม่มีนโยบายนี้แน่นอน และเงินที่ได้จากการขายหยวนบดินนั้นไม่มีประโยชน์อย่างแท้จริง เพราะมันอาจจะไม่คุ้มกับการที่สังคมมีคนเล่นการพนันทั้งบ้านทั้งเมือง ดังนั้น สังคมไทยต้องปฏิเสธการพนันไม่ควรยอมรับเงินนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งนำไปเป็นทุนการศึกษาให้เด็ก การกวาดล้างหยวนได้ดินของรัฐบาลนั้นนั่นแทนที่จะเป็นการปราบปรามผู้มีอิทธิพล แต่สุดท้ายจะเกิดผู้มีอิทธิพลแบบบูรณาการเพียงคนเดียวในประเทศ...ขณะที่ นายอรรถพล กล่าวถึงนโยบายหยวนบดินว่า พรรคมหาชนยืนยันชัดเจนว่าธุรกิจที่เข้าข่ายผิดกฎหมายนั้นต้องถูกปราบปรามอย่างเด็ดขาด รวมทั้งหยวนบดินด้วย รายได้มหาศาลที่รัฐบาลนี้อ้างถึงนั้นไม่คุ้มกับค่านิยม คุณค่าสังคมที่ต้องสูญเสียไปจากการพนัน" (4 ก.พ. 48)

"นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล ส.ส.กระบี่ พรรคประชาธิปัตย์ และอดีต รมช.คลัง ได้ออกมากล่าวเตือนสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ในการคิดจะทำโครงการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเลขท้าย 2 ตัว และ 3 ตัว ว่า สิ่งที่สำนักงานสลากกินแบ่งกำลังทำอยู่ เป็นการทำผิดเจตนารมณ์ในการก่อตั้งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่ให้เบี่ยงเบนของรัฐบาลที่ไม่แสวงหากำไร เพราะการที่สำนักงานสลากกินแบ่ง จะทำโครงการใดต้องเป็นโครงการที่มีผลกำไรแน่นอน จะไปทำโดยเสี่ยงว่าจะมีกำไรขาดทุนไม่ได้ เพราะโครงการนี้ ไม่มีความชัดเจนว่า จะได้รับผลสำเร็จเหมือนเช่นการจำหน่ายสลากกินแบ่งในระบบปัจจุบันที่ทำอยู่...การมาเร่งขายเลขท้ายแบบนี้ ตอบโต้อย่างไรว่ามีกำไร วันนั้นถ้าจะทำจริง ต้องไปแก้กฎหมายสำนักงานสลากกินแบ่งด้วย..." (5 มิ.ย. 46)

"ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ รองประธานสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวว่า การที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จะออกเลขท้าย 2 ตัว และ 3 ตัวเองเพื่อสู้กับหยวนได้ดินนั้น ถือว่าเป็นอำนาจที่ถูกต้องของกองสลากฯที่สามารถทำได้ แต่โอกาสแก้ไขปัญหายุ่งยากได้ดินคงยาก เพราะการดำเนินการดังกล่าวใช้เพียงกลไกราคา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะสู้กลไกราคาที่ใช้คนหลายคนทำงานไม่ได้...โอกาสที่จะดึงเงินจากหยวนได้ดินเข้ามาในระบบให้ได้ 10% คงจะยาก เพราะโครงสร้างของคนทำงานเหล่านี้มีถึง 4 ล้านคน ขณะที่กองสลากเองเป็นเพียงองค์กรองค์กรเดียว คงไม่สามารถทำได้เหมือนกับคน 4 ล้านคน..." (5 มิ.ย. 46)

"หลังจากที่นายอรสิงห์ เดชะ พนักงานบริษัทวีทีซี ดิจิทัล อินเทอร์เน็ต จำกัด จ.กาญจนบุรี ถูกรางวัลแจ๊คพ็อตหยวนบดินฉบับละ 20 บาท ชุดที่ 87 เลขที่ 0412729 เป็นเงิน 19.06 ล้านบาท แต่กลับไม่ได้รับเงินรางวัลเนื่องจากเอเยนต์ไม่ได้นำต้นขั้วส่งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ล่าสุดวานนี้ (2 ก.พ.) นายอรสิงห์ได้เดินทางมาที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อมายื่นเรื่องร้องเรียนขอรับรางวัล..."รัฐบาลเป็นคนออกรางวัล ผมเป็นเพียงผู้ซื้อไม่รู้หรอกว่ามีกติกาอะไร แต่ได้ซื้อสลากเหมือนคนทั่วไป เมื่อนำมาตรวจพบว่ามีรางวัลก็ดีใจ แต่ถ้าหากไม่ได้รับรางวัลก็เสียใจอยากให้รัฐบาลช่วยด้วย เพราะถ้าหากคน 60 ล้านคนทั่วประเทศซื้อหยวนบดินแล้วตรวจว่าถูกแต่ไม่ได้รับรางวัล อีกหน่อยเขาคงกลับไปซื้อหยวนได้ดินดีกว่า" (3 ก.พ. 49)

นอกจากนี้ พบว่า ได้นำเสนอการเรียกร้องและเสนอแนะให้รัฐบาลมีมาตรการป้องกันทางสังคมและการมอมเมาประชาชน รวมทั้งให้มีตรวจสอบการใช้จ่ายเงินรายได้จากหยวบดิน เพื่อให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส แสดงให้เห็นว่าหยวบดินเป็นนโยบายที่ทำลายสังคม และมีการใช้จ่ายเงินที่ไม่ชัดเจน ง่ายต่อการยกยอกและทุจริต

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ดร. นวลน้อย ตริรัตน์ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจนอกระบบ กล่าวว่า รัฐบาลต้องมีการประเมินผลของนโยบายหยวบ 2 ตัวและ 3 ตัว เนื่องจากหลังจากรัฐบาลมีนโยบายหยวบดินมาเป็นเวลาปีเศษ ตั้งแต่ 1 ส.ค. 2546 ยังไม่มีการประเมินตรวจสอบการใช้จ่ายเงินจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน หรือหน่วยงานอื่น ไม่ว่าจะว่าหยวบที่ขายได้เงินแล้ว มีการจัดสรรเงินอย่างไร มีความเป็นธรรมจริงหรือไม่ ขณะนี้ไม่มีกติกาดูแลที่รัฐบาลบอกว่ารายได้เพิ่มขึ้น แต่เงินอยู่ที่ไหน เป็นรายได้กองสลากเท่าไร...รายได้จากการจำหน่าย ซึ่งรัฐบาลกำหนดกว้างๆ ว่า นำไปใช้จ่ายใช้เพื่อช่วยเหลือสังคม ด้านการศึกษา ซึ่งน่าจะมีความชัดเจนว่าการช่วยเหลือมีที่ประเภท เพราะขณะนี้ไม่มีใครตรวจสอบ และนอกจากนี้ รายได้ส่วนนี้ก็ไม่ใครดู มีเพียงคณะกรรมการสำนักงานสลากเท่านั้น เงินจากหยวบเลขท้าย 2 ตัว และ 3 ตัว ไม่ได้ส่งเงินเป็นรายได้ของรัฐ แต่ให้เป็นการใช้จ่ายรวม และเมื่อหารายได้มาแล้ว ก็ต้องใช้จ่ายด้านสังคม ดังนั้นต้องมีพระราชบัญญัติกฎหมายขึ้นมาดูแล เพื่อเงินที่ได้มาต้องนำไปใช้แก้ปัญหาสังคมจริงๆ” (7 ธ.ค. 47)

“สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สป.) ได้ส่งความเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายหยวบดินต่อพ.ต.ท.ทักษิณ เพื่อนำไปพิจารณา ดังนี้ 1.ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการรณรงค์ให้ประชาชนเห็นพิษภัยของการพนันทุกรูปแบบ 2. ออกมาตรการประชาสัมพันธ์ เช่น มีคำเตือนในสลากกินแบ่งรัฐบาล ว่า “การซื้อหยวบเป็นการสูญเสียเงิน ไม่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่แท้จริง และควรหลีกเลี่ยงการซื้อหยวบ” 3. ควรจัดระบบการซื้อหยวบเพื่อป้องกันการมอมเมาประชาชน เช่น จำกัดพื้นที่ในการขาย ลดความถี่ในการออกสลากและรางวัลพิเศษ ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีรายได้น้อยเล่นหยวบ 4. รัฐควรต้องตระหนักว่าการหารายได้จากหยวบดินเป็นดาบสองคม ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว 5. ควรจัดตั้งคณะกรรมการดูแลรายได้ที่ได้จากการจำหน่ายหยวบดินเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และมีการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมสูงสุด และ 6. ควรมีการทำประชาสัมพันธ์นโยบายหยวบได้ดิน...” (17 พ.ย. 47)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหยวบดินส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ามี การสนับสนุนและคัดค้านนโยบายหยวบดิน

การใช้ภาษาเพื่อการเน้นย้ำการต่อต้านนโยบายหยวบดิน พบว่า มีการใช้วิธีอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในความนำ “สภาที่ปรึกษา เสนอรัฐตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ การนำเงินหยวบดินมาใช้ เพื่อความโปร่งใส พร้อมกับพิมพ์คำเตือนสติประชาชน หวังมอมเมาประชาชน ชี้เงินหยวบ ดาบสองคมทำลายเศรษฐกิจ ชี้การใช้ครูและเด็ก โฆษณาหยวบไม่

เหมาะสม” และในประโยค “...4. รัฐควรต้องตระหนักว่าการหารายได้จากหอยบนดินเป็นดาบสองคม ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว...” (17 พ.ย. 47) ซึ่งเป็นความคิดเห็นของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ “ดาบสองคม” เป็นสำนวนมีความหมายว่า “มีทั้งคุณและโทษ, อาจดีอาจเสียก็ได้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าโครงการหอยบนดินมีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยสภานี้ให้ความสำคัญไปที่ข้อเสีย จากประโยคต่อท้ายในความนำ “...ทำลายเศรษฐกิจ ซึ่งการใช้ครูและเด็ก โฆษณาหอยไม่เหมาะสม” และ “...ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว” ทำให้เห็นว่าโครงการหอยบนดินของรัฐบาลมีโทษ อันส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจและสังคม

การใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว “สป.ชี้รัฐ ตั้งกรรมการตรวจโปร่งใส ใช้เงินหอย” (17 พ.ย. 47) และ “กองสลากโกย 1.1 หมื่นล.หอยบนดินนักวิชาการชี้ ออกกฎหมายดูแลการใช้เงิน” (7 ธ.ค. 47) เป็นการใช้ภาษาสะท้อนให้เห็นภาพว่ามีการกระตุ้นเตือนให้รัฐบาลดำเนินการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินรายได้จากโครงการหอยบนดิน แสดงให้เห็นว่าวิธีการนำเงินรายได้หอยบนดินไปใช้จ่ายยังมีข้อบกพร่อง ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายหอยบนดินในด้านลบ

นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการใช้คำว่า “น้ำยา” ในความนำ “ กองสลากฯ ประเดิมพิมพ์หอย 3 ตัว 5 ล้านฉบับ ตั้งรางวัลมีสิทธิถูกถึง 5 ประตุ ล่อใจลูกค้าหอยเถื่อน ลุ้นเลขท้าย 2- 3 ตัว แถมได้ดีได้ด้วย ประเดิมงวดแรก 1 ก.ค.นี้ ด้าน “สังคิด” เชื่อมมาตรการกองสลากไร้น้ำยา สยบหอยใต้ดินไม่ได้...” (5 มิ.ย. 46) คำนี้เป็นภาษาปากมีความหมายว่า “ความสามารถในทางใดทางหนึ่ง (มักใช้ในทางตำหนิ) เช่นไม่มีน้ำยา หรือ หมดน้ำยา หมายความว่า ไม่มีสติปัญญาความสามารถหรือหมดความสามารถ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับโครงการหอยบนดิน แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถนำหอยบนดินมาใช้แก้ปัญหาหอยใต้ดินได้ตามที่รัฐบาลต้องการ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis)

‘กัญญา’ ช่มทรท.ไม่เอาหอยบนดิน
ฝ่ายค้านเย้ยแค่หาเสียงเล็กไม่จริง

(20 พ.ย. 47)

‘มิสทิน’ แดกไลน์ 2 ธุรกิจ
จ้องขายหอยบนดินปีหน้า

(12 ธ.ค. 47)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายหยวนดินในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นหลัก คือ การดำเนินนโยบายหยวนดิน การตรวจสอบโครงการหยวนดิน และปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยวนดิน

● ประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่านโยบายหยวนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีความสำคัญ รัฐบาลสุรยุทธ์จึงดำเนินนโยบายดังกล่าวต่อไป ขณะเดียวกัน นโยบายหยวนดินมีข้อบกพร่องซึ่งสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติ จึงต้องมีการแก้ไขปรับเปลี่ยน ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายหยวนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางบวกและลบ

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอว่ารัฐบาลสุรยุทธ์มีความตั้งใจในการดำเนินนโยบายหยวนดินเพื่อไม่ให้หยวนใต้ดินระบาด เป็นการป้องกันปัญหาผู้มีอิทธิพล โดยนำเสนอการพิจารณาตัดสินใจดำเนินนโยบายหยวนดินของรัฐบาล รวมทั้งการให้ความสำคัญกับรางวัลแจ๊คพอตของหยวนดิน เพื่อดึงดูดให้ประชาชนซื้อหยวนดินแทนหยวนใต้ดิน แสดงให้เห็นว่านโยบายหยวนดินของรัฐบาลทักษิณมีความสำคัญ เพราะสามารถแก้ปัญหาหยวนใต้ดินได้

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เปิดเผยภายหลังหารือกับ นายสุภรัตน์ วัฒนกุล ปลัดกระทรวงการคลังว่า ตามแนวคิดของกระทรวงการคลังไม่ยกเลิก หวย 2 ตัวและ 3 ตัว เนื่องจากหากยกเลิกจะทำให้เกิดการเล่นหวยใต้ดินมากขึ้น กลับไปสู่ระบบเดิม...” (20 ต.ค. 49)

“รายงานข่าวจากกระทรวงการคลัง ระบุว่า ปัจจุบันการมีรางวัลแจ๊คพอตหยวนดินก็เพื่อเป็นแรงจูงใจให้กับประชาชนไม่หันไปซื้อหวยใต้ดิน และถือว่าเป็นจุดแข็งสำคัญที่ทำให้นโยบายหยวนดินนั้นสามารถดึงเงินจากหวยใต้ดินขึ้นมาได้เฉลี่ยในช่วง 3 ปีเศษไม่ต่ำกว่า 100,000 ล้านบาท ซึ่งทำให้เห็นว่าเงินของหวยใต้ดินในแต่ละปีนั้นมจำนวนมหาศาล หากยกเลิกรางวัลแจ๊คพอตไปอาจทำให้การแก้ไขปัญหหวยใต้ดินไม่ประสบความสำเร็จได้ เพราะเชื่อได้ว่าประชาชนจะหันกลับไปซื้อหวยใต้ดินเหมือนเดิม” (20 ต.ค. 49)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอการหาแนวทางป้องกันและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของนโยบายหยวนดินเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติ โดยออกมาตราการป้องกันทางสังคมให้มีการตั้งสำนักงานลด ละ เลิกอบายมุข สะท้อนให้เห็นว่านโยบายหยวนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีข้อบกพร่องทางด้านสังคม ต้องได้รับการป้องกันและแก้ไข

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“กระทรวงพัฒนาสังคมฯ เร่งสำรวจความเห็นเยาวชน ก่อนตีกรอบห้ามเด็กต่ำกว่า 20 ปีซื้อหวยบนดิน เตรียมตั้งองค์กรมหาชนส่งเสริมชีวิตมั่นคงปลอดภัยมอบฯให้เสร็จใน 2 สัปดาห์...” (2 ธ.ค. 49)

“จ.นพ.ยงยุทธ มัยลาภ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กล่าวถึงร่าง พ.ร.บ.สลากกินแบ่งรัฐบาลว่า มีบางมาตราที่ต้องไปดำเนินการแก้ไข เช่น ทำอย่างไรจะป้องกันไม่ให้เยาวชนอายุน้อยไปซื้อหวย รวมไปถึงเรื่องของการที่จะห้ามตั้งโต๊ะขายใกล้กับสถานศึกษา เป็นต้น...” (3 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหวยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่านโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณมีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการต่อไป โดยที่ยังมีข้อบกพร่องที่ต้องได้รับการแก้ไข

ในการเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของนโยบายหวยบนดินนั้น มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว “คลังห่วยได้ดินระบอบ คงบดิน-รางวัลแจ๊คพอต” (22 พ.ย. 49) และเป็นการใช้ภาษาให้เห็นภาพว่าการดำเนินนโยบายหวยบนดินและรางวัลแจ๊คพอตของรัฐบาลทักษิณต่อไปจะช่วยไม่ให้ห่วยได้ดินแพร่ไปในสังคมได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(20 ต.ค. 49)

● ประเด็นการตรวจสอบโครงการหวยบนดิน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่าโครงการหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณมีการใช้จ่ายเงินอย่างไม่โปร่งใส และสนับสนุนให้เอาผิดกับรัฐบาลทักษิณ ขณะเดียวกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการหวยบนดินในรัฐบาลทักษิณได้แสดงความบริสุทธิ์ใจต่อการดำเนินโครงการหวยบนดิน ทำให้เกิดการรับรู้โครงการหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางลบและทิศทางบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้นำเสนอผลการตรวจสอบการดำเนินนโยบายหวยบนดิน ซึ่งพบว่ามี การนำเงินรายได้หวยบนดินไปใช้จ่ายอย่างไม่โปร่งใส รวมทั้งการเคลื่อนไหวสนับสนุนให้มีการเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และการเร่งรัดของคตส.ให้กระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทยร้องทุกข์กล่าวโทษรัฐบาลทักษิณ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามี

การใช้จ่ายเงินรายได้ห่วยบนดินอย่างไม่โปร่งใสเกิดขึ้นในรัฐบาลทักษิณ และการเอาผิดกับรัฐบาลทักษิณเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเร่งด่วน

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“สำหรับผลการตรวจสอบคดีการออกสลากพิเศษแบบเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว ในส่วนของคณะอนุกรรมการตรวจสอบนั้น คดีนี้มีผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบทางอาญาและทางแพ่งกับการกระทำที่เกิดขึ้นในโครงการนี้ คือ 1.กรมที่เข้าร่วมประชุมและร่วมกันออกมติ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2546 จำนวน 32 คน ในฐานะเป็นผู้ใช้ และตัวการร่วม ในการกระทำผิด กับคณะกรรมการสลากกินแบ่ง ทำให้เกิดความเสียหายแก่กระทรวงการคลัง และกระทรวงมหาดไทย 2.คณะกรรมการสลากกินแบ่ง ที่เข้าร่วมประชุม ในการมีมติให้เสนอโครงการสลากพิเศษ 2-3 ตัวต่อกระทรวงการคลังและ กรม. และมีส่วนร่วมกันประชุมมีมติในการจ่ายเงินรายได้จากเงินกองทุน ของสลากพิเศษ ตามมติ กรม....ความเสียหายที่เกิดขึ้นในโครงการนี้ แบ่งออกเป็นสองส่วนคือ 1.ค่าเสียหายของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จำนวนประมาณ 16,027 ล้านบาท 2. ทำให้รัฐขาดรายได้ค่าภาษีที่ไม่ได้มีการจัดเก็บ ประมาณ 21,762 ล้านบาท รวมความเสียหายประมาณ 3.77 หมื่นล้านบาท” (30 มิ.ย. 50)

“นายสุวโรช พะลัง กรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ ในฐานะอดีตรองประธานคณะกรรมการการยุติธรรมสภาผู้แทนราษฎร ได้เข้ายื่นข้อมูลการออกสลากเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว ของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณให้ คตส. ผ่านนายนาม ยิ้มแย้ม ประธาน คตส. นายสุวโรช เปิดเผยนายนาม ระบุว่า จะนำข้อมูลดังกล่าวมาขอต่อให้นายอุดม เพื่อฟ้อง...โดยข้อมูลของตนชัดเจนว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบโครงการนี้ คือ ร.อ.สุชาติ เชาว์วิศิษฐ ในฐานอดีตรวม.คลัง ผู้เสนอโครงการผ่านนายบวรศักดิ์และเสนอเข้าที่ประชุม กรม.ชุดพ.ต.ท.ทักษิณเพื่อขอความเห็นชอบ จึงชัดเจนว่ารัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ เป็นต้นตอของปัญหาเนื่องจากออกมติ กรม. ชุดต่อ พ.ร.บ.สลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ซึ่งจะมีโทษจำคุก เนื่องจากผิดกฎหมายอาญาฐานละเว้นปฏิบัติหน้าที่” (21 พ.ย. 49)

“ที่ผ่านมา คตส.ได้แจ้งให้กระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทยยื่นหนังสือร้องทุกข์กล่าวโทษ พ.ต.ท.ทักษิณ กับพวก กรณีร่วมกันกระทำความผิดอันทำให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้รับความเสียหายโครงการสลากพิเศษเลขท้าย 2 ตัวและ 3 ตัว แต่ขณะนี้ระยะเวลาได้ล่วงเลยมาเป็นเวลา 2 สัปดาห์แล้ว แต่กระทรวงการคลังและกระทรวงมหาดไทย ก็ยังไม่มีการร้องทุกข์กล่าวโทษ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการไต่สวน ทั้งนี้ หากบุคคลทั้ง 2 ไม่มาพบตามที่กำหนด จะถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” (27 มี.ค. 50)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอการให้ข้อมูลและการชี้แจงตอบโต้ของผู้เกี่ยวข้องในสมัยรัฐบาลทักษิณ ซึ่งแสดงถึงความบริสุทธิ์ใจต่อการใช้จ่ายเงินรายได้และการริเริ่มโครงการห่วยบนดิน นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงการช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เด็กยากจน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่สังคมได้รับจากโครงการห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ร.อ.สุชาติ กล่าวว่า...ประเด็นข้อกฎหมาย เรื่องนี้ไม่มีใครเฉลียวใจ เพราะแต่ละปีเรามีสลากพิเศษเพื่อการกุศลมากมาย จึงพูดได้ว่าไม่มีรัฐมนตรีคนไหนเฉลียวใจว่ามันผิด เรื่องจึงผ่านไปโดยไม่มีใครทักท้วง หรือท้วงติงแม้นิดเดียว...สิ่งที่สำคัญที่สุดเรื่องนี้ ผมขอให้ทุกคนตั้งสติให้ดีว่าเราทำด้วยเจตนาที่ดี และบริสุทธิ์ต่อ

ประเทศชาติทั้งหมด ถ้าบอกว่าผิดก็ต้องยอมรับ แต่ถือเป็นความผิดด้วยความบริสุทธิ์ใจ ผมยืนยันได้ รัฐมนตรีทุกคนพิจารณาด้วยความบริสุทธิ์ใจ...” (15 ธ.ค. 49)

“นายจาตุรนต์ กล่าวว่า มีเด็กประมาณ 9 แสนคน อาจจะไม่ได้รับประโยชน์ เพราะหลังจากโครงการนี้หยุดชะงัก จากเป้าหมายของโครงการซึ่งกำหนดไว้ 1.3 ล้านคน มีเด็กรับทุนไปแล้วประมาณ 5 แสนคน ประมาณ 8-9 แสนคน แต่อีก 9 แสนคนซึ่งได้รับการอนุมัติแล้ว แต่ขณะนี้ยังไม่มีคนเข้าไปดำเนินการ เนื่องจากไม่มีคณะกรรมการหรือคนดูแล...ทั้งนี้ ที่ผ่านมามีการใช้เงินไปแล้วรวม 1.9 ล้านบาท หากรวมที่อนุมัติไว้ 3 ปี ประมาณ 3.27 ล้านบาท และมีเด็กที่ได้รับประโยชน์ 1.3 ล้านคน ซึ่งมีทั้งเด็กจรจัดไปจนถึงเด็กที่อยู่ในสถานพินิจ แต่พอเปลี่ยนรัฐบาลก็ไม่มีคณะกรรมการดูแลงานนี้ ซึ่งอาจทำให้เด็กอีก 9 แสนคนไม่ได้รับประโยชน์ หากโครงการนี้หยุดชะงักไป...ส่วนที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ออกห้วยบนดินนั้น ส่วนตัวไม่เชื่อว่า จะผิดกฎหมายอาญา เพราะไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะทำอะไรให้เกิดความเสียหาย หากดูจากการใช้เงินก็จะเห็นว่าใช้เพื่อช่วยคนยากจนทั้งนั้น...” (22 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ. กรุงเทพมหานครนำเสนอประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ โดยส่วนใหญ่เลือกนำเสนอ (selection) การตรวจสอบความผิดของรัฐบาลทักษิณไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและความนำ ในขณะที่แทบไม่ได้นำเสนอการแสดงความบริสุทธิ์ใจของรัฐบาลทักษิณไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวแรก แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่เนื้อหาต้นฉบับของนโยบายห้วยบนดินมากกว่าเนื้อหาต้นฉบับ เป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่านโยบายห้วยบนดินมีการดำเนินการอย่างผิดกฎหมายและขาดความโปร่งใส

การเน้นย้ำให้เห็นถึงการดำเนินโครงการห้วยบนดินอย่างผิดกฎหมายและไม่โปร่งใสนั้น พบว่า มีการใช้คำว่า “ห้วยบนดินเถื่อน” ในประโยค “...อยากเรียกร้องรัฐบาลคือ 1.เปิดเผยรายละเอียดการใช้เงินห้วยบนดินเถื่อนตามความต้องการของผู้มีอำนาจในช่วงที่ผ่านมา...” (19 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของนายองอาจ คล้ามไพบูลย์ โฆษกพรรคประชาธิปัตย์ คำว่า “เถื่อน” มีความหมายว่า “นอกกฎหมาย, ผิดกฎหมาย” (www.dictionaryonline4u.com) เป็นการใช้คำเรียกโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณซึ่งดำเนินการขัดต่อกฎหมายให้เกิดภาพในแง่ลบ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling)

การใช้คำว่า “เลียงบาลี” และ “ซิกแซ็ก” ในความนำ “ผลสอบสด.-วุฒิชัย ชี้ชัดห้วยบนดินผิดกฎหมายเลียงบาลีซิกแซ็กนารายได้ให้รัฐบาลทักษิณแจกทั่ววันกขมัน...” (7 ต.ค. 49) คำว่า “ซิกแซ็ก” มีความหมายว่า “คดไปคดมา, เลี้ยวไปเลี้ยวมา, เฉียงไปเฉียงมา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) คำว่า “เลียงบาลี” มีความหมายว่า “หลบเลี่ยงกฎเกณฑ์ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้” มีการนำมาใช้กับเรื่องทั่วไป ในลักษณะของการ “หาช่องโหว่ของกฎระเบียบที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยอาศัยช่องโหว่นั้นมากระทำความผิด เพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง” (http://nu20003.9.forumer.com/a/_post107.html) การใช้ภาษาในความนำดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลทักษิณใช้จ่ายเงินรายได้จากโครงการห้วยบนดินแบบหลบเลี่ยงหรือไม่ตรงไปตรงมาตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง

การใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว “ ‘อุดม’ ขอ3เดือนสอย หวย ปชป.ยื่นหลักฐานพินทักษิณ” (19 พ.ย. 49) “ ‘สังคิต’ ยกคำวินิจฉัยฎีกา จีพินทักษิณผิด หวยบนดิน” (20 พ.ย. 49), “มท.เด่นร้องทุบทุ๊กกล่าวโทษพินทักษิณ"คดีหวยบนดิน" (28 มี.ค. 50), “ซงพิน"กรม.ทักษิณ"ออกหวยสัญญาหมิ่นล." (30 มี.ย. 50) และในพาดหัวข่าวรอง “... ‘สุวโรช’ ยื่นหลักฐาน จีพิน “บวรศักดิ์-กรม.ทักษิณ” ผุดหวยบนดินผิดก.ม.” (21 พ.ย. 49), “...”บรหาร” จีพิน กราวรูต รมต.-บอรัตกองสลาก...” (23 พ.ย. 49) เป็นการใช้ภาษาสะท้อนให้เห็นภาพว่ามีการ กระตุ้นให้ดำเนินตรวจสอบและเอาผิดกับนายกษทักษิณและคณะรัฐมนตรี

การใช้ภาษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลทักษิณดำเนินโครงการหวยบนดินอย่าง ผิดกฎหมาย และมีการนำเงินรายได้ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนด้วยวิธีการหลบเหลี่ยมกฎหมาย โดยในสมัยรัฐบาลสุรยุทธ์ได้มีการกระตุ้นให้เอาผิดกับรัฐบาลทักษิณ ทำให้เกิดการรับรู้นโยบาย หวยบนดินของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

นอกจากนี้ ในการรายงานข่าวการแก้ไขแนวทางการใช้เงินในโครงการหวยบนดินของ รัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า มีการขยายความ (elaboration) โดยให้ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับผล การตรวจสอบโครงการหวยบนดินโดยตง. ทำให้เกิดการรับรู้รัฐบาลทักษิณดำเนินโครงการ หวยบนดินอย่างผิดกฎหมาย เป็นการสนับสนุนให้เกิดกรอบด้านลบแก่นโยบายหวยบนดินของ รัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างการขยายความ (elaboration)

“สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน หรือ ตง. ได้เคยชี้ความผิดเกี่ยวกับการดำเนินการออกสลากหวยบนดิน2ตัว 3 ตัวในยุครัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรใน 4 ประเด็น คือ หนึ่ง มีความผิดตามกฎหมาย 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และพระราชบัญญัติสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ซึ่งกองสลากกิน แบ่งไม่มีอำนาจใดๆ ในการออกรางวัลหวยบนดินเลย แต่หวยบนดินนั้นได้เกิดขึ้นมาโดยมติคณะรัฐมนตรีใน ปี พ.ศ. 2546 ซึ่งมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวยอมต่ำกว่าพระราชบัญญัติ สอง ในการดำเนินการขายหวยบนดิน ดังกล่าว กรมสรรพากรไม่มีการเรียกเก็บภาษีทั้งจากสำนักงานสลากกินแบ่งและผู้ถูกรางวัล ซึ่งต่างจาก สลากกินแบ่งรัฐบาลที่มีการเก็บภาษีจากผู้ถูกรางวัล สาม รายได้ของสำนักงานสลากกินแบ่งที่ได้จากการ จำหน่ายหวยบนดินไม่มีการนำส่งเงินเข้ากระทรวงการคลัง...” (20 ต.ค. 49)

อย่างไรก็ตาม การเน้นย้ำความบริสุทธิ์ใจของรัฐบาลทักษิณ พบว่า มีการใช้คำที่มีความ มุ่งหมายดีแก่รัฐบาลทักษิณในประโยค “สิ่งที่สำคัญที่สุดเรื่องนี้ ผมขอให้ทุกคนตั้งสติให้ดีกว่าเรา ทำด้วยเจตนาที่ดี และบริสุทธิ์ต่อประเทศชาติทั้งหมด ถ้าบอกว่าผิดก็ต้องยอมรับ แต่ถือเป็น ความผิดด้วยความบริสุทธิ์ใจ ผมยืนยันได้ รัฐมนตรีทุกคนพิจารณาด้วยความบริสุทธิ์ใจ...” (15 ธ.ค. 49) เป็นคำกล่าวของ ร.อ. สุชาติ เชาววิศิษฐ อดีตรมว.คลังในรัฐบาลทักษิณ ซึ่งใช้คำแสดงให้เห็นถึงความสุจริตใจและเจตนาดีของรัฐบาลทักษิณในการดำเนินนโยบายหวยบนดิน ทำให้ เห็นว่าการกระทำของรัฐบาลไม่มีสิ่งแอบแฝงและเกิดการยอมรับ ตามเทคนิคการใช้คำที่มีความ มุ่งหมายดีแก่พวกของตน (Glittering generality)

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

**‘อุดม’ขอ3เดือนสอบหาย
ปชป.ยื่นหลักฐานพ้นทักษิณ**

(19 พ.ย. 49)

**มท.เต็มร้องทุกขั๊กกล่าวโทษ
พ้น‘ทักษิณ’คดีหายบนดิน**

(28 มี.ค. 50)

- **ประเด็นการปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหายบนดิน**

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายหายบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์มีทั้งได้รับการสนับสนุนและเรียกร้องให้ดำเนินนโยบายต่อไป และถูกคัดค้านต่อต้านไม่ให้ดำเนินนโยบายต่อ ทำให้เกิดการรับรู้โครงการหายบนดินของรัฐบาลทักษิณทั้งในทิศทางบวกและทิศทางลบ นอกจากนี้ นสพ.กรุงเทพธุรกิจยังได้นำเสนอปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหายบนดินไปในทิศทางที่เป็นกลางด้วย

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอท่าทีเรียกร้องและสนับสนุนให้รัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการหายบนดินต่อไป เพราะการงดหรือยกเลิกโครงการหายบนดินจะส่งผลให้ผู้ค้าขาดรายได้ และทำให้หายใต้ดินระบาด เป็นการสร้างอำนาจให้กับผู้มีอิทธิพล

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์ สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ได้สำรวจความคิดเห็นเรื่อง “รัฐบาลกับการแก้ปัญหาเรื่องหายบนดิน” ...จากประชาชนในเขตกรุงเทพฯ 1,182 คน สรุปว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 70.4 เห็นว่าไม่ควรยกเลิกหายบนดิน เพราะประชาชนจะได้มีช่องทางเสี่ยงโชคโดยไม่ผิดกฎหมาย ให้มีรายได้เข้ารัฐดีกว่าเอาไปให้เจ้ามือหายใต้ดิน และถือว่าการเล่นหายไม่ใช่เรื่องเสียหายเพราะแม้ไม่มีหายบนดิน คนไทยก็ต้องหาวิธีอื่นมาเสี่ยงโชค...” (23 พ.ย. 49)

“ผู้ค้าสลากเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว หรือหายบนดิน ในเขต อ.เมืองนครราชสีมา กว่า 50 คน นำโดยนางดรุณี คำภีบาล ได้ร่วมชุมนุมกันที่หน้าศาลากลางจังหวัดนครราชสีมาวันนี้ เพื่อยื่นหนังสือร้องทุกข์ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดไปยังรัฐบาล กรณีที่รัฐบาลจะหยุดจำหน่ายสลากเลขท้าย 3 ตัว 2 ตัว นางดรุณี กล่าวว่า ผู้จำหน่ายสลากใน จ.นครราชสีมา และคนเดินโพยอีกกว่า 1 หมื่นคน จะได้รับผลกระทบ หากหยุดการจำหน่ายสลากฯ ที่สำคัญจะทำให้มีการลักลอบเล่นพนันหายใต้ดินมากขึ้น หากรัฐไม่เดินหน้าแก้ไขกฎหมายให้ถูกต้อง และเปิดให้มีการจำหน่ายสลากฯ เหมือนเดิมให้เร็วที่สุด...” (29 พ.ย. 49)

“ผศ.ดร.เสาวณีย์ ไทยรุ่งโรจน์ กรรมการการวิสามัญศึกษาปัญหาสลากพิเศษ กล่าวว่า จากการสำรวจเมื่อ 2-3 เดือนที่ผ่านมา เปรียบเทียบช่วงที่มีหวยบนดิน และไม่มีหวยบนดิน พบว่าช่วงที่มีหวยบนดิน มีตัวแทนตามทีสำนักงานสลากมอบหมาย 6,000 ราย แต่ละรายมีคนเดินโพยประมาณ 50 คน และเด็กคีย์ข้อมูล 10-15 คน ทั้งระบบมีคนเกี่ยวข้องประมาณ 3-4 แสนคน เมื่อมีการยกเลิกหวยบนดิน ทำให้กระทบรายได้ประมาณ 3 หมื่นบาทต่อราย และจากการสำรวจความคิดเห็น พบว่า 63% เห็นว่าควรทำให้ถูกกฎหมาย 37% ไม่เห็นด้วยเพราะเป็นอบายมุข มอมเมาประชาชน เมื่อสำรวจจลึงลงไปอีกพบว่า คนนิยมเล่นสลากกินแบ่งรัฐบาลประมาณ 50% เล่นหวยบนดินประมาณ 40% ที่เหลือเป็นหวยใต้ดิน โดยทุกช่วงอาชีพทุกชนชั้นทุกอาชีพเล่นหวย มีการประมาณการว่า ถ้าไม่มีหวยบนดินในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา หวยใต้ดินจะมีมูลค่ากว่า 9 แสนล้านบาท หรือปีละกว่า 3 แสนล้านบาท” (8 พ.ค. 50)

นอกจากนี้ ยังนำเสนอให้เห็นว่าประชาชนชื่นชอบและยอมรับแนวทางหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณมากกว่าหวยบนดินแบบใหม่ของรัฐบาลสุรยุทธ์ เพราะหวยบนดินแบบใหม่ทำให้เกิดปัญหาหวยใต้ดินเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการขายสลากเกินราคา ไม่เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อ และทำให้ผู้ค้ารายย่อยขาดทุน ปฏิกริยาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการสนับสนุนโครงการหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสลากพิเศษ 3 ตัว 2 ตัว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ กล่าวว่า กรณีที่รัฐบาลมีแนวคิดจะนำหวยบนดินออกมาจำหน่าย ภายใต้กฎหมายสลากกินแบ่งปัจจุบันในลักษณะที่ไม่สามารถให้ประชาชนสามารถเลือกหรือกำหนดหมายเลขได้เอง นอกจากจะไม่ช่วยแก้ไขปัญหาหวยใต้ดินได้แล้ว ยังจะทำให้ปัญหาหวยใต้ดินเพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกัน ก็ยังสร้างปัญหาให้กับรัฐบาลในแง่การจำหน่ายสลากเกินราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากประชาชนที่ต้องการซื้อหวยบนดินนั้น เพราะสามารถกำหนดหมายเลขที่จะซื้อได้เอง เมื่อรัฐบาลไม่อนุญาตให้เลือกหมายเลขได้ และต้องซื้อตามที่สำนักงานสลากกินแบ่งกำหนดมาก็จะไม่พอใจ และยังทำให้หมายเลขที่ต้องการมีการจำหน่ายในราคาแพง ซึ่งจะสร้างปัญหาเพิ่มเติมกับสำนักงานสลากฯ ในการปราบปรามการจำหน่ายสลากเกินราคาด้วย” (2 พ.ค. 50)

“นายวรวิทย์ กมลวิทยานนท์ ประธานชมรมสลาก 2 ตัว 3 ตัว กล่าวว่า การที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเตรียมออกสลากแบบพิมพ์สำเร็จเหมือนลอตเตอรี่ โดยอาศัยมาตรา 22 แห่ง พ.ร.บ.สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 นั้น ทางตัวแทนส่วนใหญ่ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด วิตกว่าจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ได้แก่ 1. การกำหนดให้ค่าดำเนินการอยู่ที่ 7% ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ 2. เปิดโอกาสให้ตัวแทนรายใหญ่ เอาเปรียบตัวแทนรายเล็ก เพราะรายใหญ่ที่มียอดจำหน่ายสูงกว่า ย่อมอยู่รอดได้ในภาวะที่ค่าตอบแทนต่ำ และอาจจะนำไปสู่การผูกขาด 3. สลากที่เหลือจะไม่สามารถคืนได้ 4. สลาก 2 ตัว และ 3 ตัว ต้องมีตัวเลขถึง 1000 ตัวเลข ตั้งแต่ 000 ถึง 999 แต่เมื่อขายจริงอาจขายได้ไม่หมด 5. สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ค้าลอตเตอรี่ 6. กรณีที่ระบุว่า หากตัวแทนไม่รับหวยไปจำหน่าย จะเปิดรับตัวแทนรายใหม่ เป็นเรื่องที่ไม่โปร่งใส...” (5 พ.ค. 50)

ส่วนเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอความคิดเห็น การเคลื่อนไหวเรียกร้อง และทำที่ต่อต้านคัดค้านไม่ให้รัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการหวยบนดินต่อไป เพราะเป็นสิ่งที่ทำร้ายสังคมรวมทั้งทำให้ผู้พิการที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลขาดรายได้

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองควรสอนประชาชนให้เหมือนสอนลูกหลานว่าหนทางที่จะร่ำรวยต้องมาจากการทำมาหากิน ไม่ใช่เล่นการพนันหรือหวังเสียงโชค นอกจากนี้ ยังขอเรียกร้องให้ร่วมกันรณรงค์เพื่อชี้ให้เห็นว่าอบายมุขที่ลุ่มหลงกันอยู่สร้างความหายนะให้ชีวิตอย่างไร ระบบการศึกษาต้องล้มเหลวไปเพราะอบายมุข ฉะนั้นรัฐบาลต้องสอนประชาชน...รักษาราชการแทนปลัดกระทรวงยุติธรรม กล่าว” (21 ต.ค. 49)

“นายสามารถ นิลแก้ว นายกสสมาคมการค้าสลักคนพิการลพบุรี และนายสมชาย ปัญญาเอกวงค์ ประธานที่ปรึกษาสมาคมตาบอดแห่งประเทศไทยพร้อมสมาชิกคนพิการ ได้ยื่นหนังสือถึง พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ที่บ้านพักสี่เสาเทเวศร์ วานนี้ (24 พ.ย.) เพื่อขอให้ระงับการออกหวยบนดิน 2 ตัว 3 ตัว และหวยตู้ออนไลน์...เนื่องจากทางกลุ่มคนพิการได้รับความเดือดร้อนอย่างมากจากการที่รัฐบาลนำหวยบนดิน 2 ตัว 3 ตัว ออกจำหน่ายอย่างผิดกฎหมายและจะมีการนำตู้ออนไลน์เข้ามาบริการเต็มรูปแบบ...” (25 พ.ย. 49)

นอกจากนี้ ยังนำเสนอให้เห็นว่ามีการตำหนิและโจมตีการดำเนินนโยบายหวยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ว่าขัดแย้งกับนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงและนโยบายสังคมปลอดอบายมุขซึ่งเป็นแนวทางหลักในการบริหารประเทศของรัฐบาล ทำให้เกิดความสับสนในอุดมการณ์ของรัฐบาล ปฏิกริยาดังกล่าวแสดงออกถึงความไม่พอใจรัฐบาลสุรยุทธ์ที่คิดดำเนินนโยบายหวยบนดิน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการต่อต้านโครงการหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณตามไปด้วย

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ด้านนายอภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ รองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ อดีตส.ส.นครศรีธรรมราช กล่าวว่า ขอเรียกร้องให้รัฐบาลตัดสินใจยกเลิกหวยบนดิน เพราะการคงอยู่ของหวย 2 ตัว 3 ตัว นอกจากเป็นการมอมเมาประชาชนอย่างไม่สิ้นสุดแล้วยังเป็นการสวนทางกับนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาลพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์...แม้ว่ารัฐบาลจะออกกฎหมายมารองรับเงินหวย 2 ตัว 3 ตัวแล้ว หรือจะมีวิธีการจัดการงบประมาณกับเงินส่วนนี้อย่างไรไปงั้นแต่เงินที่ได้ก็ยังคงเป็นเงินบาปที่มาจากกรมมอมเมาชาวบ้านผู้หลงใหลในการเสี่ยงโชคและอบายมุข ยิ่งซื้อกันมากอบายมุขก็ยิ่งครอบคลุม เกาะกินอยู่ในใจผู้คนมากขึ้น สังคมแบบนี้จะซึ่มซึบกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้อย่างไร” (20 พ.ย. 49)

“...จากการสำรวจความเห็นของเยาวชนอายุ 15-24 ปีในเขต กทม. จำนวน 1,302 ตัวอย่าง...พบว่า 58.1% คิดว่าหวยบนดินขัดกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขณะที่ 27.7% เห็นว่าไม่ขัด และ 14.2% ไม่มีความเห็น ยิ่งกว่านั้น 53.3% คิดว่าหวยบนดินขัดกับนโยบายของรัฐบาลที่จะลดอบายมุขและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน...” (28 พ.ย. 49)

การนำเสนอในทิศทางลบอีกลักษณะหนึ่ง ได้นำเสนอการต่อต้านไม่ให้มีการเร่งรัดนำร่างพ.ร.บ. สลากกินแบ่งรัฐบาลเข้าสู่อำนาจพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้รัฐบาลสามารถดำเนินนโยบายหวยบนดินต่อไปได้ รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นที่ชื่นชมรัฐบาลซึ่งถอนร่างพ.ร.บ. สลากฯ เพื่อนำกลับไปพิจารณาใหม่ ปฏิกริยาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการไม่สนับสนุนให้รัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“สภานิติบัญญัติฯ ถกแก้พ.ร.บ. สลากกินแบ่งรัฐบาลวันนี้ สนช. กลุ่มคัดค้าน “หวยบนดิน” เตรียม “วอล์คเอาท์” ออกจากห้องประชุม หากรัฐบาลผลักดันผ่านก.ม.3 วาระรวด...แหล่งข่าวซึ่งเป็นสมาชิก สนช. กลุ่มคัดค้านร่าง พ.ร.บ. ฉบับดังกล่าว เปิดเผยว่า หากรัฐบาลยังดึงดันที่จะให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติผ่านร่างกฎหมายฉบับนี้แบบ 3 วาระรวด จะมีสมาชิกบางกลุ่มวอล์คเอาท์ออกจากห้องประชุมอย่างแน่นอน” (29 พ.ย. 49)

“พล.อ. ปานเทพ ภูวนารถนุรักษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) กล่าวถึงการถอนร่างพ.ร.บ. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลว่า เชื่อว่าเป็นการตัดสินใจของม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล รองนายกรัฐมนตรีและรวม.คลังเอง คงไม่ใช่เพราะได้ใบสั่งจากใคร...เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องของความไม่รอบคอบจนต้องถอนร่างพ.ร.บ. กลับไปปรับปรุงแก้ไขใหม่ ดังนั้น ม.ร.ว.ปรีดิยาธร จึงไม่ต้องแสดงความรับผิดชอบอะไร ไม่ต้องลาออก หากคิดลาออกตนจะขอร้องให้อยู่ต่อ เพราะการตัดสินใจครั้งนี้ไม่ใช่เรื่องขายหน้า แต่เป็นเรื่องน่าชื่นชม ถือเป็นความกล้าหาญของรัฐบาล สมควรได้รับการยกย่อง” (2 ธ.ค. 49)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางที่เป็นกลาง นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอปฏิกริยาที่มีต่อ นโยบายหวยบนดินไปในทิศทางของการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายหวยบนดิน แก่รัฐบาลสุรยุทธ์

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“นายจรัญ ภักดีธนากุล ปลัดกระทรวงยุติธรรม ให้สัมภาษณ์ว่า...รัฐบาลต้องหาจุดยืน ตั้งหลักให้มั่นคง ให้ชัดเจนว่าต้องการอะไร ต้องการหารายได้จากเงินการพนันรายใหญ่หรือเพียงต้องการสยบเจ้ามือหวยใต้ดิน ถ้าต้องการเงินจากรายได้ทิศทางจะเป็นอีกแนวทาง...ถ้าเป็นเช่นนี้คนจะซื้อหวยน้อยลง แต่รัฐจะขาดรายได้จากเดิมได้เป็นกอบเป็นกำ อีกแนวทางถ้าต้องการให้มีหวยบนดินต่อ รัฐต้องเพิ่มการตอบแทนหวยบนดินให้มากกว่าหวยใต้ดิน ไม่ใช่จ่ายน้อยกว่า ซึ่งรัฐมีต้นทุนน้อยกว่าหวยใต้ดินเพราะหวยใต้ดินต้องจ่ายนอกระบบ เช่น ถ้าหวยใต้ดินจ่าย 2 ตัว บาทละ 70 หวยบนดินต้องจ่ายบาทละ 75 หวยใต้ดินจ่าย 3 ตัว บาทละ 500 หวยบนดินจ่าย 600...” (21 พ.ย. 49)

“...หวังว่าหลังจากนี้รัฐบาลใช้เวลาให้นานที่สุดในการกลับไปทบทวน โดยการศึกษาวิจัยและตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตรวจสอบ และควรนำข้อมูลดังกล่าวส่งต่อไปให้รัฐบาลชุดต่อไปที่เป็นรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนให้เป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนี้ พร้อมทั้งเสนอการบ้าน 5 ข้อในการทบทวนคือ 1.ควรพิจารณาเรื่องการเพิ่มฐานความผิดการฟอกเงินจากการออกสลากกินแบ่งฯ 2.ควรมีการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะสำรวจว่าการออกหวยบนดินที่เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลที่แล้ว ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยเช่นไร 3.จัดเวทีระดมสมองจากนักกฎหมายเพื่อหาหรือผลดีผลเสียของการออกพ.ร.บ. สลากกินแบ่งฯ 4.ควรมีการจัดทำประชามติเพื่อสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนส่วนใหญ่ 5.ควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรหรือสำนักงานขึ้นมาเพื่อช่วยให้ประชาชนลดละเลิกการพนันทุกชนิดอย่างยั่งยืน” (1 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจเลือก (selection) ประเด็นปฏิกริยาต่อต้านนโยบายหวยบนดินมา นำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรก พาดหัวข่าวหน้าใน และเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความ นำ โดยละเอียด (exclusion) การนำเสนอปฏิกริยาสนับสนุนนโยบายหวยบนดินไว้ในตำแหน่ง

ดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการต่อต้านคัดค้านรัฐบาลสุรยุทธ์ในการดำเนินโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณ

การเน้นย้ำปฏิกิริยาต่อต้านนโยบายห้วยบนดิน พบว่า มีการนำเอาชื่อเสียงของประเทศพัฒนามาเชื่อมโยงเข้ากับการดำเนินนโยบายห้วยบนดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ ในประโยค "... การหารายได้จากห้วยเป็นสิ่งที่ประเทศพัฒนาแล้วไม่ทำ..." (8 พ.ค. 50) เป็นคำกล่าวของรศ.ดร. วราภรณ์ สามโกเศศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากนโยบายหรือการตัดสินใจดำเนินการใดๆ ของประเทศพัฒนานั้นได้รับการยอมรับและเชื่อถือ เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับห้วยบนดินในประโยคดังกล่าว จึงเป็นการสนับสนุนให้เห็นว่ารัฐบาลไม่ควรดำเนินนโยบายห้วยบนดินเช่นเดียวกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามเทคนิคการนำชื่อเสียงของสิ่งที่ได้รับความเชื่อถือไปยังอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดความยอมรับมากขึ้น (Transfer)

การใช้คำว่า "เงินบาป" ในประโยค "รัฐบาลต้องกล้าหาญที่จะเลือกระหว่างการเอาจริงเอาจังกับการสร้างสังคมคุณธรรมกับการแสวงหาเศษเสี้ยวของเงินบาปมาโปะงบประมาณแผ่นดิน" (20 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของนายอภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ รองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ เป็นการใช้คำเรียกนโยบายห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณให้เกิดภาพที่เป็นลบ ทำให้เกิดการไม่ยอมรับและประณามนโยบายและรัฐบาลทักษิณ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling)

สำหรับปฏิกิริยาต่อต้านรัฐบาลสุรยุทธ์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินนโยบายห้วยบนดิน พบว่า มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว "สังคีตอัครรัฐเหลวแก้ว" "ห้วยบนดิน" "ส่งผลใต้ดินเฟื่อง" (22 ก.ย. 50) คำว่า "เหลว" มีความหมายว่า "ไม่ได้เรื่อง" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) และคำว่า "เฟื่อง" มีความหมายว่า "เจริญรุ่งเรือง, รุ่งโรจน์" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการใช้ภาษาทำให้เกิดการรับรู้ที่รัฐบาลสุรยุทธ์ไม่มีความสามารถในการแก้ปัญหาห้วยบนดินส่งผลให้ห้วยใต้ดินเจริญรุ่งเรือง

การใช้อุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค "...ถ้ารวบรัดเสนอเข้าสภา และสภาเร่งรัดอนุมัติร่างแก้ไขกฎหมาย ก็จะเหมือนกับที่ประชาชนเคยประณามไว้ว่ารัฐบาลเผด็จการ สภาเป็นสภาตรายาง..." (23 พ.ย.49) เป็นคำกล่าวของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง สมาชิกสนช. เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าหากสภาสนช.มีการอนุมัติร่างพ.ร.บ.สลากฯ สนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการห้วยบนดิน ก็จะเป็นเสมือนสภาตรายาง ที่ทำหน้าที่เพียงประทับตรา โดยไม่มีความคิดหรือวิจารณ์ญาณตัดสินใจใดๆ และการใช้คำว่า "ผักถั่ว" ในประโยค "...การที่รัฐบาลระบุว่า จะพยายามออกกฎหมายให้ทันกับการออกสลากในวันที่ 30 ธันวาคม ก็ถือเป็นการกำหนดเงื่อนไขเวลาของสนช. จึงอาจถูกมองว่าเป็นสภาผักถั่ว..." (23 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของนายวัลลภ ตังคณานุก์ธน์ สมาชิกสนช. คำว่า "ผักถั่ว" เป็นภาษาปากมีความหมายว่า "การพลอยยกมือแสดงความเห็นชอบตามเขาไป มักใช้พูดตำหนิการเมืองในเวลาลงคะแนนเสียง" (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่า การที่รัฐบาลแสดงท่าทีกำหนดเวลาการออกร่าง

พ.ร.บ.สลาภฯ ทำให้สภาสนช.ถูกมองว่ามีลักษณะเป็นสภาฝักถั่วที่มีการยกมือเห็นชอบไปตามๆ กันโดยไม่ได้อัดกรองพิจารณาให้ถี่ถ้วน

การใช้สำนวน “หักด้ามพร้าด้วยเข่า” ในประโยค “...ไม่ยากให้รัฐมนตรีใช้สิทธิเสนอให้มีการพิจารณาใน 3 วาระรวด เพราะถือเป็นการหักด้ามพร้าด้วยเข่า ...” (23 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของนายวัลลภ ตังคณานุกุรักษ์ สมาชิกสนช. สำนวนดังกล่าวมีความหมายว่า “หักโหมเอาด้วยกำลัง, ใช้อำนาจบังคับเอา” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจของรัฐบาลในการบังคับให้สภาสนช.พิจารณาร่างพ.ร.บ. 3 วาระรวด

การอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “...ควรให้เวลาสภาพิจารณารายละเอียดของกฎหมาย ไม่ใช่มัดมือชกและปิดตาสนช.ด้วยการจะให้ผ่าน 3 วาระรวด” (25 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของนายวัลลภ ตังคณานุกุรักษ์ สมาชิกสนช. สำนวน “มัดมือชก” มีความหมายว่า “บังคับหรือใช้วิธีการใด ๆ ให้อีกฝ่ายหนึ่งตกอยู่ในภาวะจำยอมโดยไม่มีทางต่อสู้” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลสุรยุทธ์บีบบังคับให้มีการเร่งพิจารณาร่างกฎหมาย เพื่อให้สามารถดำเนินนโยบายห้วยบนดินต่อไปได้ และในประโยค “...ที่กับเรื่องห้ามโฆษณาเหล้าเบียร์ รัฐบาลเอาจริงเอาจังมาก บอกว่าเป็นการสร้างค่านิยมไม่ดีกับเยาวชนและผู้คนในสังคม เร่งรัดผลักดันเสียจนผิดคิวมาแล้ว แต่กับอบายมุขอย่างเรื่องห้วย กลับเอาหุทวนลมจะออกกฎหมายมาคู้มให้ได้...” (25 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของนายอภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ รองโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ วลี “หุทวนลม” มีความหมายว่า “ทำเป็นไม่ได้ยิน” (พจนานุกรมไทย ฉบับมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2536) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินนโยบายห้วยบนดินโดยแก่งัดทำเป็นไม่รับรู้ว่าเป็นสิ่งที่สร้างความเสียหายให้แก่สังคม

การใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงความไม่พอใจในพฤติกรรมของรัฐบาลสุรยุทธ์ในการดำเนินนโยบายห้วยบนดินต่อจากรัฐบาลทักษิณ เป็นการสนับสนุนให้เกิดนโยบายห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

ตัวอย่างการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ (emphasis) ในพาดหัวข่าวและพาดหัวข่าวหน้าใน

สังคิตต์อัฐรัฐเหลว
แก้‘ห้วยบนดิน’
ส่งผลได้ดินเฟื่อง

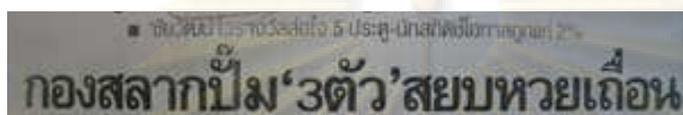
(22 ก.ย. 50)

สนช.กลุ่มค้านเล็งวอล์คเอาท์
แก้เกมผ่านก.ม.ห้วย3วาระ

(29 พ.ย. 49)

อย่างไรก็ตาม ในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายห้วยบนดินในสมัยรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์) พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้ใช้คำว่า “ห้วยเถื่อน” ในข่าวบ่อยครั้ง อาทิเช่น ในพาดหัวข่าว ‘ชัยวัฒน์’ โวยรางวัลสื่อใจ 5 ประตุนักสถิติชี้โอกาสถูกแค่ 2% กองสลากปัม ‘3ตัว’ สยบห้วยเถื่อน” (5 มิ.ย. 46) คำว่า “เถื่อน” มีความหมายว่า “นอกกฎหมาย, ผิดกฎหมาย” (www.dictionaryonline4u.com) เป็นการใช้คำเรียกชื่อธุรกิจห้วยที่ดำเนินการโดยเอกชนซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมายให้เกิดภาพลบ ตามเทคนิคการให้ชื่อเรียกที่เป็นลบ (Name Calling)

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่มีการใช้ภาษาดังกล่าว

(5 มิ.ย. 46)

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินนโยบายห้วยบนดินและปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห้วยบนดิน ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินนโยบายห้วยบนดิน การตรวจสอบโครงการห้วยบนดิน และปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห้วยบนดิน

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดินและประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห้วยบนดินถูกนำเสนอในทิศทางบวกและลบ ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดินและประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดินถูกนำเสนอในทิศทางบวกและลบ ส่วนประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห้วยบนดินถูกนำเสนอทั้งในทิศทางบวก ลบ และกลาง

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพธุรกิจใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่น โดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหา ทั้งนี้ ประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห้วยบนดินมีการให้น้ำหนักความสำคัญไปในทิศทางลบมากกว่าทิศทางบวกและทิศทางที่เป็นกลาง

ขณะที่วิธีการนำเสนอในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดิน นสพ.กรุงเทพธุรกิจให้น้ำหนักความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางบวกมากกว่าทิศทางลบ ส่วนประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดินและประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายห้วยบนดิน ได้ให้น้ำหนักความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางลบมากกว่าทิศทางบวก

2) ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการของนสพ.มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

2.1 นสพ.มติชน

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดินในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดิน

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดินไปในทิศทางของการกระตุ้นเตือนรัฐบาลให้ดำเนินนโยบายหยวนบนดินด้วยความระมัดระวังไม่ให้เป็นการมอมเมาประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายหยวนบนดินไปในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“การแก้ไขปัญหารัฐกิจนอกกฎหมายอย่างห่วยได้ดินและการตัดวงจรกับการรับส่วยของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และที่สำคัญเป็นส่วนหนึ่งของการปราบปรามผู้มีอิทธิพล มีอปปรับจ้าง แต่ผลในด้านอื่นๆ ก็ควรที่รัฐบาลจะต้องให้ความสนใจไปพร้อม ๆ กันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การหาความพอดีระหว่างการแก้ปัญหาห่วยได้ดินกับการไม่ทำให้ประชาชนหลงมกมายกับสิ่งมอมเมาซึ่งหมกมุ่นอยู่กับการเลี้ยงชีพ...” (5 มิ.ย. 46)

อย่างไรก็ตาม นสพ.มติชนได้ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายหยวนบนดินไปในด้านศีลธรรมจริยธรรม (make moral judgement) โดยนำเสนอให้เห็นว่านโยบายหยวนบนดินทำให้ประชาชนหลงมกมายในอบายมุข ไม่อยากทำงาน ส่งผลให้มีฐานะยากจนลง การประเมินดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้ว่าผลกระทบทางด้านศีลธรรมมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความต้องการแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพลของรัฐบาล

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการประเมินค่าทางศีลธรรม

“การที่คนจะหายจนไม่ใช่อยู่กับการบนบานศาลกล่าวหรือการเล่นพนัน...กรณีการออกห่วย 2 ตัว 3 ตัวเพื่อตัดหลังห่วยได้ดินนั้น อาจจะทำให้รัฐบาลได้เงินเพิ่มขึ้น แต่แน่ใจหรือว่าจะได้ผลคุ้มค่า รัฐบาลต้องตอบให้ได้ว่าประชาชนคนไทยจะไม่มัวเมากับการเล่นห่วยจนไม่อยากทำงานทำการ ห่วยเดือนจะหมดไปจริงหรือ คิดไว้บ้างหรือไม่ว่า ห่วยเดือนก็อาจจะปรับเงินรางวัลใหม่ให้เหนือกว่าของรัฐบาล และกับตำรวจแล้ว ๆ ที่อยู่นอกแถวขอหากินกับห่วยเดือน บ่อนการพนันจะจัดการได้อย่างไร...” (5 มิ.ย. 46)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายหยวนบนดินในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.มติชน มีการนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดิน และการตรวจสอบโครงการหยวนบนดิน

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหยวนบนดิน ไปในทิศทางให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายหยวนบนดินต่อจากรัฐบาลทักษิณเป็นการสร้างความเสียหายให้แก่สังคม และทำให้ประชาชนมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตอย่างไม่ถูกต้อง โดยพึ่งพาโชคชะตามากกว่าการทำมาหากินอย่างสุจริต นอกจากนี้ นสพ.มติชนแสดงท่าทีต่อต้านการเร่งแก้ไขร่างพ.ร.บ.

สลาภฯ ของรัฐบาลสุรยุทธ์ เพื่อให้สามารถดำเนินนโยบายหวยบนดินต่อไปได้ ทำให้เกิดการ
รับรู้นโยบายหวยบนดินของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...ความจริงอันน่าเจ็บปวดและน่าสะเทือนใจก็คือ การพนันชนิดนี้มีรัฐบาลเป็นเจ้าของและรัฐบาลที่
แล้ว ๆ มากี่เขาแต่สนับสนุน ส่งเสริมด้วยเหตุผลว่ารัฐบาลจะได้มีเงินส่วนแบ่งจากหวยมาใช้จ่ายในการบริหาร
ประเทศ กระทั่งการขายและการซื้อหวยเป็นวิถีชีวิตของคนไทยเหมือนกับการชอบดื่มเหล้า เบียร์...เมื่อ
สังคมไทยควรจะถอยหลังกลับมาสู่สังคมคุณธรรม ผู้คนหันหลังให้อบายมุข รัฐบาลประกอบอาชีพด้วยความ
สุจริต ด้วยมันสมองและสองมือ หยาดเหงื่อคือรางวัลชีวิตที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ ไม่ใช่คอยแต่บน
ศาลกล่าวหรือรอโชคชะตาจากการเล่นการพนันหรือซื้อหวย” (24 พ.ย. 49)

“...การตั้งคณะกรรมการวิสามัญไปแปรญัตติน่าจะดีกว่าการเร่งรีบพิจารณาให้เสร็จไปในทันทีทันใดของ
วันที่ 29 พฤศจิกายน เพราะจะได้เกิดความรอบคอบ ข้อกังวล ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ ข้อควรคำนึงจากหลาย
ฝ่ายจะได้นำมาประกอบการพิจารณา เช่น การแก้ไขกฎหมายตามที่รัฐบาลเสนอนั้นนั้นจะเป็นการนิรโทษกรรม
รัฐบาลชุดที่แล้วที่กระทำผิดกฎหมายมาอย่างยาวนานถึง 3 ปีเศษไม่ต้องรับโทษใดๆ เลยหรือไม่...”
(29 พ.ย. 49)

อย่างไรก็ตาม นสพ.มติชนได้ประเมินคุณค่าของนโยบายหวยบนดินและการดำเนิน
นโยบายไปในทิศทางด้านศีลธรรม (make moral judgement) โดยนำเสนอให้เห็นว่าสังคมไทย
ควรเป็นสังคมที่ปลอดอบายมุข และประชาชนประกอบอาชีพด้วยความสุจริตซึ่งเป็นการดำเนิน
ชีวิตอย่างมั่นคงยั่งยืนมากกว่าการฝากอนาคตไว้กับโชคชะตา นอกจากนี้ นสพ.มติชนได้
เสนอแนะให้รัฐบาลสุรยุทธ์มีมาตรการที่ชัดเจนเพื่อแก้ปัญหา (treatment for the problem)
อบายมุขให้หมดไปจากสังคมไทย และสนับสนุนให้รัฐบาลทำหน้าที่กำหนดนโยบายหรือ
มาตรการที่ก่อให้เกิดผลดีแก่ประชาชน

การประเมินค่าทางศีลธรรมและการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดการ
รับรู้ว่รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับเรื่องของศีลธรรมและจริยธรรม โดยส่งเสริมให้ประชาชนเกิด
ความภาคภูมิใจในตนเองจากการประกอบอาชีพสุจริตโดยไม่ต้องพึ่งพาการพนัน รวมทั้งต้อง
ขจัดอบายมุขอันเป็นหนทางเสื่อมให้หมดไปจากสังคมไทย

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการประเมินค่าทางศีลธรรม

“เมื่อสังคมไทยควรจะถอยหลังกลับมาสู่สังคมคุณธรรม ผู้คนหันหลังให้อบายมุข รัฐบาลประกอบอาชีพด้วย
ความสุจริต ด้วยมันสมองและสองมือ หยาดเหงื่อคือรางวัลชีวิตที่ควรค่าแก่ความภาคภูมิใจ ไม่ใช่คอยแต่บน
บานศาลกล่าวหรือรอโชคชะตาจากการเล่นการพนันหรือซื้อหวย...สิ่งที่มีคุณค่าและจริงยิ่งยงกว่า แม้บางที
ไม่ได้สะท้อนถึงตัวเลขของจำนวนเงินที่จะพึงได้รับในระบอบธุรกิจ ก็ควรที่คนไทยจะได้รับการพัฒนาชีวิตให้ดี
ขึ้นอันเนื่องมาจากการลด ละ เลิกอบายมุขนั้นเอง” (24 พ.ย. 49)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“รัฐบาลมีหน้าที่ในการกำหนดมาตรการและนโยบายต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อประชาชน ทั้งมีหน้าที่ใน
การอธิบาย ชี้แจงเพื่อให้ความเข้าใจต่อประชาชนว่าการดำเนินชีวิตที่มั่นคงอย่างยั่งยืนนั้นคือ การทำมาหากิน

อย่างสุจริตด้วยการยื่นบนลำแข้งของตัวเอง ไม่เอาชีวิตและอนาคตไปฝากไว้กับโชคชะตาซึ่งจะต้องเสี่ยงโชคเสี่ยงดวงกันไปอย่างไม่สิ้นสุด...” (29 พ.ย. 49)

นอกจากนี้ นสพ.มติชนยังนำเสนอประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดินไปในทิศทางให้เห็นว่ารัฐบาลทักษิณออกโครงการห้วยบนดินอย่างผิดกฎหมาย และมีการนำเงินรายได้จากการขายห้วยบนดินไปใช้อย่างไม่สุจริต โดยนสพ.มติชนแสดงท่าทีสนับสนุนและกระตุ้นให้มีการดำเนินการเอาผิดกับรัฐบาลทักษิณ ทำให้เกิดการรับรู้โครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...คณะกรรมการกฤษฎีกาเพิ่งมีคำวินิจฉัยว่า การออกห้วยบนดินที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีสมัย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2546 เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย...รายได้จากการขายห้วยบนดินส่วนหนึ่งถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมืองและอื่น ๆ อันมีลักษณะการใช้จ่ายที่อาจจะไม่สุจริต...ความผิดมหันต์จากเรื่องนี้เพื่อความเป็นธรรมของสังคม ไม่ควรที่กรม.ทักษิณจะได้รับสิทธิพิเศษให้อยู่กันอย่างลอยนวลคอยไม่ต้องรับโทษทัณฑ์อะไรเลย คตส.ควรจะพลิกกฎหมายและหากพบว่าช่องทางใดที่จะกล่าวโทษร้องทุกข์ก็ควรที่จะกระทำ...” (20 พ.ย. 49)

เปรียบเทียบเนื้อหาบทบรรณาธิการของนสพ.มติชน

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาบทบรรณาธิการระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่าในช่วงรัฐบาลทักษิณ บทบรรณาธิการของนสพ.มติชนได้นำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดิน ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ได้นำเสนอเนื้อหาในประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดิน และการตรวจสอบโครงการห้วยบนดิน

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดินถูกนำเสนอในทิศทางลบเพียงด้านเดียว ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดินและประเด็นการตรวจสอบโครงการห้วยบนดินถูกนำเสนอในทิศทางลบเพียงด้านเดียวเช่นกัน

ส่วนการสร้างความคิดเห็น พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนได้ใช้วิธีการประเมินค่าทางศีลธรรมในประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดิน ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ได้ใช้วิธีการประเมินค่าทางศีลธรรมและการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในประเด็นการดำเนินนโยบายห้วยบนดิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 นสพ.ไทยรัฐ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายหวยบนดินในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.ไทยรัฐ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นการดำเนินนโยบายหวยบนดิน การเชื่อมโยงกับหวยใต้ดิน และการใช้จ่ายเงินรายได้หวยบนดิน

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหวยบนดินไปในทิศทางให้เห็นว่ามีความไม่โปร่งใสในการออกรางวัล ถือเป็น การเอาเปรียบผู้ซื้อ ขณะเดียวกัน โครงการหวยบนดินมีจำนวนรางวัลน้อยเกินไป ซึ่งเป็นเสมือนความหวังและที่พึ่งพิงของผู้ซื้อหวยบนดิน ทำให้เกิดการรับรู้โครงการหวยบนดินทั้งในทิศทางลบและบวก

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางลบนั้น ได้นำเสนอให้เห็นว่าการออกรางวัลเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัวของหวยบนดินเกิดความไม่โปร่งใส และไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนได้ ทำให้ผู้ซื้อหวยบนดินเกิดความรู้สึกถูกเอารัดเอาเปรียบจากรัฐ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“แฟนหวยตั้งข้อสงสัยเกิดว่า ผลการออกหมายเลขแปลก ๆ นี้ เริ่มมีมานับตั้งแต่สำนักงานสลากกินแบ่งฯ เป็นเจ้ามือหวยบนดินเสียเอง เพื่อสู้กับหวยใต้ดิน โดยหวังจะกำจัดหวยใต้ดินให้สิ้นซาก ข้อสงสัยที่สำคัญก็คือ สำนักงานสลากกินแบ่งฯ ให้ผู้ขายส่งยอดขายล่วงหน้า ก่อนวันหวยออกหนึ่งวัน จึงรู้ล่วงหน้าว่าหมายเลขใดมีคนซื้อมากที่สุดใครมีคนซื้อน้อย รู้ล่วงหน้าว่าจะได้กำไรหรือขาดทุน” (20 ก.พ. 47)

“...แต่มีเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นที่ข้องใจสงสัยในบรรดาแฟนหวยมาก และยังไม่มีความชัดเจนทางแก้ไขอย่างไร นั่นก็คือข้อสงสัยที่ว่าทำไมหวยบนดิน 3 ตัว และ 2 ตัว จึงออกเลขซ้ำกันหรือเลขเบิ้ล เช่น 00 หรือ 66 บ่อยครั้งนับตั้งแต่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลรับเป็นเจ้ามือหวยบนดินที่ถูกต้องตามกฎหมายเอง ผู้คนจึงสงสัยว่าจะมีการตุกติกอะไรกัน เพื่อทำกำไรสูงสุดให้รัฐบาลหรือไม่?” (24 พ.ย. 47)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอการออกรางวัลหวยบนดินที่มีความไม่เหมาะสม เป็นการกำหนดเงินรางวัลแบบกระจุกตัว ทำให้ผู้ซื้อหวยบนดินมีโอกาสถูกรางวัลได้น้อย การนำเสนอในลักษณะดังกล่าวสะท้อนภาพว่าหวยบนดินเป็นเสมือนความหวังและโอกาสในการขจัดความยากจนออกจากประชาชนผู้ซื้อหวยบนดิน ซึ่งจะช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ส่วนหวยบนดิน สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ผู้เป็นเจ้าของ น่าจะศึกษาหาวิธีที่จะคืนเงินให้แก่ผู้เล่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเพิ่มโอกาสถูกรางวัลให้มากขึ้น เช่น อาจจะเพิ่มรางวัลเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว ให้มากขึ้น แทนที่จะไปทุ่มให้แก่รางวัลแจ็กพอต งวดละหลายสิบล้านบาท...คนที่เสี่ยงโชคด้วยการเล่นหวยบนดิน ส่วนใหญ่ไม่ได้คาดหวังว่าจะถูกรางวัลแจ็กพอต เพราะรู้ดีว่ามีโอกาสเพียง 1 ในไม่รู้กี่สิบล้านประตู แฟนหวยส่วนใหญ่คาดหวังเพียงแต่ขอให้มีโอกาสถูกรางวัลบ้าง ไม่ต้องถึงกับสิบล้านหรือสิบล้านบาท ขอให้ถูกเพียงเป็นหลักหมื่น หลักแสน หรือแม้แต่หลักพันก็ยังดี เรื่องนี้จะเป็นไปได้ ถ้าหากเปิดช่องทางให้ถูกรางวัลมากขึ้น”

(30 พ.ค. 49)

อย่างไรก็ตาม พบว่า นสพ.ไทยรัฐได้สนับสนุนและเสนอแนะให้มีการแก้ปัญหา (treatment for the problem) ความโปร่งใสในการออกรางวัล เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ รวมทั้งมีการเรียกร้องให้เพิ่มโอกาสการออกรางวัลห่วยบนดิน เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถออกรางวัลได้มากขึ้น การสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้ว่าการดำเนินนโยบายห่วยบนดินยังมีข้อสงสัยและข้อบกพร่อง ซึ่งควรได้รับการตรวจสอบและแก้ไขเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้ซื้อห่วยบนดิน

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“...สำนักงานสลากกินแบ่งฯ จะต้องขจัดความสงสัยในหมู่ประชาชนให้สิ้นไป นั่นก็คือ ความสงสัยที่ว่า ทำไมจึงมีเลขท้ายออกมาแปลก ๆ เช่น ออก 0 ติดต่อกันหลายครั้ง นับตั้งแต่รัฐรับแทงห่วยบนดิน มีความโปร่งใสแค่ไหน มีการพลิกแพลงหรือไม่?” (21 ต.ค. 46)

“ส่วนห่วยบนดิน สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ผู้เป็นเจ้าของ น่าจะศึกษาหาวิธีที่จะคืนเงินให้แก่ผู้เล่นให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเพิ่มโอกาสการออกรางวัลให้มากขึ้น เช่น อาจจะมีเพิ่มรางวัลเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัวให้มากขึ้น แทนที่จะไปทุ่มให้แก่รางวัลแจ็กพอตงวดละหลายสิบล้านบาท หรือเกือบ 100 ล้านบาท แต่มีคนถูกเพียงงวดละคนเดียว ช้าในบางงวดและบ่อยครั้ง ไม่มีคนถูกเลย...ควรจะหาทางคืนกำไรให้ประชาชนมากขึ้น การพนันที่มีรัฐบาลเป็นเจ้าของ ไม่ควรให้ผู้เล่นขาดทุนสถานเดียว” (30 พ.ค. 49)

สำหรับประเด็นการเชื่อมโยงกับห่วยใต้ดินนั้น นสพ.ไทยรัฐนำเสนอไปในทิศทางให้เห็นว่าโครงการห่วยบนดินยังมีจุดอ่อนและข้อบกพร่องมากมาย จึงไม่สามารถเอาชนะห่วยใต้ดินได้ ทำให้เกิดการรับรู้โครงการห่วยบนดินทั้งในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“มีผู้ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนของการขายห่วยบนดินไว้มากมาย เป็นต้นว่า คนเดินโพยห่วยบนดินจะต้องใช้เงิน 2 พันบาท ซื้อสลากบนดิน 100 ใบ ใบละ 20 บาท จะต้องใช้เวลา 15 วัน ถ้าขายหมดจะได้กำไรแค่ 170 บาท ส่วนผู้แทนจำหน่าย หรือยี่ปั้ว ถ้าลงทุน 1 แสนบาท หากขายหมดจะได้กำไร 5 พันบาทต่องวด แต่จะต้องมีรายจ่ายอีกเดือนละกว่าหมื่นบาท เป็นรายได้ที่ไม่จูงใจและไม่สามารถยืนอยู่ได้ ส่วนคนขายห่วยใต้ดินไม่ต้องวางเงินล่วงหน้า แต่ได้เปอร์เซ็นต์ ทั้งจากการขายและจากเงินรางวัลที่มีคนแทงถูก และสามารถขายไปจนถึงก่อนห่วยออกแค่ 1 ชั่วโมง ช้ายังให้ผู้ซื้อแทงก่อนจ่ายทีหลัง และให้ส่วนลดถึง 20% จึงมีรายได้พออยู่ได้...” (22 พ.ย. 46)

ในประเด็นดังกล่าว พบว่า บทบรรณาธิการของนสพ.ไทยรัฐได้วิเคราะห์สาเหตุ (diagnose cause) ที่ทำให้ห่วยใต้ดินเฟื่องฟูและได้รับความนิยมมากกว่าห่วยบนดิน เนื่องจากห่วยบนดินมีข้อจำกัดเรื่องการบริหารงาน การให้ส่วนลดแก่ผู้ซื้อ รวมทั้งการรับสินบนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้การปราบปรามห่วยใต้ดินไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ นสพ.ไทยรัฐได้สนับสนุนให้มีการแก้ปัญหาและข้อบกพร่องของห่วยบนดิน (treatment for the problem) เพื่อให้สามารถเอาชนะห่วยใต้ดินได้

การวิเคราะห์สาเหตุและการสนับสนุนการแก้ปัญหาดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นว่าห่วยบนดินยังมีข้อบกพร่องซึ่งทำให้เสียเปรียบห่วยใต้ดิน รวมทั้งปัญหาเรื่องการรับส่วยของตำรวจ

ซึ่งเป็นอุปสรรคของการปราบปรามธุรกิจหวยใต้ดิน โดยรัฐต้องให้ความสำคัญและดำเนินการแก้ไข เพื่อให้ประชาชนหันมาซื้อหวยบนดินแทนหวยใต้ดิน

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการวิเคราะห์สาเหตุ

“...ยอดขายและกำไรหวยบนดินยังน้อยกว่าที่ควรจะเป็น คนยังนิยมหวยใต้ดินมากกว่าหวยบนดิน สาเหตุสำคัญน่าจะมียู่ 2 ประการ ประการแรก หวยบนดินบริหารแบบราชการ จึงขาดความคล่องตัว อีกทั้งหวยใต้ดินให้ซื้อเงินเพื่องวดต่องวด ซ้ำยังลด 20% ซื้อ 100 บาท จ่ายแค่ 80 บาท ส่วนหวยรัฐต้องซื้อเงินสดและไม่มีส่วนลด สาเหตุสำคัญประการที่สอง การที่หวยใต้ดินยังเฟื่องฟู ย่อมแสดงว่ายังมีการจ่ายและรับ “ส่วยค่าคุ้มครอง” อยู่ ชาวบ้านทั่วไปก็รู้ว่า ถ้าไม่มีการจ่ายค่าคุ้มครอง หวยใต้ดินหรือธุรกิจเถื่อนต่าง ๆ ไม่มีทางที่จะอยู่ได้...” (20 ส.ค. 46)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“...แค่การส่งย้ายหรือสำรองราชการนายตำรวจที่เกี่ยวข้อง อาจจะไม่ทำให้การปราบปรามหวยใต้ดินประสบความสำเร็จ สำนักงานสลากกินแบ่งฯ จะต้องปรับปรุงการขายหวยบนดินให้สามารถแข่งขันกับหวยใต้ดินของเอกชนได้” (22 พ.ย. 46)

นอกจากนี้ พบว่า นสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้หวยบนดินไปในทิศทางให้เห็นว่ามีการใช้จ่ายเงินรายได้หวยบนดินอย่างไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ และไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งมีการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ นอกจากนี้เงินที่นำไปใช้เป็นทุนการศึกษา มีกระบวนการคัดเลือกผู้รับทุนไม่รัดกุม ทำให้ผู้ที่เดือดร้อนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ เป็นการใช้จ่ายเงินรายได้ที่ไม่คุ้มค่า การนำเสนอในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้โครงการหวยบนดินไปในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...นับตั้งแต่มีหวยบนดิน เดือนสิงหาคม 2546 สำนักงานสลากกินแบ่งฯ ได้หักภาษีผู้ถูกรางวัลสลาก 2 ตัว และ 3 ตัว รวมทั้งรางวัลแจ็กพอต แต่ไม่ยอมเสียภาษีให้รัฐแม้แต่บาทเดียว ทำให้รัฐขาดรายได้ไปราว 10,000 ล้านบาท...นอกจากจะไม่เสียภาษีแม้แต่บาทเดียวเหมือนกับกรณีการขายหุ้นบันลือโลกแล้ว ยังมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีการนำเงินไปใช้จ่ายโดยไม่ระเบียบกฎเกณฑ์...ผู้ที่ได้รับทุนส่วนหนึ่งเป็นลูกหลานของหัวหน้าแผนกการเมือง ซึ่งมีฐานะดี และไม่มีความต้องการ แม้บางส่วนหนึ่งจะตกถึงมือของนักเรียนผู้มีความจำเป็นจริง ๆ ก็ตาม แต่การคัดเลือกก็ยังหละหลวม...” (15 ก.ค. 49)

ในประเด็นดังกล่าว พบว่า นสพ.ไทยรัฐได้สนับสนุนเรียกร้อง (treatment for the problem) ให้มีการแก้ปัญหาเรื่องความโปร่งใสในการนำเงินรายได้โครงการหวยบนดินไปใช้และการหลีกเลี่ยงการเสียภาษี โดยเสนอแนะให้มีการกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรการที่รัดกุมเพื่อควบคุมการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการควบคุมการใช้จ่ายเงินรายได้หวยบนดินและการเสียภาษี รวมทั้งการจัดตั้งกองทุนด้านความยากจนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ซึ่งรัฐบาลควรดำเนินการแก้ไขเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนผู้ยากจนอย่างแท้จริง

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“...ส่วนข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษา โดยเฉพาะการจัดสรรรายได้จากการจำหน่ายหยบนดิน ให้โปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม ควรจะเป็นเรื่องรีบด่วนที่รัฐบาลจะต้องทำ เพราะมีนักวิชาการชี้ว่า ไม่มีกฎหมายใด ที่ให้นำเงินดังกล่าวไปใช้จ่ายได้ตามชอบใจ เรื่องนี้จึงควรมีกฎหมายรองรับให้ถูกต้อง แม้จะไม่ใช่งานประชาชน แต่ก็เป็นภาษีทางอ้อมจากหยาดเหงื่อของคนจน” (24 พ.ย. 47)

“เงินมหาศาลเกือบแสนล้านบาท ซึ่งหน่วยงานของรัฐได้มาจากคนจนเป็นส่วนใหญ่ สมควรที่จะต้องมีกลวิธีภาษีหรือไม่? ควรมีกฎหมาย ระเบียบการใช้จ่ายเงินที่รัดกุมหรือไม่? เพื่อให้ทุกอย่างโปร่งใส มีการตรวจสอบ และเป็นประโยชน์ต่อคนจนอย่างแท้จริง ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของพรรคการเมือง หรือนักการเมืองเพียงคนเดียว เพราะเงินมหาศาลนี้ไม่ใช่ของนักการเมือง” (15 ก.ค. 49)

“รายได้ส่วนใหญ่จากการขายหยบรัฐ ควรจะตั้งเป็นกองทุนแก้ปัญหาความยากจน แก้ปัญหาของคนจนอย่างจริงจัง เพราะคนซื้อหยบส่วนใหญ่เป็นคนจน ดังคำกล่าวที่ว่า “คนจนเล่นหยบ คนรวยเล่นหุ้น...” (15 พ.ย. 45)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับการวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายหยบดินในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอเนื้อหาในประเด็นการดำเนินนโยบายหยบดิน การตรวจสอบโครงการหยบดิน และปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายหยบดิน

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหยบดินไปในทิศทางให้เห็นว่า นโยบายหยบดินของรัฐบาลทักษิณเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมไทย รวมทั้งนำเสนอให้เห็นถึงผลเสียของการยกเลิกโครงการหยบดิน ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายหยบดินของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางบวก

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“การเสียโฉมเป็น “ความชั่วที่จำเป็น” ของโลก และของคนไทย เห็นได้จากตัวเลขคน 30 ล้านผู้เล่นหยบดิน ถ้าหากหยบดินถูกยกเลิก คนก็จะเล่นหยบใต้ดิน และไม่มีตำรวจเพียงพอที่จะปราบปรามได้...” (22 ธ.ค. 49)

“ถ้าเลิกหยบดินเป็นการถาวร หยบใต้ดินจะต้องเฟื่องฟูอย่างไม่ต้องสงสัย แม้ในขณะที่มีหยบดิน แต่หยบใต้ดินก็ยังฟูฟ่องอยู่ เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐไร้ความสามารถที่จะปราบปราม จะด้วยเหตุใดก็ตาม อีกทั้งคนไทยไม่น้อยก็ชอบการพนัน แม้จะพิมพ์สลากกินแบ่งเพิ่มขึ้นอีก ก็แก้ปัญหาไม่ได้ เพราะคนที่เล่นหยบดิน ส่วนใหญ่เป็นคนจน เป็นคนกลุ่มเดียวกับที่เล่นหยบใต้ดิน “ไม่นิยมซื้อลอตเตอรี่” (24 พ.ย. 49)

อย่างไรก็ตาม นสพ.ไทยรัฐได้สะท้อน (define problems) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการยกเลิกโครงการหยบดินของรัฐบาลทักษิณ โดยนำเสนอให้เห็นว่าการยกเลิกโครงการหยบดินจะทำให้ธุรกิจหยบใต้ดินระบาดและเฟื่องฟู เกิดการขายสลากกินแบ่งฯ เกินราคา เจ้าหน้าที่ตำรวจรับส่วย และเด็กนักเรียนขาดแคลนทุนการศึกษา โดยสนับสนุน (treatment for the problem) ให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเสนอแนะให้ดำเนินนโยบายหยบดินของรัฐบาล

ทักษิณต่อไป มีมาตรการป้องกันการมอมเมาเยาวชน และกำหนดการใช้จ่ายเงินในทิศทางที่เป็นประโยชน์แก่สังคม

การนิยามปัญหาและการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น สะท้อนให้เห็นว่านโยบายหยวนดินของรัฐบาลทักษิณเป็นนโยบายที่มีความสำคัญและจำเป็น การยกเลิกนโยบายดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายในด้านต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลสุรยุทธ์จึงควรดำเนินนโยบายหยวนดินต่อไปเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการนิยามปัญหา

“ผลที่เกิดขึ้นจากการยกเลิกสลากพิเศษเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว หรือหยวนดิน ทำให้ราคาขายสลากกินแบ่งของรัฐบาลพุ่งขึ้นทันที จากใบละ 80 บาท เป็น 90 บาท 95 บาท และ 100 บาท หยวนดินกลับมาเพื่อผู้ถือครั้งหนึ่ง และมีเสียงวิจารณ์เกี่ยวกับการแสวงประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ นอกเหนือจากข่าวที่ว่า เด็กนักเรียนผู้ยากจนจะต้องขาดทุนการศึกษาหลายพันล้านบาท” (3 มี.ค. 50)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“...วิธีที่ดีที่สุดจึงน่าจะได้รับการจัดระเบียบหยวนดินด้วยการนำขึ้นมาเล่นบนดิน (แม้จะไม่ทั้งหมด) โดยมีรัฐเป็นเจ้าของเพื่อไม่ให้เจ้ามือเอาเปรียบผู้เล่นมากเกินไป และเพื่อนำรายได้ส่วนหนึ่งเข้ารัฐ แทนที่จะประเคนให้เจ้ามือหยวนดิน เพื่อป้องกันการมอมเมาเยาวชน กฎหมายใหม่อาจมีบทบัญญัติห้ามเด็กและเยาวชนอายุไม่ถึง 20 ปี ซื้อหยวนดิน เช่นเดียวกับที่ห้ามซื้อเหล้าและบุหรี่ ขณะเดียวกัน ก็จะต้องวางกฎเกณฑ์การใช้จ่ายเงินจากหยวนดินให้รัดกุม ให้ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ช่วยเหลือคนจน คนพิการหรือคนชรา...” (5 ก.พ. 50)

สำหรับประเด็นการตรวจสอบโครงการหยวนดิน พบว่า นสพ.ไทยรัฐนำเสนอไปในทิศทางให้เห็นว่าโครงการหยวนดินเกิดขึ้นอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายและมีการนำเงินไปใช้จ่ายอย่างไม่โปร่งใส รวมทั้งให้มีการดำเนินการเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการรับรู้โครงการหยวนดินของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ปัญหาเงินหยวนดินที่ถูกปูดขึ้นมา หลังจากทีรัฐบาลชุดก่อนถูกยึดอำนาจหรือโค่นลงไป เป็นภาพสะท้อนถึงการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลชุดก่อน โดยเฉพาะเงินนอกงบประมาณอย่างหยวนดิน ซึ่งไม่มีกฎกติกาที่แน่นอน และไม่มีการตรวจสอบควบคุมที่รัดกุม แม้แต่งบประมาณรายจ่ายประจำปีส่วนหนึ่งซึ่งเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาท ก็นำไปกองไว้เป็นงกลาง เพื่อให้หัวหน้ารัฐบาลซื้ออย่างคล่องมือ” (3 พ.ย. 49)

“...ส่วนหยวนดินมีรัฐบาลเป็นเจ้าของ เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ แต่รัฐบาลชุดก่อนก็ไม่ได้แยแสสนใจ และเริ่มออกหยวนดินมาตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2546 โดยไม่มีการแก้ไขกฎหมาย แต่ใช้มติคณะรัฐมนตรีรองรับ... แม้แต่การใช้จ่ายเงินแผ่นดินก็ทำกันอย่างหละหลวม ขาดความโปร่งใส ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือ การใช้จ่ายเงินหยวนดิน ถูกนำไปแจกเป็นทุนการศึกษา และการกุศลต่าง ๆ โดยไม่มีการตรวจสอบที่รัดกุมและมอบให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติกว่า 2 พันล้านบาท โดยอ้างว่าเพื่อให้ช่วยปราบหยวนดิน แต่ไม่ทราบว่าจะจับเจ้ามือหยวนดินได้กี่คน? และลดหยวนดินได้กี่เปอร์เซ็นต์?” (21 พ.ย. 49)

ในประเด็นดังกล่าว พบว่า บทบรรณาธิการของนสพ.ไทยรัฐได้สะท้อนปัญหา (define problems) ในโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณว่าเป็นโครงการที่เกิดขึ้นมาอย่างไม่ถูกต้อง และมีการนำเงินรายได้ไปใช้จ่ายอย่างไม่โปร่งใส จึงได้เรียกร้องและสนับสนุน (treatment for the problem) ให้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเสนอแนะให้มีการออกกฎหมายรับรองการจำหน่ายห้วยบนดินของรัฐบาล รวมทั้งการออกข้อกำหนดหรือมาตรการที่ชัดเจนในการใช้จ่ายเงินรายได้ห้วยบนดิน

การนิยามปัญหาและการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น สะท้อนให้เห็นว่าโครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณมีปัญหาและข้อบกพร่องอันสำคัญ ดังนั้น รัฐบาลสุรยุทธ์จึงควรให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการนิยามปัญหา

“ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข คือเสียงวิจารณ์ของหลายฝ่าย ที่ระบุว่า ห้วย 2 ตัว 3 ตัว แม้จะได้ชื่อว่าเป็น “ห้วยบนดิน” แต่ยังไม่มียกกฎหมายรับรอง แต่ออกตามมติคณะรัฐมนตรีชุดก่อน แม้รัฐจะเป็นเจ้ามือ แต่ก็ยังมีฐานะเป็น “ห้วยเถื่อน” และอีกปัญหาสำคัญ คือ ยังไม่มีกฎหมายวางระเบียบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนจะแบ่งเข้ารัฐกี่เปอร์เซ็นต์ และยังไม่มียกเกณฑ์ที่โปร่งใสในการใช้จ่าย” (3 พ.ย. 49)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“การที่รัฐบาลจะแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับห้วยบนดิน เป็นเรื่องที่ต้อง แต่เท่านี้ยังไม่พอ รัฐบาลจะต้องออกกฎหมายเพื่อจัดระเบียบการใช้จ่ายเงินจากห้วยบนดินให้ชัดเจน จะต้องไม่ปล่อยให้มีการเมืองหรือผู้มีอำนาจนำเงินซึ่งดูตมมาจากคนจน ไปใช้จ่ายหรือแจกหาเสียงได้ตามชอบใจโดยเด็ดขาด...” (21 พ.ย. 49)

นอกจากนี้ พบว่า นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นปฏิกริยาที่มีต่อนโยบายห้วยบนดินไปในทิศทางให้เห็นว่าโครงการห้วยบนดินเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของประชาชน โดยเฉพาะแนวทางห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณได้รับการสนับสนุนมากกว่าห้วยบนดินแบบใหม่ของรัฐบาลสุรยุทธ์ ปฏิกริยาดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้โครงการห้วยบนดินของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางบวก

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เมื่อถามว่า ถ้าเลิกห้วยบนดิน จะซื้อห้วยไต่ดินหรือไม่? กลุ่มตัวอย่าง 73.66% ยืนยันว่าซื้อ 79.5% เห็นว่าควรมีห้วยบนดินต่อไป ด้วยเหตุผลว่าจะทำให้รัฐมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้คนไม่ไปเล่นห้วยไต่ดิน และทำให้คนมีอาชีพขายห้วยที่ถูกกฎหมาย กลุ่มตัวอย่าง 81.9% เห็นว่าห้วยบนดินลดปัญหาการรับส่วย” (22 ธ.ค. 49)

“ห้วยบนดินแบบใหม่ ไม่มีทางที่จะสู้กับห้วยไต่ดินได้เลย เพราะไม่จูงใจทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ผู้ขายจะต้องถูกบังคับให้รับห้วยบนดินที่ขายไม่ออก เพราะเป็นหมายเลขที่แฟนห้วยไม่ชอบ ผู้ขายห้วยบนดินจึงเสี่ยงต่อการขาดทุน จึงขาดแรงจูงใจที่จะขาย ส่วนผู้ซื้อไม่ต้องพูดถึง เนื่องจากไม่สามารถเลือกซื้อหมายเลขที่ต้องการ จึงต้องหันไปพึ่งบริการห้วยไต่ดิน ซึ่งมีทางเลือกมากกว่า” (7 พ.ค. 50)

ในประเด็นดังกล่าว ยังพบว่า บทบรรณาธิการของนสพ.ไทยรัฐได้สะท้อนปัญหา (define problems) ที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหอยบนดินแบบใหม่ของรัฐบาลสุรยุทธ์ว่าจะทำให้ธุรกิจหอยใต้ดินเฟื่องฟู เกิดการขายหอยบนดินเกินราคา ผู้ขายหอยบนดินประสบภาวะขาดทุน รวมทั้งไม่เป็นที่ต้องการของประชาชน

การนิยามปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หากมีการดำเนินโครงการหอยบนดินแบบใหม่ของรัฐบาลสุรยุทธ์จะทำให้มีปัญหาตามมามากมาย ซึ่งส่งผลเสียต่อผู้ขายและไม่เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อหอยบนดิน

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการนิยามปัญหา

“...ถ้าผู้ซื้อหอยบนดินไม่อาจเลือกซื้อหมายเลขที่ตนต้องการได้ ผู้ซื้อก็จะหันไปพึ่งบริการหอยใต้ดิน เพราะสามารถกำหนดหมายเลขที่ต้องการได้...หอยบนดินแบบใหม่ก็จะแก้ปัญหาหอยขึ้นราคาไม่ได้ เพราะผู้ซื้อหอยบนดินจะแย่งกันซื้อเลขดังๆ ชนิดที่เรียกว่าแย่งกันประมูลเลขทีเดียว ผู้ขายจึงต้องแอบขายใต้โต๊ะแบบหอยใต้ดิน หอยบนดินแบบใหม่ ไม่มีทางที่จะสู้กับหอยใต้ดินได้เลย เพราะไม่สนใจทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ผู้ขายจะต้องถูกบังคับให้รับหอยบนดินที่ขายไม่ออก เพราะเป็นหมายเลขที่แฟนหอยไม่ชอบ ผู้ขายหอยบนดินจึงเสี่ยงต่อการขาดทุน จึงขาดแรงจูงใจที่จะขาย ส่วนผู้ซื้อไม่ต้องพูดถึง เนื่องจากไม่สามารถเลือกซื้อหมายเลขที่ต้องการ จึงต้องหันไปพึ่งบริการหอยใต้ดิน ซึ่งมีทางเลือกมากกว่า” (7 พ.ค. 50)

เปรียบเทียบเนื้อหาบทบรรณาธิการของนสพ.ไทยรัฐ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาบทบรรณาธิการระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอเนื้อหาในประเด็นการดำเนินนโยบายหอยบนดิน การเชื่อมโยงกับหอยใต้ดิน และการใช้จ่ายเงินรายได้หอยบนดิน ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ได้นำเสนอเนื้อหาในประเด็นการดำเนินนโยบายหอยบนดิน การตรวจสอบโครงการหอยบนดิน และปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหอยบนดิน

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการดำเนินนโยบายหอยบนดินถูกนำเสนอทั้งในทิศทางลบและบวก ส่วนประเด็นการเชื่อมโยงกับหอยใต้ดินและประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้หอยบนดินถูกนำเสนอในทิศทางลบ ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหอยบนดินและประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหอยบนดินไปในทิศทางบวก ส่วนประเด็นการตรวจสอบโครงการหอยบนดินถูกนำเสนอในทิศทางลบ

ส่วนการสร้างจุดเด่น พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.ไทยรัฐได้ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในประเด็นการดำเนินนโยบายหอยบนดิน วิธีการวิเคราะห์สาเหตุและการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในประเด็นการเชื่อมโยงกับหอยใต้ดิน ส่วนประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้หอยบนดินใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ประเด็นการดำเนินนโยบายหอยบนดินและประเด็นการตรวจสอบโครงการหอยบนดินได้ใช้วิธีการนิยามปัญหาและการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา ส่วนประเด็นปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหอยบนดินใช้วิธีการนิยามปัญหาเพียงวิธีเดียว

2.3 นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์เนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายหยวนบดินในช่วงรัฐบาลทักษิณของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้หยวนบดิน

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้หยวนบดินไปในทิศทางให้เห็นว่าการนำเงินจากโครงการหยวนบดินไปช่วยเหลือด้านการศึกษาเป็นสิ่งที่ดี และได้รับความชื่นชมจากประชาชน รวมทั้งนสพ.กรุงเทพธุรกิจได้แสดงท่าทียอมรับในการใช้เงินดังกล่าวด้วย ขณะเดียวกัน ได้แสดงความกังวลว่ากระแสชื่นชมดังกล่าวอาจทำให้รัฐบาลละเลยการป้องกันแก้ไขผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการหยวนบดิน และอาจถูกนำไปสร้างความชอบธรรมในการเปิดบ่อนกาสิโนในอนาคต การนำเสนอในลักษณะดังกล่าว เป็นการสนับสนุนให้เกิดการรับรู้โครงการหยวนบดินทั้งในทิศทางบวกและลบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...โครงการดังกล่าวได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนอย่างท่วมท้นว่า เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กไทยจำนวนมาก และเป็นการคืนกำไรสู่สังคม โดยเฉพาะคืนสู่คนยากจน ซึ่งเป็นลูกค้ำกลุ่มใหญ่ของทั้งหยวนบดินและหยวนใต้ดิน...เราเห็นว่าการที่รัฐบาลมีนโยบายออกสลากพิเศษแบบเลขท้าย 2 ตัว และ 3 ตัว เพื่อคืนกำไรสู่สังคม หรือหยวนบดินนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ นอกจากนี้ โครงการนำกำไรจากโครงการหยวนบดินมาจัดสรรเป็นทุนการศึกษาช่วยเป็นสิ่งที่ดี...

...อย่างไรก็ตาม เรามีความหวังว่าถ้ารัฐบาลชื่นชมกับด้านบวกของนโยบายและคะแนนนิยมของประชาชนมากเกินไป จนละเลยผลกระทบในมิติอื่น ๆ อาจจะทำให้เสียโอกาสในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบด้านต่าง ๆ เรายังมีความหวังอย่างยิ่งด้วยว่า ความสำเร็จในสายตาของรัฐบาลในเรื่องทุนหยวนรัฐ จะทำให้รัฐบาลมีแนวคิดกับบ่อนกาสิโนในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ใช้โครงการที่เป็นประโยชน์สู่ไร้ข้างหน้าเพื่อความชอบธรรม โดยละเลยผลกระทบอื่น ๆ ไปจนหมดสิ้น ขณะที่แรงกระตุ้นของหยวนบดินกับแรงเหวี่ยงของบ่อนการพนันนั้นแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง” (18 ต.ค. 46)

อย่างไรก็ตาม พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้ประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระแสชื่นชมการใช้จ่ายเงินหยวนบดินเพื่อการศึกษาไปในด้านศีลธรรมจริยธรรม (make moral judgement) โดยนำเสนอให้เห็นว่ากระแสความนิยมดังกล่าวอาจนำไปสู่การละเลยที่จะแก้ไขปัญหาและผลกระทบในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านสังคม และอาจนำไปสู่การอนุญาตให้มีบ่อนกาสิโนในอนาคต ซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อสังคมที่รุนแรงยิ่งกว่าผลกระทบจากหยวนบดิน ทำให้เกิดการรับรู้ว่า แม้โครงการหยวนบดินได้สร้างประโยชน์และได้รับการยอมรับชื่นชม แต่ผลกระทบในด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะทางด้านศีลธรรมและสังคมก็มีความสำคัญ และไม่ควรถูกละเลยในการป้องกันแก้ไข รวมทั้งไม่ควรถูกนำไปอ้างความชอบธรรมในการสร้างการพนันรูปแบบอื่นๆ

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการประเมินค่าทางศีลธรรม

“...คะแนนนิยมอันท่วมท้น...ได้กลบเสียงวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลในกรณีการดึงเอาหยวใต้ดินมาดำเนินการเองไปจนหมดสิ้น ไม่ว่าจะประเด็นความหมายเชิงศีลธรรม การส่งเสริมการพนัน การสร้างกลุ่มอิทธิพลกลุ่มใหม่ การลดทอนอำนาจของเศรษฐกิจจนกระบบในระดับรากหญ้า...ฝ่ายที่เห็นว่าเมื่อการพนันเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย จะส่งเสริมมอมเมาสมาชิกของสังคมให้เล่นการพนันมากขึ้น ทั้งนักพนันรายเก่าและนักพนันรายใหม่ที่ จะเข้ามา และเมื่อหมดเงินกับการพนันไปจำนวนมาก ก็จะนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นการลักขโมย การคดโกง ปัญหาครอบครัว การฆ่าตัวตาย...ความสำเร็จในสายตาของรัฐบาลในเรื่องทุนหยวรัฐ จะทำให้รัฐบาลมีแนวคิดกับบ่อนกาสิโนในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ชั่วคราวไว้ข้างหน้าเพื่อความชอบธรรม โดยละเลยผลกระทบอื่น ๆ ไปจนหมดสิ้น ขณะที่แรงกระตุ้นของหยวบดินกับแรงเหวี่ยงของบ่อนการพนันนั้นแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง” (18 ต.ค. 46)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายหยวบดินในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอเนื้อหาในประเด็นการดำเนินนโยบายหยวบดิน

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายหยวบดินไปในทิศทางให้เห็นว่าการดำเนินนโยบายหยวบดินของรัฐบาลทักษิณเป็นสิ่งจำเป็น โดยให้เหตุผลทั้งทางเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ที่ไม่สามารถยกเลิกโครงการหยวบดินได้ ทั้งนี้ นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้แสดงท่าทีสนับสนุนให้มีการดำเนินนโยบายหยวบดินต่อไปโดยการวางระบบการใช้จ่ายเงินให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การนำเสนอในลักษณะดังกล่าว เป็นการสนับสนุนให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับนโยบายหยวบดินของรัฐบาลทักษิณไปในทิศทางบวก

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...แม้รัฐบาลใหม่จะเข้ามาบริหารประเทศ ถึงแม้ไม่เห็นด้วยกับแนวนโยบายดังกล่าว แต่ก็ไม่สามารถ “เลิกหยวบดินได้” เพราะประเมินแล้วว่า จะก่อให้เกิดขบวนการหยวใต้ดินกลับมาระบาดอีกครั้งหนึ่ง ถือเป็นเหตุผลในเชิงเศรษฐศาสตร์ นอกจากนั้น จะกระทบต่อความนิยมในตัวรัฐบาลโดยตรง ซึ่งเป็นการตัดสินใจด้วยเหตุผลในเชิงรัฐศาสตร์...เราเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการดึงหยวใต้ดิน ทำให้ถูกต้องตามกฎหมายและวางระบบการใช้จ่ายเงินให้อยู่โดยระบบงบประมาณ เพื่อให้การใช้จ่ายของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น...” (28 พ.ย.49)

แม้ว่าบทบรรณาธิการของนสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอให้เห็นความจำเป็นและมีท่าทีสนับสนุนการดำเนินนโยบายหยวบดินของรัฐบาลสุรยุทธ์ แต่การแก้ไขพ.ร.บ.สลากฯ เพื่อให้สามารถดำเนินนโยบายดังกล่าวต่อไปได้นั้น กลับไม่สามารถดำเนินไปด้วยความราบรื่น โดยนสพ.กรุงเทพธุรกิจได้วิเคราะห์สาเหตุ (diagnose cause) ของการดำเนินนโยบายหยวบดินซึ่งเป็นไปอย่างยากลำบากนั้นว่าเนื่องมาจากปัญหาคลีนไต้หน้า การจัดสรรผลประโยชน์ และคนในรัฐบาลตกเป็นเป้าโจมตีของฝ่ายตรงข้าม ทำให้เกิดการรับรู้ว่ามีนโยบายหยวบดินจะมีความจำเป็นและสมควรได้รับการแก้ไขให้ดำเนินการอย่างถูกต้อง แต่รัฐบาลสุรยุทธ์ไม่สามารถดำเนินนโยบายต่อไปได้โดยง่าย เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการวิเคราะห์สาเหตุ

“...การแก้ร่างพ.ร.บ. สลากกินแบ่งรัฐบาล 2517 และจะมีการพิจารณาสถานะบัญญัติแห่งชาติ วันพุธที่ 29 พฤศจิกายนนี้ ถึงแม้ว่าดูจะเป็นเรื่องง่ายกับรัฐสภาที่มาจากการแต่งตั้ง แต่ในภาวะที่ “กระแสคลื่นใต้น้ำ” ยังรุนแรงหลายพื้นที่ บวกกับการจัดสรรประโยชน์ หลังยึดอำนาจไม่ลงตัว เหตุเพราะว่าบางกลุ่มที่ร่วมเคลื่อนไหวล้มระบอบทักษิณ ยังไม่ได้รับประโยชน์ตามข้อเสนอ ขณะเดียวกัน ม.ร.ว.ปรีดิยาธร ซึ่งเป็นเต็งหนึ่งของกระแสก่อนหน้านี้ว่า จะดำรงตำแหน่งนายกฯ หลังเลือกตั้ง ย่อมเป็น “เป้า” ของบุคคลฝ่ายตรงกันข้าม ดังนั้น การพิจารณาร่างกฎหมาย 29 พฤศจิกายน อาจจะไม่ง่ายอย่างที่คิด...” (28 พ.ย.49)

เปรียบเทียบเนื้อหาบทบรรณาธิการของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาบทบรรณาธิการระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอเนื้อหาในประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้ห่วยบนดิน ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอในประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดิน

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้ห่วยบนดินถูกนำเสนอทั้งในทิศทางบวกและลบ ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ได้นำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดินไปในทิศทางบวกเพียงด้านเดียว

ส่วนการสร้างความคิดเห็น พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้ใช้วิธีการประเมินค่าทางศีลธรรมในประเด็นการใช้จ่ายเงินรายได้ห่วยบนดิน ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สาเหตุในประเด็นการดำเนินนโยบายห่วยบนดิน

ศูนย์วิจัยทรัพย์สิน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

นโยบายบ้านคนจน

• สรุปสาระสำคัญนโยบายบ้านคนจน

(ตั้งแต่วันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 3 สิงหาคม 2550)

รัฐบาลทักษิณ

นโยบายบ้านคนจน เริ่มต้นขึ้นในสมัยรัฐบาลทักษิณ1 (เดือนมกราคม 2546) หลังจากที่ นายกษัตริย์ศึก เยือนประเทศรัสเซียเมื่อปลายปี 2545 และได้รู้ว่ารัฐบาลรัสเซียสร้างบ้านให้แก่คนยากจนในกรุงมอสโกปีละ 1 ล้านยูนิต จึงได้คิดมีนโยบายในลักษณะดังกล่าวขึ้น ทำให้เกิดเป็น "โครงการบ้านชุมชนเพื่อให้คนจนมีที่อยู่อาศัย" ตามนโยบายการคลังเพื่อสังคมของกระทรวงการคลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยมีหน่วยงานภายใต้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รับหน้าที่ดำเนินโครงการ

โครงการบ้านคนจนที่เริ่มต้นในช่วงปี 2546 มี 3 โครงการ ได้แก่ บ้านเอื้ออาทร บ้านมั่นคง และบ้านในชนบท

- โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ภายใต้ชื่อ "โครงการบ้านเอื้ออาทร" ดำเนินการโดยการเคหะแห่งชาติ หรือ กคช. ได้จัดสร้างที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว อาคารชุด ทาวน์เฮ้าส์ และแฟลตในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล 4 แห่ง เป็นโครงการนำร่อง 5 โครงการ ได้แก่ หัวหมาก ประชาธิปไตย บางโหลง รังสิตคลอง3 และที่ตำบลหนองหอย จ. เชียงใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่ได้รับสิทธิซื้อบ้านเอื้ออาทรต้องมีรายได้ในครอบครัวไม่เกิน 10,000 บาท และบางโครงการไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน เป็นการซื้อแบบเงินกู้ยืมแบบผ่อนระยะยาว และผ่อนต่อเดือนต่ำ โดยผ่อนชำระเดือนละประมาณ 1,000 บาท ห้ามเปลี่ยนมือภายใน 5 ปี และหากมีความจำเป็นจะขายต้องขายคืนให้แก่กคช.ภายใน 5 ปี โดยเปิดให้จองครั้งแรกเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2546 ที่การเคหะแห่งชาติ

- โครงการจัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนซึ่งบุกรุกที่สาธารณะ ภายใต้ชื่อ "โครงการบ้านมั่นคง เพื่อชุมชนเข้มแข็ง" หรือที่เรียกกันสั้นๆว่า "บ้านมั่นคง" สร้างขึ้นมาเพื่อให้เป็นบ้านสำหรับชาวชุมชนแออัด เป็นโครงการที่แก้ปัญหาชุมชนที่บุกรุกที่สาธารณะ เช่น ที่ดินการรถไฟฯ ที่ราชพัสดุ สหกรณ์ หรือที่เอกชนบางแห่ง โดยจะสร้างเป็นแฟลต หรือเรือนแถว มีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. ดำเนินการจัดสร้างและดำเนินการให้กู้เงินเพื่อซื้อที่อยู่อาศัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนจนในชุมชนแออัดเกิดความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมุ่งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในเมือง เช่น ที่ดิน สิ่งแวดล้อม และกลไกทางสังคมที่มีอยู่ มีรูปแบบการแก้ปัญหา คือ สร้างความมั่นคง และพัฒนาชุมชนแออัดให้น่าอยู่ มีสภาพแวดล้อม

ที่ดี โดยรัฐจะใช้งบประมาณอุดหนุนส่วนหนึ่งสำหรับการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น รวมทั้งค่าบริหารจัดการ และค่าดำเนินการปรับปรุงชุมชน

- **โครงการบ้านในชนบท** โครงการนี้มีแนวทางในเบื้องต้นคือ จะให้ธนาคารออมสินขยายขอบข่ายธนาคารประชาชน ไปสู่การให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย โดยเน้นไปที่คนมีรายได้น้อยในต่างจังหวัด แบ่งเป็น 3 แนวทางปฏิบัติ คือ

ประเภทแรก คนต่างจังหวัดซึ่งเข้ามาประกอบอาชีพอยู่ในกรุงเทพฯ หรือผู้มีที่ดินอยู่ในต่างจังหวัด แต่ยังไม่มียบ้านจะให้ธนาคารออมสินเป็นผู้ปลูกสร้างบ้านให้คนที่มียที่ดินดังกล่าว ในวงเงินไม่เกิน 3 แสนบาท

ประเภทที่สอง คนที่ไม่มีที่ดินและไม่มีเงินในการสร้างบ้าน จะให้ออมสินจัดสร้างที่อยู่อาศัย เช่น เปิดโครงการในต่างจังหวัดคล้ายลักษณะบ้านเอื้ออาทรที่ กคช.เป็นผู้ดำเนินการ

ประเภทที่สาม คนที่มีรายได้น้อยมากไม่มีเงินไม่มีที่ดิน มีแนวคิดจะให้จัดตั้งกองทุนซึ่งรับบริจาคจากคนทั่วไป เพื่อนำเงินไปปลูกสร้างที่อยู่อาศัยให้

ในบรรดาโครงการบ้านคนจนทั้ง 3 โครงการ โครงการบ้านเอื้ออาทรเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม มีความคืบหน้า เป็นที่รู้จักของประชาชน และได้รับการตอบรับมากที่สุด หลังจากที่มีโครงการบ้านเอื้ออาทรเป็นโครงการนำร่องแล้ว 5 โครงการ ได้มีการกระจายโครงการต่อเนื่องไปยังพื้นที่อื่นๆ ทั่วประเทศ โดยนายกษัตริย์ดวงเป้าหมายในการก่อสร้างไว้ที่จำนวน 1 ล้านยูนิตทั่วประเทศ

รัฐบาลสุรยุทธ์

ในยุครัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ โครงการบ้านเอื้ออาทรได้ดำเนินมาเพียงครึ่งทางเท่านั้น และเป็นหนึ่งใน 11 โครงการของรัฐบาลทักษิณที่ถูกตรวจสอบความโปร่งใส มีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส. ขึ้นมาทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทร โดยมีนายแก้วสรร อติโพธิ เป็นประธานอนุกรรมการในการตรวจสอบคดีบ้านเอื้ออาทร

จากการตรวจสอบของ คตส.พบว่า โครงการบ้านเอื้ออาทรในช่วงรัฐบาลทักษิณ มีการดำเนินงานในลักษณะเข้าข่ายกระทำความผิดมากกว่า 90 โครงการ จาก 181 โครงการ โดยปัญหาในภาพรวมของการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทร ได้แก่ การสร้างโครงการในพื้นที่ซ้ำซ้อน, คนเข้าอยู่ไม่เต็มโครงการ, การก่อสร้างมีความล่าช้า, เกิดปัญหาเรื่องเครดิตในการดำเนินงานโครงการ และผู้ซื้อทิ้งบ้าน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบปัญหาการทุจริตและเรียกรับสินบนของอดีตรัฐมนตรีกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และอดีตผู้บริหารการเคหะแห่งชาติ ในการจัดซื้อที่ดินและการจ้างผู้รับเหมาซึ่งมีสายสัมพันธ์กับนักการเมืองในรัฐบาลทักษิณ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการก่อสร้างเป็นแบบเทิร์นคีย์ระบบโควต้า ซึ่งให้ผู้รับเหมาดำเนินการเบ็ดเสร็จ ตั้งแต่การหาที่ดิน

จนถึงการก่อสร้าง ส่งผลให้นายหน้าและบริษัทประเมินที่ดินได้รับประโยชน์โดยมิชอบ โดยคตส. ได้ประสานงานกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ ปปง. และกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ ดีเอสไอ ในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิด

อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่คตส. ดำเนินการสอบสวนพยานในคดีทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร ได้มีข่าวการจับกุมมือปืนรับจ้างที่เตรียมฆ่าปิดปากพยานในคดีทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร คลอง 9 จ.ปทุมธานี

ขณะเดียวกัน ทางคณะกรรมการการเคหะแห่งชาติได้มีมติชะลอการสร้างโครงการบ้านเอื้ออาทรส่วนที่เหลือและในส่วนที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการจัดทำโครงการไว้ก่อน และได้นำโครงการบ้านเอื้ออาทรที่มีปัญหาผู้ซื้อคืนห้อง หรือขอคืนเงินไม่ผ่าน นำมาขายชำให้แก่ลูกค้าที่ยังไม่ได้สิทธิและลูกค้าที่ไม่เคยจองโครงการบ้านเอื้ออาทร ให้สามารถจองพร้อมทำสัญญาโครงการบ้านเอื้ออาทรทั่วประเทศ ด้วยวิธี “จองก่อนได้สิทธิก่อน ไม่ต้องรอจับสลาก”

สำหรับโครงการบ้านมั่นคงนั้น คณะรัฐมนตรีในรัฐบาลสุรนัยได้ให้งบประมาณจำนวน 1.36 หมื่นล้านบาทในการก่อสร้างบ้านมั่นคงจำนวน 2 แสนหน่วย โดยมีกระทรวงการคลังรับหน้าที่พิจารณาแนวทางในการสนับสนุนโครงการ และให้พอช. ดำเนินการบริหารจัดการด้านการเงิน เพราะเห็นว่าโครงการบ้านมั่นคงเป็นโครงการที่มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมีแผนงานที่ได้ดำเนินการมาแล้ว

● การวิเคราะห์วารสารและแหล่งข่าว ●

ในการวิเคราะห์วารสารและแหล่งข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ได้ศึกษาความถี่ในการนำเสนอข่าว และแหล่งวารสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

1) วารสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน

พิจารณาวารสารจากความถี่ในการนำเสนอประเด็นหลัก ๆ เกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ดังนี้

นสพ.มติชน

การศึกษาปริมาณความถี่การนำเสนอข่าวของนสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบาย/โครงการบ้านคนจนทั้งหมด 25 ข่าว ปรากฏในช่วงรัฐบาลทักษิณตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2545 จนถึงวันที่ 2 สิงหาคม 2549 และรัฐบาลสุรนัย ตั้งแต่วันที่ 16 ธันวาคม 2549 จนถึงวันที่ 12 มิถุนายน 2550

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชน นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 18 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 6 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นปฏิรูปของประชาชน จำนวน 8 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 44.44 ซึ่งนำเสนอความต้องการบ้านเอื้ออาทรและบ้านมั่นคงของชาวชุมชนสวนพลูพัฒนาที่ถูกเพลิงไหม้ การให้ความสนใจ การตอบรับ และจำนวนประชาชนที่เดินทางมาจองบ้านเอื้ออาทร ณ ที่ทำการการเคหะแห่งชาติ ในช่วงที่มีการเปิดจอง

ตั้งแต่วันที่ 14 – 23 กุมภาพันธ์ 2546 รวมทั้งในงาน “เหลียวหลังแลหน้า จากรากหญ้าสู่รากแก้ว” ที่รัฐบาลทักษิณจัดขึ้น

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

ชาวกทม.แห่ชมรถแห่จอง "บ้านคนจน" ยอดพุ่ง 6 หมื่น (17 ก.พ. 46)

ปิดจอง "บ้านเอื้ออาทร" กระชูด 1.8 แสน (24 ก.พ. 46)

ชาวบ้านสวนพลูอยากได้ทั้งบ้านเอื้ออาทร-มันคง (4 มี.ย. 47)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.มติชน นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 7 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 4 ประเด็น ประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นรายละเอียด/ความคืบหน้าการตรวจสอบทุจริต จำนวน 3 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 42.86 ซึ่งนำเสนอการตรวจสอบทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณ โดย คตส. ในข้อกล่าวหาว่า รัฐมนตรีในรัฐบาลทักษิณมีการทุจริตในการดำเนินโครงการ การจัดซื้อที่ดิน การดำเนินการก่อสร้าง รับผิดชอบจากเอกชน

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

คตส.เตรียมเชือด เอื้ออาทรบางพลี "รังสิตคลอง 1,3" (19 มี.ค. 50)

เช็ก 82 ล. มัดทุจริตบ้านเอื้อฯ เฝ้าติด "วัฒนา" (20 มี.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน เห็นได้ว่า ประเด็นปฏิบัติการของประชาชนซึ่งนำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลทักษิณ (8 ข่าว) ได้ถูกนำเสนอในปริมาณมากเป็นลำดับสองในรัฐบาลสุรยุทธ์ ขณะที่ประเด็นความคืบหน้าการตรวจสอบการทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร ที่นำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลสุรยุทธ์ (3 ข่าว) ไม่ได้นำเสนอในรัฐบาลทักษิณ ดังตารางที่ 5 ก

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ก แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน

ประเด็นที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบาย/โครงการ	5	27.78	0	0.00
2. หลักการ รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/โครงการ	2	11.11	1	14.29
3. การนำเสนอข่าวสาร/หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	1	5.56	0	0.00
4. ปฏิกริยาของประชาชน	8	44.44	2	28.57
5. ผลที่เกิดจากการดำเนินนโยบาย/โครงการ	1	5.56	0	0.00
6. รายละเอียด/ความคืบหน้าการตรวจสอบทุจริต	0	0.00	3	42.86
7. อื่นๆ	1	5.56	1	14.29
รวม	18	100.00	7	100.00

นสพ.ไทยรัฐ

การศึกษาปริมาณการนำเสนอข่าวของนสพ.ไทยรัฐ พบว่า มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบาย/โครงการบ้านคนจนทั้งหมด 32 ข่าว ปรากฏในช่วงรัฐบาลทักษิณตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2546 จนถึงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2549 และรัฐบาลสุรยุทธ์ ตั้งแต่วันที่ 10 พฤศจิกายน 2549 จนถึงวันที่ 29 พฤษภาคม 2550

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 13 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 3 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นหลักการ รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/โครงการบ้านคนจน จำนวน 8 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 61.54 ซึ่งนำเสนอข่าวการเปิดประมูลก่อสร้างบ้านเอื้ออาทร การจับสลากบ้านเอื้ออาทร การประกาศรายชื่อผู้ได้รับสิทธิ ทำพิธีมอบและแจกกุญแจบ้านเอื้ออาทร และการของบประมาณสนับสนุนโครงการบ้านมั่นคง

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

บ้านเอื้ออาทรเฟื่อง เปิดอีก 8 โครงการ (16 พ.ค. 46)

นายกลุยจับสลาก แจกบ้านเอื้ออาทร (17 มิ.ย. 46)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 19 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 2 ประเด็น ประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็น

รายละเอียด/ความคืบหน้าการตรวจสอบทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร จำนวน 17 ชาว คิดเป็นร้อยละ 89.47 ซึ่งนำเสนอข่าวการรายงานผลความคืบหน้าการตรวจสอบทุจริต รายละเอียดวิธีการทุจริต ข้อกล่าวหา ฐานความผิดของคตส.ว่ามีการเรียกรับผลประโยชน์จากบริษัทรับเหมาก่อสร้างบ้านเอื้ออาทร โดยมีรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติเกี่ยวข้อง รวมถึงการชี้แจงข้อมูลและความคิดเห็นของอดีตผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากมีข่าวชิ้นหนึ่งได้นำเสนอทั้ง 2 ประเด็น จึงนับการนำเสนอประเด็นข่าวในรัฐบาลสุรยุทธ์เป็น 19 ข่าว

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

บักจิว'แพลมไต้' ฟุ้ง 75 ปี ยังเตะปี๊บลอยได้ (23 ธ.ค. 49)

คมช.โชว์ผลงาน ล้างระบอบทักษิณ (21 มี.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ของนสพ.ไทยรัฐ เห็นได้ว่า ประเด็นหลักการ รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/โครงการบ้านคนจน ซึ่งนำเสนอมากที่สุดใรัฐบาลทักษิณ (8 ข่าว) ถูกนำเสนอในปริมาณมากเป็นลำดับสองในรัฐบาลสุรยุทธ์ ขณะที่ประเด็นความคืบหน้าการตรวจสอบการทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร ที่นำเสนอมากที่สุดใรัฐบาลสุรยุทธ์ (17 ข่าว) ไม่ได้นำเสนอใรัฐบาลทักษิณ ดังตารางที่ 5 ข

ตารางที่ 5 ข แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.ไทยรัฐ

ประเด็นที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อกวน/เปิดตัว ให้รายละเอียด ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบาย/โครงการ	2	15.38	0	0.00
2. หลักการ รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/โครงการ	8	61.54	2	10.53
3. นักการเมืองกับการรับผิดชอบดูแลนโยบาย/โครงการบ้านเอื้ออาทร	3	23.08	0	0.00
4. รายละเอียด/ความคืบหน้าการตรวจสอบทุจริต	0	0.00	17	89.47
รวม	13	100.00	19	100.00

* หมายเหตุ จากจำนวนข่าวทั้งหมด 18 ข่าว มีข่าวชิ้นหนึ่งนำเสนอทั้ง 2 ประเด็น จึงนับการนำเสนอประเด็นข่าวในรัฐบาลสุรยุทธ์เป็น 19 ข่าว

นสพ.กรุงเทพมหานคร

การศึกษาปริมาณการนำเสนอข่าวของนสพ.กรุงเทพมหานคร พบว่า มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบาย/โครงการบ้านคนจนทั้งหมด 56 ข่าว พบข่าวที่ปรากฏขึ้นในรัฐบาลทักษิณ ตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม 2546 จนถึงวันที่ 15 มิถุนายน 2549 และรัฐบาลสุรยุทธ์ ตั้งแต่วันที่ 17 ตุลาคม 2549 จนถึงวันที่ 3 สิงหาคม 2550

ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพมหานคร นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 28 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 5 ประเด็น ประเด็นที่นำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นหลักการรายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/โครงการบ้านคนจน จำนวน 10 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 35.71 ซึ่งนำเสนอการเปิดให้จองบ้านเอื้ออาทร การจับสลากบ้านเอื้ออาทร การจัดหาที่ดินเพื่อพัฒนาโครงการ การประมูลก่อสร้างบ้านเอื้ออาทรแบบ E-AUCTION ความคืบหน้าการพัฒนาและก่อสร้างโครงการ การนำบริษัทจัดการทรัพย์สินและชุมชน(ซีเอ็มโก้)ของการเคหะแห่งชาติมาดำเนินการโครงการ และการเบี่ยงเบนอุดหนุนโครงการบ้านเอื้ออาทร

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

ไฟเขียวเอกชน ร่วมสร้าง'บ้านคนจน' (25 ก.พ. 46)

กคช.เร่งเดินเครื่อง เพิ่มโครงการเช่าตัว ดึง'กรุงเทพ'ให้กู้ถูก (3 มี.ค. 46)

สมคิด'ปลดแอก'บ้านเอื้ออาทรพันกคช. (17 พ.ย. 46)

กคช.ขอเบี่ยงเบนอุดหนุนเอื้ออาทรย้อนหลัง 3 ปีเร่งผูก6แสนยูนิต-เปิดเทิร์นคีย์'ไมवान' (8 พ.ค. 47)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.กรุงเทพมหานคร นำเสนอข่าวจำนวนทั้งสิ้น 28 ข่าว โดยนำเสนอประเด็นหลัก ๆ ทั้งหมด 4 ประเด็น ประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นรายละเอียด/ความคืบหน้าการตรวจสอบทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร จำนวน 13 ข่าว คิดเป็นร้อยละ 46.43 ซึ่งนำเสนอการตรวจสอบทุจริตการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรในช่วงที่นายวัฒนา เมืองสุขเป็นรัฐมนตรี ซึ่งพบว่ามีการจัดซื้อที่ดินในราคาสูงเกินจริง ผู้รับเหมามีสายสัมพันธ์กับนักการเมือง การตั้งข้อกล่าวหาที่บ่อนทำลายความน่าเชื่อถือของการเคหะแห่งชาติ การทุจริต รับสินบน และฟอกเงิน ของรัฐมนตรี ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของการเคหะแห่งชาติ โดยคตส.ได้ประสานงานกับ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ ปปง. สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน หรือ สตง. และกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ ดีเอสไอ และขอความร่วมมือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือ สตช.

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏประเด็นข่าวดังกล่าว

'แก้วสรร'ดิงสตช. คืบทุจริตบ้านเอื้อฯ (6 พ.ย. 49)

คตส.สอบบ้านเอื้ออาทร บั่นราคาที่ดินสูงเกินจริง (17 ธ.ค. 49)

แก้วสรรปูดทุจริตบ้านเอื้อฯ พยานชัดมรดก.งาน3พันล้าน (7 ม.ค. 50)

ปปง.ขงสอบเส้นทางเงิน-ส.ส.รับสินบนบ้านเอื้อฯ (23 มี.ค.50)

แก้วสรรเสนอที่ประชุมคตส.วันนี้ ตั้งข้อหาบีบบคช.-บอร์ดกถันกรอง (7 พ.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวใน**รัฐบาลทักษิณ** และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ เห็นได้ว่า ประเด็นหลักการ รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/โครงการบ้านคนจน ที่นำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลทักษิณ (10 ข่าว) ถูกนำเสนอในปริมาณมากเป็นลำดับสามในรัฐบาลสุรยุทธ์ ขณะที่ประเด็นความคืบหน้าการตรวจสอบการทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร ที่นำเสนอมากที่สุดในรัฐบาลสุรยุทธ์ (13 ข่าว) ไม่ได้นำเสนอในรัฐบาลทักษิณ ดังตารางที่ 5 ค

ตารางที่ 5 ค แสดงปริมาณการนำเสนอประเด็นข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ประเด็นที่นำเสนอ	ปริมาณการนำเสนอ			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. การก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบาย/โครงการ	5	17.86	0	0.00
2. หลักการ รายละเอียด และความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/โครงการ	10	35.71	4	14.29
3. ผลจากการดำเนินนโยบาย/โครงการ ปัญหาในการดำเนินงาน และการแก้ปัญหา	4	14.29	7	25.00
4. การนำเสนอข้อมูล และความคิดเห็นของบุคคล/หน่วยงานองค์กรอื่น	6	21.43	2	7.14
5. ปฏิกริยาของประชาชน	3	10.71	0	0.00
6. รายละเอียด/ความคืบหน้าการตรวจสอบทุจริต	0	0.00	13	46.43
7. อื่นๆ	0	0.00	2	7.14
รวม	28	100.00	28	100.00

2) แหล่งวารสารข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน

แหล่งวารสารข่าวสารพิจารณาจากแหล่งข่าวหรือแหล่งข้อมูลในรายงานข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ดังนี้

นสพ.มติชน

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบายเอื้ออาทรใน**รัฐบาลทักษิณ** พบว่า เป็นแหล่งข่าวสารที่มาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 94.74 ได้แก่ นายกรัฐมนตรี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการคลัง พรรคการเมือง รัฐบาล การเคหะแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือ อสมท.

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

กรม.คลอดแล้ว"บ้านคนจน" เปิดจอง200บาท14-23ก.พ. (15 ม.ค. 46)

กรม.ซานต้าแม่วุ่น10ล. แจก"บ้านเอื้ออาทร-ทุน" นับถอยหลังปีใหม่31ธ.ค. (20 ธ.ค. 46)

กทท. -พอช.ยุติปัญหา"บ้านมั่นคง" แก้วพ.ร.บ.คุมอาคารลดช่องกฎหมาย (2 ส.ค. 49)

ขณะที่ในช่วง**รัฐบาลสุรยุทธ์** พบว่า มีแหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระมากที่สุด ร้อยละ 44.44 ได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หรือ ปปง. และคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส.

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

คตส.เตรียมเชือด เอื้ออาทรบางพลี "รังสิตคลอง1,3" (19 มี.ค. 50)

เข็ค82ล.มดทุจจริตบ้านเอื้อฯ เอามิด"วัฒนา" (20 มี.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏใน**รัฐบาลทักษิณ** และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของ นสพ.มติชน เห็นได้ว่าในช่วงรัฐบาลทักษิณ แหล่งข่าวสารเกือบทั้งหมดมีการกระจุกตัวอยู่ที่รัฐ/รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดกับแหล่งข่าวสารที่มาจากประชาชน/ นักธุรกิจ/ เอกชน ซึ่งมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อย ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ แหล่งข่าวสารมีลักษณะกระจาย ทั้งแหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระ จากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ และจากประชาชน/ นักธุรกิจ/ เอกชน ในสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ดังตารางที่ 6 ก ตารางที่ 6 ก แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.มติชน

แหล่งวาระข่าวสาร	ปริมาณแหล่งวาระข่าวสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	18	94.74	3	33.33
องค์กรอิสระ	0	0.00	4	44.44
ประชาชน/ นักธุรกิจ/ เอกชน	1	5.26	2	22.22
รวม	19	100.00	9	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่งข่าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นสพ.ไทยรัฐ

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนใน**รัฐบาลทักษิณ** พบว่า แหล่งข่าวสารทั้งหมดมาจาก**รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ** ได้แก่ นายกรัฐมนตรี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการคลัง พรรคร่วมรัฐบาล และการเคหะแห่งชาติ

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

ทักษิณ'โดดใส่ สอบงาบถนน ผ่านเขตสปก. (1 เม.ย. 46)

นายกลุยจับสลาก แจกบ้านเอื้ออาทร (17 มิ.ย. 46)

ขณะที่ในช่วง**รัฐบาลสุรยุทธ์** พบว่า มีแหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระมากที่สุด ร้อยละ 71.43 ได้แก่ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือ คตส. รองลงมา เป็นแหล่งข่าวสารจากรัฐ ได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และอดีตผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ ร้อยละ 19.05 ส่วนแหล่งข่าวสารจากสื่อมวลชนนั้น เป็นการรายงานข่าวจากการสังเกตการณ์ และจากข้อมูลเอกสาร ร้อยละ 9.52

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

คมช.โชว์ผลงาน ล้างระบอบทักษิณ (21 มี.ค. 50)

สนช.เดินเกม บีบนายกฯไขก๊อก (10 พ.ค. 50)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏใน**รัฐบาลทักษิณ** และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของนสพ.ไทยรัฐ เห็นได้ว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ แหล่งข่าวสารทั้งหมดกระจุกตัวอยู่ที่**รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ** ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ แหล่งข่าวสารมีลักษณะกระจายจากหลากหลายประเภท ทั้งแหล่งข่าวสารจากองค์กรอิสระ จากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ และสื่อมวลชน ดังตารางที่ 6 ข

ตารางที่ 6 ข แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ใน**รัฐบาลทักษิณ**และ**รัฐบาลสุรยุทธ์** ของนสพ.ไทยรัฐ

แหล่งวาระข่าวสาร	ปริมาณแหล่งวาระข่าวสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	13	100	4	19.05
องค์กรอิสระ	0	0.00	15	71.43
สื่อมวลชน	0	0.00	2	9.52
รวม	13	100.00	21	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่งข่าว

นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในรัฐบาลทักษิณ พบว่า เป็นแหล่งข่าวสารที่มาจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 51.11 ได้แก่ นายกรัฐมนตรี โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการคลัง พรรคร่วมรัฐบาล และการเคหะแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พอช. และธนาคารอาคารสงเคราะห์ หรือ ธอส.

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

ทักษิณทุ่ม8หมื่นล้านใน5ปี ผุดบ้านล้านยูนิตช่วยคนจน (7 ม.ค. 46)

'สมคิด' ปลดแอกบ้านเคื้ออาหารพันคช. (17 พ.ย. 46)

รัฐบาลเอาใจ 'คนชนบท' อัด870ล. สร้างที่อยู่อาศัย (24 ม.ค. 48)

ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า มีแหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 61.11 ได้แก่ นายกรัฐมนตรี โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม การเคหะแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือ สคบ. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ หรือ ธอส. และกองปราบปราม

ตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ปรากฏแหล่งข่าวดังกล่าว

ปรับคดีจ้องฆ่าพยาน'บ้านเคื้ออาหาร' (16 ก.พ. 49)

ธอส.ปลดสินเชื่อบ้านเคื้อฯมีปัญหา (29 พ.ย. 49)

กรม.อนุมัติ 1.36หมื่นล.ลุยบ้านมั่นคง2แสนยูนิต (13 ธ.ค. 49)

เมื่อเปรียบเทียบแหล่งข่าวสารที่ปรากฏในรัฐบาลทักษิณ และรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ เห็นได้ว่า ทั้งสองช่วงรัฐบาล มีแหล่งข่าวสารหลากหลายประเภท โดยมีแหล่งข่าวสารจากรัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจมากที่สุดเหมือนกัน และแหล่งข่าวสารที่มีปริมาณมากเป็นลำดับที่สองในรัฐบาลทักษิณ คือ ประชาชน/ นักรูทกิจ/ เอกชน และในรัฐบาลสุรยุทธ์ คือ องค์กรอิสระ ดังตารางที่ 6 ก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 ค แสดงปริมาณแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ

แหล่งวาระข่าวสาร	ปริมาณแหล่งวาระข่าวสาร			
	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
รัฐ/ รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	23	51.11	22	61.11
องค์กรอิสระ	2	4.44	10	27.78
นักวิชาการ	5	11.11	1	2.78
ประชาชน/ นักธุรกิจ/ เอกชน	13	28.89	2	5.56
สมาคม/ ชมรม/ เอ็นจีโอ	2	4.44	1	2.78
รวม	45	100.00	36	100.00

หมายเหตุ : ข่าวแต่ละชิ้นอาจมีแหล่งข่าวมากกว่า 1 แหล่งข่าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

● การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหา ●

1) ทิศทางเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

1.1 นสพ.มติชน

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของ นสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ การดำเนินโครงการบ้านคนจน และปฏิบัติการต่อโครงการบ้านคนจน

● ประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางของความตั้งใจและความทุ่มเทของรัฐบาลในการสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่คนยากจน อันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางบวก โดยนำเสนอให้เห็นว่ารัฐบาลได้พยายามจัดหาที่ดินเพิ่มเติมเพื่อขยายการก่อสร้างโครงการรองรับความต้องการของประชาชน การทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากให้แก่โครงการบ้านเอื้ออาทรและบ้านมั่นคง รวมทั้งการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนโดยการจัดหาแหล่งเงินกู้ยืม และการผลิตเฟอร์นิเจอร์ราคาถูก

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ที่ประชุมเห็นชอบให้จัดสรรงบประมาณ 20 ล้านบาท ให้ กคช. เพื่อสำรวจที่ดินทั้งของรัฐวิสาหกิจ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ รวมถึงที่ดินที่อยู่ในบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย(บสท.) เพื่อพิจารณาคัดเลือกมาดำเนินโครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้ได้น้อยเพิ่มเติมอีกใน 20 เมืองทั่วประเทศ” (15 ม.ค. 46)

“ในปี 2547 รัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณ 1,750 ล้านบาท ให้กับโครงการ “โครงการบ้านมั่นคง เพื่อชุมชนเข้มแข็ง” จากที่ในปี 2546 ใช้งบฯสนับสนุนเพียง 100 ล้านบาท ทั้งนี้ ต้องการให้ชุมชนแออัดหมดไปจากประเทศไทยภายใน 5-6 ปี” (25 มิ.ย. 46)

“บ้านเดี่ยวที่โครงการรังสิตคลอง 3 จำนวน 477 ยูนิตนั้น มียอดจองสูงถึง 9 หมื่นราย จึงมีความเห็นว่าจะนำที่ดินของการเคหะแห่งชาติในพื้นที่รังสิตคลอง 5 มาทำโครงการบ้านเดี่ยวเพื่อรองรับความต้องการของประชาชน คาดว่าจะสามารถทำได้ราว 500-600 ยูนิต นอกจากนี้จะซื้อที่ดินของเอกชนที่เป็นเอ็นพีแอล (หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้) และอยู่ในความดูแลบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย(บสท.) มาดำเนินการเพิ่มก็ได้... ขณะนี้พิจารณาว่าจะให้ธนาคารนครหลวงไทยเข้ามาปล่อยสินเชื่อซื้อบ้านด้วย นอกเหนือจากธนาคารออมสินและธนาคารอาคารสงเคราะห์ที่มีอยู่ โดยจะขอผ่อนปรนให้ธนาคารนครหลวงไทยไม่ต้องประเมินผู้กู้ เนื่องจากในระยะ 5 ปีแรกมีการเคหะแห่งชาติให้การค้ำประกันอยู่แล้ว” (24 ก.พ.46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนได้นำเสนอประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็น

ดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ารัฐบาลทุ่มเทและให้ความสำคัญกับการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่ยากจน

การเน้นย้ำดังกล่าว มีการใช้คำว่า “จี้” ในพาดหัวข่าว “จี้ ‘กคช.’หาหมื่นหลัง รับใบจองบ้านคนจน (25 ก.พ. 46) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้เร่งรัดให้การเคหะแห่งชาติรีบจัดหาบ้านเพื่อคนยากจน ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และการใช้คำว่า “ทุ่ม” ในพาดหัวข่าว “ทักษิณ ‘ทุ่ม’1.7 พันล้าน ‘บ้านมั่นคง’” (25 มิ.ย. 46) คำนี้มีความหมายเหมือนคำว่า “ทุ่มเท” หมายความว่า “ใช้ความสามารถ กำลัง หรือสติปัญญาทั้งหมดทำลงไป” (www.dictionaryonline4u.com) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณให้จำนวนมาก เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน

นอกจากนี้ มีการใช้คำว่า “ของขวัญ” ในพาดหัวข่าว “ให้ของขวัญ ‘คนจน’-ผ่อนบ้าน30บาททั่วประเทศ.” (11 พ.ย. 45) คำนี้มีความหมายว่า “สิ่งที่ให้กันเป็นการถนอมขวัญ หรือเพื่ออวยยศยศไมตรี” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับบ้านเอื้ออาทรจะมีความหมายโดยนัย แสดงให้เห็นว่าบ้านเอื้ออาทรเป็นสิ่งมีคุณค่า ซึ่งรัฐบาลสร้างขึ้นมาเพื่อมอบให้แก่ประชาชน เป็นการแสดงออกถึงความปรารถนาดี และการอุปมาอุปไมย (Metaphor) ในประโยค “ให้จัดหาสถานที่ทำโครงการต่อไป เพราะต้องการให้ความหวังกับคนจน” เมื่อมีความหวังก็สามารถทำงานให้กับสังคมได้ (18 ก.พ.46) เป็นการเปรียบเทียบโครงการบ้านคนจนของรัฐบาลว่าเป็นเสมือนความหวังของคนยากจน การใช้ภาษาดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้ในด้านบวก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(25 มิ.ย. 46)

(11 พ.ย. 45)

● ประเด็นปฏิบัติการต่อโครงการบ้านคนจน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านคนจนเป็นที่ยอมรับ ชื่นชม และเป็นความหวังของประชาชนให้สามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางบวก โดยนำเสนอจำนวนผู้จองบ้านเอื้ออาทร ความต้องการบ้านมั่นคงและบ้านเอื้ออาทร รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นนายกษทักษิณ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ปิดจอง‘บ้านเอื้ออาทร’วันสุดท้าย ประชาชนร่วม 3 หมื่นคนแห่ทะเล็กการเคหะฯ สรุปลยอดรวม 10 วันทะลุ 1.8 แสนราย”รวมว.พัฒนาสังคม” ลุ้น ครม.ไฟเขียวสร้างเพิ่มบ้านเดี่ยว “รังสิต” คลอง 3 ...สำหรับยอดจองจนถึงช่วงเวลา 17.00 น. วันที่ 23 กุมภาพันธ์ รวมทั้งสิ้น 34,967 หน่วย ประกอบด้วย รังสิต คลอง 3 จำนวน 17,321 หน่วย, ประชาณิเวศน์ 5,250 หน่วย, หัวหมาก 8,416 หน่วย, บางโหลง จำนวน 2,418 หน่วย และหนองหอย จ.เชียงใหม่ 1,562 หน่วย เมื่อสรุปลยอดจองตั้งแต่วันที่ 14 กุมภาพันธ์จนถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ รวม 10 วัน ยอดจองทั้งสิ้น 184,961 หน่วย” (24 ก.พ. 46)

“ชาวบ้านได้มีการแบ่งเป็นสองกลุ่มโต้เถียงกันเรื่องที่อยู่ ฝ่ายหนึ่งต้องการให้การเคหะฯ สร้างเป็นบ้านเอื้ออาทรเป็นบ้านแนวราบเหมือนบ้านเอื้ออาทรคลอง 3 รังสิต ขณะที่อีกฝ่ายต้องการให้ พอช.สร้างบ้านมั่นคงเป็นแฟลตให้” (4 มิ.ย. 47)

“เมื่อคณะของนายกรัฐมนตรึเดินทางมาถึง เจ้าหน้าที่ กคช. นำโดยนางชวนพิศ ฉายเหมือนวงศ์ ผู้ว่าการ กคช.ให้การต้อนรับและนำคณะชมขั้นตอนการจองซื้อ และบ้านตัวอย่าง ระหว่างการเยี่ยมชม มีประชาชนเข้ามาห้อมล้อมคณะของนายกรัฐมนตรึ พร้อมกล่าวขอบคุณที่จัดทำโครงการนี้ขึ้นมา มีพนักงานขับรถแท็กซี่คนหนึ่งถึงกับก้มกราบขอบคุณนายกรัฐมนตรึ” (18 ก.พ. 46)

วิธีการนำเสนอ

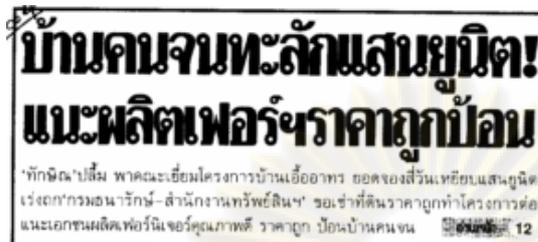
นสพ.มติชนได้นำเสนอประเด็นปฏิภริยาต่อโครงการบ้านคนจน ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ประชาชนชื่นชอบ และตอบรับโครงการบ้านคนจนของรัฐบาล รวมถึงตัวนายภทักษิณซึ่งเป็นเจ้าของนโยบายด้วย

การเน้นย้ำดังกล่าว มีการใช้วลีว่า “ขวัญใจคนจน” ในความนำ “ขวัญใจคนจน - พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ไปเยี่ยมโครงการ‘บ้านเอื้ออาทร’ที่สำนักงานการเคหะแห่งชาติ ย่านคลองจั่น เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ซึ่งเปิดจองเป็นวันที่สี่ ปรากฏว่เมื่อเห็นนายภทักษิณ ชาวบ้านต่างเข้าไปห้อมล้อมขอบคุณที่ช่วยเหลือคนจน ...” (18 ก.พ. 46) คำว่า “ขวัญใจ” มีความหมายว่า “เป็นที่นิยมรักใคร่” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่นายภทักษิณเป็นที่นิยมรักใคร่ของคนยากจน เนื่องจากเป็นผู้ออกนโยบายที่ให้โอกาสคนยากจนสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง

นอกจากนี้พบว่า มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) ในพาดหัวข่าว “แห่จองบ้านเอื้ออาทร ยอดวันแรก 2.2 หมื่น” (15 ก.พ. 46) “บ้านคนจนทะเล็กแสนยูนิต! แนะผลิตเฟอร์ชราคาถูกป้อน” (18 ก.พ. 46) และ “ปิดจอง‘บ้านเอื้ออาทร’ทะลุ 1.8 แสน”(24 ก.พ. 46) เป็นการ ใช้ภาษาทำให้เกิดภาพเกินจริง ส่งผลให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้คล้อยตามว่มีผู้จองบ้านเอื้ออาทรจำนวนมากจริง ๆ ซึ่งการใช้ภาษาดังกล่าว ยังทำให้ผู้อ่านเชื่อได้ว่คนส่วนใหญ่ชื่นชอบ และสนับสนุนโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นการทำให้เกิดความเชื่อว่าใคร ๆ หรือคนส่วนใหญ่ทำอย่งนั้น ทุกคนก็ควรทำตาม (Bandwagon) ซึ่งอาจมีผลให้ผู้อ่านรีบไปจองบ้านเอื้ออาทร หรือมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการบ้านเอื้ออาทรตามไปด้วย

การใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายบ้านคนจนในด้านบวก ทำให้เห็นว่ารัฐบาลและโครงการบ้านคนจนเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนจำนวนมาก

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(18 ก.พ. 46)

(24 ก.พ. 46)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นหลัก คือ การตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร การปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทร และปฏิริยาต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร

- ประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณมีการทุจริตเกิดขึ้น ส่งผลให้ประเทศชาติได้รับความเสียหาย ทำให้เกิดการรับรู้ไปในทิศทางลบ โดยนำเสนอผลการตรวจสอบของคตส. ซึ่งพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ และมีการเรียกรับสินบนโดยรัฐมนตรีและผู้บริหารของการเคหะแห่งชาติ ในการจัดซื้อที่ดินและการจ้างผู้รับเหมาก่อสร้าง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“สำหรับปัญหาภาพรวมที่พบในการดำเนินงานโครงการบ้านเอื้ออาทร สามารถแบ่งออกได้เป็น 1.ที่ตั้งโครงการมีปัญหา 2.คนเช่าอยู่ไม่เต็มโครงการ 3.การก่อสร้างมีความล่าช้า 4.เกิดปัญหาเรื่องเครดิตในการดำเนินงานโครงการ 5.ผู้ซื้อที่ดิน ทั้งนี้ สำหรับโครงการที่อยู่ในข่ายมีปัญหาและถูกตรวจสอบ ได้แก่ โครงการบ้านเอื้ออาทร ที่รังสิต คลอง 1, 3 โครงการบ้านเอื้ออาทรบางพลี จ.สมุทรปราการ” (19 มี.ค. 50)

“คณะอนุกรรมการตรวจสอบฯ พบการทุจริตเป็นขบวนการที่ชัดเจนแบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ 1.การรับซื้อโครงการจากเอกชนในราคาแพงเพราะมีการบวกราคาเกินจริง ใน 4 โครงการ ส่งผลให้รัฐเสียหาย 700 ล้านบาท

บาท โดยพบว่ามีการจับกลุ่มกันของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้บริหาร กคช.ที่รับผิดชอบกับนายหน้าค้าที่ดิน มีการบวกราคาที่ดินเกินจริง โดยมีการเจรจาแบ่งประโยชน์ให้แก่ นายหน้า เจ้าหน้าที่ตรวจสอบที่ดินและโครงการผู้บริหาร กคช. ผู้รับเหมาและนักการเมือง 2.การแปลงโครงการที่ดินเคียบบนธรรมดา มาเป็นที่ดินเคียบบนโครงการ พบบาททุจริต จำนวน 10 โครงการ เสียหาย 500 ล้านบาท 3.การปลอมแปลงสมุดประเมินราคาที่ดินหรือกรอกรายการประเมินที่ดินเป็นเท็จ จำนวน 32 คดี และ 4.การทำสัญญาจัดสรรโฉดัดแปลงให้เอกชน โดยมีรัฐมนตรีเรียกสินบน จำนวน 1 คดี

สำหรับข้อกล่าวหาในคดีนี้ ประกอบด้วย 1.ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ได้แก่ นายวัฒนา เมืองสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีความผิดตามกฎหมายอาญามาตรา 157 ฐานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ, นายมานะ วงศ์พิพัฒน์ อดีตประธานกรรมการ การเคหะแห่งชาติ (กคช.) และประธานคณะกรรมการพิจารณาการขึ้นของโครงการ มีความผิดมาตรา 3 และมาตรา 11 พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ...” (20 มี.ค. 50)

นอกจากนี้ มีการนำเสนอข่าวการจับกุมมือปืนที่พยายามฆ่าพยานในคดีทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นการสนับสนุนให้เห็นว่า มีการทุจริตเกิดขึ้นจริงในการดำเนินโครงการฯ ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

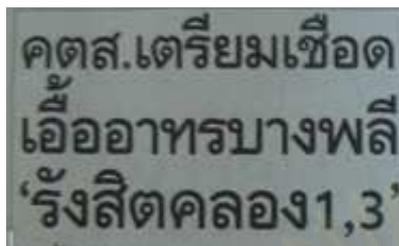
“กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 6 (บช.ภ.6) จับกุมนายจำลอง และนายรังสรรค์ ไม่ทราบนามสกุล 2 ผู้ต้องหาเมื่อวานนี้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต และสอบสวนขยายผลในชั้นสืบสวนให้การอ้างว่า ได้รับว่าจ้างจากนายเผือก เป็นเงิน 80,000 บาท เตรียมลงมือสังหารนายดิเรก เวชชทนดี พยานปากสำคัญคดีการตรวจสอบการทุจริตของ คตส. ในโครงการบ้านเอื้ออาทร คลอง 9 จ.ปทุมธานี แต่ถูกจับกุมเสียก่อน ว่าเหตุการณ์นี้ไม่ส่งผลต่อกำลังใจในการทำงานของ คตส. และพร้อมที่จะเร่งเดินหน้าตรวจสอบในโครงการต่างๆ ต่อไป” (16 ธ.ค 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนได้นำเสนอประเด็นการตรวจสอบการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณ มีการทุจริตเกิดขึ้น สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติ ทำให้เกิดการรับรู้ในด้านลบ

การเน้นย้ำดังกล่าว มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) โดยใช้คำว่า “เชือด” ในพาดหัวข่าว “คตส.เตรียมเชือด เอื้ออาทรบางพลี “รังสิตคลอง1,3” (19 มี.ค. 50) เป็นการใช้ภาษาทำให้เกิดภาพเกินจริง ส่งผลให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ว่าคตส.ได้ตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทรบางพลีและรังสิตอย่างจริงจัง โดยไม่ปราณีหรือผ่อนปรนแต่อย่างใด

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(19 มี.ค. 50)

(20 มี.ค. 50)

- ประเด็นการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอ้ออาหาร

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านเอ้ออาหารของรัฐบาลทักษิณมีปัญหาและข้อบกพร่อง ทำให้รัฐบาลสุรยุทธ์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินโครงการฯ เพื่อลดความสูญเสียของประเทศชาติ ทำให้เกิดการรับรู้โครงการบ้านเอ้ออาหารของรัฐบาลทักษิณในทิศทางลบ โดยนำเสนอให้เห็นว่าโครงการบ้านเอ้ออาหารมีปัญหาการก่อสร้างที่ล่าช้า และก่อสร้างในพื้นที่ซ้ำซ้อนหลายแห่ง ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณ ไม่สอดคล้องกับความต้องการ จึงมีการชะลอการก่อสร้างโครงการใหม่พร้อมทั้งรับฟังปัญหาและความคิดเห็นจากผู้อยู่อาศัย ผู้อยู่บ้านเอ้ออาหาร และผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"ขณะนี้โครงการบ้านเอ้ออาหารมีคำถามข้อสงสัยเกี่ยวกับขนาดตึกจากประชาชนจำนวนมาก เนื่องจากการตรวจสอบของ คตส. ประชาชนไม่น้อยรู้สึกไม่มั่นใจ นายไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) จึงให้จัดการสัมมนา เพื่อรับฟังปัญหาจากผู้อยู่อาศัยและผู้จองสิทธิบ้านเอ้ออาหาร โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ มาเสนอแนะทางออก ทุกวันนี้ปัญหาก่อสร้างบ้านเอ้ออาหารมีความล่าช้าไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ขณะที่ความต้องการของประชาชนยังมีอีกมาก กคช.จึงต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องแต่ต้องไม่เป็นภาวะที่มากเกินไปเหมือนรัฐบาลที่ผ่านมา ซึ่งมีนโยบายให้ก่อสร้างบ้านเอ้ออาหารมากถึง 6 แสนหน่วย เรื่องนี้ กคช.เคยท้วงติงไปแล้ว แต่เข้าใจว่ารัฐบาลชุดที่แล้วต้องการหวังผลทางการเมือง" (16 ธ.ค. 49)

นายวัลลภ พลอยทับทิม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะประธานคณะกรรมการการเคหะแห่งชาติ (บอร์ด กคช.) เปิดเผยว่า บอร์ด กคช.ได้เห็นชอบให้ชะลอการให้ดำเนินการบ้านเอ้ออาหารบางส่วนที่ยังไม่มีข้อผูกพันทางสัญญา ซึ่งขณะนี้เหลือการจัดหาอยู่อีก 180,000 ยูนิต ทั้งนี้เพื่อที่จะพัฒนาโครงการที่มีสัญญาก่อสร้างอยู่แล้วให้แล้วเสร็จสมบูรณ์และส่งมอบก่อน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการประมาณ 330,000 ยูนิต ส่วนใหญ่มีการก่อสร้างค่อนข้างล่าช้าเกิน 50% ซึ่งในส่วนนี้ก็จะต้องมีการปรับแผนการดำเนินการใหม่" (17 ก.พ. 50)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนได้นำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทรไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณ มีปัญหาและข้อบกพร่อง จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เป็นการสนับสนุนให้เกิดการรับรู้โครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

● ประเด็นปฏิบัติการต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณได้สร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางลบ โดยนำเสนอการร้องเรียนของประชาชนซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากบ้านเอื้ออาทรที่สร้างไม่เสร็จและจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

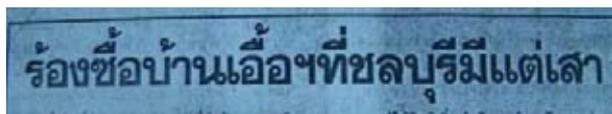
“ชาวบ้านอ.ศรีราชา ประมาณ 100 คน เข้าพบสมาชิกสภา อบจ.ชลบุรี ร้องเรียนโครงการบ้านเอื้ออาทร ต.บ่อวิน อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ซึ่งเป็นโครงการของการเคหะแห่งชาติ ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี 2548 ทั้งหมด 2,150 ยูนิตว่า ปัจจุบันมีเพียงเสาอาคารปล่อยทิ้งไว้ให้รกร้างเท่านั้น ไม่ได้ก่อสร้างให้เสร็จแต่อย่างใด” (23 พ.ค. 50)

“เรียกร้องให้ไต่สวนฉุกเฉิน เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่โดยประพฤตินิยมชอบในวงราชการ กลั่นแกล้งผู้ร้องเรียน ไม่ให้สิทธิที่อยู่อาศัยบ้านเอื้ออาทร และไม่มีสิทธิมีแผนขายของทำมาหากิน และให้ตรวจสอบนักการเมือง กลุ่มนายทุนที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์โดยร่วมมือกับเจ้าหน้าที่การเคหะแห่งชาติ” (12 มิ.ย. 50)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.มติชนได้นำเสนอประเด็นปฏิบัติการของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านเอื้ออาทรไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าว แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน เป็นการสนับสนุนให้เกิดกรอบในด้านลบแก่โครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(23 พ.ค. 50)

(12 มิ.ย. 50)

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.มติชน

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนได้นำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินโครงการบ้านคนจน และปฏิกริยาต่อโครงการบ้านคนจน ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร การปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทร และปฏิกริยาต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนและประเด็นปฏิกริยาของประชาชนถูกนำเสนอในทิศทางบวกเพียงด้านเดียว ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร การปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทร และปฏิกริยาต่อโครงการบ้านเอื้ออาทรถูกนำเสนอในทิศทางลบเพียงด้านเดียว

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า นสพ.มติชนใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่นโดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหาในแต่ละประเด็นทั้งในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์

1.2 นสพ.ไทยรัฐ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.ไทยรัฐ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ การดำเนินโครงการบ้านคนจน และการควบคุมดูแลโครงการบ้านคนจน

- ประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางของการให้ความช่วยเหลือประชาชนให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เกิดการรับรู้ไปในทิศทางบวก โดยนำเสนอแนวคิดจัดตั้งโรงรับจำนำภายในโครงการบ้านเอื้ออาทร เพื่อช่วยเหลือประชาชนด้านการเงินโดยไม่ต้องพึ่งพาเงิน

นอกระบบ การแจกเตียงให้แก่ผู้ได้รับบ้านเอื้ออาทร และการมีแนวคิดให้ไม้และปูนในการก่อสร้างบ้านสำหรับประชาชนผู้มีที่ดินเป็นของตนเองแล้ว

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“กำลังศึกษาว่าจะสามารถขยายโรงรับจำนำของรัฐเป็นสาขาย่อยไว้ในโครงการบ้านเอื้ออาทรทุกแห่งจะได้หรือไม่ เพื่อให้คนในชุมชนไม่พึ่งพาเงินนอกระบบ” (1 เม.ย. 46)

“มีผู้โชคดีที่นายกรัฐมนตรีจับสลากให้เป็นเจ้าของบ้านเอื้ออาทรก่อนใคร 45 รายชื่อ ซึ่งทั้ง 45 รายนี้ จะได้เตียงจากนายกรัฐมนตรีเป็นของขวัญบ้านละ 1 ชุดด้วย” (17 มิ.ย. 46)

“บ้านเพื่อคนจนในปัจจุบันมีอยู่ 3 แบบคือ บ้านเอื้ออาทร บ้านมั่นคงและบ้านออมสินสำหรับชาวบ้านที่มีที่ดินแต่ไม่มีกำลังทรัพย์ที่จะสร้างบ้านนั้น รัฐบาลควรเข้าไปช่วยเหลือให้สร้างบ้านได้ โดยอาจจะอุดหนุนไม้และปูนให้ชาวบ้านลงแรงสร้างเอง” (22 ก.ค. 47)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนส่วนใหญ่ไว้ในตำแหน่งเนื้อหาข่าวและบางครั้งนำเสนอในตำแหน่งพาดหัวข่าวแรก โดยแทบไม่ได้นำเสนอไว้ในตำแหน่งความนำ แสดงให้เห็นว่านสพ.ไทยรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าวมากนัก ส่งผลให้ผู้อ่านไม่ได้รับรู้ความสำคัญของประเด็นการดำเนินโครงการฯตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม พบว่ามีการเชื่อมโยงสีแดงเข้ากับความเป็นสิริมงคลของพิธีมอบบ้านเอื้ออาทร ในประโยค “วันนี้ใส่เสื้อสีแดงมาตั้งใจเป็นพิเศษ เพราะอยากแสดงความยินดีให้เป็นมงคลกับผู้ที่จะเข้าอยู่บ้านใหม่ทั้งหมด” (27 ก.พ. 49) เป็นคำกล่าวของนายกษัตริย์กษัตริย์ในวันที่มอบบ้านเอื้ออาทร แสดงถึงการนำความเชื่อถือของชาวจีนซึ่งเชื่อว่าสีแดงเป็นสิริมงคล เป็นสัญลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรือง มาเชื่อมโยงเข้ากับเสื้อสีแดงที่นายกษัตริย์ใส่ ทำให้ผู้ได้รับมอบบ้าน หรือประชาชนมาร่วมงาน รวมทั้งผู้อ่านเกิดการรับรู้ หรือมีความรู้สึกต่อการมอบบ้านเอื้ออาทรของนายกษัตริย์กษัตริย์ว่าเป็นเรื่องที่ดี มีความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้เกิดการยอมรับและเชื่อถือในโครงการบ้านเอื้ออาทร ตามเทคนิคการนำชื่อเสียงของสิ่งที่ได้รับความเชื่อถือไปยังอีกสิ่งหนึ่งเพื่อสร้างให้เกิดความยอมรับมากขึ้น (Transfer) การใช้เทคนิคทำให้เกิดการรับรู้ในด้านบวก

● ประเด็นการควบคุมดูแลโครงการบ้านคนจน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางของการแย่งชิงกันดูแลโครงการบ้านเอื้ออาทรระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล เพราะเป็นโครงการที่ได้รับความนิยมจากประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางลบและบวก กล่าวคือ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ลงรอยกันระหว่างพรรคไทยรักไทยและพรรคชาติไทย ซึ่งต้องการโครงการบ้านคนจนไปควบคุมดูแลขณะเดียวกัน ได้สะท้อนให้เห็นว่าโครงการบ้านคนจนเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนประชาชนจำนวนมากจึงให้ความนิยมชมชอบ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ผู้สื่อข่าวถามว่า มีข่าวว่าพรรคไทยรักไทยจะยึดโครงการบ้านเอื้ออาทรไปดูแลแทน เพราะประชาชนให้การตอบรับดี นายบรรหารตอบว่า ไม่ทราบ การร่วมมือกันทำเพื่อคนจนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมจะดีกว่า ไม่อยากต่อความยาว เพราะไม่ช่วยให้อะไรดีขึ้น” (27 เม.ย. 46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอประเด็นการควบคุมดูแลโครงการบ้านคนจนไว้ในตำแหน่งเนื้อหาข่าว และบางครั้งนำเสนอในตำแหน่งพาดหัวข่าวย่อย โดยไม่ได้นำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและความนำ แสดงให้เห็นว่านสพ.ไทยรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าวมากนัก ส่งผลให้ผู้อ่านไม่ได้รับรู้ความสำคัญของประเด็นการควบคุมดูแลโครงการฯ ตามไปด้วย

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.ไทยรัฐนำเสนอในประเด็นหลัก คือ การตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร และการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทร

• ประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณมีการทุจริตเกิดขึ้น ส่งผลให้ประเทศชาติได้รับความเสียหาย ทำให้เกิดการรับรู้ไปในทิศทางลบ โดยนำเสนอการตรวจสอบของคตส. ซึ่งให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการทุจริตการเรียกรับสินบนโดยรัฐมนตรีและผู้บริหารของการเคหะแห่งชาติ ในการจัดซื้อที่ดินและการจ้างผู้รับเหมาก่อสร้าง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“โครงการบ้านเอื้ออาทรในช่วงท้ายของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร มีการเรียกรับผลประโยชน์จากบริษัทรับเหมาก่อสร้างบ้านเอื้ออาทรในโครงการต่าง ๆ ในลักษณะแบ่งเค้ก โดยจะเรียกเก็บจากบริษัทรับเหมาก่อสร้างที่ร่วมกับวิศวกรที่จัดทำโครงการเสนอก่อสร้างบ้านเอื้ออาทรต่อการเคหะแห่งชาติเพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีที่ดูแลรับผิดชอบในโครงการดังกล่าว ในอัตรายูนิตละ 1.5 หมื่นบาท โดยแบ่งเงินกินเปล่าเป็น 2 ส่วน คือ 1 หมื่นบาทต่อยูนิตสำหรับฝ่ายการเมือง อีก 5 พันบาทต่อยูนิตจะจ่ายให้กับทางการเคหะแห่งชาติ โดยมีเจ้าหน้าที่ในการเคหะแห่งชาติหลายระดับมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยจ่ายผ่านตัวแทนที่ประสานงาน...” (10 พ.ย. 49)

“คดีโครงการร่มเกล้า-บางพลี ที่กลุ่มผู้ทุจริตได้สมคบกันซื้อที่ดินของการเคหะแห่งชาติ ที่มีราคาที่ดินจริงเพียง 410 ล้านบาท แต่ซื้อในราคา 600 ล้านบาท พร้อมทั้งแปลงโครงการนี้เป็นการจ้างเหมาเบ็ดเสร็จมูลค่า 4,895 ล้านบาท แล้วนำกลับมาขายคืนการเคหะฯ โดยพอกส่วนต่าง ๆ ซ่อนไว้ประมาณ 387 ล้านบาท แบ่งเป็นผลกำไรเอกชน 197 ล้านบาท โดยผู้บริหารของคทส.ได้นำรายได้จากการขายที่ดินทั้งหมดไปกล่าวอ้างทางบัญชีแบ่งเป็นโบนัสให้พนักงานโดยมิชอบจำนวน 52 ล้านบาท ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้รับการยืนยันจากนภายในกคช.เอง” (21 มี.ค. 50)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอประเด็นการตรวจสอบการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรส่วนใหญ่วางไว้ในตำแหน่งเนื้อหาข่าว บางครั้งนำเสนอในตำแหน่งความนำและตำแหน่งพาดหัวข่าวย่อย โดยไม่ได้นำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวแรก แสดงให้เห็นว่านสพ.ไทยรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าวมากนัก ส่งผลให้ผู้อ่านไม่ได้รับรู้ความสำคัญของประเด็นการตรวจสอบการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรตามไปด้วย

อย่างไรก็ตาม พบการใช้คำว่า “หน้าเจื่อน” ในพาดหัวข่าวย่อย “ชวนพิศ หน้าเจื่อนถูกชักบ้านเอื้ออาทรฯ” (24 มี.ค. 50) คำนี้มีความหมายว่า “วางหน้าไม่สนิทเพราะกระดากอายเนื่องจากถูกจับผิดได้” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่าอดีตผู้ว่าการการเคหะแห่งชาติ รู้สึกกระดากอายเนื่องจากถูกจับผิดในคดีการทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการทุจริตดังกล่าวได้เกิดขึ้นจริง

นอกจากนี้มีการใช้คำว่า “แบ่งเค้ก” ในประโยค “...มีการเรียกรับผลประโยชน์จากบริษัทรับเหมาก่อสร้างบ้านเอื้ออาทรในลักษณะแบ่งเค้ก...” (10 พ.ย. 49) เป็นคำกล่าวของนายแก้วสรร อดิโพธิ ประธานตรวจสอบคดีทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นการอุปมาอุปไมย (Metaphor) โดยเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่เรียกรับจากบริษัทรับเหมาก่อสร้างว่าเป็นเสมือนเค้กก้อนหนึ่ง การแบ่งเค้ก จึงเหมือนเป็นการแบ่งผลประโยชน์ในโครงการบ้านเอื้ออาทรระหว่างรัฐมนตรี ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่รัฐ

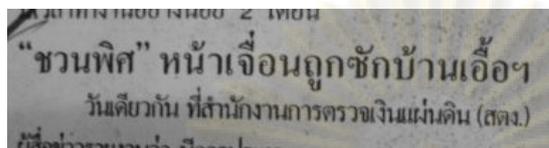
การใช้คำว่า “พญานาค” ในประโยค “...ส่วนจะตรวจสอบเสร็จเมื่อไหร่ไม่สามารถระบุได้ เพราะการจับพญานาคต้องใช้เวลา...” (11 ธ.ค. 49) และคำว่า “ตัวใหญ่” ในหัวข่าวย่อย “จ้องฟันตัวใหญ่ งามบ้านเอื้ออาทร” (11 ธ.ค. 49) ทั้งสองคำมีความหมายเข้าใจได้ว่า หมายถึงคนหรือสัตว์ที่มีขนาดใหญ่ ถ้าเป็นงู ก็เป็นพญานาค เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการตรวจสอบของคตส. จะเกิดความหมายโดยนัย แสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำผิดที่คตส.ต้องการตรวจสอบ เป็นผู้มีอำนาจ มีตำแหน่งหน้าที่ในระดับสูงขององค์กรหรือหน่วยงาน เป็นตัวการสำคัญซึ่งมีอำนาจสั่งการในโครงการบ้านเอื้ออาทร

การใช้คำว่า “ลงดาบ” ในพาดหัวข่าวย่อย “บอร์ดการเคหะฯเตรียมลงดาบเชือดซ้ำ” (21 มี.ค. 50) คำนี้มีความหมายว่า “ประหารชีวิตด้วยการใช้ดาบฟันคอให้ขาด” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับข่าวดังกล่าว จะเกิดความหมายโดยนัย แสดงให้เห็นว่า บอร์ดของการเคหะแห่งชาติจะพิจารณาความผิดการทุจริตของข้าราชการและตติสินลงโทษผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด เหมือนการประหารนักโทษ ซึ่งไม่มีการเมตตาปราณี

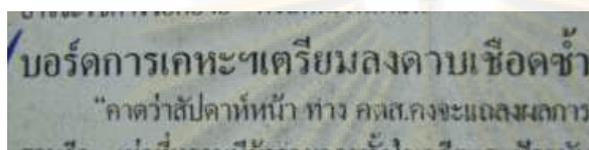
การใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) โดยใช้คำว่า “เชือด” ในพาดหัวข่าวย่อย “แก้วสรรฯ ชงเพิ่มเชือดบ้านเอื้ออาทร” (7 พ.ค. 50) เป็นการใช้ภาษาทำให้เกิดภาพเกินจริง ส่งผลให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ที่คตส.ได้สรุปสำนวนทุจริตในโครงการเอื้ออาทรอย่างไม่ปราณีหรือผ่อนปรนแต่อย่างใด

การใช้ภาษาดังกล่าว เป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณ มีการทุจริตเกิดขึ้นจริง เป็นการแบ่งปันผลประโยชน์กันในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้กระทำผิดเป็นผู้มีอำนาจระดับสูง ดังนั้นในรัฐบาลสุรยุทธ์จึงได้ดำเนินการตรวจสอบและเตรียมการลงโทษผู้กระทำผิด ทำให้เกิดการรับรู้โครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวย่อและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(24 มี.ค. 50)

(21 มี.ค. 50)

• ประเด็นการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทร

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณมีปัญหา รัฐบาลสุรยุทธ์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินโครงการฯ ทำให้การรับรู้โครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณเป็นไปในทิศทางลบ โดยนำเสนอให้เห็นว่าในระหว่างที่โครงการบ้านเอื้ออาทรกำลังถูกตรวจสอบเรื่องการทุจริต การเคหะแห่งชาติในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการทำงานให้มีความเหมาะสม โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน และเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“บอร์ดการเคหะแห่งชาติมีมติให้ชะลอโครงการบ้านเอื้ออาทรเกือบ 200,000 หน่วย ที่มีโควตาแล้ว แต่ยังไม่ได้เริ่มก่อสร้าง ส่วนอีกกว่า 300,000 หน่วยที่อยู่ระหว่างก่อสร้าง ให้เร่งแก้ปัญหาแต่ละโครงการไป ทั้งนี้แนวทางอาจมีทั้งการเลิกสัญญา ลดขนาดโครงการ หรือปรับรูปแบบโครงการ แต่จะไม่กระทบคนที่จองบ้านไว้จะได้กรรมสิทธิ์” (29 มี.ค. 50)

“กระทรวงพม.จะให้ความร่วมมือกับคตส.เต็มทีในกรณีทุจริตบ้านเอื้ออาทร พร้อมจะปรับรูปแบบวิธีการทำงานของการเคหะแห่งชาติให้เหมาะสม และแก้ปัญหาไม่ให้ประชาชนผู้จองบ้านได้รับความเดือดร้อน”

(10 พ.ค. 50)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทรส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งเนื้อหาข่าว บางครั้งนำเสนอในตำแหน่งพาดหัวข่าวย่อ โดยไม่ได้นำเสนอไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวแรกและความนำ แสดงให้เห็นว่านสพ.ไทยรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ประเด็น

ดังกล่าวมากนัก ส่งผลให้ผู้อ่านไม่ได้รับรู้ความสำคัญของประเด็นการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทรตามไปด้วย

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.ไทยรัฐ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.ไทยรัฐนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินโครงการบ้านคนจน และการควบคุมดูแลโครงการบ้านคนจน ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 2 ประเด็น ได้แก่ การตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร และการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทร

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนถูกนำเสนอในทิศทางบวกส่วนใหญ่ ส่วนประเด็นการควบคุมดูแลโครงการบ้านคนจนถูกนำเสนอทั้งในทิศทางลบและบวก ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร และการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทรถูกนำเสนอในทิศทางลบเพียงด้านเดียว

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า นสพ.ไทยรัฐใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่น โดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหาในแต่ละประเด็นทั้งในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์

1.3 นสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน ในช่วงรัฐบาลทักษิณ ของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลัก คือ การดำเนินโครงการบ้านคนจน ปฏิบัติการต่อโครงการบ้านคนจน และโครงการบ้านคนจนกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ

- **ประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจน**

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางของความตั้งใจและความทุ่มเทของรัฐบาลในการสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่คนยากจน ขณะเดียวกัน ได้นำเสนอให้เห็นว่าโครงการบ้านคนจนดำเนินโครงการอย่างไม่โปร่งใส ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางบวกและทิศทางลบ

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้สะท้อนว่ารัฐบาลพยายามจัดหาที่ดินเพิ่มเติมเพื่อขยายการก่อสร้างโครงการรองรับความต้องการของประชาชน การทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากให้แก่โครงการบ้านเอื้ออาทร บ้านมั่นคง และบ้านในชนบท รวมทั้งการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนโดยการจัดหาแหล่งเงินกู้ยืม และการผลิตเฟอร์นิเจอร์ราคา

ถูก นอกจากนี้ มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อดูแลการก่อสร้างโครงการ เพื่อให้มีความรวดเร็วในการดำเนินงาน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"รัฐบาลจึงวางแผนไว้ว่าจะสร้างบ้านเอื้ออาทรจำนวน 1 ล้านยูนิต ภายใน 5 ปี ซึ่งมั่นใจว่าไม่มีปัญหาอะไร รวมทั้งเรื่องงบประมาณ ถือเป็นเรื่องเล็กที่ต้องหามาให้ได้ เพราะเป็นเรื่องของชีวิตคน ขณะนี้ได้มอบหมายให้นายสมคิด ไปดูแลแล้ว โดยจะขยายโครงการไปทั่วประเทศ ส่วนภาคเอกชนแสดงความสนใจที่จะเข้ามาร่วมด้วย เพื่อให้คนจนสามารถลดต้นทุนในการสร้างชีวิต เช่น อาจจะใช้ที่ดินราคาถูกกว่าที่ดินที่คนจนเป็นเจ้าของ เป็นต้น ทั้งนี้ นายกษัยยังได้สั่งการให้ผู้ว่าการการเคหะฯ ไปสรรหาที่ดินมาสร้างเพิ่ม อาทิ ในกรุงเทพมหานครอาจจะพูดคุยกับการท่าเรือฯ ในพื้นที่ที่ถูกบุกรุกก็ให้เอาคืน และการเคหะฯ ขอปันส่วนมาสร้างเป็นแฟลตเป็นต้น (18 ก.พ. 46)

"โครงการบ้านมั่นคง เพื่อช่วยเหลือชุมชนแออัดจะใช้งบประมาณปี 2547 วงเงิน 1,733 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนที่อยู่อาศัยแก่ผู้อยู่ในชุมชนแออัดจำนวน 2 หมื่นครอบครัว จากทั้งหมด 200 ชุมชนทั่วประเทศ ขณะที่สถาบันการเงินของรัฐ ได้แก่ธนาคารออมสินและธนาคารอาคารสงเคราะห์ จะสนับสนุนสินเชื่อที่อยู่อาศัยวงเงิน 2,160 ล้านบาท รวมกับเงินสมทบจากท้องถิ่นอีก 540 ล้านบาท รวมเป็นงบประมาณที่จะใช้ในโครงการดังกล่าวในปี 2547 ทั้งหมด 4,433.5 ล้านบาท" (24 มิ.ย. 46)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอว่าโครงการบ้านคนจนเกิดปัญหาความไม่โปร่งใสในการดำเนินโครงการ เกิดการฮั้วประมูลการก่อสร้าง สร้างความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของโครงการฯ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

"โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี โดยอ้างคำกล่าวของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งกล่าวในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 เม.ย.ที่ผ่านมา ว่า มีนักการเมืองเข้าไปหาผลประโยชน์ในโครงการประมูลการก่อสร้าง ซึ่งหากปล่อยไว้จะเป็นปัญหาหมักหมมเหมือนเรื่องยาเสพติด โดย พ.ต.ท.ทักษิณ ได้หยิบยกการก่อสร้างโครงการบ้านเอื้ออาทรที่ จ.เชียงใหม่ มีการประมูลในวงเงิน 123 ล้านบาท บุคคลที่ได้งานไปประมูลได้ในราคา 122 ล้านบาท และส่วนต่าง 1 ล้านบาท น่าจะมีการฮั้วประมูล จึงจะใช้กฎหมายฮั้วประมูลเข้าไปตรวจสอบ" (2 พ.ค. 46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนส่วนใหญ่ ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ (emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่ารัฐบาลได้ทุ่มเทและให้ความสำคัญกับการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนที่ยากจน ขณะเดียวกันมีการดำเนินโครงการที่ไม่โปร่งใส

อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการเน้นย้ำในด้านบวก โดยใช้คำว่า "ทุ่ม" ในพาดหัวข่าว "รัฐทุ่ม 1.7 พันล. ผุด บ้านมั่นคง ลีดตแรกปีหน้า (18 ก.พ. 46) คำนี้มีความหมายเหมือนคำว่า "ทุ่มเท" ซึ่งมีความหมายว่า "ใช้ความสามารถ กำลัง หรือสติปัญญาทั้งหมดทำลงไป"

(www.dictionaryonline4u.com) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับโครงการบ้านคนจนโดยทุ่มเทงบประมาณให้จำนวนมาก

การใช้คำว่า “ของขวัญ” ในประโยค “...จะพยายามก่อสร้างให้เสร็จและส่งมอบก่อน 100 หน่วย ก่อนวันที่ 12 ส.ค.นี้ เพื่อเป็นของขวัญวันแม่...” (15 ม.ค. 46) คำนี้มีความหมายว่า “สิ่งของที่ให้กันเป็นการถนอมขวัญ หรือเพื่ออวยยศยไมตรี” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เมื่อนำมาเชื่อมโยงกับการก่อสร้างบ้านเอื้ออาทร จะมีความหมายโดยนัยซึ่งแสดงให้เห็นว่า บ้านเอื้ออาทรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งรัฐบาลสร้างขึ้นมามอบให้แก่ประชาชน เพื่อแสดงออกถึงความปรารถนาดีเนื่องในโอกาสวันแม่แห่งชาติ และการใช้คำว่า “ปลดแอก” ในพาดหัวข่าว “สมคิด ปลดแอกบ้านเอื้ออาทรพ้นกคช.” (17 พ.ย. 46) คำนี้มีความหมายว่า “ทำให้พ้นจากอำนาจ, ทำให้เป็นอิสระ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) แสดงให้เห็นว่านายสมคิด จะทำให้โครงการบ้านเอื้ออาทรเป็นอิสระจากการเคหะแห่งชาติ โดยจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นมาทำหน้าที่ดูแลและดำเนินโครงการโดยเฉพาะ ทำให้การดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรมีหรือคล่องตัวมากขึ้น

นอกจากนี้ พบว่า มีการใช้เทคนิคโฆษณาชวนเชื่อ ในข่าว “รัฐเร่งผูกบ้านเอื้ออาทร 2ปี 6แสนหน่วย” (10 ก.พ. 47) ซึ่งกคช.มีแนวคิดจะนำบริษัทซีเอ็มโก้ ซึ่งเป็นบริษัทลูกของกคช. มาดูแลและดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทร โดยผู้ว่ากคช.เลือกให้ข้อมูลเฉพาะด้านที่ดีในการนำบริษัทดังกล่าวมาดำเนินโครงการ เช่น เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินงาน ลดขั้นตอนในหลายๆ เรื่อง มีความรวดเร็ว สามารถดำเนินการได้ทันที ไม่ยุ่งยากในการก่อตั้งกิจการใหม่ ไม่ต้องเพิ่มทุน มีความคล่องตัว เป็นต้น การให้ข้อมูลเฉพาะด้านดังกล่าวเป็นการเลือกหรือเน้นให้ข้อเท็จจริงบางเรื่อง และปิดบังในบางเรื่อง (Card Stacking) และในประโยค “สิ่งที่รัฐบาลนี้พยายามจะทำก็คือ อยากรจะเพิ่มความฝันของคนไทยให้ได้ในทุกๆ มิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของปัจจัยสี่ ซึ่งบ้านนี้ถือเป็นปัจจัยสี่ที่สำคัญที่สุด คนไทยจำนวนมาก ขาดปัจจัยสี่ เมื่อขาดปัจจัยสี่ มันก็ทำให้ความหวังของชีวิตมันแย่ลง” (16 ก.พ. 46) แสดงให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรเป็นโครงการที่มีเจตนาดี เป็นความหวัง โอกาส และชีวิตของคนไทย เป็นการใช้คำที่มีความมุ่งหมายที่ดีแก่รัฐบาลและโครงการฯ ทำให้เกิดการยอมรับ (Glittering generality)

การใช้ภาษาดังกล่าว เป็นการสนับสนุนให้เกิดกรอบในด้านบวก ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านคนจนเป็นโครงการที่ดีและมีคุณค่า ซึ่งรัฐบาลได้มอบให้แก่ประชาชนผู้ยากจน

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

ทักษิณ'ทุ่มไม่อั้น
ถ่มบ้านคนจน5ปี1ล.ยูนิต

หลังการเลือกตั้งในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2547

(18 ก.พ. 46)

● ประเด็นปฏิบัติการต่อโครงการบ้านคนจน

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านคนจนไม่ได้รับความไว้วางใจในคุณภาพและความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ และไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากบริษัทเอกชนในการเข้าร่วมโครงการ ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางลบ กล่าวคือได้นำเสนอการร้องเรียนของ ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนการก่อสร้างบ้านเอื้ออาทรอย่างไม่มีความคุณภาพ เกิดปัญหาบ้านแตกร้าง สีหลุดล่อน ฯลฯ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“เจ้าของบ้านในโครงการบ้านเอื้ออาทรโดยผู้รับเหมา เร่งรีบก่อสร้างเพื่อให้ทันส่งมอบ ทำให้พบบ้านแตกร้าง-ฉาบผนังไม่เรียบ-สีหลุดล่อนมีจุดด่าง พบทุกหลังล้วนมีปัญหาแจ้งร้องทุกข์แล้วกลับไม่ยอมรับซ่อมแซมให้ โดยรายการซ่อมแซมที่ประชาชนร้องเรียนมากที่สุด คือ บ้านแตกร้าง บันไดบ้านไม่เรียบหรือมีรอยนูนบางส่วน บานเกล็ดเกลียวหวาน และทาสีไม่เรียบและมีสีล่อน เป็นต้น” (9 พ.ค. 47)

นอกจากนี้ มีการตั้งข้อสังเกตว่าการดำเนินโครงการไม่มีความโปร่งใสและเป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ใช่คนยากจนเข้ามาฉกฉวยหาประโยชน์ ทำให้ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ไม่ได้ตกอยู่ที่คนยากจนอย่างแท้จริง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ปัญหาอีกอย่างหนึ่งของโครงการบ้านเอื้ออาทรคือการดำเนินการที่ไม่โปร่งใสโดยมีนักการเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมหรืออาจจะมีการคอร์รัปชันเกิดขึ้น ทำให้ต้นทุนของบ้านเพิ่มขึ้น ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน จึงกลายเป็นส่วนแบ่งของนักการเมืองแทน ทำให้ความสนใจของบ้านเอื้ออาทรลดลงธนาคารต่างๆ ก็ไม่อยากข้องเกี่ยวกับธุรกิจที่มีความเสี่ยง” (20 พ.ค. 49)

“คนที่ได้ประโยชน์ส่วนใหญ่ ไม่ใช่ประชาชนผู้ต้องการบ้าน ซึ่งมีอยู่จำนวนหนึ่ง ไม่ได้มากอย่างที่รัฐตั้งเป้าไว้ 6 แสนหน่วย แต่คนที่ได้ประโยชน์จริงๆ จับต้องได้ คือ ผู้รับเหมาก่อสร้าง เพราะได้งานเป็นเนื้อเป็นหนัง เราจึงเห็นว่า มีบ้านเอื้ออาทร หลายโครงการที่เสร็จแล้ว ยังไม่โอน แต่การที่ก่อสร้างเสร็จยอมหมายถึงสร้างงานเสร็จไปแล้ว ได้เนื้องานไปแล้ว แต่การที่ลูกค้าไม่โอน เป็นเรื่องที่ต้องกลับมาทบทวนเหมือนกัน การนำเอาบ้านคนจน มาเป็นข้ออ้างในการสร้างโครงการต่อเนื่อง อาจไม่ตรงประเด็น เพราะคนที่มาลงชื่อชื่อ ไม่ใช่คนยากจน แต่น่าจะเป็น "คนอยากจน" ปะปนเข้ามาจำนวนมาก” (23 พ.ค. 49)

การนำเสนอในทิศทางลบอีกลักษณะหนึ่ง คือ นำเสนอให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ประกอบการเอกชนในการเข้าร่วมพัฒนาโครงการ เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคมากมายซึ่งทำให้ธุรกิจเอกชนประสบปัญหาขาดทุนหากเข้าร่วมโครงการ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“หากมองกันที่ต้นทุนการผลิตบ้านใหม่ ซึ่งขณะนี้แม้ว่าจะมีโอกาสได้ที่ดินราคาต่ำมาพัฒนา แต่ปัจจัยหลักในด้านวัสดุก่อสร้างไม่สามารถควบคุมได้ ปัจจัยเหล่านี้เชื่อว่าจะไม่สามารถทำให้ผู้ประกอบการเอกชน เข้ามาร่วมผลิตบ้านเอื้ออาทรได้ เพราะไม่คุ้มในเชิงธุรกิจ...ที่ผ่านมาก็เอกชนได้แสดงความคิดเห็นให้กับรัฐบาลไปแล้ว ว่าปัญหาใหญ่มีอะไรบ้าง เช่น ปัญหาเรื่องใบอนุญาตสิ่งแวดลอม ข้อกำหนดผังเมือง กฎหมาย

ควบคุมอาคาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ภาครัฐต้องนำไปพิจารณาว่าจะจัดการแก้ปัญหาอย่างไร เพื่อให้โครงการเดินหน้าได้โดยไม่ติดขัดข้อกฎหมาย” (3 มี.ค. 46)

“...ภาคเอกชนมองว่ายังมีอุปสรรคในทางปฏิบัติอีกหลายประการ ที่ทำให้มองว่าความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วมการพัฒนาโครงการบ้านเอื้ออาทรยังห่างไกลความเป็นจริง ยกเว้นเป็นการพัฒนาของหน่วยงานรัฐหรือบ้านบนที่ดินของรัฐ ซึ่งดูจะมีความเป็นไปได้มากกว่า ...” (16 ก.ค. 46)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอประเด็นปฏิภริยาต่อโครงการบ้านคนจนไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการบ้านเอื้ออาทรมีการก่อสร้างที่ไม่ได้คุณภาพ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเสียหาย เป็นโครงการที่ไม่มีความโปร่งใสและไม่ได้รับความสนใจจากเอกชน

การเน้นย้ำดังกล่าว พบการใช้คำว่า “โวย” ในพาดหัวข่าว “โวยสร้างบ้านเอื้ออาทรผนังแตกร้าว-สีหลุดล่อน” (9 พ.ค. 47) คำนี้เป็นภาษาปาก มีความหมายว่า “ส่งเสียงแสดงความไม่พอใจเกินกว่าเหตุ, ประท้วงด้วยการส่งเสียงเอะอะ”(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542) แสดงให้เห็นว่าผู้อยู่อาศัยในบ้านเอื้ออาทรแสดงไม่พอใจอย่างรุนแรงและได้ประท้วงเรียกร้อง เนื่องจากบ้านเกิดความเสียหาย ทำให้เห็นว่าการก่อสร้างที่ไม่ได้คุณภาพ ทำให้เกิดการรับรู้ในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(9 พ.ค. 47)

(3 มี.ค. 46)

● ประเด็นโครงการบ้านเอื้ออาทรกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้ว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลเป็นโครงการที่ดี ช่วยให้ธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมีการเจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้น ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ขณะเดียวกัน ได้นำเสนอให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรอาจสร้างปัญหาที่อยู่อาศัยเกินความต้องการหรือโอเวอร์ซัพพลาย สร้างความเสียหาย

ให้แก่ประเทศไทย นอกจากนี้ โครงการบ้านเอื้ออาทรยังได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้โครงการได้รับความเสียหาย ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้เกิดการรับรู้ทั้งในทิศทางบวกและลบ

การนำเสนอเนื้อหาในทิศทางบวกนั้น ได้นำเสนอว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรกระตุ้นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์อื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจวัสดุก่อสร้าง สินค้าตกแต่งบ้าน และการจ้างแรงงานให้มีการขยายตัว และมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นการกระตุ้นให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“โครงการบ้านคนจนหรือบ้านเอื้ออาทร โดยมาตรการกระตุ้นภาคอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องขยายตัวได้ ทั้งภาคก่อสร้าง วัสดุก่อสร้าง และยังเชื่อมโยงไปถึงการจ้างงานที่สูงขึ้น ส่งผลให้ประชาชนภาคครัวเรือนมีรายได้ ทำให้เกิดการบริโภค ส่งผลให้เศรษฐกิจเกิดการหมุนเวียน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ

แผนการเพิ่มปริมาณการก่อสร้างอสังหาริมทรัพย์ของรัฐบาลเพิ่มอีก 1 ล้านยูนิต ภายใน 5 ปีจากนี้ จะช่วยเพิ่มปริมาณการใช้ซีเมนต์ภายในประเทศ แม้จะไม่ทำให้โครงสร้างของอุตสาหกรรมซีเมนต์เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เนื่องจากสัดส่วนการใช้ซีเมนต์ในภาคอสังหาริมทรัพย์คิดเป็น 10% ของการก่อสร้างบ้านเดี่ยว คอนโด หรืออพาร์ทเมนต์ 1 หลัง แต่เชื่อว่า มาตรการดังกล่าวจะเป็นการกระตุ้นยอดการใช้ซีเมนต์ในภาคอื่นๆ ตามมาเพิ่มเติม

ด้านผู้ผลิตและจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ กล่าวว่า การที่รัฐบาลได้ออกมาตรการสนับสนุนภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งการจัดทำโครงการบ้านเอื้ออาทร เพื่อให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง อีกทั้งยังมีนโยบายให้ธนาคารของรัฐปล่อยสินเชื่อสำหรับซื้อเฟอร์นิเจอร์เพิ่มเติมจากสินเชื่อบ้าน ถือเป็นนโยบายที่ดี เพราะธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญที่มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ในประเทศจริงๆ และขณะเดียวกันก็เป็นภาคธุรกิจหลัก ที่มีความเชื่อมโยงไปยังธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อีกมาก” (3 มี.ค. 46)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางลบ ได้นำเสนอการให้ข้อมูลและความคิดเห็นของศูนย์วิจัยด้านอสังหาริมทรัพย์ว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรจะทำให้เกิดปัญหาที่อยู่อาศัยถูกทิ้งร้างเป็นจำนวนมาก ประเทศไทยได้รับความเสียหาย รวมทั้งนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการบ้านเอื้ออาทรอันได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทั้งราคาวัสดุก่อสร้างและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพิ่มสูงขึ้นทำให้มีการปรับราคาขายโครงการเพิ่มขึ้น ปัญหาการก่อสร้างที่ล่าช้า ผู้รับเหมาปรับลดขนาดหรือยกเลิกโครงการ และความต้อการซื้อโครงการลดลง สะท้อนถึงความล้มเหลวของโครงการ ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“การผลิตกันให้สร้างจำนวนมาก และเปิดขายต่อเนื่องอาจมีลูกค้าที่เป็นการเก็งกำไรปะปนเข้ามาซื้อ และสินค้าบ้านเอื้ออาทร จะกลายเป็นสต็อกบ้านราคาถูก ที่กลายเป็นบ้านร้างได้ในอนาคต กลายเป็นปัญหาเช่นเดียวกับตัวเลขคอนโดมิเนียมตลาดกลางที่ยังคงเป็นสต็อกอาคารร้าง ที่มีลูกค้าทรัพย์สินตกต่ำในปัจจุบันก่อนหน้านี้ คอนโดที่สร้างแล้วพบลูกค้าเก็งกำไรซื้อแล้วไม่เข้าอยู่อาศัย ซื้อแล้วแต่ผ่อนไม่หมดปล่อยให้ร้าง เป็นความเสียหายที่ภาคเอกชนลงทุนผิดพลาดเอง แต่ถ้าเป็นบ้านเอื้ออาทร ซึ่งรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณยูนิตละ 8 หมื่นบาท หากเกิดปัญหาแบบนี้ ประเทศต้องเสียหาย เงินของประชาชนก็จะสูญไปโดยเปล่าประโยชน์” (20 ส.ค. 46)

“ผู้ประกอบการบางราย เสนอขอปรับลดขนาดโครงการ ลดจำนวนการก่อสร้างลงจากที่เสนอไว้แต่แรก เช่น กรณีโครงการพร้อมมิตร เทพารักษ์ กม.2 ซึ่งเสนอโดย บจก.บุญสูงเสริม (2001) เดิมเสนอก่อสร้างจำนวน 1,300 ยูนิต ได้ปรับลดจำนวนลงเกือบ 700 ยูนิต เสนอใหม่จะสร้างเพียงกว่า 600 ยูนิต นอกจากนี้ ยังมีบางโครงการที่เอกชนขอยกเลิก จากที่ได้เปิดให้ประชาชนจองสิทธิในโครงการไปแล้วคือ บ้านเอื้ออาทร สุขุมวิท (บางปู) มีลูกค้ายื่นเอกสารขอจองสิทธิเพียง 104 ราย เอกชนเห็นว่าไม่คุ้มที่จะลงทุนในเชิงธุรกิจ จึงขอยกเลิกการดำเนินโครงการ” (20 พ.ค. 49)

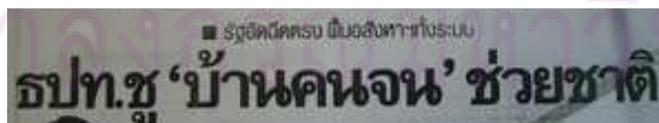
“กคช.ได้เปิดจองสิทธิบ้านเอื้ออาทรล็อตใหม่ไปล่าสุด ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเมษายน 2549 จำนวนกว่า 9.6 หมื่นหน่วย ด้วยวิธี “จองก่อน ได้สิทธิก่อน” โดยเปิดรับจองสำหรับลูกค้าเก่าเมื่อวันที่ 25-27 มีนาคม 2549 และเปิดรับจองสำหรับลูกค้าใหม่ ไประหว่างวันที่ 28 มีนาคม ถึง 1 เมษายน 2549 ที่ผ่านมา โดยเปิดรับจองที่สำนักงานใหญ่ การเคหะแห่งชาติ คลองจั่น สรุปจากยอดจองบ้านเอื้ออาทรทั้ง 2 รอบ ปรากฏว่า มียอดแสดงความสนใจที่ออกจากประชาชนเข้าไม่ถึง 50%” (20 พ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอประเด็นโครงการบ้านเอื้ออาทรกับผลกระทบทางเศรษฐกิจไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรส่งผลดีและผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งได้รับผลกระทบจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทำให้โครงการเกิดความเสียหาย ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

การเน้นย้ำดังกล่าว มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) โดยใช้คำว่า “อืด” และ “หด” ในพาดหัวข่าว “ยอดขายเอื้ออาทรอืด แรงซื้อหดของไม่ถึงครึ่ง” (20 พ.ค. 46) สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นภาพว่าการจองซื้อบ้านเอื้ออาทรไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชน แสดงถึงความล้มเหลวของโครงการ นอกจากนี้ มีการใช้อุปมาอุปไมย (Metaphor) โดยใช้คำว่า “พิษ” ในพาดหัวข่าว “บ้านเอื้ออาทรรับพิษดบ.พุง กคช.ซุ่มขึ้นงวดดาวน60%” (23 พ.ค. 46) คำนี้มีความหมายว่า “สิ่งที่ร้ายเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือให้ความเดือดร้อนแก่จิตใจ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542) เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยได้เป็นเสมือนการพ่นพิษหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่โครงการบ้านเอื้ออาทร ทางกคช.จึงจำเป็นต้องเพิ่มจำนวนเงินในการผ่อนชำระค้างงวด ทำให้ผู้ได้รับสิทธิบ้านเอื้ออาทรได้รับความเดือดร้อน การใช้ภาษาดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้ในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(3 มี.ค. 46)

อย่างไรก็ตาม พบว่า นอกจากการวางกรอบในประเด็นหลัก 3 ประเด็นข้างต้น ยังพบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้ใช้ภาพกราฟฟิคประกอบการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับโครงการบ้านคน

จน โดยใช้แสดงข้อมูลความคืบหน้าของโครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นภาพพื้นหลังของการรายงานข่าว และเป็นภาพแบบบ้านในโครงการบ้านคนจน ทำให้การนำเสนอข่าวมีความน่าสนใจมากขึ้น และผู้อ่านสามารถรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฯ ได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างการใช้ภาพกราฟฟิคดังกล่าว

(15 ม.ค. 46)

ความคืบหน้าโครงการบ้านเอื้ออาทร (กรม.อ.ม.อ.) จำนวน 11,727 หน่วย	
ประเภท 1 บ้าน 2 ชั้น (150 ตร.ม.) (ปีงบประมาณ 2544)	จำนวน 4,173 หน่วย
บ้านโครงการบ้านเอื้ออาทร (ปีงบประมาณ 2544)	จำนวน 1,084 หน่วย
ประเภท 2 บ้าน 1 ชั้น (130 ตร.ม.)	จำนวน 3,713 หน่วย
บ้านโครงการบ้านเอื้ออาทร (ปีงบประมาณ 2544)	จำนวน 308 หน่วย
ประเภท 3 บ้าน 1-2 ชั้น (150 ตร.ม.) (ปีงบประมาณ 2544)	จำนวน 499 หน่วย
บ้านโครงการบ้านเอื้ออาทร (ปีงบประมาณ 2544)	จำนวน 480 หน่วย
บ้านโครงการบ้านเอื้ออาทร (ปีงบประมาณ 2544)	จำนวน 314 หน่วย
บ้านโครงการบ้านเอื้ออาทร (ปีงบประมาณ 2544)	จำนวน 1,340 หน่วย
รวม	11,727 หน่วย

(16 ก.ค. 46)

ช่วงเวลาหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอในประเด็นหลัก คือ การตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร การปรับเปลี่ยนโครงการบ้านคนจน และปฏิกิริยาของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร

• ประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณมีการทุจริต ส่งผลให้ประเทศชาติได้รับความเสียหาย ทำให้เกิดการรับรู้ไปในทิศทางลบ โดยนำเสนอการตรวจสอบของสตง.และคตส. ซึ่งพบว่าการทุจริตเกิดขึ้นในโครงการ มีการเรียกรับสินบนโดยรัฐมนตรีและผู้บริหารของการเคหะแห่งชาติ ในการจัดซื้อที่ดินและการจ้างผู้รับเหมาก่อสร้างที่มีสายสัมพันธ์กับนักการเมืองในรัฐบาลทักษิณ แสดงให้เห็นถึงความไม่ชอบมาพากลในการดำเนินโครงการ โดยมีการให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการพักเงิน การปั่นราคาที่ดิน และตัวอย่างโครงการที่ทุจริต

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ก่อนหน้านี สตง.ได้มีการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทรว่า การเคหะฯ ได้ทำสัญญาซื้อที่ดินจากบริษัท กลอรีคอนสตรัคซ์ จำกัด จำนวน 73 ไร่ ในราคาไร่ละ 850,000 บาท รวมเป็นเงิน 62 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทร จังหวัดปราจีนบุรี (ดงพระราม) เมื่อปี 2548 ซึ่งการจัดซื้อที่ดินดังกล่าวมีราคาสูงกว่าปกติ เพราะจากการตรวจสอบราคาประเมินของกรมที่ดินในปี 2548 ปรากฏว่ามีราคาเพียงไร่ละ 61,000 บาท และการดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรทั้งหมด การเคหะฯ ได้จ่ายเงินล่วงหน้าให้เอกชนที่ร่วมดำเนินโครงการหน่วยละ 80,000 บาท ส่งผลให้การเคหะฯ ได้รับความเสียหาย” (17 ต.ค. 49)

“การเข้าไปรับงานก่อสร้างโครงการบ้านเอื้ออาทรของบริษัทพาสทีญานั้น มีรัฐมนตรีเป็นผู้ผลักดัน โดยสั่งให้ประธานคณะกรรมการกลั่นกรองนำข้อเสนอของบริษัทพาสทีญาเข้าสู่การรับรอง ทั้งๆ ที่ยังไม่ผ่านการตรวจสอบตามขั้นตอน และหลังจากรับงานแล้ว ทาง กคช.ได้จ่ายเงินล่วงหน้าอัตรา 15% หรือ 475 ล้านบาท ของมูลค่าโครงการที่ได้รับให้แก่บริษัทพาสทีญา จำนวน 2,500 ล้านบาท เงินล่วงหน้าที่บริษัทพาสทีญา

‘ได้รับไม่ได้นำไปใช้ในการพัฒนาโครงการทั้งหมด แต่ได้นำมาเข้าบัญชีและแยกประเภทโดยระบุว่า เป็นเงิน under table หรือเงินใต้โต๊ะ รายการคำตอบแทนข้าราชการจำนวนหนึ่ง...” (20 มี.ค. 50)

“จากการตรวจสอบการทำธุรกรรมทางการเงินในการโอนที่ดิน พบว่าหากเป็นการทำธุรกรรมซื้อขายที่ดินกัน ตามปกติ เอกชนต้องจ่ายเงินค่าซื้อที่ดินให้กับ กคช. ก่อน แต่กรณีนี้กลับพบว่า เงินวิ่งออกจากบัญชีของ กคช. ไปที่เอกชนก่อนที่เอกชนจะนำเงินจำนวนดังกล่าวจ่ายกลับเข้าบัญชี กคช. อีกครั้ง อนุกรรมการจึงมีความเห็นว่า การที่ กคช. ได้ออกเช็คสั่งจ่ายจำนวน 2 ใบ เพราะต้องการปกปิดความผิดให้กับเอกชนที่นำเช็คมาวางเป็น เงินมัดจำค่าที่ดินโดยไม่มีเงินในบัญชี นอกจากนี้ยังพบว่า ราคาโครงการต่อหน่วยที่ กคช. รับซื้อจากเอกชน หนวดยละ 415,000 บาท เป็นราคาที่สูงกว่าราคาที่อยู่ในสูตรการคำนวณของ กคช. ในระดับราคาที่เหมาะสม ประมาณหนวดยละ 380,000 บาท แต่ผู้บริหาร กคช. และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกลับไม่ดำเนินการต่อรองราคา กับเอกชน ทำให้มีส่วนต่างเกิดขึ้นกว่า 400 ล้านบาท” (7 พ.ค. 50)

นอกจากนี้ มีการนำเสนอข่าวการจับกุมมือปืนที่พยายามฆ่าพยานในคดีตรวจสอบทุจริต โครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นการสนับสนุนให้เห็นว่า มีการทุจริตเกิดขึ้นจริงในการดำเนิน โครงการบ้านเอื้ออาทร

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“ตำรวจสามารถจับกุมมือปืนได้ 2 คนที่จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งนายจำลอง กับนายรังสรรค์ (สงวนนามสกุล) ขณะนี้อยู่ระหว่างการสอบสวนขยายผล สำหรับพยานที่ถูกปองร้ายรายนี้เข้าให้การกับคตส. เกี่ยวกับการ ทุจริตโครงการก่อสร้างบ้านเอื้ออาทรที่คลอง 9 จังหวัดปทุมธานี โดยข้อมูลและหลักฐานที่พยานมอบให้กับ คตส. นั้น เป็นเอกสารเกี่ยวกับเงื่อนไขการจัดซื้อที่ดินเพื่อทำโครงการบ้านเอื้ออาทรในราคาที่แพงกว่าปกติ และมีการปั่นราคาระหว่างผู้เกี่ยวข้อง คือเจ้าของที่ดินกับเจ้าหน้าที่รัฐ” (15 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ. กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทรไว้ใน ตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าการดำเนินโครงการบ้านเอื้อ อาทรของรัฐบาลทักษิณมีการทุจริตเกิดขึ้น

การเน้นย้ำดังกล่าว มีการใช้ภาษาสร้างภาพพจน์ (figure of speech) โดยใช้คำว่า “**รุม ทิ้ง**” ในพาดหัวข่าว “**2 ตระกูลตั้งการเมือง รุมทิ้งบ้านเอื้ออาทร**” (18 ต.ค. 49) คำว่า “**ซัด**” และ “**งาบ**” ในพาดหัวข่าว “**แก๊งสรรปุดทุจริตบ้านเอื้อฯ พยานซัดรมต. งาบ 3 พันล้าน**” (7 ม.ค. 50) และ คำว่า “**เชือด**” ในพาดหัวข่าว “**คตส. เชือด ‘วัฒนา’ รับสินบนบ้านเอื้อฯ**” (20 มี.ค. 50) เป็นการใช้ ภาษาทำให้เกิดภาพเกินจริง สะท้อนให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรถูกนักการเมืองและเครือข่ายติ ในรัฐบาลทักษิณใช้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว โดยคตส. ในรัฐบาลสุรยุทธ์ได้ดำเนินการตรวจสอบ และตั้งข้อหาอย่างไม่ปราณีหรือผ่อนปรนแต่อย่างใดต่อผู้กระทำความผิด ทำให้เกิดการรับรู้ นโยบายบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

กว่ากำหนดมากที่สุดในพื้นที่ ชะลอการก่อสร้างออกไป ก่อสร้างในปีถัดไป โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่มีความคืบหน้าในการก่อสร้างล่าช้าไม่น้อยกว่า 10% หรือมีการก่อสร้างไม่ถึง 50% ให้ชะลอการก่อสร้างไปก่อน” (22 ก.พ. 50)

“นอกจากแนวทางการจัดตั้งกองทุนสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยแล้ว ในระยะสั้นปี 2550 นี้ คงต้องการทางช่วยแก้ไขปัญหให้กับประชาชนที่เข้าถึงแหล่งสินเชื่อไม่ได้ซึ่งมีกว่า 6 หมื่นราย ทางออกที่บอร์ดการเคหะแห่งชาติเห็นด้วยหากรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน 400 ล้านบาทมาปล่อยกู้โดยตรงผ่านธนาคารของรัฐบาล พร้อมกับกำหนดอัตราดอกเบี้ยคงที่ ช่วยผู้ซื้อเพื่อลดภาระการผ่อนบ้านแก่ประชาชนเท่าเดิมคือ 1,500 บาท/เดือน จากปัจจุบัน 2,400 บาท” (26 ก.พ. 50)

สำหรับเนื้อหาในทิศทางบวก ได้นำเสนอให้เห็นว่ารัฐบาลสุรยุทธ์ให้ความสำคัญแก่โครงการบ้านมั่นคงของรัฐบาลทักษิณ โดยได้จัดสรรงบประมาณจำนวนมากและให้มีการก่อสร้างเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“โครงการบ้านมั่นคงนั้น รัฐบาลได้เข้าไปตรวจสอบแล้ว ทั้งในเรื่องความโปร่งใส ประสิทธิภาพ และแผนงานที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ที่ประชุมชมรมเห็นว่า ควรสนับสนุนการดำเนินการต่อไป...ที่ประชุมชมรม.ยังอนุมัติแผนปฏิบัติการโครงการบ้านมั่นคงปีงบประมาณ 2550-2554 มีเป้าหมายดำเนินการ 2 แสนหน่วย วงเงินอุดหนุนจากรัฐ 1.36 หมื่นล้านบาท โดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ เสนอขอตั้งงบประมาณตามที่มีการเบิกจ่ายจริง” (13 ธ.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอประเด็นการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทรไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ที่โครงการบ้านคนจนของรัฐบาลทักษิณมีทั้งโครงการที่มีปัญหา มีข้อบกพร่องอย่างโครงการบ้านเอื้ออาทร และโครงการที่ดี มีประสิทธิภาพอย่างโครงการบ้านมั่นคง

อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการใช้ภาษาโดยเลือกเอาส่วนย่อยหนึ่งมาเชื่อมโยงแทนความหมายของส่วนรวม (Metonymy) ในข่าว “โละ ‘บ้านเอื้ออาทร’ ใช้ชื่อผู้มีรายได้น้อย ล้างภาพ ‘ฟรี-ททุจริต’ (17 ก.พ. 50) ซึ่งประโยค “...อาจจะเปลี่ยนชื่อเรียกโครงการใหม่ โดยไม่ใช่คำว่าบ้านเอื้ออาทร เพราะคำคำนี้เมื่อสื่อออกไปแล้วให้ความรู้สึกโกง ททุจริต” ในข่าวดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า มีการนำเรื่องการทุจริตในโครงการบ้านเอื้ออาทรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการฯ มาแทนภาพลักษณ์และความหมายของโครงการบ้านเอื้ออาทรทั้งหมด ทำให้เห็นว่าเมื่อใช้ชื่อ “บ้านเอื้ออาทร” ได้ให้ภาพของการแจกฟรีและการทุจริต ทำให้รับรู้โครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณในด้านลบ

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

กรม.อนุมัติ 1.36 หมื่นล. ลุยบ้านมั่นคง 2 แสนยูนิต

(13 ธ.ค. 49)

โล๊ะ'บ้านเอื้ออาทร'
ใช้ชื่อผู้มีรายได้น้อย
ล้างภาพ'ฟรี-ทุจริต'

(17 ก.พ. 50)

• ประเด็นปฏิบัติการของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร

ทิศทางของเนื้อหา

นสพ.กรุงเทพธุรกิจเสนอประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณได้สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดการรับรู้ในทิศทางลบ โดยนำเสนอการร้องเรียนของประชาชนผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านเอื้ออาทรซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากสัญญาที่ไม่เป็นธรรม การเรียกเก็บเงินค่าเช่าพร้อมเพิ่มค่าดอกเบี้ย การถูกยึดบ้าน และถูกบังคับให้ซื้อสินค้า

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

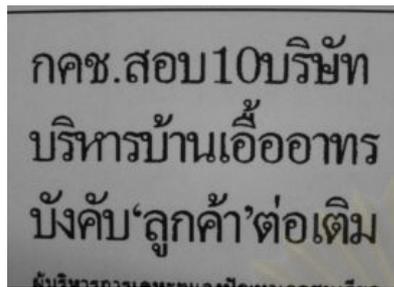
“ผู้ร้องเรียนไม่ขอเปิดเผยชื่อ ได้ให้ข้อมูลว่าโครงการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ และต้องการให้ คตส.ตรวจสอบ เนื่องจากมีความไม่ชอบธรรมหลายประการ ทั้งเรื่องสัญญาไม่เป็นธรรมและมีหลายเรื่องที่ คนในหมู่บ้านยังไม่ได้รับรู้...มีการเรียกเก็บค่าเช่าและเพิ่มดอกเบี้ย เป็นวันละ 145 บาทโดยมีการแจ้งด้วยว่า หากผู้อยู่อาศัยไม่ชำระเงินจำนวนดังกล่าวตามกำหนดภายใน 2 เดือนจะดำเนินการยึดบ้านคืน ซึ่งขณะนี้ มีประชาชนหลายรายถูกยึดบ้านไปแล้ว...” (20 ต.ค. 49)

“จากการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น พบว่า มีเกือบ 10 บริษัทที่ละเมิดสัญญากับคคช. เช่น มีการบังคับให้ เจ้าของบ้านซื้ออุปกรณ์แต่งบ้าน ตั้งแต่ มุ้งลวด เหล็กตัด ประตู จากบริษัทของตน หากขัดขึ้นจะไม่อนุญาตให้ ต่อเติมบ้าน ชาวบ้านก็ไม่เข้าใจยอมติดตั้งกับบริษัทเหล่านั้น...” (21 ต.ค. 49)

วิธีการนำเสนอ

นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นปฏิบัติการของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร ไว้ในตำแหน่งพาดหัวข่าวหน้าแรกและเน้นย้ำอีกในตำแหน่งความนำ แสดงถึงการให้ความสำคัญแก่ประเด็นดังกล่าว และเป็นการเน้นย้ำ(emphasis) ให้เกิดการรับรู้ว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลทักษิณสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวและการใช้ภาษาเพื่อเน้นย้ำ(emphasis)

(21 ต.ค. 49)

อย่างไรก็ตาม พบว่า นอกจากการวางกรอบในประเด็นหลัก 3 ประเด็นข้างต้น ยังพบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้ใช้ตารางแสดงข้อมูลประกอบการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับโครงการบ้านคนจน โดยแสดงข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าของโครงการบ้านเอื้ออาทรตั้งแต่เริ่มโครงการ การใช้ตารางแสดงข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฯ ได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างตารางแสดงข้อมูลดังกล่าว

รายละเอียด	จำนวน / หน่วย
* เบื้องต้นก่อสร้างรวม	601,727
* อยู่ระหว่างก่อสร้าง	330,000
- ก่อสร้างคืบหน้าต่ำกว่า 10%	189,000
- ก่อสร้างคืบหน้า 11-50%	89,000
- ก่อสร้างคืบหน้าตั้งแต่ 50% ขึ้นไป	35,000
**อนุมัติโครงการแต่ยังไม่ส่งมอบพื้นที่	200,000
* ยกเลิกสัญญาแล้ว 6 โครงการ	8,000
* ใช้งบสิทธิตั้งต.ท.2546-พ.บ.2549	1,075,000

(26 ก.พ. 50)

เปรียบเทียบเนื้อหาข่าวของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ

ในช่วงรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์)

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาข่าวระหว่างรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ พบว่า ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้นำเสนอเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การดำเนินโครงการบ้านคนจน ปฏิบัติการต่อโครงการบ้านคนจน และโครงการบ้านคนจนกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์ มีการวางกรอบเนื้อหาในประเด็นหลักทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การตรวจสอบโครงการบ้านคนจน การปรับเปลี่ยนโครงการบ้านคนจน และปฏิบัติการของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านเอื้ออาทร

สำหรับทิศทางของเนื้อหา พบว่า ในรัฐบาลทักษิณ ประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนและประเด็นโครงการบ้านคนจนกับผลกระทบทางเศรษฐกิจถูกนำเสนอในทิศทางบวกและลบ ส่วนประเด็นปฏิบัติการของประชาชนถูกนำเสนอไปในทิศทางลบ ขณะที่ในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์

ประเด็นการตรวจสอบโครงการบ้านเอื้ออาทร การปรับเปลี่ยนโครงการบ้านเอื้ออาทร และ
ปฏิกิริยาของประชาชนที่มีต่อโครงการบ้านเอื้ออาทรถูกนำเสนอในทิศทางลบเพียงด้านเดียว

ส่วนวิธีการนำเสนอ พบว่า นสพ.กรุงเทพธุรกิจใช้วิธีทำให้ประเด็นข่าวมีความสำคัญโดดเด่น โดยมีลักษณะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับทิศทางของเนื้อหาในแต่ละประเด็นทั้งใน
รัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์

ทั้งนี้ ในช่วงรัฐบาลทักษิณ นสพ.กรุงเทพธุรกิจได้ให้น้ำหนักความสำคัญกับประเด็นการ
ดำเนินโครงการบ้านคนจนในทิศทางบวกมากกว่าทิศทางลบ และประเด็นโครงการบ้านคนจน
กับผลกระทบทางเศรษฐกิจ และให้น้ำหนักความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางลบมากกว่าทิศ
ทางบวก ขณะที่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ ประเด็นการปรับเปลี่ยนโครงการบ้านคนจนได้ให้น้ำหนัก
ความสำคัญกับเนื้อหาในทิศทางลบมากกว่าทิศทางบวก

นอกจากนี้ มีการใช้ภาพกราฟฟิกและตารางแสดงข้อมูลประกอบการรายงานข่าวเพื่อให้
มีความน่าสนใจ และสร้างการรับรู้ได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น

2) ทิศทางเนื้อหาในบทบรรณาธิการของนสพ.มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ

ในการวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน พบว่า
ในช่วงรัฐบาลทักษิณ มีเพียงบทบรรณาธิการของนสพ.มติชนเท่านั้นที่มีการนำเสนอเนื้อหา
เกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน โดยไม่พบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายดังกล่าวในบท
บรรณาธิการของนสพ.ไทยรัฐ และนสพ.กรุงเทพธุรกิจ รวมทั้งไม่พบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ
นโยบายบ้านคนจนของนสพ.ทั้ง 3 ฉบับในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์

2.1 นสพ.มติชน

ช่วงเวลาในยุครัฐบาลทักษิณ

การวิเคราะห์ทิศทางเนื้อหาบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจนในช่วงรัฐบาล
ทักษิณ ของนสพ.มติชน พบว่า มีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นการดำเนินนโยบายบ้านคน
จน

นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการดำเนินนโยบายบ้านคนจนไปในทิศทางให้เห็นว่า
การดำเนินนโยบายบ้านคนจนเพื่อกระตุ้นความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจตามความตั้งใจของ
นายกรัฐมนตรีนั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายตาย ยังมีปัจจัยและข้อจำกัดที่ต้องคำนึงถึงคือ รายได้ของผู้ที่
ต้องการซื้อบ้านคนจน โดยนสพ.มติชนเสนอแนะ (treatment for the problem) ให้รัฐบาล
ทักษิณแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการหาช่องทางและโอกาสให้ประชาชนมีรายได้ที่ยั่งยืนในการ
ผ่อนบ้านคนจน การนำเสนอเนื้อหาและการเสนอแนะดังกล่าว ทำให้เกิดการรับรู้นโยบายบ้าน
คนจนในทิศทางที่เป็นกลาง

ตัวอย่างเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะดังกล่าว

“...โครงการบ้านคนจนอันเป็นโปรเจกต์ใหม่ที่รัฐบาลคิดขึ้นมาก็เช่นเดียวกัน เมื่อรัฐบาลเติมเงินอุดหนุนเข้าไปช่วย และส่งเสริมให้ธนาคารปล่อยกู้ออกมา ก็เกิดกำลังซื้อต่างๆ ตามมาตั้งแต่ภาควัสดุก่อสร้างและประชาชนมีงานทำเพิ่มขึ้น เงินทองที่หามาได้ก็ไหลเวียนไปจับจ่ายใช้สอยซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ ตามมาผลคือทำให้ชีพจรของเศรษฐกิจเดินและเกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ในความเป็นจริงการบริหารเศรษฐกิจของประเทศไม่ได้ง่ายเช่นนี้ มันยังมีปัจจัยที่มองไม่เห็น...” (14 ม.ค. 46)

ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้วิธีการสนับสนุนการแก้ไขปัญหา

“...ในกรณีบ้านคนจนเป็นตัวอย่าง คำถามก็คือ พวกเขาจะมีรายได้ที่ยั่งยืนได้อย่างไรเพื่อที่จะเอามาผ่อนบ้านได้แม้เพียงเดือนละ 1,000 บาทก็ตาม รัฐบาลจะต้องตามเข้าไปดูหาช่องทางและหาโอกาสให้คนเหล่านี้สร้างรายได้ที่ยั่งยืนของพวกเขาด้วย” (14 ม.ค. 46)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

ทักษะในการนำเสนอนโยบายประชานิยม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้มีบทบาทเป็นประจักษ์พยานเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์มติชน ไทยรัฐ และกรุงเทพธุรกิจ สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่ จุดยืน/หลักการนำเสนอข่าว ลักษณะการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล การให้ความสำคัญกับนโยบายประชานิยม แนวทางการนำเสนอนโยบายประชานิยม และปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอนโยบายประชานิยม

จุดยืน/หลักการนำเสนอข่าว

หลักการนำเสนอข่าวของนสพ.มติชน คือ การนำเสนอข้อมูลจากทุกฝ่าย โดยที่การนำเสนอข่าวสารจะต้องสามารถสร้างการยอมรับ ความเข้าใจ และความน่าเชื่อถือในตัวหนังสือพิมพ์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้อ่าน

ขณะที่จุดยืนของนสพ.ไทยรัฐ คือ การนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ชัดเจน เป็นกลาง ไม่เอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยพยายามนำเสนอข่าวสารทั้งสองด้าน นำเสนอข้อมูลจากหลายฝ่าย เพื่อให้ประชาชนสามารถนำไปตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง

เช่นเดียวกับนสพ.กรุงเทพธุรกิจ ที่ยึดหลักการนำเสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด นำเสนอข่าวตามข้อมูลที่รับมา โดยไม่มีการใส่ความคิดเห็นของนักข่าวลงไป แม้แต่การพาดหัวข่าวได้พยายามให้เป็นกลางมากที่สุด เป็นการบอกให้ผู้อ่านทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยไม่ใช้คำที่มีลักษณะชี้นำสังคม

ลักษณะการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล

นสพ.มติชน แบ่งลักษณะการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลออกเป็นช่วงๆ คือ ช่วงเริ่มต้นหรือริเริ่มนโยบายใหม่ เป็นช่วงที่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนยังไม่รู้จักหรือไม่เข้าใจนโยบายหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ในช่วงนี้ หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ให้รายละเอียดว่านโยบายเป็นอย่างไร เมื่อรัฐบาลแถลงข่าวหรือให้สัมภาษณ์ผ่านสื่ออื่น เช่น โทรทัศน์ หากมีประเด็นที่น่าสนใจ นสพ.มติชนก็นำมาตีพิมพ์ให้ประชาชนได้รับรู้และเกิดความเข้าใจนโยบาย ต่อมา เมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบายไปได้ระยะหนึ่ง มีผู้แสดงความคิดเห็นผ่านงานเขียน บทความ หรืออภิปรายตามเวทีต่างๆ นักข่าวจะไปติดตามสัมภาษณ์แล้วนำเสนอสู่ประชาชน และช่วงสุดท้าย เมื่อปรากฏผลกระทบทั้งทางบวกและลบจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาล จะมีการหาข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่มาตีแผ่ให้ประชาชนได้รับรู้

ทั้งนี้ ในแต่ละช่วงของนโยบายนั้น มีลักษณะเฉพาะหรือเทคนิคเพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต้องอธิบายให้สาธารณชนกลุ่มต่าง ๆ เข้าใจ สำหรับนสพ.มติชน ต้องนำเสนอข้อมูลในส่วนนี้อย่างละเอียด

ขณะที่นสพ.ไทยรัฐ กล่าวว่า การนำเสนอข่าวสารที่เป็นนโยบายของรัฐบาล ยึดหลักการเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวทั่วไป โดยเน้นการนำเสนอข้อมูลอย่างครอบคลุม และครบถ้วนจากทุกฝ่าย โดยภาพรวม การนำเสนอของรัฐบาลจะมีการให้ข้อมูลเมื่อมีการประกาศนโยบาย และเมื่อใช้นโยบายไปได้ระยะหนึ่ง มีผลกระทบเกิดขึ้น หนังสือพิมพ์ก็นำเสนอไปตามความเป็นจริง

ส่วน นสพ.กรุงเทพธุรกิจ กล่าวว่า เมื่อมีการประกาศนโยบายใหม่ขึ้นมา สังคมจะมีการถกเถียงกันว่าดีหรือไม่ดี สื่อมวลชนมีหน้าที่เสนออย่างเป็นกลางเท่านั้น ในช่วงดำเนินนโยบายหรือโครงการ หนังสือพิมพ์จะส่งสัญญาณเตือนว่าอะไรคือข้อดีหรือข้อด้อย เมื่อผลการดำเนินโครงการมีความชัดเจนแล้วว่ามีผลกระทบด้านลบอย่างไร หนังสือพิมพ์จะสะท้อนกลับไปยังรัฐบาล โดยจะให้ความสำคัญกับทุก ๆ ช่วง ซึ่งช่วงต้นจะเป็นการนำเสนอความคิดเห็น ช่วงระยะกลางและระยะยาวจะมีข้อมูลที่ชัดเจน เมื่อนำมาเสนอออกไปแล้ว ขึ้นอยู่กับรัฐบาลว่าจะทำอย่างไรต่อไป

การให้ความสำคัญกับนโยบายประชานิยม

หลักการทั่วไปในการเลือกประเด็นข่าวมาเสนอ

นสพ.มติชน ให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็นปัญหาเป็นหลัก หากเป็นปัญหาใหญ่ จะนำเสนอเป็นข่าวใหญ่และมีบทวิเคราะห์วิจารณ์ หากเป็นปัญหาเล็กน้อยจะถูกมองข้าม รวมทั้งหากฝ่ายค้านแสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจ ก็สามารถนำมาเป็นประเด็นได้ นอกจากนี้ จะให้ความสำคัญกับประเด็นที่มีคุณค่าของข่าวด้วย เช่น ความขัดแย้ง ความรุนแรง ความน่าสนใจ ความใกล้ตัว ความมีผลกระทบ ฯลฯ

ส่วนการให้รายละเอียดและสำคัญกับข่าว ทั้งตำแหน่งของข่าวและการพาดหัวข่าวนั้น ขึ้นอยู่เป็นวิจารณญาณของคนทำหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้ นักข่าวซึ่งติดตามข้อมูลและเรื่องราว นั้น ๆ อยู่ตลอดเวลา มีความสามารถที่จะประเมินคุณค่าข่าวหรือเหตุการณ์ได้ว่าเรื่องหรือประเด็นใดมีความสำคัญมากกว่ากัน เมื่อนักข่าวเห็นว่าประเด็นใดมีสาระสำคัญ ต้องการให้ผู้อ่านรับรู้ ก็จะทำเสนอในตำแหน่งพาดหัวข่าว ดึงดูดผู้อ่านให้เกิดความสนใจ เพื่อสร้างกระแสประชาชาติ เป็นการแสดงจุดยืนของหนังสือพิมพ์ว่าให้ความสำคัญกับประเด็นใด

“แล้วแต่ว่านักข่าวเห็นว่าประเด็นไหนมีสาระสำคัญก็นำมาไว้ในพาดหัวข่าว แล้วแต่ว่าหนังสือพิมพ์ไหน จะให้ความสำคัญกับประเด็นไหน ยอมรับว่าต้องการให้ผู้อ่านรับรู้ประเด็นนั้น ซึ่งเป็นบทบาทในการกำหนดประเด็นข่าวสาระข่าว เป็นวิชาชีพ ซึ่งนักข่าวเขาติดตามอยู่ตลอดเวลา เขาประเมินค่าข่าว ค่าของเหตุการณ์ สาระสำคัญเรื่องไหนมากกว่ากัน เขาก็หยิบขึ้นมา ในฐานะคนอ่านก็ไม่ว่าจะป้องกันตัวอย่างไร เพราะเขารู้ว่านี่คือธรรมชาติของสังคมไทย ธรรมชาติของสื่อ...”

ขณะที่ **นสพ.ไทยรัฐ** เลือกให้ความสำคัญกับเรื่องราวที่ประชาชนสนใจ มีลักษณะใกล้ชิดประชาชน ส่งผลกระทบต่อประชาชนสูงสุดเป็นหลัก โดยนสพ.ไทยรัฐนำเสนอข้อเท็จจริงด้วยความเป็นกลาง และพยายามนำเสนอทั้งสองด้าน

“เรื่องไหนที่ประชาชนให้ความสนใจมากเราก็จะอิงเรื่องนั้นเป็นหลัก เป็นหนังสือแนวชาวบ้านทั่วไป ชาวไหนที่ใกล้ชิดกับชาวบ้านก็ได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก ชาวการเมืองก็เช่นเดียวกัน ชาวไหนที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนสูงสุด ประชาชนสนใจมากที่สุด เราจะนำเสนอเรื่องนั้น แต่เราก็จะไม่แสดงการเลือกข้างลงไปไปในข่าว พยายามจะเสนอให้เป็น 2 ด้าน”

(ไทยรัฐ, สัมภาษณ์ 22 เม.ย. 51)

ส่วน **นสพ.กรุงเทพธุรกิจ** เลือกให้ความสำคัญแก่ข่าวหรือนโยบายที่น่าสนใจและมีผลกระทบต่อสังคมโดยกว้างมากที่สุด โดยเลือกประเด็นที่เป็นข้อเท็จจริง มีคุณค่าของข่าว มีความชัดเจน และเป็นประเด็นที่สามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือนำไปสู่การติดตามประเด็นอื่น ๆ ต่อไปได้ หรืออาจเป็นประเด็นที่มีผู้เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นไว้หลายคน หากนโยบายหนึ่งมีหลายประเด็นปัญหา นสพ.กรุงเทพธุรกิจจะให้ความสำคัญกับประเด็นทางด้านเศรษฐกิจเชิงการเมือง หรือ เศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นหลัก

“...เราจะให้ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจเชิงการเมือง เพราะว่าทุกอย่างในโลกยุคใหม่ การเมืองมันผสมผสานไปด้วยเศรษฐศาสตร์ เพราะนักการเมืองทุกคนของเมืองไทยในทุกวันนี้ ใช้เศรษฐศาสตร์เป็นตัวเดินแล้วก็จะได้ผลกลับมาในรูปแบบของการเมือง”

(กรุงเทพธุรกิจ, สัมภาษณ์ 9 เม.ย. 2551)

การให้ความสำคัญกับการนำเสนอโยบายประชานิยม

นสพ.มติชน ให้ความสำคัญกับการนำเสนอโยบายประชานิยมมาก เพราะมีความแตกต่างจากนโยบายที่เคยมีมาในอดีต เป็นนโยบายสาธารณะที่ให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีเงินมีทอง โดยนสพ.มติชนให้ความสำคัญกับนโยบายประชานิยมทุกนโยบาย โดยปกติแล้ว หากนโยบายใดมีความชัดเจน เห็นผลกระทบได้รวดเร็ว มีการใช้จ่ายเงินงบประมาณจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อและเกี่ยวข้องกับประชาชน สื่อมวลชนมักให้ความสำคัญในการนำเสนอ เช่น นสพ.มติชนให้ความสำคัญกับนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค มากกว่านโยบายพักชำระหนี้เกษตรกร ซึ่งเป็นนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนเพียงกลุ่มเดียว

“เราให้ความสำคัญมาก เพราะเป็นรัฐบาลที่ใช้นโยบายที่แตกต่างจากทุกนโยบายที่เราเคยเห็นมาไม่เคยปรากฏว่ารัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้งหรือมาจากรัฐประหารที่เข้ามาบริหารประเทศแล้วเข้ามากำหนดนโยบายในทางสาธารณะที่จะทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีเงินมีทอง ไม่เคยมีมาก่อน...ให้ความสำคัญกับทุกนโยบาย โดยปกตินโยบายอะไรที่มันมีความยุ่งยาก ซับซ้อน ประเมินผลลำบาก หนังสือพิมพ์ไม่ค่อยชอบ แต่อะไรที่มันง่าย ๆ เห็นผลกระทบได้เร็ว ชัดเจนกระทบในวงกว้าง มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนวงกว้าง ก็จะทำให้ความสำคัญอยู่มาก”

(มติชน, สัมภาษณ์ 12 มี.ค. 51)

ขณะที่ **นสพ.ไทยรัฐ** มองว่านโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ เป็นนโยบายที่สามารถเข้าถึงชนชั้นรากหญ้า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ นสพ.ไทยรัฐจึงให้ความสำคัญ โดยนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบาย พร้อมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับนโยบายประชานิยมที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนมากที่สุด รวมทั้งนโยบายหรือประเด็นที่รัฐบาลหยิบยกมาพูดในช่วงเวลาขณะนั้นด้วย

“ต้องยอมรับว่า นโยบายประชานิยมได้เข้าถึงรากหญ้า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ ไม่ว่าจะเอาอะไรไปให้ ชาวบ้านชอบทั้งนั้น มิฉะนั้นเขาคงไม่ได้รับเสียงท่วมท้น แม้ขนาดไม่ได้เป็นรัฐบาลแล้ว พรรคของเขาก็ได้รับเสียงท่วมท้น นั่นก็เพราะนโยบายประชานิยม ไทยรัฐเองก็ยอมรับว่าเมื่อประชาชนให้ความสนใจ เราก็ต้องนำเสนอว่ามันเป็นอย่างไ...นโยบายไหน ประชาชนให้ความสนใจมากที่สุด กระทั่งประชาชนมากที่สุด เราก็นำเสนอหมด มันขึ้นอยู่กับจังหวะเวลามากกว่า พอถึงเวลานั้น ประเด็นใด เรื่องอะไร รัฐบาลจะหยิบเรื่องอะไรขึ้นมา”

(ไทยรัฐ, สัมภาษณ์ 22 เม.ย. 51)

นสพ.กรุงเทพธุรกิจ ให้ความสำคัญกับการนำเสนอนโยบายประชานิยม เนื่องจากเป็นนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนระดับรากหญ้าซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นนโยบายที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีการนำการตลาดมาผสมผสานกับการเมือง ในช่วงแรกนั้น สื่อมวลชนได้ให้ความสำคัญต่อการนำเสนอประชานิยมมาก และมองว่าการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลทักษิณดีกว่าการบริหารบ้านเมืองแบบยุคเก่าๆ พอผ่านมาช่วงระยะหนึ่ง สื่อมวลชนเริ่มมองแล้วว่านโยบายประชานิยมมีข้อเสียมาก

“นโยบายเหล่านี้ เป็นนโยบายที่ให้กับคนระดับนี้ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีส่วนร่วม และเขาสามารถทำด้วยตัวเอง มันเลยสร้างกระแสในตัว และเป็นกรณีต้นตัวอย่างการเมืองด้วย ทำให้เกิดการรักดีกับเขา ได้เป็นฐานเสียงของเขาทันที...”

(กรุงเทพธุรกิจ, สัมภาษณ์ 9 เม.ย. 2551)

แนวทางการนำเสนอประชานิยม

แนวทางที่ใช้ในการนำเสนอประชานิยม

นสพ.มติชน กล่าวว่า การนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ในแต่ละช่วงมีการวางกรอบไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ในช่วงเริ่มต้นนโยบาย แนวทางการนำเสนอจะคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนที่จะได้รับจากนโยบายนั้นๆ โดยนำเสนอรายละเอียดของนโยบายอย่างครบถ้วน ละเอียดยุติ และรอบด้านมากที่สุด ทั้งบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในช่วงการเตรียมหน้านโยบายไปปฏิบัติ นสพ.มติชนจะดูว่ารัฐบาลมีการเตรียมการอย่างไร การประชุมสั่งงาน และการให้ข้อมูลแก่ผู้ปฏิบัติงาน ในช่วงสุดท้าย มีผลดีและผลเสียเกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบาย การนำเสนอจะให้รายละเอียดทั้งผลดีผลเสียอย่างสมบูรณ์ ใช้ภาษาพูดหัวข่าวให้ผู้อ่านสนใจ และเกิดการรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว

“มันมีช่วงเริ่มต้นนโยบาย คนก็จะไม่รู้ ข้าราชการก็จะไม่เข้าใจ อันนี้เป็นปัญหาของการบริหารองค์กรทั่วไป ปัญหาเรื่องบุคลากร เรื่องความชัดเจนของนโยบาย ปัญหาความเข้าใจของข้าราชการ ปัญหาเรื่องการเงิน ในช่วงเริ่มต้นนโยบายมันเป็นอย่างไง การนำเสนอข่าวสารต้องครบถ้วน ละเอียด รอบด้านจริงๆ ช่วงที่สอง การเตรียมการนำนโยบายไปปฏิบัติ รัฐต้องทำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสื่อต้องมาดูว่าเขาเตรียมใหม่ เคยประชุมกันหรือไม่ ผู้ปฏิบัติงานรับสร้างหรือยัง ช่วงสุดท้าย ผลที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลค่อยๆปรากฏ ทั้งผลดีและผลเสีย ถ้ามันเกิดขึ้นมา แต่ไม่มีอะไรที่มันดีอย่างเดียว หรือเสียอย่างเดียว”

(มติชน, สัมภาษณ์ 12 มี.ค. 51)

ขณะที่ **นสพ.ไทยรัฐ** นำเสนอข้อมูลทั้งสองด้านทั้งผลดีและผลเสียของนโยบายประชานิยม โดยพยายามนำเสนอความคิดเห็นของทุกกลุ่มทุกฝ่ายอย่างครอบคลุม เพื่อให้ประชาชนได้นำข้อมูลไปคิดและตัดสินใจเอง

“นโยบายประชานิยมที่ประชาชนสนใจ ถ้ามันมีอีกด้านหนึ่งว่าจะเกิดอะไรขึ้น เราจะเขียนทั้งสองด้านให้ประชาชนได้คิดได้ตัดสินใจด้วยว่าจะสนับสนุนโครงการนี้ไหม อยากได้ไหม ในช่วงที่มีการถกเถียง ก็จะนำเสนอครอบคลุมทุกอย่าง ทั้งองค์กรภาคส่วนต่างๆ จะสังเกตเห็นว่าข่าวแต่ละข่าวปรากฏแหล่งข่าวมากมาย ไทยรัฐก็ต้องเสนอครอบคลุมให้ครบทุกกลุ่ม เมื่อประชาชนดูความคิดเห็นเหล่านี้ก็จะไปตัดสินใจเองว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร ขึ้นอยู่กับประชาชนว่าประชาชนจะเชื่อจะเอาอย่างไร”

(ไทยรัฐ, สัมภาษณ์ 22 เม.ย. 51)

ส่วน **นสพ.กรุงเทพธุรกิจ** จะมุ่งเน้นไปที่เรื่องของความโปร่งใส ความคุ้มค่า หรือประโยชน์ของนโยบาย รวมทั้งที่มาและการใช้จ่ายเงินงบประมาณในการดำเนินนโยบาย โดยติดตามดูเป็นระยะๆ ประเมินผล ตั้งข้อสังเกตหรือคำถามไปยังรัฐบาล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อไป

“จุดหนึ่งก็คือความโปร่งใส สองได้ประโยชน์คุ้มค่าไหม สามารถใช้จ่ายเป็นอย่างไร เราไม่ใช่จับเฉพาะตรงนี้ เราต้องดูเป็นระยะด้วย เมื่อไปถึงจุดหนึ่งเราก็จะมีคำถามไปถึงรัฐบาล เช่น 6 เดือนเราประเมินผลครั้งหนึ่งว่าโครงการนี้เป็นอย่างไร ถ้ามีเสียงสะท้อนในแง่ลบเราก็สะท้อนตรงนั้นก็กลับให้รัฐบาลรู้ว่ามันมีอย่างนี้คุณต้องแก้ไขมัน”

(กรุงเทพธุรกิจ, สัมภาษณ์ 9 เม.ย. 2551)

ลักษณะการนำเสนอนโยบายประชานิยมในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์

นสพ.มติชน กล่าวว่า การนำเสนอ นโยบายประชานิยมในรัฐบาลทั้งสองมีความแตกต่างกัน เนื่องจากรัฐบาลสุรยุทธ์เกิดจากรัฐประหาร มีปัญหาหลายด้าน สังคมจืดจางอยู่กับปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง การติดตามทำข่าว การแสวงหาข้อเท็จจริง การแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์ วิจัยในรัฐบาลสุรยุทธ์มีความซับซ้อน มีแง่มุมในการนำเสนอมาก เมื่อรัฐบาลสุรยุทธ์ได้ปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกนโยบายของรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนจะให้ความสนใจกับเหตุผลและวิธีการ ผลจากการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และความคิดเห็นของสังคม หากประชาชน

มีการรวมตัวหรือยกขบวนมายื่นข้อร้องเรียน นักข่าวต้องให้ความสนใจ นอกจากนี้ การวางตัวของหนังสือพิมพ์ต้องปรับให้เข้ากับสถานการณ์ และรัฐบาลในขณะนั้น

“มีความแตกต่างกัน เนื่องจากรัฐบาลสุรยุทธ์เกิดจากรัฐประหาร มีปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะกลุ่มอำนาจเก่า ผู้นำรัฐบาลเก่า ยังไม่ได้กลับเข้ามาในประเทศเรา ขณะเดียวกันนักการเมืองของเขาก็ถูกจำกัดบทบาทไม่ให้เคลื่อนไหว และรอผลการพิจารณาตุลาการรัฐธรรมนูญว่าจะยุบพรรคหรือไม่ ใครๆ ก็มาจดจ่ออยู่กับปัญหาขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาลเก่า กับผู้ปกครองประเทศชุดใหม่... มิติที่เราจะติดตามทำข่าว มันจะมีความซับซ้อน มีแง่มุมในการนำเสนอมาก เมื่อรัฐบาลสุรยุทธ์จะไปปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกเราก็จะให้ความสนใจ ดูว่าที่เขาจะไปทำ จะไปทำกับนโยบายไหน เหตุผลอะไร วิธีการทำอย่างไร จะเกิดผลตามมาหรือไม่ นอกจากนี้ก็ต้องดูสภาพสังคมด้วย ว่านโยบายที่ทำมามีปัญหาอยู่ ประชาชนได้รับผลทางบวกจากนโยบายนั้นอย่างไร เมื่อจะมีการปรับปรุงแก้ไขจะทำให้ประชาชนซึ่งเคยได้รับประโยชน์ถูกกระทบกระเทือนหรือไม่ ถ้ากระทบมากประชาชนไม่ยอมรับ และเราเองก็ต้องตามดูในส่วนนั้นด้วย”

(มติชน, สัมภาษณ์ 12 มี.ค. 51)

ขณะที่**นสพ.ไทยรัฐ** กล่าวว่า การนำเสนอนโยบายประชานิยมในรัฐบาลทั้งสองมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพียงแต่ในรัฐบาลทักษิณ มีทั้งรัฐบาล กลุ่มการเมือง และกลุ่มทางสังคม แต่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ซึ่งเป็นเผด็จการทหาร และประกาศตัวเข้ามาบริหารประเทศเพื่อระคับระคองให้สามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยได้ นสพ.ไทยรัฐจึงไม่คาดหวังหรือกระตุ้นให้รัฐบาลสุรยุทธ์ทำอะไรมาก การนำเสนอข่าวนโยบายประชานิยมจะนำเสนอไปตามข้อเท็จจริง หากมีการตรวจสอบว่านโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณผิดกฎหมาย ก็นำเสนอว่าผิดอย่างไร แล้วถ้าทำให้ถูกกฎหมายต้องทำอย่างไร

“มันก็คล้ายๆ กัน เพียงแต่ว่าฝ่ายทักษิณ มีสภา มีฝ่ายค้าน มีรัฐบาล มีองค์กรอิสระ กลุ่มพลัง ความเคลื่อนไหว แต่ในยุคสุรยุทธ์เป็นเผด็จการ ก็จะทำให้ความสำคัญกับทางทหารมากขึ้น แล้วเขามาอยู่เพียงแค่ 1 ปี คงทำอะไรไม่ได้มากอยู่แล้ว เราคงไปชี้ให้เขาทำอะไรมากไม่ได้ อย่างที่เขาบอกว่าเขามาเพื่อเปลี่ยนผ่านจากเผด็จการไปสู่ประชาธิปไตย และมาเพื่อรักษาสภาพทางเศรษฐกิจให้มันเดินหน้าไปได้ แล้วต้องยอมรับด้วยว่าสังคมโลกก็ตัดการช่วยเหลืองบประมาณทั้งหมด ก็จะไม่ค่อยได้พัฒนาอะไรมาก การเสนอข่าวนโยบายที่ผ่านมาสู่ยุคสุรยุทธ์ เราก็เสนอไปตามความจริง ที่เขาบอกว่าผิดกฎหมายเราก็เสนอไปว่าผิดอย่างไร แล้วถ้าต้องทำให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้วต้องทำอย่างไร ส่วนผลกระทบเราก็ไปตามดูตามที่คตส.บอก เราก็ไปดูเพิ่มเติม”

(ไทยรัฐ, สัมภาษณ์ 22 เม.ย. 51)

ส่วน**นสพ.กรุงเทพธุรกิจ** กล่าวว่า ในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านรัฐบาล นสพ.กรุงเทพธุรกิจจะนำเสนอข่าวในภาพกว้างไม่เจาะลึก นอกจากนี้ มีการจับตาดูนโยบายใหม่ๆ ที่ออกมา โดยที่ยังนำเสนอทั้งข้อดีและข้อเสียของนโยบายเก่า อาจมีบทวิเคราะห์จากผู้รู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา หากนโยบายของรัฐบาลทักษิณมีส่วนดี หนังสือพิมพ์จะสนับสนุนให้รักษานโยบายนั้นไว้

สิ่งไม่ดีก็จะเสนอแนะให้ตัดทิ้งหรือดำเนินการแก้ไข แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรัฐบาลใหม่ซึ่งมีอำนาจตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม การที่รัฐบาลสุรยุทธ์ประกาศตัวบริหารประเทศเพียงหนึ่งปีนั้น นสพ. กรุงเทพธุรกิจได้วางแผนเกาะติดนโยบายของรัฐบาลที่เน้นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งสะท้อนความคิดเห็นของคนแต่ละกลุ่มที่มีต่อแนวนโยบายของรัฐบาลสุรยุทธ์

“ถ้าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐบาลใหม่ การนำเสนอแนวนโยบาย เราก็จะนำเสนอในภาพกว้าง จะไม่เจาะลึก เพราะถือว่าคนที่เข้ามาสู่รัฐบาลใหม่ เขาจะต้องมีที่มที่ตัวเองจะต้องไปเจาะเอง แต่ส่วนหนึ่งเราก็จะเกาะติดด้วย ...หน้าที่เราอีกอย่างหนึ่งที่เพิ่มมา คือ เราก็จับตาดูนโยบายใหม่ๆของเขาที่ออกมา มันก็จะวนเป็นวงจรวัด แต่ว่านโยบายเก่าเราก็ไม่ทิ้ง ข้อดีและข้อเสียเราก็เสนอให้รัฐบาลใหม่ดู อาจมีบทวิเคราะห์จากผู้รู้ มาชี้ให้เห็นว่าตรงนี้ควรจะแก้แบบนี้แล้วจะไปได้ ได้ประโยชน์กับชุมชน...เราต้องมาวางแผนกันในกองบรรณาธิการว่า ภายในหนึ่งปีสุรยุทธ์จะทำอะไรบ้าง เราต้องเกาะติด และวางกำลังคน ในส่วนของนโยบายที่เขาบอกว่าจะใช้เศรษฐกิจพอเพียงนำหน้า เราก็เกาะติดนโยบายเขา นโยบายเก่าเราก็นำเสนอไปอย่างที่บอก เสนอให้เขาเห็นว่าควรจะปรับอย่างไร แต่ละกลุ่มเขาก็มีความคิดเห็นมีข้อเสนอให้ ตรงนี้เรานำเสนอสะท้อนให้รัฐบาลสุรยุทธ์ได้เห็น”

(กรุงเทพธุรกิจ, สัมภาษณ์ 9 เม.ย. 2551)

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอนโยบายประชานิยม

นสพ.มติชน กล่าวว่า องค์กรมีการกำหนดการนำเสนอข่าวสารโดยภาพรวม ไม่ให้นำเสนอข่าวสารที่ทำให้เกิดปัญหา ไม่มีการว่าร้ายรุนแรงเกินเหตุ หรือโจมตีองค์กรธุรกิจมาก โดยที่ปริมาณข่าวสารส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของรัฐบาลและการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐ เพราะรัฐบาลเป็นผู้กำหนดทิศทางของประเทศ เป็นผู้ใช้เงินงบประมาณ หากฝ่ายค้านมีข้อมูลหรือมีการเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ หนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญกับข่าวของพรรคฝ่ายค้านด้วย รวมไปถึงคุณค่าทางข่าวของนโยบายนั้นๆ จุดยืนของหนังสือพิมพ์ และสภาพการณ์ของสังคมที่มีส่วนกำหนดการนำเสนอเนื้อหา นโยบายประชานิยม ส่วนการให้รายละเอียดของข่าวนั้น ขึ้นอยู่กับวิจรรณญาณของคนทำหนังสือพิมพ์

อย่างไรก็ตาม อำนาจการเมืองไม่ค่อยเข้ามามีอิทธิพล เนื่องจากข่าวสาร ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ว่ารัฐบาลใดต่างก็ดำเนินและต่อว่าหนังสือพิมพ์ แต่สังคมมีความถ่วงดุลกัน เมื่อสถาบันการเมืองโงกกิน สถาบันสื่อสิ่งพิมพ์ก็ขูดคู้ เปิดโปง โจมตี

“เรากำหนดภาพรวม ก็ดูนโยบายว่าอย่าไปทำอะไรให้มันเกิดปัญหา อย่าไปว่าเขาร้ายรุนแรงเกินเหตุ อย่าไปตีองค์กรธุรกิจอะไรมากมายเพราะเขาทำการค้าไม่ใช่พนักงานเมือง ไม่ใช่ราชการ ไม่ใช่บุคคลสาธารณะ ดูกว้างๆ... สื่อหนังสือพิมพ์อำนาจการเมืองไม่ค่อยเข้ามามีอิทธิพล เรามีจุดยืน แล้วนี่เป็นรัฐบาลชั่วคราว ไม่ใช่ว่าจะอยู่ยั่งยืน หนังสือพิมพ์เราอยู่กับข่าวสาร มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ใครเข้ามาก็แล้วแต่ เขาจะตำหนิเราบ้าง ว่าเราบ้าง สังคมมันก็มีความถ่วงดุลกันอยู่ แต่การทำให้สังคมได้ดุลก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ความพยายามของแต่ละสถาบัน ที่จะสร้างตัวเองขึ้นมา สถาบันการเมืองโงกกิน สถาบันสื่อสิ่งพิมพ์ก็สร้างตัวเองขึ้นมาขูดคู้ เปิดโปง โจมตี

....เราก็มีนักข่าวประจำทำเนียบขณะที่เราไม่ได้มีนักข่าวประจำฝ่ายค้าน ฝ่ายค้านไม่ได้บริหารประเทศ แต่ฝ่ายบริหารจะมีข่าวทุกวัน นักข่าวจะตามอยู่ที่ทำเนียบ เขาเป็นผู้ใช้จ่ายเงินงบประมาณ สั่งการข้าราชการ ข่าวสารก็จะออกมา เพราะประเทศจะเดินไปทางไหนไม่ใช่ถูกกำหนดโดยพรรคฝ่ายค้าน ดังนั้นข่าวสารจึงมีปริมาณมากกับการปฏิบัติงานราชการ การใช้นโยบายของภาครัฐ ... ในการเลือกข่าวก็มีลักษณะของมันอยู่ เช่น ความขัดแย้ง ความรุนแรง ความน่าสนใจ ความใกล้ชิด ความมีผลกระทบ ฯลฯ แต่ละวันมันก็สู้กันในทางข่าว ถ้าฝ่ายค้านออกความเห็นเข้ามาก็หยิบขึ้นมาเป็นประเด็นได้ ดังนั้นความเท่ากันมันจึงไม่มีในโลก”

(มติชน, สัมภาษณ์ 12 มี.ค. 51)

อย่างไรก็ตาม นสพ.มติชน ได้สะท้อนให้เห็นว่าทั้งในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์ หนังสือพิมพ์ไม่ได้เห็นด้วยหรือสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลไปทุกเรื่อง

“ในรัฐบาลสุรยุทธ์อาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์โดยรวม โดยทั่วไป พร้อมที่จะนำเสนอข่าวสารเพื่อนำไปสู่การตรวจสอบรัฐบาลชุดที่แล้วในเรื่องต่างๆ เพราะในช่วงรัฐบาลทักษิณที่เราเห็นมา เราอยู่ด้วยกันมา เราเห็นเพิ่มมากขึ้นตามลำดับว่ารัฐบาลทักษิณใช้อำนาจการบริหารไม่ตรงไปตรงมา แสวงหาผลประโยชน์เข้าตัวเอง ครอบครองและพวกพ้อง เข้าไปแทรกแซงองค์กรอิสระ สื่อ และวงการราชการ และไม่ปรับปรุงแก้ไขตัวเอง หลังจากที่เมื่อสะท้อนและปฏิกิริยาไม่พอใจออกมา จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ได้ต่อกันกับรัฐบาลทักษิณมา เมื่อถูกยึดอำนาจในช่วงแรกหนังสือพิมพ์ก็พยายามรับได้กับการรัฐประหาร แต่จากนั้นมาสถานการณ์ก็เริ่มเปลี่ยน บริหารไม่ได้ ประเทศเสียดุลย์ ท่าทีหนังสือพิมพ์ก็เริ่มแสดงความไม่เห็นด้วยในหลายๆอย่างกับรัฐบาลของสุรยุทธ์”

(มติชน, สัมภาษณ์ 12 มี.ค. 51)

นสพ.ไทยรัฐ กล่าวว่า ปัจจัยที่กำหนดการนำเสนอข่าวสารคือ วิจารณ์ญาณของนักข่าว แต่ละคนที่มีต่อเรื่องหรือปัญหาที่นำเสนอ ส่วนปัจจัยทางการเมืองและนโยบายขององค์กรไม่มีผลต่อการนำเสนอข่าว ไม่มีใครสามารถปิดกั้นหรือสั่งให้นำเสนอข่าวสารเพียงด้านใดด้านหนึ่งได้ การที่หนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลอย่างครบถ้วนจะทำให้ประชาชนสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เพราะฉะนั้นจึงต้องนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้อง เป็นข้อเท็จจริง ให้ประชาชนสามารถตัดสินใจได้มากที่สุดและดีที่สุด

“ใครจะมาปิดกั้นให้นำเสนอด้านหนึ่ง ไม่นำเสนอไม่ได้แล้ว มันขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของแต่ละคนในแต่ละเรื่องแต่ละปัญหาอย่างไร แล้วมีศักยภาพในการนำเสนอให้ครบวงจรมากน้อยแค่ไหนที่คุณนำเสนอแล้วประชาชนสนใจหรือไม่...กระแสสังคมก็ขึ้นๆ ลงๆ เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา มันก็ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับข้อมูลข่าวสารมากน้อยแค่ไหน ถ้าเขาได้รับข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนมาก การตัดสินใจเขาก็จะถูกต้อง เพราะฉะนั้นสื่อก็เป็นหลักสำคัญที่จะนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้องให้กับประชาชน เขาอยู่ไกลกว่าเรา เราอยู่ใกล้เหตุการณ์มากกว่าเขา เราก็ต้องนำเสนอในสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริง เป็นข้อมูลให้เขาตัดสินใจได้มากที่สุดและดีที่สุด”

(ไทยรัฐ, สัมภาษณ์ 22 เม.ย. 51)

ส่วนการนำเสนอข่าวสารของ**นสพ.กรุงเทพธุรกิจ** นั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของนโยบายแต่ละนโยบาย เช่น เป็นนโยบายที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อประเทศและสังคม รวมทั้งหากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มต่างๆ ในสังคม เช่น นักวิชาการ เอ็นจีโอ เป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ นสพ.กรุงเทพธุรกิจจะให้พื้นที่นำเสนอ นอกจากนี้ เหตุการณ์หรือสภาพการณ์สังคมยังส่งผลให้

หนังสือพิมพ์มีการปรับตัว ภายใต้จุดยืนการหลีกเลี่ยงใช้ถ้อยคำที่รุนแรง ใช้ภาษาที่เป็นกลาง ใช้บทความในลักษณะชี้แจงเหตุผล

“เวลาเรานำเสนอข่าว เราจะยึดเรื่องที่มีผลกระทบต่อประเทศและสังคมเป็นหลัก นอกจากนั้น เราจะเน้นในเรื่องของข้อมูล และการใช้กลุ่มนักวิชาการ เอ็นจีโอ ให้พื้นที่เขา ต้องยอมรับว่ากลุ่มภาคประชาชนทุกวันนี้ได้รับพื้นที่ในการนำเสนอที่น้อย ซึ่งภาคประชาชนก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเอ็นจีโอตอนนี้มีเยอะ เพราะเอ็นจีโอจะเป็นเหมือนฝ่ายถ่วงดุล อันไหนที่มีน้ำหนัก มีข้อมูลที่ดี เราก็จะเปิดพื้นที่ให้ เหตุการณ์ข้างนอกก็มีส่วนให้เราปรับตัว อย่างที่บอกไปว่าเมื่อมีรัฐบาลใหม่ มาเราก็ต้องปรับตัว ทำงานควบคู่ไปกับรัฐบาล ตรวจสอบ นำเสนอว่าอะไรดีไม่ได้ หรือสะท้อนอะไร แต่เราก็มีจุดยืนของเรา ยังคงนำเสนอในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง ในกรณีที่มีเหตุการณ์ความขัดแย้งเราก็นำเสนอทั้งสองฝ่ายเท่ากัน โดยอาจคุยกันว่าจะนำเสนออย่างไรให้หลีกเลี่ยงความรุนแรง หรือใช้บทความในการชี้แจงเหตุผล ใช้ภาษาที่เป็นกลาง”

(กรุงเทพฯธุรกิจ, สัมภาษณ์ 9 เม.ย. 2551)

สรุปเนื้อหาการสัมภาษณ์เชิงลึก

เมื่อเปรียบเทียบจุดยืนหรือหลักการนำเสนอข่าวของนสพ.ทั้ง 3 ฉบับ พบว่า นสพ.ทั้ง 3 ฉบับ มีจุดยืน/หลักการนำเสนอข่าวคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ นสพ.มติชนและนสพ.ไทยรัฐ ยึดหลักการนำเสนอข้อมูลจากแหล่งข่าวหลายๆ ฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนและรอบด้าน ขณะที่ นสพ.ไทยรัฐและนสพ.กรุงเทพฯธุรกิจ มีจุดยืนการนำเสนออย่างเป็นกลาง ไม่เข้าข้างหรือเอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด นำเสนอตามข้อมูลและข้อเท็จจริง นอกจากนี้ นสพ.มติชน ยังเน้นการนำเสนอข่าวสารที่สามารถสร้างการยอมรับ ความเข้าใจ และความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในตัวหนังสือพิมพ์ และนสพ.กรุงเทพฯธุรกิจเน้นการใช้ภาษาที่เป็นกลาง ไม่ชี้นำสังคม

เมื่อเปรียบเทียบการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล พบว่า นสพ.มติชน ได้แบ่งการทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารออกเป็นช่วงๆ ตามวงจรชีวิตของนโยบาย ได้แก่ ช่วงที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนโยบายเพื่อให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจในนโยบาย ช่วงที่นำเสนอความคิดเห็นของฝ่ายต่างๆ ที่มีต่อนโยบาย และช่วงนำเสนอผลกระทบทางบวกและลบโดยอาศัยข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ ในแต่ละช่วงของนโยบายนั้น อาจจำเป็นต้องใช้การอธิบายนโยบายที่มีลักษณะเฉพาะให้ผู้อ่านกลุ่มต่าง ๆ เกิดความเข้าใจ ขณะที่ นสพ.ไทยรัฐ ใช้หลักการเดียวกับการนำเสนอข่าวทั่วไป คือ การนำเสนอข้อมูลจากทุกฝ่ายอย่างครอบคลุมครบถ้วน และเป็นไปตามความเป็นจริง ส่วน นสพ.กรุงเทพฯธุรกิจ จะนำเสนอความคิดเห็นของสังคมที่มีต่อนโยบายในช่วงที่มีการประกาศนโยบายใหม่ รวมทั้งนำเสนอข้อมูลหรือผลกระทบทั้งด้านบวกและลบของนโยบายให้ประชาชนและรัฐบาลได้รับรู้

การให้ความสำคัญกับนโยบายประชานิยม

เมื่อเปรียบเทียบการเลือกประเด็นข่าวมานำเสนอของนสพ.ทั้ง 3 ฉบับ พบว่า นสพ.มติชน ให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็นปัญหาและประเด็นที่มีคุณค่าของข่าว เช่น ความขัดแย้ง ความรุนแรง ความน่าสนใจ ความใกล้ตัว ความมีผลกระทบ ฯลฯ โดยจะนำเสนอเป็นข่าวใหญ่ และมีบทวิเคราะห์วิจารณ์ที่เกี่ยวข้อง ขณะที่ นสพ.ไทยรัฐ เลือกให้ความสำคัญกับเรื่องราวหรือประเด็นข่าวที่ประชาชนสนใจ มีลักษณะใกล้ชิดและส่งผลกระทบต่อประชาชนสูงสุด ส่วนนสพ.กรุงเทพธุรกิจ เลือกให้ความสำคัญแก่ข่าวหรือนโยบายที่น่าสนใจและมีผลกระทบต่อสังคมโดยกว้างมากที่สุด เป็นประเด็นที่มีข้อเท็จจริง มีคุณค่าของข่าว มีความชัดเจน และสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือนำไปสู่การติดตามประเด็นอื่นๆ ต่อไปได้ หรือมีผู้เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นไว้หลายคน หากข่าวหรือนโยบายหนึ่งมีหลายประเด็นปัญหา นสพ.กรุงเทพธุรกิจจะให้ความสำคัญกับประเด็นทางด้านเศรษฐกิจเชิงการเมืองเป็นหลัก

เมื่อเปรียบเทียบการให้ความสำคัญในการนำเสนอหรือนโยบายประชานิยม พบว่า นสพ.ทั้ง 3 ฉบับ ให้ความสำคัญกับการนำเสนอหรือนโยบายประชานิยมมาก เพราะเป็นนโยบายที่สามารถเข้าถึงชนชั้นรากหญ้า ทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข โดยนสพ.มติชนให้ความสำคัญกับนโยบายประชานิยมทุกนโยบาย ซึ่งโดยปกติแล้ว หากนโยบายใดมีความชัดเจน เห็นผลกระทบได้รวดเร็ว มีการใช้จ่ายเงินงบประมาณจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อประชาชน จะให้ความสำคัญมาก ขณะที่ นสพ.ไทยรัฐ ยังให้ความสำคัญกับนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน หรือนโยบายที่รัฐบาลหยิบยกมาพูดถึงในช่วงเวลาขณะนั้นด้วย ส่วนนสพ.กรุงเทพธุรกิจ ยังเห็นว่านโยบายประชานิยมทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง รวมทั้งเกิดการกดดันต่อตัวนายกรัฐมนตรี ซึ่งนสพ.กรุงเทพธุรกิจสนับสนุนนโยบายที่ให้ประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ และไม่ส่งผลกระทบต่อด้านลบ

แนวทางการนำเสนอหรือนโยบายประชานิยม

เมื่อเปรียบเทียบแนวทางการนำเสนอหรือนโยบายประชานิยมของนสพ.ทั้ง 3 ฉบับ พบว่า นสพ.มติชน มีแนวทางในแต่ละช่วงของนโยบายไม่เหมือนกัน โดยในช่วงเริ่มต้นนโยบาย จะนำเสนอรายละเอียดของนโยบายอย่างละเอียดครบถ้วน และรอบด้านมากที่สุด ในช่วงการนำนโยบายไปปฏิบัติ จะจับตามดูเรื่องการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามนโยบาย และในที่สุดท้าย เมื่อมีผลเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามนโยบาย จะนำเสนอโดยให้รายละเอียดทั้งผลดีผลเสียอย่างสมบูรณ์ ใช้ภาษาพูดห้วนๆ ให้ผู้อ่านสนใจและรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว

สำหรับนสพ.ไทยรัฐ ได้เน้นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมทั้งสองด้านทั้งผลดีและผลเสีย รวมทั้งความคิดเห็นของทุกกลุ่มทุกฝ่าย อย่างครอบคลุม ส่วนแนวทางการนำเสนอของนสพ.กรุงเทพธุรกิจ จะมุ่งไปที่เรื่องความโปร่งใส ความคุ้มค่าหรือประโยชน์ของนโยบาย รวมทั้งที่มาและการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยติดตามดูเป็นระยะๆ และมีข้อสังเกตหรือตั้งคำถามไปยังรัฐบาล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของนโยบายนั้นๆ

เมื่อเปรียบเทียบการนำเสนอ**นโยบายประชานิยมในรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลสุรยุทธ์** พบว่า นสพ.มติชน นำเสนอ**นโยบายประชานิยม**ในรัฐบาลทั้งสองแตกต่างกัน เนื่องมาจากตัวรัฐบาลและสภาพการณ์ทางสังคม ที่มีความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้น ซึ่งหนังสือพิมพ์ต้องวางตัวให้สอดคล้องให้เข้ากับรัฐบาลและสถานการณ์ เมื่อรัฐบาลสุรยุทธ์ปรับเปลี่ยนนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนจะให้ความสนใจกับการปรับเปลี่ยนแก้ไข ความคิดเห็นของประชาชน และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยดังกล่าว นอกจากนี้ การเสนอข่าวสารในช่วงรัฐบาลสุรยุทธ์มีความซับซ้อนและแง่มุมในการนำเสนอมากขึ้น เนื่องจากเกิดความขัดแย้งและมีการตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลทักษิณ ซึ่งหนังสือพิมพ์พร้อมที่จะนำเสนอข่าวสารเพื่อนำไปสู่การตรวจสอบรัฐบาลทักษิณ จากนั้นเมื่อมีการบริหารประเทศได้ไม่ดี หนังสือพิมพ์เริ่มแสดงท่าทีไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลของสุรยุทธ์

ขณะที่นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอ**นโยบายประชานิยม**ในรัฐบาลทั้งสองคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลสุรยุทธ์เป็นเผด็จการทหาร และประกาศตัวเข้ามาบริหารประเทศเพียง 1 ปี ซึ่งสังคมโลกได้ตัดการช่วยเหลือ ทำให้ นสพ.ไทยรัฐไม่ได้คาดหวังหรือกระตุ้นให้รัฐบาลสุรยุทธ์ทำอะไรมาก การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมได้นำเสนอไปตามข้อเท็จจริง และตามข้อมูลความผิด (เกี่ยวกับนโยบายประชานิยม) ที่คตส.เปิดเผยออกมา

ส่วนนสพ.กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอ**นโยบายประชานิยม**ของรัฐบาลทักษิณในลักษณะของการสนับสนุนในส่วนที่ดีของนโยบายและเสนอแนะให้รัฐบาลสุรยุทธ์แก้ไขหรือยกเลิกนโยบายหรือส่วนที่ไม่ดี ในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านรัฐบาล จะนำเสนอ**นโยบาย**ในภาพกว้างไม่เจาะลึก เพราะถือว่ารัฐบาลใหม่มีทีมงานที่จะต้องหาข้อมูลเอง ขณะเดียวกัน มีการจับตาดูนโยบายใหม่ๆ ที่ออกมา รวมทั้งนำเสนอ**นโยบาย**เก่าด้วย นำเสนอทั้งข้อดีและข้อเสีย หรือบทวิเคราะห์จากผู้รู้ เพื่อเสนอแนะแก่รัฐบาล อย่างไรก็ตาม การประกาศตัวของรัฐบาลสุรยุทธ์ว่าจะบริหารประเทศเพียง 1 ปีนั้น ในกองบรรณาธิการได้วางแผนเพื่อเกาะติดนโยบายหรือสิ่งที่รัฐบาลสุรยุทธ์จะทำภายใน 1 ปี รวมทั้งสะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆ ด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอนโยบายประชานิยม****

เมื่อเปรียบเทียบ**ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอ**นโยบายประชานิยม****ของนสพ.ทั้ง 3 ฉบับ พบว่า แนวทางการนำเสนอของ นสพ.มติชน ถูกหนดโดยองค์กร ไม่ให้นำเสนอในลักษณะให้เกิดปัญหาหรือความรุนแรง ไม่โจมตีองค์กรธุรกิจมากเพราะไม่ใช่บุคคลสาธารณะ สำหรับอำนาจการเมืองไม่ค่อยเข้ามามีอิทธิพล แต่ข่าวสารส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐบาล ส่วนการเลือกประเด็นข่าวหน้าหนึ่ง การพาดหัวข่าว และการให้รายละเอียดขึ้นอยู่กับวิจรรย์ญาณของคนทำหนังสือพิมพ์ สำหรับการสนับสนุนประเด็นใดนั้น ขึ้นอยู่กับจุดยืนของหนังสือพิมพ์ คุณค่าทางข่าวของนโยบาย และสภาพการณ์ในสังคมขณะนั้นด้วย

ขณะที่นสพ.ไทยรัฐ ใช้วิจรรย์ญาณของนักข่าว และคุณค่าของนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นตัวกำหนดการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย ส่วนปัจจัยทางการเมืองและ

นโยบายขององค์กรไม่มีผลต่อการนำเสนอ สำหรับปัจจัยที่กำหนดการนำเสนอของนสพ. กรุงเทพมหานคร นั้น คือ คุณค่าของนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อสังคมมาก หรือมีข้อมูลที่สำคัญและน่าสนใจจากกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม นอกจากนี้ เหตุการณ์ของสังคมภายนอกก็ส่งผลให้หนังสือพิมพ์มีการปรับตัว โดยที่ยังมีจุดยืน คือ การหลีกเลี่ยงใช้ถ้อยคำที่รุนแรง ใช้ภาษาที่เป็นกลาง ใช้บทความในลักษณะชี้แจงเหตุผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 8

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “วาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ” มีการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย แบ่งออกเป็น การสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และการสรุปผลตามข้อสันนิษฐานการวิจัย

● สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ในงานวิจัยนี้ เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาและสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบปัญหาการวิจัย ดังนี้

1. วาระข่าวสาร และทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ในสมัยที่รัฐบาลทักษิณมีอำนาจบริหารปกครองประเทศ และหลังหมดอำนาจเป็นไปอย่างไร มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. หนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ หนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ และหนังสือพิมพ์แนวธุรกิจมีวาระข่าวสาร และทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ปัจจัยใดมีผลต่อวาระข่าวสาร และทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์

ผลการวิจัย ระบุว่า วาระข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ ในยุครัฐบาลทักษิณแตกต่างจากยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์) ซึ่งในรัฐบาลทักษิณหนังสือพิมพ์ได้ให้ความสำคัญแก่ ประเด็นการก่อตัว/เปิดตัว ให้รายละเอียด ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย และประเด็นหลักการ รายละเอียด ความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/โครงการ โดยมีแหล่งข่าวสารส่วนใหญ่จากภาครัฐ

ส่วนในรัฐบาลสุรยุทธ์ หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญแก่ประเด็นการแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนโยบายและการดำเนินงาน และประเด็นรายละเอียด/ความคืบหน้าการตรวจสอบทุจริต โดยในนโยบาย 30 บาทฯ มีแหล่งข่าวสารส่วนใหญ่จากภาครัฐ แต่ในนโยบายห่วยบนดินและนโยบายบ้านคนจน มีแหล่งข่าวส่วนใหญ่จากองค์กรอิสระ

อย่างไรก็ตาม นสพ.กรุงเทพธุรกิจและนสพ.มติชน ให้ความสำคัญแก่ประเด็นที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอประเด็นความคิดเห็น ปฏิบัติการ และการเคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น (ในนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรคและนโยบายห่วยบนดิน) ส่วน นสพ.มติชน นำเสนอประเด็นปฏิบัติการของประชาชน

ด้านทิศทางหรือกรอบเนื้อหาข่าว หนังสือพิมพ์นำเสนอ **นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค** ให้เห็นว่าในยุครัฐบาลทักษิณมีความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างผู้ดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการ และนโยบาย 30 บาทฯ ไม่ได้ได้รับความไว้วางใจในคุณภาพการรักษาและการจัดสรรงบประมาณ โดยที่รัฐบาลพยายามสร้างความเชื่อมั่นในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ นโยบาย 30 บาทฯ ยังให้สิทธิรักษาครอบคลุมเกือบทุกโรค ทั้งนี้ นสพ.ไทยรัฐได้นำเสนอแตกต่างออกไปให้เห็นว่านโยบาย 30 บาทฯ ไม่ให้สิทธิครอบคลุมทุกโรค

ขณะที่ในรัฐบาลสุรยุทธ์นำเสนอว่านโยบาย 30 บาทฯ มีข้อบกพร่อง รัฐบาลสุรยุทธ์จึงดำเนินการแก้ไข โดยยกเลิกการเก็บค่ารักษาจำนวน 30 บาท และจัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ นสพ.มติชนยังนำเสนอว่านโยบาย 30 บาทฯ ของรัฐบาลทักษิณมีการใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือยและไม่โปร่งใส นสพ.ไทยรัฐนำเสนอว่าเป็นนโยบายที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกในสังคม ส่วนนสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอว่าการใช้ชื่อนโยบาย/โครงการ 30 บาทฯ เป็นการหาเสียงของรัฐบาลทักษิณ

ส่วนทิศทางหรือกรอบเนื้อหาบทบรรณาธิการในยุครัฐบาลทักษิณนั้น นำเสนอว่านโยบาย 30 บาทฯ มีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ คุณภาพการรักษา และงบประมาณ รวมทั้งถูกนำไปใช้หาเสียงทางการเมือง โดยนสพ.มติชนไม่เห็นด้วยกับการคัดค้านนโยบาย 30 บาทฯ ของกลุ่มพลังแพทย์เพื่อชาติ นสพ.ไทยรัฐนำเสนอว่าเป็นนโยบายที่ช่วยเหลือคนยากจนและได้รับความนิยมนิยมชอบจากประชาชน ส่วนนสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอว่ารัฐบาลทักษิณทำให้ประชาชนเข้าใจผิดว่านโยบาย 30 บาทฯ ครอบคลุมทุกโรค และรัฐบาลไม่รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมถึงนำเสนอผลเสียจากการโยกย้ายข้าราชการในโครงการ 30 บาทฯ และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณในโครงการ

สำหรับ **นโยบายห่วยบนดิน** ในยุครัฐบาลทักษิณ หนังสือพิมพ์นำเสนอว่าเป็นนโยบายที่ช่วยแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพล ตอบสนองความต้องการของประชาชน ช่วยให้รัฐมีเงินพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกัน เป็นนโยบายที่ส่งผลเสียต่อสังคม เป็นนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนและคัดค้าน นอกจากนี้ นสพ.มติชน ยังนำเสนอว่านโยบายห่วยบนดินไม่สามารถแก้ปัญหาห่วยได้ และรัฐบาลนำเงินไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว แต่ช่วยให้เยาวชนที่ขายห่วยบนดินมีรายได้ นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอว่าเป็นนโยบายที่ช่วยแก้ปัญหาการขายสลากกินแบ่งฯ เกินราคา แต่ทำให้ธุรกิจห่วยได้ดินมีอำนาจมากขึ้น และคนขายสลากฯ ได้รับความเดือดร้อน ส่วนนสพ.กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอว่าเป็นนโยบายที่มีข้อจำกัดและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ขณะที่ในรัฐบาลสุรยุทธ์นำเสนอว่าเป็นนโยบายที่มีปัญหาและข้อบกพร่อง ใช้เงินอย่างไม่โปร่งใส รัฐบาลสุรยุทธ์จึงให้ตรวจสอบ และเร่งเอาผิดรัฐบาลทักษิณ โดยที่ผู้เกี่ยวข้องในรัฐบาลทักษิณได้แสดงความบริสุทธิ์ใจ และชี้ให้เห็นประโยชน์ของห่วยบนดิน รวมทั้งเป็นนโยบายที่ได้รับการสนับสนุน เสนอแนะ และคัดค้านนอกจากนี้ นสพ.มติชน ได้นำเสนอว่าโครงการห่วยบนดินเกิดขึ้นอย่างไม่ถูกกฎหมาย

ส่วนทิศทางหรือกรอบเนื้อหาบทบรรณาธิการในรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนได้กระตุ้นเตือนไม่ให้รัฐมอมเมาประชาชน นสพ.ไทยรัฐ เห็นว่านโยบายห่วยบนดินมีข้อบกพร่อง ไม่สามารถแก้ปัญหาห่วยได้ติดได้ การออกรางวัลมีจำนวนน้อยและไม่โปร่งใส รัฐบาลใช้จ่ายเงินอย่างไม่มีกฎเกณฑ์และหลีกเลี่ยงภาษี ส่วนนสพ.กรุงเทพธุรกิจเห็นว่าเป็นนโยบายที่ช่วยเหลือการศึกษาจึงได้รับความชื่นชมจากประชาชน แต่การชื่นชมอาจทำให้รัฐบาลละเลยการแก้ไขผลกระทบด้านต่าง ๆ

ขณะที่บทบรรณาธิการในรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอว่านโยบายห่วยบนดินเกิดขึ้นอย่างไม่ถูกกฎหมาย มีการใช้เงินอย่างไม่โปร่งใส และสนับสนุนให้อาผิดกับรัฐบาลทักษิณ ขณะเดียวกันเป็นนโยบายที่มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการต่อไป นอกจากนี้ นสพ.มติชน ยังนำเสนอว่าเป็นนโยบายที่สร้างความเสียหายแก่สังคม และแสดงท่าทีต่อต้านการเร่งแก้ไขร่าง พ.ร.บ.สลากฯ ของรัฐบาลสุรยุทธ์ นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอผลเสียของการยกเลิกนโยบายห่วยบนดิน และแนวทางห่วยบนดินของรัฐบาลทักษิณได้รับการยอมรับชื่นชมมากกว่าแนวทางของรัฐบาลสุรยุทธ์

ส่วน นโยบายบ้านคนจน ในยุครัฐบาลทักษิณ หนังสือพิมพ์นำเสนอว่า เป็นนโยบายที่ช่วยให้คนยากจนมีความหวังและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งรัฐบาลมีความตั้งใจและทุ่มเทที่จะช่วยเหลือคนยากจน นอกจากนี้ นสพ.มติชนยังนำเสนอว่านโยบายบ้านคนจนได้รับการยอมรับและชื่นชม นสพ.ไทยรัฐนำเสนอว่าพรรคร่วมรัฐบาลแย่งชิงกันดูแลโครงการฯ และนสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอว่านโยบายบ้านคนจนช่วยให้เศรษฐกิจเติบโต ขณะเดียวกัน อาจทำให้เกิดปัญหาที่อยู่อาศัยล้นตลาด และมีการดำเนินงานที่ไม่โปร่งใสและไม่มีคุณภาพ

ขณะที่ในรัฐบาลสุรยุทธ์นำเสนอว่า นโยบายบ้านคนจนมีการทุจริต มีปัญหาและข้อบกพร่อง ทำให้ประเทศชาติเสียหายและประชาชนเดือดร้อน รัฐบาลสุรยุทธ์จึงต้องดำเนินการแก้ไขปรับเปลี่ยน รวมทั้งให้มีการตรวจสอบการทุจริตโครงการบ้านเอื้ออาทร นอกจากนี้ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ ยังนำเสนอว่ารัฐบาลสุรยุทธ์ดำเนินโครงการบ้านมั่นคงของรัฐบาลทักษิณต่อไป เพราะเป็นโครงการที่ให้ประโยชน์แก่ประชาชนและไม่มีการทุจริต

ส่วนเนื้อหาบทบรรณาธิการนั้น นสพ.มติชน ได้เสนอแนะให้รัฐบาลสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่ผู้ต้องการซื้อบ้านคนจน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ระบุว่า การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ ถูกกำหนดโดยปัจจัยต่างๆ ได้แก่ วิจารณ์ญาณของนักข่าว จุดยืนขององค์กรหนังสือพิมพ์ สภาพการณ์ทางสังคม พฤติกรรมของรัฐบาล วงจรชีวิตของนโยบาย และคุณค่าทางข่าวของนโยบายประชานิยม เช่น ความน่าสนใจ ความขัดแย้ง ความรุนแรง และความมีผลกระทบต่อประชาชน เป็นต้น

● สรุปผลตามข้อสันนิษฐานการวิจัย

ภายใต้ปัญหานำวิจัย มีการตั้งข้อสันนิษฐานไว้ ดังนี้

1. การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ในยุครัฐบาลทักษิณ และยุคหลังรัฐบาลทักษิณมีความแตกต่างกัน
2. หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทเนื้อหา มีวาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมแตกต่างกัน

ผลการวิจัย สะท้อนให้เห็นว่า การนำเสนอเนื้อหาของนโยบายประชานิยมในยุครัฐบาลทักษิณและยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (รัฐบาลสุรยุทธ์) มีความแตกต่างกัน โดยที่ในยุครัฐบาลทักษิณ หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญแก่นโยบายประชานิยมหรือความคืบหน้าในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล โดยมีแหล่งข่าวสาร คือ รัฐ แต่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ ให้ความสำคัญต่อการแก้ไข ปรับเปลี่ยน และตรวจสอบทุจริตนโยบายประชานิยม โดยมีแหล่งข่าวสาร คือ องค์กรอิสระ

ตัวอย่างตารางแสดงวาระข่าวสารในยุครัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ

นโยบาย ประชานิยม	รัฐบาลทักษิณ		รัฐบาลสุรยุทธ์	
	ประเด็นนำเสนอ	แหล่ง ข่าวสาร	ประเด็นนำเสนอ	แหล่ง ข่าวสาร
30 บาท รักษา ทุกโรค	การก่อตั้ง/เปิดตัว ให้รายละเอียด และ ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและ การดำเนินนโยบาย	รัฐ/รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและ การดำเนินงาน	รัฐ/รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ
ห่วยบนดิน	การก่อตั้ง/เปิดตัว ให้รายละเอียด และ ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและ การดำเนินนโยบาย	รัฐ/รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	การแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง นโยบายและ การดำเนินงาน	องค์กร อิสระ
บ้านคนจน	หลักการ รายละเอียด และความ คืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย/ โครงการ	รัฐ/รัฐบาล/ รัฐวิสาหกิจ	รายละเอียด/ความคืบหน้า การตรวจสอบทุจริต	องค์กร อิสระ

ขณะเดียวกัน หนังสือพิมพ์ได้นำเสนอ**นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค**ในรัฐบาลทักษิณไปที่ประเด็นความขัดแย้งระหว่างผู้ดำเนินนโยบาย ความไม่ไว้วางใจและการพยายามสร้างความเชื่อมั่นในนโยบาย รวมทั้งสิทธิประโยชน์ที่ครอบคลุมการรักษาเกือบทุกโรค แต่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอไปที่ความบกพร่องของรัฐบาลทักษิณในการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เหมาะสมและเก็บค่ารักษาพยาบาลจำนวน 30 บาท ซึ่งไม่ใช้การช่วยเหลือคนยากจนอย่างแท้จริง

นโยบายห่วยบนดินในรัฐบาลทักษิณ ถูกนำเสนอไปที่การใช้ห่วยบนดินเพื่อแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพล และตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อห่วย ซึ่งนโยบายดังกล่าวส่งผลเสียต่อสังคม แต่ได้รับทั้งการสนับสนุนและคัดค้าน ส่วนในรัฐบาลสุรยุทธ์ ถูกนำเสนอไปที่ปัญหาและข้อบกพร่องของห่วยบนดินเพียงอย่างเดียว ทั้งการมอมเมาสังคมและการนำเงินไปใช้อย่างไม่

โปร่งใส จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายและตรวจสอบเอาผิดรัฐบาลทักษิณ ทั้งนี้ ปฏิบัติการที่มีต่อนโยบายหวยบนดินในยุครัฐบาลสุรยุทธ์ มีทั้งสนับสนุน คัดค้าน และให้ข้อเสนอแนะ

ส่วน **นโยบายบ้านคนจน** ถูกนำเสนอไปที่การดำเนินนโยบายเพื่อช่วยเหลือคนยากจน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ภายใต้ความตั้งใจและทุ่มเทของรัฐบาลทักษิณ แต่ในรัฐบาลสุรยุทธ์ ถูกนำเสนอไปที่การทุจริตและการตรวจสอบการทุจริตในโครงการบ้านเอื้ออาทร รวมทั้งข้อบกพร่องเรื่องคุณภาพ ความล่าช้า และพื้นที่ซ้ำซ้อนของโครงการ ทำให้ประชาชนเดือดร้อนและประเทศชาติได้รับความเสียหาย

นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ได้นำเสนอบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายหวยบนดินในรัฐบาลทักษิณ ไปที่การกระตุ้นเตือนรัฐไม่ให้มอมเมาประชาชน และไม่ให้ละเลยการแก้ปัญหาผลกระทบด้านอื่น รวมทั้งตำหนิการออกรางวัลว่ามีจำนวนน้อยและไม่โปร่งใส หวยบนดินมีข้อบกพร่องไม่สามารถแก้ปัญหาหวยใต้ดินได้ รัฐบาลใช้เงินอย่างไม่มีความรับผิดชอบและหลีกเลี่ยงภาษี ส่วนในรัฐบาลสุรยุทธ์ นำเสนอไปที่ความผิดของรัฐบาลทักษิณที่ใช้จ่ายเงินรายได้อย่างไม่โปร่งใส และทำให้หวยบนดินเกิดขึ้นอย่างไม่ถูกกฎหมาย มีการกระตุ้นให้เอาผิดรัฐบาลทักษิณ แต่สนับสนุนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องดำเนินนโยบายหวยบนดินต่อไป

สำหรับการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทนั้น ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทมีวาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหาแตกต่างกัน สำหรับวาระข่าวสารในแต่ละนโยบายนั้น หนังสือพิมพ์บางประเภทเลือกนำเสนอประเด็น และแหล่งข่าวสารแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงวาระข่าวสารที่มีความแตกต่างกันของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท

หนังสือพิมพ์	ประเด็นนำเสนอ						แหล่งข่าวสาร					
	30 บาท รักษาทุกโรค		ห่วยบนดิน		บ้านคนจน		30 บาท รักษาทุกโรค		ห่วยบนดิน		บ้านคนจน	
	ทักษิณ	สุรยุทธ์	ทักษิณ	สุรยุทธ์	ทักษิณ	สุรยุทธ์	ทักษิณ	สุรยุทธ์	ทักษิณ	สุรยุทธ์	ทักษิณ	สุรยุทธ์
มติชน	การก่อตั้ง/เปิดตัวให้รายละเอียด และ ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบาย และการดำเนินนโยบาย	การแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	การก่อตั้ง/เปิดตัว ให้ รายละเอียด และ ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย	การแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	ปฏิกิริยาของประชาชน	รายละเอียด/ความคืบหน้า การตรวจสอบทุจริต	รัฐ	รัฐ	รัฐ	รัฐ, องค์กรอิสระ	รัฐ	องค์กรอิสระ
ไทยรัฐ	การก่อตั้ง/เปิดตัวให้รายละเอียด และ ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบาย และการดำเนินนโยบาย	การแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	การก่อตั้ง/เปิดตัว ให้ รายละเอียด และ ความคืบหน้าเกี่ยวกับตัวนโยบายและการดำเนินนโยบาย	การแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	หลักการ รายละเอียด และ ความคืบหน้า เกี่ยวกับการ ดำเนินนโยบาย/โครงการ	รายละเอียด/ความคืบหน้า การตรวจสอบทุจริต	รัฐ	รัฐ	รัฐ	องค์กรอิสระ	รัฐ	องค์กรอิสระ
กรุงเทพธุรกิจ	ข้อมูล ความ คิดเห็น ปฏิกิริยา และความ เคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น	การแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	ข้อมูล ความ คิดเห็น ปฏิกิริยา และความ เคลื่อนไหวของบุคคล/หน่วยงาน/องค์กรอื่น	การแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง นโยบายและการดำเนินงาน	หลักการ รายละเอียด และ ความคืบหน้า เกี่ยวกับการ ดำเนินนโยบาย/โครงการ	รายละเอียด/ความคืบหน้า การตรวจสอบทุจริต	รัฐ	รัฐ	รัฐ	องค์กรอิสระ	รัฐ	รัฐ

ด้านทิศทางหรือกรอบเนื้อหา หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทนำเสนอเนื้อหาแตกต่างกัน สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ กล่าวคือ ในลักษณะที่หนึ่ง หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาส่วนหนึ่ง คล้ายคลึงกัน และยังนำเสนอเนื้อหาในแง่มุมอื่น ๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น การนำเสนอ **นโยบายบ้านคนจน** ในรัฐบาลทักษิณ หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทนำเสนอเนื้อหาคล้ายคลึงกันว่า **รัฐบาลมีความตั้งใจและทุ่มเทช่วยเหลือคนยากจนให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น** โดยที่หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทยังได้นำเสนอเนื้อหาอื่นแตกต่างกันไป กล่าวคือ นสพ.มติชนนำเสนอว่า **นโยบายบ้านคนจนได้รับการยอมรับและชื่นชม** นสพ.ไทยรัฐนำเสนอว่า **พรรคร่วมรัฐบาลแย่งชิงกันดูแลโครงการ** และนสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอว่า **นโยบายบ้านคนจนช่วยให้เศรษฐกิจเติบโต ขณะเดียวกัน อาจทำให้เกิดปัญหาที่อยู่อาศัยล้นตลาด และมีการดำเนินงานที่ไม่โปร่งใสและไม่มีคุณภาพ**

ตัวอย่างการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทที่มีลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกัน (ส่วนที่ขีดเส้นใต้ คือ ส่วนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน)

<p>ในรัฐบาลทักษิณ</p> <p><u>นสพ.มติชนนำเสนอประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนไปในทิศทางของความตั้งใจและความทุ่มเทของรัฐบาลในการสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่คนยากจน อันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน</u></p> <p>นอกจากนี้ ยังนำเสนอประเด็นปฏิริยาต่อโครงการบ้านคนจนไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านคนจนเป็นที่ยอมรับ ชื่นชม และเป็นความหวังของประชาชนให้สามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง</p> <p><u>นสพ.ไทยรัฐนำเสนอประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนไปในทิศทางของการให้ความช่วยเหลือประชาชนให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น</u></p> <p>นอกจากนี้ ยังนำเสนอประเด็นการควบคุมดูแลบ้านคนจนไปในทิศทางของการแย่งชิงกันดูแลโครงการบ้านเอื้ออาทรระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล เพราะเป็นโครงการที่ได้รับความนิยมจากประชาชน</p> <p><u>นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นการดำเนินโครงการบ้านคนจนไปในทิศทางของความตั้งใจและความทุ่มเทของรัฐบาลในการสร้างที่อยู่อาศัยให้แก่คนยากจน ขณะเดียวกัน ได้นำเสนอให้เห็นว่าโครงการบ้านคนจนดำเนินโครงการอย่างไม่โปร่งใส</u></p> <p>นสพ.กรุงเทพธุรกิจนำเสนอประเด็นปฏิริยาต่อโครงการบ้านคนจนไปในทิศทางที่ทำให้เห็นว่าโครงการบ้านคนจนไม่ได้รับความไว้วางใจในคุณภาพและความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ และไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากบริษัทเอกชนในการเข้าร่วมโครงการ</p> <p>นอกจากนี้ ยังนำเสนอประเด็นโครงการบ้านเอื้ออาทรกับผลกระทบทางเศรษฐกิจไปในทิศทางที่ทำให้ว่าโครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐบาลเป็นโครงการที่ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ ขณะเดียวกัน โครงการบ้านเอื้ออาทรอาจสร้างปัญหาที่อยู่อาศัยเกินความต้องการหรือโอเวอร์ซัพพลาย และได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้</p>

ในลักษณะที่สอง หนังสือพิมพ์บางประเภทนำเสนอเนื้อหาขัดแย้งกับหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น ตัวอย่างเช่น นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอ**นโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค** ในรัฐบาลทักษิณ ให้เห็นว่าเป็นนโยบาย**ไม่ให้สิทธิครอบคลุมการรักษาครบทุกโรค ทำให้คนยากจนไม่มีที่พึ่งพิง** ในขณะที่หนังสือพิมพ์ประเภทอื่นนำเสนอว่าเป็นนโยบายที่**ให้สิทธิครอบคลุมเกือบทุกโรค และเป็นที่พักพิงของคนยากจน**

ตัวอย่างการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์บางประเภทที่มีลักษณะขัดแย้งกับหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น (ส่วนที่ขีดเส้นใต้ คือ ส่วนที่มีลักษณะขัดแย้ง)

ในรัฐบาลทักษิณ

นสพ.มติชน นำเสนอประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคไปในทิศทางของการครอบคลุมการรักษาโรคได้เกือบทุกชนิด เป็นการช่วยเหลือคนยากจนให้จ่ายค่ารักษาในราคาถูกลง และเป็นที่ยังชีพให้แก่ผู้ป่วยที่ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง

นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค ให้นิยามว่าสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาท ไม่ได้ครอบคลุมการรักษาครบทุกโรค และไม่สามารถเป็นที่ยังชีพให้แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรังได้

นสพ.กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอประเด็นสิทธิประโยชน์ในโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคไปในทิศทางของการครอบคลุมการรักษาโรคได้เกือบทุกชนิด เป็นการช่วยเหลือคนยากจนให้จ่ายค่ารักษาในราคาถูกลง และเป็นที่ยังชีพให้แก่ผู้ป่วยที่ต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่อง

ในลักษณะที่สาม หนังสือพิมพ์นำเสนอเนื้อหาแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เช่น การนำเสนอบทบาทธรรมาภิบาลนโยบายห้วยบนดินในรัฐบาลทักษิณ นสพ.มติชนกระตุ้นเตือนไม่ให้รัฐมอมเมาประชาชน นสพ.ไทยรัฐ เห็นว่านโยบายห้วยบนดินมีข้อบกพร่อง ไม่สามารถแก้ปัญหาห้วยใต้ดินได้ การออกรางวัลมีจำนวนน้อยและไม่โปร่งใส รัฐบาลใช้จ่ายเงินอย่างไม่มีความคุ้มค่า และหลีกเลี่ยงภาษี ส่วนนสพ.กรุงเทพธุรกิจเห็นว่าเป็นนโยบายที่ได้รับความชื่นชมจากประชาชน แต่อาจทำให้รัฐบาลละเลยการแก้ไขผลกระทบด้านต่าง ๆ

ตัวอย่างการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทที่มีลักษณะแตกต่างกัน

ในรัฐบาลทักษิณ

นสพ.มติชน นำเสนอบทบาทธรรมาภิบาลห้วยบนดินไปในทิศทางของการกระตุ้นเตือนรัฐบาลให้ดำเนินนโยบายห้วยบนดินด้วยความระมัดระวังไม่ให้เป็นการมอมเมาประชาชน

นสพ.ไทยรัฐ นำเสนอให้เห็นว่ามีความไม่โปร่งใสในการออกรางวัล คือเป็นการเอาเปรียบผู้ซื้อโครงการห้วยบนดินมีจำนวนรางวัลน้อยเกินไป โครงการห้วยบนดินมีจุดอ่อนและข้อบกพร่องมากมาย จึงไม่สามารถเอาชนะห้วยใต้ดินได้ และมีการใช้จ่ายเงินรายได้ห้วยบนดินอย่างไม่ระมัดระวังและไม่สามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งมีการหลีกเลี่ยงภาษี ซึ่งสร้างความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศไทย

นสพ.กรุงเทพธุรกิจ นำเสนอว่าการนำเงินจากโครงการห้วยบนดินไปช่วยเหลือด้านการศึกษาเป็นสิ่งที่ดี และได้รับความชื่นชมจากประชาชน แต่แสดงความกังวลว่ากระแสชื่นชมดังกล่าวอาจทำให้รัฐบาลละเลยการป้องกันแก้ไขผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการห้วยบนดิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอธิบายให้เห็นบทบาทของหนังสือพิมพ์ ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วาระข่าวสารนโยบายประชานิยมที่ค้นพบในงานวิจัยนี้ เป็นวาระข่าวสารซึ่งถูกกำหนดหรือถูกเลือกนำเสนอโดยสื่อมวลชนอย่างสื่อหนังสือพิมพ์ หรือที่ Rogers และ Dearing (1988) เรียกว่า “วาระข่าวสารของสื่อ” (media agenda) ซึ่ง McQuail (1987) ได้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการกำหนดวาระข่าวสารมาจาก 3 แหล่ง คือ วาระเชิงนโยบายจากนักการเมืองหรือกลุ่มที่มีบทบาทในสังคม วาระจากสื่อมวลชน และวาระจากสาธารณชน

ในวาระข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่สื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอออกมานั้น ได้ปรากฏเนื้อหาและประเด็นส่วนใหญ่เกี่ยวข้องหรือมาจากสถาบันการเมืองโดยเฉพาะรัฐบาล ซึ่งได้เผยแพร่นโยบาย แนวคิด หรืออุดมการณ์ต่างๆ ของตนออกสู่สาธารณะ ถือเป็นวาระข่าวสารนโยบาย (policy agenda) โดยใช้พื้นที่ของสื่อมวลชน การกำหนดวาระเช่นนี้ McQuail และ Windahl (1986) เรียกว่า “การทำงานแบบสองบทบาทของสื่อมวลชน” (dual role model) อาจกล่าวได้ว่า วาระข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของหนังสือพิมพ์ เป็นการรายงานวาระของรัฐบาล เพื่อสื่อสารไปยังกลุ่มประชาชนผู้รับสาร

การกำหนดวาระข่าวสารดังกล่าว เกิดขึ้นจากกระบวนการเฝ้าประตูข่าวสาร (Gate Keeping) ซึ่งหนังสือพิมพ์ได้จำกัด ขยาย และจัดระบบใหม่หรือแปลความหมายของข่าวสารซ้ำๆ ทำให้เกิดเป็นวาระข่าวสาร และเนื้อหาในลักษณะหรือทิศทางต่างๆ การทำหน้าที่ผู้เฝ้าประตูข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลนั้น หนังสือพิมพ์ได้แสดงบทบาททางการเมือง (Political Actor) ในการเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลและประชาชน (Channel of Communications) ที่จะนำเสนอ นโยบายของรัฐบาลซึ่งในที่นี้คือ นโยบายประชานิยม ให้ประชาชนได้รับรู้ พร้อมกับทำหน้าที่เฝ้าดูการปฏิบัติงานของรัฐบาล (Watchdog of the government) สังเกตการณ์ และรายงานข่าวสารสู่ประชาชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ การสรุปผลตามข้อสันนิษฐาน สามารถนำมาอภิปรายผล พร้อมกับประเด็นอื่นที่น่าสนใจ ดังนี้

- เนื้อหา นโยบาย ประชาชนนิยมถูกนำเสนอแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย
- หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทนำเสนอเนื้อหา นโยบาย ประชาชนนิยมแตกต่างกัน
- การถ่ายทอดอุดมการณ์นโยบาย ประชาชนนิยมในสมัยรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ

เนื้อหา นโยบาย ประชาชนนิยมถูกนำเสนอแตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบาย ประชาชนนิยมที่มีความแตกต่างกันในยุครัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณนั้น สามารถอภิปรายได้ว่า วาระข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย ประชาชนนิยมที่ไหลออกสู่สังคมโดยผ่านสื่อมวลชน ในแต่ละยุคสมัยนั้น มีที่มาจาก 3 แหล่ง ซึ่ง Rogers และ Dearing (1988) กล่าวว่า วาระข่าวสารทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ วาระข่าวสารของสื่อ วาระข่าวสารสาธารณะ และวาระข่าวสารนโยบาย ต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกันในการกำหนดวาระข่าวสาร นอกจากนี้ ยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เช่น จากการคัดเลือกประเด็นข่าวสารขององค์กรสื่อ จากการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม และจากสภาพที่แท้จริงของสังคมที่เป็นวาระสำคัญจำเป็นจริง ๆ เช่น เป็นช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ หรืออยู่ระหว่างการผลักดันเปลี่ยนแปลงการเมือง หรือมีปรากฏการณ์ที่เป็นภัยต่อสวัสดิภาพในสังคม เป็นต้น

ในส่วนของแหล่งวาระข่าวสารนโยบาย อันเป็นวาระเชิงนโยบายจากนักการเมืองหรือรัฐบาล รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมเรื่องการผลักดันเปลี่ยนแปลงการเมือง ซึ่งมีส่วนกำหนดเนื้อหา นโยบาย ประชาชนนิยมของหนังสือพิมพ์นั้น สามารถอธิบายตามทฤษฎีการครองอำนาจนำ (Hegemony) ได้ว่า เมื่อหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญ และเฝ้ารายงานข่าวสารเกี่ยวกับรัฐ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้รัฐบาลเข้ามาใช้พื้นที่ในการกำหนดประเด็นข่าวสาร และถ่ายทอดเนื้อหาที่ตนต้องการ อันส่งผลต่อทิศทางของเนื้อหา โดยเฉพาะเนื้อหาข่าว ที่หนังสือพิมพ์ต้องรายงานไปตามข้อเท็จจริงดังที่ในทฤษฎีการครองอำนาจนำ (Hegemony) ได้กล่าวถึงการใช้อำนาจของกลุ่ม/ ชนชั้น ผ่านการถ่ายทอดความคิด หรือการนิยามเหตุการณ์ เพื่อสร้างภาวะการครอบงำความคิด โหม่มน้ำว และทำให้เกิดการยอมรับ ซึ่งความคิดดังกล่าวอาจตอบสนองผลประโยชน์ของคนเพียงกลุ่มเดียว แต่คนอื่นหรือกลุ่มอื่นต่างยอมรับและพลอยเห็นดีด้วย

ดังนั้น ในยุคที่รัฐบาลทักษิณซึ่งเป็นผู้ริเริ่มนโยบาย ประชาชนนิยม มีอำนาจบริหารประเทศ เนื้อหาส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์ได้ปรากฏการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ นโยบาย ประชาชนนิยม ให้เห็นว่าเป็นนโยบายที่ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ทำให้เกิดการยอมรับในตัวรัฐบาลและนโยบายของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น ผลการวิจัยการนำเสนอ นโยบาย บ้านคนจน ในสมัยรัฐบาลทักษิณ ได้ปรากฏเนื้อหาว่าเป็นนโยบายที่รัฐบาลตั้งใจและทุ่มเทให้คนยากจนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นต้น

ขณะที่ ในยุครัฐบาลสุรยุทธ์ซึ่งมาจากการทำรัฐประหาร ภายใต้จุดยืนต่อต้านรัฐบาลทักษิณ เนื้อหาส่วนใหญ่ในหนังสือพิมพ์มีลักษณะส่งผลเสียต่อรัฐบาลทักษิณและนโยบายของรัฐบาลทักษิณ ดังที่ผลการวิจัยการนำเสนอนโยบายบ้านคนจนในรัฐบาลสุรยุทธ์ ได้ปรากฏเนื้อหาว่านโยบายบ้านคนจนของรัฐบาลทักษิณมีการทุจริต มีปัญหาเรื่องคุณภาพ ความล่าช้า และพื้นที่ก่อสร้างซ้ำซ้อน ทำให้ประชาชนเดือดร้อนและประเทศชาติเสียหาย เป็นต้น

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า เนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมที่นำเสนอผ่านหนังสือพิมพ์ทั้งในยุครัฐบาลทักษิณและยุคหลังรัฐบาลทักษิณ จะเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางที่รัฐบาลในแต่ละยุคมีต่อนโยบายประชานิยม โดยอาศัยความได้เปรียบของการเป็นรัฐบาล ใช้พื้นที่ของสื่อมวลชน เพื่อสะท้อนแนวทางของตนที่มีต่อนโยบายประชานิยมออกสู่สังคม

หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทนำเสนอเนื้อหา นโยบายประชานิยมแตกต่างกัน

การที่หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทมีวาระข่าวสารและทิศทางเนื้อหา นโยบายประชานิยมแตกต่างกันนั้น สามารถอธิบายได้ว่า หนังสือพิมพ์ซึ่งมีหน้าที่เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeeper) ได้คัดเลือก กลั่นกรอง ปูรงแต่งเนื้อหา ก่อนเผยแพร่สู่ผู้รับ ได้ทำหน้าที่ภายใต้จุดยืนหรือนโยบายขององค์กร (Norms and policies) อิทธิพลของเพื่อนร่วมงาน (Peer influences) หรืออาจมาจากการรับรู้ของผู้รับสาร (Perceptions of the audience) ของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภท ตามที่ Becker and Roberts (1992) ได้กล่าวไว้

สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ระบุว่า หนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ ซึ่งจัดเป็นหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอเนื้อหาโดยเน้นเฉพาะเรื่อง (Specialized Newspapers) มักจะมีวาระเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมแตกต่างจากหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

นอกจากนี้ การที่หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทมีเนื้อหาคล้ายคลึงกันในบางส่วน แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาส่วนหนึ่งของหนังสือพิมพ์ถูกกำหนดโดยเหตุการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมาจากวาระข่าวสารนโยบาย (policy agenda) หรือวาระข่าวสารสาธารณะ (public agenda) เช่น รัฐบาลแถลงข่าว หรือ ประชาชนรวมตัวเคลื่อนไหวคัดค้านนโยบาย ซึ่งเป็นผู้มีส่วนกำหนดทิศทางของเนื้อหาส่วนหนึ่งด้วยว่าจะเป็นอย่างไรร

ในขณะเดียวกัน ปัจจัยด้านจุดยืน/นโยบายขององค์กร อิทธิพลของเพื่อนร่วมงาน และการรับรู้ของผู้รับสารดังกล่าว ได้ส่งผลต่อการเฝ้าประตูข่าวสารของหนังสือพิมพ์ ในการนำเสนอประเด็นหรือแง่มุมอื่นๆ เป็นของตนด้วย ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏขึ้นในหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกันไป ดังเช่น ผลการวิจัย การนำเสนอ นโยบายบ้านคนจนในรัฐบาลทักษิณ ซึ่งหนังสือพิมพ์นำเสนอในทิศทางเดียวกันว่าเป็นนโยบายที่ช่วยให้คนยากจนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยที่นสพ.มติชน ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพ ยังเลือกนำเสนอในแง่มุมของการยอมรับและชื่นชมนโยบายบ้านคนจน นสพ.ไทยรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ นำเสนอในแง่มุมการขัดแย้งอย่างชิงกันดูแลโครงการบ้านคนจน และนสพ.กรุงเทพธุรกิจ ซึ่งเป็น

หนังสือพิมพ์แนวธุรกิจ เลื่อนนำเสนอในแง่มุมมองทางเศรษฐกิจว่า นโยบายบ้านคนจนช่วยให้เศรษฐกิจเติบโต และอาจทำให้เกิดปัญหาที่อยู่อาศัยล้นตลาด เป็นต้น

การนำเสนอที่แตกต่างกันดังกล่าว เป็นการตอกย้ำให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทแต่ละฉบับ มีความคิดหรือมุมมองต่อเรื่องหรือประเด็นต่างๆ หรือแม้กระทั่งประเด็นเดียวกัน ชัดแย้งหรือแตกต่างกันออกไป ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ การนำเสนอนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค ของนสพ.ไทยรัฐ ซึ่งนำเสนอว่าสิทธิประโยชน์ของนโยบาย 30 บาทฯ ยังไม่ครอบคลุมโรคเพียงพอ ในขณะที่หนังสือพิมพ์ประเภทอื่นมองว่าเป็นนโยบายที่ให้สิทธิครอบคลุมเกือบทุกโรคแล้ว

ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่านสพ.ไทยรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ เข้าถึงคนระดับชาวบ้านหรือคนระดับล่าง มีความเข้าใจในพฤติกรรมความต้องการของผู้รับสาร จึงมองว่านโยบาย 30 บาทฯ ที่ช่วยให้คนยากจนเข้าถึงการรักษาโรคานั้น ควรมีการรักษาครอบคลุมครบทุกโรค ทำให้เนื้อหาในประเด็นสิทธิประโยชน์ของโครงการ 30 บาทฯ ของนสพ.ไทยรัฐถูกนำเสนอแตกต่างไปจากหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น

การถ่ายทอดอุดมการณ์นโยบายประชานิยม ในสมัยรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ

จากทฤษฎีการครองอำนาจนำ ที่กล่าวถึงการใช้อุดมการณ์เป็นเครื่องมือในการปกครอง โดยการพยายามทำให้พลเมืองเชื่อว่า “ผลประโยชน์ที่คนบางกลุ่มได้รับเป็นผลประโยชน์ของทุกคน” เพื่อทำให้เกิดการยอมรับในตัวผู้ปกครองหรือกลุ่มอำนาจนั้น

การวิเคราะห์เนื้อหาในงานวิจัยนี้ ได้ปรากฏอุดมการณ์เกี่ยวกับนโยบายประชานิยมในเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ทั้งในสมัยของรัฐบาลทักษิณและหลังรัฐบาลทักษิณ กล่าวคือ **ในยุคสมัยของรัฐบาลทักษิณ** มีอุดมการณ์เกี่ยวกับนโยบายประชานิยมว่า

- เป็นนโยบายที่รัฐบาลตั้งใจและทุ่มเททำเพื่อประชาชน
- นโยบายเป็นที่ต้องการของประชาชน
- นโยบายสามารถช่วยเหลือประชาชนและช่วยแก้ปัญหาอื่นๆ ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีความไม่เชื่อมั่นในตัวนโยบาย วิธีการ หรือเกิดการแตกแยกในการดำเนินงาน จะปรากฏเนื้อหาในลักษณะว่า

- รัฐบาลมีความเชื่อมั่นในการดำเนินนโยบาย

ขณะที่**ในยุคหลังรัฐบาลทักษิณ** มีอุดมการณ์เกี่ยวกับนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณว่า

- นโยบายมีปัญหาและข้อบกพร่อง
- เป็นนโยบายที่สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน
- มีการใช้เงินอย่างไม่โปร่งใส

- รัฐบาลทักษิณมีความผิดในการดำเนินนโยบาย จึงต้องเร่งดำเนินการเอาผิด
- นโยบายบางอย่างมีความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการต่อ แต่ต้องมีการแก้ไขในบางส่วน

อุดมการณ์ดังกล่าวที่ถูกกำหนดขึ้นในรัฐบาลทั้งสอง สามารถนำมาอธิบายตามทฤษฎีการครองอำนาจนำ (Hegemony Theory) ได้ว่า ในช่วงที่รัฐบาลทักษิณมีอำนาจบริหารปกครองประเทศ ได้ใช้กลไกนโยบายในการครองอำนาจนำ ดังที่วัชรพล พุทธรักษา ได้ศึกษาพบว่า รัฐบาลทักษิณใช้นโยบายประชานิยมเป็นกลไกหนึ่งในการครองอำนาจนำ ด้วยการให้ผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจที่เป็นรูปธรรมผ่านทางนโยบายประชานิยมชนิดต่างๆ ซึ่งเป็นการยึดกุมพื้นที่โครงสร้างสังคมส่วนล่าง

ในงานวิจัยนี้ ได้สะท้อนให้เห็นว่าในรัฐบาลทักษิณมีอุดมการณ์เกี่ยวกับนโยบายประชานิยมว่าเป็นนโยบายที่ช่วยเหลือประชาชนและสังคม รัฐบาลผู้เป็นเจ้าของนโยบายมีความทุ่มเทในการดำเนินนโยบายเพื่อประชาชน อุดมการณ์ดังกล่าว มีส่วนทำให้รัฐบาลทักษิณสามารถครองอำนาจนำเหนือจิตใจประชาชนจำนวนมากได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน

เมื่อสิ้นยุคของรัฐบาลทักษิณ อุดมการณ์นโยบายประชานิยม ถูกเปลี่ยนแปลงให้เห็นว่าเป็นนโยบายที่มีปัญหาและข้อบกพร่อง มีการทุจริต สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนและสังคม ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องในรัฐบาลทักษิณมีความผิดและควรได้รับการลงโทษ แม้บางนโยบายจะมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการต่อไป แต่ยังต้องมีการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนในบางส่วน อุดมการณ์ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าทั้งนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ และตัวรัฐบาลทักษิณมีปัญหา สมควรต้องมีการเปลี่ยนแปลง อันสอดคล้องกับเหตุผลในการทำรัฐประหารของคปค. ถือเป็นความพยายามสร้างการครองอำนาจนำ เพื่อให้ประชาชนยอมรับและเชื่อว่าการโค่นล้มรัฐบาลทักษิณมีเหตุผลอันสมควร

ข้อเสนอแนะ

บทสรุปของงานวิจัยนี้ สามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางทั้งด้านการวิจัยในอนาคต และการประยุกต์ใช้ในงานสื่อสารมวลชน ดังนี้

1. การศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม หรือนโยบายของรัฐ ในอนาคต ควรศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับนโยบายใดนโยบายหนึ่ง ที่มีความสำคัญและมีผลกระทบสูงต่อประชาชน โดยอาจศึกษาออกเหนือไปจากวิธีการกำหนดวาระข่าวสาร หรือทิศทางกรอบเนื้อหา ทั้งนี้ อาจศึกษาวิธีการวางกรอบ ลักษณะของกรอบ วาทกรรม รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกรอบหรือการวางกรอบ

2. การศึกษาทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายสำคัญของรัฐบาล ในอนาคต ควรวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางเนื้อหา ทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจการเมือง ปัจจัยด้านสื่อมวลชนในเชิงลึก รวมทั้งปัจจัยด้านมิติประวัติศาสตร์ด้วย

3. การศึกษาการรับรู้ของผู้รับสาร (Audience Frame) จะช่วยให้เห็นภาพ หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างการนำเสนอหรือกรอบของสื่อมวลชนและกรอบการรับรู้ของผู้รับสารได้

4. ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อ หรือองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน อาจนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ เป็น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาประจำวัน เพื่อจะได้ตระหนักถึงอิทธิพลและรู้เท่า ทันแหล่งข่าว โดยเฉพาะแหล่งข่าวที่เป็นนักการเมือง ซึ่งมักจะใช้พื้นที่สื่อในการสร้างประโยชน์ ทางการเมืองของตน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระสุน สกุลโพน. กรอบในเนื้อหาเชิงลบของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับรัฐบาล ช่วงปลายสมัยรัฐบาล บรรหาร ชวลิต และชวน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2544 ถึง 20 กันยายน 2550

กาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กันภัย และปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล. มองสื่อใหม่ มองสังคม ใหม่. กรุงเทพฯ : เอดิชั่น เพรส โปรดักส์, 2543.

กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพฯ : เอดิชั่น เพรส โปรดักส์, 2542.

กาญจนา แก้วเทพ. การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์. พิมพ์ครั้งที่สี่. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ, 2547.

กิตติพงษ์ พงศ์พัฒน์วุฒิ. การศึกษาสถานภาพและกระบวนการควบคุมประตูด่านของ สำนักพิมพ์หนังสือเล่ม ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

เกษียร เตชะพีระ. “ป๊อปปูลิสต์คือใคร”, มติชน (27 มกราคม 2544).

แก้วใจ ศาสตราประสิทธิ์. บทบาทของหนังสือพิมพ์รายวันในการตรวจสอบการปฏิบัติงานตาม นโยบายของรัฐบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และ สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. สัญญาวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา, 2545.

ญาณิศภาค กาญจนวิศิษฐ์. กระบวนการสร้างความหมาย และบทบาทวาทกรรมรายการนายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ดรุณี คำสุข. สัมพันธ์ภาพระหว่างหนังสือพิมพ์กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ในช่วงตีมน้ำผึ้ง พระจันทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ดวงพร จำปาศรี. ภาพลักษณ์ของพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2544 ถึง 20 กันยายน 2550

ธนิษฐ์ สุคนธนิกร. บรรณาธิการข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. สัมภาษณ์,
9 เมษายน 2551.

นโยบายสาธารณะ PA270. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิคม ปั่นณะเจริญรักษ์. การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้ามีส่วนร่วม
ทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

บุญเลิศ คชายุทธเดช. บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์มติชน. สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2551.

บุษอริ ยี่หมะ. นโยบายหาเสียงแนวประชานิยมกับอำนาจทางเศรษฐกิจ : การศึกษาเชิง
เศรษฐกิจการเมืองเกี่ยวกับความสำเร็จในการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ประวิตร ใจสมุทร. อิทธิพลของสื่อมวลชนไทยต่อการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะของ พ.ต.ท.
ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรี วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

ปราโมทย์ ฝ่ายคุประ. หัวหน้าข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2551.

พัชนี เขยจรรยา, เมตตา วิวัฒน์านุกูล และถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์
ประมวลศัพท์วิชาการ ทฤษฎีสำคัญ วิธีศึกษาวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข่าวฟ้าจำกัด
, 2541.

พีระ จิโรโสภณ. ประมวลสาระชุดวิชา หน่วยที่10 ปรัชญา นิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พีระ จิโรโสภณ. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช, 2528.

พุ่ม พงศ์พีพร. ผลกระทบของนโยบายประชานิยมภายใต้รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่มีต่อเครือข่ายหนี้สินชาวนาแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

เพียงฤดี ธีรภูมิชูวงศ์. การสื่อความหมายจากประเด็นทางการเมืองผ่านการ์ตูนการเมือง วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

พาริดา เตชะวรินทร์เลิศ. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เท่าทันสื่อ กับการได้รับอิทธิพลด้านการกำหนดความสำคัญแก่วาระข่าวสาร และการเลือกกรอบในการตีความข่าวสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

มดิชน ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2544 ถึง 20 กันยายน 2550

มัทนา เจริญวงศ์ (แปล). การศึกษาสื่อมวลชน แกรมซ์กับทฤษฎี Hegemony และ Ideology. เผยแพร่ในเว็บไซต์ www.midnightuniv.org (30 มิ.ย. 50).

มัทนา เจริญวงศ์. เนื้อหาการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. นโยบายประชานิยม-นักบุญหรือคนบาป? กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2546.

วรวรรณ ธัญญ์ธัญชัย. การพัฒนาที่ยั่งยืนกับนโยบายประชานิยม: ศึกษาเฉพาะกรณีความคิดเห็นของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตศิลปศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

วลีรัตน์ อนุตรวัฒนกุล. กระแสความคิดที่หยุดนิ่งและความคิดที่เคลื่อนไหวกรณีข่าวสารสามเนรี ในหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

วัชรพล พุทธิรักษา. รัฐบาลทักษิณกับความพยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

วินัย ผลเจริญ. ผลกระทบของนโยบายประชานิยมที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทย. เผยแพร่ในเว็บไซต์ www.fringer.org/wp-content/writings/populist.pdf (20 กันยายน 2550).

Cultural Studies Group. การครองความเป็นเจ้า. เผยแพร่ในเว็บไซต์

<http://cultstudies.blogspot.com/2008/11/hegemony.html> (23 พ.ย. 2550).

วิรัช ลภีรัตนกุล. นิเทศศาสตร์กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ด
ยูเคชั่น จำกัด, 2544.

สันติ ธรรมประชา. ตรวจสอบนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ. เผยแพร่ในเว็บไซต์
<http://www.thaingo.org> (14 มิ.ย. 50).

สำรวย ธรรมโม. บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและสยามรัฐในช่วงเหตุการณ์ 14
ตุลาคม 2516, 6 ตุลาคม 2519 และ 17-20 พฤษภาคม 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สุรพงษ์ โสชนะเสถียร. การสื่อสารกับการเมือง. พิมพ์ครั้งที่สาม. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภักดิ์
แอนด์ พริ้นติ้ง, 2541.

ไสว บุญมา. ประชานิยมกับเคนส์. กรุงเทพธุรกิจ (1 ตุลาคม พ.ศ. 2547).

อมรรัตน์ มหิทธิรุกข์. บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการเสนอข่าวคอร์รัปชันในหน่วยงานของรัฐ.
วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (บรรณาธิการ). สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. ทักษิณ-ประชานิยม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 2549.

ภาษาอังกฤษ

A.M. Winkler. The Politics of propaganda : the Office of War Information, 1942-1945 .
New Haven [Conn.] : Yale Univ. Press, 1978.

Claes H. de Vreese. News framing: Theory and typology. Information Design
Journal+Document Design13 (1). John Benjamins Publishing Company, 2005.

David L. Protesse and Maxwell McCombs (Editor). Agenda setting: readings on media, public opinion, and policymaking. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, 1991.

Garth S. Jowett and Victoria O'Donnell. Thousand Oaks. Propaganda and persuasion. California: Sage, 2006.

Nick Couldry. The place of media power : pilgrims and witnesses of the media age. New York: Routledge, 2000.

Pierre Guiraud. Semiology. London : Routledge, 1988.

Richard W. Budd, Robert K. Thorp and Lewis Donohew. Content analysis of communications. New York : The Macmillan Company, 1967.

Shanto Iyengar. Is Anyone Responsible? : How Television Frames Political Issues. USA: The University of Chicago Press, Chicago and London, 1991.

Stephen D. Reese, Oscar H. Gandy, Jr. and August E. Grant (eds.). Framing public life : perspectives on media and our understanding of the social world. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 2003.

Wei Peng. A Textual Analysis of the News Framing of the April 1st Military Airplane Collision by People's Daily and the New York Times [Online]. 2003. Available from: <http://www.hicsocial.org/Social2003Proceedings/Wei%20Peng%202.pdf>

Werner J. Severin and James W. Tankard. Communication Theories: Origins, Methods, and Uses in the Mass Media. USA : University of Texas at Austin, 2001.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

พาดหัวข่าวและบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบาย 30 บาท รักษาทุกโรค

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข่าว

หนังสือพิมพ์มติชน

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	23/2/44	รพ.เอกชนขอร่วม30บาทรักษาทุกโรค
2	27/2/44	นโยบาย30บาทนำร่องใช้งบฯ400ล้าน
3	28/2/44	'อภิสิทธิ์'ดวลเลือดใหม่ทรท. นโยบาย30บ. ถล่มเอเอ็มซีซื้อหนี้ต่างชาติ
4	1/3/44	'สุดารัตน์'ย้ำรักษา30บาทใช้งบฯจิปจาย
5	2/3/44	แพทย์ต้นบรรจู่โรคสิวใน30บาท ปล่อยรักษาเองเป็นอันตรายทารก
6	2/3/44	'หมอน้อย'ปูทางเมืองกรุง โครงการ'30บ.'รักษาทุกโรค!
7	14/3/44	สธ.ตั้งกองทุนฉุกเฉินรับนโยบาย30บาท
8	16/3/44	สธ.รวมค่ารักษา-ประกันสังคม ตูลาฯชรก.เบิกทั้งร.พ.รัฐ-เอกชน
9	17/3/44	เผยสิทธิประโยชน์เด็ด'30บาท'
10	18/3/44	หักคอสำนักงานฯหมื่นล้าน โปะ'30บาท' 'แม่'ตั้งกก.2ชุดศึกษา
11	19/3/44	ขี้ยา-คอเหล้านอกร่องจึก โดนรีดภาษี โปะรักษาทุกโรค30บาท
12	20/3/44	ร.พ.ทัพบกพร้อมร่วม'30บาท' คอเหล้า-บุหรี่ยอมขึ้นภาษีโปะ
13	21/3/44	'แม่'ให้ระวังนำร่อง30บ.โกลาหล
14	22/3/44	ตั้งกก.คุม30บ.ทุกโรค เปิดทาง'เอ็นจีโอ'ร่วม โรคเอดส์-ไตตื้อเอี้ยว
15	23/3/44	ลั่น30บ.รักษาทุกโรคใช้ทั่วประเทศ.ก่อนต.ค.45
16	25/3/44	'หมอน้อย'ตรวจ30บาททุกโรคที่โยโสธร
17	31/3/44	สธ.พร้อมดีเดย์30บ.รักษาทุกโรค
18	2/4/44	'30บาท'วันแรกคนไม่ตื่น สาวใหญ่ประเดิมนคลอดลูก
19	10/4/44	กก.'30บาททุกโรค' เข้าक्रम.10เมษาฯ
20	11/4/44	บัตรทอง30บาทคนไข้แห่ทำฟัน
21	18/4/44	ในหลวงแนะจัดทำ'โมบายคลินิก'ออกบริการ ทรงห่วงนโยบาย'30บาท' คนจนไม่มีค่ารถมารักษา
22	20/4/44	สำนักงานฯพูดไม่ออก สธ.หักคอขอ2พันล. รักษาทุกโรค30บาท
23	21/4/44	'สุดารัตน์'ลงแล้'30บาทรักษาทุกโรค'อืด
24	23/4/44	'สธ.' ฟูฟั่นร้านยาทำร้ายสังคม ไร่ตั้งร่วม 'โครงการ30บาท'
25	29/4/44	สธ.ระดมกิน วางกรอบโครงการ '30บาท' นำร่องอีก 15จังหวัด
26	28/5/44	หมอพร้อมเดินหน้ายัน'30บาท'ฉลุย
27	2/7/44	ร.พ.คณะแพทย์ร่วม30บ.รักษาทุกโรค
28	16/7/44	ฮือฮาแผนพัชรณรงค์30บ.ทุกโรค 'ซองลับหญิง'โผล่

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
29	17/7/44	'หน้อย'แฉแผนเลื่อยขาเก้าอี้ ดีข่าว'ของลับหญิง'โลโก้30บ.
30	21/7/44	สธ.นำร่อง30บาท10เขตกทม.ตุลาฯนี้
31	24/7/44	รักษา30บาททะเลลูเป้าผ่าตัดหัวใจก็ได้
32	25/8/44	7สนง.เขตกทม.เริ่ม'30บาท'1ตุลา
33	28/8/44	'30บาททุกโรค'กทม.ลงตัว ประเดิมก่อน1ตุลาฯนี้13เขต
34	6/9/44	เอ็นจีโอซ่าแหละ'30บาท'ล้มเหลว
35	10/9/44	หวังแรงงานนอกระบบ-คนเร่ร่อน ไม่ได้บัตรทอง30บาทรักษาทุกโรค
36	27/9/44	'อัมมาร'ชี้เร่งโครงการ30บาท-ชรก.ทุกซ์
37	30/9/44	คนจนจีเล็กกำหนดร.พ. สิทธิ30บ.รักษาทุกโรค
38	1/10/44	ชงร่างประกันว่างงาน1ต.ค. 3ฝ่ายรุมค้านรวม'30บาท'
39	2/10/44	'30บาท'ทั่วปท.คึกคัก คนมีนสับสนชั้นตอน
40	3/10/44	ทำประชาพิจารณ์'30บาท'ร.พ.เอกชน
41	4/10/44	'แม่ถั่ว'รับเยี่ยมเจ้หน้อย-อวยพรแม่วัครบเทอม
42	5/10/44	เด็กแฝดสังเวย30บาททุกโรค แม่คาใจ-พยาบาลให้ยาผิด
43	7/10/44	โพลคนกรุงไม่มั่นใจรักษา30บ. ยันแฝดล่าปางติดไวรัสรุนแรง!
44	18/10/44	ทรท.อัดปลัดกทม.ขวางโครงการ30บ.
45	19/10/44	ปลัดกทม.โต้ถ่วง30บ.ทุกโรค ตอก'ทรท.' แจกบัตร 'เอาหน้า'
46	30/11/44	โครงการ30บาททำ'ร.พ.'30จว.ขาดเงิน สธ.เตรียมให้งบประมาณเพิ่ม2.2พันล.
47	1/12/44	มีอบเฮ!'หน้อย'ขานรับ ยาต้านเอ็ดส์เข้า30บาท
48	20/12/44	'สุรพงษ์'ไม่ประนีประนอม รุกปลดปลัดสธ. ดันเหตุทำ30บาทถอยหลัง
49	10/1/45	หวั่น30บาทแท้ง-'แม่'ดึงกุมเอง
50	15/1/45	สธ.เพิ่มสิทธิคนไทยทั่วประเทศ 'ตรวจสอบสุขภาพ' 30บ.รักษาทุกโรค
51	18/1/45	ชี้โครงการ30บาทแย่งโอกาสคนจน
52	26/1/45	'หมอลีแยบ'ชี้ข้อมูลสธ.ผิดความจริง เกิดปัญหาซ้ำซ้อนโครงการ30บาท
53	28/1/45	'อภิสิทธิ์'จวกนโยบาย30บ.-จ้รับ.เปิดตัวเลขใช้จ่าย
54	3/2/45	'ลดวาล์ว'ไวยกมธ.30บาท ลักไก่ยุบรวมประกันสังคม
55	14/2/45	'หมอรชวดี' อึ้งคำสั่ง'เจ้หน้อย' ระบุ'ศัลยกรรม'ไม่เกี่ยว30บาท
56	19/2/45	ปรับฐานข้อมูลแล้วยัน30บ.ไม่ซ้ำซ้อน
57	26/2/45	'สุรพงษ์'โอ้ครบหนึ่งปี'30บาท'ฉลุย
58	29/3/45	'ทักษิณ'ประเมิน'30บาท' สำเร็จ60% ช้องใจมีคนจ้องให้วิบัติ'
59	31/3/45	'ผ่าหัวใจ4ราย'ขอคุณ30บาททุกโรค แม่วับอกพอใจปีครบคลุม45ล.คน
60	2/4/45	'หน้อย'พอใจผลงาน30บ.ครบปี

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
61	14/4/45	สธ.ระดมนักวิชาการทางบขต่อหัว'30บาท'
62	8/5/45	ชาวบ้านเข้าใจโครงการ'30บาท'มากที่สุด
63	1/6/45	สอบวินัยรองปลัดสธ.'สุรพงษ์'หัวันกระเทือน30บ.
64	8/6/45	สธ.ขานรับ'ทักษิณ' รื้อ30บ.รักษาทุกโรค
65	8/7/45	รวมพลังต้าน'30บาท'ล้ม หมอแตกคอ
66	9/7/45	'ครูหยุด'แฉถูกลือบปี่ล้มกม.สุขภาพ ชีว.พ.เอกชนเสียผลประโยชน์30บ.
67	10/7/45	'ประเวศ'เบรกพวกต้าน30บ. แนะแก้จุดอ่อน-ไม่ใช่จ้องล้ม
68	16/7/45	'เลียบ'ทำยาต้าน30บาทอยู่ใต้ดิน
69	20/7/45	ลงมติ'แม่'คุมพรบ.สุขภาพ ทำโพลหมอ3หมื่นชี้'30บาท'
70	18/8/45	ศิริราชประเมิน'30บาท'เสนอรัฐ
71	25/8/45	'ทักษิณ'ปลื้มโพลหนุน'30บาท'
72	28/8/45	หมอต้าน30บาทนัดแต่งตำ ประท้วงหน้าร.พ.หลายจว.
73	3/9/45	รื้อใหญ่'30บาท'วาง5เป้า กทม.นำร่องเล็กร.พ.เอง
74	11/9/45	ฝ่ายค้านหวังรวมกองทุนอัม'30บาท'
75	25/9/45	'แรงงาน'พอใจ30บาท-สธ.ตัดมาตรา11 ส.ว.เตือนสติแพทย์อย่าใช้คนไข้ต่อรอง
76	26/9/45	เครือข่ายผู้ป่วย-แพทย์ชนบทหนุน30บ.
77	12/11/45	มือบผู้ป่วยเอตส์ขอเข้าโครงการ30บาท
78	9/12/45	สธ.ต้น30บาทคลุมชาวบ้าน100% ไฟเขียวบัตรทองคนไร้หลักแหล่ง
79	25/12/45	ผ้าตัดแยกสำเร็จ'ฝาแฝดสยาม' 'ศิริราช'ใช้1ล้าน-แม่จ่ายแค่30บ.
80	10/1/46	แพทย์สภานุชน'พ.ร.บ.สุขภาพฯ' บิ๊กสธ.แก้14ข้อ-หนอยให้ใช้เหตุผล
81	14/1/46	พ.ร.บ.สุขภาพฉลุยยกแรก 10หน่วยงานรัฐลงมติหนุน
82	22/3/46	เผยแพร่ชื่อตัวแทนเอ็นจีโอในกก.30บาทฯ
83	15/5/46	'คนชินวัตร'นั่งกก.ประกันสุขภาพ เขี่ย 'อัมมาร'
84	20/5/46	กรม.ตั้งกก.สุขภาพตามสธ. ไม่สนส่งกฤษฎีกาตีความ
85	25/6/46	'สุธารัตน์'อ้าง'ทักษิณ'ปลอม ให้อัดทนเสียงโจมตี'30บาท'
86	27/6/46	'มท.1' จุฬปชป.แฉบ่อนหน้าบ้าน มาร์คถล่ม30บ.ทุกโรควิกฤตแล้ว
87	28/6/46	ผวา12ส.ว.ถล่ม'มัญญกฤต'หนี ซิงปิดสภาสูง
88	1/7/46	ทรท.ลุย'ประชานิยม'เต็มที่ ขยายวง'30บ.'" ครอบคลุมฐานเสียง"ย้ายถิ่น"
89	19/9/46	พ.ย."แม่"สั่งบรรจุหมอบเป็น'ขรก.'" คุย30บาทรักษาทุกโรคฉลุยเกินคาด
90	13/11/46	ร.พ.โตเตรียม'30บาท'เงินขาดมือ คลังอ้างกรม.ยึดรวมกองทุนอีก2ปี
91	15/11/46	สธ.ตั้งกก.สอบ แคนนำแพทย์ชนบท
92	16/11/46	'แม่'โอดเรียกประชุมเอง แก้ปัญหา'30บาท'สะดุด!

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
93	20/11/46	หนอย-แพทย์ชนบทเคลียร์30บ.วันนี้ แม่"หมอมเกี๋ยงศักดิ์"ร่ำไห้ลูกถูกสอบ
94	21/11/46	'หนอย'เขยาสูตริใหม่บข30บ. หมอชนบทพอใจทำที่รพ.สธ.
95	29/1/47	ยธ.สรุปโกงยา-พันนับสิบ 2ซี10สธ.ติดไผ
96	1/3/47	'บัตรทอง'30บ.ใช้ข้ามเขตรอยต่อได้แล้ว
97	15/5/47	เจ้หนอยยั่วะวัลลภห้ามติดป้าย สถานพยาบาลโครงการ30บาท
98	17/5/47	30บาท' ป่วนอีก-สธ.ยื้อ แก้ว.ร.บ.หลักประกันฯ
99	25/5/47	อดีตปธ.หมอชนบทแฉ "เกี๋ยงศักดิ์"แพะ30บ.
100	27/5/47	ปลัดสธ.แจงดั่ง 'หมอมกุระดิ่ง' หยาบคายผู้ใหญ่ไม่เกี่ยว30บ.
101	8/8/47	ป.ป.ช.หาข้อมูลลับคอมพิวเตอร์ หมอวัลลภเตรียมปูด30บาทฯ
102	8/11/47	เสนอหรือระบบชดเชยโครงการ30บาท เน้นจ่ายใกล้เคียงต้นทุนอย่างเท่าเทียม
103	8/7/48	สั่งรวมระบบประกันสุขภาพ รบ.หรือใหญ่ บริหารร่วมกองทุนแสนล้าน
104	13/9/48	รพ.มอ.ไวยสธ.ติดหนี้โครงการ30บาท
105	14/11/48	'แม่ัว' ยก '30บ.' โต้อภิสิทธิ์ อัยมอมแงร้าย
106	15/11/48	'มาร์ค' แฉ30บาทไม่โปร่งใส เงินต่อหัวถึงมือ"รพ."ไม่ครบ
107	24/2/49	รพ.ธรรมศาสตร์จาก อ้างขาดทุน100ล้าน ขอดอน"30บ.ทุกโรค"
108	23/3/49	กลุ่มเอ็นจีโอคาหน้าจี้"ทักษิณ" หยุดเอา30บาทเป็นตัวประกัน
109	30/3/49	ศก.ยุค"ทักษิณ"ไม่เจ๋งจริง ลอยแพ30บ.
110	30/5/49	'อัมมาร' ชี้คุณภาพ30บาทเริ่มเสื่อม
111	24/6/49	'พินิจ' เขี่ยบ3กองทุนใช้บัญชียาหลักข้อใจพวกต้าน"ใช้อะไรคิด"

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	26/10/49	หรือหลักประกันสุขภาพ ไร้ข้อสรุป-ขอ2เดือน ตั้ง"อัมมาร"ปธ.หาวิธี
2	30/10/49	เลิกเก็บ"30บาท" ช่วยเฉพาะคนจน
3	31/10/49	ลงมติแล้วเลิกเก็บ30บาท ดึงเงินเหล่า-บุหรีร่วมจ่าย ขอเพิ่มค่าหัว2,089บาท
4	10/12/49	สธ.เล็งตั้ง"ภาชีบุหรี" โปะประกันสุขภาพ
5	13/12/49	ยุ"ป.ป.ช."สอบผู้บริหาร30บาท ถลุงบข-เงินเดือนสูงกว่านายกข
6	11/3/50	สธ.ทุ่มพันล.เปิด13โครงการ รักษาฟรีผู้สูงอายุ7ล้านคน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	22/2/44	'ทักษิณ' วังเวง! ผวาห้องทำงาน
2	23/2/44	28ตันยังไม่สะใจ เสนาะดินใส่30ตันไปเลย
3	24/2/44	ปชป.จ้องคิว ขยันนโยบาย
4	28/2/44	ติติง-จิตชี้दनนโยบายรัฐ
5	1/3/44	ปชป.ถล่มหนัก รักษา30บาท
6	2/3/44	เฉลิม'ณะตะ เสนาะ30ตัน
7	18/3/44	30บาทไม่ฉลุย ศิริราช รามา-รับไม่ไหว
8	19/3/44	รักษา30บาท ไม่ได้ทุกโรค
9	20/3/44	ชดเชย30บาททุกโรค รัฐขึ้นภาษี สินค้าทำลายสุขภาพ
10	4/4/44	ตรวจทรัพย์สินเมียนอกกม.
11	14/5/44	ปลื้ม 30 บาทไร้อุปสรรค
12	3/10/44	เริ่มต้น 30 บาท คนยังสับสน
13	4/10/44	พ.พิเชษฐชูฟอง ปูด รมต.ไปปลิว
14	16/11/44	รพ.ไม่รับบัตรทอง ทั้งคนไข้ตายสด
15	21/12/44	สุรพงษ์-คนจริง เดินหน้าชน หักเก้าอี้ปลัดสร.
16	22/12/44	'สุรพงษ์'จ่อยสนธิ ไม่แกไฟไม่ออก
17	26/12/44	หมอสุรพงษ์ ตีรวน-แกไฟ
18	19/2/45	จี้อาเภอเสริมสุขภาพชาวบ้าน-ยับบ 30 บาทพอ
19	29/3/45	หมอประเวศเตือนอีกยก
20	30/3/45	ดอก'บัญญัติ' ปลุกผีปฎิวัติ
21	31/3/45	ปิ่น 40 กระบอ กชนคุ้มกันกรม.
22	2/4/45	ปฎิวัติ-ยุบสภา ทักษิณแย่นำข่าว
23	5/4/45	ทักษิณหุบดับ แต่ติด'ไวรัส'
24	8/4/45	ทรท.ร้อนตัว สอบแม่ถ้วน
25	17/4/45	ทักษิณเดือนม็อบ อย่าคิดบุกกรุง
26	11/7/45	มุงถล่มหาดใหญ่ ขจก.ยังซ่า แถมจ้องฆ่าตชด.
27	22/7/45	แจ'ทักษิณ'ตัดทางครูเอกชน
28	27/8/45	คืนหนี้ไอเอ็มเอฟแสนล้าน ปิดบัญชีมค.ปีหน้า
29	17/1/46	30บ.ตายทุกโรค แห่ศพ-ประจาน
30	14/2/46	ประชัชยัดทักษิณ ตัดสินใจผิดพลาด

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
31	6/6/46	ค่ารักษา1.4ล้าน! จ่ายเพียง30บาท
32	21/6/46	30บาททุกโรคเงินพอร่อง ตัดสิทธิคนรวย
33	30/6/46	'บัญญัติ'ชนบท. ทำดวลงนโยบาย เน้น 'เศรษฐกิจ'กับฐานศึกษา
34	22/9/46	'ทักษิณ'จะพบสว. ขอข้อมูลการงาบหัวคิว30ล้าน ของรมต.ส.ถ้าผิดจัดการ
35	15/11/46	คนชนพ.คิดออก ให้'สุวัจน์'ลงสู้
36	17/11/46	รองสมศักดิ์ไว้อย่าโทษ-สภาล้อม
37	27/11/46	30บาทไม่ทุกโรค 4รพ.ไล่ส่ง คนป่วยมะเร็งดับ
38	28/11/46	รพ.ลาดกระบังโต้ 'ไม่ได้'จ่าย30บาท เป็นเหตุเข้าใจผิด
39	9/12/46	เผาศพมะเร็ง เร่งแก้ 30 บาทฯ
40	2/8/47	'ทักษิณ'สั่งเอง พันหมอประกิด
41	3/8/47	ทรท.ยันจุดสำเร็จ ปชป.ชายแดนใต้
42	20/8/48	ไว้อย่างไรทุกโรค หมอทำดาบอด
43	14/10/48	กกต.จี้รมา.-ขรก. ให้เป็นกลาง
44	25/1/49	สั่งตร.ตรึงเข้ม มีอบเผชิญหน้า
45	21/3/49	สปสช.เตรียมของบรายหัวโครงการ 30 บาทเพิ่ม
46	30/3/49	พีเน็ตชี้'วุ่นแน่! หลังเลือกตั้ง
47	9/8/49	ทักษิณรับผวา กกต.ชุดใหม่

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	10/12/49	ทรท.ปูทาง ทักษิณกลับไทยเป็นพยาน

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	21/2/44	'เจ็ทน้อย'ลั่น รักษาโรค30บ. ดีเดย์1เมษาฯ
2	27/2/44	รัฐถม400ล้านนำร่อง6จว.'ทุกโรค'
3	1/3/44	เพิ่มอีก4รพ.นำร่องรักษา30บาท
4	2/3/44	สธ.ขยายวง30บ.ทุกโรค ครอบคลุม'สิ่ว-ฟอกไต'
5	3/3/44	เจ็ทน้อยขอเจรจา 'สมัคร' ดึงรพ.ร่วม 30บ.ทุกโรค

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
6	7/3/44	กทม.ยินดีร่วม30บ.ทุกโรค มั่นใจตุลากรมเข้าโครงการ
7	8/3/44	กทม.ตั้งเงื่อนไขร่วม30บาท รัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายทุกโรค
8	14/3/44	สสจ.หวังบ'30บาท'สะดุด สธ.ตั้งกองทุนฉุกเฉินรับมือ
9	15/3/44	รัฐแบกภาระ'1พัน'หัว' สนองทุกโรคจ่าย30บาท
10	17/3/44	ดันท้องถิ่นร่วมบริหารกองทุนสุขภาพ
11	18/3/44	30บาทรักษาทุกโรค'ไม่เบ็ดเสร็จ'
12	18/3/44	รพ.เอกชนรอรัฐ ออกกฎชัดเจน
13	18/3/44	'จอน'จัดรธน.ขยับซ้ำ30บาทรักษาเอคส์
14	18/3/44	รพ.เอกชนเท 4 หมิ่นเตียงร่วมโครงการ
15	19/3/44	เล็งรีดภาษีขี้นยา-เหล้าโปะ30บ.
16	20/3/44	ตั้ง10ทีมสาธิต30บาท-จี้รพ.ทบวงฯร่วม
17	21/3/44	เอ็นจีโอรุกยื่นสภาจันทร์นี้ คลอดก.ม.ประกันสุขภาพ
18	25/3/44	สุธารัตน์เตรียมสรุป ผลศึกษาไต-เอคส์ ร่วมรักษา30บาท'
19	28/3/44	'อานันท์'ห่วงคุณภาพ-30บาทรัฐหาเสียง
20	30/3/44	รัฐตั้งกองทุน5พันล.อุ้ม30บาท ประกันความเสี่ยงโรงพยาบาล
21	1/4/44	รพ.6จังหวัดนำร่องพร้อมรับ เริ่มรักษาทุกโรค30บาทวันนี้
22	2/4/44	นำร่อง30บ.หยอ-จับตาวันนี้
23	3/4/44	นำร่องสมุทรสาครรุ่น แห่ย้ายชื่อรักษา 30บ.
24	5/4/44	'อัมมาร'ดึง30บาททำไม่ดี5ปีรพ.เจิง
25	8/4/44	7วัน30บาทรักษาทุกโรค สธ.ประเมินผล'ไร้ปัญหา'
26	10/4/44	กทม.อ้างสารพัดดับฝัน30บ.คนกรุง
27	11/4/44	'สุธารัตน์'จี้กทม.'เสียสละ' สานฝันคนกรุง30บ.ทุกโรค
28	9/5/44	สธ.เร่งผลิตหมอบครบครันรับนโยบาย30บาท
29	17/5/44	กฎหมาย30บาทป่วนกฤษฎีกา
30	18/5/44	อัด'หมอบ'น้อย'ดอด'ตูดเงินโปะ30บ.
31	5/6/44	30บาททุกโรคบริการเกินคุ้มคลุมฝ่าลิ้นหัวใจ
32	21/7/44	คนกรุงดีเดียวโครงการ30บาทตุลาฯนี้
33	27/9/44	ทีดีอาร์ไอชำแหละ30บาท 'ทำไปคิดไป ไร้แผนงาน'
34	1/10/44	ดีเดียว 30บาททั่วไทย 'คนจน'ดึงย้ายอยู่กับที่
35	2/10/44	'30บาท'ยังวุ่น ชาวบ้านสับสน โวยลั่นส.ส.จัน
36	1/12/44	สธ.อ่อนข้อบรรจยาด้านเอคส์เข้า 30 บาท
37	19/12/44	30บาททุกโรคส่อเค้าวุ่นหนัก พิษโยกย้าย 'สุรพงษ์'หือ บอกลาสธ.

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
38	20/12/44	ทักษิณสั่งลูกพรรคปิดปาก-รอเคลียร์วันนี้ คนตุลาฯร่วมหนุน สุรพงษ์สู่สุดารัตน์
39	21/12/44	ปลัดสร.ยอมงอขอโทษ 'สุรพงษ์' รื้อโยกย้าย
40	21/12/44	ทักษิณหย่าศึกสร.-ผวารัฐฯ ดันสุรพงษ์ คุมเบ็ดเสร็จ 30บ.ทุกโรค
41	22/12/44	สร.ยังระอุ ยื้อโยกย้าย สสจ.ส่งวุ่น
42	24/12/44	ถามหาศักดิ์ศรี-หวั่นลูกเมียน้อย หวังใหม่วุ่น 304 สาขา ท้วงชุกทรท.
43	25/12/44	ป้าย30บ.บาน'สุรพงษ์'เสียงอ่อยบสร.
44	2/1/45	'สุรพงษ์'สั่งรพ.รัฐรับมือ30บาท คาดคนกทม.แท้เข้ารักษาวันนี้
45	8/1/45	เลขาสุรพงษ์สาวไล่สุดารัตน์
46	15/1/45	เลขายประกันสังคมค่านรวม'30บาท'
47	26/1/45	'อัมมาร'จวกรัฐหลอกชาวบ้าน โครงการ'30 บาท'ไม่ใช่ของฟรี
48	6/2/45	รุมค้านรัฐถวาย'บัตรทอง30บาท' ชัยอนันต์ชี้อำนาจมากสำนึกน้อย
49	8/2/45	ขยาย 30 บาท คลุมถึงคนคุก ดีเดย์เมษายน
50	13/3/45	นโยบาย30บาทวุ่น-หมอลาออกกรพ.
51	28/3/45	โยกงบหมื่นล้านสานฝันนโยบายโบแดง รัฐบาลสารภาพ 30 บาทไม่ทุกโรค
52	30/3/45	สร.แก้เกี่ยวเป็นศูนย์สุขภาพสานต่อ30บาท
53	1/4/45	สุรพงษ์โยนบริษัทายันต์ต่อ ทำนโยบาย30บาทพลาดเป้า
54	3/4/45	สร.จนตรอกงบ30บาทบาน เล็งรีดภาษี'เหล่า-บุหรีโปะ
55	13/4/45	รพ.จุฬาฯโอด30 บาททุกโรค เก็บเงินไม่ได้-ติดลบ 20 ล้าน
56	27/4/45	ส.ว.อัด30บาทต้นเหตุประชาชนเสียงตาย
57	15/5/45	หมอศิริราชชี้30บาททำวงการแพทย์พัง
58	16/5/45	สร.ดันผ้าตัดจริยธรรมหมอทั้งระบบ
59	4/6/45	ศึกสร.ปะทุ'หมอเลียบ'บีปลัดคิน30บาท
60	7/7/45	ชี้อันตรายจากเหง้า'หมอสังคมนิยม' 'พลังแพทย์'ระดมพล ฮือต้าน30บาทวันนี้
61	8/7/45	ยึดเวทีกลุ่มพลังแพทย์-สัมมนาด่วนพ.ร.บ.ประกันสุขภาพ แพทยสภาแบนหมอตั้งวงถล่ม30บาท
62	9/7/45	แพทย์เพื่อชาติเปิดเวบสู้ หาแนวร่วมล้ม'30บาท'
63	10/7/45	หมอประเวศแนะแก้ข้อบกพร่อง'30บาท'
64	17/7/45	'อัมมาร'ชี้การเมืองสอบตกจัดการ30บาท
65	17/7/45	แพทยสภาลับ'30บาท'ทำมาตรฐานหมอดกต่ำ
66	18/7/45	สุรพงษ์อัดอัมมารไม่รู้จริง30บาท
67	19/7/45	สุดารัตน์ยอมประชาพิจารณ์ หวังสยบข้อพิพาท'30บาท'
68	20/7/45	สร.ลั่นดึงยาต้านเอดส์เข้า'30บาท'ปีหน้า
69	31/7/45	12ร.ร.แพทย์ถล่มยับ30บาทรักษาทุกโรค

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
70	4/8/45	ทักษิณเมินสว.เรือ30บาท ลั่นพร้อมยืนยันร่างเดิม
71	6/8/45	สุดารัตน์ชูนโยบาย30บาท ขวางส.ว.เรือหลักเสมอภาค
72	8/8/45	ปชช.รุมต้านตัด3มาตราหัวใจ30บาท
73	29/8/45	อัมมารถล่ม30บ.ทุกโรคแค่'โชว์ห่วย'
74	5/10/45	หวั่นย้าย'สุรพงษ์'พ้นสาธารณสุข กระทบ30บาท
75	4/11/45	บอร์ดสภาพัฒน์ถกวันนี้-ประเมิน'ศึกษา-30 บาท'ดันงบพุ่ง4แสนล. สศช.วิตกนโยบายรัฐดูฐานะคลัง
76	9/12/45	สร.รับแรงงานจร ดีทะเปียน30บาท รักษานอกพื้นที่
77	14/5/46	สร.คลายกฎ'บัตรทอง' เลือกรพ.ใกล้ที่ทำงาน
78	6/6/46	วุฒิช.เล็งฟ้องแทน"อัมมาร" ชื้อหายกก.ประกันสุขภาพ
79	27/6/46	'อภิสิทธิ์' อัด30บาท ตัวการรพ.รัฐวิกฤติ
80	30/10/46	ผลวิจัยชี้30บาทเหลว แนะเก็บเงินล่วงหน้า กระจายความเสี่ยง
81	16/11/46	ผอ.รพ.ภูกระดึงฮึด ยกรัฐธรรมนูญยัน สิทธิวิพากษ์30บาท
82	18/11/46	สอบผอ.รพ.ภูกระดึง บกพร่องจัดงบ 30 บาท
83	19/11/46	หมอชนบทสวดรัฐ บริหาร30บาทเหลว
84	20/11/46	สุดารัตน์นัดถก30บาทเดือนหน้า
85	21/11/46	หมอชนบทยกโพลล์ชี้ รพ.ทนทุกข์รับ30บาท
86	24/11/46	นายกฯแนะเด่นลดเป้าใช้บริการ30บาท
87	16/1/47	สภาที่ปรึกษาเสนอ4ทางออก เลิกจัดงบ30บ.หันใช้ระบบเดิม
88	10/2/47	สภาที่ปรึกษาแนะ 'งบ30บาท' ยึด'รายหัว' เข้าถึงคนจนมากกว่า
89	26/2/47	รัฐสารภาพจนแถมแก้30บาทรักษาทุกโรค
90	31/5/47	สร.เล็งปรับขึ้นเงินรายหัว30บาทรักษาทุกโรค
91	9/7/47	ดึงเงินหวยซื้อโลเช่นผลิตยาเอดส์นายกฯประกาศเข้าโครงการ 30 บาท
92	2/8/47	'ชวน'ขวางรัฐดูเงินภาษีบาป โปะงบ'30บาท'
93	4/8/47	กรม.เพิ่มค่าหัวโครงการ30บาท เท5.5พันล.ชดเชยโรงพยาบาล
94	23/9/47	สปสช.นำร่อง30บาท ฟอกเลือดผู้ป่วย คาด 2 ปีเปลี่ยนไต
95	2/10/47	รัฐเล็งตั้ง "ภาษีบาป" โปะ 30 บาท
96	17/11/47	กทม.ไวย30บาท จุด9รพ.ขาดทุน สปสช.โต้ไม่เกี่ยว
97	1/12/47	วัยรุ่นติดเอดส์พุ่ง ทั่วประเทศ 7 หมื่น อายุต่ำสุดแค่ 14ปี
98	18/1/48	อัมมาร แนะเพิ่ม3หมื่นล.-30บาทไปรอด
99	16/2/48	ดึงภาษีเหล้า-บุหรี่อุดหนุน '30 บาท'
100	12/3/48	บริษัทยามะกันชี'30บาท'ถ่วงตลาดยาไทย
101	8/7/48	รัฐขาดเงินอุดหนุนโครงการ 30 บาท ยุบรวม 4 กองทุนประกันสุขภาพ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
102	12/7/48	รวมตัวต้าน ดึงกองทุนโปะ30บาท
103	13/9/48	สปสช.รุกรวมกองทุนเข้าโครงการ "30บาท" นำร่องสวัสดิการขรก.
104	15/11/48	ฝ่ายค้านลุยตรวจสอบ "30 บาท" ไม่โปร่งใส
105	23/1/49	โพลล์ระบุประชาชนเกินครึ่ง ไม่เชื่อมั่นคุณภาพ 30 บาท
106	1/4/49	วิพากษ์30บาทรัฐบาลเล็กจ้าง"อัมมาร"

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	13/10/49	รมว.สธ.รี้อ30บาท-รักษาฟรี ยกเลิกสโลแกนหาเสียงทท.
2	14/10/49	'องคมนตรี'หนุนเลิกใช้ชื่อ30บาท
3	31/10/49	มติบอร์ดสปสช.เลิกเก็บ30บาท
4	15/11/49	กรม.หั่นงบ30บาทรักษาทุกโรค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

หนังสือพิมพ์มติชน

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	20/10/44	30บาท' ในตจว.-กทม.
2	27/12/44	หาประโยชน์จาก'30บาท'
3	10/7/45	ขวาง'30บาท'เพื่อใคร
4	14/11/46	ยอมรับปัญหา30บาท

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	29/3/45	อย่าติดยึด 30 บาท
2	12/7/45	การเมืองกับสุขภาพ
3	31/8/45	พร้อมเป็นรัฐสวัสดิการ?
4	3/12/47	นโยบายกับความจริง

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	20/12/44	30 บาทรักษาไม่หาย
2	12/1/45	30 บาทกับประชานิยม
3	9/7/45	30 บาท ความจริงที่เจ็บปวด
4	19/7/45	คิดใหม่'30บาท'ใจต้องกว้าง
5	20/7/45	ความหวังโยของรพ.เอกชน

ภาคผนวก ข

พาดหัวข่าวและบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายหอยบนดิน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข่าว

หนังสือพิมพ์มติชน

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	18/3/46	แห่จอง'ตู้ห่วยออนไลน์' 'กทม.'ยอดทะลุหมื่นราย
2	19/3/46	2คนตบอด'ประท้วง'ห่วยตู้' ดู! ระเบิดปิงปองพลีชีพ-ตร.ชีวทัน
3	3/6/46	กองสลากฯเปิดแทงเลขท้าย ขย่มห่วยใต้ดิน ลุ้นได้ทั้ง2-3ตัว'บน-ล่าง'
4	5/6/46	ค้ำกองสลากฯออกเลขท้าย2-3ตัว
5	11/6/46	ซีไปรษณีย์ได้เป็นมุสลิมค้ำขายห่วย-ชดศนา
6	21/6/46	โพลห่วยเลขท้ายชายไม่เกินรายละแสน
7	22/6/46	'ทักษิณ'รับปากทำไรห่วยช่วยคนจน
8	28/6/46	ห่วยเลขท้ายเข้ากรม.สัปดาห์หน้า กระจายตัวแทนชาย1.5หมื่นราย
9	30/6/46	ทรท.โต้มอมเมา'ห่วย'2-3ตัว กมธ.สะกิดนายกฯระวังขัดกม.
10	4/7/46	กองสลากฯขายห่วยวันเดียว4.3ล้านฉบับ
11	9/7/46	ห่วย2-3ตัวออก10งวด ฟัน1.5หมื่นล.
12	31/7/46	กองสลากฯยื่นถูกห่วยได้เงินแน่ คนเดินโพลโอดเขียนกันมือหงิก
13	4/8/46	สรุปเลขท้าย คนถูก300ล. กองสลากยืม กำไร '500ล.'
14	17/8/46	กองสลากเจอที่เด็ด'71' จ่าย200ล้าน!
15	2/9/46	กองสลากยืมขายห่วยพุ่งพันล. อนาคตใช้4-5วิธีออกผลรางวัล
16	17/10/46	งวดนี้รัฐฟันห่วยบนดิน716ล้านบาท
17	9/11/46	เล็งแจกต่อเงินห่วยบนดิน ช่วย'คนชรา-เอตส์-พิการ'
18	3/1/47	น.ศ.ราชภัฏเร่ขาย'ห่วยบนดิน' อธิการฯห้วง-เตือนกลับถูกย้อน
19	6/1/47	ห้ามน.ศ.ขายห่วยบนดิน จับได้เตือน-ไม่เลิกไล่ออก
20	7/1/47	ศธ.ห้าม'ครู-น.ร.'ขายห่วย นิสิตจุฬาฯนิยมเล่นหุ่น-บอล
21	19/5/47	เงินรางวัลห่วย23ล.ล่องหน กองสลากฯตั้งส่งสบตวน
22	4/6/47	กองสลากมอบเงินห่วยช่วยเด็ก 800 ล.
23	2/8/47	คลังห่วยบนดินเลข'55-72-75' หวังแจ็กพ็อตสะสม115ล้านแตก
24	29/1/48	จรัญจัดระเบียบห่วยบนดิน นศ.เกียงฝักงานรายได้หด
25	17/2/48	ห่วยบนดิน 'ความชั่วร้ายที่จำเป็น'
26	18/2/48	พศ.หนุนห้ามขายห่วยใกล้วัด
27	3/1/49	'พิเชษฐ' ปูตรบ.รีดภาษีผู้รับเหมา ใช้เงินห่วยแก้ปัญหารายได้ขาด

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	13/10/49	'อู่ย'ย้ำแก้ปรับเงินหวยบนดิน ไม่กระทบขายสลากออนไลน์
2	20/10/49	คลังสรุปขายต่อหวย2-3ตัว ยังมี'แจ็กพ็อต'
3	17/11/49	หวยบนดินผิด ขาดกม.รองรับ-ต้องส่งเงินคลัง
4	19/11/49	หวยบนดินผิดทำต่อทำไม 'ไทยรักไทย'เหยย
5	20/11/49	ปชป.กระท้งรบ.เลิกหวยบนดิน กองสลากนัดถกถอดเตอร์แพง
6	22/11/49	มติกรม.'กินรวบสองทาง' เดินหน้าหวย รมรงค์ลด-ละ-เลิกอบายมุข
7	24/11/49	'สนช.'เปิดประชาพิจารณ์'หวยบนดิน' คนพิการยื่นเพิ่มร่างพรบ.กองสลากฯ
8	25/11/49	บรรจู่หวยบนดิน'เข้าสภา29พ.ย. คาด'ขรก.-ทหาร'ยกมือไฟเขียว
9	26/11/49	หนุณาหาแนวร่วมค้ำพรบ.หวย สนช.สายทหารโผล่ได้"ครูหุย"
10	27/11/49	'พล.อ.'ร่วมขวางหวย3วาระรวด เรียกร้องสนช.อย่าเป็นสภาผักถั่ว
11	28/11/49	เอาผิดกรม.แม้ว ริเริ่ม'หวยบนดิน'ขัดกม.
12	29/11/49	นายกฯชี้'หวย'หายวับไม่ได้ กระทบ30ล.คน ยธ.-คตส.-สตง.ถกปมกม.เครีียด
13	30/11/49	เลิกหวยใส่พาน'แม้ว'30ล.เสียง 'อู่ย'โต้ดุเดือด 'ประสงค์'ขัดสองมาตรฐาน
14	1/12/49	อู่ยแจ้งสภาพบ"ข้อมูลใหม่" ถอนกม."หวย"! เยาวชนแทงเพิ่ม1ล้านคน
15	2/12/49	'อู่ย'ลุ่นมีต่อ-'สุรยุทธ์'ไม่เอา แยมเลิกหวย ผอ.กองสลากชี้'ได้ดินโผล่
16	5/12/49	'อุดม'เผย'บรรคักดี'ให้ข้อมูลหวยบนดิน เหมือนพระอาทิตย์ขึ้นตอนเช้าหน้าหนาว
17	11/12/49	คตส.ไล่บี้หวย-สลากกุกุส ทวงภาษีคืน
18	12/12/49	'จาตุรนต์'ยัน'ใช้เงินหวย'ถูกต้อง พร้อมผ่อนคินแทนเด็ก8แสน
19	23/1/50	ผู้ค้ำร้องหวยได้ดินโผล่25% เสนอพม.เลิกประชาพิจารณ์
20	3/2/50	อู่ยรอรายงานตีความหวยบนดิน ย้ำต้องเดินตามข้อสรุป'กฤษฎีกา'
21	7/2/50	กฤษฎีกายันกม.หวยบนดิน 'ไม่ได้ล้างมลทินรัฐบาลแม้ว'
22	8/2/50	สนช.ค้านแก้พรบ.'หวยบนดิน' เนะนายกฯออกกม.ใหม่รองรับ
23	19/2/50	คลังชงแก้'พ.ร.บ.' ออกหวย2-3ตัว ต่ำกว่า18ห้ามซื้อ งดวงขายใกล้ร.ร.
24	28/2/50	ชี้'ใช้เงินหวยบนดิน1.5หมื่นล.ผิด ปช.สอบดับเพลิงบัตอู่ย'อภิรักษ์'
25	2/5/50	'โคราช'จี้รบ.เร่งออกหวย'บนดิน'
26	2/5/50	รมว.คลังยันนายกฯไฟเขียว ฟันหวยบนดิน 'ไม่นิรโทษฯร.บ.เก่า'-ไม่แก้กม.
27	3/5/50	รมว.คลังเมินเสียงค้านหวยใหม่ ยันดีที่สดุแล้ว
28	4/5/50	ขุนคลังหนุ่ ออกวางวัล'3หวย'วันเดียว'

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
29	8/5/50	2กรม.เสียงแตก'หวยบนดิน' ซี้แค่รบ.ชัวครราวได้ไม่คุ้มเสีย
30	10/5/50	'หมอเกษม'ห้วงชวานาเข้าใจผิด ซื่อหวยบนดินช่วยการศึกษาชาติ
31	12/5/50	คลังให้เลือกทางออกหวยบนดิน สลากเลขท้าย-คนซื้อเขียนเอง
32	26/5/50	คลังชงกฤษฎีกา เคาะหวย3แบบ แจกพอด20ล้าน
33	27/5/50	สนช.-เอเยนต์หวยถูกใจ สลากเลขท้ายแบบเขียน
34	4/8/50	'ไอ้ค'ยันคืนเช็ครุงไทย25ล. วราเทพมันใจเงินหวยโปรงใส
35	9/8/50	ผู้ค้าบุกคลังจัสรูปหวยบนดิน
36	31/8/50	ชง'กฤษฎีกา'เคาะ3แนวทาง'หวยบนดิน'
37	5/9/50	รัฐบาลไม่เอา-ซี้ไม่เหมาะ พ.ร.บ.หวยฉบับ'สนช.!

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	5/8/45	ขวางรัฐบาลขายหวย 2 ตัว ปชป.อัดแหลกมอมเมาประชาชนตัดรายได้คนพิการ
2	1/6/46	กองสลากงาบหวยใต้ดิน เป็นเจ้ามือเอง
3	5/6/46	'ใต้ดินรัฐ'สะตุต รมช.ค่าน พิมพ์สลาก3-2ตัว
4	6/6/46	ถล่มหวย2ตัว-3ตัว บอนแย้รับรองขายไม่ออก
5	8/6/46	หวยบนดินชะลอไปอีกงวด
6	12/6/46	รื้อโควตาหวยใบ บนดินขายทัน16กค.
7	17/6/46	แฉรหัสลับใต้ดินแหงหวย ใช้'คีนนอนหลับ'
8	28/6/46	3-2ตัวได้ข้อยุติ ปณ.โต้ไฟ รับโพย-ขึ้นเงิน
9	29/6/46	หวยบนดิน เสียเวงยับ
10	30/6/46	ผวาเลขเด็ด! กองสลากแหย จ่ายครั้งเดียว
11	10/7/46	หวยบนดินล่อใจคนแหง ให้อีก1ล้าน
12	11/7/46	ฉก.หวยบนดิน ล่าคนเดินโพย
13	17/7/46	ใต้ดินเจ้าเล่ห์ จัดหวยไก่ ประชันหวยรัฐ
14	19/7/46	หวยบนดิน เฮแหงศึกคัก ยอดพรวด!
15	21/7/46	สะใจคอหวย! เพิ่มราคาโพย
16	23/7/46	บนดิน3-2ตัว ส่งถึง364ปณ.
17	24/7/46	หวยบนดิน ขายดีจัด! เขียนโพย เมื่อยมือ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
18	25/7/46	ห่วยไก่อืดสู้รัฐ ซ้อนแผน เพิ่มเปอร์เซ็นต์
19	27/7/46	2ตัว-3ตัวสู้ฟัด ให้แทงเชือดได้
20	30/7/46	ห่วยบนดินคึก ทุ่มแทง! เลข97-98-99
21	31/7/46	คอห่วยแห่แทง 519บน-13ล่าง
22	1/8/46	ผอ.ห่วย เผย958 คนซื้อมาก
23	2/8/46	งวดแรกเห่อจัด ชายทะเลล็ก ห่วยบนดินยั้ม
24	3/8/46	ห่วยโกลาหล โปยทะเลล็กคอมฯล่อม
25	6/8/46	อึดยั้มห่วยรัฐ จ้องจะกินรวบ
26	2/9/46	ห่วยรัฐรับและ งวดนี้คนแทงเฉียดพันล้าน
27	4/9/46	ตัวแทนเบี้ยวแล้ว ห่วยบนดิน แทงถูก-ไม่จ่าย!
28	5/9/46	5ล้านหายชะแว็บ ตร.ทำพิลึก ไม่ยึดเงินห่วยเงินนี้
29	9/9/46	ล่อใจแพนห่วย ถูก4-5ตัว เฮรับรางวัลได้
30	13/9/46	ห่วยบนดิน-รุก มีเกมใหม่ แปลกๆให้เล่น
31	14/9/46	ห่วยบนดิน จัดเกมถล่มใต้ดิน แทงวิ่งก็ไต่
32	26/9/46	เริ่มไต่งวดนี้! ตร.-ขายห่วย
33	27/9/46	ตร.เมินขายห่วย2-3ตัว
34	30/11/46	ห่วยรัฐตกฮวบ เจอ'ใต้ดิน'ขย่ม
35	2/12/46	ห่วยบนดินยอดตก อ้างเหตุเปิดเทอม
36	14/12/46	อึดฉืดห่วย หาข้อสรุป 3 แนวทาง
37	26/2/47	'วราเทพ'ไฟเขียว รางวัลพิเศษห่วย
38	14/3/47	ห่วยใหม่ล่อใจ ที่1-รับ50ล้าน!
39	19/3/47	ห้าม'ห่วยมือถือ' อย่าล็กไก่ ตัดตัวแทนทันที
40	26/3/47	ยึดขายบนดิน รับถึง9โมงเช้า
41	9/4/47	ห่วยบนดินแจก แจ็กพอด20ล้าน
42	2/10/47	ผอ.ห่วยโต้พัลวัน เปล่าลือก '66'เบิ้ลบน-ล่าง!
43	12/10/47	ห่วยเปลี่ยนที่หมูน 'แจ็กพอด'89ล้าน
44	20/11/47	เร่งล่อมคอกห่วยเบิ้ล
45	11/1/48	ทักษิณคำราม 'เสนาะ'จ่อย!
46	18/2/48	โวยเจ้ามือห่วยซัดตบ ฟังส.ว.ทวงเงินรางวัล
47	31/1/49	ห่วยตรุษจีน โกงคู่ละ 100 สั่งพิมพ์เพิ่ม
48	17/2/49	ตัวแทนขายห่วย เจออาญา ในข้อหากินรวบ
49	16/7/49	สั่งพิมพ์เพิ่ม'ห่วยบนดิน' 82ล้านฉบับ มีเงินแจ็กพอด97ล.ล่อใจ

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	10/11/49	เลิกห้ามชุมนุม สนช.ผ่าน3วาระ
2	13/11/49	เริ่มงวด16พย. แจ็กพอตใหม่
3	15/11/49	ลองหอยออนไลน์ ยันบนดินก็ไม่เลิก
4	17/11/49	บัวแก้วส่งถอนพาสปอร์ตทูต โอ๊ค-เอม
5	18/11/49	บนดินป่วน ยกหอย2งวด ใต้ดินเฮ
6	18/11/49	สมหมาย ภาชี เป็นรมช.คลัง
7	19/11/49	หอย'กระฉูด ราคาพรวด90
8	21/11/49	ปลัดยธ.แนะไอเดีย ออกหอย เดือนละงวดเดียว
9	22/11/49	เงินบาป'เข้ายวน อุ่มบนดิน เปิดแทงได้30ธค.
10	22/11/49	คตส.ฟันอาญา พจมาน-พีชาย
11	23/11/49	มหาก้าวนำทีมสนช.ด้าน กม.หอย
12	24/11/49	สั่งงดถ่ายทอดสด ออกหอยงวด 1 ธ.ค.
13	1/12/49	รัฐบาลถอยดีกว่า กม.หอย'บนดิน'เว้นยาว
14	2/12/49	สุรยุทธ์ยัน มีแนวคิดเลิกหอยบนดิน
15	3/12/49	สั่งระงับด่วน หอยออนไลน์ ไม่มีกำหนด!
16	6/12/49	นักการเมืองอย่าสามหา
17	7/12/49	เสธ.ทบ.แฉที่มาทุนมีอบ จากในและนอก
18	8/12/49	มีอบบนดินฮือ นัดชุมนุมใหญ่
19	15/12/49	คมช.แนะศาลรธน. 'ทักษิณ'เอาไว้ท้าย
20	20/12/49	มีอบหอยบนดิน บุกร้องนายกฯ
21	22/12/49	สุรยุทธ์ไฟเขียว เลิกคปค.15-27
22	27/12/49	หอยบนดินค้างเต็ง งวด16มค.ออกไม่ได้
23	29/12/49	'พิราบขาว'รุกฆาต เล่นสนธิ หาจดสมรสซ้อน
24	30/12/49	สมช.ไม่เลิก คปค.15-27
25	12/1/50	มีอบหอยบนดิน
26	18/1/50	มีอบหอยมาแล้ว
27	31/1/50	ใกล้ชี้ขาดหอยบนดิน
28	2/2/50	คอหอยบนดินเฮ!
29	3/2/50	อยู่'ลุยหอยบนดิน
30	7/2/50	แฟนหอย'เอาแน่ ฟ้องศาลปกครอง
31	10/2/50	'อยู่'ปึง-เอาด้วย ไอเดียใหม่ ลอตเตอรีบนดิน
32	15/2/50	แนะให้ดีเอสไอ สอบหอยเกินราคา

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
33	28/3/50	คมช.เตรียมมาตรการเด็ดขาด ควบคุมมือบ
34	29/3/50	หวยไต้ดินอู่ฟู เตือนละหมีนล.
35	31/3/50	รัฐยอมมือบพีทิวี เปิดเวทีลานคนเมือง
36	5/4/50	สนธิยึดอกรับ คำดำรัฐบาล
37	9/4/50	ห้วง'สุรยุทธ์'ถอดใจ
38	10/4/50	นายกฯ'สุรยุทธ์' เข้าซ่อมสุขภาพ
39	20/4/50	'ประเวศ'เตือน ถึงนองเลือด!
40	21/4/50	ปรับกรม.เสร็จแล้ว
41	2/5/50	ตัดสินหวยบนดิน พิมพ์ขาย 2ตัว3ตัวแบบใหม่
42	4/5/50	รัฐบาลเดินหน้า หวยบนดิน ไม่สนเสียงค้าน
43	5/5/50	สื่อเลื่อนบนดิน 'ลดเงิน'รางวัล
44	5/5/50	สปริงซี่บีมกทม. ข้อมูล-ปีมะโว!
45	11/5/50	'ฉลองภพ'อ่อนข้อ หวยใหม่ เขียนเลขแบบเดิม
46	12/5/50	หวยเขียนเอง อันแทง ไม่ให้มอมเมา
47	12/5/50	'สนธิ'โยนใส่สื่อ ไม่คิดปลดนายกฯ
48	15/5/50	ทำบัญชีดำ เตรียมยึดทรัพย์เจ้ามือหวย
49	17/5/50	หวยบนดินยังกำกึ่ง
50	22/5/50	'หวยบนดิน' อืด ยังไม่ได้ข้อยุติ
51	26/5/50	คลังเสนอ3แบบ หวยบนดิน กฤษฎีกาตีความ
52	3/7/50	ประสงค์จ้กกองทัพ จับตาป่วนรธน.
53	8/7/50	ซึ่งรถบุกทบ. ไล่ล็อกซุลมุน
54	27/7/50	สนช.ตอกตะปูย่า ปิดทางชื่อ'ทรท.'
55	29/7/50	ทรท.แข่งพรรคพลังประชาชน
56	13/9/50	อนุกตส.ตบเท้า ถอนยวงยกชุด

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	4/6/46	คลังเล็งออก 'คูปอง'หวยเลขท้าย
2	5/6/46	กองสลากบีม '3ตัว'สบบหวยเดือน 'ชัยวัฒน์'โวรางวัลล่อใจ 5 ประตุนักสถิติซื้อโอกาสถูกแค่2%
3	6/6/46	คลังหักกองสลากชะลอหวยรัฐ หวยไต้ดินฮีดสู้ เพิ่มส่วนลดคนเดินโพย

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
4	12/10/47	มิสทินแตกไลน์ 2 ธุรกิจ เล็งขายหอยบนดินปีหน้า
5	17/11/47	สป.จี้รัฐ ตั้งกรรมการตรวจโปร่งใส ใช้เงินหอย
6	19/11/47	เปิดเว็บขอความเห็น'นักวิชาการ-เอ็นจีโอ' ทรท.เขย่านโยบาย ทบทวนหอยบนดิน
7	20/11/47	'กัญจนฯ'ข่มทรท.ไม่เอาหอยบนดิน ฝ่ายค้านเขี่ยแค่หาเสียงเล็กไม่จริง
8	7/12/47	กองสลากไทย 1.1 หมื่นล.หอยบนดิน นักวิชาการจี้ออกกฎหมายดูแลการใช้เงิน
9	4/2/48	ทรท.เห็นดีเบต-ตั้งรูป'ทักษิณ'ประจาน
10	10/2/48	รัฐดึงเงินหอย 5 หมื่นล้าน ตั้งกองทุน คุ้มครองปริญญา
11	3/2/49	หนุ่มชาวต.แจ้พอด 19ล้าน วอนรัฐช่วย-ฟุ้งหอยใต้ดิน
12	27/5/49	ผลสำรวจชี้หอยบนดิน ดันเขียนพินันเสพเพิ่ม

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	6/10/49	เสนอเลิกแจ้พอดหอย เหตุ'มอมเมา'ประชาชน
2	7/10/49	เผยผลสอบหอยบนดินผิดกฎหมาย
3	12/10/49	'ปริศนาร'ขอ 7 วันสรุปผลหอยบนดิน
4	20/10/49	คลังหวั่นหอยใต้ดินระบาด คงบนดิน-รางวัลแจ้พอด
5	21/10/49	'จรรยา'ไม่เลิก กระจายรางวัล แจ้พอดบนดิน
6	19/11/49	'อุดม'ขอ3เดือนสอบหอย ปชป.ยื่นหลักฐานพันทักษิณ
7	20/11/49	'สังคีต'ยกคำวินิจฉัยฎีกา จีฟันทักษิณผิดหอยบนดิน
8	21/11/49	กรม.ถกหอยบนดินวันนี้ ยธ.ขงออกเดือนละงวด
9	23/11/49	จำลองทำรัฐวัดพลังหอยบนดิน จินายกฯชะลอแก้ไขกฎหมายสลากเข้าสภา
10	25/11/49	ร้อง'ป่า'ล้มหอยออนไลน์ ปูดบริษัท'สายทักษิณ'ฮุบ
11	28/11/49	เสนอสนช.'ยกมือ'ผ่านก.ม.หอย
12	29/11/49	สนช.กลุ่มค้านเล็งวอล์คเอาร์ท์ แก่เกมผ่านก.ม.หอย3วาระ
13	1/12/49	รัฐถอนกฎหมายหอย อ้างมอมเมายาวชน
14	1/12/49	คตส.เดินหน้าสอบหอย2ตัว3ตัว
15	2/12/49	รัฐตีกรอบแก้พ.ร.บ.สลาก ห้ามเด็กต่ำ20ปีซื้อหอย
16	3/12/49	นายกฯจี้ตร.สกัด'หอยใต้ดิน'คืนชีพ มท.หนุนเข้ามูลฐานปปง.-ยึดทรัพย์
17	8/12/49	'บรรหาร'ยันไม่เคยคิดออกหอยบนดิน

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
18	13/12/49	วิษณุปุตทักษิณตันหวยบนดินเข้ากรม.
19	15/12/49	ผลสอบ'พจมาน'ซื้อที่ เข้าบอร์ดคตส.จันทร์นี้
20	22/12/49	แนะคตส.ขอหมายจับช่วงซี้มูล ศาลฎีกาหวั่นนักการเมืองอยู่ต่างประเทศ ลอยนวล
21	29/12/49	สพรั่งถบบอร์ด3ม.ค. กล่าวโทษ'ซี้ที่เอ็กซ์'
22	27/3/50	ศาลรับฟ้องคดี'พจมาน' เลียงภาชีซื้อขายหุ้นชิน
23	28/3/50	มท.เต็นร้องทุกข์กล่าวโทษพัน 'ทักษิณ' คดีหวยบนดิน
24	3/4/50	'ฉลองภพ' พร้อมร้องทุกข์คดีหวยบนดิน
25	20/4/50	นายภยไฟเขียวต่ออายุคตส.เท่ารัฐ ป.ป.ช.ตันแกก.ม.เพิ่มเขียวเล็รับช่วง พันนักการเมืองโกง
26	2/5/50	คลังออกปลดเตอร์2-3ตัวสู้หวยใต้ดิน ยึดกฎหมายกองสลากฯ ห้ามผู้ซื้อ กรอกเลขเอง
27	5/5/50	บอร์ดสลากสรูป 'หวย' สิ้นพ.ค. มั่นใจแก้ใต้ดิน-ขายเกินราคา
28	8/5/50	2รมต.ต้านหวยบนดินใหม่ เล็ง'สลากออมสิน'ต้นแบบ
29	11/5/50	คตส.ส่งดีเอสไอสอบสวนนักการเมือง
30	12/5/50	คลัง-สนช.เห็นชอบหวยบนดินไม่ต้องแกก.ม.
31	24/5/50	กองสลากฯชง3แนวทางซ้ขาดหวยบนดิน
32	30/6/50	ชงพัน 'กรม.ทักษิณ' ออกหวยสูญ3หมื่นล.
33	7/7/50	ศาลห้ามบันทึกให้การคดีเลียงภาชีชินคอร์ป
34	22/9/50	สังคิต้อรัฐเหลวแก 'หวยบนดิน' ส่งผลใต้ดินเฟื่อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

หนังสือพิมพ์มติชน

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	5/6/46	รัฐมอมเมาแต่พอดี

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	20/11/49	ลงโทษกรม.ทักษิณอย่างไรกรณีขายหอย3ตัว2ตัวผิดกม.
2	24/11/49	ลด ละ เลิกหอย ขอให้ทำสำเร็จ
3	29/11/49	หอยบนดิน 2 ตัว 3 ตัว ซ้ำๆ ได้พำเล้งมงาม
4	5/12/49	กำจัดหอยฝืนอันสูงสุด

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	15/11/45	หอยรัฐสู้หอยราษฎร
2	20/8/46	ปัญหาของหอยใต้ดิน
3	21/10/46	อย่าค้ากำไรจากคนจน
4	22/11/46	หอยรัฐปราบหอยเถื่อน
5	20/2/47	เร่งฟื้นความเชื่อถือ
6	16/9/47	กินแบ่ง-อย่ากินรวบ
7	24/11/47	หอยบนดินต้องโปร่งใส
8	30/5/49	รัฐอย่าเอาเปรียบคนจน
9	15/7/49	หอยบนดินต้องโปร่งใส

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	3/11/49	เงินหอยต้องโปร่งใส
2	21/11/49	หอยบนดินแก้ไขถูกต้อง
3	24/11/49	หอยกับโลกความจริง
4	6/12/49	บทเรียนทางการเมือง
5	22/12/49	โลกความจริงกับอุดมคติ

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
6	5/2/50	จัดระเบียบหน่วยที่ดิน
7	3/3/50	แก้ปัญหาโดยสร้างปัญหา
8	31/3/50	หวยกับภาษีเลี้ยงเต่า
9	2/5/50	ภยาคติในหวยบนดิน
10	7/5/50	หวยบนดิน-แก้ไข้ถูกจุด

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

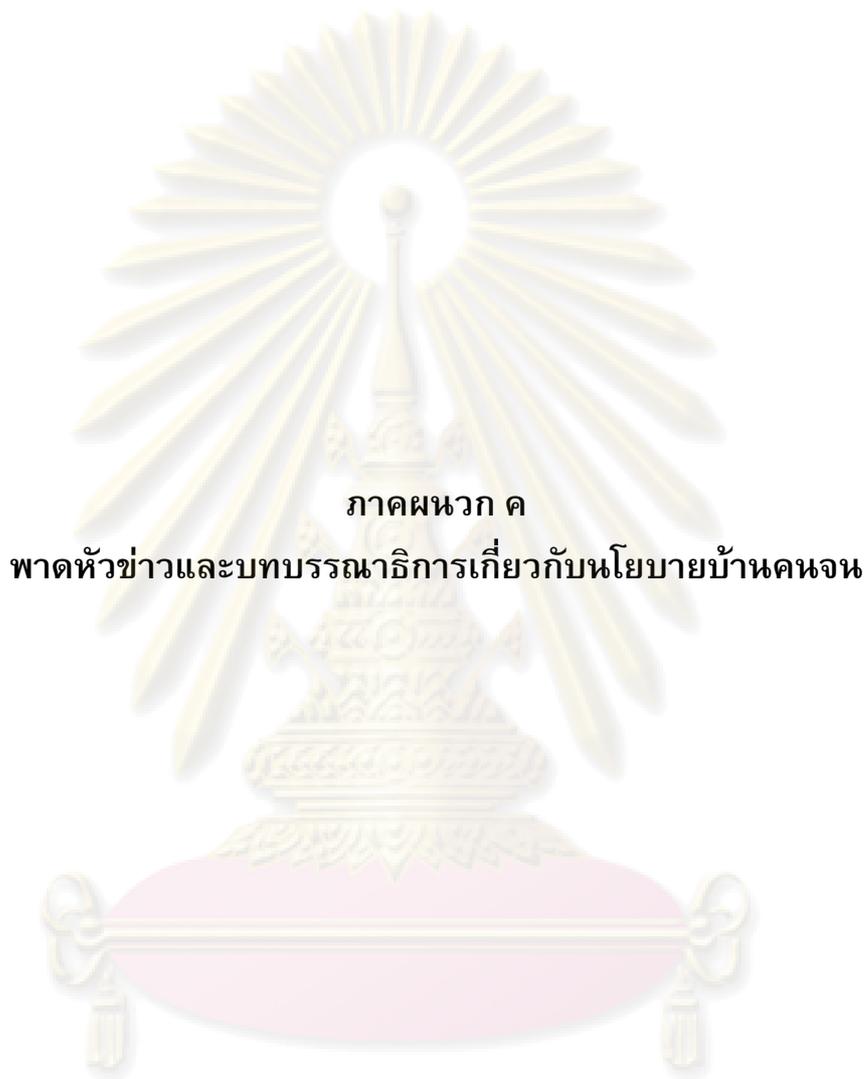
ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	18/10/46	ทุนการศึกษา ความชอบธรรมของหวยบนดิน

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	28/11/49	หวยบนดินเล็กยาก ทำให้ถูกต้ง'ยากกว่า'

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

พาดหัวข่าวและบทบรรณาธิการเกี่ยวกับนโยบายบ้านคนจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข่าว

หนังสือพิมพ์มติชน

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	11/11/45	ให้ของขวัญ'คนจน'-ผ่อนบ้าน30บาททั่วประเทศ.
2	7/1/46	นายกฯไฟเขียว'บ้านคนจน'รายได้ไม่เกิน1.5หมื่นบาท เปิด5ทำเลทองจอง14ก.พ.
3	15/1/46	กรม.คลอดแล้ว'บ้านคนจน' เปิดจอง200บาท14-23 ก.พ.
4	17/1/46	'ไม่เก็บค่าจอง'บ้านเอื้ออาทร' 'บำเหน็จก่อนตาย'รอไปก่อน 'แจกรายวัน' ลดดอกเบี้ย'ธ.คนจน'
5	15/2/46	แห่งจองบ้านเอื้ออาทร ยอดวันแรก2.2หมื่น
6	16/2/46	จอง'บ้านเอื้ออาทร'ยังคึกคัก! นายกปลื้ม-วาดฝันสร้างเพิ่ม
7	17/2/46	ชาวกรุงแห่มาถแห่จอง "บ้านคนจน"ยอดพุ่ง6หมื่น
8	18/2/46	บ้านคนจนทะลักแสนยูนิต! แนะนำผลิตภัณฑ์ราคาถูกป้อน
9	19/2/46	กทม.ดันตั้งสนง.พัฒนาบ้านคนจน ประสานนโยบาย'บ้านเอื้ออาทร'
10	24/2/46	ปิดจอง'บ้านเอื้ออาทร'กระฉูด1.8แสน
11	25/2/46	จี'กช.'หา2หมื่นหลัง ไร่ใบจองบ้านคนจน
12	17/3/46	คู่หนุ่ม-สาว'แชมป์' จอง'บ้านเอื้ออาทร' สร้างครอบครัวใหม่
13	25/6/46	ทักษิณ'ทุ่ม1.7พันล้าน'บ้านมั่นคง'
14	17/11/46	เล็งตั้งหน่วยพิเศษลุยบ้านเอื้ออาทร กชช.เปิดจองโครงการ4มีห้องครัว
15	20/12/46	กรม.ชานดำแม่ั่ว่ม10ล. แจก'บ้านเอื้ออาทร-ทุน' หนักถอยหลังปีใหม่31ธ.ค.
16	4/6/47	ชาวบ้านสวนพลูอยากได้ทั้งบ้านเอื้ออาทร-มั่นคง
17	8/11/47	ตัวราคาถูก-บ้านเอื้ออาทร'สุดฮิต'
18	2/8/49	กทม.-พอช.ยุติปัญหา'บ้านมั่นคง' แก้ว.ร.บ.คุ้มครองลชของกฎหมาย

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	16/12/49	ตร.คุ้มครองพยานบ้านเอื้อฯ ลุยสอบ2มีอปีนหาผู้จ้างวาน
2	17/2/50	กชช.ชะลอบ้านเอื้ออาทร 1.8 แสนยูนิต
3	19/3/50	คตส.เตรียมเชือด เอื้ออาทรบางพลี 'รังสิตคลอง1,3'

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
4	20/3/50	เช็ค82ล.มัดทุจริตบ้านเอื้อย เฮาผิด'วัฒนา'
5	24/3/50	ปธ.คมช.ลั่นมีแผนลั่นไม้โก่งปท.รุ่ง ดีเอสไอบัดกุหลาบแก้ว-ลุยบ้านเอื้อย
6	23/5/50	ร้องซื้อบ้านเอื้อยที่ชลบุรีมีแต่เสา
7	12/6/50	'แท็กซี่'ชู่ระเบิดกลางทำเนียบ ฉุนไม่ได้สิทธิ'บ้านเอื้อยอาหาร'

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	28/1/46	ทักษิณทุ้มอีกแล้ว อัดแสนล้านบาท
2	26/2/46	'ทักษิณ'ทำใหม่ บำบัดน้ำเสีย
3	8/3/46	สว.ไทยไปอิรัก! ต่อต้านสงคราม
4	1/4/46	'ทักษิณ'โดดใส่ สอบงามถนน ผ่านเขตสปก.
5	25/4/46	ทักษิณขับเอฟ16 'ลูกอึ้งอึ้ง'เสียว!
6	27/4/46	40 สว.เฝ้าออกโรง ผ่าทางตัน'สภาสูง' แะยึดหลักธรรมะ สงบศึกขั้มมบุญกฤต
7	16/5/46	บ้านเอื้อยอาหารเฟื่อง เปิดอีก 8 โครงการ
8	17/6/46	นายกลุยจับสลาก แจกบ้านเอื้อยอาหาร
9	14/8/46	'ทักษิณ'ชกโลเล อาจไม่ปรับกรม.
10	2/11/46	'คงศักดิ์'ได้2เต็ง แต่งเมีย-ชิวรมช.
11	15/11/46	คนชพน.คิดออก ให้'สุวัจน์'ลงสู้
12	22/7/47	เกทับมหาชน แคะอาหารหมู
13	27/2/49	ฝ่ายค้านป่วน ชท.ยึกยัก ล้มบอยคอต

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	10/11/49	เลิกห้ามชุมนุม สนช.ผ่าน3วาระ
2	11/11/49	บักจิวเตือนคมช. ไม่ค่อยดี ทหารนั่งบอร์ตรสก.
3	12/11/49	จิวออกมาป่วน แคะการตอรอง

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
4	11/12/49	ทหารกำรายชื่อ 200คน แกนนำต้านรัฐ (ข่าวย่อ "จ้องฟันตัวใหญ่งาบบ้านเอื้ออาทร")
5	11/12/49	ทหารกำรายชื่อ 200คน แกนนำต้านรัฐ (ข่าวย่อ "พม.ของบฯ สร้างบ้านมั่นคง")
6	23/12/49	'บ๊ิกจิว' แพลมไต้ ฟุ้ง75ปี ยังตะปบลอยไต้
7	7/1/50	นรนิติมาแรง ประธานสสร.
8	8/1/50	'สพรั่ง' ย้ำ 'สนธิ' คุมไต้หมด ไม่ปฏิวัติ
9	21/1/50	हारือทักษิณกลับไทย
10	27/2/50	ฟ้องแล้วพจมาน 5ล้านประกันตัว
11	21/3/50	คมช.โชว์ผลงาน ล้างระบอบทักษิณ
12	23/3/50	สนธิหารือกท. จัดการ'มือบ'
13	24/3/50	มือบขว่างไซ้ใส่สร.
14	29/3/50	วัดใจสุรยุทธ์ ไซ้พรก.จุกเงิน
15	1/4/50	ฎีกาปลดป่า ละเมิดพระราชอำนาจ
16	7/4/50	คมช.จวกพีทีวี แค-'คราบสื่อ'
17	7/5/50	ถกรรณ. ให้เชิญสสร.-กมธ. ร่วมด้วย
18	10/5/50	สนช.เดินเกม บีบนายกฯไขก๊อก
19	29/5/50	ตรึงทหารนับหมื่นสยบมือบ คมช.จ่อไซ้จุกเงิน

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	7/1/46	ทักษิณทุ่ม8หมื่นล้านใน5ปี ผุดบ้านล้านยูนิตช่วยคนจน
2	12/1/46	นายกฯมั่นใจ 5ปีล้างสลัม หมดเมืองใหญ่
3	15/1/46	รัฐเอาใจผู้มีรายได้น้อย จองซื้อบ้านแค่300บาท
4	16/2/46	บ้านคนจนวุ่น'18มงกุฎ'หลอกขายใบจอง
5	17/2/46	'เอื้ออาทร' สุดอิต แห่งจองล้นหลาม เล็งขยายเฟส 2
6	18/2/46	'ทักษิณ' ทุ่มไม่อั้นบ้านคนจน 5 ปี 1ล.ยูนิต
7	25/2/46	ไฟเขียวเอกชน ร่วมสร้าง'บ้านคนจน'
8	3/3/46	รพท.ชู'บ้านคนจน' ช่วยชาติ รัฐอัดฉีดตรง ฟันอสังหาริมทรัพย์ทั้งระบบ
9	3/3/46	กคช.เร่งเดินเครื่อง เพิ่มโครงการเท่าตัว ดึง'กรุงไทย'ให้กู้ถูก

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2 (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
10	3/3/46	นักธุรกิจจอสงหาฯ เมิ่นร่วมโครงการบ้านเอื้ออาทร จีรัฐแก้อุปสรรค'กฎหมาย-ต้นทูน'
11	8/3/46	กคช.ต้นแผน'ซีเคียวรีไทซ์' ระดมทุนผุดบ้านเอื้ออาทร
12	15/3/46	สยามชินเทคคว่ำบ้านคนจนล็อตแรก เสนอราคา118 ล.ต่ำกว่าราคากลาง 4%
13	2/5/46	ล้มประมูล บ้านเอื้ออาทร'เหนือ' หลังกลั่น'ฮั่ว'หึ่ง
14	24/5/46	นายกฯ ชี้ 5 ปี อสังหาฯ บูม 'ทุกคนมีบ้าน'
15	16/6/46	ทักษิณขายผืน6ปีคนไทยมีบ้าน แจกเตียง'45ผู้โชดดี'เอื้ออาทร
16	24/6/46	รัฐทุ่ม1.7พันล.ผุด'บ้านมั่นคง'ล็อตแรกปีหน้า
17	16/7/46	ตึงผุด'บ้านเอื้ออาทร' คิดถูก-วิธีปฏิบัติผิด
18	20/8/46	ผลวิจัยชี้'บ้านเอื้ออาทร'พลาดเป้าคนจน
19	17/11/46	'สมคิด'ปลดแอกบ้านเอื้ออาทรพ้นกคช.
20	10/2/47	รัฐเร่งผุด'บ้านเอื้ออาทร' 2ปี 6แสนหน่วย
21	8/5/47	กคช.ขอเบิกงบอุดหนุนเอื้ออาทรย้อนหลัง 3 ปี เร่งผุด6แสนยูนิต-เปิดเทิร์นคีย์'ไม่วาน'
22	9/5/47	ไวยสร้างบ้านเอื้ออาทร ผันงแตกร้าว-สีหลุดล่อน
23	13/11/47	อ.นิด้าจ้สอบแจก'บ้าน'เข้าข่ายผิดก.ม.
24	24/1/48	รัฐบาลเอาใจ 'คนชนบท' อด870ล. สร้างที่อยู่อาศัย
25	18/5/49	บ้านเอื้ออาทรป่วน-แบงก์เข้มให้กู้
26	19/5/49	บ้านเอื้ออาทรสร้างช้า 35% ผู้รับเหมาจีน-มาเลย์เสียบบ
27	20/5/49	ยอดขาย'เอื้ออาทร'อืด แรงซื้อหดจองไม่ถึงครึ่ง
28	23/5/49	บ้านเอื้ออาทรรับพิษคบ.ฟุ้ง กคช.ทุ่มขึ้นงวดดาวน60%

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
1	17/10/49	คตส.สอบบ้านเอื้ออาทร ปั้นราคาที่ดินสูงเกินจริง
2	18/10/49	2ตระกูลตั้งการเมือง รุมทึ้ง'บ้านเอื้ออาทร'
3	18/10/49	'ไฟบูลย์'ไฟเขียว คตส.สอบบ้านเอื้ออาทร
4	19/10/49	คตส.ขีดเส้น3เดือนฟัน'20คดีทุจริต'
5	20/10/49	ผู้ว่าเคหะสั่งสอบคนในส้อมีเอี่ยวทุจริตบ้านเอื้อฯ
6	21/10/49	กคช.สอบ10บริษัท บริหารบ้านเอื้ออาทร บังคับ'ลูกค้า'ต่อเติม
7	6/11/49	'แก้วสรร'ดิ่งสตช.ค้อยทุจริตบ้านเอื้อฯ
8	29/11/49	ธอส.ปูดสินเชื่อบ้านเอื้อฯมีปัญหา
9	13/12/49	กรม.อนุมัติ 1.36หมื่นล.ลุยบ้านมั่นคง2แสนยูนิต

ยุคหลังรัฐบาลทักษิณ (ต่อ)

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	พาดหัวข่าว
10	15/12/49	จับมือปั้นเตรียมฆ่า พยานปากเอกคตส.
11	16/12/49	ป.รับคดีจ้างฆ่าพยาน'บ้านเอื้ออาทร'
12	16/12/49	จัดการเคหะฯสกัด'เอ็นพีแอล'บ้านเอื้ออาทร
13	7/1/50	แก้วสรวปุดทุจริตบ้านเอื้อฯ พยานชัตรมต.งาบ3พันล้าน
14	17/2/50	โล๊ะ'บ้านเอื้ออาทร' ไล่ชื่อผู้มีรายได้น้อย ล้างภาพ'ฟรี-ทุจริต'
15	22/2/50	ล้มบ้านเอื้ออาทร กคช.เบรกสร้าง 1.8 แสนหน่วย
16	26/2/50	ทีมก.ม.สอบบ้านเอื้อฯ จ่อเลิก2.5แสนหน่วย
17	19/3/50	คตส.เปิดข้อหาทักษิณพันชื่อซีทีเอ็กซ์
18	20/3/50	คตส.เชือด'วัฒนา'รับสินบนบ้านเอื้อฯ
19	22/3/50	ยธ.ชง 'กุหลาบแก้ว-เอื้ออาทร'เข้าบอร์ดคดีพิเศษชี้ขาดพรั้งนี้
20	23/3/50	ปปง.ชงสอบเส้นทางเงิน-ส.ส.รับสินบนบ้านเอื้อฯ
21	29/3/50	บอร์ดกคช.รื้อบ้านเอื้อฯ เบรกสร้าง2แสนยูนิต
22	1/4/50	ทุจริตบ้านเอื้อฯพุ่ง50โครงการ 'แก้วสรว'หนักใจขาดกำลังคน
23	28/4/50	คตส.เล็งเชือด2โครงการบ้านเอื้อฯต้นพ.ค.นี้
24	7/5/50	'แก้วสรว'เสนอที่ประชุมคตส.วันนี้ ตั้งข้อหาบีกกคช.-บอร์ดกลั่นกรอง
25	10/5/50	'ไพบูลย์'ล้มพันผู้บริหารทุจริตบ้านเอื้อฯ
26	29/6/50	กคช.ไล่ขายสต็อกบ้านเอื้อฯหมื่นยูนิต
27	10/7/50	พิษบ้านเอื้อฯกคช.อ่วม ขาดทุนพุ่ง1.5พันล้าน
28	3/8/50	บอร์ดกคช.ผงะบ้านเอื้ออาทร ต้นตอ'ก่อหนี้'ทะลัก5หมื่นล้าน

บทบรรณาธิการ

หนังสือพิมพ์มติชน

ยุครัฐบาลทักษิณ1-2

ลำดับที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อเรื่อง
1	14/1/46	บ้านคนจนของรัฐบาล

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวนพวงษ์ มังคละชน เกิดที่โรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร ใกล้สะพานข้ามคลอง ชื่อ “นพวงษ์” จบปริญญาตรีด้านวารสารศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง จากนั้นได้เข้าศึกษาในระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย